

Krasna nova Evropa

Krasna nova Evropa

Zbornik kratkih zgodb

Sveta Trojica v Slovenskih goricah

2016

Kazalo

Krasna »nova« beseda

Uredniški uvod

Mnenje o prispelih kratkih zgodbah

Krasna nova Evropa

1. nagrada

Tanja Mastnak

Osebnostna rast Darka Jakliča

2. nagrada

Samo Petančič

Nevidna črta

3. nagrada

Vasja Jager

Srečna večerja 2017

dodatna nagrada

Mateja Mahnič

Mauha

dodatna nagrada

Jana Kolarič

V hiši

knjižna nagrada

Nina Mesner

Krasna nova Evropa

knjižna nagrada

Nataša Štefanac

Videti Pariz

knjižna nagrada

Metka Lampret

Ograja

knjižna nagrada

Roman Rozina

Eldorado

knjižna nagrada

Mojca Ramšak

Tu je nekaj bilo

knjižna nagrada

Nina Kremžar

Superorganizem

knjižna nagrada

Tim Uršič

Strah

knjižna nagrada

Petra Vidic

Strani iz moje knjige

knjižna nagrada

Sanja Premović

Krasna nova Evropa

Tjaša Abazović

Krasna nova Evropa

Zdenka Andolšek

Ko Zemlja ječi in joče Nebo

Majda Arhnauer Subašič

Novemu življenju naproti naproti novemu življenju življenju naproti novemu

Ksenja Babič Benedik

Vrnitev v Lesendol

Kristina Berič

Krasna nova Evropa

Nataša Bodlaj

Sanje o novi Evropi

Roman Brcar

Št. 6

Nevenka Brešar

Most

Bojana Bučar

Ponovno potovanje

Irena Cigale

Kresni večer 2075

Marko Cigale

Krasna nova Evropa

Matej Cigale

Lošite Momičeta

Marin Cvetkovič

Krasna nova Evropa

Dr. Vlasta Črčinovič Krofič

Tam nekje, v Evropi

Vigred

Krasna nova Evropa

Karin Dobravc Škof

Krasna nova Evropa

Žiga Dvoršak

Evropa, kje je to?

Franjo Frančič

Kokoška na dopustu

Otilija Gider

Krasna nova Evropa

Miša Glišič

Zlom svetlobe

Goran Gorjup

Krasna nova Evropa

Nika Gregorin Juranovič

Dnevnik Robina Browna

Aneja Gros

Krasna nova Evropa

Altberry

Avtomatika

Anže Ipavic

Rajska vrata

Nina Ivanetič

Krasna nova Evropa

Milan Jež

Proti platnu je poslal gost oblak cigaretnega dima ...

Martin Justin

Krasna nova Evropa

Vita Kambič

Krasna nova Evropa

Jan Kejžar

Furešta

Olga Kolenc

Bumerang

Lela Košir

Iz globočine

Alenka Kreft

Sedem dni ali zgodba o človeštvu

Katarina Kunčič

Krasna nova Evropa

Alenka Kveder

Zadnji zapis iz zadnjega dnevnika

Urša Majcen

Novo življenje

Marc

Krasna nova Evropa

Tanja Mencin

Zadnjič, na primer, so prišli trije možje ...

Milena Miklavčič

Kako dišijo jagode ...

Mira Mori

Mejni prehod

Milan Novak

Sneg, dež ali nič

Franci Novak

Vedno je izbira – Izberimo skupaj našo prihodnost!

Maja Piuži

DREQ

Vladimir Plateis

Meja

Martina Podričnik

Smo že tam, mama?

Robert Pogorevc

S škratom v Bistriškem vintgarju

Pavlina Pogorevc

Nova Evropa

Maša Popovič

Utonilo je sonce

Rezka Povše

Krasna nova evropa

Maja Požar

Veliko oko

Miha Praprotnik

Na oni strani

Igor Coronini

Krasna nova Evropa

Kristina Radešček

Zgodba o Evropi človekovih pravic

Ana Rak

Bodeči raj

Lučka Skale

Odhod

Nataša Skušek

Krasna nova Evropa

Krištof Stepančič

Krasna nova Evropa

Majda Strnad

Potovanje

Lara Šalamun

Evropske nindže

Tjaša Šimunič

Pokopana skrivnost

Irena Šrajner

Krasna nova Evropa: Ura

Blaž Tomažič

Resničnost 21. Stoletja

Marija Vesel

Manifest

Marko Vitas

Mož iz prihodnosti

Katja Vodopivec

2035 n. št

Egon Vrečič

Orientalna arabeska v jedilnici

Primož Vresnik

2088

Klavdija KIA Zbičajnik

Bronasti fant

Lučka Zorko

Kolofon

Krasna »nova« beseda

Uredniški uvod

Zdi se, da je čas, v katerem živimo, le večna variacija na temo enkrat strašljive, spet drugič vznemirljive, vedno znova pa božanske, razumu nedostopne skrivnosti. In pred to skrivnostjo smo vsi enako ponižni in nemočni, pa naj bo posredi »mitološki čas«, čas biblijskega ali sodobnega eksodusa.

Krasno novo Evropo razumem kot prostor, v katerem se človeštvo zmore spopasti s tragiko lastne minljivosti in jo osmisliti brez destruktivnih in samodestruktivnih nagnjenj, ki nas utegnejo nekega dne zbrisati z zemljevida. A če pristrižemo krila minljivosti, temu najhujšemu sovražniku in najzvestejšemu spremljevalcu obenem, podpišemo sebi in »krasni novi Evropi« smrtno sodbo, kar je v svojih antiutopičnih besedilih naredilo precej letošnjih piscev.

Morda prav hlepenje po nedosegljivi utopiji rojeva antiutopična besedila, ki v našem primeru opisujejo oziroma napovedujejo skrhane človeške odnose, katastrofalne ali močno spremenjene socialne razmere in katastrofično prihodnost. Utopične prvine spremljajo, denimo, sodobno preobleko grške pripovedke o Zevsu in Evropi, pa še te je mogoče pripisati protagonistkini izgubi razuma. Je utopija potemtakem ... izguba razuma?

Če to drži, potem lahko večno zaživimo samo v čarobnem svetu onkraj dobrega in zlega, na meji med prisebnostjo in norostjo, preteklostjo in prihodnostjo, neizrekljivim, a vedno znova izrečenim ... Skratka: z minljivostjo obračuna samo literatura, ki je, za razliko od pozabljivega sveta, večni dialog s preteklostjo, slutnja prihodnosti, najtrajnejša in zato najresničnejša krasna nova Evropa.

Sara Špelec

Mnenje o prispelih kratkih zgodbah

Letos je na natečaj prispelo 91 prispevkov, kar je precejšnje število, ki ga je morda zakrivila zastavljena tema sama, dovolj inspirativna, da so se avtorji začutili poklicane ali izzvane. Petnajst del, ki jih je žirija izbrala za nagrade in objavo v zborniku, izstopa po jezikovni, stilni in vsebinski plati – prav tako še nekaj neuvrščenih zgodb, ki bi si zaslužile objavo, a se je žirija pri izboru morala tudi kompromisno odločati.

V zgodbah je krasna nova Evropa doživeta in obravnavana resnično raznoliko: begunska in ekonomska problematika, moralne in etične zagate, tehnicizem, fanatizem, odtujenost med ljudmi, apeliranje na humanost, sočutje ... z očitnim namenom, da bi si razložili ta konfuzni evropski in svetovni tukaj in zdaj – in se vprašali o poti. Zanimivost je, da je bilo poslanih kar nekaj znanstvenofantastičnih, katastrofičnih in postapokaliptičnih zgodb, v katerih se slika nič kaj rožnata prihodnost Evrope in sveta. Zelo domiselna je uporaba in predelava mita (ugrabljena Evropa) in starih zgodb (o oslovi senci). Nekateri pisci zmorejo v zares kratki formi zajeti hudo socialno dramo (izkoriščanje delavk v tovarni in samomor ene izmed njih), drugim pa uspe z žlahtnim ironičnim humorjem upodobiti karakterje in psiho junakov ali z rabo slenga in komičnih situacij doživljajsko izrisati današnji čas, življenja in stiske ljudi.

Omeniti pa velja tudi, da velika večina avtorjev ni dovolj pozorno prebrala in pregledala svojega teksta, preden so ga poslali na natečaj: ponekod so preveliki presledki med besedami, izpuščene črke, marsikje napačna raba tropičja in vejice, v nekem tekstu sem naštel, da je veznik ter uporabljen 49 krat! Ampak – tudi zato so potrebne take akcije, natečaji, ki so priložnosti, da se s svojimi zapisi najdemo med drugimi pisateljskimi peresi in se ozremo po literarni pokrajini.

Velika pohvala organizatorjem za idejo in entuziazem, ki so ga vložili pri izpeljavi natečaja. Naj se nadaljuje.

Željko Perović

Krasna nova Evropa

1. nagrada Tanja Mastnak

Večino časa je življenje monotono, skoraj dolgočasno, čeprav srečno dolgočasno, česar se zavemo šele, ko nam je ta monotonost in dolgočasnost odvezeta. Takšno je bilo moje življenje, blažena nevednost in razvajenost, kot se hčeri plemenitega rodu tudi spodobi. Do tistega nesrečnega dne, do tistega nesrečnega trenutka, ko se je vse spremenilo.

V pomladnih dneh smo s prijateljicami pogosto nabirale cvetice ob potoku, ki se izliva v Mediteransko morje ob Feničanski obali. Smejale smo se in se obmetavale s cvetnimi popki, varne v svoji razvajenosti in neizkušenosti in udobju. Tudi tistega dne. Ksalija me je škropila z vodo in mokri lasje so se mi lepili po obrazu. Med gube obleke so se mi ujele cvetice, da sem veselo otresala s krilom in poskakovala. Spominjam se vsakega trenutka posebej, vsake nadrobnosti, kajti življenje po tistem dnevu nikoli več ni bilo tako brezskrbno. Najbrž je bila prav moja mladostna razigranost tista, ki je vzbudila pohoto starca, ki je spremenil vse.

Približal se je v podobi belega bikca. Najprej je stal ob strani in nas samo opazoval, kako se hihitamo in vriskamo in škropimo. Prva ga je opazila Anejda. »Joj, kakšen luštkan bikec! Poglejte, dekleta, tamle!«

Z zanimanjem smo ga obkrožile, on pa je mulil travo, kot da mu naše dobrikanje sploh ni mar. Kot princesa, kraljeva hči, sem morala pogosto povzemati pobudo, tudi kadar mi ni bilo do tega, to je bil del moje vzgoje, del kraljevih pričakovanj, čeprav je bila po naravi Ksalija veliko bolj predrzna od mene. Takoj me je začela zbadati in spodbujati, naj se mu približam, naj ga pobožam, najprej kraljeva kri, šele potem bi se tudi druge upale blizu. Bilo me je strah, vendar sem vzela cvetlični venec, ki sem ga ravnokar spletla, se približala biku in mu ga vrgla preko rogov. Dvignil je glavo in se s svojimi velikimi temnimi očmi zagledal vame. Nič nevarno, prav prisrčno. Če bi takrat odvrnila pogled, če bi me Ksalija potegnila stran, če ..., če ..., če ... nič od tega se ni zgodilo in utopila sem se v njegovem pogledu kot muha v kozarcu vina. V njem je bilo nekaj nežnega, obenem pa gospodovalnega. Nekaj, kar mi ni dovolilo, da storim karkoli drugega, kot da pridem k njemu in ga pobožam po glavi. Toplota se je skozi dlan razširila po vsem mojem telesu. Nagajivo mi je nastavil rožiček in prste sem ovila okrog njega, kot da je kraljevo žezlo. Zadovoljno je zamukal in nenadoma sem začutila močno željo, da se povzpnem na njegov hrbet. Dekleta so postala vznemirjena. Skozi meglico lastne omotice sem zaslišala klice: »Evropa, stoj, kaj delaš! Počakaj! Ne plezaj po biku, ne poznaš ga!«

Toda bilo je prepozno. S celim telesom sem se zleknila ob njegov močni hrbet, z rokama sem se oprijela rogov, glavo sem stisnila med njegova ušesca in s stegni sem se tesno prižela ob njegov utripajoči trebuh. Za trenutek se mi je zazdelo, da sva postala eno.

Takoj zatem je bik planil proti morju. Slišala sem krike prijateljic in svoje lastne obupane krike, vendar se ni ustavil, zapodil se je v morske pene in odplaval v temno vodo. Od groze sem otrpnila, vendar ga nisem mogla izpustiti, vse dokler nisva prispela na ono stran morja, na obalo, ki se ni dosti razlikovala od moje domače, pa vendar je bila čisto druga, na drugem kontinentu, v drugem svetu.

Tam se je začelo novo življenje. Bik se je takoj po pristanku spremenil v pohotnega starca, ki si me je večkrat vzel, potem pa me je zaprl v samotno votlino na obali. In izginil. Bala sem se, da me bo pustil umreti od lakote in žeje, zato sem skozi ozko vrzel splezala na plano in se kar bosa peš odpravila proti notranjosti kamnite dežele. Čez nekaj ur sem naletela na majhno vas. Gruča hiš, zadaj ograde z ovčami, glasen lajež psov. Previdno sem se približala najbližji hiši. Pred njo je sedela ženska, ki je skubila olive z oljčnih vej. Začudeno me je gledala, potem pa ogovorila v čudnem jeziku, ki je še najbolj spominjal na grščino, ki sem se je morala učiti doma, na dvoru. Spregovorila sem nekaj besed. Ženska se je zasmejala in zavpila v notranjost hiše:

»Aelos! Aelos!«

Moški se je postavil med vrata in nejevoljno nekaj mrmral v brado. Ko me je zagledal, se je popraskal po glavi. Ženska je razburjeno nekaj razlagala.

Potem je moški rekel z močnim naglasom: »Antična grščina? Ste popotnica? Me razumete? Do you speak English?«

»Ja, grščina,« sem rekla: »Malo razumem. Prihajam iz Fenicije, moje ime je Evropa, Agenorjeva hči.«

Moški me je povabil za mizo in mi natočil kozarec vina. Povedal mi je, da sem na otoku Kreta. Grčija torej, druga stran Mediterana, daleč stran od zelenic rodne Fenicije, libanonskih in sirijskih nabrežij in domačih ljudi.

Tako zelo sem bila utrujena, da sem hvaležno sprejela posteljo, v katero so me položili, in v trenutku sem zaspala. Zbudila sem se šele naslednje jutro zaradi hrupa pred hišo. Najprej hrumenje in bobnenje, potem pa globok moški glas v nekem popolnoma tujem jeziku:

»Refugee, you said? How, on earth, did she come to Crete? It is too remote! But, nothing can surprise me any more. Nothing.«

»I am afraid that she is not completely herself. She introduced herself as a daughter of Agenor, king of Fenicia.«

»Oh my goodness! That's something!«

Sedla sem pod trto in ženska mi je postregla kozji sir, olive in kruh. Ko sem se najedla, me je moški z globokim glasom, oblečen v nenavadna oblačila, prijel pod roko in odvedel v veliko udobno kočijo. Namestila sem se na zadnjem sedežu. Moški in ženska, ki sta me prenočila, sta mi pomahala s praga. Pomahala sem jima nazaj in znova zaspala.

Potem so se dogajale nenavadne reči. Povili so mi ranjene noge, peljali so me z ladjo preko morja na celino, z letalno napravo smo se dvignili nad oblake in se znova spustili. Sama čudesa, ki jih nisem videla še nikoli prej. Učitelj grščine mi ni nikoli povedal, kako nenavadna je v resnici njegova domovina.

Navsezadnje so me nastanili v šotoru, skupaj z drugimi ženskami, v kraju imenovanem Igumenitsa v deželi Makedoniji. Naučila sem se nekaj besed zmaličene grščine, ki so jo govorili domačini, ampak v taboru nihče ni razumel niti grško niti feničansko. Vsi smo bili tujci. Ženske v mojem šotoru so bile še bolj obupane kot jaz. Nekatero so imele pri sebi dojenčke. Hrana, ki smo jo dobivali, je bila brez okusa. Vode za umivanje ni bilo. Kot da sem se znašla sredi vojne. To se je najbrž tudi zgodilo. Ranjenci, obupanci, jok in stok pozno v noč. Nihče me ni razumel, vseeno so me ženske občasno objemale in stiskale k sebi, da bi s svojimi telesi pokazale razumevanje za mojo stisko in blažile svojo.

Počasi sem se naučila jezika, ki so ga govorili begunci. Povedali so mi, da potrebujem papirje, samo tako bom lahko odšla naprej, v Evropo.

»Ampak, jaz sem Evropa,« sem se zasmejala: »Tako mi je ime.«

Bradati moški in okroglolične ženske okrog mene so se smejali in me trepljali po ramenih.

»Naša Evropa. Mi smo srečni, ker te imamo že tukaj, drugi pa morajo še daleč, da bodo prišli do nje.«

Neke noči sem se pridružila skupini, ki se je odločila, da bo prerezala žico in se peš odpravila proti severu. Pot je bila nezno dolga in utrujajoča. Skoraj sem že pozabila, da sem kraljeva hči. Za mojega ponosnega očeta Agenorja v teh krajih nihče še nikoli ni slišal. Obljubljena dežela, proti kateri smo pešachi, je bila Nemčija. Ko smo bili že precej blizu, sem zbolela. Takoj potem, ko smo prerezali še eno žico in se splazili skozi grmovje, vsi popraskani in ranjeni, sem obležala. Moje črevesje ni zdržalo lakote in naporov. Hasiba in Amina sta me odvedli do prvega zaselka in me pustili ležati tam v hladni noči.

Zjutraj so me našli domačini. Bili so svetlolasi in neprijazni. S hladnimi modrimi očmi so strmeli vame kot v zločinko. Nihče se me ni dotaknil, nihče mi ni ponudil vode ali čaja. Med seboj so razburjeno govorili v nerazumljivem jeziku. Potem sta prišla dva moška s popolnoma pokritimi obrazi in rokami. Naložila sta me na nosila in odložila v avto, kjer sem lahko ležala. Prepričana sem bila, da je konec mojih dni na zemlji in da se bom kmalu pridružila prednikom na onem svetu, kamor sem si že dolgo tudi najbolj želela. Toda ni bilo še namenjeno. Ženska v belem me je ozdravila. Grobo me je obračala, zbadala in me silila z ogabno hrano, ampak na koncu sem okrevala. Potem so me vprašali, kdo sem.

»Evropa, Agenorjeva hči, prihajam iz Fenicije, ugrabil me je starec, ki se je spremenil v belega bika.«

Prevajalka je oklevajoče povedala moje besede zamišljeni uradnici, ki je stala ob postelji s kupom papirjev v rokah.

»Ali ni to mitološka zgodba o ugrabitvi Evrope? O tem smo se učili v šoli,« je prevajalka posredovala naprej uradničine besede.

Molčala sem. Seveda je to zgodba o ugrabitvi Evrope. Moja zgodba. Takšna, kot je. Uradnica si je nekaj zapisovala v papirje in odšla.

Naslednji dan so me preselili v prostoren dvorec z velikim obzidanim vrtom. Tam je tudi ribnik z labodi. Stanovalci lahko posedajo na klopcah pod velikimi senčnimi drevesi. Prijetno je tukaj, samo hrana ni preveč dobra in moja soba je zelo majhna. Sicer pa so končno razumeli, kako je treba nastaniti princeso.

Včeraj sem spoznala učenega starca. On razume in govori grščino, ki sem se je naučila v Feniciji. Povedal mi je, da je tukaj že trideset let. Povedal mi je, da je to graščina, kamor zaprejo tiste, ki ne razumejo več sveta zunaj. Takrat sem vedela, da sem na pravem mestu.

Vsak dan razpravljava na klopci ob ribniku. Vse ga zanima. Edini je, ki mu je moja zgodba všeč, edini, ki ji verjame, in edini, ki me hoče poslušati.

Utemeljitev

V pestrem naboru razmislekov o Evropi je žirija po tehtnem premisleku sklenila dati prednost tekstu pod naslovom *Krasna nova Evropa*. Avtor/ka teksta je namreč posrečeno nadgradil/a stari grški mit o lepi mladenki Evropi in vrhovnem Olimpijcu, ki si jo je nadel, da jo je lahko ponesel prek morja v tujo deželo. Stari mit je v domiselni in duhoviti predelavi postal zgodba o avtorjevem/kinem osebnem pogledu na Evropo – kot smo se navadili na kratko označevati EU – danes, ko se srečuje s položajem, kakršnega ni bilo moč uzreti vse od selitve narodov pred poldrugim tisočletjem. Stari mit v novi preobleki je očarljiva zgodba z nekoliko grenkim happy endom.

Zgodba *Krasna nova Evropa* je zelo subjektivna, povsem avtorska. Je kratka ali pa se zdi taka, ker je spisana zelo tekoče. Vendar bralca pritegne z veliko sugestivno močjo in ga spodbudi k premisleku, kdo in kaj je Evropa danes, kako misliti nekdanjo lepo mladenko z vsem težkim bremenom preteklih let.

Vse priznanje organizatorjem natečaja, čestitke vsem avtorjem poslanih prispevkov! Res lepo je videti tako širok in privlačen izbor tekstov s tako širokim razmislekom o temi, ustvarjenih s toliko pisateljske veščine. Morda smo Slovenci že preboleli najbolj akutno fazo evroze, vendar imamo Evropo še vedno tesno pred očmi. Namesto nekdanjega navdušenja je videti vedno več treznega realizma, a tega itak nikoli ni preveč. Vsekakor pa je to že samo po sebi posebna dragocenost letošnjega nabora.

red. prof. dr. Božidar Jezernik

Osebnostna rast Darka Jakliča

2. nagrada Samo Petančič

Da bo pobil kar se da veliko število ljudi, se je Darko Jaklič odločil nekega sončnega marčevskega popoldneva, ko je z balkona v dvanajstem nadstropju opazoval najstniška čefurja, ki sta na košarkarskem igrišču pecala najstniško čefurko. Mala – čeprav je bila gotovo hči sosedov, njenega imena ni poznal, saj je od izgube zaposlitve večino časa tičal v svoji sobi in igral LoL – je imela krasen geštel, ki je obljubljal bujno cvetenje vsaj še prihodnjih deset let.

Darkova odločitev, da bo postrelil, razstrelil ali poklal kar največ ljudi, je bila korak naprej. Še nekaj trenutkov poprej je, oklepajoč se ograje drobnega balkona na dvanajstem nadstropju, razmišljal, kako daleč naj se požene, da bo njegovo telo treščilo na obledele tlakovce tik ob bloku, ne pa vmes na travo. Ni hotel tvegati. Njegova mama je bila pri prijateljici Stanki, njegov oče je bil odsoten preteklih štiriintrideset let in tega resnično ni hotel zasrati.

Vse dokler ni Sabahudin, Jovan ali Aco začel pecati Slavenke, Refike ali Zuhre ob polomljenem košarkarskem košu, je imel Darko trden načrt. Zdaj pa ga je opustil.

Razmišljal je, kako bi vzel družinsko octavio in zgazil oba fanta, potem pa preudarjal, ali ne bi bilo bolj pošteno, da zgazi vse tri, saj bosta vsaj dva zvečer zelo verjetno fukala. On pa ne bo. Ker je brezposeln. In debel. In sam.

Potem se je vrnil v stanovanje.

Da Darko po diplomi ni dobil redne službe, da je bil vseh sedem let, ko je delal, prekarno zaposlen, da nikoli ni imel avta, posledično pa tudi ne dobre samopodobe (in (dobre) ženske), so bili odgovorni naslednji ljudje:

- Janez Maršič, predsednik upravnega odbora Družbe za razpolaganje s strateškim lastništvom Republike Slovenije (DRSLRS);
- Jože Menart, član upravnega odbora DRSLRS;
- Leopold Baloh, glavni izvršni direktor DRSLRS;
- Žan Škorec, izvršni direktor za upravljanje premoženja DRSLRS in
- Aleš G. Amon, izvršni direktor za korporativne zadeve DRSLRS.

Pred tednom dni, ko se je odločil pobiti čim več ljudi, se je, kot je zdaj drobila mama prijateljici Stanki, »Darko končno angažiral«. Udomačil se je v lokalnem bistroju Drina in tam za 1,25 evra (kapučino s kozarcem vode) ves dan sesal njihov wi-fi. Ena prvih stvari, ki jih je prebral o terorizmu, je bila, da tu ni Neca in da mora človek ostati skrit, saj nanj prežijo NSA, CIA, FSB, GRU, Interpol, Europol, OVS, Sova in mnogi drugi. Denarja za vsakovrstne, na spletu dostopne kodirnike ni imel, je pa kmalu odkril spletne vmesnike, ki so prebiranje strani naredili anonimno. Tudi da je deloval na javnem brezžičnem omrežju, je bil korak v tej smeri.

Prebral si je stotine člankov o terorističnih napadih po svetu, prenesel si je *Anarchist Cookbook*, *Explosives and Homemade Bombs*, *Guerrilla's Arsenal* in še kopico drugih priročnikov, ki so opisovali pripravo vsega od TATP-ja do s črnim smodnikom polnjenih cevastih bomb. Odkril je skene vsakovrstnih vojaških in pirotehničnih priročnikov (ugotovil je, da se mnogi žal nanašajo na novoletno pirotehniko), presenetljivo nazorni pa so bili priročniki nekdanje JLA, ki so opisovali diverzantsko delovanje v primeru okupacije suverena ozemlja SFRJ s strani »tuje sile«.

Toda naj se je še tako poglobljal, je ugotavljal, da mu preprosto manjka znanja o kemiji. Naletel je tudi na nemir vzbujajoče prispevke o bombaških navdušencih, ki so oglušeli, oslepeli, zagoreli, ostali brez prstov, se zadušili, zastrupili ali pa so jih po bombaški nezgodi mrliški ogledniki zbirali v vedro. Sestavljanje bomb je bil nevaren posel.

Nekaj časa je bil potr, potem pa se je vpisal na zavod za zaposlovanje in se prijavil na popoldanski program

srednje strojne in kemijske šole.

Odkar je redno hodil »v šole« in redno »študiral« v Drini, se je njegov odnos z mamo zelo popravil. Ugotovil je, da je od vsega pešačenja shujšal. V sobi si je nad nasmeteno pisalno mizo nalepil fotografije Maršiča, Menarta, Baloha, Škorca in Amona. Ure in ure je preživel na spletnih straneh medijev, ki so imeli o vseh bogate arhive. Maršič je bil tesno povezan z najmočnejšo desno stranko v državi in globoko vpleten v posle na začetku devetdesetih. Menart je bil župan manjše občine, dokler mu ni potekel mandat – oziroma je bil pravnomočno obsojen (to je bila stvar interpretacije) –, potem pa je ustanovil podjetje, ki je imelo prvo leto 2.200 evrov prometa, že prihodnje pa je postalo eden glavnih zunanjih podizvajalcev državne energetike. Letni promet odtlej ni nikoli padel pod 10 milijonov evrov.

Podobna ozadja so imeli tudi Baloh, Škorc in Amon. Kar jih je postavilo na muho Darka Jakliča, je bilo dejstvo, da so bili tik pred krizo vsi nadzorniki državnih bank. Točno so vedeli, kaj se bo zgodilo. In se je. Odstavili so jih in jih čez leto in mesec prestavili v nadzorni odbor DRSLRS. Darko je izračunal, da mu glede na to, koliko si je za sanacijo dolgov izposodila država, vsakdo od njih dolguje 755 evrov. Če bi ta denar dali skupaj, bi imel Darko 3.755 evrov. Ta denar bi imel Darkov bivši šef, njegova žena in njuna dvomesečna hčerka, s katero so hodili na Kanarske otoke. Ta denar bi imela Darkova mama in sosedka Stanka. Ta denar bi zaokrožil in gospodarstvo bi si opomoglo. Maršič, Menart, Baloh, Škorec in Amon pa bi ždeli v kehi. A ni bilo tako.

In ker ni bilo tako in ker se mu je zdelo pobijati neke nesrečnike pred trgovinskim centrom zdaj bedasto, se je odločil, da bo med naslednjo sejo nadzornega sveta v pritličje stavbe, kjer je imel omenjeni nadzorni svet svoj sedež, zapeljal tovornjak poln TATP-ja in vse skupaj detoniral.

Potem pa je mama sporočila, da je umrl stric Tomislav.

Stric Tomislav je živel sam nekje pri hrvaški meji in edini spomin, ki ga je imel nanj Darko – in je bil nekaj mesecev v njegovem otroštvu vir pristnih nočnih mor in prebujanja v temo –, je bila slika in zvok cvilečega prašiča, ki se bojuje za življenje, majhen moški v modrem delovnem kombinezonu pa živali v vrat rine nož. Poleg tega se je spomnil še revne, majhne hiše neometanih zidov, košatega gozda in stričevega smradu po slivovki. Ne glede na mamino veselje, da je »podedovala kmetijo« – bila je stričeva edina sorodnica –, Darko posebnih upov ni gojil. Ti se niso prav nič izboljšali, tudi ko sta se z mamo na siv in deževen marčevski dan oglasila na pokopališču Stari log, kjer je peščica stark z dvema pijančkoma in z dolgočasnim župnikom strica položila k večnemu pokoju.

Kako uro pozneje sta z mamo stala pred hišo, za katero se je zdelo, da se je v dveh desetletjih, kar jo je Darko nazadnje videl, posedla še za kak meter, okoli nje pa so oblast prevzele avtomobilske in traktorske lupine, odsluženi pralni stroji, rjaste banje in vsakovrstna druga ropotija. Signala mobitel tu ni lovil.

V notranjosti stričeve domačije so bile mize in odprte omare, nastlane s starimi časopisi, plastičnimi in kartonastimi škatlami, odsluženimi likalniki, šivalnimi stroji in zalivalkami. V kotu, stisnjena med kramo, je bila umazana postelja, zraven nje pa majhna kovinska peč. Kako to, da vse skupaj ni že davno zgorelo, glede na to, da so v hiši očitno kurili na drva, je Darku ostala popolna neznanka.

Mama je sklenila, da bo »domačijo dobro prodala«.

Mama domačije ni dobro prodala. Oglasi na spletnih oglasnih portalih so bili zastonj, a se je izkazalo, da je treba njihovo umestitev na vrh strani plačati. Storitev je bilo treba doplačevati vsak mesec, portalov je bilo več in vsak je zahteval svoj denar. Mama je plačala za posebno promocijo spletnih oglasov, računala na angleške in avstralske kupce, ki se menda trgajo za slikovito slovensko podeželje, ceno je celo zbila z 18.000 na 16.000 evrov. Nič. Povezala se je z nepremičninsko agencijo in ji na koncu izplačala več kot 800 evrov, da je nepremičninski agent pojasnil, da »ima stričeva domačija komaj hišo in skedenj, nima pa zares uporabnega gospodarskega poslopja, vinograda, sadovnjaka ali česa podobnega, kar bi ceno kakorkoli zvišalo«. »Dovozna pot je bila 'zemljiškoknjižno sumljiva',« je dejal. Zemljišče in stavbo je ocenil na 2.500 evrov, potem pa ji naravnost dejal, da bo kaj takega težko celo podarila. Mama ga je prav nič mamasto poslala v razplodni organ in ga označila za oderuha.

To je bilo zgodaj poleti, ko se je šola že končala in si je Darko razbijal glavo, kako do denarja. Vse »poceni eksplozivne naprave iz kuhinjskih izdelkov« so bile kljub vsemu nekako drage. Poleg tega ni imel prostora, kjer bi se ukvarjal s svojimi eksperimenti. V šoli je nekaj opreme in pripravkov nakradel, a se je bal, da ga bodo dobili, zato je nehal. Lahko bi se odpeljal v Bosno in tam kupil kalašnikovko in nekaj bomb, a tudi tu ni bilo rečeno, da mu jih ne bi prodal lokalni kriminalist. Sanje o TATP-ju so se razblinile, ko je ugotovil, kako nestabilen je. Za napad bi potreboval amonijev nitrat, kakršnega je na Norveškem uporabil tudi Breivik. Tega pa je lahko pridobil samo iz gnojil. In naj je še tako pretresal svoje načrte in jih spet sestavljal, je vedno znova prišel do dejstva, da dobi mesečno 252 evrov socialne pomoči (in kak dvajsetak na črno za kako lekturo) in da je mobilni približno tako kot kak upokojenec na minimalni pokojnini.

Potem pa je enega vročega junijskega dne med surfanjem po spletu odkril evropske razpise. Na spletni strani kočevske občine je našel na povezavo »Evropske spodbude in razvoj podeželja«. Dolge dni je nato proučeval strani teksta pod gesli, kot so »Partnerski sporazum med Slovenijo in EU 2015-2025«, »Razvoj ruralnih regij EU« in »Spodbude nerazvitih območij EU 2000-2030«. Z vsako prebrano vrstico mu je zadeva postajala zanimivejša.

Mama ni mogla skriti veselja pred sosedo Stanko, ko se je njen sin tistega poletja posvetil čiščenju in prenovi kmetije. Celo nekaj denarja za gorivo in malico je primaknila. Darko je dolge ure preždel po občinskih uradih, upravnih enotah in pri županu. Ugotovil je, da sestava »Celostnega programa trajnostnega izkoriščanja lesne mase in integracije kmetijskega obrata Lipanje 14 v razvojno shemo 2015-2025«, ki bi mu navrgla približno 300 evropskih tisočakov v petih letih, v primerjavi z njegovo diplomo niti ni bila tak podvig. Kadar mu je začelo zmanjkovati elana, je pogledal fotografije Maršiča, Menarta, Baloha, Škorca in Amona, ki jih je zdaj nosil v denarnici.

Ko je samo v delovnih hlačah in umazani podmajici neko popoldne vlačil ropotijo na prikolico, so se prikazali novinarji s kombijem in kamero in nasmejana študentka brez kakršnega koli pojma o kmetovanju, razpisih ali regionalnem razvoju mu je pustila, da je pol ure govoril v mikrofoni. Takrat je Darko ugotovil, da je »mladi up slovenskega regionalnega razvoja«. Mami je tako povedala Stanka, ki da je »videla Darka takoj za Kmetijo in pred Slovenskimi talenti«.

Na domačijo so začeli zahajati sosedje. Sosed Marjan je prinesel slivovko in ostal pozno v večer. Sosed Jošt ga je povabil na kolino (bile so manj grozne, kot se je spomnil). Povabili so ga v Livold v Žogico, kjer so načenjali dolge debate o življenju in zavedanju. Stregla jim je natararica Olga, ki jo je lastnik uvozil menda naravnost iz Kijeva in je bila visoka in blond.

Kmalu po novem letu se je Darko odjavil z zavoda. Prvega februarja je prejel potrdilo o nakazilu prvih evropskih sredstev za njegov »Celostni program trajnostnega izkoriščanja lesne mase in integracije kmetijskega obrata Lipanje 14 v razvojno shemo 2015-2025«.

Poleg vode in elektrike je na domačijo dobil internet – toda pravega denarja za kombije in razstrelivo še vedno ni imel. Med ljudmi se je raznesel glas, da je postal pravi mojster prebijanja skozi evropske razpise. Obiskovalci s klobasami in slivovko v eni in šopi papirjev v drugi roki so si kmalu podajali kljuko. Dal je posekati večji del gozda okoli hiše in s tem zaslužil nekaj denarja. Sečnjo so mu novi znanci opravili skoraj zastonj. Namesto mamine škode octavie si je kupil starega rabljenega terenca.

Vendar še vedno ni bil blizu velikanskim količinam amonijevega nitrata. In popivanje s sosedi, premagovanje birokratskih ovir in dirjanje po zapuščenih gozdni cestah ter ždenje v lovskih prežah se mu je kar nekako priljubilo. Zgodaj spomladi je na črno odstrelil prvo srno.

Potem je napočil veliki dan. Nekega poznega septembrskega večera sta seksala z Olgo. Darko ni točno vedel, kaj to pomeni, slutil pa je, kaj to pomeni.

Pozno pozimi je postavil orjaška rastlinjaka in zdaj so se pri njem vrstili novinarji lokalnih časopisov, radijev in tv-postaj. Mnoge je zanimalo, ali si je pomagal s kakim startupom ali crowdfundingom.

Zgodaj spomladi tega leta je, potem ko se je uspešno prebil skozi kopico regionalnih, državnih in evropskih razpisov, končno lahko naročil gnojilo. Olga se je preselila k njemu. Lastnik Žogice je besnel, a priznaval, da z nosečo natararico nima kaj početi. Trdil je, da mu je ljubljanska srajca »spridila babo« in da bo moral po novo. Darko je bil, ko se je lastnik malo umiril, za šankom spet dobrodošel.

Pozno maja so Škorca prestavili v upravo Nove kreditne banke Celje in Darko je ugotovil, da bo potreboval dve bombi. Zdaj je imel že dovolj denarja za pot v Bosno, a ni hotel več tvegati. V garaži, ki jo je dozidal skednju, je s preciznostjo Walterja Whitea kuhal vse večje in večje količine razstreliva. Skladiščil ga je v zapuščeni zemljanki nedaleč od hiše. Olga ga pri tem ni motila, niti ga nič ni spraševala, kljub visoki nosečnosti sta prav lepo seksala, sosedje so hodili na obiske ob raznoraznih urah, a v početje vzornega državljana, ki je zaselku prinesel nacionalno slavo (celo *Slovenčeve Novice* so si privoščile dvostransko reportažo o »Uspehu samorastnika iz Lipanj«), niso prav nič dvomili.

Vročega julija sta se rodila Maja in Žan. Pozno jeseni je kupil tovornjak, s katerim je na tržnico vozil velike količine jagod, ki so pod umetnimi gnojili z velikimi količinami nitrata hitro in bogato obrodile. Kombi je bil s prostornino 11,5 kubičnega metra idealen za razstrelitev pred sedežem DRSLRS, toda zdaj je bil ves čas poln gajbic z jagodami. Olga je vztrajala, da potrebujeta avto, ker bodo otroci kmalu začeli hoditi v vrtec, in Darko je kupil družinskega enoprostorca ter prodal starega terenca.

Pozno avgusta je ugotovil, da zemljanka, v kateri je skladiščil razstrelivo, ni najbolj vodotesna zgradba na Kočevskem. Večina nitrata je bila popolnoma premočena in potrebno bi bilo tedne dela, da bi ga znova destilirali.

Nekega poznega jesenskega večera, ko otrok ni bilo doma in so se delavci, ki jih je na kmetijo v okviru javnih del napotil zavod za zaposlovanje, utrujeni in zadovoljni spokali v avtobusek ter se odpeljali v Kočevje, sta sedela pod kostanjem pred hišo. Videl je, da ga je dobro cepil in da bo čez kako stoletje to krasno drevo.

»A veš, da sem hotel enkrat vse skupaj vreči v zrak?« jo je vprašal.

»Pa glej. Vsakemu kdaj prekipi, moja miluška,« je odvrnila.

»Je tako, ane?« je prikimal v gozdni mrak.

Utemeljitev

Skozi izjemno dobro napisano zgodbo glavnega protagonista avtor v sočnem jeziku »ujete« generacije razkriva vse pasti in priložnosti življenja tridesetletnikov v EU. Darko Jaklič se na svojem popotovanju od prekarnega in omahljivega samomorilca do neuspešnega terorista povsem po naključju prelevi v kmetovalca in postane slovenska zgodba o uspehu. Avtor večje izriše notranje dialoge zafrustriranega antijunaka, ki krivce za svojo usodo izsleda tako pri tistih, ki imajo družbeno moč, kot pri Drugih, najstnikih z družbenih margin, ki poznajo njemu odtujene užitke. Osebnostna rast Darka Jakliča s humorno noto pokaže na birokratizacijo življenja posameznikov, ki životarijo ali prosperirajo na popotovanju »od razpisa do razpisa«, včasih – paradoksalno – celo do te mere, da postanejo pomemben člen v verigi ohranjanja negotovega prekariata. Izjemno berljiva zgodba tako kritično reflektira možnosti in priložnosti v družbenem kontekstu, ki se le prividno zdi kot svet svobodnih izbir.

doc. dr. Alenka Bartulović

Bizarna, »odbita«, nenavadna in paradoksalna zgodba, ki pa je hkrati tudi tako neverjetno domača in znana, da bi lahko v njej prepoznali bližnjega. Vsak od nas ima potencialno več kot dovolj razlogov, da postane morebitni morilec ali terorist. Kar nas mora privedi do samoizpraševanja o razlogih za ta vsesplošen občutek nemoči, ujetosti in apatije, nenazadnje tudi smrti idealizma, ki je gonilo razvoja vizij in utopij za prihodnost; za boljši in pravičnejši jutri. Seveda tistemu, ki se temu katastrofičnemu vzdušju prepusti preplaviti in zadušiti. Evropska unija je tukaj tisti strukturni, pravni in institucionalni okvir, v katerem smo, hočeš nočeš, postali ujetniki. Birokracija v njej je razvejana preko vseh meja, pogosto absurdna in abotna, a nudi možnost in priložnost, da lahko postane prav vsaka, še tako nora ideja (opisana v predpisani vsebinski in finančni obliki) projekt. Deklarirana vizija napredka, rasti in razvoja je popolnoma zadušena v kafkajanskem svetu, tako prekleto realnem, da iz njega ni izhoda. Osebno me je prav ta zgodba najbolj fascinirala v vsej svoji »nori ideji« z veliko ironije, brez moraliziranja o tem, kaj je dobro in kaj slabo, brez pretenzij in sodb.

Elena Pečarič

Nevidna črta

3. nagrada Vasja Jager

Spoznanje, da je v življenju uspel, je B-ja pribilo med policami neke blagovnice malo izven centra Bruslja.

Pomislil je, da je po svoje smešno, ampak kaj hočeš. Recepta ni. Lahko se še tako trudiš, pa ne vidiš, potem pa naenkrat – puf! In vsa ta norija dobi nekak smisel. Kot bi ti veliki Direktor tam zgoraj končno izplačal odškodnino za vsa leta sekiranja in mrcvarjenja samega sebe. Dejansko se zgodi. Včasih človeka zadene na obletnici srednje šole ali med prebiranjem intervjuja s seboj v kakšnem znanem cajtengu. Znan pa je tudi primer budističnega meniha, ki je menda doživel razsvetljenje na štrbunku.

Samo da počí. Samo da se človek sredi absurda ne razstopi kot šumeča tableta. Večina nikoli nima te sreče. Večina nima pojma in crkne kot žival, medtem ko se sprašuje, kako daleč je »blizu«.

S srhom je steklo skozenj in mu napolnilo dušo. Bilo mu je, kakor da bi ga nategnilo celotno širno vesolje in so se mu staljene zvezdne sredice razlile čez notranjost. Vstani in hodi, Lazar. Stal je pred hladilnikom in v rokah držal kos sira, ta boljšega s tartufi, po trideset evrov za deset dek. Kos neumnega sira v rožnatih mehkih rokah. Buljil je vanj, kot bi bil bebast. V mislih se mu je prikazala podoba iz otroštva, slika matere, kako v vaški trgovini izbira šibki beli kruh in brozgasto polento. Potlačil je refleks bruhanja, pogoltnil slino. Bil je samo prvi udarni val sladkosti, ki jo je občutil.

Evropski poslanec B_ J_ sam po sebi še zdaleč ni bil sanjač, ampak tokrat se ni dalo pomagati. Spomnil se je gumijaste odsotnosti okusa cenenege edamerja, ki sta ga z bratom kot otroka vsako jutro otepala za zajtrk v sendviču. Kje je že to. Gledal je vase in se ni spoznal. Za hip je obstal in se zazrl v delikateso.

Porkamadona, res mi je ratalo, je pomislil.

Ostali kupci so brezbrizno stopali mimo njega. Ni jih videl in oni niso videli njega; nihče se ni obregnil ob kravatarja z zamišljenim pogledom in razbijajočim srcem. Ne bi smelo biti tako. Niti slučajno.

Bil je le kmetič, plevel, ki bi se moral posušiti na ulicah velikega mesta. Bledikasto otroče počasne pameti, ki je raslo v blatu trde dežele na vzhodu, se je pregrizlo do središča Zemlje. B je vedel, da bi moral po vsej logiki v istem trenutku sedeti v pajzlu nekje na stotine kilometrov proč, ožemati špricer in razglabljati o športnih stavih. Vedel je, da bi moral osemeniti katero od žalobnih lokalnih marij, se zaposliti v šoli ali na občini, hoditi na tekme medobčinske nogometne lige in poginiti, ne da bi vedel, kaj je za sosednjim hribom. Vendar je imela usoda drugačne načrte in po nekem čudežu je na loteriji stvarstva zadel zelo spodoben dobitek.

Seveda je pomagalo, da ga je gnalo neusahljivo sovraštvo do življenja, ki mu je ubežal.

Bežno se je zavedel sladkobnega vonja, ki se je vlekel med policami trgovine. Na uho mu je udarila pojoča francoščina.

Kakšen Bruselj neki, človek božji.

Kakšna podzemna železnica, kakšni muzeji. Kakšen golf in opera in gostovanja v televizijskih oddajah. Pa svilene spodnjice na podu sobe trideset let mlajšega litvanskega dekleta na poziv. Kakšno življenje neki.

Med čakanjem v vrsti pred blagajno ga je zmotil signal SMS sporočila. Bivša žena ga je spraševala, kdaj se vrne, da bo peljal tamalega na ribičijo. V tenkih oglatih črkah, ki so žgale zaslon, je kar videl njen nadležni fris, ki je vprašujoče zrl vanj. Tenke ustnice, ki mu niso dale dihati. Kakor dve rožnati pijavki. Ta ženska nikoli ni prepoznala njegovega potenciala. Njegove naloge. Vedno znova ga je opominjala, da so njegova stopala z gnijočimi koreninami prirasla na močvirje vulgarne človeškosti. Vedel je, da uživa, ko mu meče pod nos odgovornost do otroka. Vedel je.

Odgovoril je v nekaj sekundah. 'Nasledn teden, javm.' Najraje bi jo poslal v tri krasne in ji napisal, da nikoli. Njegovo življenje je bilo tukaj.

Tamali razume; stokrat bolj brihten je od svoje matere.

Vtaknil je telefon v žep in se premaknil proti koncu vrste. Vsake vrste je enkrat konec; važno je priti vanjo.

Prijazno se je nasmehnil mladi prodajalki na blagajni. Lica so jih dehtela z mladostjo in prsi so napenjale haljo. Ni ga čez takele belgijske pralineje.

Ko je stopil iz trgovine, se mu je v glavo prikradel refren komada Beautiful Day od U2. B se je po malem od nekdanj imel za rokerja. Zažvižgal je.

Zunaj se je pripravljalo na dež in zrak je bil nabit s statiko. Mlačni veter mu je razmršil sivkaste lase. Izpod pazduh mu je uhalj vonj po loju, pomešan z dragim Pacom Rabannejem; izpuhtel je v težko ozračje velikega mesta. Nihče ga ni zavohal. Globoko je vdihnil trenutek in prsti so se mu oklenili vrečke, ki jo je držal v levici. Spod obrvi je privoščljivo srepele v uborne črnice in Turke, ki so stali pred pajzli z bižuterijo in trgovinicami z zelenjavo. S polnimi pljuči je vdihnil sajasti zrak njihovega obupa.

Pred smetnjakom na vogalu je segel v vrečo in vanj zabrisal dragoceni sir, ko mu je zazvonil mobilnik.

»Reci!«

»Hej, želela sem te samo spomniti na sestanek s tipico iz AmChama¹,« je prijetno dejal glas mlade ženske. »Ob dveh.«

»Nisem pozabil. La Maison², ne?«

»Je tako.«

»Kako ji je že ime?«

»M pa nekaj. Ne vem točno. Je pa zvenela strašno mlada.«

Podatek ga je prijetno vznemiril in obenem razkuril. V Bruslju deluje nad dvajset tisoč lobistov, a poslanci so med njimi vedno fasali kakšne smrkave praktikantke. Še posebej vzhodnjaki. *Prekleti fašisti*, je pomislil. *Za nas mora biti vse dobro*. Profesionalke so obdelovale komisionarje in poročevalce. Šefice pravnih in lobističnih pisarn in industrijskih združenj, fajn utečene babnice v izbranih kostimih in z glasovi, raskavimi od cigaret, hudobne in zagrenjene ženske z gnilimi maternicami. Prihajale so s papirji ter vstopnicami za predstave in povabili za dobro plačana predavanja. Take so poznale prastaro igro in znale so pihati človeku na dušo. Prekrižane noge, ki bi te zadavile, če bi jih razklenil. Kdor hoče piti dobro vino, mora stiskati zrelo grozdje.

Poslanec B je hrepeneče zrl v višave in vedel je, da se mora še veliko naučiti. K sreči mu volje ni primanjkovalo.

So pač poslali smrklo, kaj potem. Samo da mi ne serje kateri tistih smrdljivih nevladnikov, se je potolažil. Tisto je šele golazen.

»Okej. Kako je z amandmaji glede RDE?³« Stopal je skozi mesto, še eden od avgurjev, ki so se glasno razgovarjali z nevidnimi silami. Nad starinskimi stavbami se je napenjala golša jeznoritega neba. K sreči je imel s seboj dežnik.

»Vse pod kontrolo,« je odvrnila. »Iz ACEA⁴ so že zjutraj dostavili ves material, pripravljen za oddajo. Še podpisali so te. Ti ga samo vložiš in to je to.«

»Odlično!« Dan je postajal vse boljši. Ura ni bila niti ena, pa je bila večina dela že opravljenega. »Torej si šla skozi?«

»Sem. Zelo v redu, izračuni, raziskave, vse črno na belem. Po mojem ne bo problema.«

»Zlata si, mala. Samo še govor za sredo mi pošlji, pa ti dam mir.«

Iz slušalke se je zaslišal zvonki smeh. V mislih jo je videl, kako si je popravila kostanjeve lase. »Veš da. Do večera ga boš imel na mailu. Potem pa me pelješ na večerjo.«

Stopil je skozi mesto, lahkotno kot veter skozi zrelo žito. Imel je še celo uro, da prehodi tiste tri kilometre od Leopolda do La Maisona. Šel je s tokom avtomobilskega zavijanja in grlenih glasov, še en strdek več v žilah ogromnega organizma. Ob pločniku je šklopotal tramvaj in taksi je potrobil kovinskemu meganu, ki se je obotavljal pred semaforjem. Iz sosednje ulice je prineslo zavijanje sirene. Prepozni rešilec ali diplomatski

1 Ameriška gospodarska zbornica (American Chamber of Commerce)

2 Znana restavracija višjega cenovnega razreda, v katero je med svojim bivanjem v Bruslju v letih 1845–1848 rad zahajal Karl Marx, ki je tisti čas pisal *Komunistični manifest*.

3 RDE (Real Driving Emission) so kvote dovoljenih izpustov strupenih snovi pri delovanju avtomobilskih motorjev in eno ključnih področij lobiranja avtomobilske industrije; najbolj znan škandal na tem področju je afera s prirejenimi testi RDE za vozila nemškega volkswagna.

4 Združenje evropskih proizvajalcev avtomobilov (Association des Constructeurs Européens d'Automobiles)

konvoj. Saj je isto. Razprl je dežnik in pustil, da ga vrvež posrka vase. Odsotnost tišine mu je dobro dela. Tišina ga je spravljala ob pamet.

Drobne kaplje so špikale asfalt in v lica mu je puhnila sopara. Nebo se je zaprlo kot pokrovka enega tistih osmojenih kotlov, v katerih na Tajskem kuhajo še žive pse. Bajе da adrenalin mesu prav poseben okus.

Vedno znova je pri sebi občudoval težko doumljivi red, po katerem je delovalo središče središča Evrope. Stoletja protestanske pedantnosti so se lično zložila skupaj. Semaforji so uravnavali tokove teles in pločevine. Avtobusi in tramvaji niso nikoli zamujali. Restavracije so si sledile v primernih presledkih. Vafliji so imeli ravno prav preveč sladkorja. Uniforme vojakov in policistov na ulicah so bile vedno neoporečne. Napisi na transparentih aktivistov so bili slovnično pravilni.

»Ustavimo TTIP!⁵« je prebral, ko je stopil mimo majhne skupine protestnikov. Živahno so se pomenkovali, ko so jo ubirali proč od parlamenta.

Jebi ga, tudi to mora biti.

Zdelo se mu je, da bi takšna morala biti vsa mesta. Urejena in učinkovita. Še bolj kot to, kar je v njih, mu je bilo pomembno tisto, česar ni. In v središču Bruslja ni beračev in narkomanov. Ni golobjih drekov in ni stojnic s kebabom. Psov. Gradbenih jam. Razbitih izložb. Poscanih zidov. Čigumijev na pločniku. Pa ograj. Ograj ni, ker niso potrebne. Hiše se držijo skupaj tako tesno, da tvorijo pregrade, ki določajo ulice. Vljudne in diskretne kontinentalne hiše v več nadstropjih, s štukaturami, brez dvorišč in brez zelenja. Brez zemlje.

In ni reke, tiste velike sive greznice, ki se ponavadi ponižana, ukročena davi in grgra pod mostovi prestolnic. In čaka, da jo vsake toliko nahrani kakšna osamljena duša. V Bruslju so reko prekrili z betonom in jo speljali pod ulicami.

Teče in sanja o časih, ko so k njenim bregovom poklekale žejne zveri. O časih, ko je lahko razbila svoje meje in polomila vse, kar se je postavilo pred njo.

Nevidna črta svinjarije, ki se z muko vleče pod ličnim površjem.

Pri muzeju je naletel na standardno gručo turistov. Vse so bile iste. Sončna očala, odprta usta in pohlepni telefoni, ki so cuzali podobe. Povečini starejši ljudje, ki so pokorno stopali za gobčnimi vodičkami. Verjetno se želijo napolniti s spomini, preden bo prepozno. Verjetno je človeku z razbolelimi kolki in tresočimi se rokami v uteho, ko stoji pred zgradbami in spomeniki, ki so in še bodo preživeli stoletja. Pa hodijo naokoli z nekakšno pobožnostjo. B se je zazrl v samo stičišče veličastne stavbe in neba.

Ustavil se je v trafiki, da je kupil časopis. Tršati, žilavi prodajalec ga je komaj pogledal. Globoki očesi kakor gorski jezери pred nevihto. Kupil je *Le Monde* in *The Economist* in šel dalje.

Na ulici je preletel naslove. Deflacija. Begunci. ISIS. Viktor Orban. Zvezdnik umrl zaradi predoziranja z vsemi možnimi drogami. Donald Trump in vonj po požgani zemlji, ki se širi od njegovih ust. Znanstveniki odkrili gen, ki vpliva na staranje kože. Ženska se je poročila z Eifflovim stolpom. Američani napotili štiri tisoč soldatov na evropski vzhod. Rusi odgovarjajo z dodatnimi divizijami. Kitajci pa imajo menda stari pregovor, ki pravi *Naj ti bogovi naklonijo, da živiš v zanimivih časih.*

Velike novice, zmetane na kup brez vsakega koncepta. In brez vsake milosti. Drobci ostrega barvastega stekla, ki se zadirajo v možgansko skorjo. Stekleni biseri kot tisti, s katerimi so menda nekoč nizozemski naseljenci od Indijancev, ubogih pasjih sinov, kupili ves Manhattan. Steklo se zažira vse globlje. Vsake toliko kakšen delec zadene ob živo tkivo. Ampak redko, vse bolj redko.

Iz prebiranja ga je zdramilo nabijanje afrikanke muzike. Mimo je švignil razdrapani rumeni clio z odprtimi šipami. Bobni in radostno večglasno petje v zvočnikih. Venomer bobni. Tamtam čez dan, tamtam ponoči, ob steno žile v ušesu. Kraljestvo za apaurin.

Poslanec B je bil tip, ki ni imel navade, da bi dolgo gledal človeka v oči. Ni imel rad svojega pogleda v pogledu drugega. Pa tudi vljudno ni bilo. Sploh pa se je že majhen naučil, da največkrat v očeh drugega ne bo našel nič dobrega. Oči njegovega očeta so bile kot strojnični gnezdi, vkopani sredi globokih gub. Hitro je usekalo. Usekale so tudi materine, vendar na drugačen način. Njene zenice so bile iz najbolj črne nafte.

⁵ Prostotrgovinski sporazum med ZDA in Evropsko unijo (Transatlantic Trade and Investment Partnership), ki naj bi liberaliziral gospodarstvo, trg dela, bančništvo in javni sektor.

Oni pa niso odvrčali svojih pogledov. Strmeli so naravnost vanj, kadar je zašel v katerega od predelov izven centra. Motrili so vanj in skozenj, da ga je bilo sram. Dolgi, čisti pogledi, polni preteklosti. Ter prihodnosti.

»Kaj boš s to ciganijo ... Jaz bi vse potolkel že na meji ...« mu je nedavno tega dejal bratranec na praznovanju abrahama. Nove množice prihajajo, da zabrišejo ob žico in beton svoja krvava srca. Topovska hrana diktatorjev, ki so jih zažirali in plačevali tribut zahodnim vladam in firmam. Vlečejo se po strugah, ki jih je v desetletjih pred tem izdolbel njihov denar. Iz kraterja, ki je bil nekdanji Bližnji Vzhod, se vidi prav do dna človeštva.

*Čoln ž njimi v temni vodi se premika,
a preden so na drugo stran dospele,
že nova truma čaka spet voznika.*

Nekatere temna voda požre. Drugi stopajo dalje.

Mežikajo v solzilcu, pokajo pod pendreki, stradajo in spijo v lastnem dreku. »Pa pokajo selfije, pizda jim materina ...«

Bratranec je dober človek, družinski mož. Šiht na elektru, dva otroka. Strasten lovec in ljubiteljski gasilec. Doma na steni ima občinsko plaketo.

Na Grand Place je prispel par minut pred dogovorjeno uro. Dež je ponehal in lahko je zaprl dežnik. Stari trg se je lesketal v bledečem soncu. Žarki so se mu lepili na veke.

Prišel je pred častljivo stavbo s fasado iz 17. stoletja. Že na daleč se je videlo, da je zgradba namenjena užitku. Pročelje je bilo ozaljšano s pozlato in kipi. Zalita keruba sta nad balkonom z jonskimi stebri držala monogram arhitekta. Še eden, ki mu je ratalo. Ali zato njegove kosti trohnijo kaj drugače, je težko reči. Pa že. Z leve in desne je znak obdajala letnica; 1698.

Pod angelcema, tik nad vhodom, je razpiral krila kamniti labod z zlatimi nogami. B-ju se je zdel strašno posrečen. Njegove lastne noge so bile veliko manj glamurozne. Skozi čevlje je čutil vlažnost prepotenih nogavic. Na levem gležnju je slutil zametek otiščanca.

Stene iz mehke orehovine so dahnilo toploto, ko je vstopil.

Veliki prostor je bil napolnjen s prijetnim brenčanjem ljudi. Pomembne besede so se zažirale v oreh in La Maison jih je zadržal zase. Demokracije ni bilo na meniju. Za demokracijo so smrdljive pokozlane beznice anarhističnih con, oškropljenih z grafiti. In sekreti železniških postaj. In aresti.

Bronaste svetilke so božale obraze gostov s slovesno svetlobo. B-ju so se zdeli kot obrazi blaženih mučencev. Lepi, krasni, vzvišeni obrazi. Čista vera v njihovih potezah. Pogledovali so v telefone in pisali v rokovnike, medtem ko so jedli in kramljali. Kristalni kozarci so se poigravali z bliskanjem rolexov na rokah. Sedel je na stol, obložen z zelenim žametom in pustil, da ga je znova preplaval tisti občutek kot uro prej v trgovini.

V glavi se mu je zavrtelo. V konicah prstov na rokah je začutil mravljince. Mišice so se napele, kite skrčile v pričakovanju naskoka.

Medtem pa je nekje na podstrešju vegaste, s trto obrasle bajte na stotine kilometrov proč gnila zibel, v kateri je ležal kot otrok. Miši so si naredile gnezdo v njeni blazini, bela barva se je skoraj zluščila z lesa.

Deklica ga je že čakala. Ni bila slaba, le zobe bi lahko imela malo manjše. Pegasti obrazek, pšenični lasje, široki boki. Oblečena je bila v modri kostim s kratkim krilom. Samozavestno mu je pomahala in se nasmehnila. Odmahnil je v pozdrav.

»Hello, gospod J, lepo vas je videti, kako ste ... Jaz sem M_.« Z zvonkim glasom je zadavila »o« v svojem imenu in ga zbrusila v »a«. Tako to počnejo Američani. Ključna zapuščina njihovega imperija bo izkoreninjenje črke »o« iz angleškega jezika. Skat from Viskansn. Demakrasi. Fridam. Niga. Mani.

»Hello, v redu, hvala,« je odvrnil v angleščini, ki je bila tako trda in topa, da bi lahko pračlovek z njenimi besedami zatolkel mamuta.

»Hvala, da ste si vzeli čas.«

»Sploh ni problema. To je moje delo.«

»In zelo pomembno delo je to. Zato toliko bolj cenim, da ste pristali na sestanek.«

»Že v redu, človek počne, kar mora.«

K mizi je lahkotno pridrsal debelajsast natakár in jima prinesel jedilna lista. B je že vnaprej vedel, kaj bo. Vedel je, da se lahko razleti, ker ima punca na voljo neomejen proračun. Preplavila ga je prijetna vročica, da se mu je rit zakrčila od vznemirjenja. Presedel se je, da je še bolje čutil mehko stola.

Bil je nor na dobro hrano. Če bi lahko, bi se spojil v eno z Maisonovim jastogom s šparglji. Tlačil bi si ga v usta, dokler ne bi povsem zapolnil njegove notranjosti. Z nohti bi trgal kose bebaste mrtve živali in jih gotal in gotal in gotal. Tako bi moralo biti. Količine bi se morale izravnati, živo mora jesti mrtvo, dokler tudi samo ne pogine.

Podočniki so ga zasrbeli. Za predjed je vzel račja jetra s peso in hibiskusom. Američanka je naročila ostrige.

Ko je natakár odšel, je prešla k stvari.

»Torej, na vas smo se obrnili, ker potrebujemo pomoč.« Zapičila se je v njegove oči. Nekaj hipov ji je s težavo pustil, da se je pasla po rjavkastem skrilu njegovih zenic, nato pa odmaknil pogled.

Nadaljevala je. »Kot veste, se pogajanja za TTIP bližajo koncu. Oziroma bi se vsaj morala. Veliko ljudi počne vse, kar je v njihovi moči, da bi jih zminiralo. Veliko ljudi.«

»Mislite na tiste zmešane aktiviste?« Zaničljivo je odmahnil z desnico. »To so zadetki. Če bi bilo po njihovem, bi se vrnil nazaj v jame. Za njih je vse korupcija in napad na državo.«

»Ja, ampak masa jim pa naseda, veste. Vse tiste pravljice o okolju in o velikih zlobnih korporacijah, ki bodo pojedle njihove otroke. Kavboji prihajajo in to. Preprostih ljudi se pa dotakne; kaj pa oni vedo o ekonomiji in o trgovini in o dogovorih med državami. Potem pa podpisujejo peticije in pozive in vlagajo amandmaje ter zvijajo roke poslancem.« Pozorno ga je premerila. »Saj veste, o čem govorim.«

Prikimal je: »Vse je zarota.«

»Resnica je povsem drugačna. Resnica je, da bo TTIP odpravil krivice in odprl trg za vse.« Punci so žarele oči. Naloga jo je povsem prevzela. Pričela je zveneti kot kak pridigar. »Konec birokracije in protekcionizma, ki dušita biznis. Vprašajte po firmah, kaj to pomeni zanje. Ni ga človeka, ki bi bil proti. Raziskave so pokazale, da bo sporazum Evropi prinesel za 120 milijard dodatnih prilivov letno. To je 545 evrov na vsakega Evropejca, gospod B. Pri čemer so vplivi na okolje zanemarljivi oziroma jih praktično ni. Številke ne lažejo, gospod B.«

»To je dobro,« je odvrnil. »Te študije, so že bile kje objavljene? Bi jih lahko dobil?«

Popravila si je svetli koder nazaj za uho. »Seveda, še danes vam jih pošljem. Naredili so jih pri CEPS⁶; saj jih poznate. Vrhunski strokovnjaki. Top.«

»Kaj pa tisto glede sodišč? Da lahko firme tožijo državo in podobno, če jim kaj ne paše? To nam ves čas mečejo pod nos.«

»Ah, dajte no! Saj to je osnova vsakega zdravega odnosa – da se lahko braniš in da drugi ne more hoditi po tebi. Kako pa bi bilo vam všeč, če bi v nek posel vložili vse svoje premoženje, potem pa bi država rekla, da ne smete delati po svoje in bi vam vsiljevala neke zadeve, zaradi katerih bi šla cela investicija v maloro? Je to pošteno? Ni. Bi bili tiho? Ne bi. Ker ste človek z načeli. Ali pa bi šli na sodišče?« Spet ga je pozorno gledala v oči, kakor da ga želi hipnotizirati.

Tedaj mu je zazvonil mobitel.

»Oprostite, moram se javiti. Moja asistentka.« Punca je razumevajoče pokimala.

»Hej, oprost, ker motim, ampak nekaj je uletelo vmes.« Glas iz slušalke je bil prijetno znan.

»Povej.«

»Klicala me je V s televizije. Imela bi tvojo izjavo o beguncih. Za Ring. Posnela bi prek telefona.« Srce mu je poskočilo od razburjenja.

B je rad nastopal. Deloval je kredibilno in ljudje so ga radi poslušali. Imel je počasen, melasast glas, ki je mehko zlezel v uho, spolzel iz glave v prsi in tam izlegel občutek temačne usodnosti. Pa je prsi skoraj razgnalo.

⁶ Center za študije evropskih politik (Centre for European Policy Studies), zasebna raziskovalna ustanova s sedežem v Bruslju; omenjena študija je bila deležna številnih kritik s strani evropske civilne družbe.

Sam je sodil, da ga imata kamera in mikrofona zelo rada in užival je, ko je gledal ponovitve oddaj, v katerih se je znašel. Po vsakem nastopu je dobival pohvalne SMS-e in sporočila na Facebook.

»Ni problema. Kdaj pa?«

»Ob treh,« je dejala.

»Zdaj je ...«

»Zdaj je pol dveh. Torej čez uro pa pol.«

»Komot. Ti kar potrdi.«

»Prav. Dobro poštimaj z Američanko.«

»Veš da. Te potem pokličem.«

Spravil je telefon v žep in se obrnil k puncici. Ta mu je natakala v kozarec vino, ki ga je medtem prinesel natakar. Svetilo se je kot stopljeno zlato, ki so ga konkvistadorji zlivali po grlih upornih Aztekov.

»Kje sva ostala?«

»Pri ICS⁷. Sodišča.«

»Aha, zaščita interesov. Nadaljujte.«

Nagnila se je čez mizo, kakor da mu mora povedati nekaj hudo pomembnega. »Jaz in vi sva posebna človeka, gospod B. S takšnimi ni heca. Pa veste, zakaj?« Za trenutek je zastala, da bi dala besedam večjo težo. »Ker verjameva v svobodo.«

Dve stvari sta v življenju neminovni in to sta smrt in dejstvo, da bo Amerikanec po treh minutah začel najedati s svobodo. Svoboda to, svoboda ono.

B je poznal ljudi, ki bi si res lahko pogrnili šuš v glavo. Poznal je cele države. Grkom so odrezali glavo in jo zabrisali na smetišče zgodovine.

In glava je kričala Oxi!

Ni pomagalo.

Prekleti nevrotiki. Ampak denar pa imajo. Pustil ji je, da je nadaljevala s pridigo. Odsotno je zrl predse in mečkal prt.

»Ta civilizacija temelji na svobodi. Svobodi, da lahko počneš, kar želiš, dokler ne ogrožaš drugega. Je tako? Generacije so krvavele in umirale za to. In ti fanatiki, o katerih sva govorila, bi radi vse porušili. Mar korporacije ne smejo imeti pravic? Saj dajejo hrano milijonom ljudi! So na koncu res tako zelo drugačne od njih? So vraga. Jih je res treba preganjati kot največje zlo in zatolči do konca? Saj ste tudi sami delali za korporacijo in veste, kako je ...«

B je resnično vedel.

Kratek čas je služboval kot direktorček področja v regionalni izpostavi ene iz četverice velikih računovodskih multinacionalk. Krasno obdobje. V treh letih je napolnil omaro z oblekami, se naučil igrati golf in podpisal nekaj eksplozivnih papirjev, ne da bi trenil. Takrat je dokončno padel pod urok velikega širnega sveta. Prvič se je lahko sprostil in našel svoje bistvo. Kar ni bilo bistveno, je odmrlo. Ali pa je odrezal sam. V velikem sistemu je zelo malo prostora za šibkost. In če je kaj sovražil pri sebi, je bila to šibkost.

»Spremenil si se,« je dahnila žena, vztrepotala in odšla.

Ni bilo važno.

Ne več.

Zavzdihnil je. »Povsem vas razumem. Kdor nikoli ni delal v velikem sistemu, nima pojma. Tako je. To je prihodnost. In sedanost.«

Natakar je prinesel hrano in z zatajevano slastjo sta planila nad jedi. Z nožem je razkapal po sivih jetrih

⁷ Ena najbolj spornih točk TTIP; gre za načelo, po katerem lahko korporacije tožijo države, če jih te po njihovi presoji ovirajo pri ustvarjanju dobička (Investment Court System oziroma ICS ali tudi Investor State Dispute Settlement oziroma ISDS).

race.

Nekaj trenutkov sta bila zatopljena v prijetno tišino. Zrl je na krožnik in se bežno zavedel mreže, ki mu je prekrivala oči, gosta in motna. Nejasno je zaznaval obrise predmetov, kakor če bi nosil varilsko masko. Jantarna svetloba in šumenje. Toda okusi so bili bolj izraziti kot kadarkoli. Skozi kos mesa je zabodel vilico, da je rahlo zaškripalo po porcelanastem krožniku; ponesel je grizljaj v usta, ga za hip povaljal po jeziku, da je začutil sočnost zalogaja, nato pa ga skrbno in počasi zmlal s kotniki. Zvalil ga je nazaj na jezik, podrgnil po nebu in končno pogoltnil.

Dekle je jedlo počasi in kakor da z odporom. Šele tedaj je opazil, da se mu zdi kljub oblim bokom nekam suhljata.

»Torej sva dogovorjena?« je vprašala, ko sta pojedla vse. »Lahko računamo na vaš glas, ko bo potrebno ratificirati TTIP?«

»Brez najmanjšega dvoma. Povsem enako razmišljava.«

Prikimala je in pegasti obrazek je zažarel od zadovoljstva.

Odkašljal se je. »Če se že ravno pogovarjava – povejte mi, ali morda veste za kakšno delo?« Pogledala ga je, kakor da nima pojma, kam meri. »Delo?« je nedolžno vprašala.

»Ja, nič velikega, samo nekaj varnega, primerno nekemu, kot sem jaz. Kakšen upravni ali nadzorni odbor, svetovanje ...«

»Pa saj imate službo.«

»Že,« je odvrnil, »mislil sem čez dve leti, ko se mi izteče mandat. Saj veste, človek mora misliti na prihodnost. Kaj pa veš, kaj se lahko zgodi.«

Deklič se je zvito posmehnil: »Prepričana sem, da se za človeka z vašimi sposobnostmi in pogledom na svet vedno kaj najde. Naše firme in inštituti so vedno odprti za izkušene in sposobne kadre.«

»Torej se lahko zanesem, da boste zastavili besedo zame?«

»Vsekakor, gospod B.« Njen glas je postal skoraj svečan. »Kot sem vam omenila, bo novi sporazum odprl na tisoče dobro plačanih šihov. Zagotovo ne boste ostali brez dela.«

B je bil malone ganjen. *Jebeno popoln dan*. Požrl je zadnji košček jastoga in dvignil kozarec.

»Na prihodnost!«

M si je znova popravila nagajivi koder. Prijela je za čašo in trčila z njegovo. Zvok se je zlil s cingljanjem kristala, ki je polnilo prostor.

»Na prihodnost.«

Medtem ko je punca plačevala, je preveril mobilnik. Nekako je upal, da se bo na zaslonu zasvetilo užaljeno sporočilo bivše žene. 'M_je žalosten, ni on kriv.' Ali kaj takega. Zaman. Zaslon je molčal. Nato je upal, da je bil jastog pokvarjen in da mu bo dvignilo želodec na bruhanje.

Pa da bi se izkazalo, da je v lokalni podtaknjena bomba.

Ali da bi nenadoma prejel klic, da mu je doma umrla mati. Da jo je, staro in osamljeno, razžrl rak in je na smrtni postelji vzdihovala po njem.

Vse bi prenesel. Z nasmehom. Kajti življenje je bilo končno lepo in vsaka cena je bila vredna te lepote.

Postajal je mogočen. Postajal je nesmrten. Nobene možnosti več, da bi padel nazaj v gnoj.

Nobene šibkosti.

Stopala sta proti izhodu, ko je skoraj trčil v obilnega bradača, ki je ravno vstajal od mize. Mož se je prijazno zarežal. Bil je evroposlanec iz države, sosednje tisti, iz katere je prihajal B.

Siva obleka se mu je tesno ovijala okoli napetega trebuha. Zobje, rumeni od tobaka. Gost in težak človek, tiste sorte, ki s svojo prisotnostjo ukrivijo prostor v lijak, v katerem se vsa pozornost zlija k njim. Čeprav mu je zrl v obraz, B ni mogel spregledati sijočih *berlutijk* na plavutastih stopalih.

»Kolega B, kako je kaj? Na poslovnem kosilu?« Lica je imel rdeča kot pavijanova jajca, vendar ni bilo mogoče reči, ali je pijan ali trezen. Tip je pač vedno izgledal pod gasom. Drobni očesci sta dobrovoljno mežikali v svet.

»Hehe L, kje si legenda ... Z gospodično iz AmChama sva ravno zaključila.« Dekle je negotovo pokimalo. Čeprav ni razumela niti besede čudnega jezika, je iz njunih pogledov uganila, da govorita o njej.

»Pa menda ne boš kar tako šel dalje. Saj sva tako rekoč rojaka, prekleto. Če mi ne bomo držali skupaj, ne bo nihče.« Lopnil ga je po ramenu. »Daj, pusti babo in spij enega z menoj.«

B je za hip pomišljal, potem pa pomignil Američanki, naj gre kar brez njega. »Še enkrat hvala za prijaznost, sva na zvezi,« ji je zaklical v svoji pokrpani angleščini. Dvignila je roko v pozdrav in stopila iz lokala.

»Pa kaj ti res niso mogli poslati večje grdobe?« je posmehljivo prhnil oni. »O čem pa sta sploh govorila? Naj uganem – TTIP?«

»Ja,« je prikimal B, »čisto nori so zaradi tega.«

»Po svoje jih zastopim. Kar nerodna reč, narod dela sranje.«

»Velike cifre so v igri, velike.«

L je odmahnil z roko. »Eh, na koncu bo vse v redu. Še vedno je bilo. Mi smo tisti, ki odločamo; zagotovo bo šlo skozi. Bo pa Amerikance seveda nekaj stalo. Nič ni zastonj; moraš nekaj zapraviti, da lahko potem lepo zaslužiš.« Ne da bi počakal na B-jevo privolitev, je pri natakarju, ki je prišel do mize, naročil dva viskija. Dalmore, brez ledu. »Led je za pičke.«

»Poslušaj,« je nadaljeval, »oprosti za tisto sceno zadnjič v odboru. Saj veš, da sem moral stegniti jezik; navodila so bila jasna.«

B se je brezбриžno nasmehnil. »Sploh ne skrbi, vse je okej.«

»Pač strankino uradno stališče, mimo tega nisem mogel: sicer bi me obžrli do kosti.«

»Glej, povsem razumem; taka so pravila igre. Pač narediš, kar moraš; tu ni nobenih zamer. Služba je služba.«

»Itak se da na koncu vse zmeniti.«

»Točno tako, spoštovani kolega.« B je prijel za kozarec umazano medene tekočine, ki je vmes priromal pred njega. »Na bratstvo in enotnost!«

»Porkaputana, tako se govori!« je zarjovel trebušnik. »Živeli!« Trčila sta in izpila na dušek. B je naročil novo rundo.

»Povej mi,« je pričel L in se zarotniško nagnil čez mizo, »si se zmenil za kakšen ših?«

B je bil vesel vprašanja. Za hip je počakal z odgovorom, da bi ustvaril nekaj napetosti, kot pritiče važnemu razkritju. »Itak,« je važno odvrnil. »Bil bi budala, če ne bi izkoristil priložnosti. Fajn sem jo stisnil; obljubila je, da bodo poskrbeli zame, ko bo treba. Fin položaj, takšen, kot se šika. Think tank ali pa kakšen nadzorni svet.«

»Tako je prav, stari moj. Zdaj jih je treba stisniti za jajca; jutri te ne bo hotel poznati noben.«

»Ti imaš kaj zmenjeno?«

»O ja, pri Monsanto me čaka rdeča preproga. Mislim, ne prav pri njih, saj nismo nori; me pa bodo spravili v katero od svojih firm.«

»Kaj pa si jim zrihtal?«

Bradač se je v odgovor zasmehal tako glasno, da se je nekaj gostov pri sosednjih mizah živčno obrnilo proti njima. »Naj takoj crknem, če vem! Pojma nimam; samo vložil sem amandmaje, ki so mi jih napisali, pa povedal sem par stavkov, ki sem se jih nadudlal. Nekaj o deregulaciji pa o nekih študijah glede GSO⁸ in zmanjšanja lakote. Nisem prav dosti zastopil. Ampak se je pa splačalo!«

Izpila sta vsak svoj drugi viski in naročila novega. B je čutil, da je že kar lepo nadelan. S pijačo je v njegovo telo pritekala hvaležnost, ki mu je poživljala sklepe. Tukaj je bil človek po njegovi meri. Nekdo, ki ve, o čem govori. Nekdo pomemben, z berlutijkami na nogah. Takih ni dosti; takšnih kot on; izbranih. Moč je hudo

⁸ Gensko spremenjeni organizmi; oznaka za živila, krmila in semena, pridobljena s tehnikami genske manipulacije.

ekskluziven klub in on je bil notri. Kaj lepšega, kaj bolj prikladnega kot proslavljanje članstva z enim od bratov. Brez zavisti, brez krvoločnosti. Za vse je dovolj.

In ko bo zmanjkalo sveta, bodo z eno samo besedo končali vse vojne, počistili pepel in katran in nasitili množico, ki posluša pridigo.

Ampak nič prej. Niti sekunde.

»Mater je super,« je zamišljeno rekel po tretjem ali četrtem viskiju. »Tukaj sem, proč od tistih idiotov doma, nihče mi ne reče ničesar, plača je nora, delo enostavno ... Kaj bi še hotel?« Naredil je požirek, nato pa razpredal dalje. »Doma pa so vsi srali po meni in mi metali polena pod noge. Ne smeš tega pa onega, to si zajebal ... Ampak ne tukaj, prijatelj. Ne tukaj. Tu je druga pesem. Tukaj se lahko človek res razvije. Doma sem prekladal papirje in gledal tiste neandertalske frise. Jebena umobolnica.«

L je bolščal vanj s steklenimi očmi, rekel pa ni ničesar. Napeto je poslušal pijanski monolog. B je izpil do konca in nadaljeval. »Veš, kaj sem želel biti, ko odrastem?« Debeli je odkimal. »Strojevodja. Faking strojevodja, stari moj. Čuha puha in vse to; kapa, saje na obrazu in roka na sireni; vozi me vlak v daljave; to je bil limit mojih sanj.«

Za hip se je znova zamislil, nato pa se zarežal kakor da sam zase.

Ta svet je bil nežen z njim. Svet brez potez, nedonošeno mesto s sterilnimi ulicami, na katerih ne najdeš ne smeti in ne prototipov, samo še ritualne ponaredke ljudi. Ogromna krasta vljudnosti in uglajenosti, iz katere uhajajo curki življenjske energije neke civilizacije. Asketi v oblekah in dragih čevljih poklekajo k rani z razprtimi ustnicami, brez strahu da bi si na čistih bruseljskih ulicah umazali hlače. Svetniki in blaženci brez želodcev. V vrsti stojijo pred rano in vrsta ni dolga, sploh ne; pomikajo se naprej in iz mobilcelov jim zvonijo Oda radosti.

Če bi šel z dlanjo prek prašnega vogala zgradbe Evropskega parlamenta, bi začutil rahlo tresenje, ki teče skozenj. Ameriški sen, evropski sen, poscati se v bele zamete mrzlega časa. Kot tisti debeli alabastrni otroček na Rue de l'Etuve⁹.

B je prvič v življenju čutil, kako se mu velika Zahodna lakota polega in kako jo nadomešča velika Zahodna neobčutljivost. To je bilo vse, kar si je želel.

L je pobožno požiral njegove besede. Ko je končal, je izbuljil oči in stisnil zobe, da se mu je zatresla čeljust. Nenadoma je sunkovito vstal, pograbil kozarec in ga zabrisal po tleh. »Jebem jim mater vsem po spisku! Poserjem se na vse!« je zarjovel s polnimi pljuči.

Do mize je priteknel preklasti natakark z zajčjo ustnico in nervozno prosil gospoda, naj se pomirita. »Kaj bi rad, pizda!« se je v svojem jeziku zadržal nazaj poslanec L in stisnil pesti. Natakark je prebledel od strahu in se nerodno opotekel. »Kaj veš, s kom govoriš, kurba? Veš, kdo sem jaz? Samo enkrat še stegni gobec, pa te bom namazal na steno! Gnoj ušivi!«

Kot bi odrezal, je škripanje nožev ob porcelan potihnilo. Vsi v prostoru so opazovali izbruh pri njuni mizi. B se je zadovoljno hehetal. L je preteče dvignil težko desnico.

A še preden je zamahnil, je izpustil tresočega se reveža in stekel proti stranišču.

Tedaj je zazvonil mobilcel. Ura je bila tri. »Jebeno sranje,« je zaklel B.

Odkašljal se je in pritisnil na ikono za sprejem.

»Dober dan gospod B, V_ J_ na tej strani; vaša asistentka mi je rekla, da vas lahko pokličem. Za izjavo o prebežnikih.« Govorila je hitro in z občutkom nezaslišane nuje. Rok se izteka. Občinstvo se obrača stran, s črepinjami v očeh tipajo po daljincu. B je pomislil na lajajočega kokeršpanjela. Adrenalin mu je skozi slušalko šprical v uho.

Z muko je skušal pregnati meglico, ki mu je ovijala možgane. Odgovoril je z najbolj hrapavim baritonom, kar ga je zmožgel postrgati iz grla.

»Pozdravljeni, ni problema, vse je dogovorjeno. Vi kar vprašajte.«

⁹ Kip dečka, ki urinira, imenovan Manneken Pis, je eden najbolj prepoznavnih simbolov Bruslja. Po legendi gre za otroškega grofa mesta Leuven, Godfreyja III., ki so ga leta 1142 njegovi vojaki med bitko z vojsko rivalskega vojvoda deli v košaro in postavili na drevo; dveletni otrok je s svojega zaklona menda uriniral po nasprotnikih, ki so doživeli hud poraz.

»Hvala vam. Povejte mi – kakšno je vaše mnenje o napetostih okoli izvajanja dogovora med EU in Turčijo?«

Kratko in splošno. Nobene nevarnosti. V hipu se je sprostil. Rojen je bil za takšne priložnosti. V sinapsah je imel polno omaro zloščenih klišejev, ki jih je lahko uporabil v vsakem trenutku. Brez strahu je preklopil na avtomatsko pilotiranje.

»Torej, dogovor je bil sklenjen v obojestransko korist in osebno ocenjujem, da je skrajno pošten do obeh strani. Zato sem prepričan, da gre zgolj za začasna nesoglasja, ki jih bomo z lahkoto razrešili. Ravno včeraj sem govoril z visokim predstavnikom turške vlade, ki mi je zatrdil, da bo Ankara še naprej izpolnjevala svoj del. Razmere so torej pod nadzorom in ni razloga za bojazen.«

Komaj je dokončal stavek, je odmaknil slušalko in jo prekril z roko. Potihem je rignil, da mu je prek jezika pljusnila kislina.

Pomahal je L, ki se je majal nazaj od stranišča in mu s prstom na ustnicah pokazal, naj bo tiho. Mož je omahnil na sedež in pohlevno čakal. Nemočno je hlatal za zrakom in nekaj mahal natakarku.

Novinarka je nadaljevala. »Kaj pa menite o pozivih vladam perifernih držav, naj umaknejo ograde na mejah, ker da se je pritok beguncev umiril in ni več razlogov za žico?«

B je bil pripravljen. Tako pripravljen, da je točno vedel, kako zelo dober je. Tako dober, da bo vsem kolegom in družini poslal sporočilo, naj zvečer gledajo dnevnik. Prijetno se je vznemiril. V ledjih je začutil sladkobno špikanje.

»Kot veste, že od samega začetka nasprotujem postavitvi žice. Nihče nima pravice, da zavrača sočloveka v stiski. Nenazadnje je bila Evropska skupnost utemeljena na idejah svobode in sožitja med narodi. Tisti, ki zapirajo vrata pred begunci in sejejo sovraštvo namesto sožitja, tisti, ki imajo polna usta praznega domoljubja, tisti, ki trosijo laži in zavajajo narod, pa so resnični sovražniki Evrope. Če bi uspeli v svojih prizadevanjih, bi to lahko pomenilo njen konec – to pa bi bila tragedija brez primere. Jaz – in prepričan sem, da tudi moji kolegi v Evropskem parlamentu – se bomo z vsemi močmi borili, da do tega ne pride. Evropska unija je civilizacijski dosežek brez primere in storiti moramo vse, da jo ohranimo. To dolgujemo našim otrokom.«

Bradač na nasprotni strani mize je z dlanjo čez usta komaj zadrževal krohot. B mu je zarotniško pomežiknil.

»Najlepša hvala, gospod B, to bo vse. Lep dan še naprej, pa se slišiva še kaj.«

»Ni za kaj. Hvala vam in pozdrav iz Bruslja.«

Prekinil je.

Naslonil se je na žametni stol. V prostoru je bilo prijetno toplo in mehka luč je padala čez kristalno čašo in srebrni pribor na mizi. Vonj izbranih jedi je dražil nosnice. Bilo je varno in razkošno in čudovito potratno in B je vedel, da je njegova notranjost do pičice enaka. Prek želodca, jeter, srca in pljuč se mu je razlil mir. Vsi dolgčasi so bili zapolnjeni. Vsa vznemirjenja občutena. Imel je toliko moči, da bi lahko premaknil goro, in toliko volje, da bi jo lahko pripravil, da to stori sama od sebe.

Odprl je jedilni list, da bi pogledal, kaj imajo s tartufi.

Spet je bil lačen.

Zakaj ne ...

Zakaj že ne?

Utemeljitev

Zgodba, napisana berljivo, tekoče, v sočnem jeziku, govori o cinizmu, licemerju, samoljubju in karierizmu ljudi, ki vodijo EU in jim nič ni sveto, razen denarja, v katerem vidijo smoter življenja. Glavni protagonist je evropski poslanec, gospod B. J., ki iz zakotja neke dežele na vzhodu prileze do Bruslja, do samega »središča središča«, kjer je vse sterilno urejeno, kjer je tudi reka, ki teče skozi mesto, speljana pod betonom in je: »Nevidna črta svinjarije, ki se z muko vleče pod ličnim površjem.« Naslov je vsekakor temno poetična krona te pripovedi, saj nevidna črta predstavlja, ločuje, povezuje, določa in odnaša marsikaj v Evropi in svetu, v ljudeh.

Avtor nas večče, skozi misli, spomine in dejanja glavnega (anti)junaka, seznanja z osebnostjo gospoda B.J., ki »ga je gnalo sovraštvo do življenja, ki mu je ubežal.« In mu je »ratalo«. Uspelo mu je pobegniti od žene, od otroka in od življenja – ki ga zdaj lahko, končno, zajema s polno žlico, za nazaj in naprej, celo brez ozira na posledice za ves svet, njegova – tudi simbolna seveda – požrešnost pa je še najboljše prikazana z opisom zauživanja hrane (pri kosilu z Američanko, ki pri njem lobira za glas pri glasovanju o TTIP, v zameno pa bo dobil dobro plačano namestitev), kakor se pripoved tudi konča – z njegovo lakoto, ki ji ni videti konca: »Spet je bil lačen. Zakaj ne. Zakaj že ne?«

Torej, lahkotna ironija z veliko specifično težo, ki nam izvablja trpek nasmeh, ali – lahkotnost pripovedne igre z radioaktivno snovjo.

Željko Perović

Srečna večerja 2017

dodatna nagrada
Mateja Mahnič

01.20

Zbudi ga mukanje. Morda ga ne bi niti slišal, če ne bi bila noč. Odmeva do kosti. Tako tožijo mame. Spet se je zgodilo. Vzame baterijo in vrv in odsune vrata koč. Žarek in zvok ga vodita do krave. Potreplja jo po mokrem životu: »Saj bo!« Nagne se nad brezno in posveti: zagleda teličkino liso med vejami. Vzame mobi in pokliče Živka. Ta bi alarmiral še druge fante, teličko bi izvlekli in dal bi za eno ali dve rundi. Ampak mobi zvoni v prazno. Seveda, Živko spi.

Čale poišče največjo skalo in okoli nje zaveže vrv. Drug konec vrvi si omota okoli pasu. Krava ga napeto gleda. »Ne skrbi, Čale ti bo rešil hčerko!«

02.00

Miriam ne bi šla mimo, če ne bi morala po zdravila v dežurno lekarno ob polikliniki. Rudi ima spet grozno visok srčni utrip. Na kardiologiji so rekli, da bo težav konec, ko so mu po treh letih čakanja vsadili srčni spodbujevalnik, a se je zgodilo samo to, da je zdaj imel garantiran srčni utrip 60, ne pa tudi maksimuma, ki mu je narasel na 150! A imela je dober dan, prodala je 15 Kraljev ulice in iztržila 40 evrov, zato se ni prepustila depresiji. Zdravilo je plačala, kasneje bo dobila vrnjeno. Super, da je imela denar. Z vrečko je veselo hitela proti domačemu bloku na Trubarjevi, ko je opazila zamaskirane moške pred skvotersko sceno na Rogu. Tolkli so po zaprtih vratih in metali petarde na drugo stran, od koder so prihajali kriki. Pospešila je korak, a so jo opazili.

04.05

Danes ima nočno. Goran ga je prosil, da pripravi catering za njegov žur. Štirideset kosov pita kruha je že spečenih, trideset jih še mora. Morda štirideset, za rezervo. Tega kruha se ne moreš najesti, tudi samega, brez falaflov in humusa in zelenjave ... kar tako. Ima duh po Siriji, tisti pred vojno, še nedolžno dišeči po čičeriki in sedmih začimbah.

Že zvečer je namočil čičeriko, ko konča s kruhom, jo bo začel mleti. Tega se veseli, kot bi se šel igrat s svojimi otroki. Trije so in zdaj še sladko spijo. Žena verjetno gleda Al Jazeera. Rada je na tekočem z dogodki, vmes pa telovadi. Hoče ostati lepa.

04.30

Mobi in budilka zazvonita skoraj istočasno. Ne da se ji vstati! Saj ve, da je to le »reisefieber«, ampak to ne pomaga. Tako rada spi. A mora vstati in oditi na vlak. Vnukinja ji je rekla: »Babi, tvoji špageti po napolitansko so najboljši! Boš videla, kako veselo jih bodo jedli tvoji brezdomci. Super bo. In prinesi mi zmajčka iz Ljubljane!«

Tako pač odhaja, z veliko potovalko in ogromnim šopkom vstopa v taksi. Zelo tiho je, pravzaprav najtišja ura noči do jutra. Predirne sirene gasilcev in reševalnih vozil so utihnile.

Nočni Neapelj je tako lep. Nikoli ga ne bo za vedno zapustila. No, morda ko bo umrla ... »Ali ni Neapelj ponoči lep?« vpraša voznika.

Taksist zazeha: »Je, ja. ... Kaj pa je v tem šopku?«

»Bazilika, z domačega vrta. Lepo diši, a ne?«

Taksist spet zazeha: »Ja, ja.«

Kakšna puščoba. Komaj čaka, da bo sedela na svojem sedežu in klepetala s kakim zanimivim sopotnikom.

05.50

Jokam ne, že dolgo ne. A ta tema traja že predolgo. A po novem letu pride odrešitev. Prideta dva z novo napravo z najboljšo tehnologijo za prenos vidnih signalov. Izbran sem bil med mnogimi. Najlepše novoletno darilo. Zakaj torej slaba volja? Morda zato, ker je zunaj tako tiho. Če ni zvoka, postanem res siten. Če ne spim, jem ali športam, hočem vsaj šum, zvok, prasketanje, grom, besedo, smeh, jok ... zato bi bilo dobro, da bi lahko

jokal. To bi slišal.

Pritisnem na gumb mobija. »Hasim? Kako gre? Super, vem, da bo odlično! Samo eno prošnjo imam: A misliš, da bi mi lahko za kosilo prinesel en sveže spečen kruh? Nič drugega ... no, malo humusa lahko ... Hvala! ... Tudi ti!«

06.03

»Čaaaale! Čale! ČALE!« Dvoje velikih oči bulji vanj.

A krava govori, si misli čale? Saj, vedno je bila bistra, samo govoriti ni znala ...

»Čale, jaz sem, Živko!«

»Aaaaa? Živko, sosed! Kako je s telico?«

»S fanti smo jo izvlekli, živa in zdrava je!«

»Zakaj pa sem na traktorju?«

»V rešilcu si. Tista skala, na katero si se privezal, ti je padla na nogo! Imaš zdrobljeno nogo.«

»Nočem biti invalid. Ubij me, tako sva se dogovorila!«

»Ne boš invalid! Peljemo te v Sarajevo, od tam pa greš s helikopterjem v Ljubljano na operacijo!«

»Jaz v Ljubljano? Nimam denarja za Ljubljano!«

»Vse plača tvoj slovenski zet! Dobro si poročil svojo hčerko! Zdaj pa zaspi, Čale!«

Čale zapre oči.

»Mislite, da bo?« Živko pokaže na poškodovanca.

Reševalec vzdihne: »Kaj pa vem, fifty-fifty, bi rekel.«

6.20

Točno po voznem redu. Bravo Train Line Europe! Vrtoglava se spravi s super hitrega vlaka, ki jo je v uri in desetih minutah popeljal z Napoli Centrale na Roma Termini.

Do odhoda vlaka za Trst ima čas za kavico. Izbere Gusto Ristorante. Prijateljica obožuje lazanjo, kakršno strežejo tu. Večina sedežev je praznih, zato se razkomoti. Na en stol posede potovalko, na drugega pa šopek z baziliko. Nato pristopi k pultu. Vse, kar vidi, je zelo vabljivo, kot bi ravno prišlo iz pečice.

»Kje pa imate kuhinjo?« vpraša prijaznega natakarja, ki se prizadevno vrti pred aparatom za kavo.

»Nimamo je, hrano pripeljejo in mi jo pogrejemo.«

»Aha. Mrtva hrana.«

»Kako to mislite?«

»Nič, pozabite. Bi vas preveč zamorila.«

Kava je dobra. Ko spet varno sedi v vlaku za Trst, privleče iz potovalke skrbno zaviti sendvič s pršutom in sirom.

10.30

Na kmečkem turizmu Zlato kolo blizu Pal je živahno. Živko je razširil vest o nesreči in o sreči v nesreči, da je njihov Čale poslan v Klinični center v Ljubljano. Gospodar je pripravil narezek, rakija teče po grlu.

»Na Čalet!« nazdravljajo do pete rakije, potem pa na rešeno telico, ki še nima imena.

Nato pride vrsta na natakarico, ki mora piti na svoje in Čaletovo zdravje.

Nihče od njih se ne bo vrnil v službo ali k opravljanju, ki jih je pustil. To je dan, ki ga bodo praznovali kot dan, ko je Čale izgubil nogo kot Tito ali pa ostal stari Čale z obema. Samo da ne umre kot Tito!

12.10

Rad ima njen glas, ko pride in pove: »Imela sem uspešen dan.«

Ko je včeraj ponoči prišla in prinesla zdravilo, je imela še posebej vesel glas, ve zakaj. Želela je tudi njega napolniti z energijo. Zadnje čase bi se kar vdal. Morda bi kar zaspal. Ampak zdaj je težje, pacemaker ga goni naprej in naprej.

Rudi trebi solato. Na trgu ji je Joži spet dala veliko solate za povrh. Je zelo socialna, ta Joži. Miriam seklja zelenjavo za ričet. Vsako v posebno skodelico. Miriam je tako organizirana, si misli Rudi.

»Tako organizirana si.«

Rad bi rekel: »Nor sem nate.« Zakaj ne reče?

»Hvala, hvala,« zapoje Miriam in vrže zelenjavo v prevreti ješprenjček. Ni ga pozabila namočiti, ko je prišla včeraj domov s pljunkom na jakni.

Ni ga bilo zraven, da bi jo ubranil pred tistimi zamaskiranimi huligani.

Zasluži si boljšega.

Ko jesta, on vedno vpraša: »A je dobro?«

In on kot vedno odgovori. »Super.«

Čez pet minut mu Miriam da ljubčka in odleti s šopom Kraljev ulice pod roko. Na silvestrovo je zelo dolgo na ulici, ker ljudje več kupujejo.

Rudi začne pomivat posodo. Zelo počasi. Do visokega sijaja. Vsaj to lahko stori.

13.31

Trinajst in enaintrideset, reče nežni ženski glas. Goran sedi z arabskim kruhom na okenski polici. Vedno je prigrizke na polici. Prijatelji so imeli nekaj proti, da ni varno in sploh ... »Če bi hotel delati samomor, bi šel na nebotičnik!« jih je pomiril.

Hasan mu je zagotovil, da bo zvečer perfekten falafel žur. Prečerkiral je tudi vinarja in plesalko trebušnega plesa. Asistent mu je pripravil belo srajco in obleko. Goran se je odločil, da ne bo nosil kravate.

»Morda bi jo vseeno, prišli bodo skoraj vsi povabljeni, tudi nekaj profesorjev z Inštituta Jožef Štefan, morda se bo oglasil tudi podžupan!« je lobiral asistent.

»Dobili bodo super žur, mislim, da ne bodo pogrešali kravate!«

Prišla naj bi tudi Elena, njegova bivša. Ni ji zameril, da ga je pustila, ko je tako hitro oslepel. Razvajenka pač, itak njun odnos ni bil kaj več kot seks in skupno podjetje. No, morda je bil, a tega ne bo priznal. Tako je lažje.

Hasan pa ... on ima srečo. Ženo, ki je z njim šla skozi vse ...

Goran zleze s police in frcne drobtinice golobom. Sliši peruti, ki zamahujejo skozi zrak, in čuti puh, ki se mu dotakne lic ...

15.30

Trst, končno. Duh po morju kot v Neaplju. In prijateljica, ki se ji prismeji nasproti.

»Ljubica moja, spet se vidiva!«

Darja je njena sošolka še iz osnovne šole. Osvajali sta istega fanta, Italijana, ki sta ga spoznali na Ponterossu v Trstu, in ko se je odločil za Marino, nista končali prijateljstva. Združila ju je večna borba proti krivicam sveta. In ker sta bili odlični kuharici, sta ustanovili društvo Srečna večerja s preprosto idejo, da bosta za praznike, ko so vsi siti dobrot, kuhali za brezdomce in druge reveže.

»Zelo dobro izgledaš!« jo cmokne Marina.

»Oh, dej no. Bolj je važno, da imamo dva nova sponzorja, en kmečki turizem časti 50 litrov bio češnjevega soka, 200 kg špagetov pa tokrat Žito. Jim je šlo v nos, da se je lansko leto tako izprsil Barilla!«

»Kdo pa paradižnike?«

»Ministrstvo za kmetijstvo. Jih bodo pa kupili od Hofra, ki jih je uvozil iz Španije ...«

»Ojoj!«

»Podarjenemu konju se ...!« zaključi Darja in odpre prtljažnik kanguja.

16.10

Saj ve, da je ne bo videl, a kljub temu si je šla delat pramene.

»Želim res zlato barvo!«

»Ok, bodo pa zlati!« reče frizerka in gre mešat barvo.

Lea ga najde v Jani. Bere, kako je uspešen. Kako vodi podjetje in pomaga ljudem. Ima denar, jasno, a ne bi mu bilo treba. Res je lep. Rada bi bila lepa za njega.

Popila bom nekaj več alkohola in šla do njega in ga vprašala, če mu je všeč njen glas.

»Lepe pramene sva naredili. Kot sonce na laseh!« se navdušuje frizerka.

17.13

Tok avtomobilov se počasi umirja. A še vedno se stegujejo roke po Miriaminih kraljih. Vesela je enega evra, še bolj dveh. Petdeset centov je Kralj, vse ostalo je njeno.

En taksist, njen stari znanec, iztegne roko visoko v zrak skozi šipo in pomoli bankovec za pet evrov. Sledi ogromna četa voznikov, ki jo imajo za medcestno travo ali pa še to ne, nato pa se ob njej ustavi kombinirano vozilo vesele oranžne barve. Voznik odpre okno, ji pomoli bankovec za deset in hoče odpeljati, ko njegova žena zateži: »Hasan, časopis bi pa vzeli, a ne?«

Luštna je, tudi njena ruta je oranžna.

19.30

Gostilna dela na Poljanski poka po šivih. V njej se res dela. Marina, Darja in pet prostovoljcev so sesekljali šestdeset kilogramov paradižnika, stoosemdeset čebul, šestdeset korenčkov, stodvajset stebel belušne zelene, štiri kilograme pancete: vse to pražijo v treh loncih na treh litrih olivnega olja in počasi prilivajo rdeče vino iz dveh petlitrskih kanistrov. Darja nadzoruje soljenje in popranje, Marina pa odmerja sladkor in pripravlja baziliko. Zelišče še vedno diši po Neaplju. Na silvestrovo se bo Italija razdišala po Prešernovem trgu. Še prej pa jo bodo okusili vsi v Gostilni dela.

»Ja, super, krasno, zlati ste!« kriči Darja in spravi mobi v žep.

»Žito je sporočilo, da je že dostavilo 300 kg špagetov in svoj degustacijski lonec za kuhanje špagetov na Prešernov trg!« navdušeno poroča. »Super bo!« zakriči Marina. »Omaka je božanska.«

Seveda zamolči, da so paradižniki očitno iz rastlinjakov z mrtvo hrano.

20.10

Kos tako lepo trilčka. Pomlad je in z babico sedita pred hišo in poslušata.

»Ptice nam podarjajo glasbo, zato jim moraš vedno pustiti malo češenj na drevesu!« govori babica in ga poboža po glavi.

»Bom babi, bom ...!«

Od lastnega glasu se zbudi. Noč je in vse belo in neke zelo prijazne lučke in vrvice okoli njega.

Če so to nebesa, je to angel?! Angel se skloni k njemu:

»Gospod Čale, zelo dobro ste prestali operacijo.«

»Kako je ...?«

»Zelo dolga operacija je bila!«

»Kako je noga? Kot Tito?«

»Kako to mislite?«

»Ali jo še imam?«

»Imate, smo jo rešili. Vstavili smo vam del umetne golenice, in če boste pridni, boste čez kak mesec ali dva lahko hodili!«

Angel mu poravna blazino.

»Ne jokati, no ...«

21.30.

Še vedno so v Zlatem kolesu, in če ne bi gazda imel izkušnje s tujimi motoristi, ki so mu enkrat izpili dva sodčka rakije, bi se to ponovilo. Tako pa je vode življenja še veliko, ko je zazvonil Živkov mobi in je vse potihnilo. Živko napeto posluša, govori le »ja ja ja ...«, drži resen obraz, nato pa se ne more več pretvarjati.

»Čale ima nogo. Čale ni kot Tito!« zakriči iz vseh pljuč.

Izbruhne veselje, kakršnega natararica še ni videla, tudi ob najbolj bučnih porokah ne. Zamaši si ušesa, saj kozarci en za drugim tleskajo ob tla, tudi gazda trešči dva in tudi gazdarica, ki je prišla iz svinjaka, kjer je nakrmila domače svinje. Zbudi se maček ob peči in začne lizati razlito žganico, na vrata pa se nabijajo novi in novi praznovalci. Gospodar razglasi, da to rundo »časti kuča«. Potem pa »počasi domov«, previdno omeni. Nihče ga ne posluša, le žena ga tolaži: »Vsaj poskusil si, lave moj!«

22.10

Gostje prihajajo. Goran s svojim asistentom stoji na leseni terasi vile na Brdu in jih sprejema. Nima kravate. Asistent govori imena. Goran stiska roke. Bivša ima hladne. Goran se nasmehne: »Lepo, da si prišla.« Bivša ne reče nič. Gre naprej. Tako, to je šlo naprej. Zdaj stiska novo roko. »Lea Rožnik,« napove asistent. Leina roka je mehka.

»Lepo, da ste prišli,« reče Goran.

»Hvala za povabilo, sem zelo vesela, da vas lahko vidim.«

Ta glas? »A ste morda vi posneli časovni napovednik za moj mobi?«

»Ja.«

»Zelo mi je všeč, da vas slišim. Rad bi vas tudi videl!«

Asistent že predstavlja novega gosta, Lea se pomakne naprej. Vzame kozarec s šampanjcem s pladnja in ga nespretno prenese do ust, da nekaj kapljic zgreši usta in se polije po bluzi. Natarar ji takoj ponudi servet. Hasan opazi rdečico na njenem obrazu. Ko bi le to Goran videl! Ah, kaj. Glavno, da so gostje navdušeni nad zelenjavnimi zavitki in kubbami. Ni jih pripravil preveč, da bo ostalo nekaj prostora za falafle in slastne polnjene jajčevce.

23.05

Prešernov trg se počasi polni, največji zamaški nastajajo okoli stojnic s pijačo in jedačo, samo pri eni ljudje mirno čakajo v vrsti. Napis je zgovoren: SREČNA VEČERJA 2017: GRATIS ŠPAGETI À LA NAPOLETANA.

Marina in Darja sta v elementu. Prostovoljki mečeta nove in nove špagete v ogromen degustacijski lonec, ki sam štopa kuharijo in ob pravem času špagete precedi v ogromen cedilnik. Darja jih razporeja v krožnike, Marina dodaja omako, še en pomočnik dodaja parmezan, zadnji pa servet in žlico in vilico.

Tudi klopce so na voljo, a večina se jih posede kar po stopnicah frančiškanske cerkve. Ena suhcena postava gre mimo in Marina zakliče: »Kaj pa vi, ne boste nič jedli?«

»Hvala, a moram domov, že tako sem pozna. Mož me čaka ...«

»Pa mu odnesite domov, take away, dam vam omako, skuhajte špagete doma!«

Marina hitro napolni posodo, jo zapre in doda zavitek špagetov.

»A časopis za koga šparate?«

»Ne, je pa res zadnji.«

»Ga kupim, za na vlak nazaj. Veste, ljudje se sploh več ne pogovarjajo ...«

23.30

Miriam in Rudi sedita pri mizi. Namesto pohane posebne salame s krompirjevo solato uživata v italijanski specialiteti.

»Še za jutri bo ostalo!« se veseli Miriam. Toliko hrane! Krasna gospa. Zaslužila sem pa čez 70 evrov, si misliš.«

»No, zdaj pa na streho.« Rudi odvrže prtiček.

»A resno misliš, a boš zmogel?«

»Seveda bom.«

Počasi gresta po stopnicah v 8. nadstropje, na teraso. Obzorje se že svetlika od predčasne pirotehnikе. Rudi iz žepa privleče mali šampanjec.

»Jaz bom samo požirek, ostalo pa ti, draga moja.«

24.01

Ko se začne ognjemet, Rudi Miriam reče, da jo ima rad.

Ko Hasan postreže sladico, nihče ne opazi, da Gorana in Lee ni nikjer.

Ko Marina in Darja zreta v lučke, ki odsevajo v praznem dnu lonca z omako, Marina predlaga, da bi drugo leto stregli lazanjo.

Ko zasliši oddaljeno prasketanje raket, se Čale zaveže, da bo telici dal ime Ljubljana.

Mauha

dodatna nagrada

Jana Kolarič

Že kake četrte ure imam filing totalnega kretena. Strašila na njivi. Nisem več lovec, hanter, napet kot feder, tih kot panter. Visim sred parkinga, folku na uču kot džambo plakat. Maham z malho ene bejbe. Kot bi kričal, jest sem tat!

Ona. Neznanka. Iks, nou kiks. Bejba s šarfnim modrim pogledom. Klir blu. Take farbe kot fajer na gas špargetu. Me je opekla. Ajsssss! Pa ne vem, a je sploh fejest. Ker me je zacoprjala, še preden sem jo imel šanso ornk pogledat.

Samo čakam lohk, da me kak kifelj res zahakla. Glih čez cesto majo bajto. Lahko me vidjo direkt iz foteljev, še na teren jim ni treba. Butel! Reskiram brez veze! Da sploh ne jamram o izpadu profita!

Ekspres izračun: evro na dve minuti, v petnajstih je to sedem, osem evrov minusa. Četrte ure nebiznisa se že ornk pozna.

Pa ko mi je že zalaufalo. Ročno delo mi je ratalo spravit skor na tekoči trak. Brez nakladancije. Če je pa delo itak na vozičkih, Šparovih. Ha ha, čisti prišparek. Cajta in švica. Kapne mi od oka dvaintrideset evrov na uro. Garam po štiri ure – v najbizi času –, to je sto do stodvajset evrov dnevno. Krat sedem dni, je to sedemsto evrov na teden. Krat štiri je dva taužent osemsto evrov na mesec. Čisto soliden keš, evropski! Ja, pa še brez davka, tudi to je okej. Vau, se žrtvujem ...

Za njo. Neznanko. Zgleda, da mi je spohala tudi mozeg, če se zdaj tu na betonu grem strašilo. Čak, zakaj »neznanka«? Saj je tu njena torba. Samo ofnam jo, prečekiram dokumente – in jo spoznam.

Vdrem. V nos mi puhne carski vonj. Po močni travci diši, po nečem, kar ni glih evri dej, a vseeno ... aroma od doma. Kaj bi bilo to? Dam malhin štof pred ksiht, vdihavam duh, ujet med špagce, se z njim zadevam.

Odfura me v stare cajte: stara mama, kure, jajca, potica, pehtran. Ja, definitivno pehtran! Peč, varnost, hrana, cartanje. Zafila me frišna lav do dišeče punce.

Razprem malho, sežem noter, otipam leder od gnarnice. Spomnim se, kako sem prišel do torbe. Biznis gre simpl – med plehom prežim, da se ženska z vozičkom zgužva do avta. Počakam, da ga odpre in začne zlagati vanj robo ... Hop, zrasem iz lufta kot supermen. »Vrnem voziček,« ponudim. Pustim ji šanso, da reče ne. Itak never hepens. Ženske prec kapirajo, da jih bo to koštal en evro. Pač njihov cekin, ki tiči v ročaju vozička. V glavnem so zmeraj za.

Odfuram garo v zašajbano garažo, jo dam na ketno – kot cucka – in kasiram. Evro v ročaju. To je to.

Tako je bilo tudi s pehtranovo bejbi. No, mejbi je bila bolj živčna, mejbi se ji je za las bolj mudilo ... In je od brzine zgubla tašno. Med zlaganjem robe jo je zihar dala na pleh, potem pa pušnila gas in ... pozabila. Našel sem jo na podnu. Kasneje, ko že ni bilo več ne avta ne bejbe. Izvlečem gnarnico, jo odprem. Aha, njena osebna. Maja ji je ime. Maja! Lepo!

In potem me vržeta dva priimka. Poročena je! Filing mi pade dol. Pa kaj si si mislil, butl?! Vse dobre bejbe so itak že oddane. Bed lak ... Ampak tisti njen luk v uču. Trčenje oči in krogotok je bil sklenjen. Krogotok. Okotok. Med nama je stekel električni tok.

Le kaj bluzim!?! Brcam v meglo za nečim, kar je za hip butnilo vame. Slika s tokom – to bo sfelšan odmev srednje štomarske. Sem jo skor končal.

Pogled vržem na fotko v osebni. Katastrofa. Fotka, ja. Ampak, sorči, tudi oseba. Ona. Maja. Je to sploh ista punca? Lahko bi bila, no, folk se spreminja, še posebno bejbe. V kuglastem knedlu na sliki kar nekaj cajta iščem svojo dobro mačko s parkinga. Ali to je ali ni ona? Rezultat: nula nula.

Poleg osebne je tu še bančna kartica. Lastnica: Maja Dva priimka. In – joj, joj, ful odbito – pripopan je še ceglc s pin kodo.

Punca, se ti sanja, kako blizu si bila smoli, da ti en tip izropa račun? In kak krompir imaš, da sem tvojo

malho našel glih jaz. Kak bogi klošar brez džoba, recimo, bi zdaj že stal pred bankomatom! Ne, zdaj bi te že obral.

Brrr, ob tej misli me zazebe. Če me kifeljci začopatijo z njeno torbico, z osebno in bančno kartico, v kompletu s pin kodo, novjo never verjeli, da sem vse to pobral s podna. Obtožili me bodo. Kraje, goljufije, hudiča in pol! Dokazat nasprotno?! Nemogoče.

Horor, kar stemni se mi. Zlosaj se malhe! Prec! Pa če jo zahaklaš na prvo vejo!

Ni šans. Roka je mrtva. Vem, kaj me zadržuje. Rad bi Maji sam vrnil njene stvari. Rad bi se potopil v tisti modri luk! Pa četudi le za hip.

Zadnje tričetrt ure sem se zabetoniral tu kot popoln kreten. Izpad prihodka blazno narašča, minimalno 24 evrov minusa si pišem. Folk, pa saj to je dvema že za en prima meni. Mogoče bi se lahko z Majo celo zmenila. Za zmenek. Bi bila ona za? Malo morgen. Sploh če je poročena. Kaj pa, če ni? Mejbi je pa ločena? Ali vdova?! Mejbi pa celo ni poročena. Dvojni priimek pa ja ni ziher znak zakona ... Spet bluzim. Se mi je kompletno strgalo?

Spet prešnofam njen tašl. Sam drobiž je. In račun od njenega nakupa. Bajdvej, hudo je haj. Zamerkal sem, da je bil voziček ful naložen z luksuzom. Spomnim se tudi, da je bil nakup živa kontra njenemu zmahanemu avtu, pravi kripi.

Začutim tač tace na rami. Grif ni cartkan. »Stopi na informativnega!« zareže polismen. Dva sta. Iz bajte čez cesto. Šparova sosedka. Stisnem zobe, sklenem igrati heroja.

Grem z njima, kaj pa naj. Zasačen z roko v tujem tašelnu, genau. Kečt pri kešu! Potunkan v kašo. Obupan. Hercu najdražja pehtranova torbica mi je takoj odvzeta. Uradno zaplenjena.

Šur, kot dokaz. Krompirus delikti.

Le njena aroma, njen vonj še vedno piha in niha vštric z mano. Tega mi ne morejo vzeti.

Maja, kričim v sebi. Maja, prikaži se in jim dokaži! Da nisem tat!

Informativni na poliiis-postaji se vleče kot čigumi. Brez pavze mi težijo – kdaj in kje sem ukradel denarnico te Maje Dva priimka. Zakaj jih zanima samo gnarnica? In ne tudi torbica?

Ne kapiram.

Vseeno se vkopljem: Nisem je sunil. Našel sem jo. Na podnu. Tam, kjer delam. (Vsesplošni krohot.) Ne, ne fehtarim. S ferplejem si služim kruh. In potico. Pehtranovo.

Kifeljca od smeha skor dol padeta. »A fehtranovo?«

Edino zemlja zapisničarka pošnofa vonj torbe in s filingom pokima.

Kifeljca tudi. Ja, da super blefiram.

Uradni postopek je dolg, a me vsaj nihče ne mlati. Še ne, mejbi to šele sledi. Zdi se mi, da vsi le v nedogled mlatijo eno in isto, eno in isto ...

Raje mislim na Majo. Na njene modre bliske. Na najin dvosmerni tokokrog. Zabliska se mi:

»Pa jo najdite, saj mate podatke! Vse bo potrdila!«

»O, ja, bo prišla, bo. Je že na poti sem. Če bi bil ti, ne bi preveč upal ...«

Vau, nalašč začnem houpati, totalno sem hepi. Ne samo zato, ker se bo izkazala resnica o ne-tatvini. In ker si bom sejval kožo. Ampak tud zato, ker jo bom spet videl! Željno štejem minute in v tolažbo srkam pehtranov vonj njene torbice na pisalni mizi.

Končno se vrata odprejo.

»Gospa Maja Dva priimka,« reče kifeljč s težko taco.

Samo da oseba, ki stoji tam, ni Maja. Mislim, ni moja Maja. Je pa zato tista z zanič fotke. Tale me že ne bo izvlekla iz dreka. Prej potunkala ... Zabubim se in sploh ne sledim.

Briga me zase! Skrbi me za mojo Majo.

No, saj ni Maja, še manj pa moja! Skrbi me za bejbo X – tisti plinsko plavi luk in mačja hoja.

Čeglih je tica tatica. Za ziher to je. Pa kaj potem! Nočem, da jo ujugajo!

Veri okej, da jim nisem niti črke črhnil o njej. Polis ne ve za njen opis. Sploh ne sumi, da Nemaja obstaja.

Kaj neki zdaj počne? Leži na kavču. Sanjarim, kako ji iz učev šajna modri blisk ...

Končno mi rečejo, da lahko grem! Prost. Rešen vseh sumov. Totalno opran krivde. Šok – imam alibi za cajt, ko so gospe pohopsali gnarnico.

Alibi so mi dali kar kifeljci. Izi, izjemoma. Videli so me na parkirišču.

»Ta cunja že ni moja,« se skremži gospa Dva priimka.

»Moja je!« planem in pograbilim malho. Oni se čudno smajlajo. Meni, čudaku! Briga me!

Vrnil jo bom Nemaji. Nemara. Van dej.

Naj me tolaži vsaj njen vonj. Dotlej.

Vmes pa jo filam z evri. Kulski šparovc.

V hiši

knjižna nagrada

Nina Mesner

Že nekaj časa je ležal v postelji, zunaj se je vmes komaj kaj zdanilo. Iskal je bolj udoben položaj. Na boku so ga bolela kolena, ko so se trkala eno ob drugo, na hrbtu ni bilo nič boljše. Na trebuhu pa tako ali tako zaradi hrbtenice ni spal že leta. Telo se je z mikrogibi pogajalo z ležiščem, v glavi se mu je mešal prosti tek z mislimi na drobne opravke, ki jih je po navadi postoril čez dan. Vse bolj razločno so prehajali vanj zvoki iz zunanjega sveta. Ura. Hladilnik. Redki avtomobili spodaj na glavni cesti. S čedalje večjo jasnostjo zvoka so tudi misli postajale jasnejše. Bodičaste skrbi. Danes odvažajo, ne sme pozabiti nastaviti kante z embalažo. Vsega že zmanjkuje, napisati mora listek za nakup. Pa plačati elektriko. Kam je že dal položnico? Dobro mora pogledati okoli koša za smeti, mogoče jo je po pomoti zabrisal v koš s kuverto vred. Ampak med papirjem je ni bilo, mogoče je padla mimo.

Odpri je oči. Zdaj je skozi okno prihajalo dovolj svetlobe, da je lahko jasno videl obrise stvari v sobi. S pridušenim ječanjem se je dvignil v sedeč položaj. Kljub mili zimi je zjutraj v sobi zeblo. Nogi sta iskali copate. Vse je po malem bolelo, ko se je vlekel pokonci. Zjutraj so prvi koraki zmeraj tako okorni. Preden se sistem naolji in tablete primejo.

WC, kopalnica, proteza, obleke, štedilnik, kak grizljaj, tablete, kava, časopis – jutranji krog steče sam, ni treba misliti. Cunje bo treba dati prat. V kopalnici si najprej splahne usta in si vstavi protezo, potem navleče nase sive, mehke hlače, pa flanelasto srajco, jopo. Kdaj se je nazadnje zares napravil? Včasih je šel vsaj z Milčem in njegovimi lovci kam. Kaj češ, Milča ni več. Z nogami v toplih nogavicah in volnenih copatih oddrsa do kuhinje. Prižge radio. Poročila. Poslušaj vsak dan, sliši bolj malo. Ampak ti begunci, to pa je preveč. Pa kaj bi radi? Marš domov, pa je. Če bi bil Milč še živ ... Kruh je splesnel. Drek. Kaj pa zdaj? Nekaj mora pojesti, tablet ne sme vzeti na prazen želodec. Marjeta, soseda, je rekla, da pride jutri in prinese hrano. Mora jo poklicati. Ampak nekaj bo treba za danes. Brska po omarici med vrečkami, zaprtimi s ščipalkami, končno najde koruzni zдроб. Bo tega malo skuhal. Samo da zakuri, da ne bo treba plina. Sčisti, naloži, pritakne ogenj. Prvič ugasne, drugič prime in Pahor na sliki se zgrbanči in zagori. Dobro je treba loputo odpreti, da potegne skozi. Roke mane nad štedilnikom, da bi ujel prvo toploto. Pepel bo za odnest; lahko potem, ko bo šel po časopis in pošto. Prej je slišal poštarjev moped. Dovolj se je razgorelo, lahko zapre in pristavi lončka za zдроб in za kavo.

Pozimi je posteljo privlekel v kuhinjo. Tako porabi manj kurjave. Velika soba je bila. Peč, kuhinja, miza s stoli, dve omari, mali kavč in v kotu postelja. Čisto dovolj. Včasih je moral prav odganjati misel na vse prostore v tej hiši, ki so zimsko mrzli prazno čepeli okoli te sobe. Edi je šel. Za Edija je upal, da bo ostal, da si bo zgoraj naredil svoj vhod, mogoče malo razširil, mogoče zgradil teraso. Ampak v Nemčiji je »drugi luft«, pravi, da bo ostal. Seveda bo ostal, kaj pa drugega. Če je sinu dal ime Kurt in če mali z dedkom niti govoriti ne more, ker ne zna niti besede slovensko, kaj bo delal tu?! Pa saj mu gre dobro. Dobro si je naredil. Pameten je ta Edi. Bolj kot Jana. Ona pa tudi, če ne bi ostala v Sloveniji. Da se vlačijo s tistim prekletim poročenim Bosancem in se obnaša, kot da bi bila najstnica, pa jih bo imela spomladi 50! Mogoče bi pomagalo, če bi bila Štefi še živa, da bi z njo rekla kako materinsko besedo. Če bi šlo. Prej včasih ni šlo. Bog ve, kaj je bilo, da sta se grizli kot dve divji mački. Mogoče bi zdaj kaj zaleglo. Čeprav pri Jani ne moreš računati na to, da z leti pride pamet.

Voda vre. Najprej koruzni zдроб pa malo soli. Brez mešanja se sprime v grude, to ga je naučila mati. Vmes je Štefi vladala v kuhinji, a potem se pač človek spet spomni vsega, kar je kdaj znal, se kaj nauči – na televiziji imajo včasih kaj dobrega pa enostavnega. Poskusiš, kdaj tudi rata.

Prijetna toplota se je začela širiti okoli štedilnika. Mešal je zдроб. Ko je odstavil, je šel v hladilnik po mleko. Zmešal je malo vročega zdroba z mrzlim mlekom in ga dal v skodelo. Stol je potegnil od mize ob rob štedilnika, kjer je prijetno toplo. S skodelo v naročju je sedel in počutil se je boljše. Štefi je rekla, da ti toplota ognja vzame leta iz telesa. Bo nekaj na tem. Počasi je nosil napol polne žlice k ustom in zdelo se je, da njegov predse zazrti pogled vidi mnogo več kot le zlizan linolej.

Tablet je bil poln predal. Kako je to sovražil. To brskanje po plastiki, luščenje in goltanje kemije. Milč je enkrat rekel, tega se še dobro spomni: »Nobena tableta ne more zavrteti časa nazaj.« Samo enkrat se je malo razgovoril o tem, da je slabo z njim. Saj se je nekaj govorilo, da ima raka in to, ampak dobro se je držal. Zadnji

je bil, ki bi silil vanj, da se izpove. To naj dela far. Enkrat pa je govoril o tem. Ne čisto jasno, kaj mu je in kako stojijo stvari, ampak je povedal dovolj.

Preklete tablete. Brez njih pa tudi težko pride skozi dan. Včasih jih je gledal, nagrmadene v predalu in se poigraval z mislijo, da bi jih vse oluščil kot koruzne storže, jih dal na kup, jih zmlél v moko in si skuhal čorbo. Nikoli ni poskusil, misel pa je ostajala nekje na robu kot neke vrste tolažba. Izhod v sili.

Izluščil je šest jutranjih, jih pogoltnil z malo vode in zaprl predal. Za trenutek je izgubil nit. Gledal je okoli sebe in mrščil čelo. Z roko si je šel čez obraz. Aha, voda za kavo.

Včasih, ko je še hodil v službo, je Štefi zjutraj pristavila za kavo, še preden je vstal, in ta domači vonj po kavi v temi zgodnjega jutra je bil kot nekak ključ. Ko je zdaj kdaj prekladal spomine, so tisti bolj divji dogodki izgubili moč – v dobrem in slabem –, tisti jutranji občutek, da sta sama v brljavi svetlobi sredi morja teme, da diši po kavi ali pa samo po pari, ki je uhajala iz lončka z vrelo vodo, kadar se je Štefi spomnila, da mora še kaj urediti, kaj postoriti, in je prišel kavo zakuhat on, to je ostalo. Zdaj je bil ta vonj skoraj edini ključ do tega, da sta sploh kdaj bila. Oba. Skupaj.

Vrelo je. Zakuhal je kavo in jo dal povreti, potem pa jo umaknil na hladnejši del štedilnika, da se usede, vzél kanto s pepelom in se odpravil proti vratom. Pogledal je skozi okno, da vidi, kakšno je vreme – ali potegne nase le modro delavsko haljo ali potrebuje bundo. Oblačen dan. Pogled mu je pritegnil premik v goli sivini vrta. Tam sta bili dve postavi. Dva moška. Videl ju je v hrbet. Nekaj sta počela na drugi strani vrta. Nekaj zlagala ali kaj. Namrščeno je zrl skozi okno. Preklete, kaj pa je zdaj to? Obrnila sta se tako, da ju je videl s strani. Črni lasje. Temnejša koža. Preklete, preklete. Ali sta Cigana ali pa celo kaka od teh beguncev. Pa kaj delata tu, na njegovem? Vroče mu je postalo. Stopil bo ven in ju nagnal, kdorkoli že sta.

Potem pa se je odločil, da bo pogledal, kaj pravzaprav počneta. Oči so mu še vedno dovolj dobro služile. Po tleh je bila razprostrta plastična podlaga, na njej sta imela neke torbe in brskala po njih. Pa kje, za vruga, sta našla njegov vrt? Saj ni čisto ob meji. Pa ob tej uri. Mogoče pa kaj prodajata. Ničesar ni hotel od njiju. Se je že kdaj pustil nasankati, pa je vzél kakšno stvar. Enkrat ga je en cigan naplahtal, da je pri njem kupil vrtni stroj. Je bil kar poceni, a delal je dva dni. Kako se mu je Milč smejal. Ne, od teh dveh ne vzame ničesar. Sicer pa naj se kar spokata. Pazita naj se, na tuji zemlji taboriti!

Oblekel si je bundo, ki ga je naredila malo bolj finega kot delavski plašč, in odločno odklenil vrata. Stopil je na prag, tablete so že prijele, in mrko gledal v smer prišlekov. Obrnila sta glavi proti njemu in pokimala. Eden je bil še fant. Stopil je korak v njuno smer in pogledal še malo bolj namrščeno, se odkašljal, potem pa zavil v drugo smer, da izprazni pepel. Kar sedita, pa kaj si mislita, kje sta?! Praznil je vedro, na koncu ga je z vso svojo močjo nekajkrat kresnil ob rob betonskega zabojnika. To si je dal duška. Naj slišita. Postal je še malo, zamišljen, potem pa se je odločil, da gre en krog okoli hiše – tako bo šel do nabiralnika po potki, ki je bližje vrtu. Za hišo je moral hoditi previdno. Tam sta rasla dva oreha, ki jih ni več pobiral, pa so se orehi in njihovi mastni razpadajoči ovoji nastavljali na pot, napol ugreznjeni v blato. Bal se je, da mu na neravnem terenu spodrsne. Ozrl se je okoli za palico. Vse, kar je bilo temu podobno, je bilo precej strohnelo. Preklete. Vse razpada. Pogled mu je ušel k sosedu. Pri njem pa vse lepo pospravljeno, zravnano, pristriženo. Lahko njemu, ko je sin ostal doma. Sin je sicer vase zagledan tepec. Videti ga ne more. Za vsako travo na meji je vsako leto znova prepír, odkar je ta mladi prevzel. Pa ne, da mu kaj manjka, saj ima dobro službo na občini, žena učiteljica pa ta stari ima lepo penzijo. Ta stari se je vedno znašel. Pizda po duši, a za sebe je znal poskrbeti. Eh, pa je tudi njemu žena šla. Nikoli ne veš, kaj te zadene.

Stopil je v lopo in se ozrl za čim primernim. V kotu je bil ročaj od motike. Štefka ga je pred leti prosila, da ji popravi tisto motiko. Pa je kar odlašal, no, potem pa je ni več rabila. Vzél je palico, obrisal pajčevine s staro, po olju smrdečo krpo in jo preizkusil. Ja, to je dober les. Zdrži. Nič mu ne more do živega. To ni tako kot človek. Tudi če še vedno krevsa naokoli, znotraj trohni. Saj res, onadva tam pri vrtu!

Opirajoč se na palico je počasi šel po spodnji strani hiše, oprezajoč za mokrimi orehi pod nogami. Na drugi strani se je čisto približal vrtni ograji, tako da je samo tiste štiri, pet metrov na pol zapuščenega vrta stalo med njim in onima dvema. Dvignil je ramena, skušal čim bolj zravnati hrbet in stopati odločno. Gledal je v njuno smer z zloveščim izrazom na obrazu. Sedela sta tako, da ju je lahko opazoval s strani. Ta starejši je moral imeti okoli 45 let, mlajšega je slabše videl, a izgledal je bolj kot mulc, mogoče 18? Samo starejši je rahlo obrnil glavo. Sigurno ni naš. Preveč črn je. Pa kaj delata tukaj? Mlajši je imel glavo naslonjeno na ramo starejšega. Kaj spi?

Srce mu je glasno bilo. Kaj naj naredi? Stopil je do nabiralnika, vzel ven časopis in kuverto. Spet račun. Aja, položnico za električno mora še najti, da jih da vse Marjeti, če bo šla kaj v mesto. Na naslovnici časopisa velika slika cele horde ta črnih muslimanov ali koga vruga, takih, kot sta tale dva, ki ju ima za hrbtom. Stegujejo se čez ograjo. Pa kaj nam je res še tega treba? Prekleta drhal. Besno se obrne k onima dvema. Zdaj ju boljše vidi. Ta mladi res spi. Prekleta. Hitreje kot po navadi stopi do hiše. Vrata zaklene za sabo.

Notri je treba naložiti, kava se je že kar shladila. Sovraži hladno kavo. Pogrete pa tudi ne mara. Vse zaradi onih dveh. Kdo jima je dovolil k meni? Kje je policija, pa vojaki? Za kaj jih plačujemo?!

Nekaj časa se je zmedeno prestopal po kuhinji. Vseeno si je nalil mlačno kavo in potegnil časopis z mize na stol ob štedilniku. Začel je zadaj. Odprl je na oglasih in osmrtnicah. Vedno je šel čez vse. Bilo je kot igra. Priimki, ugibanja, če gre za sorodnike, koga, ki ga je poznal, pri ženskah ugibanja o dekliških priimkih, sklepanje iz imen družinskih članov na to, katera Micka bi to lahko bila. Pa štetje osmrtnic in komu je tudi firma dala za osmrtnico, komu so dali prijatelji, koliko je bil kdo star – včasih je bil kakšen, ki bi lahko bil Edijev ali Janin sošolec, včasih celo otrok –, ugibanje, kaj se je zgodilo: infarkt, rak, nesreča ... samomor? Potem pa enkrat Milč. S sliko in vsem. Firma je tudi dala osmrtnico, pa lovci tudi. Saj je vedel že prej, ampak videti tako natisnjeno je nekaj drugega. Mala, za večino nepomembna novica. Za druge pa, kot da je potem naenkrat jasno, da ni pomota, kot da je postalo res šele takrat, v časopisu. Takrat je bila tudi Štefka solzna, čeprav za živa ni bila navdušena nad Milčem. Potem pa ni bilo dolgo, ko je moral sam na časopis dati osmrtnico zanjo. Jana ga je peljala. Vse je bilo nekam motno. Še ko je videl njeno malo črno-belo sliko in »Sporočamo žalostno vest, da nas je v 74. letu zapustila naša draga žena, mama in babica Štefanija Kolar. Pogreb bo ...«, še takrat ni bilo čisto res. Še kar jo je čakal, da zjutraj pristavi za kavo, da pride z vrta.

»Ali bodo cene elektrike ostale stabilne?« Že spet cene. Kaj pa penzije?! Spomnil se je na založeno položnico. Ko spi kavo, mora malo pogledati. Samo to še manjka, da mu odklopijo električno. Potem bo pa res tema.

Obrnil je stran: »Kako se bo odločila Evropa?«, naslov pod sliko onih, ki silijo tja, kjer jih nočejo. Joj, kako je ta svet narobe sestavljen! Pa kaj bodo tu, če še za nas ni dovolj?! Edi je moral drugam, da mu je v življenju dobro. Tu s svojo šolo ne bi mogel tako visoko splezati. Pošteno že ne. Edi pa je pošten. Kar je res, je res. Pametno je naredil. Čeprav tam imajo tudi črne in bele muslimane, mu je sin sam povedal, da jih imajo; pa ta rumene, pa tiste čisto črne, iz Afrike. Nemčija je že čisto pomešana. Ampak oni znajo nekako boljši red držati. Pa še tam ne gre dobro, kaj šele pri nas.

Aja, ena takšna dva sta zunaj. Vstal je s skodelico kave v roki in šel k oknu. Ustavil se je kak meter stran in ukrivil vrat, da bi med zavesami videl ven. Pa kaj, zdaj se bo v lastnem domu bal skozi okno pogledati?! Jezen je stopil naprej in odgrnil zaveso. Še vedno sta bila tam. Ta mladi je stal in se prestopal, starejši mu je molil platenko. Rahlo je pršilo. Oba sta imela na glavah kapuci. Najprej ga je zagledal mlajši in začel zagreto nekaj razlagati starejšemu in pri tem kazati proti hiši. Pogledal je še starejši in pomahal z roko. Umaknil se je in zagrnil zaveso. Kaj hočeta? Zdelo se mu je, da sta se premaknila bližje hiši.

Za trenutek je zgubljen stal sredi sobe in gledal okoli sebe. A naj pokliče policijo? Vrata! Hitro, kolikor je le lahko, je šel do vrat in preveril kljuko. Zaklenjeno, je z olajšanjem ugotovil. Malo bo še počakal, da vidi, kaj nameravata.

Kaj že mora napraviti? Položnica, ja, to mora najti. Začel je pospravljati drobnarije po sobi. Potem je odprl omarico, kjer je zbiral smeti. Prirezane kartonske in plastične posode pralnih praškov so mu služile kot kante. Ločeno zbiranje odpadkov. To je tudi ena bedarija. Je slišal, da jih potem kar skupaj mečejo. Vlekel je ven škatle eno po eno. Na svetlobi so izgledale precej izdelano. Umazanija se je zasušena držala robov. Skušal je pogledati globlje v omarico, da bi videl, če je kje tista položnica. Zdaj enkrat bo rok za plačilo. Mora jo najti, da jo da jutri Marjeti, ona gre na pošto plačat. Težko se je bilo skloniti te dni, še težje iti na kolena, a ni bilo druge – če je hotel dobiti ven vse tiste vrečke in jih pregledati, je moral na kolena. Za ta podvig se je moral pripraviti. Šel je po stol in po staro karirasto deko, da jo je položil pred omarico. S stolom si bo pomagal dol, še bolj pa mu bo prišel prav pri vstajanju.

Vlekel je ven vso šaro, ki se je nabirala mesece. Plastične vrečke vseh velikosti so se zapletale med metlico in smetišnico. Vse je bilo umazano. Tudi posamezne steklenice in s pajčevino obdani kozarci od kislih kumar in marmelade so se odpletali iz plastične zmede. Počasi jih je vlekel ven in jih odlagal za svojim hrbtom. Neverjetno, koliko navlake gre v tako mali element. Položnice pa nikjer. Ko je luknjo že skoraj izpraznil, je videl

bel papir skozi špranjo zadnje stranice omarice. A z roko nikakor ni mogel zraven. S težavo je vstal, da gre po nekaj dolgega, da bi izbežal na plano tisti papir – mogoče je položnica. Brskal je po predalu med zobotrebci, krpami, pogrinjki, sukanci in šivankami, da je prišel do daljše pletilne igle. Štefi je znala delati lepe puloverje, še zdaj jih je nosil.

Skobacal se je nazaj v votlino omarice in skušal z iglo prodreti skozi tanko odprtino v zadnji steni kuhinjskega elementa. Papir je ostal tam, kjer je bil. Glavo je približal lini, kolikor jo je lahko, da bi videl, če je zadaj res položnica. Zazdelo se mu je, da vidi znak elektra. »Prekletó, kako pa je prišla tja?« Potegnil se je ven, da je sedel na pete in zravnal hrbet. Tiho je zaječal. Bolelo ga je. To plazenje ni bilo več za njega. Ja nič, odmakniti bo moral omarico, da bo hudiča dobil ven.

Ob stolu se je potegnil gor. Moral je sestí, ker so ga noge komajda držale. Gledal je po kupu navlake pod nogami in mrščil čelo. Noge so se prekrvavile in vstal je. Po najboljših močeh je skušal pospraviti nesnago in jo sortirati po koših. A grejo vrečke v embalažo ali v ostalo? Vrag jih nima rad. Naj grejo v embalažo, samo dve bo obdržal. Umaknil je kante, stol in deko, da bi se lahko približal omarici. Bila je vpeta med štedilnik in element s pomivalnim koritom. Skušal jo je prijéti, pa ni bilo kje. Postajal je vse bolj nejevoljen. Z dlanjo je plosknil po vrhnji plošči. Prekletó. Kako naj se tega loti? Sam ne bo mogel. Lahko bi počakal do jutri, da pride Marjeta, ampak ona je bolj krhke postave pa še na hrbtenici je bila pred leti operirana. Ne, Marjeti ne more reči. Popoldne bi lahko šel do zadnjega sosedá. No ja, če res ne gre drugače, bi lahko šel tudi do njega. Saj ta mladi – občinar – bi najbrž prišel, če bi ga prosil. Ampak njih raje ne bi prosil.

Kaj pa tista dva zunaj? Sta še vedno tam? Z negotovim korakom in roko na križu je stopil do okna: še vedno sta bila na drugi strani vrta, ovita v deke. Pa kaj se to pravi ležat nekomu pred hišo! si je mislil, a z manj gneva kot prej. Nekaj časa ju je opazoval. Videti je bilo, da počivata. Tu in tam sta se malo premaknila, mogoče sta se pogovarjala. Kaj pa če bi njima rekel? Močna izgledata dovolj, pa mlada sta še. Ah, bedarije, kaj bo tujce vlekel v hišo. Še posebej tele, temne, ki bi nas radi izrinili. Naj se kar pobereta.

Šel je nazaj v kuhinjo. Naložil drva in šele potem opazil, da je v lončku še nekaj kave. Stol je spet pomaknil k peči, kavo iz lončka prelił v zdelano skodelico in sedel. Počasi, v majhnih požirkih je srebal mlačno kavo. Zamišljeno je zrl predse in po glavi valil misel. Kaj pa če bi jima vseeno rekel? Krepka sta in zdrava. Če kdo, bi onadva premaknila omarico in rešila položnico.

Srknil je še zadnji, bolj gosti požirek kave in odločno vstal. Pri vratih si je nadel bundo, odprl vrata in stopil na prag.

»Hej, vidva,« je dvignil roko. Tujca sta sočasno obrnila glavi proti njemu. »Pridita, rabim vaju.« Z roko jima je pokazal, naj prideta. Spogledala sta se.

»Dajta no, ne bom vaju prosil. Ajde,« je še enkrat pomignil z roko. Starejši je nekaj rekel mlajšemu in vstal. Šel je okoli vrta in se približal vhodu.

»Pridita oba, notri rabim pomoč,« je pokazal še na mlajšega in z obema rokama povabil v hišo. Sam se je napotil proti kuhinji, vrata pa pustil odprta. Starejši je nekaj klical mlajšemu, mlajši je kratko odgovarjal.

Čez nekaj trenutkov, po tem ko sta malo oklevala, sta bila oba pri kuhinjskih vratih. Spet jima je pomignil z roko, naj vstopita. S sabo sta prinesla potovalko, nahrbtnik, deki in plastično podlago, na kateri sta prej vedrila.

»Dajta to tja v kot,« je pokazal na prtljago in v kot. Razumela sta ga. Odložila sta stvari in se postavila predenj. Nekaj trenutkov so se gledali. V vsej mešanici izrazov na njihovih obrazih je vseeno prevladovala radovednost. Na obeh straneh. Potem je starejši od prišlekov stegnil roko in izrekel nekaj, česar ni razumel, predvideval je, da je to tujčev pozdrav. Z rahlim odporom mu je segel v roko.

»Tista omarica tam,« je nakazal smer, tudi zato, da bi presekal porajajoče se nelagodje. »Ne morem je premakniti.« Šel je do nje in skušal prikazati, kaj bi rad. Potem je pokazal nanju in na omarico: »Vidva bi jo lahko premaknila.« Nekaj časa sta ga gledala, potem se je starejšemu posvetilo in je začel nekaj živahno razlagati mlajšemu.

Spraševal se je, kateri od babilonskih jezikov je to. Ničesar ni razumel. Pa saj si lahko kaj pokažejo, pa bo. Negotovo sta pristopila k njemu. Umaknil se je od omarice in jima z roko nakazal, da jima jo prepušča. Zdelo se je, da ga ne razumeta, zato je z gibi pokazal še enkrat. Izmenjala sta nekaj besed, potem pa prijela za rob omare, pri tem pa s pogledom preverjala, če je to tisto, kar želi. Odobravajoče jima je kimal. Bolje sta poprijela za rob

pulta in z usklajenimi gibi uspela omarico odlepiti od tal, potem pa rahlo premakniti, da je zadaj nastala vrzel. »Bravo,« je z rahlim občudovanjem bodril. Občudovanje je deloma šlo njima, ker jima je uspelo premakniti omarico, ki je skoraj že pognala korenine, deloma njemu, ker se je tako dobro domislil, da si sposodi njuno mlado moško moč.

Ko sta jo zbezala že kakšnih trideset centimetrov od stene, ju je ustavil: »Stop!« Zravnila sta se zadihana in ga gledala. Razmišljal je, kako naj mlajšemu pove, da naj skoči na pult in skuša potegniti položnico ven. Spomnil se je. Z roko jima je nakazal, naj počakata, potem pa odšel iz kuhinje. Ko se je vrnil z dolgimi kleščami, ki jih je včasih uporabljal za rezanje žice in jih je imel v hiši še od jeseni, ko mu jih je vrnil sosed, ju je našel sedeča; mlajšega ob peči, starejšega za mizo. Šel je do mlajšega in se ustopil predenj.

»Ti,« je pokazal proti njemu, »vzameš klešče,« pomigal je s kleščami, »in splezaš na pult,« na pol obrnjen je z dlanjo pobobnal po pultu. »Potem pa potegneš ven položnico.« Pogledal je okoli in z mize vzel kos papirja, ga zataknil v klešče in jih počasi dvigoval, do koder so mu dovoljevali boleči sklepi. Z motnimi očmi je pričakujoče zrl v mladeniča pred sabo. Ta ga je nekaj časa motril naslonjen nazaj, potem nagnil glavo, da je s pogledom poiskal starejšega, ki je sedel za mizo. Nekaj ga je vprašal. V njegovem glasu je bila troha odpora. Starejši je odgovoril, zvenelo je mirno. Stari se je postavil tako, da je lahko videl oba. S pogledom je romal od enega do drugega, kot bi sledil toku besed, ki sta jih izmenjevala. Zdelo se mu je, kot da se jima besede včasih spotaknejo v grlih. Ta jezik mu je bil res čisto tuj.

Obmolčala sta in mlajši je vstal. Ponudil mu je klešče, on jih je vzel in se spretno zavihtel na pult. Tudi starejši je prišel bližje. Mlajši je vprašujoče pogledal starca, ta pa mu je pokazal v luknjo za omarico in v roko spet vzel kos papirja, ki ga je prej uporabil za demonstracijo cele akcije. Zdaj se je zdelo, da ga je razumel. Stisnil je glavo k steni in pogledal dol. Nekaj je rekel sam pri sebi, vzel klešče in iskal najugodnejši položaj. Počasi je potisnil klešče v vrzel za omarico. Nekajkrat je poskusil brez uspeha, potem pa nekoliko spremenil položaj.

Medtem ko sta ga starec in starejši molče opazovala, je poskusil še dvakrat. Končno mu je uspelo izvleči z gostimi kosmi praha obdano položnico. Previdno jo je prijel, da mu ne bi zdrsnila nazaj za omarico, in jo pomolil proti starcu. Starcu so oči oživele in vzel je kos papirja. Otresel ga je in obrisal v hlače. Ja, bila je elektro položnica. Dvignil je pogled najprej k starejšemu, potem je pogledal še mlajšega. Pokimal je z glavo in rekel: »Hvala.« Pol obraza se mu je narahlo mehčalo v nasmehu. Tudi tujca sta se zdela zadovoljna.

Omarico so potisnili k steni. Stari je pometel. Tujcema je s kretnjami pokazal, naj sedeta za mizo, in pristavil dve posodi z vodo; ena bo za čaj, druga za klobase. Podrezal je v peč in naložil zadnja drva iz košare. Naenkrat se je ob njem znašel starejši in pokazal na košaro in potem ven. Kaj bi rad? Drva bi prinesel? Ja, pa naj. Peljal ga je do okna in mu pokazal lopo z drvimi. Tujec je nekaj rekel drugemu, ki je prav tako vstal, in skupaj sta odšla ven.

Ko je spet ostal sam, je priprl dimnik peči, da drva ne bi prehitro pogorela. Od zunaj je zaslišal nek zvok, udarce. Kaj počneta? Da ne bosta česa uničila. Kolikor hitro je zmogel, je bil pri oknu. Tam pred lopo je videl starejšega, ki je sekal drva. Gledal ga je in čudno mu je bilo pri duši, vse se je mešalo. Kot bi videl Edija, ki je v tej hiši le malo več kot duh.

Voda je zavrela. Iz hladilnika je vzel posodo z mastjo in ven izbezal zadnja dva para klobas in ju dal v vrelo vodo. Potem je iz papirnatih vreč, kjer ima shranjene posušene zeli, vzel po ščepec iz vsake in jih metal v lonec z vrelo vodo. Rad bi naredil dober čaj.

Klobase so bile kmalu pokuhane. Poiskal je ponev, vanjo dal žlico masti, pristavil na vročo ploščo in odcedil klobase. Popekel jih bo, take so najboljše. Škoda, da nima kruha.

Zunaj se je še zmeraj slišal enakomeren zvok sekire. Možakar obvlada. Stegnil se je po dva krožnika in tri skodelice. Naenkrat se je zavedel, da nima več lepe posode. Štefi je veliko dala na to. Praznični servis je odnesla Jana, za spomin. No, pa saj je tako mogoče tudi prav. A zdaj je imel pač samo te okrušene krožnike, ki so v hiši že, odkar pomni. Njegove roke so tudi vedno manj prožne in spretno, pa odleti košček tu in košček tam. Nič zato. Glavno, da bo hrana. Delovna sta, ne more jima očitati, da nista. Klobase so cvrčale in dišale. Odstavil je ponev na rob korita.

Tudi miza je že zdelana. Obrisal jo je in potem ga je prešinilo, da, odkar je Štefi šla, ni nikdar pogrnil mize. Stopil je v hodnik k omari, kjer so spravljene pozabljene stvari. S težavo je z zgornje police potegnil bel

prt. Mizo je pogrnil za dva. Še čaj je treba precediti in zmešati z medom, sladkorjem in limono. Poskusil ga je. Mmm, dober je. Uspelo mu je. Ni vedno enak, včasih en okus prevlada, včasih je predivji, včasih premedel. Nad koritom je natočil tri skodelice in skušal čim manj polito. Za svoja leta in tegobe ima kar mirno roko.

Tako, vse je pripravljeno. Zadovoljno je pogledal mizo. Odprl je okno in ju poklical: »Hej, vidva. Malica.« Zraven je mahal z roko proti hiši, da ne bi bilo nesporazuma. Sekira je utihnila.

Čez nekaj minut sta prišla noter, mladi s polno košaro, starejši s polnim naročjem drv. Oba sta bila videti razgreta. Globoko je priklonil glavo, ko je rekel: »Hvala,« in jima pokazal, kam lahko raztovorita. Ko sta odložila, je starejši z rokami nakazal, da bi se rada umila. Peljal ju je do kopalnice in iz iste omare kot prt vzela še sprano brisačo in jima jo podal. Mlajši je vprašal: »Is it possible to use a shower?« in z gibi skušal pokazati tuširanje. Starec ga je vprašujoče gledal. Šele ko je dvignil roko in rekel »šššš«, ga je razumel. »Seveda se lahko tuširata,« je pokimal in segel po še eno brisačo. Mlajši je odšel po njuni torbi in oba sta se zaprla v kopalnico.

Vrnil se je v kuhinjo in šele takrat se je spomnil, da ni tople vode. Žal mu je bilo, da zjutraj ni malo zakuril centralne. Da bi se sobe vsaj malo ogrele, pa voda bi bila topla. Ampak zdaj je bilo prepozno, tako hitro se ne bo ogrelo.

To tuširanje bo najbrž kar trajalo. »Hrana se bo shladila,« je nejevoljno pomislil. Čaj je zlij nazaj v lonec, klobase pa dal v ponev ter obe posodi postavil nazaj na peč. Nestrpno je prisluškoval pridušenemu zvoku vode, ki je tekla v kopalnici, in prestavljal stvari po kuhinji. Še malo je naložil v peč.

Ko je zaslišal odpiranje vrat, je hitro ponovno natočil čaj in klobase zopet položil na krožnik. Škoda, malo so se izsušile. Slišal ju je, kako se pogovarjata. Končno sta vstopila. Pa saj sta čisto moderno napravljena. S kretnjo ju je povabil za mizo. Sedli so. Dvignil je svojo skodelico čaja in rekel: »Na zdravje.« Nasmehnila sta se in dvignila skodelici tudi sama. Potem so vsi pili topel, sladek čaj.

»Dajta, vzemita,« je pokazal na krožnika s klobasami. Videl je, da mlajši pogleduje proti krožniku.

Starejši je vprašal: »Pork?« in ga vprašujoče gledal. Ni razumel. Kaj hoče? A ni lačen?

Mlajši je vzela list, ki je prej služil za ponazarjanje položnice in svinčnik, ki je bil zraven njega. Nekaj je hitro risal, potem pa list obrnil proti starcu. Ta je nekaj časa gledal v sliko, kjer so bili narisani pujs, klobasa, puščica in vprašaj. Aha, če je svinjsko. Ja, je pokimal s svojim pol nasmehom in ponosno rekel: »Domače svinjske so.«

Oba moška sta se z uvelim nasmehom oklenila vsak svoje skodelice ter srkala preostali čaj. Tedaj se mu posveti, najbrž sta muslimana. Zadrega grize v zameru, zamera grize nazaj. A ima še kaj drugega? Nima. Marjeta pride šele jutri. Prekleta. Pa kaj imajo oni proti svinjam? A krave pa so kaj drugačne ali kaj?!

Medtem sta popila. Soba se je polnila z nelagodjem. Zvonec telefona je zarezal v tišino. Starejši je stopil do potovalke, poiskal telefon in se javil. Prisluhnil je, nekaj odgovoril in potem prekinil. Tujca sta na kratko izmenjala nekaj besed in vstala. Starejši je stopil k prtljagi in prinesel dve plastenki. Pokazal je na pipo in rekel: »Water. Can we get water, please?«

Starec je, kot da bi se nenadoma prebudil iz spanja, skoraj skočil pokonci, vzela plastenki in ju napolnil pri kuhinjski pipi. Polni je podal starejšemu. Ta jih je pospravil, potem pa iztegnil roko in rekel: »Goodbye.« Starec je pokimal, stisnil ponujeno roko, pogled je usmeril nekam v steno za tujcem. Mlajši je malomarno zamomljal nekaj v svojem jeziku. Potem pa, kot bi si premislil, čvrsto ponudil roko. Starec jo je stisnil. Pogleda sta se za trenutek srečala; starčev motno siv in utrujen, mladeničev jasno rjav in utrujen na čisto drugačen način.

Hitro sta pobrala svoje reči in odšla po hodniku skozi vrata. Z njima je šel do praga. Tam so si še enkrat pokimali. Rahlo sklonjenih glav sta odhajala po poti mimo vrta in proti cesti. Dalje.

Nekaj časa je še stal na pragu in gledal za njima. Ko sta dosegla cesto, se je obrnil in za sabo zaprl vrata. Zaklenil je.

Notri je prijetno toplo in diši po domu. Na belo pogrnjeni mizi sta krožnika s klobasami. Prekleta svinja. Tudi njemu ne tekne. Klobasi da na en krožnik in ju potisne v hladilnik. Skodelice opere. Prt zgleda. Za trenutek ga gleda, potem se odloči, da ga pusti na mizi. Cela soba deluje nekako bolj toplo.

Krasna nova Evropa

knjižna nagrada
Nataša Štefanac

Neznosna vročina v tovarni. Delavke že trinajsto uro sedijo za stroji. Pot jim kaplja v oči, zaščitnih očal ali rokavic nimajo. V hrbtu jih ščiplje, v vratu kljuva in v želodcu žge. Nekje v kotu ždi Lin, mlada delavka, tam nekje pri petindvajsetih. Družina – hči, šest let, mož obstaja, vendar je zaradi narave dela ves čas odsoten – se zbere enkrat letno za največji praznik. Sorodnikov ni videla že devet let. Živijo namreč pet tisoč kilometrov stran od Münchna, kjer je Lin delala za tekočim trakom, odkar jo je tovornjak, poln prepotenih in smrdečih teles, odvrigel v slepi ulici, nekaj kilometrov stran. Lani je mladi direktor Evropejec tovarno preselil v Laos. Zaradi nižanja stroškov, kot se je izrazil. Ura na steni tiktaka in njena tik in tak se vse bolj zarivata v možgane. Rok se bliža. Narediti je treba še veliko. Časa za počitek ni. Sodelavka za pol ure zadrema. Več ne sme, sicer bo ostala brez dela. V dvanajstih urah ji pripada pol ure počitka – devetindvajset minut, če smo natančni, saj delavec potrebuje vsaj minuto, da se spet pripravi na delo. Iz starih zarjavelih cevi se kadi para, ki včasih, čisto po naključju, kakšni od delavk bušne v obraz in ji poškoduje vid, povzroči opekline ali pa jo, če ima srečo, preprosto zaduši. Tovarna izdeluje tablične računalnike, cena 524 evrov, kar je enako mesečnim plačam Lin in še dveh sodelavk. Ženska, ki dela poleg Lin, je stara 67 let. Ne more se upokojiti. Otroci nimajo dela, zato je še vedno skrbnica družine. Včeraj so večerjali ribjo konzervo, ki so si jo bratsko razdelili – mama tretjino vsebine, pet otrok pa ostanek. Tako kot Lin sanja o tem, da bi šla enkrat v življenju na morje ali da bi imela en dan dela prost.

Lin za hip zadrema. V spancu doživi svoje idealno življenje – mož in družina skupaj, lepa hišica in pes, rože na vrtu. V omari lepe obleke, morda taka naprava, ki jo ravnokar izdeluje, počitnice. Če bi bilo to mogoče. Sladkoba sanj jo posrka vase. Obraz ji zalije nežen nasmeh. Piščalka v tovarni zapiska. Lin se prebudi. Piščalka je namenjena njej, njej, ki je zaspala med delom. Namestil jo je ta novi direktor, mlad Evropejec, ki je prišel z beemvejem esjuvi, menda zato, da so delavke bolj zbrane. Sram jo je. Ve, da je naredila napako. Zdaj bo morala delo za pet minut podaljšati ali pa ji bodo odbili od plače. Red mora biti in tega se zaveda tudi Lin.

Direktor Evropejec ima danes sestanke. Razgovore, kot jim pravi sam. Prva je šla v njegovo pisarno starejša delavka, mati petih otrok. Ostale so živčno pogledovale proti vratom v zgornjem nadstropju. Zelo dolgo je ni bilo. Kaj počne v pisarni? Je naredila kaj narobe? Dušiča tišina pritiska na glave in vratove delavk. Sklonijo se v še večjo gubo proti tablici in jo v belih rokavicah izza smučarskih očal, pod rožnatim plastičnim skafandrom prepotene preverjajo, če je ta brezhibna in primerna za boljše trge. Evropske trge. Ameriške trge. Kmalu se iz pisarne zasliši vpitje. Nato moledovanje – najbrž sodelavkino. Kmalu za tem se zaslišijo udarci – najbrž direktorjevi. Odprejo se vrata. Nobena od delavk si ne upa pogledati. Po stopnicah se v spodnji prostor privleče sodelavka, ki je ravno prišla iz direktorjeve pisarne. Skriva solzne oči. Sede na svoje delovno polje in jokaje dela naprej. Tudi druge delajo naprej. Direktor pokliče v pisarno naslednjo. Ni Lin. Ostale še hitreje delajo. Izvedele so, da direktor zaslišuje zaposlene, kako delajo druge, koliko časa spijo na delovnem mestu, kolikokrat gredo na stranišče ... Nikakor ni zadovoljen z odgovorom *Ne vem* ali *Vse zelo pridno delajo*. Med zadnjimi gre v pisarno še Lin. Z glavo med rameni se poklapano plazi po stopnišču v zgornje nadstropje. Zrak tu zgoraj je bolj svež. Direktor ima okno. Čisto je in diši. V spodnjem delu tovarne se plodijo vonjave prepotenih teles, prepečene plastike in kemikalij, s katerimi so tablice premazane. Linine noge so cement. Vleče jih za sabo, kot bi imela nanje privezane težke vreče. Pogleda na uro: 23.02. Nazadnje je pila ob 18.00, kdaj je jedla, se ne spomni. Ja, je jedla. Ob 17.03 je od sodelavke dobila bombon. Preliže se do pisarne, odpre vrata.

Vstopite, hladno odvrne direktor. Semle sedite, ji pokaže stol. Kako vam je všeč delo v tovarni? Se vam zdi, da pripomorete k dobičku podjetja? Se čutite pripadni našemu podjetju? Ste ponosni, da delate za evropski trg? je deževalo iz njega. Lin je imela priložnost le pridušeno prikimati. Nato je sledila nova nevihta vprašanj: Se vam zdi, da veliko pripomorete k podjetju? Lin gleda v tla. No, kaj? Boste kar tiho? Torej se vam ne zdi, da kaj pripomorete, odvrne direktor. Veste, mi potrebujemo ljudi, ki so pripadni. Bi bili pripravljene delati v tem podjetju ... Lin kima. Počasi, nisem še končal ... Bi bili pripravljene delati za manj denarja? Lin gleda v tla. No, kaj? Bi? jo sprašuje direktor. Lin še vedno gleda v tla. Se mi je zdelo, da ste prepožrešni, da bi se čemu odrekli. Vi, bedniki! Ne vidite večje slike. Kako ste sebični. Nič čudnega, da je gospodarstvo v riti, ko ste pa delavci požeruhi. Sram naj vas bodi! A vas je kaj sram, gospa? Moralo bi vas biti sram. Lin gleda v tla. Kaj naj naredim z vami? Povejte mi.

Ne preostane mi drugega, kot da vas prosim, da odidete. Lin dvigne glavo in vpraša direktorja: *Odidem? Nazaj delat? Direktor se smeje in skozi zobe zasika: Ne, gospa, pospravite svoje stvari in ne hodite več sem. — Ne pridem več sem? Kam pa naj grem? vpraša Lin. — Prosto pot imate, gospa, lahko greste, kamor želite. Na primer domov, na počitnice, v hribe. Nihče vas ne bo oviral.*

Kako? Kaj pa jutri? Pridem v službo?

Kako naj vam razložim, da boste razumeli ... Nimate več službe! je odvrnil direktor Evropejec.

Lin je tiho zaprla veke – teža življenja in svežine pisarne sta ji prišla do živega. Kam naj gre? *Ampak, zakaj jaz? je še izdabila. — Danes vi, jutri drug. Morda tudi jaz,* je odrezavo zasikal direktor Evropejec. *Zdaj se pa spravite iz pisarne. Odpravnino dobite ... ko jo dobite in, pihne skozi nosnici in se namuzne, če jo dobite.*

Lin so noge zvlekle iz Evropejčeve pisarne, glava je ni ubogala. Kako bodo preživeli? Kaj bo rekla družini? Požene se skozi okno na hodniku zraven direktorjeve pisarne. Skoči. Veter ji prepriha nosnici, sekunda, ko je lahko vdihnila življenje s polnimi pljuči. Letenje je bilo še najbolj podobno dolgi nasladi orgazma, ki ga Lin nikoli ni doživela s partnerjem. Primerjala bi ga lahko le s tem, ki ga je doživela sama s seboj. Dolgo in intenzivno krčenje užitka, ki jo je popeljalo iz tovarne, iz države, s sveta na vrh. Lebdenje njenega bitja je ustavila jeklena mreža, spredena okrog stavbe. Kot riba v mreži je gledala okoli sebe. Čudila se je »humani« pogruntavščini kapitalizma, kako preprečiti število smrtnih žrtev na delovnem mestu. Pajčevina jo je porezala po rokah in obrazu, a ni se vdala. Spet je skočila. Vnovič je bila poslednjič svobodna.

Panika pred tovarno. Vsi tečejo na točko, kjer je pristalo Linino telo. Gledajo in se zgražajo. Direktor Evropejec, ki dogajanje opazuje z okna prezračene pisarne, po zvočniku zapiska in sporoči: *»Odmora je konec, gremo na delovna mesta. Čistilka, javite se prosim pri dvoriščnem vhodu.«*

Videti Pariz

knjižna nagrada
Metka Lampret

V torek je Louvre zaprt, jaz pa prosta. Mona Liza se mi še vedno smehlja le z reklamnih lepakov, meni pa se zdi, da so se ji v teh treh mesecih ustnice še bolj stisnile, da so se ji kotički povесili in se njene oči komaj ubranijo potokov solz. Jaz ne jočem. Nimam časa. Razen ob torkih, ko zatavam do steklene prizme pred muzejem, kjer se ogledujem v steklu in vidim tujko, nato grem v bistro v kleti, kjer me ne marajo. Tudi danes streže Suzy iz Nigerije, njen črn obraz je posut z drobnimi izpuščaji, ko mi kot vedno preveč trdno postavi skodelico s kavo na pult in prezirljivo puhne nekam v zrak. Ni me pozabila popraviti pri naročilu, moj naglas jo vedno znova znervira. Njen je brezhiben, polglasniki pristno pariški, suvereno odbija meni nerazumljive šale gostov in jih spravlja v smeh. Vem, da govori o meni, ujela sem, da mi pravi Bolgarka in la petite putain in monterji v delovnih pajacih, ki ji prikimavajo, me pustijo pri miru, no, ne ogovarjajo me. Le s pogledi mi počasi odstranjujejo majico in pajkice in perilo, se pobalinsko hihitajo in tolčejo po hrbtu, ko kdo izmed njih izusti še posebno vročo opolzko. Teh besed ni v mojem debelem slovarju, pomen uganem, ker stavke pospremijo z nedvoumnimi gibi: naprej, nazaj, hop hop.

Za parke je premrzlo, za knjižnice bi morala plačati članarino. Tako sedim ob točilnem pultu in vsrkavam nove besede, realne, ljudske, nič Prousta ali Malrauxa, Sartre morda. Ob torkih se madame žrtvuje in sama skrbi za taščo. No, ob torkih je družinsko kosilo za deset preživelih Dupontov in takrat pride stara varuška Jeanne in skuha in vmes popazi na Luise Dupont, ki ima devetdeset let, plenice in delnice. Ob torkih so Duponti vzorni potomci, vljudni in prijazni in ljubeči, upajoči in vzdihujoči za delnicami poglavarke Luise, ki jih drži v šahu in strahu.

»Dala jih bom beguncem iz kolonij,« mi pravi starka in se zarotniško smehlja meni, mali postrežnici iz neke kolonije na jugu.

»Saj ni važno, Slovaška, Slovenija, Hrvaška, vsi ste isti,« pravi, »brez manière, brez pedigree, nobene zgodovine.«

Moja služba se nikoli ne konča, plačana sem za osem ur, saj veste, delavske pravice in sociala in sindikat, za prave ljudi, za ljudi pete republike, ne pa za vsiljivce z juga, ti naj si zaslužijo, če so se že pritepli. Madame mi je postlala na ležalniku za plažo, tik ob postelji starke, da sem pri roki še ponoči, ker stara gospa tako težko spi in je noč dolga in nadležna. Z baterijo svetim v svoje zapiske in ponavljam nepravilne glagole, koliko glagolov, ki izražajo ljubezen in veselje, in sanjam, da so mi plačali še več, kot so obljubili, in se bom končno vpisala na univerzo in govorila ta jezik ljubezni, zgodovine in manir.

Denar sem dobila samo prvi mesec. Sto evrov manj, kot smo se dogovorili.

»Vaza, ki si jo pomivala, ima razpoko. Odbitek je za škodo.«

Bila sem tiho, kot sem bila tiho, ko mi pred mesecem niso plačali zaradi likvidnostnih težav, kot je rekla madame. Bila sem tiho, ko je prejšnji torek izginila moja edina spodobna majica. Tiho sem, ko Luise nalašč polije čaj, tiho sem, ko mi pri oblačenju zarije v roko svoje krempeljce in glasno kriči vame svoje zmerljivke.

Gospod Dupont je že davno izgubil kodraste lase s poročne fotografije in pridelal zavidljivo dodatno težo. Zdel se mi je človeški, ko mi je mimogrede stisnil v roke deset evrčkov, dokler nisem pogruntala, kaj pričakuje v zameno. Od takrat zaklepam najino sobo z Luiso in se poberem iz kuhinje, ko je gospod potreben sam doma. Pogledam po hodniku, smuknem v kopalnico, ključa ni, pred vrata postavim koš s perilom, z eno nogo za vsak primer pridržim vrata in molim, da ne bo trkal in me čakal. Madame nima smisla tožiti, madame je odsotna vse dni, madame je družbeno angažirana in zvesta članica stranke, ki ima vse šanse za zmago na prihodnjih volitvah. Madame je glavna v hiši, gospod je njen mali kuža, gospod je lahko malo žleht, ker je osamljen in moški.

Danes so delavci še posebej razposajeni. Pascal, kot ga kličejo kompanjoni, gre očitno tja, kamor je šel še Napoleon peš, postoji za mojim hrbtom, pomaha pajdašem, nato pa me divje zgrabi za prsi in potegne s stola. Delovni pajaci navijajo, iberčugi skandirajo, galski ljubimci so v elementu, ko panično zakričim: »Suzy, Suzy!«

Suzy je z enim skokom čez šank na prizorišču in nesojeni osvajalec na tleh. Steklenica z armagnacom, še enim ponosnim dosežkom francoske omike, je opravila svoje. Pascal se ne premika, Pascalu čez čelo počasi drsi rdeč potoček, rumeni kombinezon kriči, plavi z oznako vleče telefon, dva gosta jo ucvreta po stopnicah in ven, navzdol pa varnostnik in policaj. Varnostnik mi zvije roko na hrbet, policaj hoče identitè, mademoiselle, Suzy išče patrona, jaz osebno in besede, ki so se izgubile.

»Oglasite se na postaji, ste razumeli,« reče policist.

»Izgred na javnem kraju, razumete, tu je civilizirana država. Pretepajte se doma.« Kombinezoni prikimajo. Kombinezoni se zaničljivo obrnejo od mene, divjakinje z Balkana, Kombinezoni so zgroženi in ogorčeni. Umazanci jim hočejo ukrasti njihovo libertè, égalitè, še posebej fraternitè.

Suzy me potegne za šank, natoči velik kozarec vode in reče:

»Poprosi svojo madame, naj ona govori zate. Plačala boš kazen, pa adieu. C'est la vie, mala.« Moj torek se premakne na bulvar, do Slavoloka in Eiffla in rozete na Naši gospe na otoku. »Volim Paris kad je sunce,« si mislim, in »Rien, rien de rien, je ne regrette rien,« vsi ljubljene šansoni so padli v Seno, se odpeljali z Gare de Lyon, izgubljeni v reki beguncev, iščoèih in upajoèih ljudi, ki so verjeli v Égalitè, Libertè in Fraternitè, za nas z juga, za nas z mare nostrum, azijskih step in afriških prostranstev, iz dežel, ki jih še vèeraj ni bilo, za katere madame še ni slišala in katerim zagotovo ne bi zaupala svojih delnic.

Z Montmartra je slišati lajno. Eiffel se blešèi v noèi, ko se stiskam k starim zgradbam in hitim na svoj ležalnik k stari gospe, ki nikoli ne odloži svojih prstanov, skozi mesto blišèa in luèi in laži. Ponovila bom nepravilne glagole. Zaèenjam z A.

Ograja

knjižna nagrada

Roman Rozina

Reks je bil zbit, mrazilo ga je in trgalo v sklepih. Se ga loteva bolezen ali je samo na smrt izmučen? Obdelovanje njive je bilo zamudno in težaško, zemlja je bila steptana in kamnita motika se je neprestano odvezovala z ročaja. Za vse je sam, nobenega pomagača nima, je robantil. Na ženo še nekaj časa ne bo mogel računati, spet je bila noseča, z gromozanskim trebuhom se je celo sklanjala težko. Kmalu bodo zazevala še ena lačna usta, prekopati bo treba nov pas zemlje, trde kot kamen, še več bo joka in vpitja, ki ga spravlja ob pamet. Le kdaj bodo zrasli in bodo za kakšno delo, se je bolj jezil kot spraševal.

Obhoditi bi moral še nastavljene pasti, a bodo že počakale. Kot pokošen je padel na kopico listja pred kolibo, zaprl je oči in se predal toplemu božanju. Sonce ga bo pogrelo in mu vrnilo moči, mlad je še in krepak, samo malo oddiha potrebuje. Jeza se je razkadila, tonil je v dremež, ko se je jantarno žarenje za zaprtimi vekami v trenutku utrnilo, začutil je črn hlad. Odprl je oči: osel se je ustavil par korakov stran in mu s shiranim trupom zaslanjal pozne žarke.

Zavpil je na presneto žival, ki pa se ni premaknila. Z roko je pograbil po tleh in zalučal pest drobirja, a vsiljivec peščenega dežja ni niti opazil. Preklinjajoč se je pobral in dvakrat močno brcnil sivca, ki je še naprej neprizadeto mulil redke šope trave. Osel je kot vkopan vztrajal na mestu, tudi ko se je z vso težo uprl v njegov zadek. Zaman je pogledoval za krepelom, polenom, čimerkoli, da bi jih naložil trmasti živali, zatem pa je vdan v usodo še enkrat brcnil v ščetinasto kožo in se med psovanjem namenil v gozd.

Odsotno je koračil od pasti do pasti, ni se mogel otresti pripetljaja z neubogljivim zlobnežem. Ovcam, kozam, kokošim, prav vsaki živali je lahko z vpitjem in brcami dopovedal, česa ne smejo, oslu nikdar. Če ga ne more odgnati, ga je prešinito v trenutku, mu mora preprečiti, da bi sploh prišel pred njegovo kolibo.

Naslednje dni je garal kot črna živina. V gozdu je ihtavo podiral drevesa in jih vlačil pred kolibo. Nobene utrujenosti ni čutil, bolezenski hlad se mu ni več lepil na kožo in se zadiral pod njo, še sekiro, ki je nenehno odpadala z ročaja, je brez običajne slabe volje privezoval nazaj. Sosedje so ga zaman spraševali, zakaj vlačí podrtá drevesa in jih razpostavlja okrog kolibe, niti ženi ni povedal ničesar. Jezik se mu je razvezal šele po končanem delu. Radovedneže je zgodba o oslovi senci nasmejala; nekateri so se mu tudi posmehovali, a smeh večine je bil odobravajoč, mnogi so imeli zoprne izkušnje z neljubimi obiski.

Postavljanje ograj se je hitro razmahnilo, v roke so pljunili tudi zamudniki, ki so najprej le glasno zabavljali. Izbruh graditeljstva je zanetil nekaj sosedskih preprirov in celo preteпов, a počasi se je vse uredilo. Šibkejši so v modricah in s kakšnim zlomljenim rebrom preklinjali usodo, ki jih je opeharila za krpo zemlje, zmagovalci so glasno oznanjali, da jim pripada več ozemlja, ker so močnejši in bolj rodni, več otrok pa potrebuje več tal pod bosimi stopali.

Reks Dvanajsti se nikakor ni mogel otresti misli, da ga v vasi premalo spoštujejo. Bil je nadaljevalec najzlahtnejšega rodu, njegove korenine so segale najgloblje v preteklost. Kral in Eze sta se lahko ponašala le s pridatkom Deseti, vsi drugi so ob imenih nosili nižje številke. Resda ni nihče ugovarjal njegovemu prvenstvu, a prav tako ga ni nihče priznaval; nikomur sploh ni padlo na pamet, da bi razmišljal ali razpravljal o imenitnosti posameznih rodbin, še klicali so se samo po imenih.

Njihova brezbriznost ga je vse huje morila, trdno je bil prepričan, da bi mu morala častljivost roda prinašati določene ugodnosti, najmanj kakšno razločevalno znamenje. Dolgo si je razbijal glavo, kako naj prisili sosede, da bodo z zavistjo pogledovali na njegovo dvorišče. Posvetilo se mu je povsem slučajno, ko je na lesen okvir razpenjal lisičjo kožo: na rob strehe bo pritrdil dvanajst palic in na vsako navezal košat rep. Zagotovo ga bodo posnemali, tako kot so Reksa, ki je prvi postavil ograjo, a drugi bodo lahko razobesili le deset repov ali še manj. Ob pogledu na njegovo hišo bo vsakomur takoj jasno, komu gre prvenstvo.

Splezal je na streho, da bi si ogledal, kako čim bolj enostavno uresničiti načrt, saj je bilo vsakršno vezanje že od nekdanjih njihova šibka točka. Verjetno je preveč razmišljal o vaških čenčah, da imajo nerodnost v krvi, in

premalo pazil, kam stopa, kajti že po nekaj korakih se mu je udrlo, veje in kože so popustile pod njegovo težo. Žena je vpila kot črednik in ga ni prenehala zmerjati, niti ko se je spretno izmikala njegovim udarcem.

Nepretrgoma preklinjajoč je vsaj za prvo silo popravil streho. Opravljeno delo bi mu moralo izboljšati razpoloženje, a ga je zamoril širok razgled po selišču, ki je razkrival, v kako zanikrnem stanju je dvoriščna ograja: strohnjena debela in presušene veje so pijano ležale vsepovsod.

Vse poletje je tesal in v enakih medsebojnih razdaljah vkopaval dvanajst visokih, zgoraj ošiljenih drogov, vmes je postavil še številne manjše. Odprtine med njimi je zapolnil z vejami in vse zvezal s srobotom.

Jeseni se je ošabno kot pav šopiril okrog mogočne, skoraj zastrašujoče ograje. Krzneni repi bi bili prazen okras, z novo ograjo pa ni le poudaril plemenitosti svojega rodu – Dvanajsti! Rex Dvanajsti! –, ampak se je tudi učinkovito zavaroval pred vsiljivci.

Reks Sedemindvajseti je že mlad prevzel ognjišče od prezgodaj umrlega očeta. Bil je precej slaboten, a imel je še dovolj časa, da okrepi svoje telo. Vsi njegovi predniki so bili hrusti, to imajo v rodu. Pričakovanja bi se najbrž izpolnila, če bi z njihovo vnemo prekopaval njivo in podiral drevesa, a ga ni zanimalo ne eno ne drugo, dišale so mu le zeli.

Že prejšnje generacije so nabrale precej znanja v ranocelništvu in zdravilstvu, tudi pri izrekanju in odganjanju urokov, vendar so se s tem ukvarjale izključno ženske. Z brezmejno mladostno vnemo se je posvetil beli in še bolj črni magiji. Opazke, ki so prej le občasno in tiho letele na njihov rod, so postale vsakdanje in glasne. Če se je le dalo, jih je preslišal, kadar pa so mu jih odkrito pomolili pod nos, se jim je ravnodušno nasmihal. Boljše možnosti ni imel, slaboten kot je bil, bi v vsakem pretepu potegnil krajši konec.

Mirnost, ki je je kazal navzven, je bila v hudem navzkrižju z divjim gnevom, ki se je razrašal navznoter. Tolažil se je, da zagotovo še pride čas, ko bo lahko pokazal, kako strašansko orožje so zeli, ki zdravijo, in še bolj one, ki ubijajo, kako hudo lahko udarijo čarobne besede, kadar zla ne rinejo skozi izhodna vrata, ampak mu na stežaj odpirajo vhodne duri. Prepričan je bil, da lahko s temi vedenji ubrani svoj položaj in ga kljub telesni šibkosti celo utrdi.

Delavnica, ki si jo je uredil na dvorišču, se je opazno širila: kurišča, letve in vrvi za sušenje, lončevina, usnjeni mošnjiki, košare različnih oblik in velikosti, kamniti in leseni tolkači. Recepture za mešanice in zvarke je čuval z bolešno ljubosumnostjo, nikogar iz hiše ni pustil blizu, še otroke, ki so naslonjeni na ograjo pasli radovednost, je osorno odganjal. Jezile so ga celo ptice, ki so posedale po ograji in jo ponečejale, ki jim niso bili sveti niti visoki stebri rodbinskega imperija. Sodu je izbilo dno, ko so mu nekoč v nizkem preletu s prhutanjem kril pomešale in raznesle dragocen zeliščni prah.

Z najbolj trnovimi šipkovimi mladikami je povil vseh sedemindvajset ošiljenih drogov, zatem pa z njimi gosto prepletel še vso ograjo. Iz črnike je zvaril lepljivo tekočino, ki jo je uporabljal za zastrupljanje puščic. Z njo je iz dneva v dan natančno in pazljivo mazal trne. Bomo videli, je zadovoljno pobrundaval, kdo je nor, ko bodo ptice padale s kolov kot zrele tepke in se bodo matere cmerile pred ograjo, naj pomagam njihovim nesramnim pamžem, ki se zvijajo v smrtnih krčih.

Reks Enainštirideseti je spodbodel konja. Čeprav je odjezdil že ob zori, je vedel, da bo znova prespal v divjini in se vrnil šele naslednji dan. Pot bi lahko opravil do večera, če bi se naloge lotil ležerno in se ne bi z dlakoepsko natančnostjo ustavljal povsod, kjer je bila ograja zdelana ali so v njej zijale luknje. Imel je izvrsten spomin, doma bo znal natančno presoditi, kaj vse morajo naložiti na tovarne vozove, koliko ljudi in orodja potrebuje za popravila.

Njegovi predniki so iz generacije v generacijo potiskali plot vse dlje od graščine, a vsaka zmaga je bila kratkotrajna. Ko so ga odmaknili toliko, da niti najboljši metalec ne bi mogel zalučati kamna do njihovega doma, so si na drugi strani že naredili frače in loke. Spet je bilo treba pohoditi nekaj sosedov, še globlje zarezati v okolico, a kaj ko ima nov mejak že katapulte in podobne naprave za lučanje. Ima to naprezanje kje konec ali je brezkrajno kot njegova rodbinska črta, je pomislil.

Spuščal se je mrak, zato je privezal konja za drevo, pojedel zadnje koščke suhega kruha, naredil požirek

postane vode in legel. Noč je bila sveža in njegov spanec nemiren, v trebuhu mu je krulilo. V temo nespečnosti so se prebijale podobe njegovih hlapcev, ki se mastijo z dobrotami z ognjišča, nagibajo mehove z vinom in poležavajo v toplih hlevih, medtem ko on, gospodar, kot klateški pes prezeba v divjini. Zgaral se bo v skrbi za varnost lene in požrešne svojati, ki ne kaže nikakršnega spoštovanja do svojega varuha. Nobenega reda ni več, se je razvnel, nazadnje bo vse, kar so predhodne generacije mukoma ustvarile, vzel hudič.

Rastoče razburjenje je odgnalo še zadnji spanec in priklicalo čvrsto odločnost, da bo treba marsikaj spremeniti, stvari postaviti na glavo. On bi moral biti doma in sit spati na kupu mehkih kož, služabniki pa naj vzdržujejo in varujejo ogrado. Dal bo postaviti manjšo kolibo in v njej nastanil hlapce, da bodo stražili, odganjali vsiljivce, popravljali poškodbe. Le tu in tam bo šel na obhod in pregledal, kako opravljajo svoje delo. Gorje jim, če ne bo vse v najlepšem redu.

Našel je recept, prečuta noč je bila pravzaprav smešno nizka cena za to, da bodo vse naslednje noči mirne in sladke. Prihodnost ni bila več črna, čemernost se je raztopila v toplini obetov. Zdaj bi lahko kljub vlagi in mrazu zaspal kot dojenček, a se je odločno pognal na noge. Začelo se je svitati, mudilo se mu je domov, da začne takoj uresničevati svoj načrt.

Reks Triinpetdeseti je za odstranjevanje lese in napenjanje kovinske mreže najel še dodatno deseterico dninarjev. Delo mora biti končano pred zimo, treba je obvarovati rodno grudo, mukoma osvojeno zemljo, dvorišče dedov, pa naj stane kolikor hoče. Nekatere stvari so neprecenljive, se je otepal skušnjave, da sešteje stroške, ki nastajajo zaradi postavljanja nove ograje, a vseeno prelel odpravo suženjstva.

Ni se sramoval, da velja za stiskača, nasprotno, s tem se je ponašal. Njihova hiša je bila od pamtiveka znana po varčnosti, vrlina se je prenašala iz roda v rod. Družinska blagajna bo zato brez hujših težav prenesla, da staro in neučinkovito leseno ograjo zamenja z žično, je razmišljal. Kar se zdi predvsem strošek, bo njemu in vsem naslednjim generacijam prineslo številne koristi. Varnejši bodo, saj bo nadzor učinkovitejši, utrpeli bodo manj škode, vzdrževanje bo cenejše. Volkovi, bizoni, opice, hijene in drugi plenilci si bodo ob železju polomili zobe.

Tokrat ni bil malenkosten. Kupil je najmočnejšo mrežo in najostrejšo bodečo žico, ki so jo delavci pritrjevali na zgornji rob. Čeprav ga je zaradi stroškov stiskalo pri srcu, je vsakič, ko so zaradi širjenja ograjenega prostora potrebovali nove in nove kolute, stisnil zobe in odmahnil z roko. Smešno bi se bilo držati starih meja, saj zemlje ni nikoli preveč, ne gradi le zase, ampak za številne prihodnje generacije. Njemu otroci in vnuki ne bodo očitali, da ni videl dlje od svojega nosa, da je bil premalo drzen in velikopotezen.

Krepko je razširil ograjeni prostor. Na eno stran sosesčina sploh ni bila poseljena, tisti svet res ni bil kaj prida, v druge smeri je nekoliko porinil. Pri teh stvareh ne smeš biti pretirano rahločuten, si je zamomljal v brado. Zahahljal se je ob tej misli; bila mu je všeč, bil si je všeč.

Trdo je priganjal delavce in ograjo jim je uspelo zgraditi pred zimo. Naslednje dni je ob jasnih jutrih z vzpetine blizu dvorca sledil zaobljenemu loku srebrne črte, dokler se ni izgubil za obzorjem. Bleščeča verižica se je zdela brezkraina, čisto nasprotje njegovega imena, ga je prešinilo. Reks je kratko, brez miline in sijaja. Ime, ki ne zbuja potrebnega strahospoštovanja, okorno ime, ki ne pristoji tvorcu takšnega podviga. Ne more se mu popolnoma odreči, je razglabljal, to so korenine, ki se vlečejo globoko v zgodovino, lahko pa bi ga nekoliko podaljšal. Poslušal se je, ko je dolgo vlekel pridano končnico, Reksuuuusss, in zdelo se mu je veličastno.

Reksus Šestinpetdeseti je sestanke z najožjimi svetovalci rad začel s kratkimi mislimi, kjer je bilo v nekaj besed zajeto bistvo teme, o kateri so razpravljali. Izposojal si jih je iz knjig in časopisov, tokratni sestanek pa je odprl s primerjavo, ki jo je skoval sam. Ograjo je razglasil za prvovrsten kazalnik razgibanosti in hitrosti sodobnega časa: lesena je v različnih izvedbah ustrezala desetnam generacij, železno bo treba temeljito nadgraditi že po treh.

Tehnološki napredek je njihov zaveznik, omogoča jim, da žico preoblikujejo v neskončno britev in vanjo pripeljejo smrtonosno elektriko. Neškodljiva ovira bo tako postala učinkovito orožje. Uvodni nagovor je zaključil z nujnostjo povečanja ograjenega prostora, rad je imel udarne primerjave – kot dejanje uglasitve z univerzumom, ki se prav tako nenehno širi.

Po številnih glasnih pohvalah in splošnem strinjanju, da je dozorel čas za zgodovinski korak, je besedo

dobil poveljnik straže. Predstavil je gromozanski znanstveni napredek na področju min in razstreliva, zato bi ob tako obsežni rekonstrukciji vsekakor morali razmišljati tudi v tej smeri. Reksus Šestinpdeseti ga je skupaj z drugimi zborovalci pustil v kratkotrajni negotovosti, nato pa odločno prikimal. Nedržavotvorno bi bilo ignorirati dosežke varnostne industrije, negospodarno bi bilo dvakrat razkopavati ob meji. S pogledom je utišal zakladničarja, še preden je ta uspel odpreti usta: varnost veliko stane, a še veliko dražje se je igrati z njo in ogrožati lastni obstoj.

K besedi se je priglasil z razpletom razprave opogumljeni poveljnik policije. Minske linije na zunanji strani ograje so odlična rešitev, a bi veljalo o podobnih ukrepih razmišljati tudi na notranji strani. Zunanjim sovražnikom bi s tem preprečili, da izkoriščajo notranja rovarjenja in se povezujejo z nezadovoljnimi, onemogočili bi sabotaze in druge oblike pomoči napadalcem. Reksus Šestinpdeseti si je tokrat privoščil še daljši premolk – v smrtni tišini nihče ni upal niti dihati –, nakar se je blago nasmehnil. Ljudje hočejo varnost, se je zaslišalo, in četudi bi jih stalo zadnjega beliča, je vredno, ker se bodo znebili vseh strahov, ki so generacijam kradli spanec.

Dobra volja je premagala pustost, ki je običajno vladala na sestankih, in se stopnjevala v razposajenost, zaokrožile so obešenjaške šale. S sosedi se ne bodo več prepirali o poteku meje, dovolili jim bodo, da jo odstranijo z golimi rokami, je minister za kulturo, nekdanji igralec, požel salve smeha, ko je prijel navidezno žico in začel divje stresati svoje telo. Do solz so se nasmejali ministru za zdravje, ko je z zibajočo se hojo ponazoril nezadovoljneža, ki ga ne bo nihče zadrževal, ko se bo hotel sprehoditi po minskem polju.

Reksus Sedeminpetdeseti je ob dnevu neodvisnosti, največjem državnem prazniku, položil venec pred orjaškim kipom utemeljitelja njihovega ozemlja, šestinpdeset generacij odmaknjenega očeta. S pogledom je drsel po vrsti izpisanih Reksov in se ustavil pri štirih Reksusih: prapraded je bil genialni vizionar, njegova edina napaka je bila to nepotrebno podaljševanje imena. Predolgo je in nepraktično, imena morajo biti kratka kot zamah s sabljo, resk, kot udar krogle, bum. Naslednji dan bo oznanil vrnitev k prvotni obliki, le zapisal jo bo v modernejši obliki, Rex. Rex Sedeminpetdeseti.

Postrojeni vojaki, ki so na glasne ukaze izvajali robotske gibe, so ga dolgočasili, zato se je znova zagledal v seznam. Vsak med njimi je našel način, da je razširil ozemlje, poskrbel za večjo varnost in zaščito. Je on manj sposoben, manj podjeten, slabši od predhodnikov ali pa je kriv njegov oče, ki je zgradil neprodušno ograjo, s katero je varnost postala povsem samoumevna?

Tu je kleč, je hipu spregledal, ljudje so izgubili občutek ogroženosti. Ugodje varnosti jih je uspavalo, še pomislijo ne, da je treba ograjo nenehno prenavljati in jo podaljševati, da so samo zaradi tega preživeli. Treba jim je nagnati strah v kosti, razpočiti mehurček varljive spokojnosti. Komaj opazen smehlaj mu je zaigral okrog ustnic. Razpisal bo najbolj mamljive in bogate nagrade za vsako zver, ki bo stopila na mino, se scvrkla na električni žici ali jo bodo ustrelili stražarji.

A kaj, če na oni strani res ni več zveri, če nas nihče ne ogroža? Stresel se je ob heretični misli. Stražarji se bodo že znašli; če bodo nagrade dovolj privlačne, bodo našli volkove in jih prisilili, da zapešejo po minah, se obešajo na električne vrvi in nastavljajo njihovim puškam. Zagotovo bo delovalo, denar vedno deluje. Nekaj tropov bo zadoščalo, pravzaprav bi bilo dovolj že nekaj samotarjev, da bodo ljudje spet klečepazili pred njim. Razločno jih je slišal: motili smo se, bili smo slepi, utrdi ograjo, naredi jo še višjo in bolj smrtonosno, ne počutimo se varne.

Salva je odjeknila. Položil je venec na marmorno ploščo, pokleknil, da je naravnal trakova z napisoma, pri čemer se ni mogel zadržati, da ni zašepetal dolgi vrsti svojih prednikov: No, kaj pravite? Vedno se da narediti še korak naprej.

Eldorado

knjižna nagrada
Mojca Ramšak

1. Slovo

Če se nekaj ni zgodilo, to še ne pomeni, da ni resnično.

(S. Žižek)

Na martinovo soboto so se začeli zbirati. Slovesno so stopali iz svojih opranih avtomobilov, vzorno parkiranih na griču. Z resnimi obrazi so se pozdravljali, trepljali ter disciplinirano zadrževali nekakšno, trenutku neprimerno, veselo vznemirjenost ob snidenju. Nekdanje družčine, razseljene po ožji domovini, ki so skupaj preživljale silvestrovanja, pustovanja in dopustovanja, so prišle z odraslimi otroki in vnuki, ki se večinoma niso poznali, čeprav so bili v sorodu.

Nosili so zavoje s pentljami, ki so jih v tišini odlagali v veži. Potem so se rokovali in objemali še s tistimi sorodniki, ki so užaloščeni sprejemali obiske ter se poklonili spominu pokojnika pred zastekljenim prostorom z venci in žaro. Po tem obveznem žalnem krogu so jim prinesli pladenj z okrepčili. Nato so posedali po veži, se sprehajali in se poltiho pomenkovali, nekaj pa jih je bilo v namenskih prostorih, kjer so pomagali pripravljati prigrizke in pijačo.

Zdaj v svojih sedemdesetih in osemdesetih so se videvali le še na poslednjih poteh koga od njih. Zrak je bil izmučen od neizgovorjenih vprašanj, ki so jih odganjali stran: bom tudi jaz tako trpel, bom umrl v domu, bom vsem v napoto, bom ... Tako kot njihove misli se je pomračilo tudi nebo zunaj, zato je slovo v vežici trajalo, dokler se ni izlilo. Ko so pokojniku naposled odtrobentali Tišino in ga zagrebli na vrhu griča, so se zlomili tudi utrujeni bližnji.

Po obredu slovesa so se dobili na pogrebščini, na obredu vrnitve v življenje, kjer smrt žalujoče združuje. Tam so si razvezali kravate, dame so si z olajšanjem napol sezuvalе salonarje, otroci so smeli pogledati izpod vedenjsko strogih oklepov. Pri juhi so se začeli pogovarjati z normalno jakostjo, pri pečenki s krompirjem so se že pritajeno smejali, po nekaj kozarčkah so se umrlega spominjali iz časov skupne zabaveželjnosti, pri čemer je nekemu popustilo lepilo, njegovo zobalo pa je pristalo v mešani solati. Nekateri moški so na mobilcih pregledovali rezultate tekem, odhajali ven na dim, nazaj grede pa so celo zavili v sosednji prostor, kjer je bil program z živo glasbo in s točenjem mladega vina. Od tam so se vračali k svojim, vse bolj podobni samim sebi.

Na eni strani omizja je nekdo glasno oživiljal stare zamere do pravkar pokopanega. Eni so mirili jezavo nestrpnost, ki je grozila, da se bo razplamtela, drugi so nemočno opazovali razplet, tretji so pametno dodajali svoje razumevanje situacije, pri sebi pa mislili, da je bilo to pričakovano. Alkohol ni razrahljal samo oblačilnega videza, pač pa tudi pogrebno obnašanje.

Da bi prekinili neprijeten razplet, so se pogrebci mučnim scenam skušali izogniti z ihtavim poslavljanjem. Izgovarjali so se, da bodo še obiskali staro teto v bližini ali da so razmere na cesti vse slabše, pot do doma pa dolga. Nekaterim pa se sploh še ni mudilo, ker so redkokdaj videli svoje in deloma, ker je bilo na mizi še vino. Očitki pa so vseeno postajali vse bolj srditi, napadalni in privoščljivi, za glasno izraženo zamero je prežala še ena, težja in do tedaj še neizrečena.

Sprti ženski sta odhiteli ven. Prva je jokala, ker je pravkar pokopala del svojega življenja in smisla obstoja in ker se na tak žalostni dan ni znala ubraniti sorodničinih neusmiljenih očitkov o pohlepu. Slednja, ki dolga leta ni imela stikov z žlahto zaradi bolezni, ki jo je dolgo uspešno zavijala v meglo, in druga, ki je v meglo zavila njo, je k tem očitkom dodala še negostoljubnost na enem od družinskih srečanj in za povrh, kot da ni bilo že vsega dovolj, še prešuštvo. To je bila kaplja čez rob.

Medtem so iz sosednjega prostora na zrak začeli prihajati tudi veseli martinovci. »O, glej jih, ste dobro mošt krstile, kaj? Haha.«

»Pusti jih, saj vidiš, da so se ga navlekli.«

»No, saj tudi mi nismo angelci. Ga še nesemo, ga še nesemo.«

»Uuuu, pa mladenke so tudi zraven. Kakšne so, mater, vse zrihtane v črno, kot cigančice! A pridete na naše mlado vino? Ga bomo skupaj pretakali. Hahahaha.«

Po tej nenadni neženirani surovosti veseljakov se je žalujoča naslonila na najbližjega, precej zariplega sorodnika, mu dala roko, kot da se poslavlja, se nekoliko zazibala naprej, potem nazaj in padla vznak. V hipu se je okoli nje nabrala gruča: eni so jo hiteli dvigovati, drugi so to preprečevali, ker so mislili, da ji bo škodilo, tretji so ji podlagali noge, da ji čimprej priteče kri v glavo, nihče pa ni točno vedel, kaj je bolj prav. Z vodo so ji močili obraz, in ko so jo tako mlahavo premikali ter se med seboj pričkali o tehnikah prve pomoči, je prišla k sebi. Sedeča na asfaltu je zamrmrala: »Moram dati noge med glavo,« a v trenutni histeriji je ni nihče slišal.

Ko je nekdo končno razbral, kaj govori, jo je prijel pod pazduho in pobral: »Ni pri sebi, reva.«

Poskušal jo je sprehoditi po dvorišču. Po dveh korakih je spet zlezla skupaj. Tedaj so jo prijeli in jo znova postavili pokonci. Na pol prisebna jih je prepričevala, da mora dati noge med glavo, klecnila in se onesvestila. Posadili so jo na robnik in ji močili vrat. Prišla je k sebi, hči, ki jo je držala za roko, pa ni več dovolila, da jo prekladajo.

»Če dam noge med glavo, je bolje.« »A si mislila glavo med noge?« »Ja, saj to ves čas pravim.«

Ko je bledica izginila in je prišla k moči, je vse osupnila s presenetljivo odločnostjo, da se bo sama odpeljala domov.

»Ne, ne, ne, ni govora, te bomo že mi peljali,« so bili spravljivo pokroviteljski in v rahlem strahu, da se družinski škandal prevesi še v tragedijo.

Ona pa se sploh ni pustila motiti. Grenek bumerang, ki jo je pravkar zadel, potem ko je, še kot mlada delavka v mestu, občasno skrbela, da so bili tudi mlajši sorojenci oblečeni in obuti, ko doma ni bilo denarja, jo je povsem zbrihtal. Leta je za praznike spravljala skupaj razširjeno družino, ki sta jo na domačiji z možem stregla in zabavala z resničnimi ali na pol preverjenimi novicami iz vasi, jo radodarno zalagala s pridelki in tudi posojala denar za gradnje hiše ali nakup novega vozila. Zato je zdaj z mirno neupogljivostjo sedla v avto in se odpeljala, ne da bi se čutila dolžna komu še kaj reči.

Doma se je drhteča sesedla na fotelj in se zastrmela v zatemnjene obrise gričev, dediščino svojih staršev, s katero nikoli ni hotela barantati. V otroštvu je tu in tam ujela drobce trpkih spominov svojega ata o mantranju in umiranju v rudnikih onstran oceana, kamor je odšlo veliko mladih moških iz okolice, a le redki so bili povratniki. Njen oče se je vrnil cel, z zlato uro, s kepo zlate rude ter z nekaj prihranki, s katerimi je kupil staro hišo in kos zemlje, zato so ji bile gruda, domačija in rodbina bolj svete od boga. Za podedovano zemljo in domačijo je bila pripravljena narediti vse: prepričati sorojence, da se odpovejo pravici do dedovine, jih spreti med seboj, lagati in povzročati razdore, prikleniti družino na zemljo in staro hišo ne glede na posledice.

Duševno utrujena je med slačenjem v mislih preletela družinsko sago. Iz za temne bluže si je potegnila nekaj belega, mokrega in cunjca – ali kaj – odložila na polico. Razmočene papirnate serviete z rdečim umetelnim napisom »Vinske poti Slovenije« so se cedile zraven uokvirjene fotografije s črnim trakom, se razlivala na kupček sožalnic in kapljale na izrezek časopisne osmrtnice za rajnim soprogom, ki ga je nenadoma v treh mesecih na hitro pobrala ciroza.

2. Videnje

Boljša je domača gruda, kot na tujem zlata ruda.

(ljudski pregovor)

Tisto noč je spala v sobi s krušno pečjo namesto na kavču v kuhinji. Med pogrebom ji je soseda zakurila in pospravila moževe stvari izpred oči, da ji olajša žalovanje. S postelje, kjer sta spala tudi njena starša, ko je bila hiša še polna otrok, je gledala proti kuhinji.

Iz dremeža so jo prebujale podobe preteklosti. Potem je v kuhinji nekaj zaropotalo in se usulo, kakor da bi se stresel sladkor po tleh. Nad vrati je nekaj zabliskalo in tam obmigotalo. Poklicala je moža po imenu, a razen svetlikanja nad vrati je bilo vse tiho. Stopila je do stikala, tedaj pa se je iz kuhinjske teme izluščila podoba človeka. Srce ji je začelo tolči in v sencah ji je razburjeno utripalo, a nekakšen šesti čut je ni pognal v beg.

Razločila je moškega s pokrpanimi hlačami, zatlačenimi v visoke škornje ter s temno srajco, ki se je podaljšala v skoraj podobno temen jastrebji obraz z belolaso obrobo, ki jo je do ušes pokrivala kapa s ščitkom. Ta ji prezirljivo navrže:

»Perkele, perkele, saatana Jugoslavia!«

Korak ji je zamrl ob znani kletvici, po kateri se je možak obrnil in izginil. Prižgala je luč, stopila po sobah, nikjer ni bilo nikogar, hiša pa je bila tudi zaklenjena od znotraj. Spila je malo vode in se ulegla. Svetlikanje nad vrati se je razlilo in raztegnilo ter se razdelilo na več delov: Perkele, perkele, saatana Jugoslavia, glas črnega moža pa je od nekod pritajeno zasikal:

»Vrag, vrag, ti peklenski hudič jugoslovanski!«

Skočila je pokonci in sede obmirovala v grozi. Ob njenih nogah je že sedel mršav in zaraščen črni mož, s hrapavo brazgotino od ust do ušesa, z duhom po mokrem kamenju in vlažnem lodnu ter jo gledal. Zarezal se je s skoraj brezzobo čeljustjo in gosto pljunil po tleh:

»Saatana perkele, saatana perkele!«

Potem je z roko nakazal proti kuhinjskim vratom. Zdaj je tudi ona razpoznala, kaj se tam sveti. Pokimal je v znak medsebojnega razumevanja, se namestil malo bolj udobno in ji rekel:

»Pa ti bom še jaz povedal, kako je bilo.«

13. aprila 1912 smo s parobrodom odpluli iz Le Havra v Franciji in čez devet dni prispeli v Novi Jork. Na ladji je bilo dva tavižent potnikov, od tega nas je bilo tavižent in sedemsto v medkrovju in v kabinah tretjega razreda, ker nismo imeli dovolj denarja za kaj boljšega. Večina nas je bila moških, nekaj pa je bilo vmes tudi žensk in otrok. Prihajali smo iz Avstro-Ogrske, Kraljevine Srbije, Romunije, Italije, iz Ruskega in iz Turškega cesarstva. Mi, ki smo potovali v cvišendeku, smo nase navlekli vso obleko, ki smo jo imeli, v mrazu in v skromnih gvantih smo se tiščali skupaj, ženske in otroci na eni strani ter moški na drugi. Odej večinoma nismo imeli, ženske so se ogrinjale z rutami in pleti, moški smo si vlekli klobuke nizko na čelo, pod glavo smo si pa polagali cule, cekarje in kovčke, v katerih je bilo vse naše premoženje. Bilo nas je za kakšne tri ducate neznancev od povsod, ki smo se zblížali v istem upanju, z istim leskom v očeh ter se čudili šumečemu morju, bežečim valovom in z zvezdami gosto posejanemu nebu. Pluli smo stran od jarma domače revščine proti boljši prihodnosti, kruhu, bogastvu, samostojnosti, neodvisnosti, proti vsemu. Ob prihodu so nas, medpalubne potnike, zdravstveno pregledali v velikanskem poslopju na otoku, ki je zaudarjalo po neumitih, potnih telesih in po od dolge vožnje posvaljkani obleki. Večina nas je bila oslabelih od morske bolezni, saj se nismo mogli privaditi zibanju na valovih. Tiste zares bolne so poslali v karanteno, drugi smo šli naprej, kjer so nas s pomočjo prevajalcev popisali, nam temeljito premetali prtljago in dali brezplačen obrok. Kabinske potnike so pregledali že na ladji. Zvrstili smo se en za drugim, moški smo bili ločeni od žensk, a zasebnosti ni bilo. Morali smo dvigniti srajce, da so pregledali, ali smo s čim zaraženi in popikani, ženskam so pregledali oči zaradi trahoma in lase zaradi uši, vsem so poslušali srce. Najbolj bolne so poslali v bolnišnico, manjše število ljudi, denimo nosečnice brez spremstva, ki so potovale k zaročencem, pa so celo zavrnil in jih še isti dan s prvo ladjo poslali nazaj. Postopki v veliki dvorani ob našem prihodu so potekali ob babilonski zmešnjavi, vsesplošnem prerivanju, kričanju in naglici, saj je do tega leta v obljubljeno deželo vstopilo že trideset milijonov ljudi.

V Novi Jork smo pripluli ravno nekaj dni zatem, ko se je na oceanu zgodila velikanska nesreča in je s parnikom vred utonilo toliko ljudi, kolikor je bilo vseh nas na palubi. Če bi ostali živi, bi mogli živeti v mnogo majhnih mestih in trgih.

»Zlodej, ni pošteno, ni.«

Mi smo imeli srečo, da na poti nismo trčili v ledeno goro – pa saj tudi večinoma nismo vedeli, da obstajajo – in smo nadaljevali svojo pot.

Tvoj oče Anton in njegov malo starejši sorodnik Ignac sta bila namenjena v Great Falls v Montani, na delo v rudnik bakra in livarno. Mesto je vabilo mlade priseljence, ker se mu je v tistem času število prebivalcev zmanjševalo in ker so potrebe po bakru zaradi industrializacije ter gradnje elektrarn močno narastle. Ker sva bila s Tonetom mlada in močna, so naju zvalili čez mejo v Kanado, na delo v rudnik zlata, za katerega so pravili, da tam zlato leži po tleh kot doma blato. Kanada je z novačenjem tujih, krepkih fantov v nekaterih provincah v prvem desetletju 20. stoletja kar za petkrat povečala svoje prebivalstvo. Ignac je ostal v Montani

kot delavec. Nekateri delavci so delali za fasungo, prenočišče in drobiž, dokler niso agenciji odslužili za ladijsko vozovnico, ki so jo zmogli le delno plačati.

Tvoj oče je nameraval zaslužiti dovolj za vrnitev in za nakup pol grunta, ali če bi bila sreča in kakšna javna dražba, kar za celega. Da bo na svojem, da ne bo nikoli več najemnik na ne prav rodovitni zemlji, da ne bo več nikoli treba hoditi v tabrh ne njemu ne njegovim. Nikakor ni nameraval celo življenje ostati pod zemljo in v vročih rovih kopati rudo, zlatonosni kremen, pozimi pa prezebati v leseni baraki pri strašnem mrazu minus tridesetih stopinj v zasteničenih kocah, v pusti skalnati pokrajini, izdolbeni od hudourniških voda, kjer so brile ostre sape. Želel si je kopati nad zemljo, se s krepkimi rokami in s svojo živino zariti v svoje njive. Kmalu se je v Evropi začela vojna, zato je prelagal odhod na boljše, bolj mirne čase.

Leto zatem, ko je odšel od doma, so za njim čez lužo odpotovale še cele jate žlahtnikov iz njegove vasi. Najprej sedem, kasneje pa še dvakrat toliko siromakov, ki jim je bil denar potreben kot sol, saj so težko shajali ob slabih letinah, trtni uši in prezadolženosti zaradi davkov. Postali so Amerikanci. Le redki so se vrnil, pa še ti ne v domači kraj in nihče ni s priseljenskim delom obogatel. Kljub domotožju jih je v Ameriki zadrževala privlačna ideja, da je tu vse mogoče. Zgarali so se do zadnje kaplje krvi, si tam kupili zemljo, celo zašli na kriva pota, nekatere pa je kljub vsemu neustavljivo vleklo domov.

Anton je v Kanadi živel preudarno. Ni zapravljajal za pijačo, za igre na srečo in tudi za ženske ne, po delu se je vdajal edino premišljevanju o zemlji, ki bi jo rad imel zase. Kadar se je v mislih sprehajal po širnih poljih, pisanih travnikih in bukovju, je z dlanjo po zraku božal vsako bilko, vsak klas, ki ga bo pridelal. Spoštljivo je govoril o delu na zemlji, zdelo se mu je povsem drugačno kot tisto v rudniku, kjer se je počutil razvrednoten, njegovo življenje pa brez pomena.

»Revež je, kdor nima otrok. Za koga pa naj dela, če ne za družino? Človek ima otroke, da ni brez podpore na stare dni.«

Tako si je pogosto prigovarjal, ko je krmil kure pred špranjasto lesenjačo, ki jo je delil z rudarji, sekal vrbičje za košare, ki jih je pletel ob dela prostih dneh, da bi s tem še dodatno zaslužil, saj je že vedel, da ne bo mogel prinesiti nazaj mernikov zlata. Takrat so mu oči toplo žarele v barvi bakra, ki smo ga tudi kopali poleg zlata in predelovali v talilnici ob rudniku. Ni se nameraval vrniti kot osebenjek, zato je štedil in šparovno živel, čeprav si je v nekem nečimrnem preblisku kupil gosposko zlato žepno uro z vgraviranimi javorjevimi listi. Malo ga je pekla vest zaradi tega napuha, saj so ga v štirirazredni šoli in v cerkvi učili, da je prevzetnost greh, zato ure ni rad nosil. Pa tudi ni imel priložnosti, da bi jo, ker je bil bolj plašen in se je držal zase.

Ni bil kakor drugi dedci, hrupni pridaniči, ki so v od ognjene vode opiti spolni sestradanosti rinili za bujnimi deklinami ali napol golimi plesalkami po kantinah, ko jih je tiščalo med nogami. Ti so ga imeli za šlevastega slabiča, ker se jim ni želel pridružiti pri nedeljskih žlampanjih mešanice piva in šnopsa. S pekočino v srcu je sprejemal zbadanja o strahopezljivosti, ker se sam ni tako počutil, zato jim je enkrat hotel dokazati svojo močtatost in se je podal za njimi. Ko se je nevajen krokanja že precej nacedil, se je v gostilniški razbrzdanosti nad njim veseljaško razkoračila natararica Lola ter ga skušala spraviti v pregreho. Otepal se je njene nepričakovane, vsiljive darežljivosti in jo odrival s: »Saprabolt nazaj!« ter »Ti šmentano pogubno seme! O, ti ...!«, kar je še bolj okrepilo njeno razmajano, objestno živahnost. Za hrptom pa mu je medtem ušesa in kocinasta lica v ritmu polke hotno gnetla nora Belinda, ki je dobila tak vzdevek po ugrabitvi treh drvarjev, ki so imeli punčaro nekaj časa za svojo last.

Tisti večer se ga je nažgal do mrtvega. Potem je kakor garjav pes obležal za zidom nekega skladišča ter do naslednjega večera nadelan crkoval od posledic v lastnih izbljuvkah in redkem govnu. V bledežu je videl v morju naplavljenе krave in svinje, domače, ki se mrtve jahajoč oklepajo živine ter na streho obrnjene slamnate kajže, ki tonejo v razpenjenih valovih cvička in se butajo ob zlato skalo, na kateri sedi prosojno lepa Lola s črnim labodom v naročju.

Dan po tej mistični pijanski izkušnji je bil bolan in nesposoben za delo. Zaklel se je, da mu pijanščina že ne bo pozavgala colnge od zlate žetve. Potlej si je občasno privoščil kak vesel večer, ne da bi se ga nažehtal. Jezik je okopal v vinu z malinovcem, pijači, ki so jo knapi naročali, kadar so hoteli ostati trezni, a ni zabunkal tedenskega zaslužka. Pri sebi pa se je s trdno odločenostjo oklepajal vizije o svoji obdelovalni zemlji, njivah, gozdu, vinogradu in domu s pridno ženo. Za pogum in spodbudo je nabavil še stensko uro iz srebra.

»Da se bomo držali reda.«

Tako je govoril, čeprav še ni imel ogledanega dekleta, saj je bil sam skoraj še deček, ko je z očetovim blagoslovom in bratovo psovko zapustil vas. Zato se je ob prihodu v Ameriko tudi malo zlagal o svoji starosti, ker se je zbal, da bi ga drugače morda celo poslali nazaj, kjer bi potem moral vstopiti v

avstro-ogrsko vojsko.

Čeprav ga je delo napravilo grčavega, trdnega in žilavega hrusta, so ga, tako kot druge Slovence, Hrvate, Srbe, Italijane, Armence, Romune, Irce in Fince s pretežno kmečkim poreklom, bolj izkušeni angleško govoreči knapi zmerjali z greenhorni. Tisoči teh zelencev, sanjačev brez pravih rudarskih izkušenj, smo naseljevali podzemne rove. Svoje pomanjkanje izkušenj smo nadomestili z večjo količino izkopane rude in zvrtnih rovov.

Delali smo kot črna živina, arduš, kako smo kopali in bili v stalni nevarnosti pod zemljo v vseh izmenah. Dolgi delovniki, slaba varnost, delo s težkimi kovinami, neznosna vročina, nečist zrak, v katerem smo goptali črn prah, in pomanjkanje svetlobe so že prvo zimo tudi Toneta skoraj ugonobili. Takrat ga je bog precej potipal, saj je začel bledeti, pokašljevati kot sušičnik in pljuvati jetično kri. Trajalo je celo zimo, da si je opomogel. Če ne bi živel v koči še z drugimi delavci, ki smo mu prinašali hrano in mu priskrbeli zdravnika, če mu Indijanka Sladka voda, na katero je naletel med vrkami, ko je v bližini nabirala javorjev sok, ne bi prinašala sveže krvi srn, planinskega maha in stolčenega trpotca, ne bi prišel k sebi. Omahnil bi za boleznijo in potegnili bi ga v grob. Še prekmalu je začel siliti nazaj v rove, da ne bi bil predolgo odvisen od tovarišev, zato ni nikoli več imel zdravih pljuč. Prestana bolezen mu je počenila na pleča, da je bil videti bolj zgrbljen, oči so se mu udrle, rjavi kodri pa so mu začeli prekmalu siveti.

Tuberkulozne okužbe, silikoza in druge pljučne epidemije so bile pogoste med nami in so prizadele slabo polovico knapov. Bolj kot so nas silili v večjo proizvodnjo in bolj kot se je izpopolnjevalo vrtno orodje, slabše je bilo za nas. Šele ko smo začeli štemati z vodo namesto na suho, se je število bolnih začelo zmanjševati. Bili smo v stalnem sporu z lastniki rudnikov in upravo, ki je zahtevala večjo učinkovitost, večjo globino pri izkopavanju, a ni hotela zviševati mezd in ji ni bilo mar za varnost. Čeprav so sindikati postopoma izsilili boljše delovne pogoje, ta Pirova zmaga ni prinesla večjih zavarovanj nam, tujim delavcem, brez šol in brez znanja jezika. Zato smo v primeru bolezni ali invalidnosti ostali nezaščiteni in brez povračila za škodo na naših telesih. Uprava in lastniki so na naše trajne poškodbe gledali zviška in s prezirom, prav tako na naše težko, neudobno življenje. Ironija rudnika je bila, da njegovi največji dobitniki niso nikoli izkopali niti ene zlate luske, saj so resničen zaklad bistroidno iztisnili iz nas. Za njih smo bili samo podzemeljska mrgolazen.

To je Toneta, ki je bil že itak raje sam in se je trudil biti spoštljivo zadržan do vseh, še bolj zagrenilo. Kadar ni delal, jedel ali spal, je koprneče sanjaril o svoji hiši, o kravi, o vinogradu za sprotno žejo, zdravje in veselje, o židani ruti, ki jo bo kupil ženi, in o družini, ki si jo je želel. Ob takih domotožnih sanjarijah se je počutil manj prikrajšan za mladost, za sonce, za sveže zelenilo, za občutek zraka na obrazu, za klene v potoku in za človeške stike, ki jih, razen z rudarji, praktično ni imel z nikomer drugim.

Domov ni veliko pisal, ker se je samemu sebi zdel okoren in neuk pred praznim listom papirja, čeprav ni bil zabitega čela. Na začetku je še sporočal, kako mu gre, potem pa vse manj, saj razen tega, da je živ in preskrbljen, ni znal dobro ubesediti svojega občutenja izkoreninjenosti, hkrati pa je pozabljal svoj jezik, medtem ko se je sproti učil angleško. Opisovanje duševnih stanj med knapi ni bilo v navadi in tudi njemu se je zdelo malenkostno. Življenja na tujem ni dojemal kot kakšno posebno avanturo vredno besede, ampak bolj kot nujo. Malo ga je bilo tudi sram pred seboj, saj je spoznal, da tu cekini vseeno ne padajo kar izpod neba in da, v nasprotju z obljubami, močnih in zdravih rok ne plačujejo vedno obilno. V rudniku je moral pošteno delati, a je vseeno komaj kaj zaslužil in je mlatil krompir, fižol, kisel močnik ter žgance kot doma, le špeh in svinjino si je lahko pogosteje privoščil. Ker doma ni imel dekleta, ki bi njegova pisma obsula s poljubi in potrpežljivo čakala njegove vrnitve, mu je bilo pisanje še toliko bolj odveč. Tako se je počasi navadil na mešanico jezikov, zmešane vere, robato pridušanje, prepevanje kvant, postane kvartopirske šale, čudne navade, velike skušnjave, znebil se je strahu pred Turki, ki so doma veljali za krvoločni, roparski narod in bival z drugimi delavci v trpnem sožitju ter sprejemanju iste usode.

Potem me je nekoč pograbila lakomna grabežljivost in Tonetu sem prigovarjal, da bi lahko prišla do bonanze, do matične zlate žile, s katero bi obogatela tako kot prvi zlatokopi sredi 19. stoletja, ki so v času največje zlate mrzlice odkrivali divji zahod. Kraja rude in kovin je bila strogo kaznovana, zato mu moja zamisel ni bila všeč, čas samostojnih zlatokopov in nabiranja samorodnih kepic zlata z žlico med hudourniški špranjami pa že mimo. Zdaj so bili za spravlanje rude na površje in njeno predelavo potrebni težki stroji.

»Ne, tolovaj pa že ne bom!« se je upiral mojemu hlepenju.

Strah ga je bilo, sčasoma pa se je omehčal in popustil, da bi mi ustregel, ker sem skrbel zanj, ko je bil bolan. Slaba vest mu je počasi premikala noge in ga ustavljala, ko sva se tisto noč namenila na skrivaj pridobiti nekaj dragocene rude zase. V sedmem rovu, tisoč čevljev pod zemljo, ki je bil zaradi nevarnosti vdora vode zaprt, sva se s krampi lotila stene. Bil sem prepričan, da je uprava rudnika sprožila govorice o nevarnosti v rovu, da bi prikrila pravo bogastvo zlatonosne plasti. V skalo sva kljuvala že nekaj časa, ko sva zaslišala škripanje, hreščanje, trganje, sikanje, ki se je glasno približevalo. Nato je usekalo. Zasula naju je kamenina in zaprla izhod iz rova. Čez Toneta je padla preklada, ki je preprečila, da bi ga kamenje direktno potolklo. Jaz nisem imel te sreče. Kakor krt sem v temi odkopaval in odrival zemljo z obraza, čeprav so bile bolečine neznosne. Jamo je začelo zalivati blato. Tone je obležal pod preklado in skalovjem, pod njegovim telesom se je nabirala voda. Nisem mogel do njega, moje noge so bile negibne, midva pa živa zasipana v zlatem peklu. S skalnim odkruškom sem trkal po steni, v ihti in v upanju, da kdo sliši, saj več kot ječati nisem mogel. Nič, stokrat nič in še enkrat nič.

»Saatana perkele, saatana perkele!«

Naslednji dan so naju našli, ker so tovariši iz kočje prijavi, da sva izginila. Čeprav je bil Tone dolgo nezavesten, je dobil samo pretres možganov in nekaj večjih udarnin. Jaz sem imel polomljene kosti, počeno čeljust in ličnico in od takrat sem od pasu navzdol negiben. Poleg tega so mi morali odrezati desno nogo nad kolenom, da sem imel tam še dolgo odprto rano in sem komaj prenašal njen smrad. Imel je več sreče kot jaz, prekleti Jugoslovan.

»Perkele, perkele, saatana Jugoslavia!«

Seveda so upravniki hoteli zvedeti, kaj sva s krampi počela izven šihta v rovu. Razsodba je bila pričakovana. Tone je moral oditi takoj, ko so ga pozdravili.

»Zapustite rudnik, dečko, ali pa pošljemo po vas policijski avto.«

Rekli so mu, da sem v rovu umrl. Saj sem res, na neki način. Zadnje plače mu za kazni niso izplačali, so mu pa drugi kameradi za pogum, kot odpravnino, v spomin in za kontro spravili v kovček izmaknjeno kepo zlate rude, veliko kot četrt hlebca ječmenovca. »Pa srečno!« Po železni cesti se je takoj odpravil do Novega Jorka in za seboj puščal lahkoverne, drzne in optimistične upe, mene pa so tudi kmalu spodili zaradi velike kršitve.

»Saatana perkele!«

Nikoli se nisem vrnil domov na Finsko. Živel sem odvisen od miloščine in dobrotljivosti ter igral na orglice za vbojajme. Rudarji so mi nekje staknili voziček, da sem se lahko za silo premikal. Po vseh ulicah ni šlo brez pomoči, ker so bile blatne, razrite in luknjaste od transporta, pozimi pa neprevozne zaradi snega. Ko so se stari tovariši porazgubili, odpotovali domov ali se zapili, sem živel ubogo, samotno, zanemarjeno in prezirano življenje invalidnega samca, ki je črviv ter poscan strohnel, še preden je dočakal Kristusova leta. Tako sem spoznal, da tudi zlato, sinonim za bogastvo, ki je uročilo in pahnilo v blaznost roje ljudi, lahko izgubi čarobno delovanje.

Ob poslušanju moža, sedečega ob njenih nogah, se je nekaj ganljivega trgalo v njej, da je pozabila na svojo bolečino, na nedavno moževo smrt, na pogrebne žalitve in na verjetno samoto ter uboštvo, ki jo čakata. Zunaj se je že začelo daniti. Pogledala je proti vratom. Svetlikanja rude z zlatimi luskami na polici nad vrati ni bilo več, ker sta jo z možem zdavnaj prodala, da sta lahko sestram izplačala dediščino po atovi smrti. Takrat bi se za hišo in rodno zemljo raje pustila živa odreti, kot da bi ju spustila iz rok.

Potem je v kuhinji spet nekaj zaropotalo in se usulo, kakor da se je stresel sladkor ali zemlja po tleh. Črni mož s hrupavo brazgotino od ust do ušesa je izginil. Za njim je ostal le vonj po mokrem kamenju, vlažnem lodnu in švicu.

3. Njiva

Ni vse zlato, kar se sveti.

(ljudski pregovor)

Sedela je za mizo in pomakala presušeni kruh v čaj iz robidovih listov.

»Triintrideset, enainsedemdeset, devetindvajset, sedemindvajset, dvanajst, sto enainštirideset, sedemnajst. Pa še sosedu za vožnje do zdravnika, trgovine in pokopališča petdeset, zdravila so šestnajst, skupaj tristo šestindevetdeset evrov.«

Srknila je še malo čaja.

»Če ne bo hujšega in nepričakovanih izdatkov, mi ostane za hrano dva evra na dan. Vnučkom pa spet ne bom mogla nič kupiti, če pridejo.«

Mrmraje je odšepala v vežo, odprla vhodna vrata, počehljala Tigro, ki je zjutraj prihajala k njej mijavkat za mleko, vzela motiko in šla ogrebat krompir. Ta dan je bilo nebo grozeče nizko, zato se je že pri tretji vrsti vrnila v hišo. Neprenehoma je lilo štiri dni, da sploh ni stopila iz hiše. Svojim je telefonirala, da je vse pod kontrolo, da je zemlja žejna in dež blagor.

Pri sebi pa se je malo žrla. Z možem sta streho obnovila med prazniki, tik preden je umrl Tito. Takrat je prišla vsa družina na pomoč. Moški so tesali, vlačili trame, polagali strešnike, ženske so kuhale, stregle in čenčarile. Bilo je kot nekoč, ko so bili še vsi doma in je zaradi številnih rok kar nekako šlo. Sama na podstreho ni več lezla, odkar je hodila s palico. Tudi sicer se je bala, da se ji udrejo pirava tla ali da jo napadejo sršeni, ki gnezdiijo pri dimniku.

Že peti dan je tulil veter, šklopotalo je, se pretakalo, voda je drla čez dvorišče, veje jablane pred hišo so se priklanjale do tal. Nemirna je pogledovala skozi okno in se tolažila, da čez dva dni tako in tako pride hčerka iz Avstrije, kamor jo je pognala brezperspektivnost doma. Bila je šolana, vleklo jo je v svet in ni hotela ostati na deželi, a se je že petindvajset let preživljala s priložnostnimi, delnimi zaposlitvami, kjer je vijugala med lastnim entuziazmom, akademsko privoščljivostjo in zdravljenjem raka. Zdaj se je vozila v Avstrijo na delo, ker ga doma ni našla. Enkrat je celo pisala predsedniku, da mu razloži absurdno stanje, da je nezaposljiva z doktoratom. Preveč kvalificirana, nepotrebna za državo, skratka odveč. Slednje je bilo res, ker ji ni niti odgovoril. Ni imel veliko stika z državljani, izvzemši svoj kabinet in druge politike, še najbolj pa se je razumel s svojim psom. Pa tudi, kaj naj bi ji svetoval? Kakšno ezoterično misel, kot je mir in dobro, pa vam ne bo hudega?

Njena hči se na takšno novodobno pokroviteljstvo ne bi odzvala z odobravanjem, saj ni trpela političnega kiča, mlatičev prazne slame in lizunstva. Edina stranka, ki ji je zaupala in verjela, je bila ona sama. Ni je oče v otroštvu zaman učil praktične filozofije »uzdaj u se i u svoje kljuse«, kakor se je moral sam, ko je prišel za kruhom iz bivše Juge. Na to njeno samoodvisno držo je bila na tihem ponosna in je pogosto zaposlovala njene misli, a hkrati jo je skrbela usoda te odločne, samosvoje ženske svobodnega srca.

Iz razmišljanja jo je vrgel glasen tresk in lom, luč je ugasnila, čez njo so se usuli kosi stekla in ometa, na vrtu pa je pristal del strehe. Mrzel zrak ji je zavrtinčil okoli glave, ko je umaknila krvave roke z nje. Kalvarično je zavpila na pomoč, se cikcakasto opotekla proti štedilniku, krčevito pograbila berglo in planila ven. Slepeč blisk jo je ustavil na pragu in ji razklenil prste, da jo je zapeklo v dlani ter sunilo v prsih.

Ob pomirljivih glasovih ji je svetloba vdirala skozi veke, začutila je topel dotik in neznan, a prijazen ženski glas:

»No, pa je spet z nami, je bil že čas.«

Nekaj bleščečega ji je zameglilo pogled, drug glas jo je spraševal:

»Ali veste, kje ste? Kako vam je ime? Kje ste doma? Koliko ste stari?«

Preveč vprašanj naenkrat jo je zmedlo. Seveda ve, kdo je in kam spada. Zakaj jo to sprašujejo? Ko se je privadila glasovom in bleščanju, je naposled spoznala, da se je moralo zgoditi nekaj hudega. Hotela je vstati s postelje, a so jo tuje roke zadržale. Zadržale pa je niso samo ene roke, ampak so jo za vedno zadržali v navadni in nato v negovalni bolnišnici.

Udar strele je bil orodje usode. Domačijo so po neurju za silo prekrili gasilci. Hčerka jo je zaradi poškodb, betežnosti in nezmožnosti, da bi še kdaj samostojno živela, vzela pod skrbništvo in ji odvzela poslovno sposobnost. K tej odločitvi je znatno pripomogla požrešna hulja, personificirana v njenem podjetniškem polbratu, ki je v domišljavi pohlepnosti potuhnjeno čakal na mačehin konec. Da bi hči poplačala škodo na hiši in da se sama ne bi zadolžila, je odprodala nekaj zemlje sosedu. Polbrat jo je grabežljivo hujskal k temu, saj si je že oblizoval prste, računajoč, da kaj pade tudi za poletno jadranje. Da bi sam kaj primaknil za obnovo

domačije, je bilo jalovo upanje.

Sosedov stari oče je med vojnama zaradi pijače prišel na boben, pa so mu prav to zemljo zarubili in prodali na dražbi. Po dolgi argonavtski poti jo je kupil kanadski povratnik Tone. Tega sosede nikoli niso mogli požreti, počutili so se ofrnazene in se obnašali, kot da je zemlja njihova. Ošabno so hodili k njim domov, jih nadzorovali ter dajali v nič vsako opravljeno delo, zijali v lonce ter se zdirali nad otroki. Tudi po nekaj izgubljenih tožbah o mejah in služnostnih poteh so nagajali, kjer se je le dalo, kot na primer, ko so ponoči hodili izkopavat mejnike, zlivat krop na mlado sadno drevje ali pulit rože na grob sosedovih prednikov, pri čemer so preroško sikali: »Naj crkne vse sosedovo, jebemoboga!«

O prodaji zemlje si hčerka mami ni upala niti črhiniti, toda neka sorodnica, ki je občasno prihajala na obisk v stari grad, kjer je bila bolnišnica, se je začencala o tem, četudi so ji zabičali, da naj drži jezik za zobmi. Mrzla, nerazumljiva groza in neznana bolečina sta se ji zapletli v izraz in vkovali v dušo, ki je ni mogel ogreti več noben obisk bližnjih. Potem je šlo z njo samo še navzdol. Shirala je, v mislih je odtavala v svoje svetove in blodila po spominih. Brez upora se je prepustila tabletno-pomirjevalnemu režimu. Nekega večera, ko je brez nadzora pila pomarančni sok, se ji je zaletelo in zadušila se je s sladko tekočino, ki ji je stekla v sapnik. Zadnja misel, ki jo je zaznala, dom in družina, se ji je izpisala v zenice: »Mož me čaka, hčerka pride jutri.«

Na prodani njivi pa sta aprila 2012 zrasla masažni boutique in saloon Eldorado. »Kaj praviš?! Ja, porkamadona, kakšna kurbarija pa je to?!« »Saatana perkele!«

4. Epilog

Sem le človek med ljudmi.

(Petronij)

Vaška butična ponudba se ni dobro obnesla, saj je bila pod nenehnim nadzorom drznih okoliških špicljev, ki so skrivaj fotografirali obiskovalce in jih skupaj s številkami registrskih tablic pošiljali tabloidom. Ko je Eldorado propadel, ga je odkupila eksotična biologinja in zdravilka iz Britanske Kolumbije, ki se je presenetljivo dobro ujela z domačini, se z lahkoto naučila jezika, njim pa se je tudi nekako zdelo, da jo že dolgo poznajo. Z njo so dobili zeliščarski rezervat, rastlinsko banko in obiskovalce, ki so odkrivali svet prednikov in rodoslovna drevesa ter krepili zeleno zdravojedstvo. Njeni brezsravno razigrani festivali naravnih afrodisiakov, aromaterapije in izmenjave rastlinskih semen so ošibili stoletne strahove, poživili medsebojno sodelovanje in vzajemno priznavanje, ustvarili vzdušje spoštovanja kreposti in hvaležnosti za življenje ter občasno celo za silo harmonizirali vaško hudo kri, zavist, pohlep, zlobo in surovost. Duh pač pozno pozabi, česar se je dolgo učil.

Tu je nekaj bilo

knjižna nagrada

Nina Kremžar

Ko grejo stvari narobe, grejo narobe vedno hitro in dokončno. Tako je vsaj govoril Deda. Največkrat še opaziš ne, tako uspešno se ti to hinavsko življenje priplazi za vrat. Vsak dan se pogledaš v ogledalo in prav vsak dan si videti enako. Ne opaziš tiste gube v kotičku levega očesa, ki se je malenkost poglobila, ali novega osivelega lasu ali pa lic, ki so ti od včeraj komaj opazno podaljšale obraz. Ne vidiš, da se ti kotički ustnic čisto počasi obračajo navzdol in da se tvoja koža iz dneva v dan vztrajno mečka kot papier-mâché. Tudi sanja se ti ne, vse dokler se nekega lepega jutra ne pogledaš v to isto ogledalo in se zgroziš. Kdaj si postal tako grdo star? Isto se zgodi tudi s svetom. Kar čez noč se postara in spremeni, da ga tudi prepoznaš več ne. Ampak takšno je življenje. Vse je ves čas isto, dokler ni nekoč naenkrat vse drugače. In vse gre ves čas stalno navzdol. Tako pravi Deda.

Točno petnajst minut čez drugo uro sem na postaji Ist Strit izstopil iz trena linije H, ki se je neslišno zapodil skozi zrak, še preden sem si uspel zaviheteti torbo na ramo. Z drsajočimi koraki sem se vlekel proti našemu apartu nekaj sto metrov naprej. Vsi aparti na Ist Stritu so bili enaki. Majhne bele polkrogle, ki so kot gobe po dežju vsake toliko rastle iz rjave zemlje. Vse so bile od glavne ceste oddaljene točno dvajset korakov, imele točno pet oken in siva vhodna vrata. Vse so bile narejene iz motnega belega stekla in prav ob vsaki je stala nekaj metrov visoka vetrnica, ki jo je oskrbovala z energijo. Da, vsi aparti na Ist Stritu so bili popolnoma enaki. Ampak ne samo na Ist Stritu, vsi aparti v vsem Lataunu, v vsem Eurostatu celo, so bili do pičice enaki. *Pri bogu, nekoč bomo vsi umrli od dolgočasje*, sem pomislil. Pri bogu? Saj sem že razmišljal kot Deda.

Po navadi me enoličnost Ist Strita in Latauna ni preveč motila. A ob slabih dnevih (in tisti dan je bil po vseh kriterijih slab) bi naš apart najraje pobarval rožnato, samo da bi nekaj prekinilo vso to nadležno monotonost. Če bi me slišala mama, bi rekla, da sem vsak dan bolj Deda. Že nekaj časa sem razumel, da njene tovrstne pripombe niso bile mišljene pohvalno.

Samo še štirje aparti so me ločili do doma. Če bi hodil počasneje, bi šel lahko le še vzvratno. Še trije aparti, še dva ... *Hiše*. Tako jim reče Deda. *Hiše* ... ali je morda *heši*? Nikoli si nisem mogel točno zapomniti. Kako nenavadna beseda – *hiše*. Ena tistih, ki izgubi pomen, če jo ponavljaš dovolj dolgo, in se spremeni v nenavaden vesoljski šum. *Hiše, hiše, šihe, šehi* ...

Nenadoma sem stal pred domačimi vrati z roko na kljuki in slabovoljnim odporom v prsih, ki me je poskušal zvleči stran, nazaj tja, od koder sem prišel. In bi tudi šel, če bi imel kam iti, a sem raje odprl vrata in prestopil prag.

»Ren? Si to ti?« je zaklicala mama.

»Ja,« sem zamrmral.

»Pridi sem, nekaj bi ti ...« V tistem se mi je že uspelo privleči v kuhinjo. »... kaj je narobe?«

»Nič. Kaj bo za kosilo?« sem iz sebe poskusil iztisniti nasmeh.

»Nič nič! Povej, kaj je narobe?«

»Če pravim, da je vse v redu. Rabiš pomoč?«

»Pa saj te vidim. Kaj je?« Deda je od nekdaj pravil, da je mama kot *izvijlač*, ki vrta in vrta, četudi je luknja že *skoz in skoz*. Nekoč, ko sem bil majhen, sem prosil, da mi Deda nariše *izvijlač*, da bi končno razumel, kakšna je mama. Sliko sem obračal desno in levo, navzgor in navzdol. Na skrivaj sem celo pogledoval od nje k mami in nazaj, ampak kljub vsem trudom se tista podolgovata, tanka reč na skici ni zdela podobna moji materi.

»Danes sem bil na razgovoru ...«

»Na Departmatu? Lahko pripraviš mizo?«

Samo pokimal sem in iz predala v preišljen aranžma začel nabirati žlice, vilice in nože. Kot otroka me je Deda naučil, kako se je včasih pred Eurostatom pravilno pripravilo mizo za kosilo, in vse od takrat sem ostal

družinski strokovnjak za razvrščanje pribora in krožnikov.

»Zakaj nisi nič povedal? Kako je bilo?« je nadaljeval *izvijač*.

»Nič posebnega ...«

»Ren, daj no! Kaj so rekli? Si dobil službo?« V roke mi je potisnila skledo kuhane zelenjave.

»Recimo.« Postavil sem jo v središče svoje ikebane.

»To ni noben odgovor!«

»Pravijo, da bi začel pri EE,« sem rekel previdno.

»Ren, pa saj to je izvrstno!« je vzkliknila mama, potisnila na stran zelenjavno skledo in na njeno mesto postavila lonc ajdove kaše. Ko se je spet obrnila proč, sem lonc prestavil na konec mize in skledo nazaj na sredino.

»No, ja,« sem zavzdihnil.

»Ren,« mama je odložila zajemalko in mi položila dlan na ramo, »vem, da si imel drugačne želje, ampak služba pri EE je odlična priložnost. Veš, koliko ljudi si lahko kaj takega samo želi. Ravno zadnjič je Metin sin ...«

»Ampak jaz nočem delati pri EE!«

»Ren, glej, razumem, da ni tisto, kar si si zamislil. A to vseeno ne pomeni, da to ni prava izbira zate. Verjemi, da zna Departmat najbolje določiti, kje boš najbolj učinkovit, na katerem položaju lahko največ doprineseš ...«

»Departmat nima pojma!«

»Kako pa govoriš! Do zdaj se nisi še nikoli pritoževal. Še vedno si bil zadovoljen z njihovimi izbirami ...«

»Ker so bile tisto, kar sem si želel.«

»Včasih samo mislimo, da si nekaj želimo,« me je nežno potrepljala.

»To praviš samo zato, ker ti ni bilo nikoli všeč, da bi se pridružil Odpravi.« Pričel sem s strateškim razvrščanjem krožnikov.

»No, morda Odprava ni bila moja najljubša ideja, ampak edino pomembno je, da si srečen.«

»In na EE ne bom.«

»Ne bodi no tak. Vsaj poskusi. Morda te pa preseneti,« mamina glava je izginila v pečico.

»Dediju se bo zmešalo.«

»Bo že prenesel. Preveč daš na njegovo mnenje.«

»Kaj?« se je nekje od daleč zaslišalo težko lomastenje.

»Živijo, Deda,« sem previdno pozdravil.

»Kaj je, mali, že doma?« Izza vogala se je pojavila Dedova čokata postava. Hodil je počasi, s težkimi koraki, ki so proizvajali vse vrste šumenja in škripanja, zraven pa je imel navado še po medvedje zamolklo sopihati in nerazumljivo godrnjati. »Kaj si rekla, Daša?«

»Nič takega, Deda, nič takega ... Lia!« je zaklicala mama.

»Aja, sem mislil, da si nekaj rekla ...«

»Lia! Ren, daj bred na mizo. LIA! Pa še kozarce. LIAAA.«

»Zakaj vpiješ?« Za razliko od Deda je imela moja sestra nadnaravno sposobnost, da se ti je brez najmanjšega šuma priplazila za hrbet in po navadi si je najraje izbrala ravno moj hrbet. Poskočil sem, da je kozarec poletel skozi zrak. Sicer sem ga v svojem nerodnem poskusu žongliranja uspel rešiti pred gotovo usodo, a hkrati po tleh razlil tudi vso njegovo vsebino.

»Ker si ti gluha, ti pa štorast,« se je zahihital Deda.

Mama je samo zavila z očmi in že sem v rokah držal krpo.

»Lahko kar začnemo,« je rekla, »oče bo danes malo zamujal.«

»Na velepomembno kosilo?« je prhnil Deda, »grozno!«

»Ren, zadnjič sem srečala tistega tvojega profesorja,« je rekla mama in Dedu kljub njegovemu spačenemu obrazu na krožnik naložila manjšo goro zelenjave. »Kako mu je bilo že ime? Tistega za inovacijo in aplikacijo ...«

»Profesor Mate,« sem jo dopolnil.

»Tisti, ja.«

»Kdo?« je zamomljal Deda.

»Nek Renov profesor. Še vedno se te spomni ...«

»Kateri profesor?« Deda je koščke korenja sistematično izločeval iz svojega kupa zelenjave.

»Profesor Mate. Rekel je, da si bil eden njegovih boljših učencev, da se še zelo dobro spomni tvoje avtomativne tuljave ...«

»Česa?« Zdaj je Deda brskal po preostali zelenjavi, če se ni kakšen vohunski košček korenja skrivno infiltriral med preostanek njegove hrane.

»Nekega projekta, Deda,« je že nekoliko nepotrpežljivo odvrnila mama, »vprašal je, kateri kolegij si obiskoval ...«

»A ta profesor?« jo je spet prekinil Deda.

»Ja, kdo pa?«

»Mate?«

»Ja, Mate.«

»Kaj je učil?«

»Inovacijo in ...«

»Ne poznam.«

»A res?!« je zavpila mama, »česa ne poveš!«

»A se je treba razburjati?« je dodal Deda in bil očitno zadovoljen s svojim zmagoslavjem nad korenjem. »Lia, daj podaj kruh.«

»Kaj hoče?« se je Lia s trmastim izrazom na obrazu obrnila k meni kot Dežurnemu tolmaču dedovščine. Sam sem si rad rekel DTD.

»Bred bi rad,« sem odgovoril.

»Ne! Ne bred.« Zadnjo besedo je izpljunil, kot da bi bila kos korenja. »Kruh hočem. Kruh! Hleb! Preklete žemljico!«

»Kaj neki je pa žemca?« je prhnila sestra. Košara z bredom je izgubljeno obtičala v mojih rokah in nihče več se ni zanimal, da bi me odrešil.

»ŽEM-LJI-CA, ti trapasti otrok!« je zavpil Deda.

»Deda, prosim ...« je zavzdihnila mama. *Pa smo tam*, sem si mislil in si odtrgal kos bredda.

»Očitno so se skupaj z avtomobili, plastiko in normalnimi stavbami znebili še kakršne koli pameti mladih ljudi ...« je robantil Deda. Zelenjava je bila razkuhana za moj okus.

»Deda, ne boš verjel, ampak cel svet ne misli, da je vse, kar je novo, poslano direktno od hudiča,« je zasikala Lia.

»Lia, dovolj!« je poskusila mama. Naredil sem požirek vode.

»... pa saj, verjetno se jim je zdelo vse enako škodljivo.«

»Deda ...« se je počasi že predajala mama.

»Vaša generacija ne bo nikoli razumela vizije Eurostata,« je rekla Lia in jaz sem vilice zakopal v kašo.

»Pha! Eurostat pa vizija. Oni gledajo svet skozi ključavnico!«

Zmanjkalo mi je kaše, a seči po še bi pomenilo vstop v osrčje fronte.

»Saj razmem, da se težje prilagajate, ampak ni vam pa treba ravno hromiti celotne družbe ...«

»Daša, tvoja hči nima nobenih manir,« je oznanil Deda in s prsti brskal po košari z bredom.

»Lia, prosim ...« mama je zdaj že renčala. Po krožniku sem z ene strani na drugo kotalil še poslednji grah.

»Kaj? Zakaj moram pa jaz nehati?« Lia je svoj pribor spustila na mizo z gesto, ki je ostala popolnoma nespremenjena vseh dvajset let njenega življenja.

»Temu smo včasih rekli *SPOŠTOVANJE*, če nisi pozabila čisto vse slovenščine,« je rekel Deda zmagoslavno.

»Kaj sploh ...« je začela Lia.

»Jaz prisežem, da ...« je dodala mama.

»Kaj se tu dogaja?« je vse skupaj prekinil očetov glas.

»Kosilo ...« sem pripomnil.

Oče je zavzdihnil, odložil torbo in se z vso težo utrujenega telesa naslonil na pult. »Se je potrebno vedno prepirati?«

»Saj nismo ...« je poskusila Lia.

»Ko si človek želi samo, da se vrne v miren apart k svoji ljubljeni famili ...«

»Jaz sem pojedel,« je rekel Deda in odrinil stol od mize.

»Ampak, Deda ...« je začel oče, a Deda je že izginil za vrati svojega ruma. »Nekaj mu moram ...«

»Miran, ne vem zakaj vztrajaš pri družinskih kosilih,« je obupano dodala mama.

»Čisto vsakič se takole konča.«

Oče je zavzdihnil. »Kolikokrat sem že povedal, da ohranjamo obred skupnega obedovanja, takšnega kot ga človek pozna od samega obstoja civilizacije, da ne pozabimo na ...«

Stare, dobre družinske vrednote.

»... stare, dobre družinske vrednote,« je zaključil oče. »Pa ravno danes, ko bi se morali o njih še posebno zamisliti ...«

»Statistika pravi, da so se družine največkrat prepirale v času kosila,« sem rekel. »Katera statistika?« je zahteval oče.

»Že katera,« sem odvrnil, a moja šala je prezrto obvisela v zraku.

»Ren ima prav ...« je rekla moja sestra. Hotel sem jo ustaviti, jo prositi, naj ponovi še enkrat, da si lahko za celo življenje v spomin vtisnem te tri zmagoslavne besede, ki sem jih po mojem slišal prvič in zadnjič. »... nobena normalna famila nima kosil. Mi pa z njimi dosežemo samo to, da je vsak dan nekdo užaljen. Največkrat Deda. Eurostat je z razlogom opustil stare navade ...«

»Eurostat vodi državo, ne pa famile,« je odvrnil oče, »morda zdaj še ne razumeš, kako pomembni so ljudje, s katerimi živiš, a upam, da nekoč boš.«

»To imaš po Dediju,« je rekla Lia, »vsi moški v tej družini imate neko čudno domotožje po nostalgiji. Včasih res ne razmem, zakaj se tako trdno oklepate teh zastarelih, okornih tradicij, ki ne služijo čisto ničemu več.«

»Kaj pa ti veš o tradicijah? Še tvoj oče je komaj obstajal, ko je Eurostat na meje že postavil svoje zidove.« Deda je lomastil nazaj od svojega ruma proti kuhinji, kjer si je iz košare izbral majhno rdečo jabolko.

»Deda, še dobro,« je rekel oče, »s tabo bi se rad nekaj ...« A Deda je že hlačal nazaj, od koder je prišel, in oče je lahko v porazu samo še sklonil glavo.

»Dovolj vem! Na kolegiju smo ravno zadnjič raziskovali ...« se je začela braniti Lia in trmoglavo poskušala s svojimi argumenti prisiliti Deda, da bi se ozrl. Ko so se ignorantsko zaprla vrata, so se tudi Lijina usta.

»Daša, res se moram pogovoriti z Dedijem,« je še enkrat poskusil oče. Ko mu je obraz v razočaranju tako upadel, se mi je zdel resnično star.

»Pusti ga, da se malo potolaži,« je odvrnila mama, »si že slišal dobro novico? Ren je dobil službo pri EE!«

»Res? Čestitam, sine! To je res izvrstno,« je rekel oče, a pristnega navdušenja ni bilo zaznati. »So ti že kaj točneje povedali? Boš delal na obrambni tehnologiji, na oddelku za integracijo ...«

»Nič še.«

»Dobro so izbrali zate,« je dodala mama. »Izvoli, Miran, nekaj kaše je še ostalo ...« »Hvala. Veš, danes sem ...«

Zdaj, ko sta moja starša tako uspešno izgubila pozornost za vse okoli sebe, vključno z lastnimi otroki, sem izkoristil svojo priložnost in zapustil prizorišče. Ideja, da bi v zavetju svojega ruma še naprej žaloval za umrlimi sanjami in se mazohistično z glavo zaletaval v zid, je bila vsekakor mamljiva, a občutek slabe vesti mi ni dovoljeval, da bi se odtrgal izpred Dedovih vrat. Še preden so se moji možgani zavedli kaj počnem, je moja pest že potrkala in drsna vrata so se tiho odprla pred mano.

»Kaj bo dobrega, mali?« Deda je sedel v svojem rdečem naslanjaču, za katerega ga je mama že vse moje življenje rotila, naj ga vrže proč, da bomo končno odrešeni te grdobe. Vedno znova je ponavljala, kako stara in umazana je tista reč, kako nezdrava za Dedovo hrbtenico, da bi lahko uporabljal svoj bed, ki smo mu ga dali izdelati po meri, da bi se veliko bolje počutil ... A oče je vztrajal, da si Deda več kot zasluži, da obdrži svoje najdražje spominke, in Deda je imel zares veliko najdražjih spominkov. Še vsak rum, ki sem ga videl, je bil enak – krožni, beli prostor z oknom iz motnega stekla. Poleg v steno skrite omare je imel vsak državljan Eurostata v svojem rumu še točno dve stvari. Prva je bila elektroprijemnik, kjer smo prebirali novice, članke in študijsko literaturo, druga pa bed – ozka valjasta komora, ki nas je v nočeh zaprla v dezinficirano, regeneracijsko okolje z optimalnimi nivoji kisika.

»Kar sedi na posteljo,« je rekel Deda in z roko potrepljal po bedu in belih rjuhah.

Ampak Dedova soba ni bila noben navaden rum. Kot otrok sem v igri poskusil prešteti vse reči, ki si jih je lastil Deda – šest slik v okvirjih, ena stenska ura, ena miza in ena namizna svetilka, osem svinčnikov (zdaj samo še šest), ducat srebrnih ploščic (on jim je rekel CD-ji), pet plastenk, dve pločevinasti škatli (v njih pa neprešteto število fotografij), štiri zvezki, en radio sprejemnik, tri žarnice, en set za šah in ena kartonasta škatla z napisom Monopoly, ena kapa, eno avtomobilsko vzvratno ogledalo, devet žebeljev (ali vijakov, nikoli si nisem zapomnil razlike), dve plastični žlici, ena denarnica, tri odeje, en zimski plašč, en par zluknjanih škornjev, en šal (zelen, z nekakšnim zmajem), štiri ključi (od teh en avtomobilski) in točno sedemindvajset knjig.

»Malo sem se prišel ... pogovarjat,« sem previdno rekel.

»To je vedno dober razlog.«

»Ni resno mislila ... Lia. Saj veš.«

»Najina svetova si ne bosta nikoli niti podobna,« je nežno rekel Deda. Vsakič, ko sva tako sedela sama, je njegov obraz postal nekoliko mehkejši, pa tudi bolj ranljiv, otožnejši in par let starejši.

Nekaj trenutkov sva sedela v tišini. Deda je s prsti odstranjeval drobne nitke iz svojega naslanjača, jaz pa sem nabiral pogum, da mu povem, da sem najslabši vnuk v Eurostatu, da ne bom odšel na Odpravo, da ne bom videl tujih dežel izven zidu, kjer ljudje še živijo v hišah, kjer še lahko vidiš ceste in avtomobile, kjer še govorijo vse tiste stare jezike. Zbiral sem moč, da mu povem, da bom od zdaj naprej delal na Enoti za Evropizacijo – da bom s svojim intelektom pripomogel, da bodo naši zidovi vse močnejši, višji, strožji, da tisti ubogi ljudje, ki spijo v posteljah, če jih sploh imajo, in ki bežijo pred svetom, ki smo ga uničili, slučajno ne najdejo poti v našo prelepo obljubljeni deželo. Da mu povem, da bom delal za tiste, ki so mu vzeli vse, kar je nekoč ljubil.

»Ti povem zgodbo?« je vprašal Deda, tako kot takrat, ko sem jih imel pet.

Pokimal sem. Najprej zgodba, potem resnica.

»Veš, kaj je bilo včasih tam, kjer je danes mestni zbiralni center sončnih celic?« je vprašal Deda.

Odkimal sem.

»Ti še nisem povedal? Zagotovo sem ti, pa si pozabil.«

Še enkrat sem stresel z glavo, čeprav mi je povedal že večkrat. Leta izkušenj so me naučila, da so bile Dedove zgodbe vedno drugačne, če je mislil, da jih govori prvič. Zvenele so mlajše in resničnejše, bile so barvitejše, glasnejše in lepše.

»Nekoč je v središču mesta, takrat smo mu še rekli Ljubljana, ob široki sivi cesti stala ne ravno velika, a prelepa stavba. Njena streha je bila opečnato rdeča, fasada pa zelenkaste barve, da nobena druga stavba v mestu ni imela podobne. Široka okna v belih okvirjih so ob večerih vedno žarela s toplo rumeno svetlobo, okrasni kamniti profili na pročelju pa so bili osvetljeni s sramežljivimi lučmi. Hiša je imela teraso – takšno majhno, z nizko zavito ograjo in poleti si lahko sedel za eno izmed miz, ki so jih postavili na prosto, da si spil skodelico kave in pustil, da je topel večerni veter počasi odnašal dan. Vhod sicer ni bil velik, a iz leve in desne sta se h glavnim vratom vzpenjali nizki klančini z zavitim robnikom in se k stavbi pripenjali kot še zadnja okrasna pentlja. Oboževal sem tisto hišo. Niti ne toliko zaradi njenega zunanjega izgleda, ampak bolj zaradi blišča, ki si ga okusil, ko si stopil v njeno notranjost. Bila je gledališče. Čisto pravo pravcato gledališče z velikim odrom, rdečo zaveso, žametnimi sedeži, balkoni in zlatimi stebri. Z igralci in gledalci, s smehom in bučnim aplavzom, z zgodbami, na katere so ljudje čakali v vrstah ...« Deda je strmel skozi okno v rjavo pokrajino in majhna, šibka drevesa, ki so se spodletelo trudila, da bi ponovno ozdravila svet.

»Veš, Ren, Ljubljana je bila res nekaj imenitnega, sploh si ne moreš predstavljati. Čisto nič ni bila kot ... to,« je z roko zamahnil proti novemu svetu. »Mesta so včasih živela. Utripala so, dihala in rastla, da se ti je včasih zdelo, da bodo od vse svoje sreče poskočila in se razpočila. Ljubljana je bila točno takšna in še mnogo več. Imeli smo reko. Počasno in nič kaj veličastno, a vedno se mi je zdelo, da mestu daje gotovost in kot taktirka narekuje njegov lagoden ritem življenja. In parki ... toliko parkov smo imeli z visokimi, močnimi, živimi in zelenimi drevesi. Posedali smo kar na trati, ob nabrežju, na robovih vodnjakov, ob nogah bronastih kipov pesnikov. Morda se mi samo zdi, a nebo je bilo modrejše, kot je zdaj, sonce je svetilo pogumneje, brez zadržkov in sramu, in mi se nismo bali vročine. Ulice so bile tlakovane in kavarne so bile vedno polne ljudi. Si kdaj bil v kavarni? Oh, ko bi le lahko še enkrat sedel v kakšno in občutil vonj kave v zraku, šum dobrodušnih pogovorov in smeh. Spet bi se srečal s starim prijateljem, sedela bi, mogoče prižgala cigareto in govorila o ljudeh, ki jih pozna, o zabavah, knjigah, politiki, dekletih, avtomobilih in še malo o dekletih ...« Deda se je nasmehnil. Njegove oči so zrle nekam daleč proč v svet, kamor nisem imel vstopa.

»Takrat smo znali živeti drugače. Bolj počasi. Močnejše. Se ustaviti in odložiti vse težke misli, ki so zagrenile dneve. Ko smo tako stali, je čas odtekal in vse slabo je zbledelo v ozadju, nam pa so bili dovolj ljudje, ki smo jim lahko rekli prijatelji. Bilo je drugače. Vse smo počeli do konca. Smejali smo se na ves glas, vpili, peli in plesali, da smo prebudili ulice. Pili smo in tekli in pustili, da naša telesa cvetijo. Ni nas bilo strah umreti. Govorili smo odločneje in čutili globlje. Dihali smo s polnimi pljuči in ljubili. Zares ljubili! Surovo, divje, vroče, brez milosti in načrta. Četudi ni bilo prav, četudi je včasih tako zelo bolelo, da je srce potonilo, smo ljubili v trenutku, popolnoma in brez varnostnih mrež pod nogami. Če smo padli, smo padli dokončno, a preden smo dosegli tla, smo poleteli ...«

Nepremično sem strmel v Dedov obraz, mehak in neizprosno obenem, in končno sem ugotovil, da tisto, kar mu je risalo gube, niso bila leta, ampak nesrečno spoznanje, da vse, kar je v življenju kdaj videl, ne obstaja več. Za trenutek sem videl svet skozi njegove oči in tudi mene je zmrazil strah.

»Deda,« sem prekinil tišino, »ne vem čisto, kako, ampak nekaj ti moram ...«

»Deda?« je oče potrkal na vrata, ki so se ob zvoku Dedovega glasu ubogljivo odprla. »Ren, mama te kliče. Deda, imaš trenutek?«

Kot poklapan otrok sem odšel iz sobe z zataknjenimi besedami v grlu, da bi odrasli lahko imeli svoj mir. Sedel sem za kuhinjsko mizo in s prsti brskal po svojem elektroreceptorju v upanju, da mi bodo na glavo padle besede, ki bi Dediju novico sporočile brez hujših žrtev, a strop je ostal cel in nepremičen.

Lia je izginila, kdo ve kam, mama pa je brala nekaj o statističnih podatkih srčnih operacij ali pa zadnjih

preizkusih visoko vzdržljivih protivnetnih vlaken. Vsaj njen namrščen pogled je nakazoval, da se je spet izgubila v eni izmed svojih priljubljenih tem.

Nakar se je iz Dedove sobe zaslišalo komaj razumljivo vpitje.

»Kako ... nikoli ... ne grem!« se je upiral Deda, očetov glas pa je le zamolklo nekaj prigovarjal. »Raje me takoj pobere ... nikar mi ne govori ... dovolj te imam!« Dedov glas je bil vedno glasnejši in čedalje bolj jezen.

»Mama, kaj se dogaja?« sem vprašal.

Mama je žalostno dvignila pogled: »Deda je bolan.«

»Kako to misliš? Saj hodi ves čas k zdravnikom ...« *Bolan? Kako? Dandanes ni nihče več bolan.*

»Ni hodil,« mama je odložila elektroreceptor. »Očeta so danes klicali njegovi zdravniki, da se zadnjega pol leta ni prikazal.«

»IN TI BOŠ PRIDIGAL O DRUŽINSKIH VREDNOTAH?!«

»Pravijo, da je resno. Rak. Vseposod. Ne morejo mu več pomagati.«

»Rak? Ne morejo mu pomagati, ker ima raka?« Bil sem ogorčen. »Od raka ni nihče umrl že zadnjih petdeset let!«

»POJDI K HUDIČU!«

»Deda ni nikdar hotel jemati njihovih zdravil. Bajje je prehudo ...«

»Kaj to pomeni? Prehudo?« Postal mi je slabo.

»Predlagajo, da ga pripeljemo v hospital. Da mu bodo lahko lajšali bolečine ...«

»To je vse? Njihova rešitev je, da ga pripeljemo umreti?«

»Vsem nam je hudo ...«

»Praviš, da najboljša medicinska ustanova vseh časov ne zna pozdraviti Deda? Da znanstveniki, ki so odkrili zdravila za HIV in alzheimerjevo bolezen, ki v svojih laboratorijih gojijo človeška srca, ki so izumili rešitve za vse vrste okvar možganov in hrbtenice, ne znajo pozdraviti Dedovega raka? Da ga bodo kar pustili umreti?«

»Ren ...«

»Saj jih nima niti sto še!«

Vrata Dedove sobe so se iznenada odprla. »Moral bi se stegniti, ko sem še imel čas! Tako kot vsi, ki so bili dovolj pametni, da so umrli mladi!«

»Deda, prosim ...« Vrata so se sunkovito zaprla očetu pred nosom.

Mama, oče in jaz smo izgubljeno stali sredi aparta. Pravih besed nismo našli, ker jih ni bilo. Bili smo brez moči, da bi se vsaj srečali s pogledi. Bilo nas je preprosto preveč sram.

Naslednje jutro Deda ni bilo v sobi. Najprej smo preiskali apart in naše dvorišče. Potem smo spraševali pri sosedih in močnemu dežju navkljub tekali po Ist Stritu. Nato smo klicali Obrambne Varnosti, kjer so obljubili, da bodo preverili mestne kamere. Končno je vsak od nas zavzel eno izmed linij trena, da smo pregledali vse postaje, državne urade in, ne nazadnje, hospitale.

Dodeljena mi je bila linija W. Deda je sovražil trene, zato sem bil prepričan, da ga ne bomo našli na nobeni postaji. *Ampak rad je imel avtomobile*, sem pomislil. Novi muzej historije je bil edini kraj v Lataunu, kjer sem vedel, da imajo avtomobile. *Gotovo je tam! Če izstopim čez štiri postaje, je potem samo po aveniji navzdol ...* Zalotil sem se, da stiskam ročaj sedeža tako močno, da so mi pobledele členki. Ni me bilo strah, nisem padel v paniko ali brezglavo tekal naokoli in nisem se dušil pod občutkom nemoči. Tisto, kar sem čutil, je bilo huje. Bil sem izgubljen in otopel. Moje oči so strmele v praznino, nesposobne, da izostrijo pogled. Dežne kaplje so se kotalile po steklu, mene pa je slaba vest glodala tako močno, da pljuč nisem mogel niti napolniti z zrakom.

Tren je zmanjšal svojo hitrost, ko se je počasi približeval naslednji postaji. *Muzej, kje drugje pa je še lahko?* Tren je obstal in vrata vagona so se s šumom zanihala na stran. Dvignil sem pogled, da preverim, če je slučajno kje Deda. Nekaj trenutkov sem potreboval, da je moja izgubljena glava dojela, kaj vidim. *Zelena fasada ...* Skočil

sem pokonci in se pognal iz trena, tik preden so se vrata zaprla za mano. Vse močnejše je deževalo, jaz pa sem stekel čez cesto in okoli vogala, da sem zadihan obstal pred belo kockasto stavbo z napisom »Lataun – zbiralni center sončnih celic«. Nekaj ljudi je v nepremočljivih dežnih plaščih hitelo mimo glavnega vhoda. Oči so prilepili k tlom, a vsake toliko je kateri od njih izpod kapuce s pogledom le švignil proti stopnišču, ki je vodilo v stavbo. Hitro sem opazil, čemu živčno pogledujejo in se nato nelagodno poberejo proč. Sredi stopnišča je pod dežnikom stal Deda. Šele ko sem stopil bližje, sem zaslišal njegov glas, ki je pripovedoval zgodbo, ki je še nisem slišal.

»Znašel sem se na tem čudnem edinem svetu ... nenadoma, v popolni svetlobi ... znašel sem se na tem svetlem planetu ... kot v svetli sobi.«

Govoril je počasi, vsaka beseda mu je težka padla z jezika in se zakotalila v ritem z ostalimi. Še nikoli nisem nikogar slišal govoriti tako. Besede, čeprav so sprva zvenejele čisto navadno, so se mi zdele boljše od česar koli, kar sem kadar koli slišal. Dež mi je iz čela tekel na obraz, a mišice v mojem telesu so zavrnilo vsak še tako majhen gib.

»Znašel sem se tu: narodi, pota, zgodovina ... želja po neskončnosti ... nedolžna kot želja po požirku vina ... želja, ki se nikoli ne pogasi.«

Dedove oči so bile zaprte, njegov glas močan in nežen, »izgubljen sredi šelestenja zgodovine ... gledam, kako se neslišno suče moje zvezdno nebo ... bitje sem, ki ga požira ogenj od znotraj, in mine ... da komaj lahko rečeš ...« Deda je nenadoma utihnil in odprl oči. Zazrl se je v mojo premočeno pojavo in s čisto drugačnim prelomljenim glasom dejal: »Ne spomnim se konca.«

Stopil sem k njemu in ga nežno prijel za nadlaket. »Pridi, Deda, greva domov.«

»Ne spomnim se,« je obupano šepnil. »Ne morem se spomniti.«

»Nič hudega.«

»Bitje sem ... ki ga požira ogenj ...«

»Že v redu, Deda.«

»... od znotraj ... da komaj lahko ...«

»Nič hudega. Se boš že spomnil. Pridi, greva.«

»... in mine, da komaj lahko rečeš ...«¹

¹ Naslov in pesem na koncu zgodbe sta povzeta po pesmi Ervina Fritza *Tu je nekaj bilo*.

Superorganizem

knjižna nagrada

Tim Uršič

Leta 2091 se je na planetu Zemlja zgodil čudež, ki ga v tistem trenutku ni mogel predvideti prav noben znanstvenik, noben svetovni voditelj, navaden laik pa je bil ob novici naravnost presunjen; nekateri so se zaradi njega počutili celo malo ogrožene.

Pozno oktobra je na svet prijokalo čisto posebno bitje, čeprav se tega sprva ni nihče zavedal, saj so bile okoliščine kolikor le običajne. Zdravniki in babice so spremljali porod kot vsak dan; oče je nestrpno korakal po čakalnici, si brisal pot s čela, popravljaj očala in nabiral lajke na Facebooku, na trenutke je pomislil, da bi za dobre stare čase skočil enega prižgat na parkirišče; dete je bilo običajno tako po teži kot višini kot izgledu, prenehalo je vekati ob plosku po zadnjici in se oprijelo matrine halje v trenutku, ko ga je prejela v naročje. Oče je stopil skozi vrata in se jima pridružil v objemu. S soprogo sta imela že izbrani imeni, in ker je novorojencu med nogami štrlel pimpek, sta ga poimenovala Vid.

Šele ko se je Vid v tretjem letu starosti med hojo spretno umikal predmetom na poti in strumno odmikal glavo od televizije, so njegovi starši posumili, da je z njim nekaj narobe. Njegovi odzivi na okolico so bili bistveno hitrejši od sovrstnikov, bil je izjemno natančen v rabi svojih prvih besed, izžareval pa je neko nenavadno avro samozavesti in pripravljenosti na rokovanje s svetom. Ker je bila celotna njegova družina pripadnica rastoče sekte superorganizmov, ki so verjeli, da znanost – ki prvovrstno deluje v smer individualizacije človeka (vsaj takšno je bilo takrat splošno prepričanje) – nima pravice merjenja otrok z različnimi številkami, tudi Vid ni prestal ponujenih testov in eksperimentov, skozi katere so včasih šli vsi otroci v prvem letu starosti. Tako nikomur ni bilo popolnoma jasno, da je bil Vid po več desetletjih prvi človek na planetu Zemlja, ki se je rodil brez dioptrije. 20/20.

To je bil za otroka in njegovo družino izjemen problem. Ljudem se je namreč v 21. stoletju vid vztrajno slabšal. V povprečju so do šestega leta vsi otroci že nosili očala in opornice, ki so skrbele, da zaradi težkih leč ne bi trpeli vratnih poškodb. Leta 2050 so znanstveniki iznašli nov način predvajanja slikovnega gradiva in televizijski programi so bili prirejeni za ljudi z različnimi dioptrijami.

RTV SLO 3, ki je še vedno v glavnem predvajala seje zborov, je imela npr. manj variant svojega programa, saj so ga smeli spremljati le ljudje z dioptrijo, ki je bila enaka ali večja povprečju osemnajstletnika. Dioptrija je postala (v veliki večini primerov popolnoma upravičeno) tudi merilo za osebnostno zrelost.

Pogoj, da je človek sploh lahko opravljal eksterne preizkuse za zaključek osnovne šole, je bila dioptrija 19, sicer je bilo nemogoče razvozlati zmazke na računalniškem ekranu brez večmesečnih migren. Maturo so dijaki opravljali pri dioptriji 29, diplome se je pisalo pri 36, do doktorata pa nisi bil upravičen, če nisi dosegel vsaj številke 52. Le tako so profesorji vedeli, da si uspel prebrati ustrezno literaturo. Ta je bila seveda vsa dostopna le preko osebnih računalnikov, telefonov in tablic, ki pa so preko senzorja videli, koliko je bralec oddaljen od naprave, da so lahko preprečili goljufanje.

Takšna ureditev razpršitve znanja in informacij je blagodejno vplivala na vse sfere življenja. Politiki so postali le dovolj pametni ljudje in svet se je naučil živeti brez vojn in delitev na razne nepotrebne kategorije, kot npr. na rase ali narode, celo cerkveni očaki so se v kratkem času strinjali v vseh pomembnejših točkah. Prav tako so s sveta izginili kakršni koli fizični spopadi, saj nihče ni upal tvegati zloma lastnih očal (kontaktne leče so bile namreč zakonsko prepovedane s šestim amandmajem Zakona o sobivanju 2066, črni trg z njimi pa je propadel kmalu po tem, ko je hoja naokoli brez očal postala družbena anomalija *par excellence*). Politika je tako postala globalna institucija, v kateri so sodelovali le najmodrejši izmed modrih in vsi so se strinjali, da je za popolno simbiozo najbolj ustrezen politični sistem miroljubna demokracija.

Ko so leta 2085 sprejeli sklep o globalnem stečaju in resetirali ekonomijo, se je zdelo, da se bo svet lahko pobral na dolgo pričakovano pot k večni blaginji. Slab vid je namreč vsakega posameznika silil, da si kmalu po dosegu zaželene izobrazbe in plačane službe poišče življenjskega sopotnika, s katerim se bo večino časa držal za roke, da bi bilo življenje v neorganskem okolju bistveno varnejše.

In potem, le štiri leta kasneje, se v mestecu Ljubljana rodi čudežni otrok s popolnim vidom. Mutant med

normalnimi. Izrodek človeštva. Evolucijsko slepo črevo.

Starša je po rezultatih okulističnih pregledov nemudoma popadel strah. Vida sta seveda imela neznosno rada, a sta upravičeno sklepala, da ga bo doletela stigma, s katero se ni spopadel še noben človek v zgodovini. Čeprav sta verjela, da ju bo Cerkev podpirala v boju, da bi Vidu zagotovila normalno življenje, ju je vseeno skrbelo, da bi ju drugi superorganisti začeli gledati postrani. Ko so okulisti potrdili, da nimajo druge izbire, kot da čakajo in upajo, da se bo Vidu vid poslabšal, sta začela iskati začasne rešitve. Kupila sta mu dvoje očal. Tista z navadnim steklom naj bi nosil v vrtec, da ga okolica ne bi izločila, druga, s hudo navito dioptrijo, pa naj bi nosil doma, sprva le po eno uro in nato čedalje več, da bi tako prisilila njegov vid k poslabšanju.

Po nekaj mesecih se ni spremenilo nič drugega, kot da je Vid začel trpeti za hudimi glavoboli in nespečnostjo. S starši je moral po več ur na dan gledati televizijo, čeprav ni jasno razložil, kaj se dogaja na ekranu. Bodisi je Vid goljufal in v teh urah skrivaj mižal bodisi so geni trdovratno zavračali zunanje vplive, a stanje se mu ni in ni želelo poslabšati. Preko spleta sta začela iskati profesionalno pomoč, toda kje jo najti, ko pa je vendarle šlo za edinstven primer?

Nekega dne so se sprehajali po parku (držali so se za roke, da ne bi izstopali, čeprav je bilo to za Vida izjemno mučno, saj ga je okolica izjemno zanimala – o njej je pač le malo izvedel iz knjig) in ugotovili so, da se po ulici že šušlja. Vidu ni ušla rdečica na licih staršev. Srce se mu je ustavilo in odpotovalo v grlo. Ves svoj UTD je bil pripravljen zapraviti za zdravniški poseg.

Okulisti (z vseh koncev planeta) so obudili antično znanje laserskih operacij in mlademu petletniku zamenjali očesne leče. Načrt je bil, da operacijo vsakih pet let ponovijo in mu vstavljajo višjo in višjo dioptrijo, dokler ne bi dosegel stopnje izobrazbe, ki bi si je želel. Ko je dva tedna po operaciji odvil prevezo z desnega očesa in še enkrat sedel na operacijski stol za levega, se je zanj začelo obdobje hudega fizičnega trpljenja. Niti sanjalo se mu ni, kaj je to bolečina. Muke so postale tako hude, da ni mogel več hoditi, udaril ga je strahoten primer fotofobije, večkrat na dan je izgubil zavest in starši so ga morali zaradi krčev privezati na posteljo. Po dveh mesecih vegetacije jim ni preostalo drugega, kot da mu oči še enkrat odprejo in vstavijo nazaj, kar je bilo po pravici njegovo.

Ko je prišel čas za prvi dan osnovne šole, nihče ni vedel, v kateri razred naj ga sploh vpišejo, saj se ni nikomur sanjalo, kako pameten je. Vsi pa so že vedeli za njegovo stanje in jasno je bilo, da ne bo nikoli bolje. Otroci so ga naravnost sovražili. Potrudili so se, da se je počutil kar se da odmaknjenega, učiteljski svet pa ni čisto nič pomagal, ko mu je nadel status učenca s posebnimi potrebami. Odmori so bili najhujši. Ker človeško telo izgubo enega čuta kompenzira z drugimi, so se Vidovi sošolci lahko pogovarjali o njem – same hude stvari, tako potih, da so se slišali med seboj, on pa tega ni zmogel. Kot da mu ni že dovolj manjkalo. Kadar koli je iz prisiljene empatije katera od učiteljic okarala učence, da so do Vida krivični, se je njihov odgovor vselej glasil nekako v smislu: »Saj je popolnoma sposoben biti sam. Pa naj bo sam!« Neposrednost otrok ne bo nikoli zbledela.

Ravno v tistem času so Vidovi starši pričakovali drugega otroka. Najsi je bil za to resnično kriv kak počen kondom najsi je bil kriv poštar, očetu je bilo popolnoma vseeno, ko je končno izvedel, da je novorojena hčerka v vseh pogledih zdrav otrok. Že ob rojstvu je bila njena dioptrija namreč 3,25. Za celotno družino je bil to izjemno pomemben dogodek. Starši so dobili občutek, da za Vidovo nesrečo ni bila kriva ogromna količina marihuane, ki so jo pokadili v srednji šoli – in je bila še vedno prepovedana povsod, razen v Amsterdamu in nekaterih drugih dekadentnih metropolah Evrope –; preostali del družine se je radostil obiskov pri Vidu doma, saj so vedeli, da bodo vsaj njegovo sestro lahko vzgajali tako, kot je priporočeno v literaturi, za Vida pa je to pomenilo postopno izgubo še tistega, na kar se je najbolj opiral v obdobjih najhujše osamljenosti: starševske pozornosti. Do sveta je začutil tisto, kar mu je bilo vsakodnevno postreženo na srebrnem pladnju. Odpor.

Ko je dopolnil dvanajsto leto, so ga njegove navade izogibanja pouka stale izključitve iz šole. Ker so bili vsi mnenja, da čud(e)žnega otroka ne čaka nikakršna prihodnost, se za njegovo edinstveno karierno pot ni zmenil nihče, razen tistih superorganističnih ekstremistov – takrat je sekta že prerasla v vodilno svetovno religijo –, ki so verjeli, da je potrebno takšno gnusobo zapreti pred javnostjo. »Predstavljajte si,« so govorili, »da se kdaj na svetu najde še kakšen deklič z enako deformacijo! Našla se bosta in zaplodila nov rod izprijencev – saj veste, kako je to z genetiko, piše v literaturi – in preden se bomo dobro zavedali, kaj se dogaja, bodo hoteli vse več zase in nam zagrozili s popolnim razpadom sistema! Zaprite ga, da ga nihče ne bo nikoli več poznal!«

Tudi Vidu se je sprva to zdela sprejemljiva rešitev, saj z okolico ni želel imeti več opravka, ko pa so njegovi starši sestrici pričeli govoriti o vesolju (z Vidom nikoli niso imeli normalnih pogovorov, saj so se bali, da njegovi možgani, ki naj bi več energije posvečali gledanju, informacij ne bodo uspeli sprocesirati), se je vse bolj začel zanimati za planet, naravo in njune značilnosti. Marsikaj mu je postalo jasno, o čemer se pred tem, v stanju psihične odmaknjenosti, ni nikoli spraševal.

Zemlja se je namreč v 21. stoletju močno spremenila. Ljudje so živeli skoraj izključno le še v mestih, ki pa so bila grajena visoko, ponekod tudi do sto metrov nad tlemi, saj je postajal človek ob procesu občega slabšanja vida vse manj sposoben obrambe pred divjo naturo. Po površini planeta, so mu razložili starši, so se sprehajali medvedi in letali komarji in razen profesionalnih lovcev ni na trdna tla zahajal nihče. Ker posameznik ni bil več sposoben kmetovati, se je tudi produkcija hrane umaknila v mesta in površje planeta je postalo navadna puščoba, neprimerna za preživetje.

Medtem ko je večina mladine razmišljala o tem, kako bodo nekega dne (ko bodo dosegli dioptrijo 48 oz. več) poleteli v vesolje in raziskovali širino, se je začel Vid spogledovati z idejo izkopavanja v globino. Nekega dne, malo po tem, ko je dopolnil šestnajst let, se je prvič spustil po zasilnih jaških v pravljčni svet, ki ga je večina meščanov imenovala Klet, bila pa ni to nič drugega kot naša preljuba Zemlja.

V kletni Ljubljani je poiskal, kar mu je do takrat družba odrekala: znanje. Postal je zasvojen s svojimi obiski pozabljenega mesta. Stare knjižnice in osebni računalniki so bili polni literature, ki je bila za navadnega smrtnika že dolgo dostopna le še v dioptizirani digitalni obliki. Nadoknadil je leta zaostanka in se pozno ponoči vračal domov. Dve leti ni počel drugega, kot da je poslušal reke, bral čtivo in se izogibal živalim v z bršljanom prekritih zgradbah. Ko je z osemnajstimi leti tudi legalno postal samostojen (kar je takrat pomenilo vse drugo, kot to pomeni danes), je doma naznanil, da namerava odpotovati po svetu. Počutil se je dovolj »neumnega,« da bi zapazil nevarnost, še preden bi se mu lahko pripetila nesreča.

V nahrbtnik si je napakiral za en mesec hrane (dalj časa hrana zaradi polumetne pridelave tako ali tako ni več zdržala) in se s težkim srcem poslovil od družine. Starši so ga imeli še vedno radi, a ker niso mogli pod nobenim pogojem vedeti, kaj se dogaja v njegovi glavi – in ker sami v resnici niso imeli pojma, kakšen je svet v Klet –, so pristali na njegovo mesečno ekskurzijo, naj se je slišala še tako nevarna dogodivščina. Tudi sestra ga je prišla čvrsto stisnit v slovo. Stisnilo ga je v prsnem košu kot takrat v parku, ko je za vedno spoznal, da je izrojen. Globoko v sebi je namreč vedel, da ne gre toliko raziskovat sveta, kot iskat izgovor, da se ne vrne.

13. decembra 2109 se je odpravil na pot. Zapadel je prvi sneg tistega leta, zveri so se zleknile v zimski spanec. Klet ga je dobrodošlo sprejela. Že dalj časa je vedel o njej nekaj, česar se človeštvo sploh ni zavedalo. Zemlja je z nastankom mest v višinah stopila na pot blage regeneracije. Voda v potokih je bila pitna, zrak čist in poživljajoč, prst mehka in toplejša.

Spreten lovec je bil sposoben preživeti na samem, če je le poznal živalsko vedenje, in ker je bila vsa literatura o tem pozabljenem znanju Vidu dostopna v knjižnicah, je bil pripravljen na vse izzive, s katerimi bi se morebiti lahko soočil.

Mesec je mineval bliskovito. Večino dneva je posvečal svoji ljubezni, branju knjig, ko se je naveličal, je izdeloval nova bivališča, da mu ne bi bilo treba vsak dan spati na istem kraju. Kratkočasil se je v zapuščenih zabaviščnih centrih, igral je biljard in glasbene inštrumente. Lovil je meso in ga shranjeval pod snegom ter racionalno odmerjal hrano, ki jo je vzel s seboj. Ko je tako postajal vse bolj samozadosten, se je v njem začela krepiti zamera do ljudi. V sanjah so ga preganjali zdaj odrasli sošolci in sovrstniki z ulice, starejši ljudje so mu obračali hrbet, militanti so ga lovili s kiji za bejzbol in rjavečimi cevmi. Ogenj si je ustvarjal z zažiganjem pornografskih revij, ker do tedaj pač ni bil nikoli deležen romantičnih isker. Čeprav mu je bilo povsem jasno, da je z neposvečenostjo v ljubezni izgubil edino pravico (in dolžnost), ki je živim bitjem naložena z rojstvom, je bil do ideje sejanja semena že dolgo indiferenten, še več, zadnja leta se mu je naravnost upirala. Družba je bila zanj skupek pošasti, ki so zaradi skupnih koristi potlačile svojo primitivno barbarskost, ta pa je privrela na plan ob incidentih, kakršen je bil njegov (čeprav ni bilo nobenega drugega s tako veliko težo). Razumel je dileme in mentalne ovire, s katerimi so se soočali starši v njegovem otroštvu, a ni si mogel pomagati v trenutkih, ko mu je šlo zaradi njune stoične predaje družbenim predsodkom na jok. Ko je minilo več mesecev, odkar je odšel na pot in ni bilo nobenih znakov reševalnih akcij, je sklenil, da tudi njiju pozabi, kot bosta onadva slej ko prej njega (če tega slučajno nista storila do takrat). V Kletu je našel vse, kar je kadar koli potreboval.

Superorganisti so medtem zavlado svetu. Religija je slavila prehod človeka s stanja najnevarnejšega plenilca na planetu v bitje, ki je bilo podvrženo izključno delovanju možganov in je malikovalo družbeni red. Leta so švigala mimo, obči vid se je ljudem le še slabšal, povprečje se je kmalu začelo vrteti okrog šestdesetice (se pravi, da je bilo človeštvo na splošno vse bolj informirano) in ljudem ni preostalo drugega, kot da so se le še bolj strumno podrejali eden drugemu in si pomagali pri vsakdanjih opravilih, da so lahko živeli; a živeli so srečno, mirno, globalnih nevarnosti v resnici ni bilo, in ko je svetovni vrh zaukazal, da so tudi očala po enajsti uri zvečer prepovedana (vsa očala so natančno ob 23.00 postala elektrificirana in ljudje so jih morali sneti), so bili tudi spolni odnosi v zakonskih posteljah nemogoči, saj nihče več ni niti videl niti vedel, kaj sodi kam. Tako so se v mestih rešili še prenaseljenosti. Svetovni mir, ki si ga je želelo toliko politikov, pacifistov in misic, je postal stvarnost.

Za Vidom se je medtem izgubila vsaka sled. Starši ga v nasprotju z njegovim prepričanjem nikoli niso pozabili. Pretočili so marsikatero solzo, ker se ni vrnil, a vsem je bilo jasno, da v Kleti nihče ne bo mogel preživeti več kot slab teden (razen Vida so bili takrat namreč vsi ljudje tudi izjemno debeli), zato si ga nihče niti ni upal oditi iskat. Cela družina se je morala sprijazniti – za nekatere je bilo to lažje, za druge resnično boleče –, da so ostali brez njega. Skrivaj so do konca svojih dni upali, da si je tam doli uspel poiskati srečo in da živi tako blagoslovljeno življenje, kot ga med njimi nikoli ne bi mogel.

Nekaj desetletij kasneje je v javnost prišla novica o volčjem možaku, ki je priplezal iz Kleti v grških Tebah. Bil je shiran, dehidriran, popolnoma brez moči. Iz improviziranega oblačila je izvlekel stari zlati zaponki, ki ju je našel med razvalinami spodaj in si ju sredi trga zakopal naravnost v objokana zrkla. Dva mladeniča sta mu priskočila na pomoč in ga odvlekla proti bolnišnici, kjer pa mu niso mogli več pomagati. Presaditev oči je bila namreč zakonsko prepovedana, saj so bile glavni organ človekove identitete. Mož je ostal v temi do konca življenja in bil kot najbolj moder med modreci, najbolj slep med slepimi čaščen v zgodbah še dolgo, dolgo po tem.

Strah

knjižna nagrada
Petra Vidic

S posebnimi občutki vstanem vselej, kadar me v nov dan ponesejo jutranje sanje. Takšne, ko se v prvih trenutkih prebujenja zdijo kot resnične, in takšne, za katere brezupno upaš, da se ti bodo nekega lepega dne uresničile.

V takšnem skorajda zanesenem stanju sedem za mizo in najprej poduham svež vonj po ravnokar skuhani kavi. Odkar je hči že dovolj velika, da mi zjutraj ni treba hiteti z njo v šolo, si vsakokrat ob osmi uri, ko je soseska še presenetljivo mirna, skuham kavo. Kot nekakšen »nizki štart« pred obveznostmi dneva.

In sedem takole za mizo ter si mislim – čas, ne boš me prehitel! Srknem prve kapljice najljubše pijače in si poskušam zamisliti, kako bi bilo, če bi se moje današnje sanje vsaj delno, vsaj majčkeno uresničile. In če bi se res, bi po vsej verjetnosti stekla stran kot že nič kolikokrat v življenju.

»Zdravo, sestra! Kaj počneš? Si še doma?«

»Še doma. Pijem kavo in uživam v zadnjih trenutkih jutranje tišine.«

»Na žalost boš morala prekiniti svoje jutranjo kavno sproščanje. Kličem te, ker je oče padel s strehe in se poškodoval. Mislim, da si je zlomil roko ...«

»In sedaj?«

»Peljem ga k zdravniku. Pravi, da ni nič. Saj veš ...«

»Prav. Pelji ga na pregled in potem pridi k meni na zajtrk.« »Točno to, mislim, da se imava o čem pogovoriti. Se vidiva.«

Ko sem odložila slušalko sem poskušala vnovič – kot že tolikokrat poprej – prelisičiti samo sebe v misli, da sta oče, ki je ravnokar padel s strehe, in njegova hči, ki ga ni videla štiri leta, dva neznanca – dva človeka, ki se nista nikoli srečala. Poskušam in včasih mi celo uspe, dokler me ne pokličeta mama ali sestra. Besede sicer ne nanesejo vedno na očeta, a kadar se prikrade v pogovor, dobim občutek, da mi njegovo ime in pogled preostanek dneva sledita kot senca. Tudi danes bo očitno eden izmed takšnih dni. Da ne bi raztreseno iskala vseh papirjev in knjig, ki jih moram vzeti s seboj v službo, sem pred sestrinim obiskom poskušala pripraviti vse potrebno.

Kot vedno pred bolj stresnimi trenutki v mojem življenju – sem vedno v stanju pozabljivosti, predvsem pa postanem še bolj neodgovorna gospodinja, kot sem. Pri tem skušam zmetati skodelice in krožnike včerajšnje večerje v pomivalni stroj. Poberem nekaj listov papirja izpod mize in skočim še v kopalnico. Koliko umazanih oblačil! Napravim prvo selekcijo, ko spet zazvoni telefon.

»Hej, Ria! Poslušaj, nekaj imam zate – bi želela voditi literarni večer?« »Počakaj, da razločim pisane cunje od belih. Nimam časa!«

Smeh na drugi strani mi zvabi kratkotrajni nasmešek na lica. Kako pomirjujoče deluje name vsakokratno zavedanje, da sem sogovornika spravila v smeh – še posebej v trenutkih, v katerih bi morala pokazati več kot zvrhano mero resnosti in odločnosti.

»Do večera bom čakal na tvoj klic. Ah, ja, tema je ravno pravšnja zate. Govorili bomo o migrantih v Evropi preko romana, ki je ravnokar izšel. Upam na tvojo osupljivost!«

»Moja vsestranska osupljivost, kajne? Sedaj si me dobil, pokličem te zvečer,« mu rečem v smehu, čeprav mi opazka skrivoma godi.

Ob tem pomislim tudi na tematiko. Menim, da ima Valerio v mislih predvsem čas pred nekaj leti, ko so Evropo preplavili migranti iz Sirije. Pravzaprav bi se morala izraziti malce drugače – v mislih je imel čas, ko je Evropo preplaval strah pred ljudmi iz »eksotičnih krajev«. Kako absurdno! Spominjam se medijskega opravičevanja, češ da se ljudje bojimo vsega, kar je drugačno. Nikoli se nisem mogla sprijazniti s takšno izjavo. Kako bi se lahko bala sočloveka, ker prihaja iz drugega kulturnega in verskega okolja? Potemtakem bi se morala

bati svoje lastne hčerke, katere oče je musliman. In pred njim bi morala menda trepetati vsakič, ko bi prišel po svojo hčer v Ljubljano. V mojem življenju so ljudje, pred katerimi bi po pravilih morala bežati, v meni zbudili več upanja, kot mi ga je bil moj oče pripravljen vzeti.

Recimo, da sem zadovoljivo pospravila kuhinjo in kupi oblačil, ki so preveč natančno zloženi po barvah, na sinje modrih talnih ploščicah čakajo na dogodivščino v pralnem stroju.

Kava se je že skoraj shladila, zato poskušam uloviti še zadnjih nekaj minut miru. Po klicih sodeč, ki sem ju ravnokar prejela, bi se moral današnji dan raztegniti vsaj za nekaj ur ali pa bi se dopoldne moralo za nekaj ur ustaviti. In spet pomislim na današnje sanje. Ker so v večji meri odražale realnost, se jih poskušam spominjati le v določenih, najbolj realno nemogočih odsekih. Na primer, ko sem se pogovarjala s človekom, ki me v resničnem življenju sploh ne opazi. V sanjah je bil tako prijazen, da bi rada še do poldneva pila kavo in razmišljala o najinem pogovoru. Izvzela bi le zadnji del sanj, v katerem sem preko spleta ugotovila, da ima ženo, ki nosi prav takšno ime kot jaz. Morda pa so bile to preroške sanje in sem bila to pravzaprav jaz sama?

»Zdravo! Sem hitra, kajne? Si pripravila kaj za pod zob?«

»Ne, nisem, ker mi ne pustiš, da v miru popijem jutranjo kavo. Bi toast?«

Sestra, nekaj let mlajša od mene, sede na stol in zavzdihne: »Ah, lahko. Saj veš, da nisem izbirčna. Toda, ne pozabi na majonezo in košček paradižnika, prosim!«

Izgleda utrujeno in zaskrbljeno: »Kako je z očetom? Kaj pravi zdravnik?« »Naj ne pleza na streho.«

Zasmejem se. Nihče ne pozna očeta bolj kot jaz. Več kot zlomljena roka, več kot življenje samo mu pomeni denar. Pa ne denar sam po sebi, ampak kopičenje denarja.

»Včasih mi ga je kar malo žal. Nikoli si ni dovolil spoznati radosti pristnih medosebnih vezi.«

Ko ji prsti spolzijo med njeno priljubljeno jutranjo jed, skorajda malomarno odvrne: »Ne bom se obremenjevala z njim. Človek živi pač po svojih pravilih.«

Pa vem, da ji ni vseeno, a tudi sama ne želim razpredati o tem: »Boš prišla v petek na literarni večer? Menda naj bi ga vodila jaz, vsaj Valerio tako pravi. Govora bo o migrantih.«

»Super ideja. Poskusila bom priti. Hej, lahko bi povabila tudi Rajim in Nazar. Njuna zgodba o poti v Evropo bi zagotovo navdušila občinstvo.«

Nad sestriino idejo nisem preveč navdušena. Pravzaprav je razkrivanje osebnih zgodb sirskih beguncev, ki so pred leti prepešali malodane skoraj ves Balkanski polotok, postala perverzna praksa medijskega poročanja. Vsakokrat se ob takšnem razmišljanju spominjam izjave profesorja, ko nam je na enem izmed predavanj razgalil neizmerno zanimanje ljudi starega Rima za zasebno življenje njihovih cesarjev. Bolj kot je bila njihova intimna zgodba nesrečna ali pa sočna, kakor hočete, več občudovanja je požela. In tudi pri dogajanju okoli sirskih migrantov se ni nič spremenilo!

»Rajim in Nazar bi povabila le kot poslušalca, njune zgodbe pa ne bom razkrila. Skozi literarni večer bi se rada posvetila percepciji zahodne družbe do konstrukta Drugega. Saj veš, kaj si mislim o tem.«

»Ves čas se obremenjuješ s stvarmi, ki jih sama ne boš nikoli rešila! Eno človeško življenje je enostavno prekratko za tako daljnosežne cilje, kot si si jih zastavila.«

»Ko sem dobila otroka, sem postala še bolj občutljiva na to, da so *čefurji* bitja z drugega planeta!«

»Pozabi na to. Raje povej kaj bolj spodbudnega, prosim.«

»Hm, lahko bi ti povedala kaj več o svojih sanjah, ki sem jih imela danes. Vendar se bojim, da bi izpadla preveč patetično za tridesetletnico brez avtomobila in moža. Po pravilih vraževernosti pa jih tako ali tako moram zadržati zase, saj se v nasprotnem menda nikoli ne uresničijo.«

»Ne sitnari. Si na dosegu svojih sanj in avta sploh ne potrebuješ.«

V smehu ji odvrnem: »Pa tudi moža ne. No, včasih se ga ne bi branila. Sploh ne sedaj, ko je odplačevanje kredita za stanovanje vse bolj obremenjujoče.«

S sestro se zresniva in Amy nadaljuje: »V medijih se ves čas govori, da bo najmanjše kredita sčasoma

postalo vse bolj težavno. Si predstavljaš, da ljudje ne bodo mogli več vzeti posojila za nakup avtomobila? Ali pa za plačilo šolnine.«

Poskušam si zamisliti ljudi, kako se gnetejo v prepolnih avtobusih ter vlakih. Gospodinje s polnimi vrečami hrane, ob njih ljudje z aktovkami ali nahrbtniki, vračajoč se z dela. Mladi, nadebudni študenti in ostareli pari, ki s pritajenim nasmeškom motrijo svet okoli sebe. Stari, mladi, Slovenci in tujci, ženske in moški, premožni in manj premožni. Pomislim, kako zanimivo bi bilo videti vso to raznolikost družbe na enem mestu! Morda pa nam bo propad bančnega sistema prinesel zavedanje, da smo si ljudje vendarle bolj blizu, kot si mislimo. Bomo morali za to plačati res tako visoko ceno, kot kažejo trenutne družbenopolitične okoliščine? Kako ironično.

Ko sva pozajtrkovali, sva skupaj odšli proti centru mesta. Lepo je imeti za najboljšo prijateljico sestro – še posebej v času, polnem negotovosti.

Sprejela sem Valerijevo ponudbo. Odločila sem se, da med goste povabim tudi nekaj strokovnjakov, tako da bi skozi prizmo vsebine romana in hkrati strokovnega mnenja poskušali dognati odnos Evrope do Drugega.

Preden stopim pred občinstvo, na hitro ošinem vsakega obiskovalca posebej in nekje v sredini zagledam sestro. Njena prisotnost me razvedri in občutek imam, da je moja trema s tem malce manjša.

Ob njej je nekaj stolov še praznih in pomenljivo pogledam Valeria: »Naj še malo počakam?«

Zmaje z glavo. Zgleda, da množica še ni pripravljena na začetek, vse preveč so glasni in zdi se, kot bi se bili poznali med seboj. Ko Valerio vendarle da zna za začetek, stopim na oder in na kratko ogovorim vse zbrane: »Spoštovane obiskovalke in spoštovani obiskovalci današnjega literarnega večera na temo Evropa, koga se bojiš?, v katerem bomo poskusili predstaviti aktualno knjižno uspešnico prepoznavnega slovenskega avtorja in preko nje predstaviti odnos evropske družbe do priseljencev. Naj vam predstavim današnje goste ...«

Večer se je pričel precej sproščujoče. Verjetno tudi zaradi pozornosti, ki jo je požel sicer precej priljubljeni pisatelj. Mlajše obiskovalke so ga občudujoče pogledovale – predvsem, kadar si je hitel popravljati goste lase, ki so mu vsake toliko časa silili na čelo. So ga sploh poslušale ali so ga le gledale?

Občasno sem pogledala proti sestri in stoli poleg nje so bili še vedno prazni. Šele čez čas so se zapolnili z dvema ali tremi zamudniki. Med tem pa se je v pogovor vključilo tudi kar nekaj poslušalcev in odločila sem se, da se poskušam čim manj vmešavati v tok, ki nas je nesel vse globlje in globlje.

»Od kod pravzaprav strah? Tega se nihče na glas ne upa vprašati. Bi res temu lahko rekli strah? Recimo mu raje nestrpnost do Drugega,« se je oglasil mladi poslušalec.

»Strinjam se,« je takoj vskočil eden izmed gostov, »je sploh opravičljivo govoriti o strahu kot takem? Če da, kakšen je? Je morda privzgojen in kakšno vlogo imajo pri tem šolski aparat in ideologije, ki se zrcalijo skozenj?«

Novo iztočnico je ponudila strokovnjakinja, ki je sedela poleg pisatelja: »Morda ne bi bilo napak, če bi povezali takšna vprašanja z vidiki različnih disciplin. Ni nujno, da je opisovanje strahu povezano zgolj s psihologijo posameznika. Lahko je povezano tudi z duševnim ozračjem družbe nasploh, na katerega vplivajo politiki. Izbruh nestrpnosti je povezan tudi s trenutnimi razmerami v družbi.«

Nekako na sredini pogovora sem se ozrla proti občinstvu in med njimi nenadoma ugledala človeka iz današnjih sanj. Niti malo nisem pričakovala, da ga bom ugledala ravno tu in ravno tedaj, ko si nisem mogla dopustiti, da bi me izdala negotovost in trema! Za trenutek se mi je zdelo, da ne slišim prav nobenega gosta, misli pa so mi v glavi preskakovale v neurejenem zaporedju. Naj za mnenje najprej povprašam pisatelja? Naj prosim obiskovalce za mnenje ob koncu večera? Zajel me je strah in najraje bi zbežala.

V nekem trenutku so gostje ostali brez besed in poskušala sem najti rdečo nit: »Torej, prišli smo do spoznanja, da je Evropa soočena sama s seboj. Kot da stoji pred zrcalom, a si tega ne upa priznati. Od vala migrantov je minilo že kar nekaj let in od takrat naprej – kolikor se spominjam – se nihče več ne ubada z njimi, Evropa pa je še vedno na isti točki – še vedno pritlehno goji strah in nestrpnost. Za konec naj povprašam še publiko za mnenje. Morda bi kdo rad še kaj dodal?«

Glave so završale in nekaj ljudi je dvignilo roko. Med njimi ni bilo njega, ki je s poglobljenim pogledom

motril goste.

»Mislim, da se koncept Drugega – ali pa strah, kot bi rekli po televiziji – v evropski družbi zrcali tudi skozi neskončno zapleten birokratski proces 'integracije'. Je res potrebno žrtvovati toliko časa in mirnega duha zgolj za nekaj papirjev, s katerimi lahko legalno zaživiš normalno življenje?« se je oglasil prvi poslušalec.

»Prav res,« je potrdil drugi, »mislim, da je Evropa svetlobna leta daleč od kozmopolitske države! Pravzaprav se približuje vse bolj nemogočim poskusom zapiranja evropske družbe pred priseljenci. To se zrcali tako v sferi visoke politike kot v vsakdanji realnosti okoli nas.«

Po koncu večera so imeli gosti in vsi, ki so prišli, na voljo skodelico čaja in nekaj sladkih dobrot. Poskušala sem poiskati sestro, a se kar nisem mogla izviti iz množice, ki se je počasi pomikala proti mizi s piškoti. V kotu pri izhodu sem ga zagledala in najraje bi se mu izognila s skokom skozi okno. Pa ni šlo, pred mano je bilo vedno manj ljudi, a vrata vse bolj oddaljena.

Ko sem pogledala stran, sem opazila njegov resen izraz na obrazu. Sestra, ki me je čakala na hodniku, mi je pomahala: »Boš ostala tu?«

Skomignila sem z rameni. Strah, ki sem ga čutila v sebi, je naraščal in naraščal. Toda strah pred čim? Človek iz sanj je stal nekaj korakov od mene in ni bilo nikogar, s komer bi se lahko pogovarjal.

»Naj ti predstavim prijatelja!« je zaklical Valerio za mojim hrbtom, »in nikar mi ne reci, da moraš oditi domov.«

Človek iz sanj mi je podal roko v pozdrav in Valerio je posegel vmes: »No, pa pustimo strah ob strani, posvetimo se prijaznim besedam.«

In smo odšli ...

Strani iz moje knjige

knjižna nagrada
Sanja Premović

Sobota, 9. 8. 2014

V zraku je visel vonj po razkrajanju in čutiti je bilo vlago, ki je načela gole stene. Smrt je med zidove že razgrinjala svoje črno ogrinjalo. Babica je zrla vanj izza debelih očal, ki so ji prekrila skoraj ves obraz, da je izgledala kot velika, v lastne gube ujeta žuželka. Skoraj ni mežikala, v neko točko je lahko zrla celo večnost, da si že mislil, da je prenehala dihati in se je njena duša vpila v zidove, ko je počasi priprla veke in jih še bolj počasi ponovno razprla. Ni je rad gledal v oči, zaradi mežikanja oziroma

nemežikanja, predvsem pa zato, ker se mu je, vedno ko se je zazrl v babičine rjavo-zelene oči, ki jih je nosil tudi sam, zdelo, da se izgublja. Bile so brezizrazne, a imele so moč, ki ga je posrkala v temo, daleč v babičino lobanjo. Bal se je, da bi bil v njeni glavi skupaj z njo ujet in bi bila tudi njegova duša ohromljena.

Na začetku je vsaj štiri dni v tednu po faksu prihajal k njej in se pogovarjal z njeno senco. Potem pa je nekega dne, ko je zrl v njen prazen izraz, dojel, da je več ni tam notri. To ga je zlomilo in od takrat je prihajal samo še ob sobotah. Nikoli niso ostali dolgo, pa še ta čas se je razblinil na mikrosekunde in se razvlekel čez celoten spekter vesolja. Vsak babičin mežik je bil od naslednjega oddaljen za en majhen kozmos. Mama in oče sta sedela na svojih običajnih mestih in se, kakor vedno, pogovarjala o stvareh, ki so zapolnjevale čas med vesolji in v nobenem od njih niso imele smisla. Mama je tu in tam dvignila pogled in s tesnobo v obeh rekla nekaj v smislu: »A ne, da je tako, mama?« in potem začela še s »Se spomniš, ko si ...«, da bi imela ob odhodu občutek, da je opravila svojo dolžnost kot hčerka in materi namenila nekaj besed, ki jih ni razumela, o spominih, ki jih ni več imela. Potem je vedno znova, z istim zamaknjenim pogledom in rahlo trepetajočo spodnjo ustnico, obrnila pogled proti svojemu sinu, ki je sedel nasproti babice in strmel v svoje dlani, se mu slabotno nasmehnila in se olajšana vrnila k praznim besedam in svojemu možu.

Ura na steni je pridušeno tiktakala in kazalec je rezal mučno ozračje v sobi. Ko so vsi planeti v vesolju trikrat ali celo štirikrat zaokrožili vsak okoli svoje zvezde, je mama vstala in počasi stopila babici za hrbet.

»Mama, zdaj moramo iti ... Glej, da boš pridno jedla. Lepo te je bilo videti, pridemo spet naslednji teden.« Roke so ji počivale na naslonjalu starega naslanjača, v katerem je sedela babica, in zdelo se je, kakor da je z njim spojena. Ko ni bila v postelji, so jo vedno našli v njem, v istem položaju, kako strmi v isto točko, ki jo je vsako soboto ob treh popoldne zamenjal njen vnuk. Nekoč je poskušal ugotoviti, katera je ta točka, in preiskal steno za svojim hrbtom, da bi videl, kaj bi lahko držalo babičino pozornost. Ampak na steni razen ure in obledelih madežev, ki so tam ostali, ko so premaknili pohištvo, ni bilo ničesar. Tako se je odločil, da babica najbrž zre v uro in si takoj za tem premislil, ker mu je ta ideja naježila dlake na rokah in zmrazilo ga je vse do drobovja. Prvih nekaj mesecev je bil njen stol nameščen pred oknom, kamor so po navadi posadili ljudi, da jih ne bi popolnoma odrezali od zunanjega sveta. Potem pa so se ji na stari, prosojni koži pojavili izpuščaji od sonca, ki je več ur na dan sijalo nanjo. Nato so zagrneli zavese in hitro ugotovili, da tudi to nima nekega smisla. Na koncu pa je pristala tu, pred praznim zidom, strmeč v sekunde, ki se neutrudno stekajo v njen konec. Njej pa je bilo tako ali tako vseeno.

Mama je babico nalahno pobožala po laseh, kot bi se je bala dotakniti, in nato pomignila možu in sinu, naj vstaneta. Sin je strmel v svoje dlani, tako da se je vedno zganil šele, ko je zaškripal očetov stol, kar je pomenilo, da bodo odšli. Ko je vstajal, je skozi lase, ki so mu padali na čelo, pogledal babico, katere oči so se znova fiksirale na običajno točko na steni. Bolj iz navade kot iz naklonjenosti je lupino ženske, ki jo je včasih koval v zvezde, poljubil na lice, da so se ji velika očala nerodno zasukala in ji jih je moral popraviti nazaj na nos. Sobo je zmeraj zapustil zadnji in ko je stopal proti vratom, se mu je zdelo, da mu babica sledi s pogledom. Vedno znova si je sam pri sebi oddahnil, ko je med zapiranjem kljuke v koticu očesa videl, da se ni nič spremenilo in se zato sovražil. Predstavljal si jo je, kako nekega dne odlepi roke od krila in glavo od naslonjala in se čez mizo stegne k njemu, da mu odtrga pogled z dlani in ga prisili, da jo pogleda. Potem iz zaprašenih glasilk vsuje besede, ki mu očitajo, zakaj jo je zapustil in zakaj prihaja vedno redkeje, zakaj je nikoli ne pogleda in zakaj so njegove ustnice tako bežne, ko jo poljubi na zgubano lice. Sprašujejo, ali se ne spomni, koliko dopoldnevov sta preživela skupaj, igrala Človek ne jezi se in tekmovala, komu uspe v krajšem času zložiti škatlico puzzlov v njegovega najljubšega

Disney junaka? Ali se ne spomni, kako ga je učila vrtnariti in mu odstopila svojo gredico, kjer mu je pomagala nasaditi jagode, ki mu jih je, ko jih je sonce obarvalo rdeče, segrela in z njimi prelila sladoled? Kako ga je vsak torek in petek, ko je šla mama na masažo, čakala pred šolo s toplim nasmehom in gumijastim bombonom, ki mu ga je skrila za uho. V nočnih morah si jo je predstavljal besno, z grobimi besedami in rokami, ki bi ga potegnile v svojo praznino. In vso to jezo bi prenesel. Vendar je vedel, in to ga je nezno bolelo, da babica v resnici ne bi bila jezna, bila bi žalostna. Tako žalostna, da bi ji strlo srce.

Torek, 19. 11. 2013

Deja

Lasje ji dišijo po gozdu, in ko skupaj sediva v tišini, šelestijo kot drevesa v vetru. Krasni so in neukrotljivi. Njene oči so modra globina, v njih se utopi vsa žalost. Včasih priplava na površje zajet zrak.

Že dolgo je nisem videl, da bi se smejala. Ko me zasači, da jo gledam, se mi nasmehne s tistim krhkim nasmehom, ki pravi, da sem bedak in da me ona nikoli ne more ljubiti. Vedno znova me ubije s tem nasmehom, a ostanem živ, da bi ga spet videl. Večinoma sploh ne opazi, ko jo primem za roko. Držim njene mrzle prste in pustim, da mi njen pulz polzi skozi dlan. Ko ponovno zamežika v stvarnost, jo čisto nežno in počasi izvleče in si jo položi v naročje. Naslednjo sekundo več ne sedi ob meni. Predstavljam si jo, kako tava nekje med svetovi in išče svoje mesto. Predstavljam si jo srečno, s pravim nasmehom.

Najlepše mi je bilo, ko mi je dovolila v svojo glavo. Utrla mi je pot skozi skrivni vrt svojih misli, da mi je bilo, kakor da ji zrem naravnost v dušo. Nikdar je nisem prosil ali ji dal povoda, zato nikoli nisem mogel vedeti, kdaj se bo zgodilo. Kar naenkrat je odprla usta in posrkalo me je noter. Potem sva sedela več ur, ona je govorila, jaz pa sem poslušal in lovil sonce v vrtu. Nekoč mi je pripovedovala o starih ljudeh. Predstavljala si jih je najinih let in v njih videla milino, ki jo dobi le roža, ki začne veneti. Zanje si je izmišljevala najzanimivejše življenjske zgodbe. Ko sem ji povedal za babico, me je objela in me dolgo ni spustila, pa vendar sem čutil, da jaz tolažim njo. Pred sedmimi meseci je umrl njen fant. Na avtocesti se je z motorjem zaletel v tovornjak. Na nek način je umrla tudi ona.

Četrtek, 17. 3. 2016

Bleda in krhka roka se pojavi med vrati in jih zaustavi. Sledi ji pegast nos in sive oči, ki vprašljivo gledajo. Zrem v punco, staro kakšnih 23 let, s svetlimi lasmi, spetimi na hrbtu in belo opravo ter čakam njene besede.

Ne pridejo. Stopi korak bližje in nekaj v njenem pogledu pravi, da me želi prebrati. V roki nosi debelo knjigo z zelenimi platnicami, ki se ob robovih že vihajo pod pritiskom časa. Hočem ujeti naslov, zapisan ob strani, ampak sonce, ki svoje zadnje žarke pošilja v sobo, odseva z zlatih črk, da se zlivajo ena v drugo.

Njene oči dvignejo težko platnico moje knjige in jo z zamolklim zvokom odprejo, da se prah dviga do vesolja. Listi šumijo in se upirajo neznanki, ki jih je zmotila med spanjem. Črke poplesavajo, se pomešajo v nedojemljive besede in se skrivajo na naslednjih straneh. Zašumi mi v ušesih in z neznanskim naporom odvrnem pogled z njenih oči, zaprem knjigo in jo trikrat zaklenem, kot tiste butaste dnevničke, ki sem jih v osnovni šoli za rojstni dan kupoval sošolkam, ki so vanje tisočkrat svoje ime zapisale s priimkom sošolca, v katerega so bile zaljubljene.

S pogledom, priklenjenim na svoje zguljene čevlje, ujamem njena stopala, ki naredijo še en korak proti meni, da zavoham njen parfum, in nato stopijo proti postelji. Slišim, kako nekaj vzame z nočne omarice. Na snežno belih tleh poiščem njena stopala in počasi, z ogromno previdnostjo, dvigam pogled v iskanju njenih oči. Dolge trepalnice zastirajo sivino, ko zre v uokvirjeno fotografijo, ki je, odkar je tukaj, na babičini nočni omarici.

Njene besede presekaajo tišino, ki se je v sobi kot lena mačka zleknila na preprogo in čakala, da jo preženemo. Še ujamem njen rep, ko švigne skozi vrata, in si v glavi ponovim, kaj je rekla.

»Spraševala sem se že, kdaj te bom spoznala.«

Še vedno zre v sliko in majhen nasmešek priviha njene tenke ustnice.

»Njene oči imaš,« mehko reče in fotografijo postavi nazaj na prejšnje mesto, da se zavzamem, kaj je na njej.

Podoba mi v misli prikliče spomin.

Jaz, mama in babica v termah. Star sem bil okoli pet let. Sonce mi je zapeklo lica in nos. Že drugič v istem dnevu sem tečnaril za sladoled, ampak mi ga mama ni hotela kupiti. Cmeril sem se kot punčka. Debele, slane solze so polzele po vročih licih in jih hladile. Začutil sem, kako topla roka vzame mojo in me potegne za sabo. Hodil sem skozi meglico solz in sledil babici, ki me je za maminim hrbtom peljala do stojnice s sladoledom. Mama je bila seveda besna, kar se vidi na sliki. S kislim nasmeškom gleda v fotoaparatus, ki ga je babica v roke potisnila nekemu mimoidočemu. Babica je na fotografiji točno takšna, kot se je najraje spominjam. S prijaznim, nagajivim nasmehom in svetlimi očmi me gleda, kako se na vsa usta, umazana od čokolade, smejem v objektiv.

Ko se vrnem iz spomina, se mi punca na široko smeji. Šele nato ugotovim, da je njen izraz zrcalo mojega. Ogromen, bedast nasmešek je prilepljen na moja usta in nemudoma izgine, ko se ga zavem. Povesim pogled in ga spet priklenem na sliko, ki je vzbudila srečen spomin.

»Jaz sem Hana,« mi punca z nasmeškom pomoli belo roko.

Pogledam jo, roko, prepredeno s tankimi modrimi žilami in dlan pogriženih nohtov, in jo spoznam s svojo. Čuden se mi zdi kontrast med mojo temno kožo in njeno svetlo, kot evrokrem.

»Bor,« rečem in se zdrznem ob svojem hripavem in tresočem glasu. Že dolgo nisem spregovoril.

Še vedno se mi smehlja in me gleda, kot da sem majhen otrok, in kar čakam, da me bo uščipnila za lice. Nelagodno se prestopim in roke, ki mi mlahavo visijo ob telesu, porinem globoko v žepe.

Pogleda dol, na svoja prsa, na katerih stiska zeleno knjigo, kot da bi pozabila, da je tam.

»Prišla sem ji brat. Ne vem, kaj je rada brala, pa ji berem kar *Moby Dicka*. Že pri 23. poglavju sva, lepo nama gre –«

»Zakaj,« jo prekinem in v meni se po dolgem času nekaj zgane. Njene oči potemniijo.

»Zdelo se mi je ... Hotela sem ... Ne vem. Mogoče je butasto, ampak jaz mislim, da me sliši, ko ji berem. Včasih se mi zdi, da –«

»Ne sliši te. Rastlinica je.« To žareče čustvo, ki se je izgubilo v otopelosti, prevzame moje telo in v svet bruha z mojih oči, lic, glasu in rok, ki jih v žepih stisnem v pesti. Kako si drzne. Ta bedna punca, ki je sploh ne pozna, ne ve ničesar o njenem življenju, o zgodbah, ki jih je pripovedovala, o čudoviti glasbi, ki jo je izvabljala iz klavirja, o radovednih očeh, ki so ljubile lepoto. Gledam jo, kako leze vase, oči ji begajo med mano in babico in tako krčevito se oklepa knjige, da so njeni členki beli kot stena za njo.

»Ampak –«

»Ne sliši te, razumeš?! Ničesar ne sliši! Že tri leta leži na tej postelji ali sedi na tistem stolu in se utaplja v lastni slini. Njeni možgani so mrtvi in nobena knjiga tega ne more spremeniti!«

Začutim solze, ki se nabirajo v koticu oces in se prelijejo čez rob. Pustim jih, da tečejo po licih in se stekajo v usta, da okusim lastno bolečino. Žalost, jeza in sram ustvarijo okus, ki me sili, da vsebino želodca izbruham v tisto ogabno vedro ob postelji. V glavi mi zadoni in Hanina krhka podoba se vrtinči pred mano.

Vrata se s sunkom odpro in piš svežega zraka s hodnika butne v sobo. Sesedem se na posteljo, da se babičino mlahavo telo zamaje kot na valovih, in globoko zadiham.

»Kaj se dogaja, je vse v redu?« Majhna in debela medicinska sestra očitajoče strmi vame iznad kvadratnih očal, ki se še komaj oklepajo konice nosu. Ena roka je uprta ob bok, z drugo se naslanja ob kljuko, ki stoka pod njeno težo.

»Nič ni, Jasna,« ji Hana odgovori z glasom, ki pravi drugače, ne da bi se obrnila k njej. Jasna izgleda, kot da želi še nekaj reči, ampak me le svareče pogleda, se zasuka na tolstih petah in zapre vrata. Sedim na postelji in zabodeno gledam v kljuko, ki še vedno vibrira od Jasninega močnega prijema. Verjetno je ona tista, ki babico dvigne s postelje in jo posede na stol. Nikakor si ne morem predstavljati, da bi bilo tega zmožno to šibko telo pred mano. Njene ključnice tako izstopajo z vratu, da bi lahko nanje obesil obešalnik. Sunkovito se dvigajo in zdi se, da se bodo zlomile pod težo njenega dihanja. Kolena, ki kukajo izpod belega krila, so nagrbančena v čudne oblike in zdi se mi, da lahko v gubah razberem obraz. Nadaljujejo se v tanke, krive noge in nežne, bele dlačice, ki jih je zgrešila britvica, so postavljene tako strogo pokonci, da bi se vojaškemu častniku orosilo oko.

Rumene nogavice so kontrast modrikasti koži in belini, v katero je odeta in v tem turobnem okolju izgledajo skoraj komično. Odurni, beli cokli, ki jih nosijo vse sestre, so že pošteno zguljeni in vsaj dve številki preveliki.

Njene oči so polne žalosti in pomilovanja. Šibim se pod lastnimi čustvi in njenim pogledom. Stran moram.

»Šel bom,« rečem tako tiho, da nisem prepričan, ali me je slišala, in vstanem s postelje. Babico, ki je niti atomska bomba ne bi zdramila iz spanca, poljubim na lice in mimo krhkega dekleta izginem iz sobe tako hitro, kot bi mi šlo za življenje. Ko roka spusti kljuko, me noge izdajo in se kot puding razlezejo po hodniku. Srce dela prevale in akrobatske trike, da mi žila na vratu utripa v neenakomernih pulzih.

»Jaz mislim, da me sliši.« Znova in znova mi njene besede odzvanjajo v možganih in spomnim se, ko sem jih pred tremi leti sam ponavljal mami in očetu.

»Sliši nas. Ko si spregovorila, je trznila z levim očesom. Mama, pridi! Usedi se na posteljo.« Z roko sem potrepeljal žimnico poleg sebe in opazoval babičin izraz. Nikoli je nisem videl tako spokojne. Velikokrat sem jo ujel, ko je zadremala na kavču, vendar ni nikoli spala takole. Smrčala je tako glasno, da je, ko so se sosedi odselili, ponosno trdila, da jih je lastnoročno odgnala. Sedaj pa je neslišno spala z zaprtimi ustnicami, da sem vsaki dve minuti prislonil dlan ob njen nos in preveril, ali diha. Za seboj nisem slišal korakov. Ozrl sem se čez ramo, da bi videl, ali so moje besede dosegle mamo. Obrnjena je bila proti oknu, roke so ji brez življenja visele ob telesu. Nepremično je stala in zazdelo se mi je, da smo vsi trije zamrznjeni v času. Težak zrak se je nabral pod stropom in se zaril pod nohte.

»Mama?«

Počasi se je obrnila in me pogledala z očmi, ki jih ne bom nikdar pozabil. Bile so popolnoma prazne. V njih ni bilo ničesar. Ledena maska je prekrila obraz, uvel od obupa. Dolgo se je oklepala tiste maske, dokler se ni en dan zlomila, da so se koščki razleteli po tleh in se spremenili v vodo.

Tisti dan je z očetom sedela pri mizi in strmela nekam v prazno. Babica se je ravno zbudila. Sedel sem ob njej na postelji in jo držal za hladno roko. Tiho sem ji pripovedoval o Deji, da me starša ne bi mogla slišati, ampak tako nista poslušala. Oče je preučeval mamin ledeni obraz in s prsti desne roke risal nevidne kroge v les mize.

Svoji nemi zaupnici sem z besedami naslikal Dejine poteze, jo popeljal v skrivni vrt in ji razkril svojo nesrečno ljubezen. Samo njej sem povedal, drugega nisem imel. Preden je njeno dušo ohromila kap, sva vsako sredo in petek sestavljala ogromno sestavljanko. Pokrov škatle sva izgubila, zato do konca nisva vedela, kakšno sliko bodo tvorili koščki. Mene je to spravljal ob živce, njej pa je bilo v veselje sestavljati v nevednosti. Rada je imela uganke in vedno me je dražila, da sem jaz njena najljubša uganka. Zanimalo jo je vse, kar se mi je godilo v življenju. Večini najstnikov bi bila radovedna babica odveč, jaz pa nisem imel nič proti. Imela sva dogovor – informacija za informacijo. Jaz sem odgovarjal na njena vprašanja, ona pa mi je pripovedovala zgodbe. V življenju se ji jih je nabralo ogromno in znala jih je povedati tako doživeto in s takšnim zanosom, da si jadral na njenih besedah in te je veter nosil v sanje. Sprehajal sem se po gozdovih zelenih koticov njenih oči in se spuščal v globoka brezna rjavih brazd.

Babica je začela kašljati in njen prsni koš se je sunkovito dvigal v naporu, ko je hlatala za zrakom. Skočil sem s postelje in groza mi je napolnila telo. Njene oči so pordele, ustnice so se obarvale modro in iskale zrak, ki se jim je izmikal. Milijon svetlobnih let stran sem zaslišal premikanje pohištva in očetove hitre približujoče se korake.

»Bor!« Oče je stal na drugi strani postelje in me z vzklikom povlekel nazaj na Zemljo. Zamežikal sem in storil tako, kot so nas naučili. Z očetom sva na vsaki strani dvignila žimnico in babico posedla v poldedeč položaj. Slina je počasi odtekala po grlu in kmalu je normalno zadihala. Suhe ustnice so se ponovno zaprle in zdelo se je, kot se ne bi nič zgodilo. Z očetom sva si oddahnila in nekaj sekund postala ob postelji. Nato se je oče z vzdihom vrnil nazaj k mizi. Mamo, ki je z ledenim pogledom še vedno opazovala praznino, je ljubeče pobožal po ramenu in se z njeno dlanjo v svoji usedel.

Prvič sem v svojih starših videl tujca. Na vratih je rahlo potrkalo in bradati zdravnik v beli halji in novimi izvidi v roki je s prijaznim pozdravom odprl vrata. Očetu je pomignil, naj z njim stopi ven, in ta mu je s težkimi koraki sledil. Vrata je pustil priprta.

»Mama?«

V led ujeta ženska na stolu se je zdrznila, vendar se ni obrnila.

»Poglej jo! Tvoja mama je!« Glas, ki je privrel iz pljuč, je bil tako glasen in tako bodeč, da je krvavelo grlo.

Mamina glava se je sunkovito obrnila in prazne oči so našle babičino nepremično telo. Kapljice slin so polzele po bradi in v majhnih krogcih močile majico.

Pred mojimi očmi se je ledena maska z njenega obraza odtrgala kot gora ledu z ledenika in spolzela na tla. Z ušesa parajočim pokom se je razletela na majhne drobce, ki so se zvalili pod pohištvo. Sonce jih je stopilo v bolečino.

Mamino telo se je skrušilo na mizo, ko je s krčevitim jokom na plano spustila vse, kar je držala v sebi, in se očistila bolečine. Stopil sem k njej in jo gladil po sivem narastku. Na svoj način jo je imela rada bolj, kot sem si kdaj koli mislil. Po tistem je hitro prebolela.

S hrptom slonim na vratih in poskušam umiriti srce. Mimo mene stopi nekaj visokih pet, Allstark in belih coklov in prepričan sem, da me vsi čudno gledajo, a mi je vseeno. Z roko se oprem ob zid, da bi lažje vstal, in ko se z glavo skoraj udarim ob vrata, slišim nežno škripanje stola v sobi. Uho približam lesu in poslušam.

»23. poglavje,« s tihim glasom reče Hana.

Četrtek, 3. 4. 2014

Pes se s težavo dvigne s tal in zadnje noge nekako povleče v stoječ položaj. Počasi stopi k meni, da kremplji na sivih tacah zvonkljajo po parketu. Ovoha moje hlače in se nato z vonjem po babici zavleče pod kuhinjsko mizo in zaspi. Ko v spanju maha z repom, vem, da sanja o njej. Ko sem se nekoč zazrl v njegove rjave oči, se je v meni nekaj premaknilo. V njih ni bilo modrosti, kajti pes ni bil posebej brihten, se pa je v njih odpiralo celo veselje. Bile so globoke in polne zvezd. Odkar babice več ni, je zvezd le še peščica, počasi umirajo in padajo na zemljo.

Ona je bila ves njegov svet in odkar je ni, blodi okoli in se oklepa spominov. Spi na njeni postelji, sanja v objemu njene odeje, ki počasi izgublja njen vonj, in se vsak dan zbudi v trpljenje, ko ugotovi, da se ni vrnila. Tisti dan, ko so jo odpeljali, sem se usedel zraven njega na tla, kjer se je tresel in jokal, da se mi je trgalo srce. Takrat mi je zadnjič položil glavo v naročje in pustil, da mu gladim kuštravo dlako.

Razen psa se vsi obnašajo po starem. Mama skoraj ne opazi, da babice ni več. Nekoč je, ko so se nenajavljeno pojavili gosti, vso kramo, ki se je že več dni valjala po dnevni sobi, pred tujimi očmi skrila v babičino sobo in očitno ugotovila, da je v hiši neizkoriščen prostor, ki ga zdaj uporabljamo kot skladišče. Vsa krama, ki jo oče ali mama privlečeta od bog ve kod, prej ali slej konča tam.

Ko sedimo pri kosilu, je babičin stol tako grozno prazen. Glasna tišina se dviga z usnja, radio pa je navit do konca, da ne bi opazili. Vilice udarjajo ob krožnik, noži režejo tesnobo, moje narobe obrnjene oči v žlici umikajo pogled.

Torek, 5. 4. 2016

»Na.« Pomolim ji knjigo s plastičnimi platnicami.

»Kaj je to,« vpraša in iztegne belo dlan. Knjigo si položi v naročje in jo odpre. Z ustnicami neslišno oblikuje naslov. »Agatha Christie,« me vprašujoče pogleda s previdnimi očmi.

»To je najraje brala. Doma imamo celo zbirko.« Gledam jo, kako počasi vstane s stola in negotovo stopi proti meni.

Hitro, preden utegne spregovoriti, izginem na hodnik in proti izhodu, da moji koraki odmevajo med praznimi stenami.

»Kdo je bila tista punca?«

»Katera,« vprašam, čeprav vem, koga misli.

»Tista s temnimi lasmi. Videla sem, da je prišla s teboj na kolesu.«

»Aja. Deja. Moja prijateljica.« Zaboli me, ko zadnja beseda spolzi iz ust.

»Zelo je lepa.« V njenih očeh se zasveti zavist, ki jo spremlja žalost. Predstavljam si Dejo, kako stoji ob njej, in zasmili se mi. Katerakoli punca, ki bi jo primerjal z Dejo, bi bila dolgočasna, medel obris, ki se izgubi v ozadju. Ko te je pogledala, si dobil občutek, da lebdiš pod soncem. Njene temne, modre oči so te vklenile v okove, ki se jih nikoli v življenju nisi želel rešiti. Skoraj črni lasje so ji na hrbet padali kot svilen slap in božali temno kožo, celo temnejšo od moje. Ko je stopila v sobo, je ves zrak posrkalo v vesolje in vsi smo dihali samo njo.

»Vem,« zamaknjeno rečem in se z njenim obrazom pred očmi sesedem na stol.

»Zaljubljen si vanjo.« Smehlja se in prekriža roke v krilu. Nekaj v njenem glasu me zbode. »Ne vem, o čem govoriš.«

»Daj no, Bor! Jasno je kot bel dan!«

»Kaj bi lahko prosim brala ali bila tiho?«

Našobi ustnice in me z dvignjenimi obrvmi izzivajoče gleda. Z dramatičnim vzdihom čez par trenutkov prekine najino tekmovanje strmenja in z nočne omarice vzame knjigo, ki počiva zraven slike iz term. Udobno se namestim in s pogledom objamem babico. Leži z zaprtimi očmi in spokojno diha.

»6. poglavje.«

Ponedeljek, 18. 4. 2016

»Mislil sem, da si starejša.«

»To je zaradi podočnjakov,« reče in se v zadregi dotakne obraza.

»Kakšnih podočnjakov,« vprašam in se ji prijazno nasmehnem, čeprav nama je obema jasno, da gromozanska podočnjaka kot dve črni luknji grozita, da celo sobo posrkata v njeni orbiti.

Sramežljivo me pogleda izpod vek in mi vrne nežen nasmeh. Stopi k oknu in popoldansko sonce se ujame v njene svetle lase, ko odgrne debele zavese. Njena silhueta v svetlobi je tako majhna in krhka, da se bojim, da jo bo sonce scvrlo v nič.

»Kdaj torej končaš s prakso?«

Obrne se k meni. »Konec meseca, čez 14 dni.« Z drobnimi koraki se mi približa, stopi mimo mojih nog in se usede na stol zraven mene. Razveže elastiko in osvobodi dolge lase, ki ji padejo na obraz. Popravi si jih za uho in elastiko živčno vrti med prsti.

»Misliš, da boš uspela prebrati knjigo?« Glavo zasuka k meni, a me ne pogleda. »Mogoče. Drugače jo boš pa ti prebral do konca.«

»O, ne. Nekoč sem ji na glas bral nekaj iz časopisa in je rekla, da berem tako zanič, da je v tistem trenutku lahko razmišljala samo o tem, kako lepo je tistim starejšim, ki imajo slušni aparat in lahko, kadarkoli želijo, preprosto ne slišijo.«

Izbruhne v glasen smeh in njeno telo se trese v krčih. Drži se čez trebuh in vrže glavo nazaj, da lasje v svetlih valovih plešejo v zraku. Tako nenaravno je videti, da iz tega drobnega telesa, ki je prvič, odkar sem jo spoznal, zažarelo, izvira tako močan glas.

»Ni tega rekla,« vzklikne s solzami v očeh in me dregne v ramo.

»Pa je! Morala bi jo spoznati,« se z nasmehom obrnem k babici na postelji in si zamišljam, kako bi se z igrivimi očmi smejala z nama.

Sledi mojemu pogledu. »Želim si, da bi jo.«

Pogledam jo in v njej prvič vidim to, kar je. Punca, ki ni obupala nad babico. Punca, ki bi jo babica oboževala. Ne zato, ker jo obiskuje in ji bere Agatho Christie, ampak preprosto zato, ker je čudovita. Lase, ki so se med smehom razmršili, ji popravim nazaj za uho in blazinice prstov dlje, kot je potrebno, zadržim na njeni koži.

Četrtek, 28. 4. 2016

»Kje si bil?«

»V domu.«

»Spet? Zadnje čase greš pogosto sam tja.« Mama skoraj nejevoljno dvigne pogled z deske, na kateri s piščancem izvaja masaker.

»Za razliko od tebe,« rečem in odprem hladilnik. Po pločevinki piva polzijo hladne kapljice in komaj čakam, da mi steče po grlu. Ko zaprem hladilnik, v kovinskem odsevu zagledam mamo, ki za mano stoji z nožem v roki in me zabodeno gleda. Za trenutek se mi zazdi, da me bo zaklala in me skupaj s piščancem skuhala v obari. Verjetno bi jo moje besede zbodle, če bi ji bilo mar.

»Ne vem, kaj si misliš o meni, in ni mi všeč, kako se z mano pogovarjaš. Tvoja mama sem, Bor. Pokaži malo spoštovanja.« Obrne se nazaj h kuhinjskemu pultu in nadaljuje z mrcvarjenjem.

Stopim za njen hrbet. »Prav imaš, mama, oprosti. Rad te imam in stal ti bom ob strani, naj se zgodi kar koli. V najtežjih trenutkih bom tam, da se boš lahko zanesla name. Ker si moja mama.«

Moj glas je leden bolj kot pivo, ki ga stiskam v dlani, in ob ostri sapi se mami naježi koža na tilniku. Ko jo hitro poljubim na lice, se zdrzne in malo poskoči.

S cvrčecim zvokom odpiranja pločevinke se iz kuhinje napotim proti svoji sobi, medtem ko nož s treskom pade na tla.

Petek, 29. 4. 2016

»Odselila se bo. Pravi, da več ne zdrži tukaj, da jo vse spominja nanj.«

»Si v redu?«

»Ja, mislim da. Dobro bo zanjo, nov začetek.« S Hano sediva vsak na eni strani babičine postelje in vsake toliko ošineva uro na steni, ki bo kmalu odbila pet popoldne. Najine minute skupaj se stekajo v konec in v želodcu imam voz, ki se z vsakim premikom urinega kazalca močno zategne. Ne vem, kaj bi ji povedal. Hočem ji povedati toliko stvari, ampak so pod pritiskom tega časovnega ultimata moje ustnice stisnjene v molk. Lahko bi ji povedal o Deji, o tem, kako je prišla k meni in sva dve uri sedela na robniku pred hišo, medtem ko je ona jokala in me spustila v skrivni vrt. Taval sem med drevesi, ki so se dvignila visoko pod nebo, da so se krošnje šibile pod težo gostega dežja. Brez dežnika sem hodil med njenimi solzami. Ko sva se poslovila, sem sam zaklenil vrt in ključ vrgel noter, čez ograjo. Močno sem jo objel in gledal, ko se je na kolesu odpeljala iz mojega življenja.

»Najbolje bo, da kar končava to knjigo,« reče Hana in knjigo odpre na zadnjem poglavju. Začne brati in jaz zamaknjeno strmim v njene premikajoče se ustnice.

»Hej,« vzklikne, ko se stegnem čez posteljo in ji knjigo izpulim iz rok. »Nočem, da jo prebereš do konca.«

»Zakaj?«

»Nočem, da se zgodba konča.«

Pogleda me z očmi, ki vedo. »Nočeš izvedeti, kdo je ubil Lady Margaret,« vpraša z nagajivim nasmeškom in spomni me na babico, ki med nama nemo leži in prisegel bi lahko, da sta njeni modrikasti ustnici v koticah privihani v rahel nasmeh.

Nedelja, 1. 5. 2016

Prvič jo vidim v normalnih oblačilih. Oranžna obleka se ohlapno oklepa njenega telesa in poljublja kolena. Obuta je v sandale s paski in srebrnimi kamenčki. Njeni lasje obkrožajo nežen obraz v mehkih kodrih.

»Zdravo,« rečem in stopim prednjo, da mi njene pegice poplesavajo pred očmi.

»Zdravo,« z iskrico v očeh odvrne in me prime za roko. Pogledam najine prepletene prste in se pri sebi nasmehnem. Evrokrem.

Krasna nova Evropa

Tjaša Abazović

Še preden so jo popolnoma zavzeli, se je družba že močno spremenila. Nato pa je nastopilo leto 2324, ko so ji zavladali Kurmarovi. Nihče ne pozna njihovega porekla. Govorice o njih so popolnoma nerazumljive. Stari ljudje pravijo, da so prišli iz nebes in so ponovno osvojili celotno ozemlje. Miti in ostale zgodbe pa pripovedujejo tudi o tem, da so prišli z vzhoda ob velikanskih preseljevanjih, ki so potekala nekaj tisočletij. Legenda o Kurmarovih bo ostala večna uganka. Neposrednega dostopa do družine nima nihče.

Popolnoma so se odcepili od celotnega prebivalstva. Naselili so se na sever. Vsi naši predniki so nam govorili, da se poglavar vedno namesti na vrh. Ko pa se ljudje ozirajo proti vrhu, vidijo le neskočno nebo. Naša edina knjiga, ki jo imamo ohranjeno o naši veri, je Neskončno berilo. Dolgo smo se prebijali do njenega izvoda, ko pa smo jo končno dobili v svoje roke, je nismo mogli odložiti. V njej so zapisani vsi izreki o naravi, o prvotnem človeku in o skupnosti, ki je vladala v preteklih tisočletjih. V ospredju pa je današnja ureditev in domovina.

Naša domovina je Evropa. Tudi jezik imamo skupni, in sicer evropejski. Vera nas vodi k mišljenju, da smo vsi enaki. Če nimam ničesar, mi tudi nič ne manjka. Vzeti mi ne morejo praktično nič, saj je vse vsem skupno. Da bi poznali sovražstvo, se ne spominjamo več. Učili so nas, da smo vsi družina. Kogarkoli vidiš, je tvoj brat ali sestra. Kar se zgodi bratu, občutiš tudi na lastni koži.

Čeprav se nismo nikoli pogovarjali o ostalih predelih sveta, vseeno mislimo, da so tudi drugi deli, ki so pomembni za razvijanje človeške skupnosti. Naša glavna naloga je, da smo pripravljeni narediti vse za svoje ljudi, da se ne sprašujemo takšnih in drugačnih stvari, ki se nas ne tičejo, in delamo tisto, kar nam je naročeno. Nazadnje ko smo poslušali novice iz drugih kontinentov, smo zasledili konfliktno območje otokov, ki so pomembni za pridelovanje tropskih sadežev.

Naš najvišji vodja izmed vrst Kurmarov je Alan, ki se bori za čimveč ozemlja. Tudi on se je udeležil konference o delitvi otokov. Kakšni so bili rezultati, ni znano, vendar imamo občutek, da se bodo pogodili v prid Kurmarov.

Na našem zadnjem večernem srečanju vseh članov naše kolonije smo imeli namen izvedeti čim več podrobnosti o skrivnostni vladavini. Vklaplili smo vse svoje naprave, ki jih imamo. Na omrežju, ki je skupno vsem kolonijam, smo iskali informacije, vendar nihče ne ve nič zanesljivega. Vse, kar nam ostane, so prazne govornice, ki bi si jih lahko izmislil kdorkoli izmed nas. V zadnjih letih so še bolj izpilili varnostno službo našega omrežja. Izbrisali so vse nepotrebne in omejili dostop do najrazličnejših tem. Spominjam se, kot otrok smo se veliko več povezovali z ostalimi kolonijami in se kratkočasili s pogovorom in najrazličnejšimi dogodivščinami, ki so se nam zgodile tekom dneva. Danes pa je drugače. Naša omejenost se nam pozna na dušah. Kljub temu da smo svobodni, se ne počutimo tako.

Ne vemo, koliko kolonij sestavlja našo celotno skupnost. Naša je locirana na zahodni del Evrope. Na eni strani smo obkoljeni z morjem, na drugi z gorami in prepadi. Velikokrat se vprašamo, ali so to prave gore ali navidezne vzpetine. Nismo še imeli junaka, ki bi se odločil, da jih prepleza. To pa nam nikoli ni pomenilo veliko, saj se lahko na petdnevni izlet odpravimo, kadarkoli se nam zahoče. Pokličemo le številko, ki je organizirana za našo kolonijo, in že nam organizirajo prevoz do naše destinacije. Omejeno imamo le število izhodov. Letno se lahko odpravimo le enkrat. Najlepši del dneva pa je, ko naš vodja posreduje vsakemu posamezniku njegovo najljubšo vrsto čokolade. Potem smo vsi presrečni, sproščeni in veseli. Nič nam ne manjka in zaradi tega se tudi nihče ne odloči za naslednji korak. Ta korak pa je upor.

1. KOLONIJA

Če pogledam svojo barvo kože, opazim, da sem drugačen od ostalih v naši koloniji. Nekako se ne zlijem z okolico. Dalj časa, kot sem na soncu, lepšo in temnejšo barvo imam. Drugače pa svoje barve sploh ne znam konkretno opredeliti. Ime mi je Alberto Gruber. Kot majhen otrok sem se učil v veliki ustanovi, v kateri še danes učijo najmlajše. Najraje sem prebiral vse vrste knjig in se nato odločil, da bom eden izmed najboljših založnikov na svetu. Druge izbire nisem imel, kot da se resno posvetim razumevanju knjig in tudi njihovi izdelavi — naša kolonija se ukvarja z raznovrstnimi knjigami. Odločimo se, ali je primerna vsebina za izdajo

ali ne, popravimo tudi slovnične napake in poskrbimo, da se knjiga izda.

Vse knjige so zbrane v koloniji bolj južno od naše. Vsako leto si vzamem tistih pet dni počitnic, da se odpravim v tisto knjižnico in se poglobim v iskanje knjig. V skrivnem kotu v 267. hodniku sem dve leti nazaj našel seznam knjig, ki so od leta 2300 prepovedane. Neznansko so me privlačile. Med njimi je bila najbolj zanimiva knjiga z naslovom Vse bi dal, da bi ponovno videl leto 2000. Vse knjige o zgodovini nam pripovedujejo same banalne stvari o poteku dogajanj. Res, da se je zgodilo ogromno revolucij s tem in onim imenom. Veliko glavnih vodij se je zamenjalo, izgubili pa so se podatki o natančnem življenju ljudi. Zapisi o tem, da je internet rešil človeštvo, da je vse zapisano na omrežjih, je vse zbil na nulo. Ko se je končala glavna veja razvoja in ko se je sesul celoten evropski sistem, so vsi podatki prišli na začetek. Knjige so bile edina vrednost, ki je ostala. Ker pa se je začelo zanimanje za knjige zmanjševati, se je skrčeval tudi spomin vseh teh let.

Našo kolonijo predstavlja nekaj 50 družin. Res, da so se te družine že močno razširile in so v posameznih tudi po štiri generacije, a življenje ni nasploh nič kaj razburljivo. Poznamo se večinoma vsi in izbranka zame spi le nekaj hiš stran od mene.

Glede na to, da sem kar dobro učen in se zanimam za vse podrobnosti, bi z veseljem rad spoznal našega vodjo. Velikokrat se vprašam, ali je normalno, da ljudje ne vemo, kdo nas pravzaprav vodi? Pravilneje bi bilo, da bi se nam predstavil in nam dal kakšno spodbudno besedo in nas tako vodil v nadaljnje življenje. S tem bi tudi pospešil delo in odnos do dela.

V glavo nam vbijajo le eno misel, da smo vsi celota in skupaj predstavljamo Evropo. Vprašam pa se lahko, kaj pomenim kot posameznik. Rad bi imel občutek, da sem cenjen zaradi tega, kar sem, ne pa zaradi tega, ker sem del človeštva. Ali nam mati narava ni ponudila možnosti za raznovrstnost?

Bral sem knjige, ki so se navezovale na pojem globalizacije. Sama beseda me je pritegnila. Prikazala mi je svet v drugačni podobi. Globalizacija, ki je spremenila navadno trgovino v prosto, je pomenila velik preskok za človešo. Zaradi nje pa so se začele dogajati tudi prevelike razlike med ljudmi. Tisti, ki so imeli malo, so imeli še manj. Tisti, ki pa so se bogatili na račun delavcev, pa so postajali še bogatejši. Denar se je stekal le v idejo, delavci pa so ostajali brez.

Kje je konkurenca? Mineva me vsaka želja po napredovanju. Iz dneva v dan prebiram knjige in čakam na kakšno vrhunsko. Vsaka mi pripoveduje o življenju v razmerah, kjer pridelujejo takšne in drugačne stvari. Ljudje bi se morali začeti bojevati za prevlado in uspeh. Kako pa nam bo to omogočeno, če si ne želimo ničesar več kot to, kar imamo?

Hotel sem si izmisliti novo besedo za današnjo podobo Evrope. Razmišljal sem, da bi morala biti končnica podobna globalizaciji. Lahko bi se nanašala tudi na skupnost in človeštvo. Človekonizacija ali pa skupralizacija. Oziroma fragmenti, ki predstavljajo celoto. Vse se mi sliši preveč izrabljeno in nezapomljivo. Potreboval bi še neko izpeljevanko. Enota. Poimenoval jo bom Enotalizacija — skupnost, ki deluje v prid vsem. Napisal bom knjigo o naši dobi. Napisal bom občutja ljudi, s katerimi se družim. Dodal jim bom vsako podrobno informacijo, ki bo ključna za razumevanje. Da pa to uresničim, se moram približati vodji in njegovim uslužbencem. Kako je že prišel tisti zli duh Oktivian do poglavarja, ko je pregrešil edino pravilo, ki nas zavezuje k takšnem življenju? Mislim, da je bilo nekaj v zvezi s skrivanjem čokolade. Ja, vsak košček, ki bi ga moral pojesti, je skrtil v svojo omaro, da bi ga imel za hujše čase, ko bi potreboval nekaj življenja. S časom pa je postal vse bolj depresiven in ni videl več iskric v življenju. Ko so našli skrito zalogo, so takoj obvestili vrhovnega vodnika in ta ga je popeljal na sam vrh. Od takrat naprej ga nismo več videli. Bom pa še jaz začel skrivati čokolado. Le kako se naj uprem skušnjavi?

2. KOLONIJA

Moja specialiteta so računalniki. Spoznam se na vsak posamezen del, na vsako komponento, ki ga sestavlja. Zanimam pa se tudi za nove napredne tehnologije, ki bi pripomogle k večji zmogljivosti celotnega sistema. Naj najprej povem, da se vsi ukvarjamo z isto stvarjo, le da si nekoliko hitreje zapomnim in rad raziskujem še neraziskane predele.

Moje ime je Ping Dzang. Prihajam iz kolonije, ki je bolj na severu. Obožujem svoje delo. Velikokrat preskočim spanec in se po dva dni posvečam razvijanju novih tehnologij. Nekoč sem šel že predaleč in sem se začel usmerjati v razvijanje tabličnih računalnikov, nakar so me ustavili in me omejili le na moje področje.

Razmišljal sem tudi o prestopu v kolonijo, kjer razvijajo tablične računalnike, da bi še bolj razširil svoja razmišljanja in razvijal svoje znanje, vendar sem se začel zavedati, da bom tukaj pustil vse svoje najbližje. Zato sem se odločil, da ostanem in se posvetim izključno računalnikom.

Moje značilnosti so, da sem priden delavec, točnost je ena izmed osrednjih vrtilin, da bi bil nenatančen ne pomnim, kaj šele, da bi mi primanjkovalo delovnih ur.

Tudi mene zelo zanima poreklo vladarjev tako kot vse ostale prebivalce. Vem, da so na Severu. To vemo vsi. Kaj več pa nam ni bilo nikoli razkrito. Preiskal sem že vse računalniške sposobnosti, ki bi me pripeljale do razkritja skrivnostne rodbine, ampak vse je bilo zaman. Kako so lahko tako preuredili celotno omrežje? Ne razumem, kam so izginili vsi podatki in kako je mogoče, da ni niti enega slehernega podatka. Me zanima, s čim so podkupili uslužbenca, da tako močno varujejo njihove skrivnosti.

Nenazadnje mi na misel pride tudi to, da je mogoče vse skupaj samo zgodba in v resnici ni nobene rodbine, nobene vladavine, ničesar. Kurmar je le priimek, ki nam daje potuho, da se k nekemu obrnemo, ko nekaj potrebujemo. Tak svet zagotovo ne bi obstal. Dolgo sem razmišljal o tem, da bi sam napisal članek o tem klanu. Predstavljal sem si, kako bi dvignil prah med množicami. Napisal bi ekstravagantno zgodbo o tem, kako so se razvili, kje so živeli, kako so dobili oblast nad celotno Evropo, kako so uredili vse kolonije in kako uživajo ugled človeštva. Ni mi čisto jasno, kaj je njihova korist od tega, da so tako organizirani. Ali je možno, da je samo za njihovo dobro počutje? Ne, po moje imajo takšna dejanja globalen pomen.

Njihov vpliv se zagotovo kaže v konkurenci do drugih kontinentov. Postopoma se razširjajo in želijo zavzeti celoten svet. Ampak zakaj bi tako radi dosegli tako široko ozemlje? Že tako imajo na voljo na stotine širnih polj in urejenih skupnosti.

Zavedam se, da zaradi naše kolonije deluje celotna mreža. Seveda smo popisani in imamo nekakšno kodo, ki nas označuje, kdo smo. Ta popis pa mora biti zbran v določeni obliki na določeni aparaturi. Računalnik je zelo priročna stvar, ki hrani na milijone podatkov. Iščem način, kako bi se lahko prebil do evropskega centra podatkov. Končno bi lahko imel predstavo o tem, kako je resnično velika celotna Evropa.

Nekega dne proti popoldnevu, ko sem še imel čiste misli, sem prejel pismo, ki je bilo naslovljeno name. Minilo je že precej časa, odkar sem nazadnje videl tako lepo oblikovano pismo. Počasi sem se usedel v svoj naslonjač v delavnici in povohal papir. Dišalo je po gozdu. Spomnil sem se otroških dni, ko smo se po cele dneve potikali po neraziskanih gozdnih poteh. Vedno pa smo naleteli na prepreko. Ali smo se vrnili na začetno točko, kjer smo vstopili v ta gozd, ali pa smo prišli na rob preprada, kamor nas je vodil sam hudič. Kasneje sem razmišljal, da je bil vonj dodan namerno.

Ovojnica je bila zalimana s prefinjenim, prvič vidnim lepilom, ki se je odlično odlepilo. Nisem izgubljal energije s trganjem ovojnice, kar se običajno še vedno dogaja. Notri pa je bil en samcat list papirja in neverjetno povabilo. Pisal mi je sam Alan Kurmar: Dragi Ping Dzang, z veseljem ti sporočam, da si v letošnjem delu izkazal veliko predanost celotnemu človeštvu in te zato vabim na obisk na sam dvor na Severu. Želim si, da o tem povabilu molčiš in spoštuješ našo voljo o spoštovanju zasebnosti. Radi bi ti izkazali hvaležnost za takšno zvestobo in motiviranost. Za odhod se zglesi pri glavni vodji prevoza v vaši skupnosti, in sicer na dan neskončne Evrope. Hvala in veselimo se tvojega obiska. Lep pozdrav, Alan Kurmar.

Srce mi je poskočilo in že sem zaznal prednost pred ostalimi. Kot izgleda, so bile vse ure, preživete v delavnici, poplačane. Ponovno sem prebral pismo in ga shranil v žep na varno. Dolgo sem premišljeval in si grizel jezik. Imel sem nagon, da bi hitro povedal svojemu prijatelju. Želel sem si slišati mnenje neke druge osebe, saj nisem vedel, ali je res pametno sprejeti povabilo.

Zagotovo se tudi v tem pismu skriva skrivno sporočilo, saj mi ni jasno, zakaj bi ravno mene izbrali za to častno nalogo. Res je, da sem delaven, da se vsi lahko zanesejo name, vendar to ne bi smelo biti dovolj za obisk tako prestižnega kraja.

Dan neskončne Evrope se je kot blisk približeval. Imel sem na razpolago le tri dni in razmišljal sem vse mogoče. Ali naj to vzamem kot čast ali izrabim za kaj boljšega, slajšega. Moje poročilo o vladavini Kurmarov se je nemudoma začelo uresničevati. Kakšno naključje. Hkrati pa se zamislim in vprašam samega sebe, ali je res samo naključje? Mirne duše sem ponovno pojedel košček čokolade in zatisnil oči. Kako pa naj vem, da se bom še kdaj vrnil nazaj kot normalen udeleženec kolonije? Moje dolgoletne želje so me končno vleklo v svoje roke

in nisem rabil vrnitve nazaj, saj sem si že tako dolgo želel iti le naprej.

3. KOLONIJA

Uživam življenje. Kje je lepše, kot pa tukaj, kjer imam vse, kar si želim. Imam ogromno vode, soka, hrane, čokolade in nikoli mi ni dolgčas. Prijatelji me spremljajo ob vsakem koraku, o svoji družini ne razmišljam, s starši se občasno kregam in to je moje življenje.

Čokolado imam res rada. Večkrat se vprašam, zakaj je tako prepovedano jesti čokolado čez celoten dan. Rada bi jo jedla vsako sekundo. Uživam ob okusu, ki se počasi razširja v mojih ustih. Potem pa še občutek popolne zadostitve in sreče.

Skupaj z najboljšo prijateljico sva zadolženi za preverjanje delovanja sončnih celic. Naša kolonija se ukvarja s pridobivanjem energije, in sicer sončne. V zadnjih letih so izumili veliko različnih oblik sončnih celic. Najbolj prefinjena oblika je sončna celica v obliki vetrnice. S tem ko se obrača, lovi sončne žarke in proizvaja energijo. Včeraj sva jo preizkušali in se je obnesla.

Delo na soncu mi načeloma ni všeč, vendar večinoma delam popoldne, ko se sonce že umiri in se lahko dalj časa izpostavljam sončni svetlobi. Glede na to, da že dolgo nismo videli snega, o katerem mi je govorila še babica, je vsaj dež prijetno presenečenje. To se zgodi nekajkrat na leto. Po navadi takrat opustimo vsa opravila in se zaklenemo v svoja bivališča. To pa iz čisto preprostega razloga. Padavine, o katerih govorim, niso ravno prijetne. Presenetijo nas z bučnim neurjem. Zato se težko odločimo, ali so padavine pozitivna ali negativna stvar.

Nisem se še predstavila. Sem Lalasa al-Tahid. Prihajam iz južne Evrope. Moja sestra se zanima za ekologijo in zaradi tega se nekoliko razumem tudi na pomanjkanje vode in podnebne probleme. Padavin je premalo, da bi z njimi napojili vse prebivalce in ohranili vso naravo. Zaradi tega umetno namakamo določena območja. Pitno vodo nam pripeljejo vsak dan. Mislim, da vodo pridobivamo iz morske vode. Postopek mi ni popolnoma jasen. Zaenkrat se glavni vodja še ne ukvarja s problemi preskrbe ljudi. Zato se tudi prebivalci ne sekirajo. Bolj jih skrbi problem, ki se tiče temperature. Vsako leto se ta zviša za stopinjo ali dve. Tako imamo danes povprečno temperaturo 35 stopinj celzija. Ljudje smo se že privadili takšnim razmeram in telo se nam je prilagodilo. Brez problema opravljamo tudi težja dela na žgočem soncu. Vseeno pa se raje skrijemo v senco. Seveda uporabljamo tudi premično streho, ki nas varuje in ohlaja.

Najbolj zanimivo je primerjati današnje razmere z razmerami pred 300 leti. Ko sem bila stara osemnajst let, mi je mati podarila dnevnik njene — ne vem točno koliko pra-jev moram dodati — daljne babice. Skoraj je že popolnoma razpadel. Tudi pisavo težko razločim. Dobro, da so sproti spreminjali v današnjo pisavo in jezik. Se pravi, da berem večinoma priredbo in ne toliko izvirnika. Velikokrat le primerjam in iščem povezavo med besedami.

Njene pripovedi se začnejo v njeni domovini. Takrat se ji je reklo Sirija. Bila je obmorska država na bližnjem vzhodu. Od tam izvirajo nekatere najstarejše civilizacije. Pomembna je bila za širjenje islamske vere. Babica se je imela za Arabkinjo.

Največji del svojega pisanja je posvetila razburljivem življenju v svoji okolici. Živel je v vasi, ki je bila v provinci, imenovani Homs. Spomini na prelepe sončne dni, ko sta se z mamo sprejahal po tržnicah in nakupovali potrebne surovine za življenje, so bili eni redkih. Pisala je tudi o potovanjih, ki so jih imeli med sorodniki. Hodili so iz province v provinco. Iz tega sklepam, da niso bili tako obubožani. Večino mladosti je preživela v družbi prijateljev in v majhni skromni šoli, kjer so se učili pisanja in branja. Ti dve dejavnosti je imela najraje. Sanjala je, da bo postala slavna pisateljica in tudi zaradi te njene strasti je nastal dnevnik.

Nikoli se ni pritoževala, da bi ji česarkoli primanjkovalo ali da se ne bi počutila dobro. Pisala je z ogromnim optimizmom in otroškim veseljem. Imela je tudi svoje muhe, kot večina najstnikov. Ko pa je bila stara devetnajst let, se je terorizem razširil tudi do njihove province. Sirija je bila znana po terorističnih napadih in bojih znotraj države. Državljska vojna se je začela že pred leti, leta 2014 pa je doletela tudi njeno rojstno mesto.

Zbudilo jo je pokanje in zvok rušenja. Pogledala je skozi okno in videla oblak dima, ki se je valil visoko v nebo. Streljanje in pokanje se je na srečo oddaljevalo. Hitro se je oblekla in odhitela v kuhinjo. Čutila je strah, obup in nevednost. Mati je samo zmajala z glavo in po licu sta ji spolzeli dve solzi. Povedala ji je, da očeta najbrž ne bo. Sporočili so ji, da se je na delu poškodoval in ne vedo točno, kje se nahaja.

Oče je delal kot poklicni vojak, ki je branil državne organe. Delo je bilo naporno in nevarno. Mati je velikokrat tarnala, zakaj ne zamenja službe, oče pa je čutil odgovornost, da se, tako kot že njegov oče, ukvarja z varovanjem države pred neprividnimi nevarnostmi.

V dnevniku so shranjeni le posamezni fragmenti in popolna slika ne bo nikoli znana. Lahko jo le interpretiramo. Naslednja stvar, ki je bila zelo pomembna in je zaznamovala babičino življenje, je odhod od doma. Morali so oditi ali pa se priključiti takšnim in drugačnim terorističnim gibanjem. Malo je manjkalo, da bi se morali tudi sami vključiti v vojno.

Skupaj s sorodniki so se leto kasneje, tako kot milijoni drugih prebivalcev, odpravili na pot k boljšemu življenju. V preteklem letu so živeli v strahu, pomanjkanju in v pripravljenosti, da se naslednji dan odpravijo na pot. Vzeli so le najnujnejše stvari in se usmerili na pot proti Evropi.

Začeli so potovati proti severu. Prva država, ki so jo prečkali, je bila Turčija. Naslednja je bila Grčija, nato Makedonija, Srbija, Hrvaška in Slovenija. Nihče ni vedel, kako dolga je pot. Hodili so v gruči ljudi, ki so bili med seboj enaki. Vsi so imeli le en cilj. Priti v deželo, kjer bodo končno živeli kot ljudje, brez strahu pred vojno. Najpomembnejše je bilo, da se sorodniki držijo skupaj. Ko se enkrat izgubiš, se težko ponovno spet najdeš. Bali so se, da bo pot terjala preveč ljubljениh življenj.

V najslabšem primeru so noči preživeli zunaj na mrzlem. Opisana noč v mokri, popolnoma blatni zemlji, je bila ena izmed babičinih najhujših. Vsako uro se je zbudila in se tresla od mraza. Oblačila je imela premočena in blato ji je prišlo do gole kože. Zjutraj se je zbudila iz grozne noči in se nastavljala soncu. Neuspešno je poizkušala oprati in posušiti oblačila. Počutila se je kot žival.

Premikali so se kot čreda ovc. Opazovala je majhne otroke, ki so kljub travmi hodili naokoli nasmejani in se zabavali v blatni kopeli. Nekaj jih je bilo bolnih in so počivali v naročju mater. Čakali so na humanitarno pomoč, vendar vse zaman. Najhuje je bilo na mejah, kjer so se policisti in varnostniki obnašali, kot da so prava golazen. Čeprav so naredili vse po pravilih, so na njih kričali.

Prišli so do meje med Srbijo in Hrvaško, kjer so ločili družino, ki je večino časa hodila ob babičini. Otroci in mati so odšli naprej v naslednje taborišče, očeta pa so pustili čakati. Opisala je tudi spanje v nekem begunskem taborišču, kjer je bilo prijetno. Dobili so odejo in čaj. O lakoti sploh niso razmišljali, ker je bil njihov edini cilj, da čimprej pridejo do znancev, ki so že v obljubljenih deželah. Ni razumela tega, zakaj ni dobila kakšnega kosa kruha več, ko pa vidi, da jih imajo na zalogi ogromno. Ravno tako je opazila ogromno odej, ki so bile pripravljene za begunce, vendar jih niso porazdelili med premražene ljudi.

Vožnja z vlakom ji ni bila všeč. Bili so nagneteni in vonj je bil neprijeten. Podobno je bilo tudi na avtobusih. Družina je ostala skupaj. Kasneje je tudi napisala, da je hvaležna materi, da je prihranila nekaj denarja, da sta si lahko ustvarili vsaj kanček novega življenja.

Med begunci niso bili le tisti, ki so bili brez izobrazbe in brez znanja tujega jezika. Bili so tudi takšni, ki so hoteli v Nemčiji študirati in se izobraževati. Niso pričakovali le pomoči in nekakšnega čudeža, da bodo prispeli v deželo in prejeli posestvo, službo in hrano. Vedeli so, da bodo za to morali delati. Najhujša mora pa je bila, da bodo morali ostati v taboriščih. Želeli so biti svobodni in narediti nekaj za boljšo prihodnost ne le njih samih, ampak tudi svojih potomcev.

Vse skupaj približno 12 milijonov se jih je odpravilo po svetu. Četrtr milijona Sirijcev se je porazgubilo po Evropi. Glavna tarča so bile severne države. Nabolj mikavna je bila Nemčija. Skupine ljudi pa so se ustavljale tudi v drugih deželah. Sproti so jih popisovali in jim dodeljevali hrano. Najhuje je bilo, da so kljub bolečinam, mrazu in napornih dnevih še vedno nadaljevali pot v neznanu. Kmalu so se meje začele zapirati in ljudje so obstali, kjer so bili. Avstrija je bila ena izmed prvih, ki je omejila prehod beguncev. Večina jih je na poti preživela mesec dni ali še več.

Dnevnika ni pisala vse življenje, zato me zanima, kako smo prišli sedaj do naše domovine, kako je moja mati prišla ravno na to ozemlje v to kolonijo. Želela bi si vedeti še več, do takrat pa mi je tale zvezek in njegov prevod kot majhen zakladek moje zgodovine.

Babica je ogromno preživela in ravno to mi je dalo nadaljno motivacijo, da cenim to, kar imam. Zakaj bi se pritoževala, če mi je všeč takšna ureditev, kot jo imamo. Nočem, da se družina razide. Nočem, da kdorkoli umre. Rada bi, da je tako, kot je, brez nasilja, brez pokanja in strelav. Nočem hoditi cele dneve in spat v blatu.

Nočem prositi za kos kruha. Želim, da imam vse, kar potrebujem za normalno življenje.

4. KOLONIJA

Moja največja želja je priti v Afriko. To je kontinent južno od nas. Nikakor ne dobim dovoljenja, ker sem preveč nagnjen k okužbam. Že hujši prehlad me lahko do smrti izmuči. Tako je bilo lansko leto. Pregledoval sem, če je vse pod nadzorom v pridelavi žitaric, ko me je pičil komar. Hitro sem poiskal obkladke in si jih pritisnil na oteklino. Srbenje je iz minute v minuto postajalo hujše in nisem se mogel upreti. Začel sem se praskati. Telo mi je počasi začelo drveneti, naposled pa sem obležal na tleh. Našli so me šele nekaj ur kasneje. Bil sem nezavesten in naslednja stvar, ki se je spominjam, je, da sem se zbudil na bolniški postelji.

Moja izkušnja se je končala srečno, vendar so mi strogo prepovedali izhode na sonce, če temperatura presega 35 stopinj celzija. Dolgo časa sem porabil, da sem se sprijaznil z lastno usodo.

Ime mi je Naiser Iloegbunam. Moje poreklo je z drugega kontinenta, Afrike. Zato si jo tudi želim obiskati. Prepričan sem, da so tudi tam ljudje, ki so nekako povezani z mano. Odrasel sem v družini, kjer je ljubezen zelo pomembna. Babice so nas učile, da moramo biti iskreni drug do drugega, da moramo biti skrbni in najpomembneje je to, da smo zavzeti za lastno družino. Kaj je pomembnejše od bližnjih, ki te imajo radi in bi zate naredili praktično vse? Ena od vrlin, na katere smo prav tako ponosni, je varčnost. Vsako stvar, ki si jo lastimo, obravnavamo kot nekaj edinstvenega in nenadomestljivega.

Vse bi dal, da bi mi odobrili zdravniško dovoljenje in bi se za tistih pet srečnih dni odpravil v Afriko. Bilo bi enkratno. V svoji glavi sem si že oblikoval nešteto zamisli svojega potovanja. V realnosti je nemogoče obdelati celoten kontinent v tako kratkem času. Zato pa sem si porazdelil raziskovanje na najmanj štiri leta.

Edina možnost, ki mi je preostala, pa je, da se usmerim v šolanje različnih pridelav žitaric in njihovih vrst. To bi mi lahko omogočilo čezmejno sodelovanje z drugimi kontinenti. Na ta način bi se lahko večkrat odpravil v druge kraje, vendar pri tem ne bi bil omejen le na Afriko. Moral bi obiskati tudi sosednje kontinente na vzhodu, zahodu in severu. Na to pa bi se moral bolj psihično pripraviti in moje zdravje mi tega zagotovo ne bi dopuščalo.

Moram se spustiti na realna tla in se zavedati, da žal ni nič od tega uresničljivo. Lahko se zanesem le na svoje potomce in jim idejo predam naprej. Če pa sem ravno začel s to temo, bi rad besedo namenil svoji izbranki. Poleg tega, da imam težavo z Afriko, jo imam tudi s tem, da se lahko v drugo kolonijo odpravim ravno tako enkrat na leto. Moja Von pa je nekaj kolonij stran na zahodu. Vsako leto se vidiva dvakrat.

Spoznala sva se preko spletnega omrežja na povezavi celotnih kolonij. Vsako leto izberemo predstavnika, ki se nato pogovarja z ostalimi predstavniki drugih kolonij. Pri tem si izmenjujemo informacije o našem življenju, produktih in projektih. To pa naj bi bilo učinkovito medkolonialno povezovanje. Štiri leta nazaj, ko sem bil predstavnik jaz, je bila tudi ona.

Von Miller je eno leto mlajša od mene in zame je najlepše bitje na svetu. Obožujem njen glas, ko jo slišim po telemobiju, njene oči, ko me gledajo preko medmrežij in obožujem njeno sanjarjenje o prihodnosti. Veliko noči sva prebedela ob računalniku, kjer sva se pogovarjala vsakdanje stvari. Skupaj si želiva ustvariti družino in predati potomcem svoje znanje. Pri uresničitvi sanj naju ovira le eno, in sicer ureditev našega sistema. Prepovedano se je poročati z ljudmi iz drugih kolonij. Ne vem, kaj bi radi s takšnimi pogoji zagotovili. Vem edino to, da so mi s tem onemogočili uresničiti še eno življenjsko željo.

Ustanovil bom združenje, ki se bo borilo za svobodno odločanje. Slišal sem že za takšna gibanja, vendar se niso nikoli obnesla. Ne bom razmišljal o razlogih za neuspeh, ampak se bom raje prepustil toku uspeha. Zasnoval sem že nekakšen osnutek. Ključno je to, da se povežemo s čim več ljudmi iz različnih kolonij, le tako bomo učinkoviti. Najprej pa moram sam priti ponovno na mesto predstavnika kolonije. Za to so vsako leto volitve, kjer vsi prebivalci volijo svojega izbranca. Po navadi je to tisti, ki je veliko naredil za proizvodnjo in napredek kolonije.

Ko bom na položaju, bom izrazil svojo željo po spremembi zakona. Poleg tega bom navedel tudi razloge za to idejo. Skušal bom pridobiti čimveč zainteresiranih in jim predal idejo naprej. Njihova naloga pa bo, da prepričajo svoje ljudi v kolonijah. Svojo zamisel moram še nekoliko izpiliti in dodelati, kajti to bo revolucija.

EPILOG

Kam so nas pripeljala vsa mišljenja različnih ljudi. Naredimo revolucijo, naredimo upor. Naredimo novo kulturo. Alberto Gruber se je poskušal temu približati. Zbiral je gradivo nekaj let. Razpravljajal je o vsakdanjem življenju. Rapravljajal je o čustvih, ki jih doživljajo. Prišel pa je vedno do enega in istega zaključka. Vsi prebivalci čutijo in mislijo popolnoma enako. Vsi se zanimajo za poglavarja in nihče nima niti najmanjše ideje, kako bi prišli do njega. Vsi obožujejo čokolado in vse zanima, koliko imamo kolonij. O takšnih stvareh obstaja že na stotine knjig. Nekako se mu je osnovna ideja podrla.

Opri pa se je na novo idejo, ki jo je ravno tako hotel razviti. Spravljal je čokolado, ki mu je pripadala. Spravljal jo je v svojo skrivno skrinjo. Tako je zdržal samo dva dni, nato pa se je prepustil užitku. Njegova želja po razkrinkanju sveta je premajhna. Podlegel je vsakdanjim navadam.

Ping Dzang se je pripravljajal na odhod. Oblekel je svojo najlepšo obleko in še pred tem obiskal frizerko. Poslovil se je od najbližjih in jim zaželel srečo v življenju. Kot da bi vedel. Ni se vrnil. Nazadnje so ga videli, ko je hodil proti podzemnemu letalu.

Lalasa al-Tahid. Prikupna deklica, ki ravno v tem trenutnu še vedno uživa v življenju. Ni ji mar za stvari, ki se potikajo po glavah sokolonialcev. Živi v svojem svetu in deli naprej zgodbo svoje babice. Do konca življenja bi rada okusila vsa pozitivna doživetja sveta.

Edini, ki je imel plan, ki bi se ga dalo uresničiti, je Naiser Iloegbunam. Še vedno sanjari o svojih popotovanjih in se bori z zdravniškim potrdilom. Vsako leto se vidi z Von in to mu je zadosti. Von pa bi se rada preselila v njegovo kolonijo, da bi se lahko poročila, in je že oddala vlogo za premestitev. Poleg tega je hotel uveljaviti svojo idejo in je večkrat prišel na mesto predstavnika, ampak privržencev ni bilo. Njegov plan ni dovolj dodelan. Sčasoma se je začel zanimati za druge stvari in trenutno razmišlja o družini.

Zakaj bi se svet sploh spreminjal, če so ljudje srečni? Pa v drugi dobi!

Krasna nova Evropa

Zdenka Andolšek

Kam gre danes pot Evrope? Vse se odvija se nekam čudno. Moramo razmisliti tudi o tem, kako bomo živeli v prihodnje ne samo za ta trenutek. Pomisliti moramo na naša mlada srca – otroke.

Na eni strani imamo podivjano naravo. Vsako leto je več naravnih katastrof, ki udarijo kjerkoli in kadarkoli. Skratka, naravne sile ne moremo ukrotiti. Predvsem pa bi lahko preprečili vojne na svetu. Kakšen nesmisel je to? Kdo si je izmislil kaj takšnega, tako krutost, da sploh to obstaja? Komu je prišlo na misel, da izumi orožje? Tega vsekakor ne potrebujemo na tem ljubem planetu. Zakaj človeška pamet dovoli in dopusti razmišljati o teh zadevah? Postavlja se mogočno vprašanje, sploh pa danes, ko reka beguncev potuje po celi Evropi. Ali ni na svetu že veliko gorja že brez orožja? Koliko vprašanj glede takšnih neumnosti. Kaj res ljudje nimajo kaj početi, da se usmerjajo v takšne krutosti? Mar ne bi bil svet lepši, če vseh teh grozot ne bi bilo na svetu?

»Krasna nova Evropa« se v bodočnosti zbudi, kjer ni naravnih katastrof, ni vojn. Vse to pa so sanje bodočih dni, naših dostojanstvenih ljudi. To sanjamo dan za dnem, a kako bo v resničnem svetu, v »Krasni novi Evropi«, ki še pride, bo pokazal čas, samo čas.

V domišljjskem in fantazijskem svetu pa je vse lepo, nihče ni lačen, ni naravnih katastrof, so izginile, orožja pa ne pozna nihče več. Tako prevlada med ljudmi popolno zadovoljstvo, kjer si vsak lahko svoj košček kruha z delom pridobi in v miru živi do konca svojih dni.

Spoštujmo sebe, vse ljudi in svet pa nam bo lepo kjerkoli živet.

Ko Zemlja ječi in joče Nebo

Majda Arhnauer Subašič

Prodoren pogled jekleno sivih oči. Zazrt v ogledalo, ki mu vrača odsev. Nežne, skoraj deške poteze obraza s pridihom aristokratske prefinjenosti, ki z rahlim dvigom brade pridobijo videz trdosti. Pozoren opazovalec bi tanke ustnice s komaj zaznavnim, dobro obvladanim nasmeškom lahko označil za cinične. Ali vsaj stroge. Morda celo krute. Podoba moškega, ki kljub svoji drobnosti postavi izžareva prvobitno moškost. In moč.

Rahel nasmešek zaigra na njegovem obrazu, ko se zave, da v odsevu zrcala, bogato okrašenega z zlatimi obrobi, opazuje najvplivnejšega človeka tega trenutka. Človeka, ki mu je bila, po spletu naključij in brezkompromisne usmerjenosti v cilj postati to, kar je, v roke položena moč odločanja o usodi planeta. Le nekaj gibov njegovih vitkih in negovanih prstov, ki bi vtipkali pravi ukazni niz, bi sprožilo plaz pogubljenja. Ob globokem vdihu, ki z zadovoljstvom napolni vse pljučne mešičke in se razširi po telesu, se zave, da na točkah, posejanih od Vladivostoka do Arhangelska, dan in noč najvišjega zaupanja vredni možje čakajo na njegov morebitni ukaz. Le nekaj sekund bi bilo potrebnih, da niz šifriranih sporočil usmeri raketne nosilce v zeleno smer. Sever, jug, vzhod, zahod — kamorkoli bi se usmerili, bi bila smer le ena — v pogubo. Morda dokončen izbris človeške in še mnogih drugih vrst. Ne želi, a dopušča možnost, da bo nekega dne prisiljen storiti tudi to, če bo potrebno. Razmere v svetu so vse bolj kaotične, interesi posameznih vplivnih krogov vedno bolj na nasprotnih bregovih. Incidentov, ki kažejo na resno zaostrovanje odnosov je vse več. Pripravljenosti za sklepanje kompromisov že dolgo ni več. Vsi poskusi, da bi zaustavili topot vse glasnejših apokaliptičnih jezdecev, se izjalovijo. Pogajanja, ki za hip vbudijo upanje, so le farsa z obiljem leporečnih floskul, pesek v oči prestrašenim množicam, ki želijo pograbit vsako drobtinico upanja, pa čeprav lažnega. Oblastniki, med katere sodi tudi sam, so neomajni v svojih pogledih in obrambi interesov, za katerimi stojijo. Počuti se kot igralec pokra. V rokavu skriva aduta, a za samozadovoljstvo ni prostora, saj nikoli ne ve, kateri od soigralcev ga bo imel v naslednji partiji. Vložki so visoki. Način igre, ki jo igrajo, ne omogoča dobitne kombinacije.

Skozi oblast mu je bila dana moč. Zaupana z razlogom. Že v mladosti je s svojo sposobnostjo pravilno odreagirati v kritičnih trenutkih, hladnokrvnostjo in visoko inteligenco hitro opozoril nase. Odličen šahist, kombinatorik najvišjega ranga, je zablestel tudi na organizacijskem področju. Svojo prav neverjetno sposobnost koncentracije je dobro unovčeval pri nalogah, s katerimi je navdušil »prave ljudi«, ki so v njem zaznali velik potencial. V nedvomno pomoč mu je bila tudi karizma, s katero je množice in veljake zlahka pridobil na svojo stran. Pri vsem tem mu je dobro služila tudi intuicija in izkušnje, ki si jih je pridobil v letu, ko se je umaknil iz vsakdanjega življenja v odročno pogorje Altaja, kjer se je spoznaval s skritimi znanji in osvajal le malo komu dostopne veščine. Le redki izbranci so poznali vzrok kratke praznine, ki je zevala v njegovem sicer bleščečem življenjepisu. Nikoli ni govoril o tem obdobju svojega življenja in tudi namigovanja nekaterih novinarjev, ki so izbrskali in povezali nekaj podatkov, je spretno zaobšel.

»Gospod Aleksej Vasiljevič, dovolite, da vas spomnim na obisk, ki ga pričakujete. Alina Fedorova je že prispela in čaka, da jo povabite, naj vstopi,« nenadoma zasliši glas svojega tajnika, ki prihaja od vrat.

Je res lahko pozabil, da je danes tretji torek v mesecu? Dan, ko si vzame čas za druženje z njemu drago osebo, eno tistih iz altajskega obdobja. Že tam je občudoval njene sposobnosti in duhovno moč, s katero je razpolagala. Lahko bi rekel, da je postala njegova zaupnica in celo svetovalka. Če prav razmisli, se je njegova pot začela strmo vzpenjati šele z njeno selitvijo v prestolnico ter njunimi pogostejšimi srečanji. Sprva je njene besede jemal bolj z rezervo, a bolj kot se je potrjevala pravilnost napovedi, ki mu jih je podala, bolj jim je zaupal in jih cenil. Marsikdaj ga je opozorila na prepreke in težave ter mu tudi nakazala pot iz njih.

»Seveda, naj vstopi. Alina Fedorova ne sme nikoli čakati,« je pokimal, si popravil kravato in s pogledom zaobjel razkošno sobano, kjer jo bo sprejel. Mehka svetloba kristalnega lestenca je poudarjala elegantne linije skrbno restavriranega pohištva s pridihom carskih časov. Razlivala se je po baržunastih zavesah, zastirajočih pogled na osrednji trg, kjer je vrvelo življenje.

Vstopila je. Kot boginja, ga je prešinilo. Zdelo se je, kot da je s svojo pojavo napolnila celoten prostor, ki je zadihal v novem ritmu. Skoraj bi si priznal, da so se mu zašibila kolena. Njemu, ki velja za najmočnejšega človeka sveta. Suvereno se rokuje s predsedniki držav in vlad, se elegantno suče na diplomatskem parketu, žanje občudovanje v mednarodnih finančnih krogih in spoštovanje plemstva. Lahko si privošči, da ignorira

predsednika OZN, katerega funkcija je v teh viharnih časih le še relikv in odločno pokaže nestrinjanje s politiko vrhov, ki imajo v rokah dobršen del sveta. Tudi sedanjemu patriarhu da jasno vedeti, da mu ni po volji. Zdaj pa se mu zatresejo noge in zadrzne glas ob pogledu na žensko, s katero sta nekdanje družno jahala po dolinah Altajskega pogorja, si delila tudi šotor in si izmenjevala poglede in misli, včasih tudi najintimnejše.

»Pozdravljeni in dobrodošli, Alina Fedorova,« zasliši svoj glas, za katerega se zdi, da prihaja nekje od daleč. Počuti se kot šolar pred učiteljico, kar na nek način tudi je. Sam je precej zaostal na duhovni poti, a Alina dejansko že posega po nivojih, o katerih sta slišala pripovedovati stare šamane.

Topla je njena dlan. Mehka in voljna, vzbujajoča zaupanje. Nenavadno dolgo jo zadrži v svoji. Začuti, da se toplina njene roke prelije v njegovo in se razširja dalje po telesu, iz katerega se porazgublja napetost. Nekaj božajočega se plazi vanj, kar sprva občuti kot negotovost, skoraj strah, saj mu je občutek neznan. Večna samokontrola, v kateri je vedno držal svoje telo in misli, se porazgubi neznano kam. Zazdi se mu, da se je ustavil čas. Najraje bi se predal trenutnemu vzgibu, da bi objel žensko, staro znanko, katere pravo bližino je začutil šele sedaj. Ne kot žensko v pravem pomenu besede, temveč kot zavetnico, svetovalko, tolažnico brez besed. V vseh letih njunega znanstva je to željo občutil prvič. Pravzaprav bi se rajši sam zatekel v njen objem, v katerem bi poiskal varnost in notranji mir. Naenkrat se zave, da je njegov mir le navidezen. Prešine ga spoznanje, da najmočnejši mož sveta globoko v sebi trepete. Njegova že pregovorna hladnokrvnost je le krinka. Pred svetom in še bolj — pred samim seboj. To spoznanje ga zmede.

Od nekje mu prihaja naproti objokani in trepetajoči deček, v katerem prepozna sebe. Hlipa, ker se je izgubil in ker ve, da si je nakopal mamino jezo. Tako sam je, izgubljen med množico. Boji se hitečih sivih obrazov, ki jih ne pozna. Kot reka ga tok vleče s seboj, on pa se ne more ničesar oprijeti. Boji se, da ga bo množica posrkala in odvrгла, kdo ve kje. Izgublja kontrolo, v glavi mu šumi, strah obvladuje vso njegovo bit.

Prizori se nizajo. Velik pes se mu bliža, najraje bi se umaknil, zbežal, a ve, da bi se mu vrstniki posmehovali. Stisne zobe, dvigne glavo, pripre pogled in ga usmeri naravnost v oči prežeče zverine. Le-ta se začuda zdrzne, povesi rep in se bevskajoč izgubi stran. »Tako se dela,« ga zatem potreplja oče. Kasneje še velikokrat uporabi to taktiko, a proti ljudem.

Spet se zagleda v novi vlogi. Ve, da ne sme zgrešiti žoge, saj bi v nasprotnem primeru njegovo moštvo izgubilo. Ne sme razočarati soigralcev, trenerja, navijačev. In ve, da ne sme razočarati mame, učiteljice, predstojnika ... svojega ljudstva. Prizna si, da je moč odgovornost. Odgovornost, ki se je globoko v sebi boji.

Zdaj mu je jasno, da se za masko hladnega, skoraj brezizraznega obraza, skriva trepetajoč otrok, ranljiv v svoji negotovosti, željan da breme odgovornosti vsaj za hip odloži.

Alina zazna njegovo doživljanje in misli, ki iščejo svoj odmev. Ve, da ga je izzvala sama. S svojo skrivno močjo, dano le manjšemu krogu posvečenih ljudi, je kot potres omajala njegove temelje samozadovoljstva in navidezne notranje moči. Marsikaj nerazčiščenega je bivalo v njem, kar bi v najbolj nepravem trenutku lahko izzvalo napačno odločitev. Ve, da je samo duševno očiščen človek, ki zna prepoznati in sprejeti svoje šibke točke ter vzvode, ki ga vodijo, zares močan. Sposoben opraviti nalogo, ki mu je zaupana in za katero je bil izbran.

Še sam ne ve, kdaj se je sesedel na zofo.

»Oprostite, draga Alina,« pravi z ubitim glasom in si z robcem obriše pot s čela. »Ne vem, kaj mi je,« še nadaljuje.

»Vem, kaj ti je in tudi ti veš,« mu odvrni in za hip pomolči, nakar nadaljuje: »Počasi se približuje čas, tvoj čas. Čas, ko boš pričel delovati v skladu s seboj in z nalogo, zaradi katere si bil izbran. Marsikakšen kamenček v mozaiku tvojega življenja bo našel svoje mesto v njem. Šele takrat, ko ti bo dano videti popolno podobo, boš lahko izpolnil svoje poslanstvo. Pogled na sliko ti bo pomagal preseči to, kar zdaj omejuje tvoja videnja. Sedaj vidiš le zemljevide, točke, številke, grafe. Ne zavedaš se, da se za vsem tem skrivajo ljudje, usode, poslanstva, bolečine, solze, a tudi drobne radosti, hrepenenja, zadovoljstva. Sedem milijard. In Zemlja, ki ti jo je bilo v času tvojega bivanja na Altaju dano poglobljeno spoznati. Sam si se čudil njeni moči. Takrat si življenje dojemal precej drugače.

Čas je, da v sebi ponovno obudiš izkustva tistih dni. Večna resnica, da ni naključij, te je privedla tako na učne dni pod okrilje tistih, ki poznajo skrivnosti sveta, kot tudi na mesto, kjer si sedaj. Osvobodi svoje misli; naj sežejo izven zidov trdnjave, od koder prek monitorja opazuješ svet, ki se marsikdaj zdi le navidezen.

Začuti, da rdeča barva na asfaltu ni barvilo, ampak posnetek krvi, življenja, ki odteka. V grozi spačeni obrazi niso del scenarija, temveč podobe resničnih ljudi, ki jih je zaznamovala bolečina in strah. Iznakaženih trupel ni oblikoval programer računalniških iger. So telesa ljudi iz mesa in krvi, ki so doživljali grozo, preden jih je milostno zagnila smrt. Njihovo trpljenje bo ostalo zapisano v prostor in čas ter se prenašalo na naslednje rodove, v katerih bo vedno znova vznikala želja po maščevanju. Nikoli končana zgodba, ki vodi vse globlje v vrtinec nasilja.

Čas je, da jo nekdo preseka. Postavi stvari na svoje mesto. Za začetek vzbudi vsaj upanje. Premnogi so ga že izgubili. Ker upanje umre zadnje, ne morejo več ničesar izgubiti. Zato jim je vseeno. Kot ranjene zveri so in zato tem bolj nevarne. Ne svoje ne tuje življenje jim ne pomeni nič, zato so sposobni najbolj zavržnih dejanj, ki sejejo novo grozo. Danes gori Pariz, atentat v Rimu je terjal desetine življenj, Berlin postaja mesto duhov, London je padel v oblast kliki, ki jo je spremenila v kaotičen zapor, kjer veljajo krvava pravila, za katere bi pred desetletji rekli, da so stvar preteklosti, ki se ne more vrniti. Marsej je v ruševinah, dunajski Donau park spremenjen v pokopališče. Ne, to ni film, ta srhljivka se v resnici odigrava. Nekaj tisoč kilometrov stran od tvojega varnega zavetja. Morda daleč, a ne pozabi, da se je požar, ki se je pred nekaj več kot dvesto leti razbesnel po Evropi, hitro razširil skoraj do praga tvoje na videz varne trdnjave. Zgodba se je kasneje še enkrat ponovila. Ne čakaj, da se ponovi še tretjič. Razdalje so danes mnogo manjše in svet vse bolj povezan. Upaš čakati in tvegati?«

Obraz velikega voditelja je postal bled in utrujen, telo zgrbljeno. Kot bi mladostni videz moža zrelih let izpuhtel neznanu kam. Teža skrbi, ki je bila ves čas prisotna, a odrinjena, je sedla na njegova ramena. Roka je segla med skrbno urejene lase in jih razmršila. Njegov pogled je deloval izgubljeno. Pravzaprav mu modra šamanka ni povedala nič novega; vsega tega se je hudičevo dobro zavedal, a ključavoče misli je odrival stran. Nikogar ni bilo, ki bi se mu upal svetovati, da naj se sooči z njimi. Zavedel se je, kako sam je na vrhu.

»Kaj naj, kako naj se lotim zadev, da bo prav?« sam ni verjel vprašanju, ki ga je izustil. Že dolgo ni bil vajen spraševati za nasvete. Tudi v poročilih, ki jih je dobival, ni želel »pametovanja«, temveč le gola dejstva. Včasih je celo koga poklical na zagovor, če se mu je zdelo, da mu skuša soliti pamet. To je običajno pomenilo, da je kariera nadobudneža zaključena in mu je sledila vrnitev na kakšno manj pomembno uradniško mesto v državnem aparatu. Seveda nihče ni rad tvegala zamere, s katero bi si onemogočil pot navzgor.

»Imam rešitve, a vem, da nisto tiste prave. Zato nadzorujem svoja morebitna dejanja in odlašam z odločitvami. Kar nekajkrat so moji lovci z že prižganimi motorji čakali le še na ukaz. Tudi druge enote so včasih celo večkrat na noč menjale stopnjo pripravljenosti. Vedno pa so me zaustavile besede cenjenega profesorja Levova z akademije, kjer sem se »učil obrti«, da mora imeti dober vohun vroče srce in hladno glavo,« je nadaljeval in jo skoraj proseče pogledal.

Obotavljajoča tišina. Pogled se mu je ustavil na starem samovarju, ki je ždel na intarzirani mizici nedaleč stran. Mnogo rodov je preživel, zamenjal kar nekaj imenitnih palač, dokler ni slednjič pristal tu. Svoje funkcije že dolgo ni več opravljal, a vzbujal je domačnost, spomin na stare čase, ki se jim je rad predajal. Kako preprosto je bilo življenje nekoč. Pomislil je na posledice svoje morebitne nepravilne odločitve. V povratni reakciji, ki bi zagotovo sledila, bi tudi samovar, ki mu je tako prirasel k srcu, lahko v hipu izginil v plamenih skupaj z mestom, ki je bilo simbol moči imperija že stoletja.

»Iz pravega testa si in zato si tudi izbran. Svet potrebuje človeka, ki vidi v prihodnost in pri tem izhaja iz starih znanj, ki so se prenašale iz roda v rod. Zakoni, znani tisočletja, so se v preoblikah svojega časa ohranili do danes. Nemalo jih korak za korakom pridobiva potrditev tudi v sodobni znanosti. Dosegel si stopnjo, ki ti omogoča, da odkriješ še zadnje skrivnosti upravljanja z energijami, ki ti bodo omogočile, da z njimi predrugačiš svet. Nisi edini, ki poseduje s temi znanji, a si na mestu, kjer jih lahko najboljše uveljaviš. V skupno dobro vseh. Princip je enostaven. Saj poznaš zgodbo o Pandorini skrinjici, iz katere so vzletele vse težave in se razpršile po svetu? Misterij, ki ti ga predajam s tem zapisom, deluje po obratnem principu. Namnožene težave se bodo vrstile k svojemu izvoru. Proces, ki ga boš sprožil, bo potekal postopoma, a dovolj hitro, da bo opazen že kmalu. Spremembe bodo vidne v posameznikih, kar se bo kmalu odrazilo v kolektivni zavesti. Zlo bo ukročeno, pohlep zavrt, nemir pomirjen, strah se bo razblinil. Človek bo v drugemu človeku videl svoj odsev, kar bo povečalo željo po sodelovanju v skupno dobro. To bo omogočilo napredek na vseh področjih življenja.«

V roki, ki se je stegnila proti njemu, je zagledal zapečaten svitek. Nekoliko obotavljajoče ga je prevzel. To je torej ključ!

Misli so mu mrzlično begale. Jasnilo se mu je marsikaj, česar v zvezdnih nočeh pod Altajem ni povsem razumel. Takrat se mu ni niti sanjalo, komu so bile namenjene besede šamana:

»Med nami je človek, ki bo nekoč predrugačil svet. Naključja so ga privedla v te posvečene kraje, kjer se stikata Nebo in Zemlja, da bi svetu ponesel dar, ki ga bo takrat najbolj potreboval, kajti prišli bodo časi, ko bo Zemlja ječala in jokalo Nebo.«

Zdaj je doumel. Namenjene so bile njemu.

V duhu so se mu izrisale podobe Evrope jutrišnjega dne. Na obnovljenih Španskih stopnicah v Rimu posedajo zaljubljeni, mladina se brez skrbi pred bombnimi napadi zabava v berlinskih diskotekah, turisti v odprtih avtobusih vsrkavajo barvitost londonskih ulic, La Vie en Rose se nostalgичno razlega po lokalčkih ob Seini, prešeren smeh in udarne napitnice odmevajo po Munchenskih pivnicah.

In ... kdo bi si mislil ... saj zveni kot čista utopija ... celo v tisti mali prestolnici med Dunajem in Benetkami so ljudje po skoraj stoletju od zaključka vojne zakopali bojne sekire, pustili preteklost za seboj in se složno zazrli v jutrišnji dan

Novemu življenju naproti naproti novemu življenju življenju naproti novemu

Ksenja Babič Benedik

»Pozdravljeni, draga gostja, veseli me, da ste sprejeli povabilo na naš test, kjer obračamo besedne zveze in odločamo o vaši usodi!«

»No ja, izbire ravno nisem imela ...«

»En vzpodbuden aplavz za našo gostjo!«

»Moram vas opozoriti, da vas bomo držali za besedo! Trideset sekund časa imate, da izberete besedno zvezo s številom črk, ki jih bomo izbrali naključno. Če v tem času ne ugotovite nobene, ste izpadli iz igre in to pomeni, da ste izgnani. In naša izbira je ... šest, devet, sedem! Čas se začne odšteti ... zdaj!«

»Razmišljam ...«

»Še sedem sekund, pohitite!«

»Novemu življenju naproti!«

»Briljantno! Čestitam za izvirnost! Ali ste že kdaj šli *novemu življenju naproti*?«

»Seveda, velikokrat, vi ne?«

»O, da, ampak ne gre zame, za vas gre, draga gostja. Zanima me, ali mislite, da obstaja omejeno število poskusov sledenja novemu življenju naproti, saj vendar ni tako enostavno, spremeniti vse skupaj, oditi nekam, začeti znova ... Kolikokrat lahko to narediš? Je število neomejeno ali obstaja limit? Lahko v nekem trenutku skleneš, da bo to tvoj zadnji začetek? Zavestno? Lahko načrtno onemogočiš porajanje želje po novem življenju, novemu naproti, življenju naproti, naproti novemu, naproti življenju, življenju novemu?«

»Seveda ne, vsak zavedno ali nezavedno vedno začenja znova, vsak trenutek življenja, saj je vsak trenutek nekaj novega in gre proti naslednjemu!«

»Dober odgovor, uporabili ste vse tri besede. Greva naprej! Ste mogoče med hojo *življenju naproti* premišljali o čem novem?«

»Sem, še zlasti med sprehodi po novem ozemlju, kjer se bojiš za življenje, saj nikoli ne veš, komu greš naproti.«

»Ali ste med tekom naproti novemu razmišljali o življenju?«

»Če bi lahko tekla, bi šla naproti nečemu *novemu*, seveda bi to sodilo v prid življenju, ki ga živim.«

»Ste v *novem življenju* šli komu naproti?«

»Vsak dan. Naproti življenju. Naproti novemu.«

»Vaši odgovori so zadovoljivi. Kateri besedi, po vaše, bolj sodita skupaj, v kakšnem vrstnem redu in zakaj?«

»Najbolj se mi zdi primerno *naproti novemu*, ker veš kaj te čaka.«

»Ali bi bilo *novemu naproti* kaj drugače?«

»Veliko, ker je *novemu* na prvem mestu. Iti *naproti novemu* je izziv, z negotovim izzidom, če greš pa *naproti novemu*, imaš čas, lahko se pripraviš.«

»Potemtakem je *življenje* vsiljivka?«

»Življenje je neizogibno.«

»Kaj pa *novemu*?«

»*Novemu*, novo, nas ohranja žive.«

»Kaj pa *naproti*?«

»*Naproti* je najprej *na*, potem pa *proti*. Kot sem tudi sama ... *Proti* ... *Proti* temu, kar nam počnete, saj se samo borimo, da se ne odrečemo življenju, da se ubranimo novemu žandarju! Skratka, da gremo *novemu življenju naproti* ...«

»Čestitam, prestali ste test! Lahko se še naprej razmnožujete na našem ozemlju! Vidim, da ste sicer *proti*, a kljub temu dovolj zmerni, kar je dobro. Tudi take potrebujemo za vzpostavljanje ravnovesja! Vaš prostor vam bo dodeljen na podlagi pravilnika o naselitvi. Upam, da boste uživali skupaj z našim Gostiteljem in delali v njegovo dobro, saj bo na ta način prijetno tudi za vas. Vso srečo med *življenjem naproti novemu!*«

Vrnitev v Lesendol

Kristina Berič

V Lesendolu so se ponovno pripravljale volitve na najvišji ravni — za vodenje vseh državljanov. Tihó so se začeli vračati najvišji vodilni iz tujine, ki so pred leti pobegnili in se za nekaj časa potuhnili. Nihče jih takrat ni obsodil, zato rej imajo pravico ustanoviti stranko in se potegovati za naklonjenost volivcev.

Volk Glavko je zbral svoje pristaše na tajni seji, da se dogovorijo za strategijo prevzema oblasti. Stranka se je imenovala »STRUJA NEUSTRAŠNIH«.

»Medved Kazimir, ti s svojim nastopom prepričaj strahopetce, naj se nam pridružijo, lisjak Erjavko, tebi pa s svojo zvitostjo ne bo težko prepričati omahljivcev, da nas podprejo. Posebej pazite na plahe srne Belorepke,« je med drugim razdelil naloge volk Glavko.

»Tu smo se zbrali, najozje vodstvo, da vsakemu določimo nalogo, ki jo mora v tem kratkem času prevzeti na svoja pleča. Vladajočo stran moramo presenetiti tako, da se v nobenem primeru ne bo mogla pobrati in ponovno zavladata, a o tem se bomo pogovorili na širši tajni seji. Glejte, da bodo vsi udeleženci res zanesljivi,« je še razložil Glavko.

Vitek, stalno na preži, vedno pripravljen na zahrbtni udarec s silo ali natolcevanjem želi svoje nasprotnike uničiti. Začasno se to vedno obnese, kajti vedno so eni nezadovoljni, veliko se jih volitev ne udeleži, misleč, da bodo tako ali tako zmagali sedanji voditelji. A tu nastane vrzel, izkoristijo pa jo potuhnjenjci, ki se zdaj vračajo domov in bi radi raztrgali deželo kot mrhovinarji.

Med ljudstvom v Lesendolu je kar vrelo od napetosti. Nekateri opozarjajo merjasca Poljka: »Čuvajmo se. Tisti, ki jim najbolj zaupamo, naj malo poizvedo med ljudstvom, kaj nam zamerijo, po potrebi raziščimo vzroke in jih odpravimo. Za to opravilo je najprimernejša sova Uharica, ki jo vsi spoštujejo, drugi pa ji bomo tudi pomagali,« je opozarjal jazbec Živko.

Vodstvo stranke »STRUJA NEUSTRAŠNIH« se je zbralo na tajnem sestanku v gostišču Sestre lisice. Zbrane je nagovoril volk Glavko s pozdravnim nagovorom in takoj prešel k navodilom za volitve.

»Želja, da ponovno zmagamo, je neomajna, pa tudi vzeti oblasti iz rok si ne bomo več pustili. Na naši strani imamo veliko članov, ki so naši sorodniki iz tujine in sedaj delujejo v policiji, vojski, na sodišču, so pa tudi veljaki na okrajih. Zelo vidne rezultate dosega pri policiji jastreb Poniglavec, na sodišču pa kojot Besedosned. Tam, kjer je denar, tam je moč. Prebivalce, ki niso na naši strani, moramo temeljito prestrašiti ali jih kako drugače odstraniti. Potrudite se in zmaga nam ne bo ušla. Končno pa odločajo volivci, se pravi, demokracija naj zmaga, samo da naj bo tokrat na naši strani. Ti, podgana Mnogorodka, ti imaš velik naraščaj, skupaj vas živi ogromno v več družinskem leglu, glej, da boste prišli vsi na volišče. Povabi tudi vse sorodnike, za udeležbo bo vsak prejel kakšno darilo.«

Svizec Rovko se je počasi odplazil, saj ni spadal v to družbo.

»Ja kam pa ti, kaj ti ta družba ne odgovarja?« ga je na vratih ustavil jastreb Poniglavec.

»Ne bodi vendar tako glasen, saj veš da ne morem vsem razlagati, da me zaradi požrtije, ki ste jo napravili, sedaj nekam tišči, pridem pa hitro nazaj.«

Preden se je Poniglavec spomnil kje je WC, je že Rovko zdavnaj izginil. Sova Uharica je skrivaj prisluškovala.

»Dobro, da tako dobro slišim in tudi moj vid je izreden, saj bi drugače morala bliže in bi me odkrili. Bog ve, kaj bi se mi takrat zgodilo? Še Rovko se je komaj izmazal.«

Naslednji dan je na kratko poročala sedanji vladi.

»No, demokracija je in spoštovati je treba voljo večine. Če se prebivalci odločijo, da želijo nazaj staro oblast, jih ne bomo obsojali. Prikazati jim moramo pravo sliko, da bodo vedeli, zakaj so bila ta leta težka in da šele zdaj prihajajo boljši časi za vse nas. Tega ne smemo zapraviti po neumnosti. Dolgove prejšnje vlade smo skoraj v celoti vrnili, nihče več ne prosjači, naši otroci imajo prihodnost zagotovljeno in ponosno lahko dvignemo glavo. To je treba povedati vsem prebivalcem LESENDOLA, odločitev pa je na strani volivcev, predvsem pa je važna udeležba na volitvah.« S tem je vodja Poljko končal sestanek vladajočih v LESENDOLU.

Po vznemirljivih nedeljskih volitvah so se LESENDOLČANI z veliko večino odločili za trenutno vladajočo vlado, pri tem jim je pomagala predvsem mladina, ki se je odločila polnoštevilno podpreti glas prebivalcev Lesendola, potuhnjena stranka »STRUJA NEUSTRAŠNIH« pa se je ponovno izgubila v tujino, kamor je tudi spadala.

Na koncu se je oglasil merjasec Poljko: »Hvala vam za zaupanje, in če bomo vedno držali skupaj tako kot v tem času vladanja, nam nikoli več ne bo nič manjkalo, med nami ne bo več revežev in lačnih, predvsem pa bo preskrbljeno za naše otroke in njihovo prihodnost.«

Krasna nova Evropa

Nataša Bodlaj

»Krasna nova Evropa!« je začela Ana in za hip pomočala. S pogledom je zajela svoje dijake, ki so jo s pričakovanjem gledali.

Ana je bila profesorica zgodovine na gimnaziji. Dijaki so jo imeli radi, saj je še tako dolgočasne učne vsebine znala predstaviti na zanimiv način. Ana je bila prvič v vseh dolgih letih poučevanja v zadregi. Kako naj svojim poslušalcem predava o veličini nove Evrope, v katero sama ni verjela. Ne, to še zdaleč ni bila več Evropa, ki bi si jo človek želel. Dežela priložnosti — za tiste, ki so polni denarja. Odkar je njen Slavko ostal brez službe in je družino preživljala sama, je naletela na številne težave. Šoloobvezna otroka sta ves čas kaj potrebovala: šolske potrebščine, oblačila, obutev, prihajale so položnice z vedno višjimi zneski, hrana je bila vedno dražja in njena plača, že tako znižana zaradi stanovanjskega kredita, večkrat ni zadostovala. Ana ni upala niti pomisliti, da bi si kupila nova oblačila ali čevlje, zato se je pogosto počutila osramočeno pred lepo urejenimi kolegicami. Kljub temu je optimistično zrla v prihodnost. Njen svet se je odvijal okoli službe in družine. Kaj pa družabno življenje? Tragikomedija.

Zdelo se ji je, da tišina predolgo traja, zato se je zazrla v neko točko in suho nadaljevala: »Da bi lahko razumeli novo Evropo, bi morali živeti v obdobju stare Evrope, zato sem se odločila, da vam opišem svoje življenje tedaj in danes, potem pa boste sami naredili primerjavo.« V razredu je završalo. Profesorica bo pripovedovala o svojem življenju. Ha, le kaj nam bo povedala.

Ana je zajela sapo in vprašala. »No, kaj vas najbolj zanima.« Navihana Metka je takoj dvignila roko in kot iz puške izstrelila: »Kako ste se zabavali?« Ana se je v mislih nasmehnila. Če bi njeni dijaki vedeli, kako polna življenja je bila in koliko je žurala, bi verjetno drugače gledali nanjo. Seveda jim ne bo razlagala prav vseh pikantnih podrobnosti. Pa vendar ... »Imeli smo veliko možnosti za prosto preživljanje časa, no – žuranje (smeh). V Kopru sta bila zelo obiskovana Circolo in MKC, kjer so se ob petkih in sobotah odvijale tako imenovane matinee – nekakšen disco, ki je potekal od 18.00 do 23.00. Po tistem si se lahko odpravil v Camel ali v ostala obalna mesta, kjer je bilo kar nekaj diskotek, npr. Black & White na Belvederju, Tivoli in Get 27 v Portorožu, Arcadia v Bernardinu, Tri papige v Piranu in Adria v Ankaranu. Če se nam ni dalo v disco, smo lahko čas preživeli v Bowlingu Žusterna, kjer smo igrali pikado, biljard, fliperje ali se preprosto družili. Omeniti moram še dve pomembni lokaciji, zbirališči, kjer smo lahko preživeli ure in ure – lokala Primorka in Snack bar. Večina diskotek in lokalov, ki sem jih omenila, danes ne obratuje več. Veliko časa smo preživljali v družbi in na svežem zraku, čeprav ni bil ravno tako svež, ker smo vsi kadili. Danes pa ste vsi varno spravljani doma pred računalniki ali mobilniki ali v nabasanih prostorih, kjer se ne moreš niti dobro premakniti, in poslušáš elektronsko glasbo, ki jo v eter spušča kakšen DJ. Plus za tehnologijo, minus za človeštvo. Tudi potovali smo v manjših skupinah kar tako, z nahrbtniki, spalnimi vrečami in minimalno vsoto denarja, na avtostop ali z vlakom, pa čeprav samo na pijačo v Ljubljano. Danes mora biti vse skrbno načrtovano in brez zajetne vsote denarja ne prideš več nikamor. Razveselili smo se vsakega tujca in z njim navezali stike, spoznavali njegov jezik in kulturo. Saj danes naj bi bilo ravno tako, ampak le teoretično. Na splošno se večina ljudi bori z milejšo obliko ksenofobije, čeprav si tega ne upajo priznati.«

Ana je s pogledom zajela svoje dijake. Vsi so jo zamišljeno opazovali. »No, kaj vas še zanima?«

Plaha Mojca je dvignila roko in vprašala: »Kako ste se oblačili?«

»Večinoma smo nosili kavbojke in jeans jakne. No, trgovine še zdaleč niso bile tako založene kot danes. Če sem želela kavbojke, sem morala z mamó v Trst, ker so bile kavbojke, ki so se pri nas prodajale, izredno drage, pa še kroj je bil čuden. Saj so bile v Kopru tedaj le štiri trgovine z oblačili. Pa ne samo kavbojke, tudi druga oblačila sem kupovala v Trstu. V Trst se je hodilo tudi po pralni prašek, kavo, kokakolo in druge stvari. Ker se pri nas tedaj božič in velika noč nista praznovala, se je tudi po čokoladna jajca ali 'paneton' hodilo v Trst. Na prestopu meje smo včasih kar dolgo časa čakali, nikoli pa nismo imeli nobenih težav. Ali si predstavljate? Danes je v Kopru malo morje trgovin z oblačili, edina težava je, da je sedaj preveč izbire. Skratka, včasih je bila velika potrošniška moč, ni bilo pa dovolj ponudbe, danes pa se to nekoliko obrača – ponudbe je preveč, moč potrošnikov pa je manjša. Zaradi tega podjetja toliko oglašujejo in se trgovci trudijo obdržati svoje stranke s popusti, nižanji cen, akcijami ...«

Domen je dvignil roko: »Kaj pa šola?«

»S šolo ne bi izgubljala besed. Bilo je tako kot danes, le da ni bilo potrebno vnaprej napovedovati ustnega ocenjevanja in tudi predhodnega pisnega preverjanja nismo imeli. Pa smo vseeno šolo naredili in nimamo zaradi tega nobenih travm. Med seboj smo se družili in si pomagali. Če komu ni šla matematika, se je hitro našel kdo, ki mu je snov razložil – zastonj. Bila sem odlična učenka in sem pogosto pomagala manj uspešnim sošolcem.«

Mladen je skoraj zavpil: »Ste hitro dobili službo?«

Ana se je grenko nasmehnila: »V stari Evropi je delal, kdor je želel, v novi Evropi je služba že postala neke vrste privilegij. Mediji ves čas objavljajo o zmanjšanju števila brezposelnih, a to je le pesek v oči. Na eni strani se povečuje doba upokojitve, na drugi strani so posledično mladi brez služb. Ste se kdaj vprašali, kje boste dobili službo? Ali jo boste sploh dobili? Ves čas se govori o pojavu, da otroci vedno dlje časa živijo s starši, da se vedno pozneje odločajo za naraščaj, da nataliteta upada. Pa saj ni težko poiskati vzrokov.«

Ana je umolknila. Na razred je padla težka tišina. Dijaki so nemo opazovali profesorico, ki je s solzami v očeh stala pred njimi. Ana se je spraševala, koliko tega, kar je povedalo, so razumeli. Ni jih želela prestrašiti. Ni jim želela odvzeti upanja v prihodnost. Želela je le ... Želela je le iz sebe vreči, kar jo je tiščalo. In to prav ta trenutek na tem mestu.

Nežno je rekla: »Želim, da naredite reklamo za novo Evropo. Zakaj bi jo lahko imeli za krasno? Je to zaradi napredka tehnologije, zaradi medkulturnega dialoga, zaradi lažje dobave knjig, lažjega učenja tujih jezikov, pregleda različne kulture ali vam je všeč še kaj drugega. Reklama naj bo prepričljiva. Lahko se posnamete – z mobiteli ali kamero. In seveda – lahko delate v parih ali v manjših skupinah po tri. Jasno?«

Dijaki so kot v zboru odvrnili: »Jasno.«

Zazvonil je šolski zvonec in nikomur več ni bilo mar za zmedeno profesorico, ki je še dolgo zrla za svojimi dijaki. »Naši otroci so edino krasno v novi Evropi,« je nato vzdihnila in stopila iz učilnice.

Sanje o novi Evropi

Roman Brcar

Odprem oči. Ležim v postelji in poslušam zvoke okolice. Vse, kar slišim okoli sebe, je tišina. Zaprem oči in se zberem. Lovim zvoke iz okolice. Nič. Še vedno slišim okoli sebe le tišino. Le kaj se dogaja v moji okolici, da nič ne slišim. Nič. Poskušam vstati. Ne gre. Moje telo je težko. Negibno ležim v postelji, strmim v steno in poslušam. Kot da bi bila okoli mene praznina. Kot da bi se prebudil v nekem drugem svetu. Sem bil res buden, sem res poslušal zvoke okolice, sem res negibno ležal v svoji postelji in strmel v prazno? Nenadoma sem pričel padati. V neko globino, ki ji ni bilo videti konca. Globje, kot sem padal, bolj je postajalo temno okoli mene. Le s težavo sem v daljavi še videl svetlobo nad seboj. Pogled sem usmeril navzdol. Videl sem temačne obrise nečesa, kar je bilo videti kot dno.

Med padanjem je moje srce vedno hitreje bilo. Imel sem občutek, kot da mi bo počilo in potem se je bitje ustavilo. Bilo me je strah. Predstavljal sem si, da doživljam zadnje trenutke svojega bivanja. Nenadoma sem se preznobil. Popolnoma moker sem padal dalje. Ne le moje telo, imel sem občutek, kot da bi z mojim telesom v globino padal tudi moj um. Nisem vedel, kaj doživljam. Bilo me je strah. Moje telo in um je preplavila strašna tesnoba, zaradi katere nisem več mogel dihati.

Tik preden sem treščil ob dno, je moje telo streslo in odprl sem oči. Tokrat sem pričel zaznavati zvoke iz okolice. Moje telo je prepoteno ležalo v postelji. Mišice so obogale ukaze, ki so prihajali iz možganov in lahko sem premikal svoje telo. Zopet sem sanjal. Iste sanje kot zadnjih deset let. Prav te sanje, zaradi katerih dolgo nisem upal spati in proti katerim sem se tako močno boril.

Moja zgodba se je pričela dogajati v daljni deželi. Imel sem svoje življenje, s katerim sem bil zadovoljen. Bil sem vaški učitelj. Nekega dne, ko sem s svojimi učenci sedel pred šolo v senci drevesa in smo se pogovarjali o lakoti in trpljenju, je mimo priteknel neznanec. Najine oči so se srečale. Videl sem, da je v stiski in da išče pomoč. Ustavil sem ga. Svojim učencem sem dal navodilo, da nadaljujejo s snovjo iz knjige, jaz pa sem povabil neznanca, da mi zaupa svoje skrbi. Bil je prestrašen.

Povedal mi je, da so nenadoma prišli vojaki in pregnali vse ženske in otroke iz njegove vasi. Moške so odpeljali in jih usmrtili. Zadnji trenutek se je uspel skriti v voz sena. V vozu je preživel ostanek dneva in celo noč, saj se je bal, da bi ga vojaki odpeljali, če bi ga odkrili. Ko je le zbral dovolj poguma, da je pogledal iz voza, ni bilo videti nikogar več. Vas je bila popolnoma prazna. Nikjer ni bilo več nikogar. Neznanec je stekel domov, kjer je vladalo razdejanje. Iz svojega skrivališča, ki ga vojaki niso odkrili, je pobral vse svoje skromne prihranke in pričel bežati. Tako je bil na poti že tretji dan. Tri dni je preživel skoraj brez hrane in pijače. Naprej ga je gnal strah pred vojaki, ki so pustošili po njegovi vasi.

Ko sva se tako pogovarjala, sem od daleč zaslišal zvoke vozil. Takoj sem vedel, da so to lahko le vojaki. Odločil sem se v trenutku. Stekel sem v svojo skromno hišo, napolnil nahrbtnik z živežem, ki sem ga imel doma, in nekaj oblačili, vzela svoje skromne prihranke in se skupaj z neznanecem podal v beg. Ko sva prispela na vrh griča, nedaleč od moje vasi, sva v daljavi videla kolono vozil z vojaki, ki se približujejo vasi. Na srečo sem imel toliko časa, da sem lahko opozoril vaščane, kaj se nam bliža. Večina je uspela zbežati in imel sem dober občutek, da sem jim lahko pomagal.

Z neznanecem sva na svoji poti srečevala vedno več ljudi, ki so bežali tako, kot sva midva. Vsi smo bili lačni, pregnani iz svojih domov, utrujeni in brez upanja. A imeli smo svoj cilj: Evropo. Obljubljeno deželo, v katero smo želeli priti. Iz dneva v dan nas je bilo več, ki smo bežali skupaj. Bili smo kot reka z nešteti pritoki. Po dolgi poti, ki je niso vsi preživeli, je naša reka prispela do morja. In tu smo se ustavili. Vedeli smo, da je to zadnja prepreka pred obljubljeno deželo. A ker nismo poznali nikogar in ker večina od nas morja še nikoli ni videla, tudi nismo vedeli, kako se spopasti s to prepreko. Bilo nas je le strah, da nas ne bi zajeli vojaki. Nismo vedeli, kako daleč za nami so. Za prevoz smo potrebovali skoraj vse svoje prihranke, ki smo jih imeli s seboj. Nekateri, ki so bilo malo manj srečni, niso imeli dovolj prihrankov, da bi jih čolni pripeljali na drugo stran morja, v Evropo. Nepregledna množica ljudi me je ločila od neznanca. Enostavno se nisva več našla. Svoje potovanje sem nadaljeval na ladji, ki me je varno pripeljala preko morja. Toda ko sem se izkrcal, nisem imel občutka, da bi pristal v obljubljeni deželi.

V svoji domovini sem bežal pred vojaki in po prečkanju morja so me pričakali ljudje v uniformah, ki so me odpeljali skozi ogrado. Počutil sem se oropan človeškega dostojanstva. Kot ujetnik v tuji deželi. Bilo nas je veliko, nepregledna množica pribežnikov, ki smo se znašli v nekem ograjenem prostoru. Bil sem brez svobode, brez doma, brez domovine in brez svojih prijateljev. Vse to sem zapustil, ko sem se pred časom podal v beg pred vojaki, ki so se približevali moji vasi. V meni se je pričel porajati dvom, če sem se res pravilno odločil, da sem zbežal. A bilo me je strah za moje življenje. Zaradi tega se mi je zdel beg pravilna odločitev.

Moja pot se je nadaljevala v osrčje obljubljenе Evrope. Pot smo nadaljevali postopoma ob spremstvu uniformiranih mož. Vsake toliko časa smo se ustavili in za nekaj dni prekinili naše potovanje. V času med potovanji smo bivali v taboriščih, ki so jih postavili posebno za nas begunce. Ljudje, ki so v teh taboriščih skrbeli za nas, so bili prijazni domačini, a na svoji poti sem se srečeval tudi z drugo vrsto ljudi. Ti so do mene in ostalih beguncev izražali nestrpnost. Bolj kot sem se približeval svojemu cilju, več nestrpnosti sem čutil v svoji okolici. Po dolgi poti, utrujen od življenja sem prispel na svoj cilj. Pričakalo me je veliko mesto, kjer so mi namenili majhno stanovanje. Prvič po dolgih mesecih sem imel zopet nekaj zasebnosti. Ko sem zvečer prvič po dolgih mesecih spet legel v posteljo, sem v hipu potonil v globok spanec. To je bila noč, ko so se pričele moje sanje o padanju.

Naslednji dan sem se podal na raziskovanje svoje nove domovine. Želel sem spoznati okolje, v katerem sem pričel s svojim novim življenjem. Opazoval sem ljudi, njihove gibe in navade. Med sedenjem v parku sem poslušal njihovo govorico. Imel sem nov cilj, da se privadim na svoje novo okolje. Srečeval sem ljudi različnih narodnosti, kot da bi bile v velikem mestu zbrane vse narodnosti sveta. Srečal sem tudi ljudi iz moje pretekle okolice. Ker smo govorili isti jezik, smo se pričeli tudi čedalje pogosteje družiti. A med nami niso bili le ljudje, ki so si želeli novega začetka, bili so tudi ljudje, ki so bili nestrpni do svojega novega okolja. Ko smo se dobivali ob večerih, je bilo čedalje več govora o vstaji in upor. Ker večini izmed nas to ni bilo všeč, se srečanj nismo več udeleževali.

Pričel sem se učiti novega jezika in novih običajev. Našel sem si tudi zaposlitev. Res nisem bil učitelj, kot sem bil v preteklosti, a vesel sem bil, da sem zopet lahko delal. Počasi sem se pričel privajati. A še vedno sem vsako noč sanjal iste sanje. Toda bolj ko sem se privajal na novo okolje, manj intenzivne so bile te sanje. Vedno boljše sem se počutil v svoji novi domovini. Ko sem bil prost, sem se pogosto dobival z drugimi pribežniki, ki so se prav tako kot jaz vživeli v novo okolje. Nekega večera, ko smo sedeli v parku, je k nam pristopila skupina domačinov in nas pričela izzivati.

Postajali so vedno bolj nestrpni do nas. Hitro sem sprevidel, da to naše srečanje lahko privede do konflikta, zato sem predlagal da se razidemo. Vedno pogosteje sem zaznaval nestrpnost s strani domačinov. Ko smo bežali, nam je bil cilj priti v Evropo. Menili smo, da smo tam zaželeni in da nas bodo kot ubežnike sprejeli odprtih rok. A sedaj, ko sem tu, sem doživljal, da so bili ljudje, ki si nas niso želeli v svoji domovini. Niso vedeli, da nismo imeli izbire. Če ne bi bežali, bi nas vojaki usmrtili.

K vedno večji nestrpnosti so prispevali svoj del tudi nekateri begunci. Dobivali so se na skrivnih srečanjih in govorili o tem, kako bi podredili domačine. Pristopili so k vsem nam in nas vabili, da se udeležimo srečanj in seveda tudi akcij. A raje sem se, tako kot večina nas, držal za sebe. Nisem želel imeti opravka z ljudmi, ki so izražali nestrpnost do drugih. V zadnjem letu, ko sem bil na begu, sem preživel dovolj strahot. Manjše skupine ubežnikov so postajale čedalje bolj agresivne in so se zoperstavljale domačinom. Vedno več nas je zvečer ostajalo doma, saj nas je bilo strah iti na ulice. A tudi domačini niso ostali ravnodušni. Sam sem to najbolj okusil v službi. Moji sodelavci so postajali vedno bolj rezervirani in se me, če je le bilo možno, izogibali. Nisem več imel občutka, da sem dobrodošel.

Televizija je pričela poročati o nemirih med domačini in ubežniki. Na cestah je bilo zaznati vedno več policije, ki je skrbela, da izgredi ne bi prerasla v nasilja. Nekega večera, ko sem gledal poročila, so poročali, da je skupina ubežnikov posilila nekaj mladih domačink, ki so bile na večernem sprehodu. Domačini so vedno bolj glasno pričeli zahtevati, da se nas vrne v taborišča ali pošlje tja, od koder smo prišli. Najglasnejši ubežniki pa, da so dogodek uprizorili in da nihče izmed ubežnikov ni sodeloval pri tem posilstvu. Bili so mnenja, da gre zgolj za spodbujanje nestrpnosti.

Kakorkoli že, uspelo jim je. Domačini so pričeli napadati ubežnike, ti pa so jim vračali. Kmalu so se policiji pridružili vojaki. A domačini niso zgolj pričeli napadati nas ubežnikov, temveč vse, ki niso bili iste narodnosti. Kljub navzočnosti policije in vojske so se spopadi nadaljevali. Vedno bolj so se stopnjevali in kmalu so prerasli

v vojno. Domačini so nas krivili, da smo svojo vojno prenesli k njim v Evropo. Ubežali smo eni vojni, a kmalu zatem smo se znašli v drugi. Evropo, obljubljeni deželo, v katero smo bežali, je preplavila vojna.

Kot vsaka vojna je bila tudi ta nesmiselna. V strahu sem se pričel skrivati v kleti. Moje sanje so se zopet okrepile in vsako noč sem se prebujal prepoten. A ta vojna je bila drugačna kot vojne, o katerih sem bral v knjigah, in drugačna od tiste, zaradi katere sem zbežal. Pričelo se je kot vojna med domačini in ubežniki. Nadaljevalo pa kot vojna posameznih narodnih skupin znotraj Evrope za prevlado. Tudi policisti in vojaki si niso bili več enotni. Bojevali so se proti sovražniku in hkrati sami med seboj, saj so v Evropi živeli mnogi narodi, ki so jim pripadali tudi policisti in vojaki.

Vojna je dobivala vedno večje razsežnosti. Postajala je vedno bolj krvava in vedno več je bilo žrtev na vseh straneh. Tisti, ki se nismo bojevali, smo iskali zatočišča, kamor bi se lahko skrili pred boji. Nekega večera smo se tako v kleti zapuščene stavbe našli pripadniki različnih narodov. Skupno nam je bilo le to, da smo se skrivali pred vojno. Veliko nas je bilo takšnih, ki smo prišli v Evropo iz drugih koncev sveta, nekaj pa domačinov. V tišini smo sedeli, poslušali zvoke okolice in se opazovali. Čez čas smo se pričeli šepetajoče pogovarjati med seboj. Ugotovili smo, da nam je skupno nestrinjanje z vojno. V naših očeh je bilo to nekaj nesmiselnega. Bili smo prepričani, da bi lahko skupaj živeli v miru. Le malo več strpnosti in malo manj podpihovanja bi bilo potrebnega. Ko so se naslednjega jutra polegli zvoki bližnjih bojev, smo zapustili skrivališče. Še pred tem pa smo se dogovorili, da se zopet dobimo.

Ko sem tisto jutro stopil iz skrivališča in se pričel vračati v svoj dom, sem se šele dobro zavedel, kakšno razdejanje je ta vojna že povzročila. Vedno več je bilo ruševin in žrtev. Prišel sem domov, prižgal televizor in gledal novice. Boji so potekali po celotni Evropi. Vse meje so bile zaprte, nikamor ni bilo možno bežati. Če sem želel živeti, bo potrebno preživeti to vojno. Zaenkrat mi je uspevalo, a bilo je naporno. Nenehno se je bilo potrebno skrivati pred vsemi, saj nisem točno vedel, kdo vse je moj sovražnik. Pri policiji in vojski ni bilo možno najti zatočišča, saj so tudi znotraj teh enot potekali boji. Dneve sem večinoma preživljal s svojem stanovanju, zvečer pa sem se zatekal v svoja skrivališča.

Vedno pogosteje sem se vračal v naše skrivališče. Tam sem se navkljub vojni počutil prijetno, saj sem bil obdan s somišljeniki. Vedno bolj smo si zaupali in počasi smo se pričeli pogovarjati o naših stališčih. Vsi smo si želeli, da se vojna konča in da v Evropi zopet zavladata mir in složnost. Bolj kot smo poslušali in si izmenjavali novice, težje je bilo verjeti, da se bo vojna dejansko končala. Naši dvomi so temeljili na izjavah voditeljev Evrope. Tudi oni si niso bili enotni, kako končati boje in vzpostaviti mir. Res so vodili Evropo, a so pri svojih stališčih razmišljali tudi v korist naroda, ki mu pripadajo, saj so bili s strani njih izbrani. Za mir v Evropi je bilo potrebno premostiti svojo narodnost in delovati v dobro skupnosti. Njihova razmišljanja so si bila tako nasprotujoča, da ni bilo pričakovati konca vojne.

Mi v naši skupnosti smo bili prepričani, da obstaja način, kako končati vojno in zopet združiti vse narode v složnosti. Zakaj ne bi uspelo v širši skupnosti, kar je uspevalo nam. Seveda so bile razlike, a smo svoja stališča vedno bolj zblíževali, čeprav smo bili različnih narodnosti in veroizpovedi. Naslednjih nekaj noči smo tako zapisovali svoja stališča. Vsako jutro, ko sem se vrnil v svoje stanovanje, sem izmučen zaspal. Budilke nisem potreboval, zbudale so me moje sanje. Čas, ki mi je še preostal do naših večernih srečanj, sem posvetil razmišljanju o tistem, kar sem slišal prejšno noč in poslušanju novic. Pripadniki vojske in policije so počasi zblíževali svoja stališča. Namesto da bi se še naprej bojevali med seboj, so pričeli iskati skupine, ki so se bojevale. Poizkušali so zajeti čimveč bojevnikov in jih prepeljati v posebej za to namenjena taborišča, ki so jih postavili po vsej Evropi.

Nekega dne, ko sem poslušal novice, je ena izmed njih pritegnila mojo pozornost. Bil je poziv svetovnih voditeljev, da je potrebno najti rešitev za vojno v Evropi. Pozvali so vse, ki bi imeli kakšen predlog, da jim ga posredujejo. Kot da bi nagovorili našo skupino. Zvečer, ko sem prišel v naše skrivališče, sem ostalim povedal za to novico. Nisem bil edini, ki jo je slišal. Dogovorili smo se, da bomo naša razmišljanja preoblikovali v načrt, kako složno živeti v Evropi. Imeli smo cilj in bili smo si enotni, da ga dosežemo. Tako smo se posvetili svojemu načrtu, da smo postali nepredvidni. Premalo smo se posvečali lastni varnosti.

Nismo slišali, kako so se hiši, v kateri smo se skrivali, pričela približevati vozila. Naenkrat je bilo slišati glasove čisto blizu. Utihnili smo, ugasnili svetilke, pospravili naše zapiske v skrivališče in se skrili v kote. Glasovi so se nam pričeli približevati. Slišal sem ukaze. Hitro mi je postalo jasno, da gre za vojsko ali policijo. Točno so vedeli, kje nas bodo našli. Vse se je odvijalo hitro. Vdrli so z vseh koncev, nismo imeli nobene možnosti, da bi jim pobegnili. Ker smo bili brez orožja in nismo želeli zapletov z oblastmi, smo se jim predali. Vklenili so

nas in nas odpeljali. Menil sem, da se bom zopet znašel v taborišču, a motil sem se. Prispeli smo na dvorišče stavbe. Od tam so nas odpeljali v notranjost. Hitro sem dojel, da gre za zapor. Vsakega izmed nas so zaklenili v malo sobo brez oken. Počutil sem se nemočnega. Čez čas sem pričel najprej potihno, potem vedno glasneje klicati svoje somišljenike. Nisem vedel, kje so in kaj se je z njimi zgodilo. A vse, kar sem slišal okoli sebe, je bila oglušujoča tišina. Nobenega zvoka, razen mojega dihanja in bitja srca. Izčrpan sem legel na tla.

Nisem vedel, kako dolgo sem bil v svoji celici, ko so se odprla vrata in so prišli pome. Bili so to možje v temnih plaščih. Odpeljali so me naprej po hodniku v drugo sobo. Sredi sobe je stala miza, na vsaki strani en stol. Posadili so me na enega izmed stolov, odšli in za seboj zaklenili vrata. Poskušal sem prisluhniti okolici, a razen tišine tudi v tem prostoru nisem slišal ničesar. Ne vem, kako dolgo sem sedel na tistem stolu. Potem sem zaslišal ključ v ključavnici. V prostor sta vstopila moški in ženska. Moški je sedel na stol nasproti mene, ženska pa se je postavila poleg vrat. Opazoval sem ju, a nisem imel moči, da bi ju pogledal v oči. Preveč me je bilo strah. Čutil sem, kako me prebatata s svojim pogledom. Nista me vprašala, kdo sem, zanimalu jo je samo, kakšen napad smo načrtovali v tisti kleti. Po pravici sem jima povedal, kaj smo tam počeli, zakaj smo se zbirali in kakšen je bil naš načrt. Ko sem jim vse povedal je moški le na kratko zamahnil z roko in ponovno želel vedeti, kakšen napad smo načrtovali.

Zasliševanj ni bilo konec. Več dni so me spremljali v prostor za zasliševanje in nazaj v mojo celico. Vedno so mi postavljali isto vprašanje. Dobil sem občutek, da jih resnica ne zanima. A bilo jih je strah. Skupine, kot je bila naša, so bile dejavne po celotni Evropi. Večina teh skupin niso bili ljudje, ki bi razmišljali o miru, temveč bojovníki, ki so načrtovali napade. Teh skupin so se oblasti najbolj bale. Bile so nepredvidljive. Ni se vedelo, kdo so člani ter kdaj in kje bodo napadle. Ta njihov strah sem izkoristil in jim povedal, da smo svoje načrte o miru zapisali in jih pred prihodom vojske in policije skrili na varno mesto. Predlagal sem, da naj me odpeljejo nazaj v naše skrivališče in pokazal jim bom svoje načrte. V zameno sem želel svobodo zase in moje somišljenike.

Vklenjenega so me s spremstvom mož v temnih plaščih odpeljali nazaj v naše skrivališče. Bili so mrkih obrazov in nihče od njih se ni želel pogovarjati z menoj. Pokazal sem jim, kje so bili spravljene naši zapisi. Vse je bilo točno tako kot takrat, ko smo odšli. Moški so me posadili na tla in pričeli pregledovati liste papirja, ki sem jih predal. Še vedno niso ničesar rekli. Odpeljali smo se nazaj v zapor. A namesto, da bi me odpeljali v celico, so me peljali v popolnoma drug del stavbe. Zopet so me zaklenili v sobo, a tu sem imel okno. V sobi je bila miza s stolom in postelja. Potem sem zagledal še ena vrata. Niso bila zaklenjena in za njimi je bila kopalnica. Začutil sem olajšanje. Izčrpan od dogodkov zadnjih dni sem legel na posteljo in v trenutku sem zaspal. Prebudile so me moje sanje.

V meni se je zopet prebudil žarek upanja. Mogoče bodo naše zapiske dobili pravi ljudje. Po dveh dneh, ki sem jih preživel zaklenjen v svoji sobi so prišli pome. Zopet možje v temnih plaščih. A tokrat so me odvedli, ne da bi me vklenili. Skupaj smo se sprehodili do dvorišča. Vstopili smo v vozilo in se odpeljali. Kar nekaj časa smo bili na poti. Izgubil sem občutek za čas in nisem točno vedel, kje sem. Ustavili smo se nekje na podeželju, pri veliki stavbi ki je spominjala na kmetijo. Pospremili so me v sobo. Ko sem želel izvedeti več o tem, kje sem in s kakšnim namenom, mi nihče ni odgovoril. Namesto tega so moji spremljevalci zopet zapustili sobo in me zaklenili.

Že čez nekaj ur so prišli pome. Odpeljali so me v drug del zgradbe. Odklenili so vrata in vstopil sem v prostorno sobo. Na sredini je stala velika miza, okoli katere so sedeli nekateri izmed mojih znancev iz skrivališča. Vprašujoče smo se spogledovali, saj nismo vedeli, zakaj smo tu. Kmalu so skozi vrata vstopile ženske in moški v lepih oblekah. Po njihovi hoji in drži je bilo sklepati, da so pomembni. Povedali so nam, da so predstavniki za mir v Evropi, da so prebrali naše zapiske, in nas povabili, da jim pomagamo najti rešitev za mir v Evropi. Bili smo začudeni, a hkrati veseli. Nihče od nas med našim bivanjem v skrivališču ni mislil, da nam bo dejansko uspelo. Ker smo bili kar nekaj časa odrezani od vseh novic, so nas seznanili, da se počasi vrača mir v Evropo. Uspeli so zajeti večino ekstremnih skupin posameznih narodov, ki so se borili med seboj. Ostalim prebivalcem pa je bilo več do miru kot do prevlade nad drugimi narodi. Nad mirom so sedaj bdeli državniki iz drugih delov sveta in njihove vojske, a bili so prepričani, da vojna v Evropi ne bo trajala več dolgo.

Zaradi idej, ki smo jih zapisali, in vseh narodnosti, ki smo jim pripadali, so nas prosili, da bi delovali kot svetovalci pri vprašanjih, ki bi v Evropi zagotavljali dolgoročni mir in sobivanje vseh narodnosti in veroizpovedi v skupni državi. Dovolili smo si nekaj časa za razmislek in posvet. Ostali smo sami v sobi, tokrat po dolgem času nihče za menoj ni zaklenil vrat. Zopet sem se počutil vsaj malo svobodnega. Vsi smo bili srečni, da smo

se zopet srečali. Nihče izmed nas ni bil poškodovan ali ubit v bojih, ki so po našem zajetju še vedno divjali. V našem skrivališču smo se pogovarjali o načrtih za končanje vojne, tu pa smo se dogovorili, da bomo skupno pripomogli k temu, da se vojna dejansko konča in da v Evropi zopet zavladata mir.

Pogovarjali smo se dolgo v noč. Šele pozno smo odšli vsak v svojo sobo. Naslednje jutro smo se zopet zbrali in predstavnikom za mir sporočili novico, da bomo sodelovali. Imeli smo nekaj osnovnih načel, o katerih smo se želeli že na začetku pogovoriti, ker so se nam zdeli ključni za uspeh. Vodstvo Evrope bi moralo biti sestavljeno iz predstavnikov vseh narodnosti in veroizpovedi, nestrpnost do drugih se mora takoj kaznovati, vsak ima pravico izraziti svoje mnenje in vsi ljudje si zaslužimo enakost. Veseli smo bili, ko so nam predstavniki zagotovili, da so to tudi njihova načela. Preden smo pričeli z delom, pa so nas premestili nazaj v veliko mesto. Zopet sem se znašel v okolju, kjer sem končal svoj beg pred prvo vojno in kjer sem preživel večino druge vojne.

Mesto, ki je bilo deloma porušeno, so zopet pričeli obnavljati. Ponoči je zaradi posameznih bojov še vedno veljala prepoved gibanja po ulicah. A počasi se je življenje pričelo normalizirati. Namestili so me v stanovanju na drugem koncu mesta. Večino dneva sem preživel v svoji vlogi kot svetovalec za mir, a sem vseeno našel nekoliko časa zase. Te trenutke sem najraje preživel sam v parku. Med sprehodi po naravi in opazovanju okolice sem našel namreč svoj mir. Edino moje sanje so me še vedno preganjale.

Evropa je bila pripravljena na novo obdobje. Vesel sem bil, da sem s svojim delom in idejami tudi sam prispeval k temu. Vodenje je prevzela nova oblast. Tuja policija in vojska sta pričeli zapuščati naše ozemlje. Med nami je ostalo le še nekaj opazovalcev. Življenje se je počasi normaliziralo. Pri ljudeh je bilo zaznati veselje, a hkrati tudi žalost. Veselje, da je v Evropi zavlada zopet mir. Žalost, ker je bilo veliko nepotrebnih žrtev. Pravzaprav je bila vojna nepotrebna, saj bi se ji lahko z malo strpnosti in malo manj ekstremezma izognili. Najboljše, kar nam je prinesla ta vojna je bilo spoznanje, da smo si vsi ljudje ne glede na spol, narodnost ali veroizpoved enaki in da smo zmožni složnega sobivanja v isti državi.

Nekega dne, ko sem med odmorom za kosilo sedel na klopci v parku, se mi je zdelo, da sem v daljavi zagledal znan obraz iz svoje preteklosti. V zadnjih letih sem se srečeval z mnogimi ljudmi in bilo je možno, da sem obraz zamešal. Še enkrat sem pogledal v isto smer in po potki se mi je bližal, kot prikazen iz onostranstva, neznanec, ki sem ga spoznal v svoji prejšnji domovini. Bil je to človek, s katerim sem pričel svoj beg v Evropo in s katerim sva se na najini poti izgubila. Tudi on je opazil mene in stekla sva si v objem. Srečen sem bil, da je tudi on prišel v Evropo in preživel vojno. Ker sem se moral vrniti nazaj v službo, sva se dogovorila, da se dobiva in izmenjava svoje zgodbe o tem, kako sva preživela zadnja leta.

Čez nekaj dni sva se dobila pri meni. Povedal sem mu svojo celotno zgodbo. Z zanimanjem jo je poslušal. Ko sem končal, mi je povedal, da je njegova zgodba bolj žalostna od moje. Da mu je bilo težje in da je bil večkrat v položaju, ko je mislil, da več ne bo preživel. Ko se je vojna pričela, je bil v družbi tistih, ki so vojno spodbujali. Ko v bojih ni želel sodelovati, so ga skoraj ubili ljudje, za katere je mislil, da so njegovi prijatelji. Potem se je pričel skrivati. Ne le pred njimi, temveč tudi pred oblastmi, saj so ga iskali, ker se je družil s skupino upornikov. Naposled so ga našle oblasti in ga odvedle v taborišče. Tam je izkusil mnogo grozot. Videl je, kako so zasliševali in ubijali ženske in otroke, ker niso želeli izdajati skrivnosti, ki bi vodile do upornikov posameznih narodnosti. Naletel je na navzkrižni ogenj, ko so se med seboj obstreljevali vojaki in policaji, ki naj bi skrbeli za mir v taborišču. Nekako mu je uspelo ubežati iz taborišča. Potem so ga oblasti zopet iskale, saj je bil ubežnik. Skrival se je še dolgo po tem, ko je bilo konec vojne. Pravi, da se še sedaj ozira preko svoje rame, če mu kdo ne sledi.

Vesel, da sem srečal znanca, s katerim sva skupaj veliko doživela na poti v Evropo, sem se naslednje jutro odpravil v službo. Moje življenje se je utirilo. Preglavice so mi povzročale le še moje sanje. Kljub temu da je minilo mnogo let, sem jih sanjal še vedno vsako noč. Včasih me je bilo prav strah zatisniti oči zvečer, saj sem vedel, kaj me čaka. Dolgi dnevi v službi, druženja z neznancem ob prostih dnevih in neprespane noči so se vlekle dolgo časa. Nekega dne, ko sem sedel v svoji pisarni, sem prejel novico, da se tuji opazovalci umikajo iz Evrope. Bili so zadovoljni z našim delom in mirom, do katerega smo prišli.

Skupaj s svojimi sodelavci smo jih spremili na letališče. Med vožnjo tja sem opazoval, kako skoraj nikjer več ni znakov vojne. Ruševine so bile povsod očiščene, veliko se je tudi gradilo in obnavljalo. Večina del se je bližala koncu. Med vožnjo skozi mesto smo se peljali tudi mimo našega skrivališča. Včasih, ko sem tam preživljal noči, je bila to podrti zgradba, sedaj so na istem mestu stale male hišice z dvorišči, kjer so se igrali srečni otroci. Evropa se je končno postavila na noge. Dolgo je trajalo, a sedaj sem doumel, da je vojne končno konec. Na letališču smo se dokončno poslovili od naših opazovalcev. S sodelavci smo se odpravili na praznovanje. Za nas

je bil to poseben dan, rojstvo nove Evrope. Skupnost ljudi različnih narodov, ki so v miru živeli v eni državi.

Poln veselja sem se tistega večera vrnil domov. Nič ni bilo drugače kot prejšne dni. Uredil sem se in na televiziji pregledal novice tistega dne iz drugih koncev Evrope. Tisti dan so bile novice vzpodbudne. Z vseh koncev so poročali le o praznovanjih dne, ko se je rodila nova Evropa. Pozno sem šel v posteljo in zaprl sem oči. Prebudil sem se šele, ko sem zaslišal zvonjenje telefona. Pridobil sem več kot svobodo, moje nočne more so se končale in v mojem življenju se je pričelo novo poglavje.

Št. 6

Nevenka Brešar

Dr. Marcel Vošner sedi na sedežni in posluša večerna poročila, reševalna ekipa je tri dni zaman iskala preživele pri strmoglavljenju letala. Marcel je svojo brado naslonil na ramo in razmišljal o svoji pacientki. Od kod se je vzela? Na hodniku jo je našel nezavestno. Pri sebi nima nobenih papirjev, saj še sam ne ve, od kod je in koliko je stara. Njena koža kaže čez trideset, vendar si danes lahko starejši in skrivaš leta. Dr. svoje misli ustavlja še vedno pri svoji pacientki. Njeni svetlo rjavi lasje narahlo skodrani padajo do polovice križa, njeno lice je brez vsake gube. Tudi če je ena izmet teh potnikov, je nemogoče, da bi ostala brez vsake praske. Z roko se poboža po svojem utrujenem licu. Njegovo izčrpano telo premaga spanec in za nekaj ur se vda svojim sanjam. Iz svojega glasnega dremeža se prebudi, počasi se dvigne in nase dene belo haljo. Ura je že pozno v noč in njegova duša mu ne da, da ne bi videl svoje pacientke. Njeno dihanje se je začelo obnavljati, ni več dihala globoko in tiho. Njen blede obraz je počasi dobival svojo podobo. Dr. se je dotaknil njenih prstov začutil je, da jih je počasi premaknila, ta trenutek je vedel, da se bo kmalu prebudila in tako bo lahko izvedel, kdo je ta oseba in od kod prihaja. K sebi privleče stol, da nanj namesti svoje staro telo, njegova leta so že krepko čez šestdeset in še vedno rad opravlja svoj poklic. Pacientka počasi odpre oči, Dr. se prikloni in jo vpraša, kako se počuti, njen obraz pa molči, kot da ne razume, kaj jo je vprašal. Dr. se nasloni nazaj na stol in opazuje svojo pacientko, čez nekaj minut spregovori: »Kje sem?« Dr. je ves presenečen, saj govori angleško. Ponudi ji roko in ji pove, da je njen zdravnik in da jo je našel na hodniku nezavestno. Zanimalo ga je, če ve, od kod prihaja in svoje ime. Pacientka svoj obraz obrne proti stropu in razmišlja. Čez dobro minuto ga pogleda z svojimi lepimi modrimi očmi. »Ne vem.«

»O, bog, samo še tega mi je manjkalo.« Prime jo za roko in ji pove, da je ležala tri dni v komi in da bi bil vesel, če bi se spomnila, kako je prišla v njegovo ordinacijo.

Pacientka s tihim glasom zaprosi za vodo, Marcel iz omarice vzame skodelico in ji ponudi čaj. Ne bom vas preveč izčrpaval, pustil vas bom, da zaspate in jutri se bova pogovarjala naprej. Na steni je pustil prižgano luč, da se je svetloba prelivala po sobi. Ta noč je bila za njega kot cela večnost, bal se je, da se bo to noč še bolj postaral. Njegova udobna postelja mu ni pustila, da bi spal, celo noč je slišal tiktakanje ure. Tiho je stopil v sosednjo sobo. Pacientko je tlačila mora. Izgleda, da se z nekom prepira, saj odgovarja v treh jezikih, slovenskem, angleškem in francoskem. Ta trenutek ima občutek, da ta oseba ni našla sama poti do te ordinacije, nekdo ji je moral pomagati. Le zakaj je izbral mojo, in to privatno ordinacijo. Tudi če se bo spomnila, kdo je, kako ji naj verjamem. Glede na to, da govori tri jezike, ne vem, kam spada. Naslednje jutro sedi ob njej in čaka, da se zbudi. Narahlo jo poboža po čelu, njeno toplo čelo pove, da je sanjala celo noč. Njen lep topel pogled se opre v njegove oči, podari mu nasmeh za lepo jutro. Ponudi ji čaj in jo vpraša, če se spomni, od kod je in kdo je. Pacientka mu vrne skodelico in ga vpraša: »Zakaj sem tukaj, kaj se je zgodilo?«

»To zanima tudi mene. Našel sem vas nezavestno na hodniku. Ali se zares ne spomnite, kako ste prispeli sem? Saj ste vendar iskali pomoč, morda ne potujete sami in vas je morda kdo odložil, saj nimate papirjev ali pa jih je vzel s seboj. Da vam malo osvežim spomin; to noč ste sanjali in se v sanjah prepirali z eno osebo. Odgovarjali ste ji v treh jezikih. Mislim, da z vami potuje še ena oseba, moški ali ženska. Ni mogoče, da bi sami našli pot v mojo ordinacijo, saj ste bili brez moči. Zdaj pa, če dovolite, vam bo moja kuharica prinesla kosilo in nato se bova naprej pogovarjala.« Marcel je odšel v svojo pisarno in v center v glavno bolnišnico poklical, ali so slučajno dobili kaj neznanih pacientov. Kliniko v mestu je vodil njegov sin Anton, sam se je ukvarjal doma privatno. Ta trenutek je v njegovo ordinacijo prišla oseba brez naslova, kako naj ve, da je ena izmed preživelih, strmoglavljenih z letalom. Odločil se je, da to osebo zdravi in hkrati spremlja, kot bi mu bila podarjena v njegovo družino. Preko telefona je dr. poklical svoj avtomobil, da je avto preračunal kilometre, in tako je vedel, da se mora napolniti z energijo za določene kilometre. Na strehi je imel vgrajeno anteno, vanj je nabral sončno energijo. Lastniku je oddajal signal nazaj na mobilni telefon, da je pripravljen za odhod. Marcel se je poslovil od prijateljice in se odpeljal na kliniko k sinu. Med potjo je bil z mislimi pri svoji pacientki, boji se, da bo imel težave z njo, saj je zdraviti nekoga, za katerega ne veš, od kod je in kam potuje, tvegano. Zamišljeno narahlo potrka na vrata, kjer ima sin pisarno, počasi jih odpre in odrine od sebe. Prostor je bil prazen, vonj je bil po svežih vrtnicah. Ta vonj ga je spomnil na svojo pokojno ženo, ona je ljubila vrtnice s tem vonjem. Marcel se rad spominja ženine lepote in nasmeha, a ona je odšla v Nemčijo z novo ljubeznijo. Usede se na

stol, na katerem sedi sin, in svojo glavo položi na dlani. V svojih mislih naslika sliko svoje žene. Bila je kot princesa iz pravljice. Njegova ljubezen do nje je bila tako močna, da si ob sebi ni predstavljal druge ženske, rad je imel svoje svobodno življenje. Za nekaj minut se v njegov spomin prikrade slika njegove pacientke. Njen nasmeh ga na nekaj spominja. Ne dolgo zatem v pisarno stopi sin, vesel je bil očeta. Dr. Marcel se nasloni nazaj in pogleda svojega sina; vesel je, da lahko svoje življenje deli z njim. Današnji dan svetloba napaja vsa stanovanjske prostore na našem lepem svetu, zrak je čist, da bi lahko pojedel vsak kos meglice. Voda v potokih odžaja potnike ali planince in ni strahu, da bi kdo zbolel za črevesno boleznijo; da dihamo čisti zrak in pijemo čisto vodo, je edini cilj človeštva.

Anton se je peljal na Križarjevo kmetijo po hčerko, ko mu nedaleč stran od glavne ceste pot zapre avtomobil. Počasi izstopi in se približa avtomobilu, na levi strani pri zadnjem kolesu je čepela ženska. Pozdravi jo in vpraša, če lahko kako pomaga.

»Meni ni treba nič pomagati, ampak tejele gumi,« umirjeno odgovori. Počasi se dvigne in izpod klobuka zažarijo prelepe modre oči. Z glave sname klobuk in po telesu se ji spustijo lepi blond lasje. Njegov um se zagleda v to lepoto in se spominja dekleta, ki ga je na skrivaj pripeljal v očetovo ordinacijo. V njej žari ljubezen in občutek ima, da pred njim stoji boginja lepote. V njej vidi lepoto matere, njen glas se mu zdi kultiviran, govori pa zelo avtoritativno.

»Če dovoliš ti zamenjam gumo.«

»Danke.« Počasi stopa nazaj k prtljažniku in odpre vrata, da je lahko ven vzel orodje in rezervno gumo. Opazil je, kako opazuje njegovi žilavi roki, kako vrtita dvigalko, spremlja vsak njegovi gib. Postal mu je vroče, začutil je pot na čelu. Po končanem delu pospravi stvari nazaj na svoje mesto. Gospodična se mu zahvali, njen pogled je bil pekoč in privlačen. Stopila je k njemu: »Hvala za tvojo pomoč, tole ti podarjam za plačilo in upam, da se vidimo.« Še imena mu ni zaupala, počasi se je usedla v avto in se odpeljala. Njegova duša mu je prigovarjala, kako lepo bi jo bilo spoznati, kot prijateljico. List papirja, ki mu ga je pustila, obrne k sebi; to je bila vstopnica za koncert DUO STERN. To je ona. Tisti trenutek ni vedel, ali se dogajajo čudeži ali je sam padel v komo in sedaj sanja, kar koli je že, želi si, da bi bil dober konec. Gospodinji je dal sporočilo za sprejem hčerke, saj bo tako še večje presenečenje. Izognil se bo očetovim vprašanjem: »kako si«, »kam greš« in tako dalje. Z vstopnico za plačilo menjave gume je po osmih letih spet prestopil prag disko kluba. Počasi stopa po stopnicah, ki potujejo v klet: »Zelo lepi glas in pesem,« mu odgovori duša. Wer will uns die Liebe verbieten. Počasi se premika med množico in prisluhne pesmici, poleg nje stoji moški in zapojeta v duetu. Ta glas bi lahko poslušal dan in noč in se ga ne bi naveličal. Stoji med množico, rdeči žarki zakrivajo pevca, ko so prišli rumeni žarki okrog se je na odru videla ista podoba, ki ji je zjutraj menjal gumo. Od daleč opazuje lepi mladi par. Pevka je imela na sebi oblečeno lepo belo majčko in črne oprijete kavbojke, lahko bi imela krilce, a je bila oblečena enakovredno pevcu. Misli, da njima ta naslov DUO STERN kar pristaja, saj sta kot pravi dve zvezdi. Začel se je novi komad, oba sta imela roke dvignjene v zrak, počasi naredita narahlo priklon in se dvigneta, potem zaplešeta z boki tako, da bi z veseljem zaplesal z njima. Misli, da se je dobro skrtil v ta kot, a žal se je po končani pesmi njeno privlačno telo začelo premikati proti njemu. V njenem obrazu je žarel pogum in nasmeh, njegov dih je počasi zaostal, saj ni bil prepričan, ali gre res proti njemu. Njegov vid zares ne vara, stopa proti njemu z nasmehom na obrazu se ustavi, poda mu roko in reče:

»Pozdravljen, prijatelj, me veseli, da si prišel, da ne boš sameval v tej temi dovoli, da te povabim med svoje prijatelje.« Po teh besedah naredi korak ob njem in mu z glavo namigne, naj ji sledi. Ta trenutek si je želel, da bi bile ob njem tiste dobre vile, ki so v pravljicah in napolnijo njegov um z dobrimi besedami, da ne bi pri pogovoru šlo kaj narobe. Najprej mu predstavi nekega starejšega moškega in nato njenega pevca Fredija. Vsakemu podari nasmeh, rokuje se s Fredijem in mu stisne roko kot staremu znancu. Prijateljica ga prime pod lakete in ga počasi potege za sabo, da se usede poleg nje na klop. Okoli njega so sami neznanci in upa, da ima vsak v sebi dober namen; molči in prisluhne pogovoru. Klub temu da ne zna dobro nemško, določene besede razume; eno dobro turnejo bodo naredili po Sloveniji, ta vikend bodo v Kopru nazadnje pa v Novi Gorici. Po dobri turneji se vrnejo nazaj v Berlin. Besedi Koper in Berlin sta mu tavalji po glavi. Družba se je počasi začela poslavljalati, za mizo je ostal le s tema dvema privlačnima pevcema. Fredi ga je vprašal, s čim se ukvarja. Z vsem ponosom pove, da je šef klinike in da preživi skoraj dvajset ur v službi. Ni vedel, ali sta ga dobro razumela, saj ni bilo slišati dihanja.

»Krasno, prijatelj, vesel sem, da sem te spoznal preko prijateljice Klare. Da se bolje spoznamo, te vabim v

petek zvečer v Izolo na našo jahto, ki se imenuje DUO STERN.«

Za ramo ga prime Klara, s svojimi diamantnimi očmi ga pogleda in hkrati z njimi omami, kot bi pojedel nekaj rumovih kroglic. In reče: »Vesela bom tvojega obiska, če boš prišel na zabavo v Izolo.« Nasmeji se ji in ji reče: »Bojim se, da se bom izgubil v Izoli in ne bom našel vaše jahte.«

Klara da roko na njegovo ramo in reče: »Prijatelj moj, verjemi, da boš našel, za vsaki slučaj pa ti bom pustila naslov.« »Moram reči, da krasno poješ, zelo mi je všeč, ko združita skupaj glasova. Mm, tvoj gib z boki mi je bil najbolj všeč.«

Njene oči ga nagajivo pogledajo in reče: »Vidim, da bom morala še mojega prijatelja naučiti te gibe, toda mislim, da najprej pride na vrsto večerja.«

Večerja, jo pogleda resno in molči. Lepo je bilo opazovati njene lepe nagajive ustnice, le kako morajo biti slastne. Molčita in opazujeta drug drugega, misli si, da imata oba iste misli in si drug drugega želita. Njena lepota je zares nesporno očarljiva, njeni svetli lasje ga spominjajo na barvo breskve, v njenih modrih očeh je bila skrivnost, ob njih se je zrcalila vsa njena zunanja lepota. Ta ženska je z velikimi skrivnostmi. Tiho se trudi skriti poželenje, ki ga je zagrela Klara. Njen parfum je bil močan, da bi se zalezal v njeno kožo, poljubljal bi jo po vratu, dokler da ne bi prišel do dojk. Zlezal bi med noge in zakopal svoj obraz med njene nežne razpoke, da bi ga lizal in sesal, dokler ne bi zakričala od ugodja. Počasi bi jo še enkrat pripravil do užitka, nato bi odprl svoje hlače, prodril bi globoko vanjo in suval, dokler ne bi potešil tudi svojega silovitega poželenja. Sam sebi je priznal, da si želi biti ob njej to noč, da se ne bi nikoli ločil od nje in bojim se, da ga bodo čustva izdala. Vstopila sta v to lepo hotelsko sobo. Počasi ji je pomagal, da se usede na posteljo: »Se dobro počutiš?«

»Vesela sem, da si mi ponudil pomoč, prosim, če lahko dobim kozarec vode.«

Z veseljem ustreže tej lepi gospodični. Na mizi je bila steklenica z vodo, natočil jo je v kozarec in ji ga ponudil. Počasi je vzela kozarec in se s svojimi prsti dotaknila njegovih, njen pogled je privlačen in željen ljubezni. »Anton obljubi mi, da me ne boš zapustil, rada bi še zjutraj videla tvoje oči.«

»Obljubim, samo da se spočije tvoje telo.« Rahlo jo poboža po licu in jo spravi na posteljo, z odejo jo odene, da je ne bi zeblo. Kot otroka jo še enkrat poboža po licu, njene težke utrujene oči so zasanjale v lepo noč. Gleda jo, kako lepo spi, kot otrok narahlo se prikloni, zaželi ji lepe sanje, njegove ustnice se dotaknejo njenega mehkega lica, nato zapusti sobo. Preden je zapustil hotel, je na recepciji naročil, naj ima sobo vedno na voljo in ne glede na letni čas vedno zastoj.

Zvečer, predem najde spalnico, najde na telefonu sporočilo.

»O, moj Sašo, uh, ti nisi Sašo ti si Anton ... Mm, kaj naj rečem, tista kava, ki si jo obljubil, je bila božansko dobra, a še bolj bi bila, če bi bila zraven tvoja slina.«

Njegov obraz se nasmeji in ne ve, kaj odpisati: »Če imaš željo, ti jo pa uresničim.«

»Če imaš željo z mano kavo piti, potem pridi jutri v hotel.«

»Misliš, da je varno s tabo piti kavo?«

»Ne bo slabo, če prisluhneš srcu.«

»No ... lepo, lepo se imej.«

»Zdaj se ti pa kar mudi, če maš željo povej.«

»Kar se kave tiče, ja.«

Njegova prijateljica se je na hitro poslovila, energija mu pravi, da so njene misli modre in da zna biti dobra, kar se seksa tiče. O, fant s tem pogovorom ga je zares malce zdražila, tako da si jo zares želi, občutek ima, da zazna še od včeraj njen dezodorant. Preden se gre stuširat, ji bo pustil sporočilo.

»Verjem, da ti bom uresničil sanje.«

»U, to so le sanje ... Jaz pa sem se že bala, da je kaj več.«

Oblizne si ustnico in ga napade smeh, saj ne more verjeti, kako ji jezik teče, radoveden je, če zna vse te stvari dobro opraviti.

»To pa itak ... Najprej slina, potem še pa kaj več ...«

Drugi dan sedi pred istim hotelom in čaka na Klaro, nebo je lepo brez vsake zvezde, pogled na to nebo v njegovi duši pusti praznino. Njegova duša sliši boginjo ljubezni: »Še vedno si moški, ki si zasluži lepo prihodnost. Ljubezen z nekom, ki te bo imela s srcem rada, ne tisto, ki je tebe le prijateljica, ljubezen se pa izgubi. Ljubezen se bi naj čutila ponoči in v mraku, ni važno kdaj, ljubezen naj živi danes in jutri.« AH! Ta ljubezen! Misli, da si vsak želi romantični odnos, ki ogreje srce kot najlepša roža sveta. Naslednji dan se dobita spet v istem hotelu. Klaro prime za roko, poljubi jo na dlan, njen nasmeh ga opozarja, da v njenih mislih nekaj tava o njem, zanima ga, kaj ta trenutek tava po njeni glavi. Njegov pogled radovedno zakoplje v njene misli, vendar je prepričan, da se ne bo nikamor dokopal, zato se narahlo nasloni nazaj in jo vpraša.

»Imaš kak lep članek o meni, da me tako erotično gledaš.« Po teh besedah se Klara nasmeji, nasmeh postane še bolj erotičen, njega pa razganja od radovednosti. Njen pogled ga postrani pogleda in reče:

» Moram priznati, da si ti najlepši moški model, le od kod si se vzel?«

V njem zagori ponos na njen kompliment, ponosen je na svoja starša, ki sta ga ustvarila. V njegovi duši se nekaj premakne, občutek ima, da mati večkrat pomisli nanj, klub temu da ga je z določenim razlogom pustila v Sloveniji. Ta trenutek se prvič vpraša, če mu je podarila sestro ali brata, začne se spraševati, koga bi rajši imel, sestro ali brata. Ta odgovor je pretežak, tako da si ne odgovori nanj, če obstaja, potem ima občutek, da se bosta nekega dne srečala. Njen erotični nasmeh ga opozarja, da ji odgovori. S prstom gre po bradici, ki si jo pušča pod ustnico in ji odgovori: »Če sem odkrit, bi ta moj model z veseljem poskusil tvoj model, o kako bi kuštral tvoje lase.«

Klara ima resen obraz: »Klub temu da me noro privlači tvoj model, se boš moral dobro potruditi, da osvojiš moj model.«

Njegove misli se kar nasmejijo in ve, da se ne bo pustil prositi za njeno ljubezen, kolikor mu je jasno, si ona z vso močno strastjo želi njegovega objema. Narahlo se približa Klarinemu obrazu in jo vpraša, če še ima kakšen drug hobi, razen tega, da poje. Klarin pogled ga pogleda nagajivo in spet tisti nasmeh, ki mu je dajal največ poželenja do nje.

»Mislim, da mi še ostane osvajanje moških modelov.«

»U, mislim, da je kar dober hobi, si odločna ženska, nihče te ne bi spustil iz rok.«

»Mislim, da sem jaz odločna, če ni po mojem okusu, ga kar sama spustim.«

Ta misel mu v mislih projecira in si jo začne brundati: »Lep zares je samski stan ...« Klara ga gleda in se mu nasmeji.

»Vidim, da si se najedel, v sobi naju čaka hladna zlata penina.«

Klara ga objame okoli vratu, da začuti, kako se dvigneta njeni dojki. Z dlanjo jo narahlo boža po hrbtu, z roko ji odpre zadrgo obleke in jo počasi spusti na tla. S svojimi usti ga poljublja po licu, počasi se premika z usti po vratu. Njeno nogo začuti med nogami, z rokami potuje do pasa in ga počasi previdno odpne. Z roko seže do njegovega penisa in ga vzame v roko. Prepusti se njenim strastnim dotikom, občutek ima, da hoče imeti glavno vlogo. Pogumno ga porine na posteljo. Strmi vanjo; videti je veličastna in ukazovalna, tako da je bolje, da miruje, da se lahko igra z njim. Hlače obstojijo na tleh, njeni prsti pa še vedno delajo čudež. Njegovo telo zastoka, ko začuti, kako nežno masira njegova moda in nato drsi po njih. Z jezikom gre cikcak po njegovem penisu in zakroži po glavi. Kako krasen občutek, po telesu začuti mravljinice, na enkrat ga začuti v njenih ustih. Po končani igri se previdno nasadi nanj in s svojim ritmom lovi njegov orgazem. Prime jo za boke in ji pomaga osvojiti hitrost, da ga zajame vrhunec. Klara se uleže na njegove prsi, občutek ima, da se noče ločiti od njegovega telesa. Narahlo jo poboža po laseh in jo vpraša: »Kaj je, srček?«

Njeni prsti potujejo po njegovi rami, njen obraz se dvigne nad njegovim: »Anton, v moji duši nenehno čutim strah, da bi me nekega dne pozabil, obljubi, da boš to noč ostal z mano, jutri naju skupaj čaka zajtrk, rada bi se zbudila ob tebi in za lepo jutro poljubila tvoje lepe oči.«

S svojim nosom se dotakne njenega nosu in ji odgovori: »Ljubim te, tvoje lepe oči bi rad ljubil vsak dan in na vsako pomlad, danes jutri in za vedno.« Gleda Klarine zaskrbljene oči

in njen pogled zares pove, da v sebi nekaj čuti. Njeno glavo potegne nazaj na svoje prsi in ji pove, da ni takšen moški, ki bi ji vzel ljubezen in šel drugam: »Ljubim te, zelo me privlačiš, ti si moj svet, moja nota, želim plesati do zadnjega dneva s teboj.« Po teh besedah se še bolj privije k njemu. Zjutraj potihoma pohiti v kopalnico, da ne bi zbudil Klare, vendar šumenje tuša privabi prijateljico v kopalnico. Počasi odpre vrata, njen nasmeh je lep, topel, saj ga je rada videla v spodnjicah. Počasi se je približevala k njemu, on pa ji je dovolil, da ga je objela. Poljubil jo je na nos in ji rekel: »Dobro jutro, moj srček.«

»Dobro jutro, poglej, no, moj medvedek se je že zbudil, mislila sem, da bom lahko sama ves zajtrk pojedla.«

» Pomota, mislim, da je še eden, ki bi ti rad pomagal.«

Njene ustnice ga poljubljajo in potisne ga k mrzlim ploščicam, le njene tople roke mu trenutno grejejo telo. Njeno telo je oblečeno v tanko spalno srajco, tako da se lepo vidijo njene obline prsi. Med poljubljanjem mu sleče spodnjice. Stisne jo k sebi, da začuti njene prsi, počasi ji dvigne njeno mrežasto oblekico in jo masira, po zadnjici naredi rahel obrat, da jo nasloni na pogrete ploščice, saj ima občutek, da so se zagrele od njegovega telesa, dvigne si jo v naročje in jo počasi napolni. Zasliši, kako zastoka od polnega užitka, počasi ga povleče ven in še enkrat silovito sune vanjo. Neusmiljeno suva vanjo, in ko začuti, da se bliža vrhuncu, jo s ponosom napolni. Klara mu na uho zašepeta, da je dober umetnik v ljubezni in v seksu, njena duša želi, da bi vedno lahko njene ustnice ljubile njegovo telo in da bi v njem odkrivala njegove skrivnosti. Stisne jo k sebi in ji prizna, da njegove ustnice ne bi hotele poljubiti nobenih drugih kot samo njene, in to vsaki dan, vsako pomlad, saj se v njenem pogledu skriva odtенок ljubezni. To ljubezen bi rad ljubil danes, jutri in vsako pomlad. Po teh besedah si je zaslužil topel poljub. »Anton, ljubim te.«

»Jaz tudi tebe, moj srček.« Rad bi jo bil držal večno v objemu, a žal se mora njeno telo premikati, da zajame nove moči. Tale zajtrk je danes zadnje srečanje, dva dni ne bo zaznal njenega vonja kože. V soboto jo bo z veseljem obiskal na obali, kjer ga pričakuje v svoji jahti. Le od kod ji toliko premoženja, boji se, da ta ženska živi v razkošnem bogastvu in da je preslab za njo.

Zmenjeni so bili, da se na njihovi jahti prikaže za kosilo, on pa je imel časa še dobro uro, njegova radovednost ga vodi po mestu, njegovo telo zazna žejo. O, kako z veseljem bi posrkal hladno pivo, toda sam se ne bo podil po točilnici, dve kepici sladoleda mu bosta pogasili žejo. Zraven razmišlja, le kaj bi ji podaril za spomin. Taka elegantna ženska ima vse, on pa je praznih misli. Na misel mu pride, da bi ji podaril spominček, na katerem bi bilo njegovo horoskopsko znamenje – riba. Da ne zamudi kosila, pohiti do jahte. Pred njegovimi očmi stoji velika bela jahta, ki ima kar dve bivalni etaži, kot bi stal pred veliko mogočno hišo. »Malo se čudim, zakaj taka tišina, saj je bilo rečeno, da bo kosilo.« Kot radoveden otrok si ogleda prostore. V naslednjem so bile slike iste ženske in imel je občutek, da bo njegovo telo strmoglavilo, saj je bila na tej slikah ženska, katere sliko je dobil pred dnevi – mati Monika. Ta ženska je mati obema. »Ne!« se oglasi glas v njegovi glavi. S Klarino ljubeznijo mora prekiniti, ne more se ljubiti in z njo ustvariti družine. Sestra, sestra, odmeva v njegovi glavi med njima se pa razvija strastna ljubezen. Boji se, da jo bo prizadelo, če ji pove, da morata končati z ljubeznijo, toda ve, da moram nekako pobegniti iz tega življenja. Fredi konča s pogovorom in ga obvesti, da je Klara po nakupih in jo še morata čakati eno uro. Povabil ga je v svojo pisarno. Ta prostor je bil opremljen v svetlo rjavi barvi in seveda tudi usnjenih sedežev ni manjkalo, v kotu je stala polica s knjigami in zgoščenkami. Njegova radovednost mu ne da miru, mora pogledati te knjige. Najprej vzamem v roke knjigo, ki je napisana v slovenščini, pritegnil ga je naslov: POSVOJENI SIN. Ta beseda ga je spomnila nanj, kot posvojeni sin je namreč odraščal na Križarjevi domačiji. Usede se na sedežno in jo počasi lista, branja knjig nikoli ni imel rad, vendar je to z radovednostjo začel brati.

V Turjaški dolini teče železnica, proga, po kateri vsak dan ob istem času pripelje vlak, s svojim prodornim piskanjem pove ljudem na poljih, koliko je ura. Proti vasi vijuga ohranjena cesta, le dober kilometer jo na obeh straneh obdaja gozd, nato se na desni strani izgubijo smrekove lepoticke in pustijo, da ob strani raste leska, za katero se skriva travniška njiva. Lesko hkrati obraščajo tri grmovnice, ob cvetenju šipka, grozdja in malin postane rob mavrični. Malce neha brati in se zagleda v steno, kjer so bila trikotna okna in se je lepo videlo v morske valove. Počasi lista knjigo in njegove oči se zaustavijo na odstavku: Tone se stiska k Miškotu in mu med potjo razlaga svoj problem: »Ko slišim njeno ime mi, duša in srce divje igrata,« z drugo roko boža konja po grivi. »Zaupaj mi, kako se naj obnašam, če jo bom slučajno po dolgem času srečal.« Miško pomiga z svojimi ušesi. »Priden, moj prijatelj, vidim, da se ti tudi ne spoznaš na take probleme.« Miško obstoji in se dotakne gosposdarjeve rame. Tone ga pohvali in mu reče: »Naj bo po tvoje.« Tone opazuje Marsovca, saj se je edini sukal

okoli njega. »Le kdo bi bil notri?« se vpraša. Prvo rundo spijsajo, Pust stopi k njemu in pokaže, naj še spijsajo eno rundo, drugače ga bo pobral mraz. Tone stopi malce proč od svojega konja in mu reče: »Živce mi paraš.« Pust odstrani masko, pokaže se Lejin obraz, Tonetu zaostane dih, močno zajame zrak in spregovori: »Nisem vedel, da se znaš tudi ti skrivati.«

Na hitro polista po knjigi in se ustavi na drugem odlomku; Marija obiše moža, počasi stopa po dolgem hodniku, od prižganih luči se je odbijala svetloba. »Pomirite se, gospa, z vašo pomočjo si bo mož opomogel, na srečo je sin ostal nepoškodovan, kako to, da še niste vprašali po njem?« Mariji se zavrti v glavi: »Kakšen sin!? Saj ga nisva imela, pa čeprav si ga je mož želel.« Zdravnik še kar govori o nekem sinu, kar naenkrat odpre neka vrata in povabi Marijo naprej. Zagleda otroka, ki je sedel na postelji, brez dvoma je bil možev otrok. Imel je enako temne lase, sivo zelene oči in prav tako jamico na bradi.

Po tem branju Antonova duša postane brez življenja, boji se, da se ta trenutek ne bo več zbudil in ostane v nekem svetu z močno moro. Knjigo postavi na njeno mesto na mizi. Po nekaj minutah se spet znajde pred tisto lepo belo jahto, brat ga usmeri do Klarine spalnice, z glavo pokima, naj potrka, in ko vstopi, narahlo zapre vrata. Klara sedi na postelji in gleda proti svetlobi. Njena lepota se je spremenila v ranjenega robota, njegova duša molči in opazuje njeno žalost. Tiho jo vpraša, če mu dovoli prisesti. Svojega obraza ni mogla obrniti k njemu, tako je samo pokimala. Počasi se premakne in se usede k njej, tako kot vedno jo tudi sedaj poboža po rami in tiho spregovori njeno ime. Preden ji razloži, zakaj se ne more več z njo ljubiti, jo lepo prosi, če se lahko usede na njegovo krilo tako kot nekoč. Objame jo in ji pove, zakaj ne more živeti z njo, vendar bo vesel, če bosta ostala za vedno dobra prijatelja. Klara potisne svoj obraz na njegove prsi in začne jokati kot otrok. Poboža jo po laseh in ji zašepeta, da ima zanjo novega ženina, če želi ji ga lahko predstavi. Klara dvigne svoj objokan obraz proti njegovemu, iz lic ji obriše solze. Klara počasi vstane, iz nočne omarice vzame ključke, usede se nazaj k njemu. Zakaj ima tisti šop ključev, se še mu sanjalo ni. Prijela me je za roko in rekla: »Kaj naj rečem, ti si bil moja pesem ljubezni, ne verjamem, da bom nekega dne lahko ljubila nekoga tako kot tebe. Ljubezen se ne rodi, ampak čuti iz dna duše, rada bi pa s teboj delila to družinsko jahto.«

Po nekaj dneh pokliče Klaro in jo povabi na kosilo, mine dobrih pet minut, ko se pripelje z Oplom MonzaConcept, uau, to pa je športni avto na elektronski pogon. Ko se odprejo vrata, misliš, da pred teboj stoji netopir. Pri kosilu se njun pogovor obrne v zgodovino. Klari prizna, da bi rad spoznal mamino življenje, saj je za osemnajsti rojstni dan dobil eno pismo in v njem njeno sliko, nič pa ni omenila, kako je in kaj počne, to skrivnost, da ima brata in sestro, je obdržala. Klara mu o njuni mami pripoveduje tako, kot bi ta trenutek bral njen roman. Ljubezen do njiju jo je držala pokonci, odkar je izvedela, da je zbolela za rakom. »Mama je direktorica v Berlinu, ko te gledam, v tebi vidim delček nje, ti si njena živa fotokopija, če bi te danes videla, bi bilo nemogoče, da bi te zatajila.« Po teh besedah, kot bi udarila strela, Klara pade v nezavest. Anton skoči pokonci in ji meri srčni utrip. Pokliče rešilca in na njegovo željo ga peljejo v njegovo bolnišnico. Zavedal se je, da je bila pot tvegana, ampak sam jo je želel zdraviti. V bolnici naredijo vse preiskave in ne najdejo vzroka za nezavest Prvič v moških letih ga zajamejo čustva in svoj obraz položi na posteljo, kjer je ležala Klara, skozi solze kliče njeno ime in želi, da odpre oči. Ni mogoče, da bi ga zapustila, saj še dobro nista spoznala njune prihodnosti. Svoj solzni obraz dvigne pokonci in ob postelji zagleda malo deklico, ki se drži za stranico in ga gleda s svojimi svetlimi očmi, svoje lase ima spletene v lepe močne kitke. Boji se, da se mu blede. Zapre oči in jih počasi odpre, toda deklica je še vedno sedela na spodnji strani pri zidu na stolu. Ta trenutek se boji, da je padel v komo in sanja o zgodbi, ki je ni. Deklica spregovori in pove, da bo s Klaro vse dobro, počasi se je dvignila in šla iz sobe. Počasi vstane, da bi ji sledil, a deklice ni bilo nikjer več. Zjutraj se pelje domov in vidi, da ob cesti stopa ista deklica, ustavi in jo vpraša, kam je namenjena. »Domov,« na kratko odgovori. Prosi ga, če jo lahko odpelje domov. Z veseljem privoli in pelje po njenih načrtih, toda še preden ustavi avto na dvorišču, deklica izgine, na stolu pa pusti odejico in v njej medvedka. Ta trenutek se počuti, kot da je pod močnimi mamili in ima močne privide. Na dvorišče stopi ženska in kaj mu je ostalo, kota da ji pove, kaj se mu je zgodilo. Ženica vsa začudena vzame odejico in z bolečim srcem pove, da je ta deklica pred dvajsetimi leti umrla na tistem mestu v prometni. Ta čas je ugotovil, da je bila to Klara, tako kot je prišla v očetovo ordinacijo, tako je nevidno odšla iz njegove klinike. Bila je zares njegova sestra, pripeljala ga je do matere, čakala je na njegov prihod, samo njegov podpis je rešil njeno kliniko. Le kdo je bil Fredi, še danes nihče ne ve. Anton je postal lastnik dveh klinik in se poročil, dobil je hčerko, Klaro Jasno, dva imena v eni lepi deklici.

Most

Bojana Bučar

Mnogokrat se Je – takrat še bosonoga; tudi v duši – sprehajala po njegovem zglajenem belem kamnu. Stik kože z razbeljenostjo vsled poletne vročine, ki se je ugnezdila v kamen in ga deloma le ponoči, ko je v njem – in v vodni gladini, v temi sicer lesketajoči se, a vendarle črni – svoj odblesk iskala okrogla rumena večna kraljica neba, ki se je bohotila ob zvezdah nad Zemljo, ohladila.

Včasih ga Je obiskala, ko ga je vznemirjalo in izpiralo milijone kapljic očiščujočega dežja in se Ji je med prsti pretakala voda; na tla sicer padla vsa prozorna, a kaj kmalu pomešana med odvržene ogorke, pasje iztrebke, pljunke, pisane in topeče se ter lepljive bonbone ter zato slednjič umazano-rjavkaste barve.

Ljubila Je odtise Svojih stopinj, ko ga je pozdravil sprva tanek sloj snega tisočerih snežink in se nato stopnjeval v višino, da Ji je kmalu vse preveč hladil gležnje, takrat – v tistih, za nas danes nostalgичnih časih – še tankih škornjev, ki niso dajali ne udobja ne zavetja pred zimskim hladom, da Bi, ko so krošnje rodile nove brste in se je nad kamenjem njegovega izbočenega loka izgubila kakšna čebela, začela hrepeneti po prvi kroglici mlečnega sladoleada.

Ljubila ga Je in ljubila Je enega izmed njih, ki so – vsi neustrašni – v gladino pod njim, velikim!, izvajali vratolomnosti, potem ko so opazovalcem in naključnim mimoidočim v vročini poletja in razbeljenosti belega kamna izprosili nekaj drobiža vsled priboljška zavoljo skromnih študentskih dni.

Ljubila Je Mostar in nemara Je slednjič prav zaradi vode, ki se je lenobno raztezala pod nekim drugim, dravskim mostom, znova zakoreninila Svoje bistvo – še danes bosanskih brstov – v mestu z reko in ga pognala globoko, kot da bi pohorski veter tudi v resnici zmoget pomisliti na Njeno razmajanje in posledično morebitno izruvanost Nje iz rjave, nemalokrat ilovnate prsti.

Ranjeno srce, polno potrganih cevok, krvaveče in ob trde kosti prsnega koša bijoče in zaganjajoče se, kot bi podivjalo vsled bolečine, je klicalo po odrešitvi, potem ko je – kot bi se barve mavrice zmotile, se pomešale in tvorile ne le rjav, pač pa tudi skrivenčen lok ali nemara kakšno drugo gmoto – zakravelo in so se njega drobci razleteli po tleh kot takrat, ko se je branjevki na tržnici, kamor Sta – takrat še lahkotnih korakov in brezskrbna – tolikokrat zahajala, iz rok izmuznila steklenica mleka in so se koščki razbitin mešali z belino razlite tekočine, ki je uhajala po tleh in tvorila številne potočke, ki so se vili stran, stran od prvotnega domovanja in s seboj odnašali cestni prah in druge drobnarije, ki so, poprej izgubljene ali zavržene, prav tako našle svoje domovanje na tleh mostarske tržnice.

Sprva Je kanila študiju obrniti hrbet, pa Ji je univerza novega mesta, ki prav tako ni bilo prestolnica, a je skorajda že premoglo – kakor mnoga takratna mesta domovine Jugoslavije nje duha, prijazno ponudilo zavetje in ni ga zavrnila, ranocelnika, kajti srce je klicalo po zacelitvi vsaj povrhnjice, da bi Ji solze, ki so v njem in ob njem nizala slana jezera, da je bila pekočina zaradi soli še strašnejša, ne zmoget več povzročiti dodatnih ran in vsled njih novih bolečin.

Ob belih popisanih študijskih listih so solze slednjič presahnile in – ne več išoč in begajoč po licih – našle svoj mir v Njenih očesih in nemara so bile prav solze in njih slanost tiste, ki so botrovale vnovičnemu sijaju Njenih nekoč sijočih – in v zadnjem času kalnih in ubitega pogleda – oči. Nove vezi, a hkrati ob tem nikogar, ki bi se – kot nekoč v Neretvo – v elegantnem loku zavihtel v zelenost Drave, da bi očaral, začaral, prepričal, osupnil in – Jo ljubil.

Spoprijateljila se Je z večno zelenimi in vonj, ki ga Je v mostarskem vetru slutila, da prihaja z morja in so v njem domovali smola in olja borovcev, je – kadar je dež namočil Pohorje – smrekovo zadišal in Ji dražil nosnice, ki so željno pile – in mnogokrat hlastale za njim – svež poljub narave, ki Ji je šele postajala prijateljica; nova, doslej neznana, a vedno bolj zvesta.

V njej Je postajala vedno bolj oceljena, znova zaokrožena, izpolnjena, potolažena in novih nad, ki so se plaho naseljevale v Njo, vedno bolj polna, kakor je to pač lastno mladosti, ki je je Njena duša vsemu navkljub še vedno bila prepolna, pa se Je vnovič ponudila življenju, da zapleše z Njo in Ona z njim, ples.

Ples, ki je obetal.

Zlagoma Je začela znova zaupati in tam, kjer je nekoč zevala rana bolečine, se je zarisala le sled brazgotine napak zaceljenega srca, ki se je tu in tam – včasih hipoma in le za trenutek in spet drugekrati za dolge dni – znova oglasila.

Morda je bila njega zrelost in – tako je kazalo – zmodrenost tista, ki sta Jo očarali, da Je sprva resda previdno kukaje raziskovala njegovo notranjost do vseh subtilnih plati duše in v njem našla ne le zavetja, temveč tudi pristan. Dvojec brez krmarja sta postala, varna v svoji na novo odkriti ljubezni in previdno sta plula izmikajoč se čerem in drugim vodnim pastem, svobodna in hvaležna, da jima je bilo dano biti to, kar je mnogim zgolj pojem, njima pa je bilo lastno; biti eno. Vse dokler nista iz dvojine postala množina, ko jima je tisti, ki je bil od njiju večji, največji, dal dar in sta se štirim velikim pridružili še dve – drobceni in nežne barve – dlani, da so poslej vsi trije skupaj raziskovali življenje in njega lepote pa tudi pasti. Pa se je v Njej vsled skrbi ob biti mati večkrat oglasilo neprepoznano – a vendarle! – hrepenenje, ko Je pomislila na mostarski kamen in uličice ob mostu, kjer Je hodila z – Njim, ki Jo Je ljubil in bi Bil v Njenem dvojcu še danes, če bi ...

Občutki nemoči, ki so se znali kaj kmalu sprevreči v agonijo ob misli na nedokončano zgodbo, zgodbo brez konca, so Jo vsakič znova vrnili v sedanjost in prenehala Je pod Pohorje vleči nevidne niti nikoli spletene jopice, jopice prekratkih rokavov; kot Bi napačno oprala perilo in bi se njega rokavi čudno in nepričakovano skrčili. Ni hotela poslušati nareka Njenega bijočega bitja v zdaj dovolj prostornem prsnem košu, ki Ji je takrat davno ponagajal s svojo premajhnostjo, da se je srce, kot utrgano z vajeti, preplašeno zaletavalo vanj. Zavestno in hote Je odganjala sleherni misel Nanj, ki Je ostal tam, kjer se je voda ljubila z mostom in o katerem ni vedela ničesar več.

Desetletja že je bilo tako, barka je še vedno zajemala koristne vetrove v svoja jadra in iz majhnih so dlani zrasle v velike ter dale zavetje novim, svojim majhnim dlanem, Njeni sprva dolgi temni lasje pa so se prepletali s sprva redkimi in kmalu zatem z vedno več sivimi, malce žimnatimi sostanovalci, ki so uokvirjali Njen obraz zdaj že babice, že zdavnaj odete v črno, kot je bilo to v navadi v krajih, od koder Je odšla v svet, takrat utripajoč še pod perutmi iste države in danes pod okriljem matere Evrope, pa Je zatorej zvesta tradiciji, položeni Ji v zibko, odžalovala vse tiste mesece, ki so Jo osamili, da Je – odmaknjena in v bolečini, kajti ljubila Je moža vsa ta desetletja – na poličke Svojega srca skrbno odlagala bisere njune ogrlice, nizajoče na vrvico ves čas skupne plovbe, loščec jih do odbleska, da Je v njih uzrla vso lepoto tolikih let trajajočega zakona, ko Mu Je bila žena, ljubica, prijateljica.

Ne le sadu svoje ljubezni, tudi mnogim drugim sta dala življenje, ko sta v snope listov hranila zapisane črke na belih listih in jih ogrnila s trdoto – a nikoli grobe zunanosti, ki bi utegnili raniti krhko vsebino notranjosti, kjer so domovale besede in le-te spletene v povedi, te pa v poglavja –, da so se rojevale knjige, ki so našle svoje police v hišah, kjer knjige pač rade domujejo. Ne le v mestu ob Dravi, kjer so bili splavarji doma, pač pa tudi drugam jih je ponesel tok, dasiravno ne na oguljenih hlodih v splave zvezanih, pač pa z drugimi plovili, odnešenimi vse do tja, kjer Je nekoč domovala in kamor se Je znova naselil tudi On, kakor Ona tudi Sam knjigoljub, pa Je tako knjige, ki jih Je spletala v do filigranske natančnosti dovršene primerke Ona, razumel in začutil kot Njene poljube, ki jim Je tokrat kanil neumorno in brez omahovanja slediti, potem ko Mu je bilo to nekoč ukradeno; takrat davno, ko Je bil še poslušen otrok – dasiravno že mladenič – in Si je dovolil voditi se čez neko drugo vodo, mnogo širšo in večjih razsežnosti, kot pa je bila Njegova ljuba Neretva – in slanega okusa –, da bi tam daleč proč našel to, kar so Njegovi mislili, da vedo, da bo ... Pa Mu je srce tam daleč stran – kakor tudi Njej – divjalo in so Ga enaka slana jezera, ki so jih puščale Njegove solze –, pekla, da Je slednjič popustil pred njimi in jih osušil vse do presahnjenja in trudeč se ne loščiti kamenčkov v mozaiku spomina na Njo, da bi se vendarle nehali bleščati in Ga bosti v oči, sleherni trenutek vzbujajoč Mu občutja globoke izgube, ki je obljubljala zgolj in samo še iz dneva v dan večjo bolečino, neprinašajoč odrešitve, in zares Mu je malce odleglo šele, ko Je ljubezen do Nje, ki Se Ji Je nehote izneveril in Jo izdal, prelil v nova bitja, od katerih sta dva prehitro sklonila svoji glavi; kot beli zvončki – ki pa jih On tam v dalji, kjer ni njih domovanje, Ni nikoli uzrl –, ki jih preseneti vnovični sneg s Pohorja pa zato pobesijo svoje tri cvetne liste k tlom in – če so takšne srce – vnovič oživijo, kar pa za Njegova dva najmlajša ni veljajo, pa Je Bil zato odslej – če je bilo to sploh mogoče – še bolj kot že toliko let poprej strtega srca in je nemara tudi zato slednjič usahnila ljubezen do nje, ki tako ali tako nikoli ni bila Ona.

Je pa to vseskozi slutila, ko je v Njegovih očeh iskala svoj zakonske družice odsev, pa ga tam nikoli tudi zares uzrla, pač pa – ko je to prvič prepoznala, se je spraševala o svoji še zdravi pameti – se ji je v zadnjem času

sprva vedno bolj dozdevalo in se ji slednjič dokončno razodelo; da se v njegovih dveh jezerih lesketa podoba vile neke druge vode.

Tekoče.

Neoceanske.

Ni ji mogel več tajiti in odmikati pogleda zavoljo slabe vesti, da bi Njo vsakič znova zatajeval; da bi Jo tudi zares zatajil, Si Ni upal niti pomisliti; za kaj takšnega Je bila premočno zasidrana na obalah Njegove notranjosti.

Slednjič ji Je razodel cilj njegovega s trebuhom za kruhom, Se ji opravičil za resnico in način ter dolžino, ki je bila potrebna za njeno razodetje, pa je tako preostalo le še slovo od zakona s premalo ljubezni ter čezoceanska zaslonska srečanja z otrokom, ki so jih omogočale naprave, ki jih je porodil napredek, ki je tako tudi vsaj delčke Njemu še vedno ljube Jugoslavije popeljal pod okrilje Evrope, kjer Jo Je znova iskal in slednjič tudi našel, zdaj le še s tu in tam temnimi, večidel pa srebrnimi lasmi, a notranje Zanj še zmeraj edino.

Kot se rado zgodi, da na starih ognjiščih rado zagori, se tudi naša zgodba sklene na podoben način; z ljubeznijo in znotraj nje z neskončnimi povedmi o smislu ločitve, ki Ju je pahnila v daljo in v razdaljo med Njiju položila še več njega, ki je večji, največji in ki je slednjič pokazal ne le čekanov, kot Se Jima je doslej ves čas dozdevalo, temveč milost, kajti le milost božja Jima je bila razodeta, ko Sta znova zaplula skupaj. Odpuščanje, da je tisto, ki da ga srca menda morajo znati skovati ob vseh mnogoterih še preostalih čustvih, so Ju učili pa sta jim, že zdavnaj prekritim s prstjo, namenila ravno to in jim tako poklonila težko pričakovani spokoj, ko so Njegovi starši – nemirni!, ker so Ga v dobri veri, da Mu bo svet dal več od Nje, pa temu ni bilo tako; zaman so Ga pahnili v nemilost Novega sveta – odšli v večnost.

Odpuščanje, da Sta morala živeti vsaksebi, ne da bi prsti Njunih rok kadarkoli spisali vsaj poved ali dve, poved, ki bi lajšala in dajala razlago.

Skupaj Jima je bilo vsaj zdaj namenjeno spisati skupne povedi in poglavja novonastale knjige in kanila Sta ji nameniti ugledati luč sveta v njuni prvotni domovini, v kateri pa Njun tako zelo domač in ljub Mostar ni več pripadal tedanji državi, kakor se je tudi Nje nova država in z njo zelena Drava poevropila; le še Njegov začasni gostitelj, Novi svet, je ostajal točno to, Novi, dasiravno že – star.

Je že tako, da čas piše nove zgodbe in roka riše meje novonastalih držav, ki jim slednjič vedno zavladajo nove kronane glave; še ptice izumirajo in so zato spevi na nebu danes drugačni kot pred časom.

Le ljubezen ostaja ljubezen.

Ponovno potovanje

Irena Cigale

Slabo se počutim. Nič me ne zanima. Ne morem se ukvarjati s slikanjem. Vse dlje posedam in poležavam v svojem kotičku. Včasih me obiščejo gumenjaki. »Čas bo, da se preseliš drugam,« mi pravijo. Nekega dne pripluje prozorno plovilo. Naložijo me vanj. Prostorno je. V njem je kar nekaj zanimivih naprav, ki naj bi mi krajšale čas. Imam štiri spremljevalce. Pojasnijo mi, da bom odpotovala na zelo oddaljen planet. Zemlja se imenuje. Pokažejo mi bitja, ki živijo na njem. Rastline in živali. Najbolj so razvita bitja, ki se imenujejo ljudje. Eno izmed teh bom. Podoba bom izbrala sama, oni bodo med poletom opravili spremembe. Neskončno podob me bega. Saj ne, da bi me posebno mikala zunanja podoba, pa vendar izbiram med lepšimi ženskami. Ko jih nekaj izberem, želim vedeti, kaj delajo, kakšne so njihove duše in kakšno srce. Hočem biti koristna in dobra. Pojasnilo, da bo lahko moja notranjost drugačna, kot je notranjost žensk na slikah, mi ne zadostuje. Zunanji videz, sem prepričana, je sposoben privlačiti ljudi, kakršne človek potrebuje. In zunanji videz vseeno vpliva na ravnanje osebe, čeprav ji je vloga vnaprej določena. Po mojih željah me uredijo. Nisem posebno izbirčna, nočem biti lepotica. Samo lasje, ti so zame pomembni. Glede na slike so mogoče vse barve, dolžine, pričeske. Izberem dolge, rahlo nakodrane, pri barvi se kar ne morem odločiti. Nič ne pomaga, ko mi razlagajo, da si na Zemlji ženske lase barvajo in so pač raznolase. Jaz hočem stalno barvo. Po dolgem premisleku izberem vijoličasto. Ne kar neko vijoličasto. Moja ni barva vijolice ali ciklame. Prav posebna je. Vijoličasti odtenki se prelivajo, spreminjajo. Kot bi jih gledal nekdo s prav posebnimi, morda umetniškimi očmi. Barva, ki obstaja v naravi, a se pojavlja le za kratek čas, ob sončnem zahodu in posebnem razpoloženju. Všeč sem si. Pomembno je. Ljudje, ki so zadovoljni sami s seboj, se bolj cenijo in so zato uspešnejši.

Na Zemlji pristanem zadovoljna, ne bojim se življenja na njej, ne bojim se, da ne bi uspela in si ne bi znala ustvariti sreče. Seveda si moram izbrati starše. In ti morajo biti veseli, ustvarjalni, srečni. Ne hitim. Tako dolgo izbiram, da postanejo spremljevalci nestrpni in se bojijo, da bom začela rasti. Zdaj me je komaj za palec. Priganjanje ne zaleže kaj dosti. Prepričana sem, da bo izbira staršev v veliki meri krojila mojo usodo. Dokler, dokler ne najdem ženske, ki ustvarja iz gline. Navadne, uporabne stvari, bi lahko kdo pomislil. Saj so res. Glineni lončki, skodelice, vaze, pekači, majolke, okraski za na stene, piščalke, podobe rastlin in živali. Toda vsak izdelek je unikatni. Vsak ima njen pridih. Na vsakem je vzorec nečesa njej dragega. Poleg tega ureja botanični vrt. Neguje ga, čuti se, kako rastline skupaj z njo dihalo. Večere preživlja ob knjigah in tudi sama piše. Največ o doživljanju narave. Njen mož je prijazen. Vzpodbuja jo in ji poišče vse, kar potrebuje. Pozoren in ljubeč je. Njegovi interesi so drugod. Njega zanima tehnika. Vodi industrijsko podjetje. Prednost daje raziskavam in inovacijam. Oba pa, kar se mi zdi odločilno, si želita otroka. Odločim se, da bom njuna.

Že pred rojstvom vem, da mi bo pri njima lepo. Pogovarjata se z menoj in delata načrte. Slišim, kako mi skupaj izbirata vse potrebno za novorojenčka. Komaj čakam, da se bom rodila. Ko pride ta dan, se z mamami namučiva in ata je čisto iz sebe. Zraven je, da bi pomagal, pa je bolj v napoto. Nerodno se opravičuje. Nekoliko lažje mu je, ko mu povedo, da je tako skoraj vedno. Očetje izgubijo glavo in so sami sebi odveč. Je pa lepo, ko vidijo, kako pride njihov otrok na svet. Še bolj prijetno je otroku v objemu ljubečih rok. In res je ata ves blažen. Mama me ima v naročju le kratek hip. Utrujena je. Ata pa, ko me uredijo in pregledajo, če sem zdrava, me pestuje še dolgo po tem, ko že trdno zaspim v varnem naročju. Dopust si vzame, da bo mami pomagal pri negi. Če odmislim dojenje, skrbi zame toliko kot mama. Pozneje, ko spet hodi delat, prihaja domov, kolikor je mogoče zgodaj. Takrat bi rad nadomestil čas, ko ga ni bilo. In prav vse hoče vedeti, kar se je tistega dne dogajalo. Posebno natančno mu mora mama povedati, kaj je rekla in svetovala babica. Kadar je na vrsti zdravniški pregled, vzame dopust. Veseli se vsakega mojega napredka. Samo prvih šest mesecev so človeški dojenčki manj dejavni. Potem se začno plaziti, dvigovati ob pohištvo, tu so prvi koraki, prvi zobje, prve besede, prve trme in vse kar še spada zraven. Jaz nisem nič drugačna, čeprav se zdim svojim staršem izjemna.

Odraščam v prijetnem okolju. Starša mi nudita vse. Učijo me tudi, da vsaka moja želja ne more biti ukaz. Vendar me zaščitijo pred vsem slabim, tudi pred slabimi vestmi. Nekako ovita v vato spoznavam skrivnosti sveta. Približajo mi naravo. Ata mi želi predstaviti širše bližnje okolje. Hribe in doline, gozdove, planine, jezera, morje. Mamu mika v svet. Spoznala bi rada neznane dežele. Videla Pariz in London, šla v afriško puščavo, med Indijance in Indijce, videla Kitajski zid, Rdeči trg, Amazonko ... »Nekoč,« pravi ata. »Zdaj je najina hčerka premajhna. Naj najprej spozna bisere naše domovine. Slovenije. Pozneje cele naše zemljine Evrope.« Mama me

uči opazovati drobne stvari, take, ki so očem nevidne, če jim ne posvetimo posebne pozornosti. Obliko listja, cvetove, prave čudeže narave. Majhne, na videz nepomembne živali. Opazujeva pod mikroskopom. Nekega dne mi da na mikroskopsko steklo mrest. Nikoli ne bom pozabila čarnega in spreminjajočega se pogleda. Šolska leta potekajo brez posebnosti. Skrbna in dobra učenka sem. Že res. Pri nobenem predmetu ne izstopam, za vse sem približno enako nadarjena. Pred študijsko odločitvijo je to prej ovira kot prednost. Odločim se za medicino. Združuje mojo ljubezen do narave, do ljudi in še posebej do otrok. Poklicno se bom ukvarjala predvsem s slednjimi.

Sem običajno dekle. Fantje zanimajo tudi mene. Toda dolgo ne srečam pravega. Skoraj vsi sošolci in sošolke imajo svoje izbrance. Ne bi rada ostala sama, ampak nič ne kaže, da bom koga našla. Preponosna sem, da bi pokazala, če mi kdo ugaja. Bojim se osmešiti. Fantje so pa spet čudni tepci. In pri vsakem me kaj moti. Eden preveč, drugi premalo govori. Kadilci smrdijo. Če opazim, da kdo rad pije alkoholne pijače, me kar odnese stran. Neurejeni mi niso všeč, preveč *poštirkani* tudi ne. Še manj bahači. Prepametni in polni sebe se mi zdijo *smotkoti*, zabiti pa itak. In če so se odločili za meni brezvezen poklic, odpadejo. Zunanost ne igra posebne vloge, čisto brez točk ni. Zmanjkuje privlačnih izbir. Prepočasna sem. Nekega dne klepetamo v krogu v avli gimnazije. Kdo bi vedel, zakaj smo tako razposajeni. Niti šolski zvonec nas ne spravi narazen. Med prisotnimi je fant, ki sem ga že večkrat srečala. Skromen in tih je. Najina para oči se srečata in prilepita. Običajna para oči, barva brez izrazitega odtenka, vendar topla. Pogleda nevsiljiva in prav tako topla. Nekaj domačega in vrednega zaupanja je v teh očeh. Imam občutek, da jih poznam, da ves čas bdijo ob meni. Brez zadržkov, brez bojzani in zadrege bi lahko govorila s tem fantom. Na zunaj v ničemer ne izstopa. Prijeten, prijazen obraz kot stotine drugih. Poteze pa vzbujajo zaupanje. Je eleganten, srednje velikosti. Povprečen. Zame privlačnejši. Odtlej se na hodnikih srečujeva večkrat. Morda namenoma ubirava podobne poti? In ne greva mimo drugega kot popolna neznanca. Pozdraviva se. Pozneje izmenjava besedo ali dve, še pozneje več besed. Zmeniva se za daljši klepet v kavarni, za skupen ogled filma, spoznavava interese drug drugega. Skoraj neopazno postajava fant in dekle. Kar tako, mimogrede pride dan, ko spoznava starše. Še prej kot ugotoviva sama, naju drugi proglasijo za par. In par ostaneva v študentskih letih. Iz dneva v dan sva bolj prepričana, da nočeva nikoli narazen. Da ima za naju samo skupna nadaljnja pot smisel. Tako usklajena in enakovredna sva, razumevajoča. Težko bi v življenju našla partnerja, ki bi mi bolj ustrezal. Za zakonsko zvezo se odločiva še pred končanim študijem. Kot pripravnika sva slabo plačana, vendar želiva živeti na svojem. Najameva stanovanje pri privatniku, kar naju stane polovico vseh dohodkov. Vsak dinar je dragocen. Vsak nakup preračunan. Ne jemljeva denarne pomoči staršev. Delček stanovanja začasno bi, vendar živijo starši v oddaljenem kraju. K sreči čas hitro mineva in midva napredujeva. Stanovanjsko posojilo dobiva. Mesečni obroki so nižji od prejšnje najemnine, pa še najino bo čez leta. Pripravniki rok se najprej izteče njemu, pozneje meni. Dostopne so nama najnujnejše stvari in tudi kakšen priboljšek. Prišel je čas, ko si lahko omisliva družino. Oba imava rada otroke, zato jih nestrpno pričakujeva. Deklica se nama rodi prva. Ljubka in nežna. Mogoče malo preobčutljiva, zaradi tega je veliko težav, ko se moj porodniški dopust konča. Njej in meni se trga srce, ko jo peljem v varstvo. Po treh letih pokuka v svet deček. Droban, toda borec. Kmalu postane pravi korenjak. Pri njem se porodniški dopust podaljša na osem mesecev. Za hčerko je trajal le tri. Hčerka je srečna. Ima tako zelenega bratca, pa še pri meni je naslednjih osem mesecev. Oba sta pridna, nezahtevna, predvsem pa ljubka in domiselna. Vsak dan nama z možem postrežeta s prijetnim presenečenjem, z revolucionarnim podvigom. Živahna sta, da je veselje. Zdi se, da bi že zdaj lahko osvojila Triglav. Nič ne rečem. Uživam, ko ju opazujem in spremljam napredek. Obenem pa je moje delo od sile zahtevno. Oddahnem se, ko pride mož iz službe ali pa na obisk kdo od sorodnikov. Razbremenim me. Ni mi treba skrbeti za vse hkrati, premislim lahko, v miru delam in ga ne polomim zaradi površnosti. Tu udarec, tam praska, opeklina, grd padec. Običajne stvari, ki me spravijo v skrbi, se zaradi njih obdolžujem in se imam za nesposobno.

Toda vse prehitro rasteta. Minevajo leta. Hčerka konča osnovno in srednjo šolo. Na fakulteti se odlikuje. Pravo doštudira v izjemno kratkem času. Sledi sodniški izpit, zaposlitev, izbira življenjskega sopotnika. Čez čas rojstvo prvega, nato drugega otroka. Kako rada ju imam. Sin je občutljiva dušica. Mogoče malce preveč navezana name. Premalo samostojna, ker mu z možem v vsem ustrezava in mu popuščava. Vem, ne delam prav, toda drugače ne znam. Mama pravi, da se mi bo maščevalo. Tega ne verjamem. Skrbi me le, da mu tako škodujem. Toda problemov nima. Šolski uspeh ni tako blesteč kot pri hčerki, vendar dovolj, da opravi uspešno osnovno in srednjo šolo, dovolj, da se lahko vpiše na zeleno fakulteto. Računalničar je. Obenem uspešno piše, vendar se odloči, da bo nadaljeval z računalništvom. Na vrsti je doktorat. Razmišljam, da mi mladost uhaja, da je nastopila jesen življenja. Otroka me ne potrebujeta toliko, zdaj so na vrsti vnuki. Nastopil je čas, ki ga moram,

pravzaprav morava z možem izkoristiti predvsem zase.

Radosti življenja so drobne stvari. Sprejemamo jih, kadar smo tega sposobni. Nekateri nikoli. Škoda. Povsem dosegljive so vsem. Danes me je prebudil sončen, prelep jesenski dan. Sem v brunarici sredi gozda. Misli mi uhajajo na dan pred mnogimi leti. Namenila sem ga izletu na Tolminsko. Hotela sem posrkati vse, kar mi jesenski dan na tem koncu naše dežele ponuja. In zgodilo se je, da sem ob poti, ki vijuga ob šumeči in poskakajoči reki Idrijci, videla več, kot na vseh dosedanjih poteh vzdolž nje. Odpravili smo se že zjutraj, ko je sonce pošiljalo prve žarke in pozlatilo gozdno pokrajino ob vodi. Prevladovala je rjava barva listja dreves. Dolgčas, bi morda kdo pomislil. Kako le? Bilo je na stotine odtenkov te barve, ki jim je sonce dodajalo poseben lesk. Posejana, zdelo se je prav premišljeno, so med njimi žarela drevesa z rdečimi listi. Čudila sem se, da doslej tega nisem videla. Bolj redka so bila drevesa z rumenimi listi. Zame novo odkritje. Zdela so se kot mlada, vilinska dekleta. Polna življenja in vedrine. Ko smo se vračali, sem hrepenela po teh pogledih. Bilo je še lepše. Zahajajoče sonce je pošiljalo svoje poslednje žarke. Tokrat je barvam dodalo nešteto odtenkov vijolične.

Odtlej sem pozornejša na lepote narave. Hrepenече pričakujem spomladanske in jesenske dneve. Vsak dan je drugačen. Vsak skriva zaklade.

Letošnja jesen se ni prikradla počasi, kot je njena navada. Ni dovoljevala, da bi se moje oči napasle vsakodnevnega preoblačenja, da bi se napile nove lepote in bile pripravljene na sprejemanje čudes. Le kam se ji je tako mudilo? Je bilo v resnici vendarle čisto običajno in je bil le moj tok življenja spremenjen? Vsakokratni pogled skozi okno me je potrdil v prepričanju, da prihaja z dolgimi, odločnimi koraki. Morda bo pa taka tudi moja jesen življenja?

Tega dne sem odprla polkne nekoliko pozneje. V notranjost sobe je prodrla mogočna, slepeča svetloba in toplota oktobrskega dne. Toplota, ki pogreje tudi notranjost človekove biti, sem pomislila. Pred menoj se je odpiral pogled na razkošje jesenskih barv. Čudovit pogled, sem si rekla, ki ga lahko dojamem le sredi gozda. Toplota, ki zažari v svoji polnosti samo tu, kjer je ne morejo zaustaviti in zasenčiti umetne snovi novodobne gradnje. Mar mi jesen življenja ne ponuja velikega bogastva?

Opazujem. Listavci so povsem spremenili barve. Pritegne me mogočno drevo. Njegovo listje prelivajočih se pisanih barv. Vidim še več. Spodnje veje se bahajo z mladostnimi listi povsem zelene barve, malo višje so še lepši svetlo zeleni odtenki, še višje rumeno zeleni, sledijo rumeno rdeči ... Vrh krošnje je najlepši! Prelivajočih se, žarečih barv. Rjavo-rdeče-rumeno-zlata barva prodira vame. Javor! Priklonim se mu. Zdaj razumem slikarje, opazovalce narave, ki tako neutrudno mešajo barve med seboj, da dobijo želen odtenek. Sklada se z resnično podobo pogleda in z njihovo notranjostjo.

Predrami me rahel vetrič, ki lahkotno pozibava veje in listje. Kako skladni gibi! Spominjajo na umetniški ples baletk. Nekateri mehko padajo na zemljo. Ne, niso utrujeni, ne umirajo. Veselijo se novega življenja. Dajali bodo hranilne snovi, ki jih bo zemlja posrkala vase, nahranila bo drevesne korenine, od tod bo drevo črpalo nove sokove za še mogočnejše veje, še lepše oblikovane in še večje liste. Nastopilo bo novo brstenje, novo zorenje.

Ob gozdičku so nasajene vrtno rože. Tu so čebulnice zgodnjih spomladanskih rož. Zvončkov, kronic, narcis, tulipanov, irisov vseh barv, največ modrih. Gladiol je veliko. Cvetijo le še redke sončnice. Po večini kažejo dokaj klavrno podobo. In prav te, če jih natančno pogledaš, skrivajo v sebi največ energije. Prej veliki, rumeni cvetovi, obrnjeni vedno proti soncu, da bi sprejeli čim več svetlobe, so zdaj vse bogastvo podarili semenom. Semenske glavice so pod svojo težo obrnjene navzdol. Otresle se bodo dozorelih semen, spomladi bodo iz teh vzklile nove in se ozirajoč k soncu okrasile s čudovitimi velikimi cvetovi. Tako nekako se vse v naravi obnavlja. Vsako živo bitje že nakazuje skrivnost novega življenja. In človek? Bo kdaj res popolnoma razvozlana skrivnost naše vrste?

Svetloba zdaj pronica iz vseh kotičkov med drevesi in obžarja pogled pred menoj. Ne zdržim več v sobi. Stopim pred hišo do gugalnice pod oknom. Pod nogami šelesti listje. Kmalu zaslišim približevanje avtomobila. Hčerka z družino je tu.

Jesenski dan mi je prinesel več, kot sem si upala želei. Vsi smo ga sprejemali z odprtimi srci. V meni se prebudi upanje, da bodo vsi moji najdražji znali sprejemati darove narave. Vnukoma jih bomo pomagali odkrivati na vsakem koraku.

Bala sem se jeseni življenja. V njej sem slutila dolgčas, betežnost, praznino. Morda me vse to še čaka. Toda

ne še kmalu. Naj bo moja jesen življenja še dolgo lepa.

Kresni večer 2075

Marko Cigale

Seks zjutraj je še po tolikih letih kljub vsemu najlepši del dneva, je pomislila Monika, ko se je kot zadovoljna mucka privila k svojemu dragemu. Njeno telo je bilo kljub njenim 60 letom še vedno mladostno in seks z Brankom je bil še vedno popoln. Zunaj so se glasno oglašale ptice in sonce je že dodobra ogrelo pomladansko jutro. Jutranjo idilo je prekinil Branko in kar tako gol odšel v kuhinjo pripraviti čaj. Vedela je, da bo trajalo kar nekaj časa, da bo zakuril ogenj v štedilniku in zavrel vodo. Že povsem prebujena se je le počasi zavedela vse tragičnosti in brezizhodnosti njunega življenja. Kako si je v takih trenutkih zaželela kave, take prave, močne in dišeče! Kljub temu, da so minila že leta, kar jo je zadnjič pila, je še vedno čutila njen grenak, vendar tako prijeten okus. V bistvu je od vseh pridobitev civilizacije še najbolj pogrešala kavo, še posebej ob jutrih, ko je vsa zadovoljena čakala, da ji bo prinesel skodelico čaja in se že ves premražen ponovno stisnil k njej. Če bo dovolj toplo, se danes sploh ne bo oblekla, kar gola bo odšla na vrt. Rada sta bila gola, oblekla sta se le, kadar ju je zeblo. Da bi ju kdo videl, ni bilo verjetno. Tukaj se že leta ni oglasil nihče. Ljudi sta videla le, če sta se odpravila v kakšne dve uri hoda oddaljeno vas, ki so jo v preteklosti imenovali Gornja Loka. Skupnost v Gornji Loki je pri njunem zadnjem obisku štela še 15 duš. Kadar sta se odpravila tja, sta vedno ugibala, če se je še kdo poslovil.

»Letos je 50 let, odkar se je pojavil virus,« je naznanil Brane, ko se je prikazal na vratih z dvema lončkoma, iz katerih se je še kadilo. Bolje bi bilo reči 50 let, odkar je človeštvo obsojeno na propad, je pomislila. Sedla je in prejela lonček in previdno popihala vročo tekočino. Misli so ji kar same odtavale nazaj. Virus, ki se je pojavil nenadoma in mu sploh niso posvečali pozornosti, saj je povzročil le simptome lažje gripe. Po nekaj dneh povišane temperatur in bolečin v mišicah je bilo vse mimo. Vsi, ki so preboleli »gripo«, niso čutili nobenih posledic. Bila pa je strahotno nalezljiva. Že v nekaj tednih je prerasla v pandemijo in za njo so obolevali tudi prebivalci najsamotnejših naselij. Obolevali so tako mladi kot stari, moški in ženske. Ko so že skoraj vsi pozabili nanjo, pa so po naključju v neki ameriški kliniki za umetno oploditev prišli do šokantnega odkritja. Virus, ki so ga kasneje imenovali z zloveščo kratico RS 1 (kar naj bi v prostem prevodu iz angleščine pomenilo: reprodukcija stop, bil pa je prvi poznan virus s takim učinkom), je namreč premaknil enega izmed genov v človeški verigi DNK tako, da je postal lastnik takega DNK neploden. Povsem neplodni so kar naenkrat postali tako vsi moški in vse ženske na Zemlji. Virus pa je bil nenavadno selektiven, saj je prizadel le človeško vrsto.

Znanstveniki s celega sveta so takoj pričeli iskati zdravilo. Velike mednarodne farmacevtske družbe so zavohale denar. Družbi, ki bi uspelo prvi dati na trg zdravilo, bi se dobički merili le še v milijardah. Proračuni raziskovalnih ekip so bili praktično neomejeni. A uspeha ni bilo. Vsaka, v začetku še tako obetavna ideja, se je pokazala za strel v prazno. Na celi zemeljski obli se naenkrat ni rodil noben otrok več. Zapirali so se vrtci, osnovne šole. Raziskovalci so postopoma izgubljali ideje. Tudi skupni mednarodni projekt pod okriljem Združenih narodov ni obrodil pričakovanih rezultatov. Ljudi sta se pričela lotevati obup in panika. Ni čudno, da se je v taki situaciji pojavilo nešteto »odrešenikov«. Različne verske skupnosti so rasle kot gobe po dežju. Voditelji vseh so obljubljali odrešenje, vsi so se predstavljali kot božji poslanci na zemlji. Večini je bilo skupno pridiganje, da je vse skupaj božja kazen za grehe človeštva, za uničevanje Zemlje, iztrebljanje živalskih in rastlinskih vrst, za vse nemoralnosti človeštva. Ker človek uničuje Zemljo, je Bog sklenil, da naš modri planet ohrani tako, da z njegovega površja izbriše najbolj napredno bitje, ki pa je zaradi svojega pohlepa že pripeljalo na rob propada. Vsak prerok je sebe prikazoval kot drugega Noeta, ki mu je Bog naročil, da naj zgradi barko, da bo lahko rešil nekaj primerkov ljudi, ki bodo potem na novo poselili Zemljo. Nov človeški rod bo prijazen do vseh živih bitij. Preroki so svoj optimizem črpali iz bibličnega dogovora oziroma božje zaveze Noetu, da nikoli več ne bo poskušal uničiti vsega živega na Zemlji¹.

In ta virus je bil ravno to. Ne bo uničil vsega živega, temveč samo človeški rod.

V prvem desetletju se na videz na Zemlji ni nič bistvenega spremenilo, le vrtce so povsod zaprli, v prvih razredih osnovnih šol ni bilo učencev, število prebivalcev pa se je sprva neopazno pričelo zmanjševati. Upanje na čudežno zdravilo je počasi umiralo in vsi so se začeli zavedati, da so zadnji prebivalci tega planeta. In sprva

¹ Gospod je rekel v svojem srcu
»Ne bom več preklel zemlje zaradi človeka,
Kajti mišljenje človekovega srca je hudobno
od njegove mladosti. Ne bom več udaril
vsega živega, kakor sem storil.«
Geneza 8.21

neopazno, potem pa vedno hitreje, so se pričeli sesuvati skozi tisočletja zgrajeni sistemi gospodarstva, oblasti ...

V trgovinah je zmanjkalo zdaj tega zdaj drugega. Razraščal se je kriminal. Člani tolpe so kradli vse, posiljevali žene in dekleta, pobijali iz čistega veselja. Policija se je trudila le na videz, bolj ali manj pa so varovali sami sebe in svoje postaje. Denar ni bil več vrednota, za katero bi se splačalo delati, krasti ali ubijati. Na črnem trgu so tolpe prodajale vse, vendar je bilo povpraševanje le po drogah in orožju. Življenje ni bilo nobena vrednota več. Zemlja se je nezadržno pogrezala v splošen kaos. Ker je razpadel zdravstveni sistem, so nalezljive bolezni, tudi tiste, ki so jih uspeli omejiti že v srednjem veku, veselo pobirale svoj davek. Smrt je imela vse obilnejšo žetev. V petdesetih letih je Bogu že skoraj uspelo očistiti Zemljo.

Ko se je vse začelo, je bila še skoraj otrok. Srečno je živela s svojimi starši v mestecu ob Slovenskem primorju. Ko se je kriza zaostрила in je postala lepo, dolgonogo deklet z velikimi prsmi, se je pričela zavedati, da je njihova generacija najmlajša in bo povsod zadnja. V zadnjih letih osnovne šole se je iz pridne deklice pričela spreminjati v podivjano mestno najstnico. Šola je bila njena zadnja brigada. Nekako se je le pririnila do konca 9. razreda. Čeprav je šola ni brigala, je staršem uspelo, da so jo vpisali v vrtnarsko šolo. »Kakšna beda,« je mislila in temu primerno se ji je posvečala. Problemi sveta je niso prav posebno zanimali. Verjela je, da je to le kratka epizoda in da bodo kmalu našli način, kako obiti tako napako v genomu. V bistvu jo je vsa stvar prav veselila, saj je vedela, da ji ni potrebno paziti, in se je z vso vnemo vrgla v razuzdano življenje, katerega značilnost je bil alkohol, droge in seks. Vsakodnevno pijančevanje, seks in drogiranje so kmalu postali potreba in način življenja.

Bila je že čisto na dnu, domov je hodila le občasno. Ko se je tako po dolgem času prikazala na pragu in se je mimo presenečenega in obupanega očeta prerinila v dnevno sobo, se je kot vedno usulo iz njega. »Kje si bila, saj si povsem zadeta, ja kaj je s tabo ...« Monika ni kot običajno brez besed odšla v svojo sobo in zaloputnila vrata, temveč se je vrgla na kavč. Besede so kar privrele iz nje, verjetno je bila preveč zadeta, da bi se lahko zadržala. »Nisem zadeta, še manj pijana, ti teslo zarukano! Skupno molitev za odrešenje sveta v Cerkvi svete Magdalene smo imeli in dogajanje me je spravilo v trans.« Pri tem si je divje trgala obleke in naposled povsem gola obležala na kavču. »Svet bomo odrešile tako, da bomo kar naprej poskušale. Bi sodeloval? Daj, privošči si! Saj sem večkrat opazila, kako me gledaš,« je bruhalo iz nje. Starša sta kot dva kipa obstala in buljila v poblaznelo deklet, ki je še pred kratkim bila njun angelček. Prva se je iz zamaknjenosti zbudila mama, ki je skočila do njega. »Perverznež, prasec,« je vpila in ga pri tem divje mlatila ter potiskala iz dnevne. Monika s svojimi zafiksanimi možgani ni povsem dojela, kaj se je zgodilo. Zdelo pa si ji je lepo, da se je tako učinkovito ubranila.

Zjutraj, ko se je zbudila, ni bila čisto prepričana, da se je to res zgodilo in da niso bile le pijanske sanje. Na internetu je poiskala vse o Cerkvi sv. Magdalene. Njeni nauki sicer niso bili niti približno taki, kot jih je opisala staršem, vendar se je v njej ob prebiranju njenih izhodišč nekaj prelomilo. Zvečer ni šla na svoj običajen pohod, temveč na zbor vernikov v sosednje mesto. Obred je bil neke vrste skupinska terapija. Po goreči pridigi svečenice je vsak povedal svoje strahove in svoje videnje sodnega dne, ki je prihajal z vedno večjimi koraki. Nato so skupaj molili k njej, ženi Jezusa, mami njegovih otrok, ki naj bi jo krščanska doktrina po krivici izrinila iz božje bližine. Monika ni prav vedela, kaj dela v tej družbi. Pomislila je, da se ji je dokončno zmešalo. Po teh dogodkih se je pričela počasi spreminjati. Sicer je še zahajala v svojo prejšnjo družbo, vendar ne več tako redno. Občasno se je zatekla v Cerkev. Starša sta se ji izogibala, ata je zelo pazil, da ne bi bil sam z njo.

Prišlo je poletje, po cele dneve je ležala na plaži, uživala na soncu in plavala v topli vodi. Zdelo se ji je, da na soncu in v vodi lahko pozabi na vse. Septembra je sklenila, da se vrne v šolo. Saj ne da bi jo šola veselila, veselilo pa jo je praktično delo. Uživala je, ko je sejala ali sadila rože, zelenjavo, saj je vedela, da bo z njeno pomočjo zrastle nekaj novega, lepega ali vsaj užitnega.

Leta so minevala. Postala je zrela ženska. S svojo prejšnjo družbo je povsem izgubila stik. Iz Cerkve so jo nagnali, ker je na neki seansi podvomila v božjo dobrotu. »Ni res, da nas ima Bog rad. Sovraži nas. Le pogledjte, kaj nam dela!« je svoje občutke povedala naglas. V molilnici je nastala tišina. Svečenica je le iztegnila prst, ga usmerila proti vratom in zakričala: «Poberi se in ne vračaj se več. Cvrla se boš v peklu, ti nevernica!«

Ljudje so bili vedno bolj odvisni od samooskrbe. Njen poklic se je nenadoma pokazal kot velika prednost. Ni bila več povsem prepričana, da sta jo starša hotela z vpisom v vrtnarsko šolo le kaznovati. »Kaj pa če sta to naredila z namenom, da bo lažje preživela?« se je vedno pogosteje spraševala. Neke pomladi je kake pol ure hoda iz mesta poiskala neobdelano njivo, ki je bila že v fazi zaraščanja. Kar nekaj časa ji je vzelo čiščenje parcele, ki si jo je prisvojila, vendar je kljub opraskanim in okrvavljenim rokam vztrajala. Kmalu je bil vrt zgledno,

čepprav ne čisto po šolsko, obdelan. Ko je prihajala zalivat in plet rastline je opazila, da na sosednji parceli dela fant njenih let. Malo zavaljen in zmeden se ji je zdel. Pozdravil jo je le s komaj nakazanim gibom glave, skorajda ni spregovoril, zato se je silno začudila, ko je zaslišala njegov prijazen glas. »Mojo njivo bom ogradil ali naj istočasno še tvojo?« Tako je bila presenečena, da sploh ni mogla spregovoriti in je to pot tudi ona le prikimala. Ograje so bile nujno potrebne, ker se je divjad strašansko hitro množila, vendar je vedela, da bo z njo le težko ubranila svoj vrt pred nepridipravi na dveh nogah. Brankova ograja pa je bila res nekaj posebnega. Močna je že s svojim videzom odganjala tudi plenilce na dveh nogah. Rastline na njegovi parceli so bile nekaj posebnega. Kot strokovnjak je kaj hitro ugotovila, da so to sadike indijske konoplje. »Za prodajo. Rad bi si kupil puško,« ji je pojasnil Branko. Medtem ko sta zalivala in plela vsak svoj vrt, sta postala prijateljca. Bal se je za svoj pridelek, zato je na svoji parceli v majhnem šotorčku tudi spal. Šotorček je bil res majhen, a kljub temu dovolj velik, da sta se v njem lahko stisnila dva. Šele sedaj je Monika spoznala, kako lepo je, če nekoga ljubiš.

Branko je hotel oditi iz obalnega mesta, saj je čutil, da tukaj ne bo mogoče dolgo dostojno živeti. Sistem je že preveč razpadel, da bi bilo preživetje možno. Primanjkovalo je vsega. Hrane, kurjave, vode, nihče ni več odvažal smeti ... V vsakem trenutku te je lahko kdo iz čistega veselja oropal, pretepel, ubil. Odločil se je, da bo odšel daleč v notranjost v brunarico sredi gozda, ki jo je zgradil njegov bratranec. Bil je brez potomcev in je hiško zapustil njemu, ko je bil še otrok. Pri njem je bil samo enkrat, vendar je bil prepričan, da jo bo našel. Ker bo potovanje nevarno, si mora kupiti orožje. Tam si bo lahko pridelal dovolj hrane, da bo dostojno živel. Svojo zamisel je tako živo slikal Moniki, da ta ni niti za hip pomišljala, ko jo je povabil, naj gre z njim. Promet ni več deloval, zato sta sklenila, da bosta šla pač peš in to zgodaj spomladi, da bosta do zime uredila brunarico, ki je verjetno že precej razpadla, napravila drva in pridelala dovolj hrane za čez zimo. Letina je bila izvrstna, posebno Branetova žetev je bila rekordna, povpraševanje pa veliko. Da je nakupil dovolj orožja in ostale opreme mu sploh ni bilo potrebno prodati vsega pridelka.

Skupaj sta sestavljala spisek stvari, ki jih bosta morala odnesti. Spisek je bil, ker bosta morala vse nositi, močno predolg. Premlevala sta, kaj je nujno in čemu se lahko odrečeta. Njej so se zdela semena najpomembnejša, njemu pa orodje, orožje, obleka, hrana. Izkazalo se je, da spiska ne bosta mogla dovolj skrócićti, zato sta sklenila, da bosta nabavila osla. Po dolgem iskanju sta ga našla in kupila za preostalo »travo«. Domači so jima že vsi pomrli, zato sta se na hitro poslovila le od redkih znancev. Sončnega marčevskega jutra so se vsi otovorjeni kot pravi oslički odpravili na pot. Na starem zemljevidu sta si natančno začrtala pot, dnevne etape, počitke. Na cilj naj bi prispela v 15 dneh. Potovanje je trajalo nekoliko dlje, in ko so po 20 dneh, v začetku aprila, končno prispeli na cilj, sta zaprepadeno ugotovila, da je pri brunarici še polno snega. Brunarica je bila začuda v dobrem stanju, v drvarnici še dovolj drv. Malo elektrarnico na bližnjem potoku je Brane, ki je študiral na strojni fakulteti, vendar študija ni dokončal, ker je fakulteta preprosto nehala delovati, hitro usposobil. Že po nekaj dneh je bilo življenje v samotni brunarici zanju, kot bi živela v raju. Ko je sneg končno skopnel, sta obdelala velik vrt in spoznala tiste redke še živeče ljudi v Gornji Loki.

»Veš, da sva tukaj že več kot dvajset let?« jo je iz obujanja spominov vrgel Brane. »Vreme je lepo, zato bi lahko šla pogledat, kdo vse je preživel to dolgo in mrzlo zimo v vasi.« Čepprav je predlog pomenil, da se bo morala obleči, se je razveselila, saj bo po skoraj pol leta zime, ko zaradi snega nista mogla nikamor, končno spet lahko govorila z drugimi. Hitro sta se napravila in odpravila na pot. Steza se je že skoraj zarasla, obilen sneg je podrl veliko dreves, zato sta le počasi napredovala. Končno sta zagledala ostanke nekoč cvetoče vasi. Vse je bilo videti prazno in kmalu sta spoznala, da v vasi ni nikogar več. »Sama sva,« je rekla bolj sama sebi kot Branetu.

Obšel jo je čuden občutek samote in kar naenkrat jo je postalo strah. Še malo sta postopala po vasi, nato pa sta se brez besed odpravila nazaj. »Na kresni večer bova letos kar na velikem Kovku zakurila mogočen kres, da se bo videl daleč naokrog. Na kresni večer so vedno kurili kresove, vendar jih je bilo vsako leto manj. Lani sta opazila le tistega iz Velike Loke. Mogoče ga bo kdo opazil in odgovoril. Potem pa se bova odpravila na obisk,« je poskušal pregnati njeno tesnobno razpoloženje, ko sta se vrnila.

Že kmalu v začetku junija sta pričela pripravljati vse za kres. Skoraj vsak dan sta se povzpela na hrib in nosila na kup vse, kar gori. Kup se je večal in z nestrpnostjo sta čakala kresni večer. Na hrib sta se napotila že kmalu popoldne, sedela sta pred grmado in čakala. Dan je bil lep, topel, in ko se je sonce približalo obzorju, je nebo zažarelo v prečudovitih barvah. Ob zadnjem vzdihljaju najdaljšega dne v letu je Brane razpihal žerjavico, ki sta jo v posebni posodi prinesla s seboj, in prižgal kres. Ogenj je hitro vzplantel in plameni so švigali visoko v nebo. Radovedno sta se obračala in skrbno preiskovala obzorje. Nič. Nikjer se ni pojavil niti najmanjši znak

življenja. Objeta sta nemo obsedela in opazovala plamene, ki so lizali les, in iskre, ki so veselo poplesovale po nebu. Ko je ogenj že skoraj pogorel, sta se zatopljena vsak v svoje misli odpravila domov.

»Glej!« je pokazal Brane z roko, ko je ravno hotela vstopiti v hišo. S pogledom je sledila njegovi roki in zagledala svetlečo piko, ki je naglo švignila čez nebo. »Kaj je bilo to?« je skoraj neslišno zašepetala Monika. Verjetno zvezdni utrinek ali komet, je na glas razmišljal Brane. »Mogoče pa je Noetova barka, ki prinaša novo življenje na Zemljo,« mu je odgovorila. »Mogoče,« je poln upanja odvrnil Brane, jo objel in njune ustnice so se združile v vroč poljub.

Krasna nova Evropa

Matej Cigale

Bil je pust in umazan prostor, sestavljen iz ostankov drugih šotorov. Videl je mesto, kjer je uporabil lepilni trak, da je preprečil puščanje. Zdaj mu je bilo vroče. Sonce je, potem ko se je nevihta podela, neusmiljeno udarjalo in niti na kraj pameti mu ni padlo, da bi se podal ven. Opazoval je umazanijo na roki, s katero si je obrisal pot s čela. Prah. Prah je vdiral v vse njegove koticke življenja. Bil je v hrani, ki jo je jedel, v vodi, ki jo je pil, verjetno se je zajedel v vse koticke njegove kože. Kdaj je imel občutek, da sploh ni več pravi človek, ampak samo oživljena podoba iz blata, ki ji je nek bog vdihnil življenje. Golem, so jim govorili v pravljicah, in to je bil dober opis njegovega občutka življenja. Počutil se je kot nekakšna lutka, ki nima nobene proste volje več. Edino, kar mu je ostalo v življenju, je bil nekakšen skorajda magičen cilj, ki ga je imel pred sabo. Nekaj kar ga je klicalo k sebi, vleklo, a je bilo hkrati skorajda nedosegljivo.

Zazrl se je v razcapano podobo šotora. Tudi skozi to platno je lahko čutil, kam bi moral iti. V mislih je lahko opazoval veliko šotorsko naselje. Raznobarni kosi blaga, ki so delali senco utrujenim in obupanim popotnikom, ki so tako kot on prišli do ovire, ki je niso mogli preplezati.

Med šotori so se vile blatne ulice. Tisočero nog je zmendralo travnik v nekaj, kar je še najbolj spominjalo na močvirje. Ni vedel, kaj je slabše. Blato ali neskončen prah, ki se bo začel dvigovati, še preden se bo zemlja povsem izsušila. Vse ulice so se kakor potočki zlivale skupaj v veliko prostorno avenijo, ki je vodila skozi naselje. Tla so bila tam tako steptana, da si lahko videl vdrtino, ki je vladala tam. Zdaj, po dežju se je tam nabrala voda, kakor da bi imeli veliko blatno reko, ki se je vila skozi središče. Smeti, ki so se nabirale ob robu poti, so od daleč spominjale na blatne okope, ki so preprečevali, da bi se reka razlila med šotore.

Potem, ko se bo voda nekoliko izsušila, bo nastala druga reka. Ta ne bo vsebovala vode, ampak ljudi, ki bodo počasi korakali proti ograji. Ograji. Kar zavrtelo se mu je ob misli na veliko kovinsko oviro, ki so jim jo postavili na pot. Kmalu se bo ob njej nabrala kopica ljudi. Neredki bodo prepletli svoje prste skozi majhne luknje, klicali bodo mrke stražarje. Nekateri jih bodo poizkušali podkupiti, spet drugi jih bodo zmerjali. Tretji jim bodo grozili. A stražarji jih bodo samo gledali, kakor da ne razumejo njihovih besed, kakor da bi bili divje živali, ki poizkušajo pobegniti iz živalskega vrta.

Tudi on je bil eden izmed njih. On in njegova Julija. Oba sta se naslanjala na ograjo, rotila, zmerjala, grozila. Naredila sta skorajda vse, kar sta lahko, da bi se prebila stran. Da bi rešila sebe in. Sebe in. Ni hotel nadaljevati te misli. Ni smel!

Hitro se je dvignil, se izvalil iz svojega šotora. Počutil se je kakor zajec, ki pokuka iz svojega brloga. Preplašeno je pomežikal v vroče sonce, ki se je bohotilo nad njim. Njegovo življenje in prekletstvo. Zazrl se je proti reki ljudi, ki se je počasi vila proti ograji. Tam je bilo upanje, čeprav prazno. Tam je bila hrana, čeprav stara, tam je bila voda, čeprav je imela vonj po kemikalijah. A kar je bilo najpomembnejše, tam je bila pozaba. Tam je bila praznina množice, ki je mislila namesto tebe. Tam je bila praznina duše, ki ti je dovolila, da se skriješ, da vajeti predaš nekemu drugemu. Dala ti je anonimnost. Nisi bil ti tisti, ki je jezno brcal v vrata, ki je metal kamenje preko ograje, ki je poizkušal napasti stražarje in jih raztrgati. Ne, to je bila skupina. Posameznik ni bil več pomemben. Posameznik ni imel vrednosti. In to mu je ustrezalo. On ni imel vrednosti. Bil je polomljen zobnik, ki ga je urar zamenjal in zavrgel v veliko škatlo. Tam je bilo veliko delcev. Spreten mojster bi lahko našel dovolj delov, da bi sestavil tisoče ur, a nobena ne bi delovala, saj ni bilo niti enega zobnika, ki mu ne bi manjkalo vsaj nekaj zob. In če so se še tako trudili, se niso mogli sestaviti v skupino, ki bi lahko naredila nekaj koristnega. Čas, ki so ga premlevali, ni imel vrednosti.

»Tovariš!« Ozrl se je okrog sebe in kmalu našel znan obraz, ki se mu je približeval. Njegova značilnost je bil kljukast nos, ki je kraljeval na drugače neobičajnem obrazu. Možak je trdil, da je tak že od rojstva. Mehanično je stisnil ponujeno roko in se zazrl v oči prišleka. Orel, kakor ga je imenoval, je bil dober človek. Nedolgo nazaj je nekje staknil steklenico, ki jo je potem nesebično delil z njim v tihem utapljanju preteklosti.

»Zvečer prideš?« Zvečer? Seveda, nekateri izmed vročehrvnih so imeli namen imeti nekakšen bojni posvet. Stvar ni imela kakega smisla, a saj ni imel boljšega dela. Pokimal je.

»Odlično,« je bil navdušen orel. Na obrazu se mu je narisal velik nasmeh. »Izvedel boš stvari, ki si jih do

sedaj nisi upal niti sanjati!« Položil je bratsko roko na njegovo ramo. »Stvari se bodo kmalu spremenile! «

To je že slišal. Ustnice je dvignil navzgor v imitaciji nasmeha. Ni verjel v take stvari. Vedno, ko je kdo govoril o tem, da se bodo stvari izboljšale, je šlo samo navzdol. Saj ne da se niso trudili, vendar je svet vedno deloval v nasprotni smeri. Vseeno je pokimal. Dlan ga je še nekajkrat potrepljala v poizkusu, da bi mu vlili novega upanja, potem pa je zaslišal mokro odmikanje čevljev.

Spet je bil sam. Ozrl se je okrog. K sreči ni videl nobenega znanega obraza. Mlad moški ga je sicer pozdravil z rahlim nagibom glave in eden izmed starcev, ki je obnemoglo sedel ob svojem šotoru, je za nekaj trenutkov ujel njegov pogled, a nihče ni želel njegove družbe. Počasi se je zato prestopil proti kovinski oviri, ki mu je križala pot. Ni trajalo dolgo, da se je znašel na robu nastajajočega jezera, ki se je bohotalo pred velikim jezum, ki je preprečeval pot na jug. Tok ga je porinil ob stran in naprej ob ograji, dokler se ni znašel le nekaj korakov stran, kjer je lahko skozi gručo ljudi videl rešetke, ki so ločevale njegov svet od njihovega. Ki so ločevale umirajoče države od tistih, ki so še imele upanje za življenje, vredno človeka. Vprašanje je bilo, ali si je on zaslužil, da ga obravnavajo kot človeka?

Prav v tem trenutku je s koticom očesa zagledal pramen dolgih kodrastih las. Švrknil je glavo v tisti smeri. Je bilo mogoče? Kodrasti lasje, ki so se bohotali preko koščениh ramen. A vsi so bili koščeni, to ni pomenilo nič. Z voljo brodolomca, ki je v daljavi zagledal otok, se je zagnal v gručo ljudi. Občutek je imel, da plava v sirupu, ki se je opletal okrog njegovih nog, ga vlekel navzdol, ga nosil stran, ga požiral v svojem objemu, a vendar je vztrajal. Vendar je nadaljeval svoj pohod proti pramenom. Pot mu je zastrl jezen moški z očmi, ki so iskale pretep. Ni imel časa, da bi se ukvarjal z njim. Odrinil ga je stran, in preden je ta lahko pograbil njegovo srajco, je že plul naprej. Čutil bolj kot videl je, da je poizkušal možak slediti, a ni imel dovolj volje. Nato je zaslišal vreščanje, ko ga je menda ustavil eden izmed ljudi, ki jih je zdrazil s svojim prehodom. Verjetno se bo začel pretep. A to ga ni motilo. Nadaljeval je pot proti svoji obali.

Ločilo ga je le še nekaj korakov, ko se je nenadoma ustavil. Ni mu bilo treba nadaljevati. Noge so se mu zašibile, ko je ugotovil, da je bila ženska vsaj za glavo višja kot njegova Julija. Oči so se mu zatemnile in kljub pritisku teles je začutil, kako so njegova kolena trčila ob steptano blato z zamolklim comok! Zaslišal je živalski krik, ki ga je izustil nekdo, ki je izgubil še zadnjo trohico upanja. V glavi mu je bobnelo. Rohnelo. Dvignil se je, ne da bi se zavedal svojega telesa. Zdaj se je množica pred njim sama umikala. Nihče ni hotel stati med steklom psom in njegovim sovražnikom. Z ostrim zvenom je priletel v njegovega sovražnika in ograja se je divje zagugala. A bila je premočna. Njegova jeza se je razlila v kovinskem objemu. Čutil je, kako se mu v očeh nabira strup, ki je začel počasi polzeti navzdol. In tedaj se je poleg njega pokazal par močnih rok. In nato še na drugi strani. Ozrl se je v oči moža, ki ga je malo prej odrinil. Imel je prebito ustnico, a kljub temu se je prijateljsko nasmehnil. Brez besed so se vsi hkrati zaleteli v ograjo. Čutil je množico ljudi, ki je dihala skupaj z jezno drhaljo, ki je želela podreti ograjo. Čutil je tiho momljanje kakor nekakšno molitev, čutil je zastajanje diha vsakič, ko je prepreka prišla na končni cilj. Samo še malo! In tedaj so se prebudili stražarji. Kakor orjaške topolske krogle so se zaleteli v ograjo, da bi jo podprli. To je dalo množici nov zagon. Čutil je roke, ki so se uprle v njegov hrbet, čutil je teptanje nog, škripanje železja in nato, skoraj kakor odgovor, tisto visoko škrtanje tisočih voltov v rokah enega izmed varnostnikov. Videl je majhno strelo, ki se je približala njegovemu vratu. A ni čutil strahu. Jezno je zatulil, kakor da bi bila samo ihta dovolj, da bi preprečila uspeh oboroženih zagorelih nasprotnikov, preden je začutil rezko bolečino, ki je zdrznila vse njegove mišice.

Tokrat je videl prestrašen sinov obrazek, ki je zrl v ograjo. Ta je bila nižja, manj utrjena, a nič manj zlovešča. Tudi ob njej so postopali mrki obrazi. Tudi ob njej so bili nesrečni in utrujeni ljudje. A ne tako utrujeni. Ne tako izmučeni. V nekaterih očeh si lahko zapazil žarek upanja. Upanje, da bodo lahko kmalu nadaljevali pot, upanje, da jih čaka boljša prihodnost. Julija je prišla preko ograje pred njim. Nekako ji je uspelo prepričati enega izmed uradnikov, da jo spusti naprej, potem pa je poskrbela še za njiju. Zjutraj je poklicala, da sta njuni imeni na seznamu za prehod meje.

Nasmehnil se je svojemu sinu, ki ga je držal v rokah. Lička šestletnika so bila nekoliko rdeča in njegova koža je bila topla. Nič hudega. Premaknil se je korak bliže izhodu, kjer je urejen uradnik popisoval prišleke. Bil je prepričan, da bo lahko nadaljeval pot. Že samo zaradi njegove izobrazbe ga bodo veseli, da sploh ne omenjamo denarja, ki ga je imel spravljenega na računu.

»Je fant bolan?« Zdrzil se je. Vprašanje je bilo namenjeno njemu.

»Nič hudega ni,« je spregovoril. »Samo prehlad. Že nekaj dni kašlja, a mislim, da gre na bolje.«

»Stopite z mano,« je spregovoril miren glas. Morda ga bodo spustili naprej, da ne bo deček tako trpel. Na drugi strani so imeli bolnice, ki so skrbele za prišleke. Zapustil je mesto v vrsti in stopil za bolniško sestro, ki ju je peljala do majhne sobice. Tam je čakala postelja in stol. Niti pomislil ni, da bo tisti stol njegov edini tovariš na najtežji preizkušnji njegovega življenja in edino orožje, ki ga bo imel, ko bodo prišli ponj.

Zdramil ga je oster udarec preko lica. »Ejga! Dobro si jim dal vetra. Mislil sem, da se bodo hudiči kar posrali, ko so videli, kako se je njihova ljuba ograja začela zvijati! Prav škoda, da je imel tisti rjavec tazer, ne? Če bi potegnili puške, bi se raji zmešalo, tako so pa samo trzali.« Zazrl se je v nasmejan obraz, ki mu je manjkal eden izmed zob. »Maš srečo, da smo te zvekli stran, preden so prihrumel s svojimi kištami. To se moreš šefu zahvalt.« To je v neznančevih mislih premaknilo nekaj kolesc. »Aja, zbudu se je! Svinja te je v vrat ruknu. To bi te lahk fajn zjebal.«

Čez nekaj trenutkov je zagledal Orlov obraz. »Tovariš!« pod nos mu je priletela steklenica, iz katere se je širil oster vonj. »Ne pretiravaj. Nočem, da se zgrudiš.« Steklenica je izginila in dva para močnih rok sta ga postavila pokonci. »Ta tvoj izpad ni bil v načrtu, ampak je zelo dobro razdražil ljudi. Lahko stojiš? Odlično! Pridi!« Odgrnil je vhod iz šotora. Bili so sredi majhne čistine, kjer so zanetili majhen ogenj. Ta je metal sij na skupino ljudi, ki so s pričakovanjem zrli v nova prišleka. Utrujeni moški in votle ženske so delali družbo jeznim dečkom, ki so zase mislili, da so moški.

»Tovariši!« Je začel Orel, čim je stopil v svetlobo. »Gotovo ste vsi slišali govorice, kaj se je zgodilo danes na ograji. Prišli ste pogledat moža, ki mu je skoraj uspelo podreti ograjo. Sam, oborožen samo s svojo trdo voljo, se je zagnal v prepreko. Sam proti desetim stražarjem pa bi mu skoraj uspelo.« Oči opazovalcev so se z občudovanjem zazrle vanj. »Samo pomislite, kaj bi se zgodilo, če bi nas bilo več! Če bi sodelovali! Ograja bi se pred nami zrušila kakor papir!« Prijateljsko je objel svojega heroja preko ramen. »In kako vem, da smo tega sposobni? Zgodovina! Zgodovina, tovariši! Skoraj tri tisoč let smo bili vladarji planeta! Vzeli smo, kar smo želeli! Prišli smo s svojo vojsko in vzeli, kar smo potrebovali.« Obrazi so prikimavali, kakor da bi jim pripovedoval pravljice daljno izgubljene preteklosti. Srkali so njegovo modrost. »Bleda polt je bila znamenje vladarjev. In potem smo se umirili. Pokazali smo svojo nežno plat. Hoteli smo dvigniti ostale rase na svoj nivo, jih narediti sebi enake!«

Narediti sebi enake? Nekako je imel občutek, da nekaj ni bilo prav. A Orel ni dovolil, da bi poslušalci imeli čas za razmislek. »A oni so v našem poizkusu, da bi jih naredili nekaj več kot nevedne divjake, videli šibkost. Videli so priložnost in mislili, so da se bomo ulegli in jim nastavili vrat! A zmotili so se!«

Zdaj je Orel za trenutek zastal. Vse oči so bile na njem. Pil je njihovo pozornost, srkal sladki nektar občudovanja. »Evropa je zver! Zver, ki je dolgo spala, a zdaj je čas, da se prebudi! Zdaj je čas, da vzamemo vajeti v svoje roke! Pokažimo jim, kaj se zgodi, če napadeš nekoga, ki je močnejši kot ti! Dovolj časa smo jim dali, da so rožljali pred našim brlogom. Dovolj časa smo čakali, da bodo poiskali tako usmiljenje, kot smo ga pokazali mi. Dovolj je bilo. Čas je, da vzamemo to, kar je naše! Čas je, da v ljudeh vzbudimo upanje, da jih opomnimo, da nismo ovce, da bi nas lahko zapirali v ograde! Malo vas je! Vi pogumni, srčni ljudje, a čas je, da opomnimo druge, kaj zmoremo! Čas je, da naredimo konec temu strahu, ki oklepa srca naših tovarišev. Malo nas je, a ko zanetimo prve kresove, se nam bodo drugi pridružili. Videli bodo naše vrednote. Videli našo srčnost in sledili nam bodo. Milijoni nam bodo sledili, samo opomniti jih moramo, kaj pomeni biti pogumen!«

Oči opazovalcev so žarele v soju ognja in upanja. V soju prepričanja, da bo kmalu konec ponižanj, ki so jih trpeli. So bili pogumni ali samo naivni? Morda samo tako potrebni cilja, da so bili pripravljeni najti cilj nekje drugje. Kakor prazne steklenice, ki se želijo napolniti.

Orel je pograbil njegovo ramo in ga zopet potegnil v središče pozornosti: »On naj bo vaš vzor! Človek, ki ga je življenje teptalo, mu vzelo vse, kar je imel kdaj rad, a njegova duša se noče predati! Pokazal jim je, kaj pomeni biti pogumen. Sam se je zoperstavil nevarnosti orožja, da bi nam vlil pogum, na bi vam pokazal, da je vse mogoče!« Njegov pogled je počasi potoval od oči do oči. »Zdaj ste vi na vrsti! Zdaj morate vi pokazati, da ste dovolj pogumni, da si zaslužite mesto med heroji!«

Lošite Momičeta

Marin Cvetkovič

Zbudil se je ob 6 h popoldne. Skozi balkonska vrata je preseval rožnati sij. Prevalil se je na bok in se nenadoma zdrznil, ko je zadel na hladno ploskev rjuhe poleg njega. Postelja je bila prevelika za samo njega. V srcu ga je za trenutek stisnilo, še sam ni vedel, ali zaradi samote ali česa drugega. Strahu ...

Poiskal je napol načet zavoj cigaret, ki se ga ni dotaknil že cel mesec, in se odpravil na verando samo v spodnji majici. Hlad kamna na bosih nogah mu je dobro del. Mraz je bil njegov prijatelj. Na balkonu čez cesto je kadila plavolasa ženska, ki jo je na tem mestu videval vsak dan že zelo dolgo časa; vseliti se je morala pred meseci. Pomislil je, da bi ji pomahal, vendar je zaznal, da umika pogled pred njim.

... Tujci ... večno zaprti v svoje mehurčke ... ki nas ščitijo ... in bolijo ... naši mali zahodnoevropski mehurčki ...

Ugasnil je ogorek in se odpravil v kopalnico, si umil zobe, obril obraz, obril glavo do golega, se tuširal pol ure z najmočnejšim curkom. Hotel se je obleči v bež obleko in črn puli, nato pa se je nenadoma zavedel, kaj počne:

... Seveda ... na belem se bo poznalo ... in v vsakem primeru bi jo moral vreči stran ... svojo najljubšo obleko ... idiot...

Preoblekel se je v delovni kombinezon golobje sive barve in policijske škornje. Obleko je vrgel v črno polivinilno vrečo in jo postavil k vratom. Imel je še pol ure. Postajal je čedalje bolj nervozen. Pokadil je še dve cigareti, se usedel na parket nasproti stojala s *tachiji* in poskusil z dihalnimi vajami.

... Trebuh ven ... trebuh noter ... izdih naj bo daljši od vdih ... Tako ...

Pomagalo je. Pogledal je na uro. Še pet minut. Usedel se je na posteljo in vzel v roke obrabljen izvod Othella, ki je ležal na njegovi nočni omarici. Večer se je pretakal v stanovanje, vendar se mu ni ljubilo prižgati luči. Belina papirja je postala modra v porajajoči se noči.

Vzel je plastično vrečo in se odpravil po stopnicah. Dia je bil točen. Odprl je vrata Audija in se usedel na sovoznikov sedež. Dia se je kislo nasmehnil. Kot vedno je bil oblečen v bordo obleko.

Diábolos ... takrat sem izvedel, zakaj ga tako kličejo ... vedno vsaj en rdeč kos ... kot znak, opozorilo ... kot črte na osi ... kot proge na tigru ...

»Kako si?« ga je nenadoma povsem nenaravno vprašal Dia. Ni se potrudil, da bi mu odgovoril. Lahko bi dejal: »Kako banalno vprašanje,« toda Dia ne bi razumel, kaj pomeni beseda »banalno«.

»Patlak?«

Dia je prikimal in mu podal prozorno plastično vrečko. V notranjosti je bil *patlak* z odsekano cevjo, ključi protivlomnih vrat in list papirja. Nadel si je rokavice iz lateksa, potisnil roko v vrečko, odprl bobnič, ga spet zaprl.

Dia je vžgal avtomobil in speljal. Notranjost je nenadoma zalila glasba iz zvočnika. Ritem je bil bolgarski, toda besedilo je bilo v angleščini. Ženski glas z močnim naglasom je pravkar pel refren:

»Bad men, how I love you ...«

Oba hkrati sta se zdrznila. Dii se je začrtala okoli ust kruta črta, bil je bled in prepoten. Sam je bil navidez miren. Navidez.

»Kristus,« je zamomljal Dia, ki je prvi dosegel gumb za izklop. Bil je praznoveren. Sam je skomignil z rameni:

»Nisi ti tisti, ki mora poskrbeti za to sranje.«

... Da ... spomnim se, ko sem jo prvič zaslišal ... bili smo v zmahanem golfu ... vsi v Adidas trenirkah ... notranjost je zaudarjala po znoju, po mesu in čebuli ... jedli smo kot svinje, grška omaka nam je tekla med prsti ... bili smo tako lačni in revni ... nato pa se Dii nenadoma zmeša, poskakovati začne na sedežu in privije radio do konca ... mislil sem, da bom oglešal ... in ta refren na ves glas ... BAD MEN, HOW I LOVE YO ... ostali se

smejijo in tolčejo z dlanmi po naslonjalah v ritmu glasbe, pojejo zraven s polnimi usti ... kosci mesa letijo po celem avtomobilu ... on je edini, ki ne razume ... nazadnje Dia spet zmanjša jakost: »Veš, kdo je to?« – »Seveda, to je tista mala ...« – »Pazi, pazi, to je žena od šefa!« – »Kaj?« – »Ne-re-al-no.« - »Opa.« ... Všeč mi je bila tista glasba ... bil je najbolj cenen pop, kar si ga lahko zamisliš, toda glas je bil čist, poln, visok ... v svoje petje na tisti gnili podlagi je vložila več čustev, več srca, kot so ga v svojo glasbo tisti škrici z violinami v črnih suknjah ... pa kaj potem, če je pop? ... To je bil glas, ki je prebijal naše zahodno-evropske mehurčke ... pesem sem nato poslušal dva meseca vsak dan ... vsakič mi je šlo skoraj na jok ...

»Sam bi moral poskrbeti za to, če me vprašaš,« je rekel Dia, »pa ne, da kdo sprašuje.«

»Mislim, da se boji, da ne bi zmožel.«

Ustavila sta se na parkirišču pred odpadom. Izstopil je iz avta in se presedel v ... prav res je bil zmahan golf. Je bil isti? Kdo bi vedel ...

... Pa naj bo ... zakaj pa ne ...

Dia mu je pomagal sneti registrske tablice, nato pa neodločno postal, kot bi mu hotel nekaj povedati. Toda ničesar ni bilo, kar bi se dalo izreči. Nazadnje se je ihtavo usedel nazaj v audi in prehitro speljal. Usedel se je v golf in se odpeljal tudi sam.

Parkiral je v temačni ulici za blokom. Prek obraza si je potegnil ovratnik pulija in si na glavo nadel kapo s ščitnikom. V pritličju ni bilo receptorja – kot obljubljeno. Z elektronsko kartico, ki mu jo je dal Dia, je odprl vhod v stransko stopnišče in se povzpел v najvišje nadstropje. Bil je zadihan, vendar mu je napor pomagal z adrenalinom. Na vrh je prispel skoraj miren.

S kopijo ključa je odprl vrata in izvlekel listek, kamor mu je Dia napisal šifro od alarma, vendar je bil ta že izklopljen. Dvonadstropno stanovanje je bilo polno belih sten, brezosebnega pohištva in steklenih površin. Na steni je viselo nekaj ogromnih, kičastih slik v toplih barvah, ki se niso skladale z ostalim dekorjem. Ko jih je zagledal, se je blago nasmehnil.

... Gotovo jih je sama postavila tja ... njen edini odtis v tem brezdušju ...

Usedel se je na stol poleg predsobe. Natrgal je robec in si iz papirnatih svaljkov naredil dva čepka za ušesa. Vedel je, da mu strel v zaprtem prostoru lahko poškoduje sluh. Nato je *patlak* položil na mizo poleg sebe, ugasnil luči in začel čakati.

Ure so minevale. Vmes je nekajkrat odplaval. Nazadnje je zaslišal odpiranje dvigala na hodniku. V nočni tišini se mu je vsak zvok zazdel tisočkrat močnejši. Nato udarci pet na hodniku. Potem škrebjanje ključa. Trajalo je večno – posvetilo se mu je, da ne zadane ključavnice. Zavzdihnil je in si v ušesa vtaknil čepke. Vrata so se odprla.

Zavohal jo je iz predsobe. Postan parfum, alkohol, cigarete. Vonj neprespane noči. Vse dokler ni odprla vrat, ni vedel, ali je sama ali ne. Pravzaprav se mu je zdelo, da bi bilo zanj lažje, če ne bi bila.

Počakal je, da zbrca z nog pete in se njena bosonoga senca sprehodi mimo njega.

... nobenega sranja kot v hollywoodskih filmih ... nobenih dolgih pogledov, nobenih govorov ... drugače boš zajebal ... ne daj si priložnosti, da zajebeš ...

Vstal je in prižgal luč. Nenadna svetloba je zaslepila oba, vendar je bil sam pripravljen. Obrnila se je in zakričala. Njena bela obleka je bila pomečkana, čez pol obraza je imela razmazano šminko. Spomnil se je – kako neumestno –, da je v zadnje pol leta dobil erekcijo vsakič, ko jo je zagledal. Sedaj ne. Vreščanje ga je naredilo jeznega, hotel je, da utihne.

... Sedaj bo lahko ...

Spoznala ga je kljub ovratniku čez obraz, morda po očeh. Utihnila je, njene poteze so se zmehčale v olajšanje, nato pa je opazila *patlak* v njegovi roki. Naglo je dvignil roko in stopil korak proti njej. Petelina je napel že prej, da bi bil prvič sprožilec mehkejši. Osredotočil se je na mehanično akcijo svoje roke – ni je ustrelil, le pokrčil svoj prst. V zraku so ostali kosci tkanine, dim, prah razdrobljenega ometa. Kjer je stala prej, so bile sedaj le tri luknje v steni in nekaj škrlatnih madežev. Stopil je nadnjo, opazil, da se prsti na njeni levici še vedno premikajo. Kljub vsemu se ni mogel pripraviti do tega, da bi jo ustrelil v obraz. Cev je prislonil na njene prsi, začutil, kako

se mehko meso vdaja pod težo kromirane kovine.

Kurva-princeza ... če si ga že prevarala, bi ga lahko vsaj z mano ...

Izpraznil je vanjo boben, se prepričal, da je delo opravljeno, odšel v kopalnico, poiskal čistilo, odvrigel patlak na telo in vse skupaj zalil s klorom. Zazrl se je v svoje roke; pričakoval je, da bodo drhtele, vendar so bile mirne. Na obrazu je začutil pritisk, se zavedel, da zadržuje dih in glasno izdihnil.

Golfa je odpeljal nazaj na smetišče, se v rumenem soju uličnih luči preoblekel v svojo bež obleko in italijanske čevlje, pustil kombinezon v prtljažniku. Tank je bil skoraj poln. Avtomobil je zalil z bencinom, našel audija, kjer mu ga je pustil Dia. V vzvratnem ogledalu je opazoval oddaljujoči se soj gorečega golfa.

Zavil je na avtocesto. Ko se je peljal mimo nasipa, je nenadoma začutil hipen, neznansko močen vzgib, da bi z vso silo zasukal volan v desno. Zadnji trenutek se je obvladal. Na čelo mu je stopil hladen znoj, čutil je da njegovo telo drhti.

»Pizda! Pizda, pizda, pizda, PIZDA!«

Z roko je tolkel po armaturni piošči, dokler ni začutil, da so členki spolzki. Nalašč je vklopil zvočnike:

»*Bad men, how I love you ...*«

Prazno avtocesto pred njim so osvetljevali dolgi žarometi. Zazdelo se mu je, da slabo vidi. Otrl si je oči, toda cesta je še vedno plavala ... cesta se je še vedno meglila.

Krasna nova Evropa

Dr. Vlasta Črčinovič Krofič

Oglasi se radijska ura: »Vem, da danes bo srečen dan ...« in me vrže iz rahlega spanca. Ležišče poleg mojega je toplo, a prazno. Janez, moj prijazni petdesetletni osebni pomočnik, ki občasno greje mojo posteljo, se je na skrivaj izmuznil. Vonj po sveži kavi me draži in vzbudi nostalgijo po Barcaffeu, ki ga ni več. Vem, da me bo Janez presenetil z drobnimi prigrizki in kavico iz avtomata.

Malo pogrešam prejšnjega pomočnika Ivana, ki je uganil moje želje in potrebe brez nepotrebnih besed. A kaj, ko se Ivanova biološka ura pri njegovih šestdesetih počasi izteka. Prav tako si je želel lastne družine. V semenski banki so potrebovali dodaten prostor za shranjevanje vzorcev, zato je obstajala nevarnost, da bodo Ivanov dedni material uničili. V tistem času je prek družabnega omrežja, na spletni strani: www.fiancer32.com, spoznal primerno mladenko Gildi, znanstvenico na Danskem. Gildi je bila pripravljena skočiti v dogovorjeno zvezo in mu krajšati čas v dobrem in slabem, zato ni okleval. Njuna romanca se je začela pred meseci. Ujela sem ga povsem po naključju in nepripravljenega. Na mizi je pozabil ali pa nalašč pustil sporočilo Evropskega multinacionalnega eugenskega¹ inštituta za preiskave in raziskave ali kratko EMEIPIR. V analizo je namreč poslal svoj genom.

Osebe, ki želijo nadaljevati svojo vrsto ali po domače imeti potomstvo, pošljejo v analizo svoj dedni material. EMEIPIR ga analizira in ugotavlja delež ujemanja. Pari, ne glede na obliko zveze, torej istospolni ali nasprotnih spolov, se običajno odločajo za otroke z določenimi genetskimi predispozicijami.

Nekateri pari, ki se vzamejo iz čiste ljubezni, še vedno vztrajajo pri tradicionalnih praksah. Pravijo, da je spočetje otrok po naravni poti podobno ruski ruleti in zato tako adrenalinsko kot prvi poljub ali prvi seks.

Kakorkoli, po odkritju laboratorijskega izvida sva z Ivanom izmenjala ostre besede. Imela sva tihe tedne, med katerimi nisva spregovorila niti besedice. Neko noč jo je popihal. Za sabo je pustil nekaj vrstic sporočila s publicami v stilu: »Brez mene ti bo lepše.«

Skozi nos prhnem: »Proč z žalostjo!« Nejevoljna se premaknem in previdno zlezem iz postelje. Z levo nogo stopim na puhasto preprogo. Presenečena ugotovim, da me levi kolk drži. Povsem privilegajoč je in v polni funkciji. Pred dvema dnevoma sem si privoščila zamenjavo. Kirurg je delo mojstrsko opravil. Bionični kolk, narejen iz kalcija in kostnega tkiva, obogaten z matičnimi celicami, se popolnoma prilega. Prihodnji teden se bom dogovorila še za zamenjavo desnega. Glede na trenutni proračun bom morala malo počakati, ker stane kirurški poseg ogromno zelenih kreditov, jaz pa sem si nabrala kopico rdečih.

Plačilna hiša AB me zaradi moje insolventnosti drži na kratko in je omejila tudi pravico do oranžnih kreditov, torej do limita. Pa bo že kako. Na srečo imam nekaj zelencev v sefu in prav ti me rešujejo iz trenutne finančne zadrege.

»Dezire, kje se obiraš? Ti naj pomagam pri osebni negi?« pojoče odmeva Janezov glas.

»Bom že sama, saj jih imam šele devetdeset. Tako betežna in pomoči potrebna še nisem,« jezno ugovarjam.

Sodim v skupino postseniorjev in trideset let mi manjka do ultraseniorjev. Evropejci se staramo tako kot naša Združena Evropa. Mladih je vedno manj, zato je v pokojninski blagajni zmanjkalo denarja za armado upokojencev. Pri sedemdesetih sem se morala reaktivirati in ponovno zaposliti. Šele ko bom ultraseniorka, se bom lahko ponovno upokojila. Tako kažejo trenutne statistike in izračuni. Kdo ve, kako bo čez trideset let. Prepričana sem, da nas čaka še ena reforma, ki bo zaostrila pogoje upokojevanja. Prehodna obdobja so preteklost. Ko Evropski parlament nekaj sklene, to velja. Ni več uredb in direktiv ter priporočil, zoper katere bi dvigovali glas in jih izigravali. Pa saj tak sistem smo hoteli, zakaj bi sedaj nergali?

Tudi danes bo treba v službo. Delam v kulturi. Sem v skupini, ki si prizadeva ohranjati slovensko besedo. Usposobila sem se za številne poklice, sem pravljíčarka, zapisovalka šaljivih zgodbic, babica na telefonski klic. Ta poslednja služba mi je najljubša. Otrokom pripovedujem pravljíce, z njimi igram vloge, spodbujam ter negujem slovensko besedo.

V naših šolah in družinskih krogih so vse bolj prisotni tuji jeziki. Mnogi starši v želji, da bi se njihovi

¹ Eugenika, znanost o genetiki.

potomci lažje znašli v življenju, tudi doma govorijo samo nemško, angleško ali francosko, odvisno od službe, o kateri sanjajo namesto otrok. Podobno je v vrtcih, kjer uvajajo programe zgodnjega učenja tujega jezika za otroke, ki ne obvladajo niti lulanja in kakanja v kahlico. Otroci so zmedeni in govorijo spakedranščino.

Odtavam v kopalnico in se postavim pred kabino za tuširanje. Na zaslonu izberem zeleni program. Nežni curki tople vode me božajo in se kot spretni prsti premikajo od zgoraj navzdol in nazaj. Obloga, obogatena z vanilijo, kokosom in sandalovino, odstrani odmrle celice. Na vrsti je obravnava s Q10. Sestavine najnovejšega balzama, izdelanega po posebni formuli, pronicajo skozi pore, mehčajo in gladijo uvelo kožo. Vključi se sušilec in posuši drobne kapljice. Moja koža je svilnata, gladka in sijoča. Kot prerrojena se zavijem v debelo haljo. Sedem na masažni stol. Valjčki se vrtijo, gnetejo in gladijo mišice, ki se sproščajo in krčijo, da ostanejo čvrste in aktivne.

Vsak pisec besedil mora skrbeti za uravnoteženo duševno in telesno zdravje, torej za harmonijo duha in telesa. Pisanje — lahko bi rekli narekovanje besedil, zakaj v letu 2050 se ni potrebno naprezati z zamudnim in napornim tipkanjem — ne obremenjuje hrbtenice in sklepov. Besedila bi lahko ustvarjala tudi leže, a kaj, ko je navada železna srajca. Zmeraj sem pisala sede za pisalno mizo. Pri mojih letih obstaja nevarnost, da bi zakinkala sredi stavka, če bi zgodbe razpredala v vodoravnem položaju. Bralnika misli zaenkrat še nimamo, čeprav so izumitelji naredili nekaj uspešnih poskusov, a le na podlagi krajših besedil.

Po dvajsetih minutah se namestim pred lepotilno mizico. Zrem v obraz, prepreden z drobnimi in globokimi gubami. Veselo se nasmehnem. Vsaka nova guba in gubica bo ob koncu leta navrgla nekaj zelenih kreditov. Evropa podpira staranje brez invazivnih posegov. Tisti, ki se nismo odločili za pomlajevalne kure obraza, prejmemo ob koncu leta sto zelencev. »Dovolj jih bo za kratko potovanje po Evropi. Mogoče bi obiskala Ivana ali se z jadrnico odpravila na križarjenje med Jadranskimi otoki?« sanjarim. Šengenska meja s Hrvaško je preteklost. Vse meje Združene Evrope so odprte in pretok državljanov njenih članic svoboden. Spori zaradi mejnih vprašanj s sosedomi so smešna in nepotrebna preteklost. V bistvu jih nismo nikoli do konca rešili. Reševanje arbitražnega vprašanja o meji se je tako zavleklo, da je postalo brezpredmetno.

Nadaljujem z izbiranjem šminke in zobne proteze za navaden delovni dan. Zobozdravnica in zobni tehnik sta izdelala paleta protez, primernih za različne priložnosti in razpoloženja, vse ujemajoče s šminko in preostalim videzom. Pri izdelavi je bil uporabljen najboljši material iz cirkonija in porcelana. Da bi bili zobje videti naravni in modni, so nekatere proteze okrašene z drobnimi biserčki, rubinčki in smaragdi. Danes se odločim za navadno protezo blede rumene barve brez nepotrebne okrasje, ujemajočo se z roza šminko. Dodam še zlato rjavo lasuljo in moja podoba je popolna.

V kuhinji prisedem k Janezu. Dobro volje je, ker ima danes prost dan. Spremljal me bo le do Mednarodnega medgeneracijskega multikulturnega centra Magdalena ali na kratko MMMCM, do koder se bova sprehodila.

Janez je zgodaj zjutraj pripravil pregled najnovejših dogodkov. Na kratko poroča o objavah in kritikah mojih del.

»Na Facebooku so ti namenili tri vrstice, eno vrstico v e-časopisu Kulturna Evropa, dobila si pet komentarjev na blog o najemu babic. Dva sta spodbudna in trije zelo negativni — kritični.«

Te negativne bi najraje preskočila, čeprav se iz njih največ naučim.

Vmes so še novičke iz sveta. Še vedno divjajo trgovinske, hladne in zaresne, militantne vojne. Vojna industrija prinaša prevelike dobičke, zato se vojnam ni mogoče povsem odpovedati. Lakota še ni izkoreninjena. Le Evropa je začasna, navidezna oaza miru. Janeza prekinem in pogovor preusmerim k vsakdanjim problemčkom.

»Janez, kaj naj oblečem? Članice literarne delavnice so bile na zadnjem srečanju prav očarljive v preprostih oblačilih, jaz pa kot načičkana kura iz prejšnjega tisočletja.«

»Nikar, nikar, sledila si le sodobnim smernicam. Prebrskal in poguglal sem najnovejšo japonsko modo in za danes pripravil nekaj posebnega. Če si pozabila, Japonci so vodilni v modni industriji.«

Na obešalniki se bohotita čudovita čipkasta bluza smetanaste barve in košato, do kolen segajoče rumeno krilo. Zraven sodijo bionične satenaste rdeče balerinke, rdeč klobuk in bela sprehajalna palica.

»Janez, kako ti je uspelo! Kakšen izbran okus! Le kdo te je navdihnil?«

»Nič posebnega. Iz modne hiše JOROŠI so mejlali nove modele, ustvarjene za prihodnjo sezono. Nekaj

starih oblek sem granuliral, granulat razbarval, dodal ekološka barvila in osvežilne barve. Vse skupaj sem vstavil v kartušo, nastavil program in 3D tiskalnik je čez noč izdelal oblačila za današnjo priložnost. «

Geslo sodobne Evrope je reciklaža in še enkrat reciklaža, saj so naravni viri omejeni glede na tri milijarde Evropejcev. Predelati je mogoče vse odpadke in jih uporabiti v obliki novih izdelkov ali v obliki zelene energije. Zadovoljna sem, ker sodobna tehnologija nima meja, če jo le znaš pravilno uporabiti.

Neham sanjariti. Oblečem se, tablico pospravim v rdečo torbico, na nos nataknem očala, se oprem na sprehajalno palico in živahno odštorkljam do osebnega panoramskega dvigala, pridobitve izpred devetnajstih let. Pred leti sem ga financirala, ko sem ugotovila, da bom zaradi obrabljenih kolkov morala zamenjati stanovanje, saj je bilo vzpenjanje v tretje nadstropje po stopnicah pravi podvig. Preostalih petnajst stanovalcev iz našega stopnišča je oklevalo. Ugovarjali so, da je strošek panoramskega dvigala preveč zasoljen in da bodo raje lezli do stanovanj po vseh štirih ali pa se bodo preselili. Ker sem zaljubljena v stanovanjce, kjer živim dobrih šestdeset let, sem se odločila za investicijo, ki pobere desetino mojega letnega zaslužka. Zaradi inflacije se mesečni obroki amortizirajo in s tem višajo. Le kje so časi, ko si za en rdeči kredit odštel enega zelenega. Trenutno menjalno razmerje je ena proti ena in pol. Pa bo že kako. Dvajsetletni najem posojila se izteka in na konju bom, če ne bom pretirano zapravljala.

Janez sopiha in me komaj dohaja. Iz dvigala stopiva v sončen dan, dišeč po sveže pokošeni travi in cvetočih grmovnicah. Kosilnice, ki jih poganja lahna sapica, skoraj neslišno kosijo travico na višini deset centimetrov. Solarni sesalci sesajo pokošene ostanke v velike vreče. Odvažajo jih na deponijo, kjer jih predelajo v zeleno energijo, uporabno za različne namene. Današnji dan je drhteč, napolnjen z optimizmom, ptičjim petjem, brenčanjem žuželk in pasjim laježem.

Med noge se mi zaplete sosedov Oskar, majhen bel koder.

»Dobro jutro, Dezire!« me prijazno pozdravi gospodarica. »Kje je vaša Linica, naš Oskar jo zelo pogreša. «

»Linica je pri veterinarskem parodontologu-implantologu. Kmalu jih bo imela trideset in njeni zobje so malo načeti. Pravijo, da ji bodo vstavili vsadek in naredili nov zobek. Zobozdravstvo na pasjem področju je napredovalo,« modrujem. Ne povem, da me bo to stalo vsaj dvajset zelenih kreditov, da mi sosedica ne bi zavidala in ne bi razglašala po naselju, češ, kakšen snob je ta naša Dezire.

Soseska v Novi vasi je zelena in prijetna za bivanje. Iz stanovanja imam čudovit razgled na Pohorje in Pekrsko gorco. Bivališče je prostorno, z veliko ložo, ki omogoča gojenje gensko spremenjenih stročnic, vsebujočih potrebne proteine, minerale in vitamine za vsakodnevne prehranske potrebe. Večina Evropejcev nas je vegetarijancev. Z Uredbo o gojenju stročnic in drugih rastlinskih dopolnil na odprtih prostorih, ki sodijo k nepremičninam, je bila že pred leti predpisana samooskrba in s tem uporaba vsakega zunanjega prostora za gojenje rastlin, namenjenih prehrani. Klimatske razmere v našem naselju so idealne. Takšne so v vseh okoljih, kjer so prisluhnili in razvozlali šepetanje Zemlje. Deleži sončnih dni, padavin in temperature so v sorazmerju. Poleg tega so slovenski meteorologi razvili tehnologije za ustvarjanje vremena na majhnih površinah v mikro okoljih. Ena izmed teh je naša soseska, zgrajena po načelih fengšuja, v kateri prebiva deset tisoč prebivalcev. Proizvodnja oblakov in njihov izvoz je trenutno največji hit. Proizvodnjo smo izvozili na druge planete, v druge galaksije, na katerih ni življenja in kjer večino dela opravijo roboti, daljinsko vodeni iz vremenskega centra na Piramidi.

Pot vijuga med bloki z živahnimi fasadami. Vsakih nekaj let jih obnovijo in odenejo v pisane barve. Tokrat prevladujejo oranžni, rumeni in zeleni toni, ki se zlivajo z naravo. Nekateri stolpiči so v dobršni meri poraščeni z vzpenjavkami in drugim rastlinjem. Odlično se stapljajo z okoljem, da jih pogosto sploh ne zaznaš. Senčno potko z obeh strani obdajajo visoka drevesa, z gostimi, košatimi krošnjami, zato je prijetno hladna in mirna.

Nasproti prihaja četica najmlajših, pretežno olivnih in čokoladnih obrazkov v spremstvu varuhinj in vzgojiteljic. Pokažemo si osle in jezike.

»Dezire, hočemo novo zgodbico. Kdaj bo nastala?« sprašujejo malčki. »Kmalu! Pravkar nastaja v moji glavi,« se šalim.

»Zakaj nastaja? Zakaj v glavi?« sprašujejo »zakajčki«, ki jim je težko slediti, do konca besednega dvoboja pa z njimi tako ni mogoče priti, ker imajo zmeraj zadnjo besedo »zakaj«.

Pri Mevrokorju, nekoč Mercatorju, kjer je nastal sodoben center Joge s prijazno kofetarnico in Glasbeno

terapijo, srečava Viki. Viki je glasbena terapevtka. Posveča se notranjemu svetu človeka. Skrbi za duhovno ravnotežje tistih, ki imajo telesne, čustvene, psihološke ali duševne težave in stiske.

»Viki, kako gredo posli?«

»Pridi pogledat. Bova skomponirali veselo pesmico. Včeraj so pripeljali nove instrumente, hang, vuvuzele, glasbene lonce, steklene sklede in kristalne kozarce, pločevinke, plastične steklenice. Sem jih že razpakirala in preizkusila! Moje stranke bodo navdušene. Najpomembnejši je ritem, to je potreba po redu,« pleteniči.

Obljubim, da jo bom obiskala. Menim, da vsakdo potrebuje glasbeno terapijo za ravnotežje duha in vzpostavljanje reda.

Z Janezom zavijeva na desno proti avtocesti. Promet po Cesti Proletarskih brigad poteka po štiripasovnici. Avtomobili na sončni pogon in brez šoferjev drsijo proti vzhodu in zahodu. S posebnimi tipali zaznavajo osebe in pravočasno ustavijo, da sprostijo prehode za pešce. Ceste in vožnja po njih so povsem varne. V naši četrti še ni tunelskih avtobusov. Le-te so uvedli na povezavah med velikimi evropskimi mesti. Ker so izjemno hitri in udobni, predstavljajo resno konkurenco letalskemu prometu.

Pot nadaljujeva po Radvanjski cesti. Rahlo načete, obledele vile in hiše, zgrajene pred stoletjem, se bahavo nastavljajo sončnim žarkom. V njih stanujejo ostarele vdove, ultraseniorke, ki se trdno oklepajo starih življenjskih vzorcev. Osamljene so, brez pogostih stikov z okolico, a svojega načina življenja nočejo spremeniti. S skromnimi sredstvi se prebijajo skozi življenje, brkljajo po vrtovih in na skrivaj opazujejo okolico. Njihovemu pogledu ne uide noben prizor. Zaznajo vsako premikanje. Verbalno vzpostavljajo stike z rastlinami, živalmi in vsakim, ki ga pot zanese mimo ograje.

Pri nekoč bleščeči vili, tisti s kovano ograjo, se širi vonj jasminovih cvetov. Bogat vonj zbudi v meni nemir iz starih časov, ko sem hitela v II. gimnazijo in sanjarila o ljubezni.

»Pozdravljena, Mici, « pozdravim lastnico imenitnega grma, ki se pogovarja z rožami, boža drobne bele cvetove in prepeva nežne melodije. Pravkar je pripravila šopek za v vazo.

»Kako lepo dišijo rožice!« se dobrikam.

»Na, dam ti ga. Vem, da imaš rada rože,« reče in mi v roke porine ljubek šopek jasmína, prepleten z zelenjem.

»Hvala, Mici! Tudi jaz imam darilce za te«. Iz torbice izbrskam očala, skozi katera je svet videti lep in prijazen.

»Stopiva hitreje, « me priganja Janez. »Če se boš ustavljala na vsakem vogalu in klepetala v nedogled, boš zamudila sestanek,« je tečen.

Pot nadaljujeva molče, ker se kujam. Malo pozna sva, zato je na poti manj pešcev kot običajno. Srečava le nekaj ultraseniorjev na električnih vozičkih, s hojčami in berglami. Večina delovno aktivnih je že v službah. V Evropi smo se uspešno spopadli z brezposelnostjo in jo skoraj izkoreninili. Skrajšali smo delovnike, zato devetindevetdeset odstotkov delovno sposobnega prebivalstva dela. Kljub visoko razvitim tehnologijam in robotizaciji proizvodnje so potrebe po delu neizmerne. Človek potrebuje bližino sočloveka. Topli objemi in prijazne besede so nenadomestljivi. Nobena navidezna tridimenzionalna tehnologija jim ni enaka. V enaindvajsetem stoletju so še zmeraj najbolj iskani zdravniki, ki so na vrhu najuglednejših poklicev. Sledijo jim negovalci, psihologi, sociologi in socialni delavci. Takoj za njihovimi petami smo kulturniki, saj je za obstoj vsakega naroda kultura temeljni povezovalac.

Evropejci smo zaposleni, zato je kriminala izredno malo. Zaposlen človek je srečen človek. Streha nad glavo, obleka, hrana, kultura in mera je polna. V Evropsko ustavo smo zapisali pravico do pitne vode, energetske hrane, reciklirane obleke in kulture. Že v starem Rimu so poznali formulo za zadovoljstvo naroda, »kruha in iger«. Le zakaj bi v takih razmerah robantili in se po nepotrebem upirali oblasti? Združena Evropa je multikulturna. Dovoljeno je gojenje in razvijanje lastnih kultur v kulturnih centrih in za štirimi zidovi bivališč. Kljub temu mora slehernik upoštevati tradicijo, navade in s tem kulturo naroda države, ki mu nudi zavetje.

Iz plesne šole »Dva koraka« blizu športne dvorane Tabor priplavajo zvoki plesne glasbe in razposajen smeh. V dopoldanskem času organizirajo tečaje preplesavanja. Struktura prebivalstva je in bo zmeraj neusklanjena. Tega, kar so storile pretekle vojne, ni moč popraviti za nazaj. Ženski spol prevladuje. Plesna šola

se je prilagodila povpraševanju in uvedla posebno obliko skupinskega plesa, pri kateri ne potrebuješ soplesalca. V dopoldanskem času poplesavajo ultraseniorke, v popoldanskem postseniorke in v večernih seniorke.

Še nekaj korakov in prispeva do MMMCM. Erato, Evterpa, Klio, Melpomena, Talija in Kaliopa me nestrpno pričakujejo. Z vsako posebej se stisnem v topel objem. Objemi in dotiki nas zbližujejo, da ostanemo povezane in naklonjene druga drugi. Sedem nas je. Kaliopa je najmlajša in je seniorka, tri smo postseniorke in tri ultraseniorke. Danes imamo sestanek za pripravo in izvedbo Vseevropskega mednarodnega medgeneracijskega kulturnega dogodka, VMMKD. To bo veličasten dogodek. Načrtovana je udeležba predstavnikov tridesetih držav Združene Evrope. Združeni Evropi se lahko pridruži vsaka država, ki izpolni gospodarske, politične in pravne zahteve, nakar mora na vseh področjih izvajati pravila skupnosti.

»Pozdravljene mladenke, « zadoni globok Markov glas. Marko, rahlo osivel, malo sključen postsenior v svetlih hlačah, mokasinih in temni majici s kratkimi rokavi se še vedno postavlja s čvrstimi mišicami. Trdi, da so rezultat trdega treninga in dnevnega kolesarjenja. Jaz pa sumim, da so vmes steroidi. Le kako lahko imaš pri devetdesetih čvrste mišice, ko pa so moje mlahave in povešene? Marko je pred tremi desetletji ustanovil majhno uspešno medgeneracijsko društvo, prvotno delujoče na lokalnem območju Magdalene. Model medgeneracijskega druženja je najprej predstavil pristojnim ministrstvom v Ljubljani, kjer se niso mogli odločiti niti o podpori niti zavrnitvi ideje. Po mesecih negotovosti in molka državnih organov je poiskal razumevanje v Medkulturnem centru združene Evrope. Danes sodelujejo v projektu prav vse države Združene Evrope.

»Spoštovane kolegice, skrajni čas je, da se resno lotimo končnih priprav svečanega, mednarodnega srečanja literatov oziroma VMMKD. Priprave so v polnem teku. Na tekmovanje so se prijavi tudi Rusi, Južni Korejci in Kitajci. «

»Ojoj, teh prijav pa ne moremo sprejeti,« ugovarja Kaliopa, ki bo sicer vodila prireditel, »saj govorim le sedem jezikov Združene Evrope. Pisati in brati znam latinico in nekaj malega cirilice. Kitajska in korejska pisava sta zame španska vas «

»Ne vznemirjaj se. Na podobne težave sem pomislil, zato sem pri prijatelju naročil izdelavo miniaturnega prevajalnika, ki ga vtakneš v uho. Prevajalnik omogoča simultano prevajanje v petdeset različnih jezikov, « hiti pojasnjevati Marko.

»Kaj je rekel?« sprašuje Erato. Pozabila je vključiti slušni aparat, poleg tega je med razlago z mislimi zajadrala k svoji poeziji. Pravkar se ji je utrnila dobra rima, ki bi jo morala takoj zapisati.

»O tem sem že brala, prevajalnik vtakneš v uho. Če so ti straši za prvi rojstni dan podarili uhanček, prevajalnik namestiš skozi luknjico v ušesu. Verjamem, da je bila izdelava zmogljivejšega mala malica,« zajedljivo pripomni Melpomena, filozofinja, ki ustvarja haikuje in ki je o vsem dobro podučena.

»Kaj pa če ...« mu vpade v besedo Klio, druga najpomembnejša ultraseniorka.

»Nisem še končal,« je nejevoljen Marko. »Prijatelj je izdelal bionične leče, s katerimi beremo simultano prevedena besedila iz petdeset različnih jezikov in to ne glede na uporabljeno pisavo. Lečo namestiš v oko in nihče ne ve, da uporabljaš bralnik besedila. «

»Kakšen napredek!« z odprtimi usti strmimo v Marka, segamo po bonbonih, keksih in čokoladi. Zelo smo vznemirjene. Težko dojemamo razsežnosti sodobnih tehnologij in jih še težje usvajamo. Pred nedavnim smo se naučile uporabljati mobitele in pošiljati sms-e. Za preostale možnosti, kot so povezovanje z družabnimi omrežji in druge funkcije, menimo, da so le nepotrebni dodatki sodobnih naprav.

Začudenje in trenutke tišine prekine Melpomena: »Očala, prevajalnik za šest jezikov že imam. «

»Poslušajmo Marka, da pove do konca, « je huda Kaliopa. »Zmeraj pozabljate, da ne smete vpadati v besedo in govoriti druga prek druge. «

Marko nadaljuje: »Danes bomo preizkusili še eno napravo: tridimenzionalni brezžični hologramski predvajalnik. Prek satelita se lahko povežemo s komerkoli po vsem svetu, ki ima mobilni telefon s hologramsko funkcijo in ga virtualno pripeljemo v naš prostor. Poskusimo najprej z našo centralo na Partizanski cesti. Izberem Tejino številko – in kličem.«

Teja je Markova tajnica in njegova desna roka. Naprava brenči v prazno. Marko poskusi še večkrat, a na drugi strani ni nikogar. Marko je v zadregi. Pritisk mu je vidno narastel. Ves je zaripel. V košate brke godrnja,

da so si sodelavci privoščili podaljšano malico ali kavico, in še, da kadar mačke ni doma, miši plešejo.

Predlagam povezavo z Južno Korejo, s prijateljico Aljo, ki je na počitnicah v Seoulu. Izberemo številko, napravica zabrenči in pred nami je virtualna Alja. Njena podoba malo poplesava in na trenutke izginja.

»Zdravo, Alja,« sežem ji v roko, vendar v prazno in zveza je prekinjena. »Poklicati bomo morali strokovnjaka,« modruje Melpomena.

Sestanek nadaljujemo v sproščenem vzdušju. Za vseevropsko srečanje literatov smo bili predlagani po naključju. Ultraseniorka se je lani po pomoti prijavila na natečaj v Nemčiji in zmagala. Po ustaljenih pravilih je država lavreata nominirana za izvedbo naslednjega srečanja. Slovenski politiki in kulturniki so bili vzhičeni. Zaslepljeni od navdušenja so brez temeljitega premisleka pristali na organizacijo dogodka. Vnema se je kasneje poglela, saj je za izvedbo mednarodnega srečanja treba zgraditi nove objekte, pridobiti soglasja lokalnih, državnih in mednarodnih institucij, pripraviti prizorišče, organizirati prenočišča za udeležence, pripraviti spremljajoči program, da se o tekmovalnem programu, ki je bistvenega pomena, ne pogovarjamo. Za izvedbo so potrebna ogromna finančna sredstva, ki jih v proračunskih postavkah ni. Zaenkrat je vse v oblakih. Vsi imajo polna usta kulture, a ko je na vrsti akcija, se pristojni izgovarjajo drug na drugega in samo obljublajo pomoč.

Naša skupinica je šele na začetku ustvarjanja. Na tekmovanje smo se prijavile za vsak primer, vendar nismo izbrale niti teme niti oblike sodelovanja. Vsaka vleče na svojo stran. Bi poudarili poezijo, kratko prozo ali roman? Iz zalog vlečemo stare, neobjavljene stvaritve. Ko jih zložimo na kup, ugotovimo, da je vse skupaj podobno sračjemu gnezdu in zato za v staro šaro.

Kaliopa nas spodbuja: »Do naslednjega petka naj vsaka nekaj napiše. Saj znate: vsebina naj bo zanimiva, v zgodbi naj nastopa junak z nenavadnimi lastnostmi, pišemo za sebe in iz sebe — ni nam mar, kaj o tem mislijo kritiki. Ko napišemo tezo oziroma dispozicijo, jo nagradimo, kritično razširimo, nekje na sredino umestimo vrhunec zgodbe, ki ga pripeljemo do konca. Vmes vztrajamo in se razgibavamo. Tako, sedaj pa na delo in domov!«

Marko naju s Kaliopo povabi na sestanek k županu Mestne občine, Franciju Novaku.

V prostorih občine je hladno in malo zatoхло. Pred županovim kabinetom smo točno ob dogovorjenem času, vendar nas pustijo pred vrati dolgih dvajset minut. Končno k nam pristopi tajnica, dolgonoga mladenka v kratkem krilcu in z obilico ličil na drobnem obrazku. »Župan je zaseden in ga danes ne bo. Sprejel vas bo podžupan,« zdrdra sporočilo.

Malo razočarani sledimo njenim korakom, ki jih lovi na vrtoglavih petkah. Z nostalgijo pomislim: »Le kje so časi, ko sem lahko poplesavala v petkah?« Posadi nas v sejno dvorano in postreže z vodo.

Marko je županov prijatelj in prepričan je bil, da bo iz tega naslova iztislil nekaj sredstev za mednarodni dogodek, a kako bo s podžupanom, ne ve.

Podžupan Igor Trdin je vljuden, a realen: »V mestnem proračunu je zmanjkalo denarja. Zagotovimo lahko le brezplačno uporabo prostora, brezplačne storitve policistov, gasilcev in varnostnikov.«

»Kako je s projektom izgradnje nove dvorane za prireditve?« je posloven Marko.

»Zbirali smo projekte in izbrali izvajalce. Na žalost je projekt že tretjič v revizijskem postopku. Vedno se kdo pritoži. Podkupnin pa ne sprejemamo,« razloži Trdin.

Razočarani in z globokimi vzdihmi jo uberemo v Mestni park. Labodi v prvem ribniku se za nas ne zmenijo. Gnezdiijo na otočku sredi ribnika in se razmnožujejo na tradicionalen način. Ne obremenjujejo se z genomom. Upoštevajo le klic narave.

Sesedemo se na klopco blizu paviljona, kjer še vedno prirejajo nedeljske koncerte. Prav to nedeljo bo nastopila Godba na pihala Pošta, ki je še zmeraj vrhunska. Godba ima več kot stoletno tradicijo. V njenih vrstah nastopajo pripadniki vseh generacij, od najmlajših do najstarejših.

Marko, ki se znajde v vseh razmerah, potegne iz rokava plan B: »Kulturo bomo širili in ohranili brez velikih vložkov. Kjer je volja, je moč! Prireditve bo!« je odločen.

Prva sobota v juniju leta 2050 je v naše mesto na VMMKD privabila več kot sto akreditiranih novinarjev. Obetal se je mednarodni kulturni dogodek, ki ga ni hotel nihče zamuditi. Novinarje smo nastanili v bližnjem Hotelu Tabor, medtem ko smo nastopajočim našli prenočišča v hostlih in gostiščih, za katera so lastniki dali velike popuste.

Sceno smo pripravili na dvorišču MMMCM, kjer je zobu časa kljuboval kovinski oder, zvarjen iz železniških tirov, podvig delavcev TVT Borisa Kidriča, davno preden je bil nad podjetjem razglašen stečaj. Oder je potreboval le nekaj lepotnih popravkov. V svežih barvah in pod reflektorji je razkošno zažarel.

Tekmovalni program kulturnikov iz tridesetih držav je spremljala nepregledna množica somišljenikov. Poleg scene na dvorišču MMMCM so bila prizorišča urejena še v Ljudskem vrtu, Dvorani Tabor in pod Pohorjem. Hologramski predvajalniki so bili nared in so delovali brezhibno. Slehernik je imel vtis, da se dogodek odvija prav na sceni, ki jo je obiskal.

Naša literarna skupinica je nastopila zadnja. Občinstvo nas je nagradilo s huronskim aplavzom, a večjega uspeha nismo imele. Strokovne žirije nismo prepričale, zato nismo posegle po nagradah. Po hodnikih in blogih so namigovali, da je bila v ozadju kuhinja in da je bila žirija gotovo podkupljena. Jaz pa vem, da kulture in umetnosti ne moreš razvrščati na lestvicah od najboljšega k najslabšemu. Umetnik in kultura doživita svojo žlahtnost šele s potekom časa. Vse prispevke, komentarje in kritike smo za zanamce objavili in arhivirali v oblaku.

Tudi Marko si je oddahnil. Je edini, ki bi iz dogodka lahko nekaj iztržil, saj je dobil povabilo za delo v tujini. Na koncu se je odločil ostati doma, kjer bo kulturne dogodke prirejal le na domačem dvorišču.

Tam nekje, v Evropi

Vigred

Sredi grajskega dvorišča raste lipa. Stara domala toliko kakor grad. Vsako pomlad, ko ozeleni, ljudje radi posedajo v njeni senci. Očitno je čas za posedanje že napočil, kajti danes so vse klopi zasedene, le nekaj stolov nasproti njih je še prostih.

Vidite: godbeniki že prihajajo skozi grajski portal proti grajskemu dvorišču. Zasedli bodo prazne stole; razen tega, v prvi vrsti, seveda. Ljudje na klopih, ki so trenutek poprej še sproščeno kramljali drug z drugim, bodo utihnili.

Nato bo na grajsko dvorišče prišel prvi violinist. Družba na klopih mu bo zaploskala. Prvi violinist bo pokimal oboistu in ta bo zaigral ton A. Godbeniki bodo pričeli uglashevati svoja glasbila. Danes so se posebej za ta dogodek oblekli v črtasta oblačila.

Ko bodo zaključili z uglasjevanjem, bo violinist sedel na edini prosti stol. Nato bo prišel še dirigent in se priklonil tem na klopih. Ti bodo tudi njemu zaploskali. Dvignil bo dirigentsko paličico in godbeniki bodo pričeli igrati.

Ko bo izzvenela uvodna skladba, se bo dirigent obrnil proti ljudem na klopih. »No,« jim bo rekel, »danes si bomo pripovedovali zgodbo o kraju, ki ga vsi poznate. Ste prinesli s seboj reči s tega kraja?«

»Prinesli, prinesli,« bo odgovorila večina.

»Gospod Franc, zakaj molčite? Nimate ničesar od tam?«

»Ne,« bo odgovoril Franc.

»Kako to?«

»Tako je naneslo,« bo odvrnil Franc.

»Lahko pojasnite?«

»Torej, jaz sem prišel tja že proti koncu, ko so nas zajeli ruski vojaki. Videl sem, da je eden od njih opazil mojo zlato verižico s križcem. Hitro sem jo snel in mu jo dal. Pustil me je na miru in lahko sem naprej pokopaval mrtve.«

»Imate morda od tam kaj drugega, karkoli?«

»Prav od tam ne, pač pa iz tistega časa.«

»Nam lahko pokažete?«

Ob teh besedah bo Franc zavihal hlačnico.

»Kaj imate to? Brazgotino? Od česa?« ga bo vprašal dirigent, ostali pa bodo postali pozorni.

»To je brazgotina od strela pištole.«

»Kdo vas je ustrelil?«

»Ustrelil sem se sam, skozi kos kruha, ker v vojni nisem videl nobenega smisla. Poslali so nas na fronto, da bi pobijali svoje brate, in temu sem hotel narediti konec.«

»Ali vam je uspelo?«

»Kakor se vzame. Vojaški zdravnik, ki je pogledal mojo rano, mi je rekel: 'Herr Soldat, das haben Sie sich selbst angetan!'«

»Ker so vas kmalu zatem zajeli Rusi in vas strpali tja, kjer ste dočakali konec vojne, se vam ni bi bilo potrebno zagovarjati pred nemškimi vojaškim sodiščem,« bo sklepal dirigent.

»Res je, ni se mi bilo potrebno zagovarjati, a ne zaradi tega, ker so nas zajeli Rusi, ampak zaradi tega, ker me nemški vojaški zdravnik ni naznanil. Bil je dober človek.«

Nato se bo dirigent obrnil k osebi zraven Franca in ji rekel: »No, gospa, kaj pa ste vi prinesli od tam?«

In gospa bo odgovorila: »S seboj sem prinesla fotografijo, ki sem jo posnela v času, ko sem si ta kraj ogledovala kot turistka.«

»Prosim, pokažite nam jo!« ji bo velel dirigent.

Gospa bo odprla ročno torbico in iz nje potegnila obledelo fotografijo ter jo položila na mizo.

»Morali nam boste pojasniti, kaj je na fotografiji, kajti posnetek ni najboljši!« ji bo predlagal dirigent.

Gospa bo znova odprla torbico in iz nje vzela etui za očala. Odprla ga bo in si nataknila očala z debelimi stekli. Vzela bo fotografijo, jo zelo približala obrazu ter rekla: »Na fotografiji je blago, ki je bilo tam razstavljeno.«

Dirigent bo še malce ugibal: »Torej, to blago ste fotografirali takrat, ko ste bili tam kot turistka?«

In gospa mu bo pritrdila: »Da, takrat. Zdelo se mi je zanimivo in prepričana sem, da je moralo biti tudi zelo toplo.«

»No, pa pogledjmo, kaj ste vi prinesli od tam, gospa, kako vam je že ime?« »Marija, Marija mi je ime,« bo dirigentu odgovorila gospa zraven gospe z očali. »Seveda, gospa Marija, skoraj bi pozabil!« se bo Mariji opravičil dirigent.

Pri teh besedah bo Marija segla v žep predpasnika in rekla: »Tudi jaz sem od tam prinesla fotografijo. Slučajno sem kot turistka skupaj z gospo na moji desni pred leti obiskala ta kraj.«

Nato bo Marija svojo fotografijo položila na mizo poleg fotografije s posnetkom bale blaga.

»Gospa Marija, opišite, prosim, kaj je na vaši fotografiji – za vsak slučaj, če je kdo pozabil očala.«

»Torej, na fotografiji so lasje. Ogromna količina las, po večini spletenih v kite, ki so jih odrezali ženskam, ko so prišle tja. Povedali so nam, da so bile vse mlajše od tridesetih let in so od gorja čez noč posivele.«

»Morda veste, kaj so počeli s tolikšno količino las?« jo bo vprašal dirigent.

»Kolikor mi je znano, so iz njih zaporniki tkali blago. Takšno, kot ga je posnela gospa zraven mene.«

»Na vrsti ste vi, gospod ... vodnik, če se ne motim?« bo dirigent nagovoril možakarja zraven gospe Marije.

Gospod vodnik bo vstal in se odkašljaj, da bi pričel z govorom, toda dirigent mu bo za trenutek segel v besedo ter mu dejal: »Oprostite, preden nam boste predstavili vaš predmet, ki ste ga prinesli od tam, nam še povejte, kje vse ste službovali kot vodnik.«

»Kot turistični vodnik samo tam, gospod dirigent, samo tam. Tukaj imam načrt tega kraja.«

Zdajci bo vodnik navdušeno razgrnil list papirja na mizo in pričel razlagati: »Vidite, že iz tega skromnega načrta lahko razberete, kako je bil ta kraj imenitno urejen. Vse je bilo na svojem mestu. Nič ni bilo prepuščeno naključju!«

»Na vrsti ste, gospodična!« bo dirigent k besedi povabil mlajšo žensko, nekoliko podobno gospe Mariji.

»Glede na to, da je moja mama od tam prinesla fotografijo, sem sama morala izbrati nekaj drugega.«

»Vaša mama je gospa Marija?«

»Da.«

»In kaj ste izbrali namesto fotografije, ki jo je s seboj prinesla vaša mama?« »Pravzaprav ničesar, razen zgodbe dveh mož, ki sta bila tam pred menoj.« »Pa nam povejte njuni zgodbi!«

»V resnici je to zgodba enega človeka, nekega pisatelja, ki je moral po sili v ta kraj in si je poprej v naglici v rob svojega oblačila všil rokopis svoje zadnje knjige. Ko je prišel tja, se je moral sleči in obleči oblačilo drugega človeka, ki je bil druge veroizpovedi kakor on sam. Presenečen je ugotovil, da je tudi v tem oblačilu nekaj všito. Ko je odparal rob tega oblačila, je v njem našel listek z besedami iz Lk 11, 2–4.«

»Morda veste, kaj se je zgodilo s tem človekom?«

»Če sem si prav zapomnila, je preživel ravno zaradi besed, všitih v rob neznančevega oblačila.«

»Kdo je prinesel tale kovček, prislonjen k deblu naše stare lipe?« se bo na vsem lepem začudil dirigent.

»Jaz ne!« bo dejal Franc.

Gospa z očali ne bo rekla nič, ker je preslišala vprašanje. »Tudi jaz ne!« bo rekla gospa Marija.

»O tem ne vem ničesar!« bo dejal vodnik.

Gospodična pa bo dejala: »Jaz tega kovčka sicer nisem prinesla, ga pa poznam, ker se ga zelo dobro spominjam! Ko sem obiskala ta kraj kot turistka, sem ga opazila na vrhu kupa množice kovčkov in že tedaj mi je padel v oči.«

»Na njem piše: 'Hana, das Waisenkind'?« »Vem. Vedno me je zanimalo, čigav neki je!« »In ste izvedeli?«

»Da, pred leti sem čisto slučajno zasledila, da so japonski učenci s pomočjo svoje učiteljice raziskali Hanino zgodbo. Učiteljici je celo uspelo najti Haninega brata, ki je do dandanašnjih dni hranil fotografije svoje mlajše sestre. Te so sedaj objavljene v knjigi Hanin kovček. Zelo ga je ganilo, da kratko življenje njegove male sestre ni bilo zaman, kajti njeno zgodbo pozna danes na tisoče otrok.«

»Gospa sosedova, sedaj pa prosim, še vi predstavite vaš predmet s tega kraja! V tistem času ste živeli tam blizu, kajne?« bo dirigent slednjič k besedi povabil še starejšo žensko s konca klopi.

»Jaz s tem nimam nič! O vsem tem, kar se je dogajalo v tem kraju, sploh nismo vedeli. Potem, ko je bilo vsega skupaj konec, so nas prisilili, da smo si morali vse to ogledati! Bilo je obupno. S kakšno pravico so nas proti naši volji privedli tjakaj?«

Nato bo dirigent pogledal ljudi na klopeh in jim rekel: »Moram vam povedati, da se širijo govorice, da se vse to, o čemer ste pravkar pripovedovali, sploh ni zgodilo! Kaj, ko bi se raje pogovarjali o čem drugem?«

»O čem neki le?« bodo v en glas vprašali ljudje na klopeh.

»Recimo o beguncih!«

»O beguncih?« bo ponovil Franc. »O tistih z Balkana?«

Pri teh besedah bo dirigent prekrižal roke na prsih in ne bo rekel besede.

»Ali sploh poznamo katerega, ki je takrat živel tukaj?« bo vprašala gospa Marija. Ostali, razen gospodične, pa bodo rekli: »Jaz ne poznam nobenega od njih.« »Torej jih moramo obiskati in povprašati, kako živijo!« bo predlagala gospodična.

»Veste kaj! Menim, da njihove zgodbe niso tako aktualne, kakor so zgodbe beguncev tukaj, pred vami!« bo družbo pod lipo prekinil dirigent in s prstom pokazal na kolono ljudi, ki je že zdavnaj prenehala šteti prehojene kilometre. »Pogovarjajmo se raje o zgodbah teh mimoidočih! «

»Do tega trenutka jih nismo opazili!« se bodo ljudje na klopeh pričeli eden za drugim opravičevati.

»Saj niti ni čudno!« bo zdajci ugotovil Franc. »Kdo je okrog nas postavil bodečo žico? Spominja me na kraj, o katerem smo se pravkar pogovarjali!« bo na glas razmišljal in segel v žep po klešče.

Vstal bo in se napotil čez grajsko dvorišče proti ograji. Preščipnil bo žico in sledil neskončni vrsti mož in žena ter brezštevilni množici otrok.

Večina teh, ki so še do pred kratkim posedali pod lipo, se mu bo pridružila.

Krasna nova Evropa

Karin Dobravc Škof

»Krasna nova Evropa je tu!« je zaklical nemočno in se ozrl po opustošenju in ruševinah, ki jih je pustila za seboj. Še nekaj časa nazaj je tukaj stal velik nakupovalni center s parkom v atriju. Prepustil se je, da so ga preplavili spomini na barvito okolico in glasne ljudi, ki so bežljali sem ter tja. Zazrl se je v migetajoče listje dreves, kako brezskrbno poplesava na tokovih zraka in pomislil na glas: »Ali je to konec vsega ali le črni začetek ničesar?«

Obmolknil je z besedami in mislimi ter se zgrudil na tla in od izčrpanosti padel v globok spanec, ki ga je ponesel daleč nazaj na začetek zgodbe.

Zagnal se je naprej, malo ustavil, popeljal se na konec sveta in tam počakal. Skočil nazaj na ogled lepe pokrajine in užival v zvokih škotske simfonije. Bil je oblak. Preprosti, nevedni oblak, ki je bil od začetka časa, pa vse do jutri. Opazoval je čas pred našim časom, bitja pred našimi bitji in poslušal glasbo pred našo glasbo. Sledil je zgodbi vseh zgodb in samo tiho bdel nad njimi, nad nami.

Posebej veliko pozornosti je namenil posebnemu delu kopnega pod seboj. S svojimi prijatelji so se večkrat ustavili nad celino, ki je bila polna gozda, rek in travnikov. Kateri je prvi začela vladati napredna civilizacija. Vsaj mislili so si tako. Vendar vedno, ko so se odpočili nad tem delom kopnega, so jih ljudje od spodaj začeli grdo gledati, češ pojdite stran. Ljudje. Majhna bitja, ki se ne zavedajo svoje prave veličine, majhnost pa vztrajno poudarjajo, so si mislili oblaki in odšli dalje. En oblak pa se je ustavil in zazrl. Našel je pod seboj človeka, ki mu je bil enak. Bila sta posebne vrste dvojnika. Oba brezciljno tavela po svetu in se iskala. Oblak ga je dregnil, vendar je človek sam samcat sredi celine ležal nepremično. Ker ni dobil odziva, se je preprosto spustil dol in sedel zraven njega ter mu začel pripovedovati zgodbo brez konca.

»Poglej, kje si se znašel,« mu je dejal oblak in se popraskal po trebuhu in nadaljeval: »Nekoč je prišlo med življenje krasno bitje. Kakršnemu ni bilo primerjave, vsaj ne blizu tega dela vesolja. Bili smo sila navdušeni. Premikalo se je lahko hitro kot mi, pogovarjalo med seboj, oblikovalo v skupine, gradilo mogočne stavbe. Vendar čez čas so se ta bitja začela tudi prepirati, bojevati in varati. Prišli smo na pomoč, pa ste nas zavrnil in raje sledili svojim izmišljenim verovanjem. Mi pa smo ostali nad vami. Vendar ti si bil drugačen. Videl si dobro, kjer je bila samo tema in verjel v ljubezen do zadnjega trenutka. Pa vas to vseeno ni rešilo.« Človek je trzil in se obrnil na bok, pri tem pa brcnil obiskovalca.

»Povem ti skrivnost,« je nadaljeval nemoteno, »pred današnjim trenutkom je obstajala vsota trenutkov, v katerih so živeli inteligentni ljudje, pametni roboti in žalostni otroci. Mesto je bilo mogočno, zdaj pa je tukaj le velika ruševina. Človek ni videl dlje od svojega nosu. Sprejemal je nove teorije, hkrati pa zavračal očitne resnice. Potem pa je prišel čas odločitve. Čas vprašanj in čas preizkusa. Človek bi moral sprejeti sočloveka, sposoben pomagati šibkemu in velik vzeti pod okrilje majhnega. Prišla je vojna, sovraštvo, hinavščina in navsezadnje opustošenje.«

Človek je znova vztrepetal, zavzdihnil in se prekotalil nazaj na hrbet. Oblak ga je žalostno pogledal in mu namenil usmiljenje. Z okončino je zakrilil preko telesa nemirnega človeka in zraven dejal:

»Zdaj ti pa bom povedal drugačno zgodbo. Nenapisano in nedoživeto. Vsi so se spraševali, kaj lahko naredijo za boljši svet, čeprav je že svet bil najboljši, kar je lahko. Vsi so se med seboj spraševali, kako se ljubiti še bolj močno, čeprav je bilo ljubezni že na pretek. Spraševali so se, kako rajati in slaviti življenje še bolj, čeprav so ga že proslavili v večnost. Sprejeli so drug drugega, sprejeli so nas vse ostale. Sprejeli so dimenzijo svojega časa in dimenzije drugih svetov. Bili so srečni. Ampak med njimi so se našli tudi nesrečni ljudje. Sebični. Ki so se spraševali, kako sovražiti svet, še bolj močno, čeprav so ga sovražili že do obisti. Kako ga uničiti, čeprav so bili sami že uničeni do skrajnosti. Vendar to njihovih sobitij ni zmotilo. Trudili so se po svojih močeh in sprejeli nesrečne ljudi. Nadaljevali so svojim trdom in se povzpeli proti višinam ljubezni. Tam si se pa znašel ti. Na sredini vseh teh ljudi, zmeden in srečen hkrati, saj si se čudil novemu, ampak zraven čutil pripadnost. To je tisto, kar vsak išče.«

Oblak je izpuhtel v nič in izginil za vedno. V svoji zadnji sapi je še dejal: »To je tisto, kar boš ti iskal ...« in odšel.

Zgoraj visoko na nebu se je začel nemir, oblaki so se mešali med seboj, začelo je grmeti in bliskati. Slišal si korake, krike in glasove ter vzhičenje. Odšel je. Eden izmed njih je odšel. Za vedno. Žrtvoval je svojo večnost za trenutek v neskončnem vesolju.

Med tem ropotom pa se je predramil človek. Omotičen se usedel na tla in zmedeno pogledal okoli sebe. Spraševal se je, kaj se je zgodilo. Pogledal je okoli in videl sanjsko pokrajino. Polno zelenja, rož in otrok. Vstal se je in odpravil naprej. Ni vedel, kam gre in kaj išče. Vedel je, da mora nekaj narediti. Nekje v sebi mu je šepetal glas vetra na strune njegove duše. Ni še razumel besed, vedel pa je, kaj hoče. Krasno novo Evropo. In to se je odpravil ustvariti.

Krasna nova Evropa

Žiga Dvoršak

Ti-čerr, ti-čerr. Sinička je poskakovala po še snežnih tleh in s kljunčkom brskala med vejicami. Sonce je sijalo že dovolj toplo, da so se kapljice le še težko držale drevesnih vej in na koncu le čmoknile na tla. Ko je sinička našla svoj želod, ga je odnesla v bližnje zavetje, in medtem ko ga je držala v eni izmed nožic, veselo kljuvala. Škoda, da ni istočasno uživala v razgledu na dolino. Rečica je namreč mirno curljala med hribovjem, ostro kamenje v njej se je svetlikalo v oblivu poznih zimskih žarkov, ki so prodirali skozi skoraj nepremično gladino. Sem ter tja je bilo zaslišati padanje večjih kupov snega z upognjenih vej, ki niso mogle več nositi teže, veter pa je še vedno hladno pihal med drevesi in včasih srhljivo zapel, ko je potegnil mimo odlomljenega lesa.

Tudi druge ptice so se prebijale skozi zimo, ki se je bila že pripravljena posloviti, in bile ves čas zaposlene z iskanjem hrane. Sinička je opazila soseda, divjega petelina, kako taca po gozdnih tleh in oprezno opravlja svoj jutranji obhod. Odločila se je, da ga pozdravi, in je odletela k njemu.

»Dobro jutro, petelin!«

Ko jo je petelin opazil, se je vzravnal in ponosno odzdravil. *Kikiriki!*

»Že rastejo zelene poslastice, si se že najedel?« je vprašala sinička.

»Ne, draga prijateljica. Še veliko moči moram nabrati za pomladansko brušenje. Sneg se že topi in kmalu bo ostalim kuram treba pokazati, kdo je glavni.«

»Res je. Vsak čas bo tudi gregorjevo. Se že kaj veseliš?«

»Saj veš, kako je. V vsakem jabolku so tudi grenke peške.«

Sinička ga je malce postrani pogledala, ker ni točno vedela, kaj je mislil s tem. Petelin je zavil z očmi in se sklonil čisto k njej, tako da se je s svojimi rdečimi obrvmi dotaknil njenega perja. Skoraj šepetaje je rekel: »Na pomlad pridejo tudi selivke. Mislim, saj dokler me ti južni ptiči pustijo pri miru in dokler ne delajo škode, nimam nič proti njim. Ampak nikoli ne veš.« Sinička je prikimala in se zamislila, saj do sedaj še nikoli ni srečala ptice selivke. Petelin se je poslovil in nadaljeval svojo pot.

Minilo je nekaj časa, sneg je ležal le še tu in tam in že je dišalo po pomladi. Sinički ni bilo treba več brskati za semeni, lahko se je najedala raznoraznih žuželk, ki so se tačas prebujale v toplo sonce. Med redko travo je počasi lezla debela, zehava gosenica. Z očesom, uprtim v poslastico, in razprtimi krili je vzletela in se pognala proti plenu, v zadnjem trenutku pa je zaslišala švig kril in senca je bliskovito izmaknila valjasto žival, preden jo je sinička uspela zgrabiti. Pristala je na tleh in nekaj trenutkov zbegano gledala okoli sebe. Na veji nad sabo pa je zagledala smrdokavro, kako se masti z njeno pojedino. Odletela je k njej.

»Oprosti, to je bila moja gosenica,« je potožila sinička.

Večji ptič je sprva sploh ni pogledal. Ko pa je vztrajala je nesramno odgovoril: »Odleti stran, ti umazana vrečka perja! Skrij se nazaj v svojo temno gnezno luknjo, kaj pa ti veš o svetu!« Sinička je bila tako presenečena, da sploh ni mogla izčivkniti besede. Nikoli si ni mislila, da ptič s tako lepim vzorcem na perju lahko začivka kaj takega.

»No, kaj gledaš? Poberi se, preden te napičim na kaktus.«

Sinička je hitro pobegnila. Ni vedela, kaj pomeni kaktus, ampak slišati je bilo tuje, grozljivo. Skrila se je v grm, ki je bil skrit daleč v domačem gozdu.

Prestrašeno in malce tegobno je čepela, dokler ni zaslišala jeznega kikirikanja nedaleč stran. *Kikirikidajs!*

Poletela je pogledat, kaj se dogaja. Njen stari prijatelj divji petelin je nejevoljen tacal po mahu in vejicah in sam sebi nekaj kokodajsalsal.

»Prijatelj!« je čivknila sinička. »Kaj pa se ti je pripetilo?«

»Prekleti petelin!« je odvrnil sam pri sebi. »Kdo pa misli, da je?«

»Povej, kaj te muči,« ga je poskušala potolažiti.

»Prijateljica, oprosti mi. Zelo sem razburjen. Bili smo na rastišču ... Vsak petelin je pel svojo pesem, kar naenkrat pa se vame zapodi ta presneti ljubosumnež! Samo počaka naj, jajca mu bom razbil! Poglej, koliko perja mi je izpulil! Zdaj ne bom mogel več dvoriti in posledično ostal brez družice.«

Zadnje besede so bile že bolj žalostne kot jezne. Sinička je zavzdihnila.

»Tudi zame ni danes posebno dober dan,« je po trenutku tišine potožila tudi ona. »Poskušala sem si ujeti gosenco za kosilo, pa mi jo je izpred kljuna izmaknila neka smrdokavra.« »Ali te nisem opozoril?« ji je požugal z ranjenim perjem. »Sem ti rekel, da so s selivkami same težave.«

»Prav imaš. Od sedaj bom bolj pozorna,« je dejala odločno in se poslovila. Tisto noč ni lahko zaspala.

Bližalo se je gregorjevo — največji ptičji praznik, saj se zberejo ptice iz vseh pokrajin. Na ta dan se ženijo, jedo, pojejo in se zabavajo. Večinoma vedno vlada dobro vzdušje. Slišati je bilo petje, skovikanje, trkanje ob les, čivkanje in druge piskajoče zvoke, za katere človek ne pozna izraza.

Skovik! Skovik! HUU! Čiv, čiv, čičiv! Trk! Trk! Ciciriri!

To leto je sem ter tja še divji petelin zakikirikal od veselja. *Kikiriki!* Travnik je objemal gozd, v bližini se je tiho kot modras vil potoček. Nekatere ptice so plesale po rožnati posteljici v oblaku omamljajočega cvetnega prahu, druge pa raje čivkale ob robu. Divjemu petelinu, taščici in paru vrabcev se je pridružila še sinička.

»Zakaj sva morala priti?« je vrabček tožil svoji družici.

»Pomiri se šopirjenec, saj bova kmalu odletela. Malo se raje nasmej, saj je gregorjevo!« Samček je samo nejevoljno prhnil.

»Si slišal, kaj se je zgodilo pri sosedi trsnici? Baje je v gnezdu opazila, da je eno jajce drugačno od ostalih. Če mene vprašaš, je bila kukavica!« je dodala z zaničljivim plamenom v očeh.

»Pst!« jo je utišal samček. »Tišje čivkaj, drugače te bo še kdo slišal!«

Tačas se je taščica obrnila k divjemu petelinu: »Si jo videl, kako leta za samčki?«

»Kdo?« je zbegano zakavdral petelin.

»Kdo, tista taščica tam! Ne prenesem je. In poglej, kako se je zjutraj morala okopati v pesku, da se zdaj kar sveti. Videz, videz, videz — le to ji je pomembno.«

Čivkanje skupinice je prekinila sinička, ko je vsem skupaj začela pripovedovati o svojem jutranjem pripetljaju.

»Ne boste verjeli, kaj se mi je zgodilo na poti sem! Že nekaj časa sem letela, zato sem postala utrujena in odločila sem se, da za hip posedim na vejici, da si malo odpočijem peruti. Nenadoma pa me je objela neznana tema in zbudila sem se s tem obročkom, tukaj okoli noge.«

Poglejte! «

Dvignila je nožico, tako da so vsi videli rumen prstan, ki se je res trdno oklepal suhe nožice in ki ga s kljunom ali krempljci ni bilo mogoče odstraniti. Z začudenjem so obračali glave in se strme spraševali, od kod se je vzela. Dajal jim je neprijeten občutek, občutek skrite nevarnosti. V tistem trenutku pa je vse zbrane ptice presenetil odmev nenadnega poka. *Pok!* Vse je utihnilo, slavčki so nehali peti, ostali so na mestu nehali plesati. Vsi navzoči so zbegano gledali eden drugega, nastala je smrtna tišina. Za trenutek je bilo slišati le jok vetra, nato pa jih je presenetil še en pok, tokrat bližji, glasnejši in ne odmev. *POK!* Panika jim je pihnila v krila, saj še nikoli niso slišali kaj takega in tako velike štoklje kot tudi majceni škorci so se razpršili na vse strani. Spominjal je na udar strele, a zvok je bil drugačen, tuj, in vse je pretresel prav do votlih kosti. Letelo je sem ter vprek, gor in dol, nekateri so se celo zaleteli, da je frčalo perje. *Frc, frc, frc! Fitfitfitfit!* Sinička je otrpnila, kot pri srečanju s smrdokavro. Kar ni se mogla premakniti. V nenadnem šoku je zaman iskala svojo prejšnjo skupinico. Tudi petelin jo je divje popihal.

V nekaj trenutkih je bila okolica, kjer se je prej gnetlo toliko različnih vrst ptic, skoraj prazna. Večina se je zatekla v okrilje gozda, le redki so čepeli na vejah na robu in v iskanju nevarnosti obračali glave. Sinička je bila edina, ki je otrpla stala sredi jase. Obrobne ptice so ji šepetaje čivkale, naj se vendarle umakne od tam, ona pa je bila še vedno vklenjena v verige strahu. Odtajal jo je petelin, ki se je vrnil s skorajšnjim nasmeškom na kljunu

in iskrico v očesu. »Imamo ga!« je kikirikal. »Ujeli smo škodljivca!«

Ostali so si ob tej novici oddahnili in veselo čivknili, sinička pa ga je debelo pogledala. »Koga? Kje? Kaj ...« je ne še čisto trezna spraševala.

»Tamle v gozdu smo ga našli ob izmaličenem truplu našega dragega tovariša. Pridite za mano, pokažem vam.«

Vse navzoče ptice s siničko vred so mu sledile v temen gozd. Vodil jih je med drevesi, večinoma iglavci s sivimi vejami in lubjem, ki se je trgalo z debel. Podrast je bila gosta, kot tudi krošnje, ki so preprečevale sočnim žarkom, da bi osvetlili temačen in tesen prostor, v katerem so letele. Ko so prispele do kraja zločina, je tam že čakalo nekaj drugih ptičev. Dve kanji sta vsaka za eno perut držali ribjega orla, vsi poskusi pobega so bili zaman. Vsakič, ko se je poskusil iztrgati iz njunega prijema, sta se oglasili s predirnim krikom in ga še močneje stisnili. Poleg njih je na tleh, napol zakrito v rastlinju, ležalo telo nekega divjega petelina. Bilo je kar temno, zarja je počasi umirala, a videlo se je, da je telo izmaličeno. Nekatero ptice niso mogle obdržati pogleda, druge so le mrko strmele v raztrgano meso.

»Tukaj je,« je skoraj napol slovesno pritacal petelin. »Prijeli smo ga, ko smo ga našli ob žrtvi, ob ubogem prijatelju, sosedu in bodočem očetu petelinu. Ta ujeda ga je ukradla iz vrhunca življenja in nato poskusila uiti.«

»Ni res!« se je oglašal ribji orel. »Tako sem ga že našel. Samo mimo sem letel.«

»Zakaj pa je potem tako raztrgan? Samo tvoj kljun je zmožen narediti kaj takega!«

»Če bi ga res jaz raztrgal, ne bi imel potem kljuna rdečega od krvi?«

Ptice so se spogledovale med sabo, nastal je rahel vrvež.

»Mirno, temu bomo prišli do konca, prijatelji,« je hitel kokodakati petelin. S svojimi rdečimi obrvmi se je zopet obrnil k orlu. »Si pa že obrisal kri v podrast. Ne zanikaj, kriv si!«

»Ampak jaz lovim večinoma ribe ...« se je zopet izmikal orel.

»Nikjer blizu ne vidim ribnika ali potoka. Postal si lačen in napadel si nas!«

Ostale ptice so začele čivkati: »Da, petelin ima prav! Izženite ga! Nikoli več naj se ne vrne!« V temnem gozdu je nastal cel živžav ptičjih krikov in skovikov. Edino sinička je molčala, še vedno je razmišljala, kaj neki sta bila tista glasna poka. Medtem pa so ribjega orla odgnali iz gozda in mu zagrozili, naj se nikoli več ne vrne sem. Odfrcal je hitro, kolikor so mu le dale peruti in res ga nikoli več niso videli. Nekateri so ga le opazili, kako je letel južno proti obali.

Od gregorjevega je minilo kar nekaj mesecev in zelo se je ogrelo. Poletje je pihalo v dolino in sonce je bilo že visoko na nebu. Veliko rož je že odcvetelo in začenjalo se je bolj sušno obdobje. Nekatero veje so bile kar precej osušene in le še huje je postajalo, tako je pripekalo skozi brezoblačno nebo. Sinička je počivala v senci in poslušala butanje slapu v daljavi. Rajši se je izogibala svetlobe, saj so jo žarki tako slepili, da sploh ne bi opazila, če bi nanjo planila kakšna ujeda. Tako je nekega vročega dne čepela v krošnji in razmišljala o hrani, ker ji je v trebuščku že krulilo. Naenkrat pa je zavohala sladek vonj, ki je vabljivo plesal v vetrcu. Tako omamno je dišal, da ji je od kljunčka začelo kar kapljati. Lakota jo je premagala in zapustila je senčno skrivališče ter zaplavala za opojnim plinskim trnkom. Vonj je namreč prihajal od sladko-sadne vabe, ki so jo namestili ljudje, ki so ilegalno lovili vsako ptico, ki se je pač slučajno ujela v dišečo past. Tudi sinička ni nič posumila, da nanjo čaka past, in se vdano spustila naravnost vanjo. Sadju ji je preveč dišalo, med koščki domačega sadja je bil tudi odprt kokos, ki ga sinička še nikoli ni okusila, a jo je zelo privabljal. Takoj, ko je pristala, pa jo je objela močna mreža in že je bila vsa zapletena v vrvi. Kljub vsem prizadevanjem se nikakor ni mogla rešiti, niti s kljunčkom ni nič opravila. Eden izmed ljudi je že stegoval roko in sinička je zatisnila oči. Čas se je skoraj ustavil. *Prh.* Nekaj je zaslišala in roka se je nehala premikati. *Šviss.* Ogromna postava je vrgla senco točno nad dogajanje spodaj ter zajadrila proti sovražni roki. *Klops!* Z velikanskim kljunom je lopnila po človeških prstih, tako da je zavpil. Ostali so mu priskočili na pomoč, a velikanski ptič je z enim mahom odvrigel mrežo, zagrabil siničko in preden so mu ljudje to uspeli preprečiti, odletel. Sinička se je onesvestila.

Ko je zopet odprla oči, je letela visoko nad drevesi. Sonce ji je bleščalo v oči, tako da še vedno ni videla, kaj jo je pograbilo. Menila je, da je konec z njo in se brez upora pustila nositi v domnevno smrt. Čez nekaj časa pa sta se začela drsaje spuščati in na koncu le pristala na zavetni jasi. Šele sedaj je lahko prepoznala ogromno

postavo. Belo perje, velik kljun in dolge, suhe noge. Rešila jo je štorcklja, ki je sedaj molče stala pred njo. Sinička ni vedela, kaj reči, nato pa je le začivkala: »Hvala. Brez tebe bi ...«

Štorcklja je še vedno molčala. *Klop, klop.* Štorcklja ji je klopotajoče odgovorila. Nato pa ju je zmotil nov ptič. Bliskovito je priletela lastovka in sinička je takoj obstrmela, saj jo je lepo, modro perje čisto prevzelo. Skoraj ne bi slišala, kaj je prišlek začivkal njenemu rešitelju. »Si nora? Povsod sem te iskala!«

Klop.

»Me nič ne zanima. Zdaj imava druge probleme.«

Sinička se je začudila: »Mar razumeš štorcklji jezik?«

»Seveda. Že dolgo se poznavata. Ti si torej ptiček, ki ga je štorcklja prinesla na varno. Oprosti nevljudnosti, ampak malo se nama mudi.«

»Kam pa hitita?« ju je ustavila.

»Še veliko gozdov morava obletati, da pred jesenjo posvariva še ostale.«

»Pred čim?«

»Oprosti, res nimava časa. Saj ti tako nisi selivka, to naj te ne skrbi.«

Sinička pa se ni vdala: »Prosim, povejta mi. Morda lahko tudi jaz koga posvarim.«

Lastovka in štorcklja sta se spogledali. Velikan je nekaj zaklopotal svoji sopotnici, ta pa je prikimala.

»Prav, poslušaj,« je čivknila lastovka. »Če srečaš še kakšno selivko, ji povej, da naj ne leta ob obali. Tam namreč na nevedne ptice prežijo ljudje in jih nezakonito lovijo. Njihove metode so strašne.« Pogoltnila je slino. »Lovijo jih z mrežami in limanicami. Ko se ptica enkrat usede na namazano vejo, ne more več vzleteti. In to še ni vse. Privabljuje jih s posnemanjem petja in ko se dovolj približajo jih ustrelijo. Ampak tako umrejo vsaj brez muk.«

»Ustrelijo?«

»S puško. To je dolga cev, ki izstreli majhen naboj, podoben kamenčku. Če te zadane, ostane samo še luknja. In zelo glasno počí.«

Sinički se je zvrtilo. »Počí?« je zbegano vprašala.

»Kaj si padla na glavo, ko te je štorcklja rešila? Grozno počí, ja. Zdaj pa nama res oprosti, morava na pot. Če koga vidiš, ga posvari.«

In že sta odleteli. Sinička pa je ostala sredi jase v opoldanskem soncu in melanholično strmela predse. Ko se je še zadnjič ozrla proti lastovki in štorcklji v daljavi, pa je opazila rumena obročka. Kljub žgoči vročini jo je mrzlo streslo po telescu.

Vročina je ponehala, sem ter tja je pihal mrzel veter in stresal veje, da je listje elegantno zdrsnilo do tal, ki so bila že v večini pokrita z rjavo, rdečo in rumeno odejo. Sinička se je spominjala pomladi, saj je bilo takrat nazadnje tako pisano. Ampak sedaj je vladalo čisto drugo vzdušje, barve so bile temnejše in na nek način tudi spokojnejše. Pomladi so ptice vsekakor bolj razigrane, jeseni pa se jih veliko že skrbno pripravlja na odhod v toplejše kraje, kjer bodo preživele zimo. Sinička je veliko razmišljala tudi o sami razdalji poti, ki jo morajo te ptice preleteti. Skoraj zagotovo sama tega ne bi bila zmožna, si je mislila.

Nekaj ptic se je res že odpravljalo, sinička pa jih je opazovala z veje nekega visokega drevesa na pobočju planote, ki je objemala dolino in z vrha katere se je razgled širil prav do obzorja. Koliko različnih vrst je vzletavalo iz izginjalo na obzorju, obrito z utrujenim soncem! Nekatere je sinička poznala, druge spet ne. Spraševala se je, če sploh obstaja kdo, ki pozna vse ali vsaj večino vrst ptičev na svetu. Zakopana v mislih je skoraj pozabila, da mora še jesti in se spustila v dolino.

Iskala je plodove med odpadlim listjem in sčasoma naletela na želod. Medtem ko se je mastila, pa je nedaleč stran opazila nekega drugega ptiča. Ni ga prepoznala, niti še nikoli ni videla, da bi ptice počele kaj takega, kot je to počel ta čuden ptič. Plen je nabodel na trn in ga potem raztrgal z ostrim kljunom. Začudena se mu je približala.

»Kdo pa si ti?« mu je začivkala.

»Pusti me pri miru,« ji je odvrnil in jo z nasršenim pogledom premeril od kljuna do repa. »Nisem te še videla tu okoli. Selivka zagotovo nisi, saj jeseni vse odidejo.«

»Tudi jaz sem jeseni odšel,« je še vedno na preži zapel tujec. Sinička ga je le debelo pogledala.

»Ne razumem te.«

»Očitno še veliko ne razumeš, sinička. Prihajam s severa. Zime v tajgi so prehude zame, zato pridem k vam, da lažje preživim.«

»Jaz pa sem vedno mislila, da k nam prihajajo edino ptice iz juga.«

»Južnjaki ste res vsi čudni,« je le še čivknil, malomarno zamahnil s perutjo in odletel, sinička pa se je zagedala v razmrcvarjeno živalco na trnu in še naprej čudila tej tuji šegi.

Dolgo leto je bilo skoraj zapolnjeno, tudi sneg je zopet prekril pokrajino in mraz je rezal v votle kosti. Kljub mrazu pa je širno sonce še vedno pošiljalo svoje žarke po vsej dolini. Sneg se je svetlikal in odbijal svetlobo, tako da je bilo, kakor bi svetilo še od tal. V daljavi so s snežnimi kapami sedeli hribi, reka se je težko vila v hitrih obratih, zaradi snega je bilo vode še veliko več. Od vode zglajeno kamenje se je lesketalo med jasnimi tokovi. Drevesa so spet trpela pod belo težo. Takšno poslikano platno se je z vrha planote na robu doline tako kazalo sinici. Kljub stalno menjajočim letnim časom, a navidezno ponavljajočem se ciklu pa je skozi čas samotna dolina spremenila svojo podobo. V njej je poganjalo vse več človeških bivališč, ki so se z naraščajočo hitrostjo širile naprej in nazaj in podirale in sekale drevesa in rastlinje, ki je stalo na poti. Zraslo je tudi vedno več cest, ki so poleg električne napeljave prepletale prostrane gozdne površine. Tega ni opazila le sinica. Nekatere ptice so spremembe močno udarile po glavi, kajti podrta so bila tudi drevesa, v katerih so imele nekatere ptice gnezda, sedaj pa so se bile prisiljene preseliti in narediti prostor širnemu prišleku. Vzele so se skupaj in sklenile, da organizirajo masivno zračno romanje proti jugu. Na čelu velike selitve je čepela sinica in s svojim že sivim perjem mahala drugim in jih urejala v skupine in vrste, v katerih naj bi leteli. Kljub nevarnostim, ki so jih čakale na poti so bili naposled vsi odločeni in pripravljeni ter čakali na siničji znak. *Ti- čerr, ti-čerr*. In vse je vzletelo.

To ogromno, pisano formacijo ptic vseh vrst je na verandi opazoval majhen deček in zaman skušal prešteti vse posameznike v zraku. Spraševal se je, če obstaja kdo, ki pozna točno število vseh vrst ptic na svetu. S prstom je kazal na vsakega letalca posebej, v upanju, da mu to pomaga vse prešteti, a njegov prst je bil prevelik za drobne pikice na nebu, ki so bile vedno manjše, in kmalu se je izgubil v štetju. Zaželel si je, da bi bil tudi on tako svoboden kot ptički v zraku. Lahko poletijo kamor koli hočejo. Skoraj so že izginili v soju večernega sonca, deček pa je opazil še zadnjega ptiča, ki je sledil pisanemu oblaku. Grlica je intenzivno zamahovala s krili in se trudila, da ujame ostale. Sonce je oblivalo njeno belo perje, zato je bila še bolj opazna, spominjala je na utrinek na večernem nebu. Ko je še ona izpuhtela na obzorju, je tako iz doline zletela večina ptic stalnic, za katere so se ljudje potem še leta in leta spraševali, kam so izginile.

To je bila usoda ptic v gnezdu, ki mu pravimo Evropa. *Kuku, kuku!*

Evropa, kje je to?

Franjo Francič

Ljudje v zadnjih milijonih let ali nekaj takega niso imeli pojma o ničemer ... nekaj najglasnejšega, najbolj ignorantskega pojma nimajo na svetu, se danes dogaja v Washingtonu ...

Kurt Vonnegut: Mož brez domovine

... pravosodje je sporočilo, da razbitin ladje s posmrtnimi ostanki 800 beguncev ob libijski obali ne bodo dvignili, ladja je potonila 18. aprila 2015 v libijskih vodah, pri čemer je umrlo kar 800 prebežnikov ...
STA

Koga ljubiš najbolj, skrivnostni človek, povej? Očeta, mater,
sestro, brata?

Nimam očeta in matere, ne sestre, ne brata.

Prijatelje?

Izutil si besedo, ki mi je njen pomen ostal do danes neznan.

Domovino?

Ne vem, na kateri strani leži.

Lepoto?

Rad bi jo ljubil, ko bi bila božanska in nesmrtna.

Zlato?

Sovražim ga, kakor ti boga sovražiš.

Ej, kaj pa torej ljubiš, čudni tujec?

Ljubim oblake ... oblake, ki romajo ... tam doli ... tam doli

... čudovite oblake.

Charles Baudelaire: TUJEC

O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: »Tod bodo živeli veseli ljudje!« Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda; šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje — puste leže tam, strmé proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti.

Ivan Cankar : Kurent

Mami, oči, kam gremo ...? Sonca, sonca, soncaaaaa ... Tema, tišina, strašljivi mir. Odmev korakov, razbijanje srca.

Mama, mama, kje smo?! Mamaaaaa,

sedmi dan hodimo v hladni jesenski noči,

blato, dež in led.

Tako vsakega pozdravljal je moj pokojni oče:

Es-selamu alejkum we rahmetullah!

Nebo je razdeljeno na kvadrate,

oči zaman iščejo zavetje.

Oče, oči, mami, mami, koliko časa bomo še hodili,

ne morem več, tako zelo sem utrujen?!

Vse je urejeno, za vse poskrbljeno!

Ustrezna zakonodaja je sprejeta!

Vojska in policija na meji dobro opravljata svoje delo!

Šotori so postavljeni, ustrezne službe opravljajo svoje delo.

Paketi s hrano so pripravljene, še topel čaj in bo.

In kar je najvažnejše, kamere brnijo, televizija prijazno mežika v topli dnevni sobi!

Nogometna tekma se vsak čas začne!

Če človeka iztrgate iz njemu ljubih krajev,

če mu spodsekate korenine,

če mu vzamete varnost in domovino, da postane tujec,

vse življenje bo ostal ranjena žival

in čas nikdar ne zaceli njegove rane.

A še včeraj so padala bombe in granate,

jokale matere so za umrlimi otroci,

zaman očetje iskali so sinove svoje, svoje brate.

Oči, mami, do kdaj bo noč, do kdaj bo noč,

mar nikdar ne bo več jutra?! Mar ne bomo več videli sonca?!

Lap, lap, lap ... konvencija o beguncih iz leta 1951 ni zastavljena tako, da bi odpravljala vzroke — na primer kršitve človekovih pravic, politične ali oborožene konflikte, zaradi katerih ljudje bežijo iz svoje domovine, temveč je bila oblikovana z namenom zmanjšanja posledic teh situacij, in sicer prek nudenja mednarodne zaščite in pomoči žrtvam, vključno s pomočjo pri ponovnem urejanju življenja ...

lap, lap lap,

Žena, kaj bo dobrega za večerjo? In ne me prosim motiti, danes naši igrajo pomembno tekmo!

Stoj!

Mar slišim strele na meji?!

Je to že meja, mar ni samo reka?

Prebrodimo jo, podaj mi otroka.

Oči, kako hladna in mrzla je voda.

Seveda pa se distanciramo od fašistoidnih

izjav nekaterih politikov in novinarjev, da bi bilo potrebno

streljati na begunce, ko se na 500 metrov približajo meji,

po svoje je tudi smešno, da ženska z muslimanskim imenom Lejla

zahteva, da sprejmemo samo kristjane.

Po drugi strani pa, kakšna bo jutri naša dežela?

Ljudje postajajo prestrašeni in nestrpni, če si ne upajo povedati na glas, pa samo preberite to gnojnico na forumih, kjer se večina skriva svoja prava imena.

A o tem kasneje.

Samo, da bi zaradi beguncev odpovedovali športne spektakle,
lepo vas prosim?!

Tako je govoril moj pokojni oče, ko je sredi vojne kopal svoj grob:

Es-selamu alejkum we rahmetullah!

O, Alah! K tebi se zatekam pred kaznovanjem v grobu, pred trpljenjem v peklju, pred skušnjavami življenja in smrti in pred zlom lažnega Mesiha.

Tako je govorila moja pokojna mati, ko je sredi vojne pokopala dva otroka:

Hvala Alahu, Gospodarju svetov, Milostnemu, Usmiljenemu, Vladarju Sodnega dne! Le Tebe častimo, in samo Tebe za pomoč prosimo. Usmeri nas na Pravo pot. Na pot tistih, katerim si blagoslove podaril, a ne na pot tistih, na katere se je srd zlil in ki so zablodili, Amin.

Oči, mami, kje je Alah, zakaj nas je zapustil naš bog?

Mar Alah ne ve več, kje je sonce?

... kakšna tekma, kako napeto, dajmo, dajmo naši, naši, naši,

pa kaj delate, pa sodnik, si mar slep, podaj, no, podaj mu,

odločilna tekma, biti ali ne biti, uvrstiti se med najboljše

ali ne uvrstiti se ... dajmo naši, dajmo... ja, ja,

jaaa, goooooooooool, gooooooooool, gooooooooool

... kdor ne skače ni begunc,

kdor ne skače ni begunc,

kdor ne skače ni begunc!

Temna in hladna je noč,

sedmi dan v neznano potujemo,

izmučeno utrujeni, lačni,

z neskončno bolečino v srcu.

Hladna in temna je noč,

sedmi dan v neznano potujemo,

naši otroci za skorjo kruha milo prosijo,

naša zlomljena srca v obupu jočejo.

Oči, mami,

Tako lačen sem,

kdaj se bomo ustavili,

oči, mami,

tako zelo zaspan sem,

kdaj bom lahko zaspal,

tako zelo lačen sem.

O, še se spominjam, kako nagovoril sem svojo Ljubo ženo:

Kako lepa si, moja draga,

kako lepa!

Tvoje oči so golobi.

O, še se spominjam, kako sem mu odgovorila:

Kako lep si, moj ljubi,

zares očarljiv, zares razkošno je najino ležišče

trami najinega doma so cedre,

opaž iz cipres,

šaronska narcisa sem, dolinska lilija,

kakor lilija med robidami,

tako lepa si, moja draga, med mladenkami.

Kako lepa si, moja draga,

kako lepa!

Tvoje oči so golobi.

Pohiti, moj ljubi,

bodi podoben gazeli

ali mlademu jelenu

na balzamovih gorah!

Kar se tiče moje verske vzgoje v družini, moram reči, da je ni bilo. Vzdušje je bilo vedno ateistično, čeprav sem vedno imel nekakšno prepričanje, da nekaj nad nami obstaja. Vendar si nisem nikoli predstavljal tega verovanja skozi kakšne verske obrede. Težko sem verjel, da je vse okoli nas nastalo iz nič, tega enostavno nikoli nisem razumel. Oče je bil tuj in hladen, komaj da se ga kdaj spomnim, mater sem dal v dom upokojencev, komaj da jo kdaj obiščem. Pač, življenje gre po svoje, danes si in jutri te ni več, vmes pa ...

Sonca, soncaaa, soncaaaaaa ...!

No, torej preidimo k temeljnim, bistvenim vprašanjem,

mi nismo bogatunski pravniki, odvetniki, povzpelniki,

ne, mi služimo ljudem, ki so nas izbrali in izvoli,

da ne bomo križem rok stali,

a najprej, seveda, je treba poskrbeti za naše ljudi,

za druge pač, naša briga ni.

Vidim pokojnega očeta, kako se vrača od molitve

in pozdravlja mimoidoče:

Es-selamu alejkum we rahmetullah!

Vidim njegove gube na obrazu,

njegov vdani obraz,

ko moli k Alahu, vdan v usodo.

Vidim svojo pokojno mater v črnini,

kako za ognjiščem kuha kavo,

vidim njene gube na obrazu,

ko ji pogled tava k nebu,

njene vdane oči v večnem žalovanju.

Nekoč, nekje, tam za sedmimi gorami in sedmimi vodami

mora biti dežela, kjer vladata mir in ljubezen,
kjer otroci zaspijo brez strahu, z nasmehom na obrazu.
Ko vidiš prvo truplo v vojni, prvi izmučeni begunski obraz,
dotakne se te, seveda, saj si ja človek,
samo ko pomnožiš trupla brez imena v neštetih vojnah,
ko vidiš stotine, tisoče izmučenih obrazov tujcev,
ki obupano iščejo pobeglo srečo v daljnih deželah,
se te ne dotakne nič več, edino, kar je,
je strah, strah za lastno usodo in usodo tistih,
ki jih imaš rad, strah pred samim seboj.
In kaj si mislijo o beguncih naši ljudje?
O tem prav kmalu, čeprav s spletnih forumov,
kjer ljudje skrivajo svoja prava imena.
Vidim očeta, kako se sprehaja na onem svetu
po rajskih vrtovih in parkih ter pozdravlja:
Es-selamu alejkum we rahmetullah!
Slišim ga, kako jim govori:

Bog ne zadolži nobene osebe nad njeno močjo. Pripada ji nagrada za tisto, kar napravi, pripada pa tudi kazen za to, kar stori.

Vidim pokojno mater, kako veze prt na onem svetu,
v parku rajskih vrtov in ljudem govori:

O, verniki, delite imetje, ki smo vam ga dali, prej, preden pride dan, ko ne bo več kupoprodaje, niti prijateljstva niti posredništva.

Za sedmimi gorami in sedmimi vodami bomo našli
pravljичno deželo, kjer vladata mir, razumevanje
in ljubezen.

Tam bo vse dni sijalo sonce, lepo, toplo, varno bo,
tako kot je bilo doma pred vojno.

Drugače pa ne bi bil tako kritičen do naših
malih, poštenih, delovnih ljudi, pač, bojijo se,
čisti in pridni so, delovni in ubogljivi

in predvsem naivni in trpežni,
stokrat jih lahko nategneš,
pa ti bodo verjeli še stoprvič!

Nič drugačni od elite niso.

Elite pa, ni, da bi govoril!

Podjetniško kapitalistična,

pa kulturna elita,

to vam je sodrga prve vrste,

brez socialnega čuta in empatije,
samo grebi, grebi in grebi k sebi!
Živeli smo skromno, preprosto in mirno
življenje, a v mošeji, na trgih je že vrelo:
vojna bo!

Matere smo stiskale otroke k sebi,
vse do konca nismo govoricam verjeli:
vojna bo!

Aaaaaavioniiiiiiii ...

Booombeeeeeee ...

Kriiikiiiiii ...

Kriiiiiiiii ...

Moj oče je stal sključen pred vrati,
nedaleč stran so v senci palme posedali njegovi brati,
strašni grom eksplozije in goreče roke, ki objemajo
oblake.

Moja mati je počasi hodila proti vodnjaku,
črni vran ji je priletel na ramo,
parajoči rafali so preresetali njeno ruto,
v prahu pozabe je v množici obležala.

Aaaaaavioniiiiiiii ...

Booombeeeeeee ...

Kriiikiiiiiiiiii ...

Kriiiii

Smrt!

Kriiiii

Obožujem kuhinjo na jugu,
gravče na tavče, čevapčiči, ražnjiči, pleskavica, mešano na
žaru, hitra varianta, burek ali kebab.

Samo higijene doli na jugu ni pa nobene!

Temna in hladna noč,

sedmi dan tavamo,

srce je otopelo,

bolečina je enaka dihu.

Pobegle so sanje, okovane v ledu,

sedmi dan tavamo,

misli svinčene so mrtve lastovke,

ki so pozabile na dom.

Oči, mami,
kdaj se bomo ustavili,
kdaj bom lahko spal?!
Včasih, ponoči, ko me trese mraz
in se sredi noči prebujam zaviti v odejo sredi
neznanega polja, povsod okoli mene ležijo ljudje,
zaviti v odeje in modre luči utripajo v hladno zimsko noč,
sanjam sončne ulici Damaska,
slišim mater, ki mi zakliče preko vrat:
Mohamed, junak moj, glej, da se vrneš do kosila!
S soncem obsijane tlakovane ulice me vabijo,
da skupaj s prijatelji stečemo do trga in bližnjega parka,
kjer me kličejo prijatelji: Mohamed, Mohamed, pridi,
igrajmo se!
Sanjam, kako ležim v visoki travi in nepremično gledam
v nebo in sonce me oslepi, zaprem oči in val toplote
objame moje telo, počutim se srečnega in rad bi ustavil
čas.

Oči, mami,
kdaj se bomo ustavili,
kdaj bom lahko spal?!
Čas je, da si natočimo čistega vina!

Mediji in novinarji so kot mrhovinarji, ni jim do bistva problema, igrajo na čustva, da ljudje ne bi razmišljali s svojo glavo!

Levičarji prežijo na posameznike, ki mislijo drugače, in bi jih
najraje ožigosali za ksenofobe in rasiste. Desničarji gradijo
zidove, begunce čutijo kot grožnjo, najraje bi jih izbrisali
s tega planeta.

Žena, kaj je s to večerjo?!
Saj ja nisem nek begunec!
Koliko je rezultat? A bomo zmagali?

Tema, tišina, strašljivi mir.
Odmev korakov, razbijanje srca.

A vsak, ki kolikor toliko spremlja ta kaos ve, da so begunci
neposredna posledica ameriške in evropske politike v Siriji,
Iranu, severni Afriki!

Gre pa pri vsem skupaj za nadaljevanje perfidne globalistične
agende snovalcev kaosa in njihovih interesov!

Za jagodo na torti pa ...! Filantropski slovenski imperialisti, tista elita, ki na sprejemih poje in popije za več

denarja, kot daruje siromakom, poziva k sočutju!

Sonca, sonca, soncaaaa ...

Mama. Oči, tako zaspan, tako lačen ...

Ta večna dvoličnost zlaganih filantropov, vemo pa, da njihovo človekoljubno poslanstvo financira Amerika, njeno veleposlaništvo, poleg kopice drugih vladnih ustanov jo sponzorirajo črne multinacionalne korporacije, ki so snovalci svetovnega kaosa, mnoge med njimi pa podpirajo izraelski apartheid v Palestini!

A bistveno je, da smo nocoj na tekmi naši zmagali! Zmagaaaaa! ... kdor ne skače ni begunc,

... kdor ne skače ni begunc,

kdor ne skače ni begunc ...!

Nismo barbari!

Od Evfrata do Sredozemlja, od kraljice Zenobije do križarjev; v Siriji ni niti koščka dežele, ki ne bi bil prepreden z zgodovino.

Nismo barbari!

V zgodovini človeške civilizacije je namreč odigrala vlogo brez primere in je pravi muzej na prostem, s puščavami in oazami, dolinami oljk in dišečimi vonjavami orientala.

Nismo barbari, Sirija je dežela biblijskih ljudstev in njihove najlepše legende so se rodile prav tukaj, kjer se pesek spremeni v kamenje, tu je zibelka civilizacije.

Včasih miroljubno, včasih v vojni, so tu živeli Sumerci, Amoriti, Grki, Rimljani, Bizantinci in Arabci, pogani ter nato Kristjani in Muslimani; eden od dokazov spleta zgodovine je Damask, najstarejša naseljena prestolnica na svetu.

Kje so moje ljube ulice Damaska, kje moji prijatelji?

Sonca, sonca, soncaaaaa ...!

Tudi mi imamo svojo zgodovino.

Bogata in pestra je naša zgodovina, od Karantanije do celjskih grofov, Ilirskih provinc, preko mnogih vojn in preizkušenj, ki nas niso mogle uničiti do svoje lastne države.

Nismo barbari, v Siriji so izumili prvo abecedo in stoletja dolgo nadzirali Svileno cesto ... In čudovita Palmira, kjer so se ustavljale starodavne karavane med Sredozemljem in vzhodnimi imperiji. In prijazni ljudje, ki so odprtega srca sprejeli tujca, popotnika.

Tujca vedno pričaka skodelica kave, metin čaj, ratluk in pozdrav: AHLAN WA SAHLAN!

Nismo barbari, stara arabska legenda pripoveduje o dveh prijateljih, ki sta se peš odpravila v puščavo. Na poti pride med njima do prepira in prvi udari drugega. Žrtev ne reče nič, samo usede se in v pesek napiše:

Danes me je udaril moj najboljši prijatelj!

Kmalu prideta do oaze, kjer prvi kljub opozorilu pije vodo iz starega vodnjaka. Zboli, duši ga, njegov prijatelj mu ves čas stoji ob strani in ga reši. Ko ozdravi, vzame nož in vkleše v kamen: Danes mi je moj najboljši prijatelj rešil življenje.

Nismo barbari, Koran nas uči odpuščanja. »Zakaj se je prvič zapisalo v pesek in drugič v kamen?« se sprašujejo ljudje. Zato, da veter pozabe izbriše tista mala odpuščanja, velika dejanja pa naj bodo zapisana v kamnu in v srcu.

Stoj! Tu je meja!

Stooj, sem rekel, ste mar gluhi?!

Mar ne vidite, da je tu meja, ste mar slepi?!

Dokumente prosim!

Kakšne dokumente?! Ničesar nimam, vse, kar imamo,

so cunje, v katere smo oblečeni!

V obljubljeni deželo odhajamo,

tam, kjer vladata mir in sije sonce. Kdo je pa tebe kaj vprašal?!

To ja ne gre tako!

Saj vendar nismo neka banana država, da bi tujci vstopali, kakor se jim zdi!

Prvo kot prvo, vas je treba popisati in evidentirati, nato je potrebno vzeti vaše prstne odtise in vam urediti vsaj nekakšen dokument o istovetnosti.

Ker če vam to ni jasno, brez osebnih dokumentov je tako, kot da vas ni. Ne obstajate, se razumemo?!

Samo mi moramo naprej! Ne nameravamo ostati pri vas, moramo najti svoj mali prostor na tem planetu, kjer bo moja družina varna, kjer bo lahko preživela.

Bodite človek, pomagajte nam!

Pomagajte nam najti sonce, vsaj nekaj sončnih žarkov.

Saj vas poskušam razumeti, samo nek red, neka disciplina, neki zakoni morajo biti, pa pika! Kam tečete, kam, kaaaam ... policija, policija, ukrepajte, ujemite jih, ujemiteee ...

Tecimo, bežimo, hitro, hitrooooo ...

Ujemite, ujemite jih! Ujemiteeeee ...!

In smo znova na poti, na begu,

mi, begunci brez domovine.

Deseti dan hodimo v hladni jesenski noči,

blato, dež in led.

Tako vsakega pozdravljal je moj pokojni oče:

Es-selamu alejkum we rahmetullah!

Nebo je razdeljeno na kvadrate,

oči zaman iščejo zavetje.

Oče, oči, koliko časa bomo še hodili,

ne morem več, tako zelo sem utrujen!

In kje je sonce?

Tako je govoril moj pokojni oče:

če se odpre nebo, če izgine sonce,

če izgubiš domovino, nekako preživel boš,

a, če izgubiš družino ne obstajaš več,

družina je trdnjava in temelj,

ki ti daje smisel za tvoj obstoj.

Tako je govorila moja pokojna mati:

morda se zgodi tisto najhuje, da izgubiš

gnezdo, da ti porušijo dom,

a preživela boš dokler ti bo ob strani stala družina,

družina je trdnjava in temelj,

ki ti daje smisel za tvoj obstoj.

Temni oblaki so,
oči, mami,
kdaj posije sonce?!
Naj se še tako trudim, tu ni dela zame.
Moje roke so še močne, a misli utrujene.
Živimo v temačni izbi kot podgane.
Nekje v sebi še vedno globoko upam, da se bomo nekoč vrnili v
deželo svojih očetov, kakor se je izvoljeno ljudstvo vrnilo iz
faraonske sužnosti v ljubljeno domačo deželo.

BEGUNKA:

Naj se še tako trudim, ne morem iz nič ustvariti doma.
Moje želje so skromne, a misli utrujeno samotne.
Mnogo zla so nam povzročili drugi, morda smo ga tudi mi
drugim.

A sonca ni, le kam se je izgubilo!

Pokrajine ob meji so opustošene,

strah se je naselil med ljudmi,

ti tuji obrazi, ti temni oblaki,

te velike,

prestrašene otroške oči.

Včasih, ponoči, ko me trese mraz

in se sredi noči prebujam v mali temačni sobi,

sanjam sončne ulice Damaska,

slišim mater, ki mi zakliče preko vrat:

Mohamed, junak moj, glej, da se vrneš do kosila!

S soncem obsijane tlakovane ulice me vabijo,

da skupaj s prijatelji stečemo do trga in bližnjega parka,

kjer me kličejo prijatelji:

Mohamed, Mohamed, pridi,

igrajmo se!

Sanjam, kako ležim v visoki travi in

nepremično gledam v nebo in sonce me oslepi,

zaprem oči in val toplote

objame moje telo, počutim se srečnega

Rad bi ustavil čas,

rad bi ustavil čas.

Kokoška na dopustu

Otilija Gider

Skupina kokošk je na dvorišču zobala ostanke odvrženih češnjevih pešk. Kljukale so in se pogovarjale o tem, da bi še one odšle na dopust, kot bo šla njihova prijateljica Ana, hčerka domačega gospodarja.

Velika, močna Rdečerepka je samo molčala. Ko so se razšle, vsaka na svoj prostor počivat, je začela delati načrt o svojem dopustu.

»Pripraviti si moram potovalno torbo, tako z opasico. Opasala si jo bom čez vrat, hrbet in perutnice. Najboljši bi bil star odvržen mali nahrbtnik naše Ane. Videla sem ga, odvrženega v skednju med odpadno šaro. Tega moram še danes pobrati in si najti skrivališče za ves moj potovalni pribor, da ostale kokoške o tem ne bodo nič vedele. Nabrati si moram hrane. To ne bo težko, ker je pri nas ne manjka. S seboj si moram vzeti prazno malo posodico za vodo, da si jo bom sproti natočila in me bo odžejala. Rabila bi še kakšen povoj, da si bom obvezala rane, če se bom poškodovala. Že vem, tega bom kar s kljunom pobrala v Anini torbi. Včeraj sem jo videla, da jih je spravila vanjo, ne samo enega, kar celo tri je polagala v vrečko in jih odložila v torbi. Vse ostalo bom pa med potjo sproti iskala, seveda, če bom še kaj rabila!«

Vstala je in šla v skedenj. S kljunom je potegnila nahrbtnik iz košare, ga nesla v sadovnjak in ga očistila umazanije.

»Tako, nahrbtnik že imam. Skrila si ga bom kar tule, v tejle veliki kartonski škatli, ki je postavljen za temle mlinčkom«, in ga je položila vanjo. Šla je oprezat do vhodnih vrat v hiši. Čakala je na priliko, da je lahko smuknila v Anino sobo in to takrat, ko je Ana šla v kuhinjo, ker jo je klicala mama. S svojim dolgim kljunčkom je potegnila en povoj iz Anine torbe in hitro zbežala v skedenj ter povoj položila v nahrbtnik.

»Za danes je dovolj, počivat grem!«, si je dejala in se kar v skednju vsedla na tram, potegnila glavo med peruti, ter počivala. Pred nočjo so kokoši večerjale. Rdečerepka je ostala na dvorišču kar do noči. Ostale kokoši so že šle počivat v kokošnjak, le ona je v odpadlo vrečko, ki je ležala na dvorišču, nabrala hrane in jo odnesla v nahrbtnik. Opazila je malo prazno steklenico med odpadlo šaro, jo potegnila ven, si zajela vanjo vode, ki so jo imele kokoške nastavljeno na dvorišču in tudi to položila v nahrbtnik. Ves čas je opazovala okrog sebe, ni hotela, da bi jo kdo videl, še najmanj ne domače kokoške.

»Zgodaj, ko se bo svitalo, odrinem na pot«, si je še dejala in šla počivat. Slišati je bilo petelinje kikirikanje. Oglašal se je sosedov petelin. Rdečerepka se je zbudila si otresla peruti, pretegnila vrat in odšla po nahrbtnik. Imela je srečo, ker si ga je brez težav položila na hrbet in perutnice. Njeni ostri močni kremplji so ji pri tem pomagali. Pogledala je še po dvorišču in po domači hiši, vse je bilo mirno, zato je hitro šla na pot po cesti proti mestu.

Začelo se je svetlikati. Zanj je pripeljal tovornjak in voznik je ustavil. Bala se je, da je ne bi zagledal. Potuhnila se je pod kabino tovornjaka in takrat ji je šinila misel: »Skrila se bom med tele dve železni palici, ki sta pritrjeni tu pod kabino. Lahko se bom peljala in mi ne bo potrebno hoditi. Mogoče bo šofer peljal kar do morja, kamor nameravam.« Rečeno, storjeno! Skrila se je in šofer je z njo vred peljal po veliki široki cesti. Postala je žejna. Rada bi pila, zato se je s kremplji trdno oprijela železnih palic, s kljunom pa je prekljukala steklenico z vodo, steklenica je bila namreč iz plastike, in se odžejala. Vtaknila je kljun še v papirno vrečko in dosegla nekaj kruhovih skorjic ter jih zdrobila in pojedla. Več ni mogla, ker ni dosegla v nahrbtnik, bala se je, da bi padla na cesto. Med vožnjo je zadremala. Zbudilo jo je močno zaviranje in tovornjak je obstal. Kukala je izpod kabine in opazila je, da je šofer odšel proti visoki stavbi. Hitro je skočila na cesto in se umaknila v bližnji jarek. Po jarku, v katerem je bilo malo vode, toliko, da so ji noge bile pokrite z vodo le čez kremplje, je hitro odšla naprej, še prej se je odžejala.

»Pa sem tu!«, je vzkliknila in se je ustavila na majhnem travniku zraven gozdiča in velike vode.

»Joj, pa to je morje! Na morju sem!«, je vzklikala, si snela nahrbtnik in začela malicati. Bila je zelo lačna, zato je na travniku poiskala gosenice in muhe, se nasitila ter odšla do obale. Ustavila se je ob široki vodi in stopila v vodo. Rahli valovi so ji božali noge. Svojo glavo je usmerila v daljavo, njene ostre oči so opazile, da se v vodi premikajo vodne morske živali. Vzkliknila je: »Morje, morje, kako si veliko in koliko skrivnosti imaš.«

Sklonila se je k vodi, pomočila kljun v slano vodo, pa zakokodakala:

»Fej, voda je pa zanič, kako je slana, me bo želodček obolel, hitro moram do potočka, da si popravim okus. Adijo živalce morske ve, adijo vi konjički, školjkice in morske dekllice. Dopustovala bom kar rajši doma.«

Opasala si je nahrbtnik, vzela pot pod noge in se napotila po jarku nazaj. Sproti je kljukala mušice, ki so sedale na vodne rastline. Še vode si je natočila v svojo posodo.

»Oh, če bi še prišla do mojega šoferja! Rada bi se vrnila domov!«, tako si je želela, in glej, slišala je brnenje. Hitro je stekla iz jarka na cesto. Ob robu ceste je zagledala tovornjak.

»Pa to je moj prevoz!«, je tiho kokodaknila, ker je spoznala dve prečni železni palici pod kabino. Smuknila je pod kabino, se namestila na palici in čakala, pa ne dolgo, da je avto začel voziti. Nobene žeje in lakote ni čutila, komaj je čakala, da se tovornjak ustavi. Spoznala je že domačo cesto in sosedovo hišo.

»Le kam bo peljal, odskočiti moram«, si je govorila. Ni bilo potrebno, tovornjak se je ustavil pri sosedovi hiši. Skočila je izpod kabine, nahrbtnik pa je kar pustila pod tovornjakom in se pohlevno prištulila na domače dvorišče. Opazila jo je mala Ana.

»Ja, kod si se pa ti potepala, da te ni bilo cel dan videti na dvorišču? Ali si si iskala ženina, kaj, povej mi ti potepuška!« jo je ogovarjala.

Rdečerepka je samo kokodajsnila in stekla v skedenj pobirat hrano. Bilo ji je nerodno. Sama sebi je dejala:

Na dopustu sem bila, a več me ne mika. Boljše je domače dvorišče in naša okolica sadovnjaka. Pa sosedov petelin je veliko lepši, kot so drugi petelini, ki sem jih med vožnjo videla. Naša Ana naj le gre dopustovat. Ona se morja veseli, ker lahko plava, jaz tega ne znam, pa še sol bi me razjedla. Kar tukaj bom ostala!« Tiho se je skrila v kokošnjak. Počivala je in zaspala. O dopustu ni nikoli več premišljevala. Vedela pa je, da jo je na potovanju varoval in ji pomagal ljubi Stvarnik, ker se je srečno vrnila.

Krasna nova Evropa

Miša Glišić

To je bilo dekle črnih las ... Ob prihodu na igrišče jo je spreletel občutek nelagodja. Igrišče je bilo prazno, gugalnica osamljena. Sledilo je glasno vprašanje nemirnega otroškega glasu: »Je kdo tu?« Brez odziva. Ponoven poizkus je bil neizogiben in sledil je krik »Halooooo?« Popoldanska ura, prijeten sončen dan nekje v majhnem kraju na igrišču za šolo. Igrala so čakala na otroško rajanje, čakala in čakala. Vendar zastonj. Na igrišču je stalo drobceno dekle, s pogledom usmerjeno okoli sebe in žarkom upanja v očeh. Brez potrpljenja je ta osamljena duša nemirno odkorakala domov. To je bilo dekle črnih las z malo nerodno posrečeno frizuro. »Ah ta gobica na moji glavi in ti zoprni debeli štumfi. Le zakaj jaz?« Fotografiranje je pač fotografiranje z vsemi običaji, kot je poziranje pred kamero z neudobnimi oblačili in katastrofalno frizuro, ki spravlja ob živce prav vsakega otroka.

Še sreča, da čas hitro mine, lasje počasi dobivajo svojo prvotno obliko in otroške nogice začnejo rasti. Okolica s trgom, mostom, dolgočasnim igriščem, kakšno trgovinico in priljubljeno barvito zgradbo, ki jo majhen otrok poimenuje »slascicarna«. Majhno mestece, v katerem so prebivalci nekaj posebnega in kjer nikoli, resnično nikoli ni dolgčas. Starša v službi, bratje vedno na nogometnem igrišču (edina velika prednost imeti toliko bratov je ta, da lahko ob kosilu zamenjaš meso za puding in postaneš »kraljica pudingov«) in črnolaso dekle v trgovini s čevlji. Zanimanje za modo se je začelo že pri rosnih letih. »Ah, kako luškana majhna igračka,« si ji mislilo dekle. V trenutku v izložbi več ni bil viden par, temveč samo en otroški čevljiček. Čevljiček je nato po ukazu mame našel svojo pot nazaj v trgovino. V življenju mame s tremi otroki se vedno nekaj dogaja. Mogoče je vsakdan malo barvitejši, če je v družini iznajdljiva sladkosneda majhna hčerkica, ki iz plašča svoje mame vzame vse prihranke. Če pa ne v »slascicarno«, pa v trgovino s sladoledom. »Eno lučko bi!« je odločno dejalo dekle. Čez nekaj časa je sledilo: »Še eno lučko!« Ta izjava se je ponovila najmanj desetkrat, vse dokler ni zmanjkalo denarja. Sledil je zmrznjen in boleč trebušček.

Oče v zaporu, ker je čez bližnjo mejo v velikem kovčku pretihotapil živega človeka. Nagrada za kaznivo dejanje je bilo kolo, ki je po nekaj dnevih prispelo kot paket. Mati, čigar čarobne roke za »šloganje iz skodelice kave«, z lopato na gradbišču, da nahrani tri otroška usta, in črnolaso dekle s kolesom pred blokom. Dekle je uživalo v vožnji, brez pomisleka, da bo dogodivščina postala le boleča izkušnja. »Še malo levo, ne, desno zavijem ... Oh, kako naj pridem dol s kolesa? Ne ljubi se mi več ... Že vem, peljem direktno v blok.« »Pef« je zahrumelo, kolo in dekle sta obtičala na tleh. »Samo, da sem prišla dol, to butasto kolo. Nikoli več!« je dejalo dekle. Želja po vožnji s kolesom nikoli več ni bila prisotna.

Majhen balkonček v majhnem kraju, v katerem je odmevalo romantično vzdušje. Pod balkončkom so bili vidni črni lasje v objemu mladeniča. Sledil je poljub. Na balkonu je dogajanje spremljal oče, ki je odhitel na dvorišče, prijel fanta ter »nepridiprava« odpeljal do bližnje policijske postaje. Oče je bil že stari znanec policije. Užival je ob posmehovanju in poniževanju starih gospa, ki so imele čudno frizuro in grd videz. Ker se svojih žaljivih komentarjev ni mogel vzdrževati, saj so mu predstavljali vir življenjske energije, je vsak mesec dobival opomine, ki jih je moral redno plačati. V njegovih očeh je bila njegova hčerkica prelep in popoln sončen žarek. Oče je zahteval zapor za mladeniča, ki je po njegovem mnenju storil hudo kaznivo dejanje v mestu. Ubogi oče se je po glasnem »Haahahaha« policistov vrnil domov. Poleg rednega brisanja prahu v stanovanju in skrbnega poliranja čevljev svoje hčerkice je bila njegova naloga prihodnosti z daljnogledom skrbno opazovati okolico, izrecno dvorišče pred balkonom.

Delovne izkušnje so pomemben sestavni del življenja, vsaj tako pravijo. Sončni žarki so oznanjali poletni čas. Nekega dne se je črnolaso dekle odpravilo s svojo najboljšo prijateljico na poletno delo čez bližnjo mejo. Delovno mesto je sledilo na hribčku v idilični naravi in sicer v gostilni »Frische Luft«. Ali je bilo v gostilni resnično začutiti sveži zrak po navedbah imena gostilne, nikoli ne bomo izvedeli. Tako sta ti dve šolarki preživeli naslednja dva tedna v kuhinji in »za šankom«. Šef oz. »der Chef« je imel več kot briljantno zamisel, in sicer črnolasko z lepim videzom in brez tujejezičnih sposobnosti za natakario in drugo, malo bolj okroglo z odličnim znanjem nemščine, v kuhinjo. Logika razporeditve delovnih mest je bila več kot očitna. Za razvajeno debeluško, ki je dobila doma od babice vsak dan zajtrk v posteljo, je bil štedilnik prava uganka. Sledil je zažgan zrezek za zrezkom. Tudi lepotička se pri naročilih gostov ni prav nič bolje znašla. Za predjed se je servirala sladica, sledila je solata, nato juha in na koncu glavna jed z zažganim zrezkom po zaslugi odličnih kuharskih sposobnosti mladenke. Sledilo je glasno vpitje šefa in kritika. Kljub temu je bila gostilna polna, saj so gostje

radi prihajali v kaos. Začelo je primanjkovati skrivnostnih začimb, kot je čebula. »Wir brauchen Zwiebeln,« je ukazovalno dejal šef in črnolaso dekletu napotil v klet, kjer se je nahajala zaloga hrane. Dekle je prišlo v klet. Prostor je bil obdan z vsemi raznimi dobrotami. »Le kaj je Zwiebel?« si je mislilo dekletu. Začelo si je ogledovati zaboje ter upalo, da bo nekje že pisalo »Zwiebel«. Delo je bilo naporno, dekletu je v trenutku odtavalo v druge misli in si privoščilo dolgo pavzo. Črnolaska se je usedla na zaboj, si privoščila grizljaj banane ter se čez nekaj časa začela spraševati, le zakaj je že v kleti. Šef je z močnimi koraki prispel v klet, videl dekletu, našel t. i. »Zwiebel« in dekletu pred nosom pomolil čebulo ter dejal »Das ist Zwiebel!« Tako si je dekletu za vse večne čase zapomnilo, kaj je pomeni ta neznanka »Zwiebel« v nemški različici. V popoldanski času so v gostilno prihajali stalni gostje, ki bi jih lahko poimenovali »neozdravljivi kroniki«. »Einen Spritzer, bitte!« je naročil gost. Črnolaso dekletu se je obrnilo za blagajno in pogled usmerilo v zgornje police, ki so bile polne alkoholnih pijač. »Le kje piše Spritzer?« si je mislilo dekletu. Na nobeni steklenici ni pisala zaželena alkoholna pijača. Gost je postal neučakan in doumel, da dekletu nima pojma kaj je »Spritzer«. Tako je dekletu naročil, da v kozarec natoči pol belega vina in pol mineralne vode. »Voilà Das ist Spritzer!« je vzkliknil gost. Tako je bila rešena še ena zakomplicirana uganka. Nekega večera ob zaključku dela je bila blagajna, ki je bila polna zaslužka, v gostilni odprta. Dekletu sta pospravili stvari, odnesli smeti in se ustrašili odprte blagajne, ki je kar strmela vanju. Blagajna ju je ogrožala kot pošast in tako sta jo kar se da hitro zaprli in odšli spat. Sledil je nov delovni dan, ki se je spreobrnil v pravo zabavo. Šef je bil zelo organiziran, pošten možakar in »človek za vse pri bajti«. Njegova žena je bila pravo nasprotje. Živela je po načelu »dan je noč in obratno«. V sozeski je veljala za pravo »kockarko«. Njen vsakdan je potekal tako, da je ponoči igrala poker in porabila težko zaslužen denar svojega moža. Čez dan je bila odsotna, saj si je bilo potrebno po naporni noči »napolniti baterije« za naslednji poker obračun. Zakonca sta imela majhno dekletu, ki se je počutila odrinjeno. Tako je šef predlagal svojima mladima delavkama, da imata lahko prost in plačljiv delovni dan, če njegovo hčerkico peljeta na jezero. V gostilni vendarle ni tako sveži zrak kot ob jezeru. Dekletu so spakirala torbo, brisače in kopalke ter cel dan uživala na soncu in v kopanju. Tudi majhna dekletu je bila zelo srečna, saj jezera do sedaj še sploh ni videla.

Dekletu sta postali v okolici zelo priljubljeni. Ob jezeru sta srečali mladi bogat par, ki je imel svojo jahto, na kateri so bile organizirane »zabave leta«. Povabljeni pa so bili samo pomembni in znani obrazi. Mladi dekletu sta paru zatajili svojo pravo starost in se bahali, da živita v bližnjem hotelu in sta na luksuznem dopustu. Ker sta izžarevali posebno šarmantnost in edinstvenost, sta bili naslednji dan povabljeni na zabavo na jahti. Prijateljici sta naslednji dan ob dopoldanskem času pometali pred »Frische Luft« in sanjari o tem, kaj bosta oblekli na zabavo in katero popularno zvezdo bosta srečali. Zaradi pretirane zatopljenosti v domišljijiski svet nista opazili bližajočega se para. Slišali sta znan glas, se obrnili in zagledali mladi bogati par, ki si je očitno želel svežega zraka in seveda tudi kosila v »Frische Luft«. Dekletu sta se sramovali svojih »pepelkastih oblačil« ter z metlo odhiteli v notranjost gostilne. Iz zabave tako ni bilo nič, saj je bila prava identiteta deklet razkrinkana.

Mladi delavki sta se začeli privajati na delo in po določenem času sta bili že pravi »mojstrici« na svojem področju. Iz kuhinje je začelo dišati po okusni in končno prebavljivi hrani. Tudi črnolaso dekletu »za šankom« si je začelo skrbno zapisovati vsako prazno steklenico rednih gostov. Šef je bil človek, ki je verjel v besede sočloveka in v poštenost ljudi. Tako je verjel izjavam gostov, koliko so tistega dne popili. Ob izdaji računa so se gosti v notranjosti začeli smejati in proslavljali svoj lažnivi uspeh glede opojnosti. Goljufivosti je bilo konec, ko je črnolaso dekletu opozorilo šefa, da informacije niso relevantne. »Kako pa veš, koliko so popili?« jo je vprašal šef. »Enostavno vem,« je skromno odgovorilo dekletu in skrilo beležko za hrbet. »Kaj skrivaš za hrbtom?« je dejal šef in dekletu vzel beležko iz rok. Ker črnolaso dekletu še vedno ni izboljšalo svojih tujejezičnih talentov, se je začelo posluževati svojih risarskih sposobnosti. V beležki so bili narisani razni moški obrazi, nekateri z brki, drugi z očali in spet tretji s plešo. Pod obrazi pa so bile številčno prikazane steklenice po načelu vsak obraz ima svojo steklenico. Sledil je glasen smeh šefa, ki je odmeval po celotnem prostoru. Beležka je služila kot dokaz »za grehe gostov«. Računi so bili od tega dne vedno pošteno poravnani in mladi dekletu nista bila nikoli več podcenjeni.

Zaslužek mladih deklet se je iz dneva v dan večal. Po dveh tednih in po dolgem štetju prihrankov sta prišli do zaključka, da imata dovolj prihrankov za zaslužen dopust na morju. Spakirali sta kovčke in šefu rekli »Adieu«. Šef, drugače zadržan človek svojih emocij, je planil v jok in na kolena ter prosil svoji delavki, naj ostaneta. V svojem življenju še ni imel tako pridnih in poštenih zaposlenih, kot sta bili ti mladi neizkušeni dekletu. Mlado srce je pač mlado srce in se mora odpraviti novim pustolovščinam nasproti.

Prijateljici sta se odpravili na morje. Pred morjem je sledilo naslednje postajališče – priznan frizerski salon

v Ljubljani. Kot grofici s polnimi denarnicami sta si privoščili najdražjo frizuro. Sreča s frizuro nikoli ni bila na strani deklet. Prijateljici sta bili zelo nezadovoljni s frizuro, o kateri sta kramljali celotno pot od Ljubljane do Pirana. Potnik, ki je sedel za njima, si je želel oglušeti.

V mladih odraslih letih se je frizura črnolasega dekleta vidno izboljšala. Nekega dne, ob čakanju na železniški postaji, so ti prekrasni črni lasje pritegnili pozornost znanega slovenskega pevca, ki je dekletu obljubil, da bo napisal pesem o črnolasem dekletu. Na radiu se je tako slišalo: »To je bilo dekle črnih las ...«

Zlom svetlobe

Goran Gorjup

Sončni žarki so prodirali skozi rahlo meglico in obsijali puščavo. Rumenkast pesek, ki je bil videti kot zlato, mu je bil vedno pri srcu.

Spominjal se je otroštva, ko je skupaj z ostalimi otroki iz vasi tekal po teh peščinah. Že navsezgodaj, po prvi molitvi. Družina je bila številna in odšel je v mesto k stricu. Bil je priznan učenjak in z veseljem je znanje prenašal na nečaka. Na univerzi je prišel v stik s skupino radikalnih študentov. Zagovarjali so nevmešavanje zahodnih sil, predvsem Američanov, v notranje zadeve arabskih držav. Razlog je bil nafta, črno zlato, ki poganja svetovni stroj. Vsi govori politikov o demokraciji, človekovih pravicah in druga besedna navlaka so bili namenjeni izjavam za medije. Vsak, ki je znal misliti s svojo glavo in odprtih oči pogledati okrog, je brez težav videl resnico. Ahmed je tako spoznaval strahote vojne na eni strani in patriotizem muslimanskih narodov na drugi. Afganistan, okupacija Iraka, situacija v Libiji, Sirija! To je bilo le nekaj dogodkov, ki so oblikovali njegovo miselnost in pogled na svet.

Sveto vojno proti zavojevalcem je zahteval tudi Koran in on je hotel biti del nje. Zahodnjakom je želel vrniti vsaj del gorja in opustošenja, ki so ga prinesli v njegovo domovino. Tako je prišel v skupino, ki se je urila v začasnem kampu sredi puščave. Uporaba orožja, eksploziva, izdelovanje peklenskih strojev. Seveda so jih seznanili tudi z zahodnjaškim načinom življenja, s pohlepom po materialnih dobrinah in družbenem uspehu. Tega ni nikoli popolnoma razumel. Živel je v skromnosti, vendar ni nikoli trpel pomanjkanja. Zakaj potem ljudje hočejo vedno več in več?

Urjenje se je počasi bližalo koncu. Takrat jih je prišel obiskat priznani voditelj organizacije. Posedli so po pesku, obsijanem z žarki zahajajoče žareče krogle. Toda Ahmed tega ni opazil, ves uročen je strmел v govornika. *Džihad, sveta vojna proti nevernikom! Z brezobzirnim bombardiranjem ubijajo naše ženske in otroke! Njihova kri je nedolžna! Hlepi, kriči po maščevanju!* Zamislil se je nad besedami in šele tedaj videl oranžno rdečo žogo, ki je počasi izginjala za zahodnimi obronki sipin. Kot v sanjah je slišal vzklike navdušenih borcev, ki so pozdravljali govorca. V njem pa se je razraščala odločitev. Kot voda, ki prestopi bregove, se razlije in iz peščene pokrajine čez noč naredi zeleno oazo.

Naslednji dan je poiskal poveljnika. Povedal mu je svojo željo. Postati želi mučenik. Okupatorjem je treba vrniti dolg! Nihče jih ni klical v njihovo deželo, še manj vabil! Tako je strumno stal in gledal naravnost predse. Poveljnik ga je opazoval nekaj trenutkov, potem pa vzel telefon in poklical.

Ko je končal, mu je ukazal, naj vzame svoje stvari. Čez deset minut je pripeljal terenec in Ahmed je prisedel. Vožnja ga je kmalu uspavala. Predramil se je šele, ko sta se ustavila pred neznano zgradbo. Kraja ni poznal, toda moralo je biti veliko mesto. Povsod so bili ljudje, reke vozil. Voznik mu je namignil proti vratom. Ahmed je izstopil, pobral svojo opremo in se poslovil. Na trkanje mu je odprl bradat možak. Vstopil je v prostor, tam je bilo že več mladeničev. Vsi njegovih let. Sreballi so vroč čaj in tudi njemu so dali kozarec. Prikazal se je bradač in jih nagovoril. Razložil je, da bodo šli kot študentje s ponarejenimi dokumenti v ZDA in Veliko Britanijo. Tam se bodo posamično ob različnih urah morali oglasiti na določenem naslovu. In dobili nadaljnja navodila.

Družini je napisal poslovilno pismo. Starša, brate in sestre je prosil, naj molijo z njim. V družbi mladcev istih misli se želi boriti proti vsem, ki so prvi prelili kri. Namenil jim je zadnje misli in najlepše želje. Tudi oni naj ga ohranijo za večno v svojih srcih, kajti tisti, ki živi v spominih, nikoli ne umre.

Naslednjega dne je preko Frankfurta odletel v Anglijo. Večino poleta je razmišljal. Ob pristanku je videl velike zgradbe. London, njegov cilj! Pobral je prtljago in odšel proti policistom. Pri kontroli ni imel težav. Uniformiranec ga je motril izpod čela, mu postavil nekaj vprašanj o namenu potovanja, potem pa odtisnil žig v potni list in pomignil, da gre lahko naprej.

Poiskal je taksi in vozniku povedal naslov. Šofer je bil po videzu Arabec, zato se je Ahmed udobno zleknil na sedežu in opazoval okolico. Zahodni način življenja. Kmalu sta se pripeljala do cilja. Plačal je in potrkal na vrata. Neznanka mu je molče odprla in ga povabila, naj vstopi. Peljala ga je v prostor, ki je bil na prvi pogled pisarna. Miza, fotelj, nekaj stolov, računalnik, telefon. Moški se je obrnil. Rokovala sta se in objela. Predstavil se je kot Masur, potem pa mu pokazal načrt mesta. Več objektov je bilo obkroženih z zelenim svinčnikom. »Tvoj

cilj je restavracija McDonald's na Piccadilly circus. Jutri točno ob dvanajstih moraš opraviti nalogo!« mu je razložil. Ahmed je pokimal. Masur mu je v jedilnici natočil čaja. Prišla je ženska in ga vprašala, če želi večerjo. Opravičil se je, ni mu bilo do jedi. Ker je bil utrujen, mu je pokazala sobo in ga pustila samega. Legel je in kmalu zaspal. Živo je sanjal svoje otroštvo, prijatelje, peščene sipine.

Navsezgodaj je odšel v kopalnico. Obredno umivanje je opravil v tišini. Ko je končal, se je obrnil proti Meki in molil. Videl je, da sta tudi gostitelja že pokonci. Sedli so v jedilnico in skupaj popili kavo. Na mizici je bil pas z eksplozivom in žico, ki je vezala sprožilec. Masur je opazil njegov pogled. Razložil mu je, kako ga prime v roko in pritisne na gumb. Razumel je, o podobnih napravah se je poučil v kampu. Ure do poldneva so hitro minevale. Nadel si je razstrelivo. Čezenj je oblekel ohlapno jakno, ki mu je segala do bokov. Masur je dvignil telefon in poklical prevoz. Ahmed je vstal in se poslovil.

Ko je taksi prispel, je sedel, še zadnjič pogledal moškega in žensko in pokimal. Taksistu je povedal naslov, kamor se je namenil. Bil je pomirjen in misli so bile čiste. Pred McDonaldsom je plačal in zamahnil z roko, ko je voznik hotel vrniti preostanek.

Vstopil je skozi vrata v značilen vrvež polnega prostora. Otroci, odrasli, belci, temnopolti. Začutil je kapljo znoja, ki mu je od senc spolzela mimo levega ušesa. Čemu sedaj to? Sploh ga ni bilo strah. Toda očitno je bilo to v njegovi podzavesti ali pa je bilo pretoplo. Med hojo proti velikemu pultu je opazil malčka, ki se je igral s figurico Jake Racmana. Sredi največje skupine je Ahmed izvlekel sprožilec iz žepa in z vsem glasom, ki ga je premogel, zavpil: »Alah akbar!« Pritiska, ki je sprožil eksplozijo, se ni več zavedal.

Zelena svetloba mu je zagrnila misli in počasi ugasnila.

Krasna nova Evropa

Nika Gregorin Juranovič

/Preambula/

Njeno veličanstvo kraljica Krivice, njegova kraljeva visokost vojvoda Laži, predsednik Republike Časa ter predsednik Republike Estetike, trdno odločeni, da se svečano zavežemo k skupnim vrednotam, miru in strpnosti, da se združimo in sobivamo, da ravnamo po etično sprejemljivih načelih.

Mi, ljudstva združenih kraljevin in republik moramo v te namene poglobiti integracijo, povrniti mir v bit in ustroj Človeka, izhajati iz univerzalnih pravic in slediti roki Pravice. Mi, ljudstva združenih kraljevin in republik smo sklenili zapisati novo podobo Evrope in iz novega temelja zgraditi Krasno Novo Evropo.

Izhajajoč iz Temeljnih ustavnih listin Kraljevine Krivice, Vojvodine Laži, Republike Časa in Republike Estetike, ki so v skladu z mednarodnih pravom ter v skladu z zgodovinskim načelom skupnega izvora in pravice vseh evropskih narodov do mirnega soobstoja, sprejema Skupščina Krasne Nove Evrope ta dokument, Ustavo Krasne Nove Evrope.

I Zapisano pismo

Soufiane se je premaknil že dvaindvajsetič to noč. Nemirno se je prestopil. »Père, smo še daleč?« je vprašal z mehkim glasom. Xavier je nemalo stran s palico premikal listje in drezal v od vročine zatrdelo blato na tleh. »Ne vem.« Zopet je zavladala tišina. Mučna tišina, ki je ustvarjala napeto atmosfero že dolgo časa. Predolgo. »Jutri bomo krenili dalje in si poiskali novo zatočišče. Tu ne moremo več ostati.« V daljavi se je zaslišal jok. Soufiane je mirno nadaljeval z vprašanji: »Pourquoi?«. »Dovolj!« je jezno zarenčal Xavier. Čeprav je imel pogled uperjen v tla, kamor je bezal s palico, so mu oči bliskale od besa. »Nihče si ni predstavljal tega. Zaspil zdaj.« Soufiane je zdaj nejevoljno zamomljal in se vrnil k ostalim. Tiho se je namestil na topla tla in se stisnil med ostale. Iz dneva v dan je naraščal nemir v njem in težko je zaspal. Obraz je imel umazan, roke zgarane. In zopet je imel te sanje, ko je slekel svojo kožo ...

Dvigal se je v soju barvnih utripajočih luči. Dvigal se je vedno više in udi so mu breztežnostno viseli ob telesu. Glas v njem je zavpil »višje, višje!« Počasi se je dvigal pod nebo, a ni bil sam. Poleg njega se je nad Krasno Novo Evropo dvigalo na stotine umetnikov iz celega sveta. Vsi oblečeni v svoje pisane plašče iz debelejšega filca, okrašeni z naborki iz tilta, podloženimi rameni in nekateri z viktorijanskimi čipkastimi ovratniki. Vsi so lebdeli in razpravljali o resničnostni teži aktivistične države in ustvarjali aktualno družbeno ozračje. Soparno. Soufiane je bil v tem preveč osupel, da bi pomislil, kaj pomeni aktivistična država. Edini se je nemo premikal med avantgardnim zborovanjem in osuplo opazoval, kako so se pisani plašči pomešali in ustvarjali čudovite barvne spektre. Jakost pogovora je naraščala, barve glasov so se mešale in počasi spreminjale zvoke v beli šum. Sopara je naraščala in prehajala v fazo nevzdržnega. Soufiane se je pod rumenim plaščem iz filca potil in v vsako sekundo, ko se je dvigal višje in višje, je vročina postajala vedno hujša. Od nekje se je vzela muha in mu silila v obraz. »Presneta muha!« si je mislil in z roko histerično mahal okoli obraza, da bi jo napodil. Bolj je mahal, bolj se je potil, višje se je dvigal in postajalo je vse bolj soparno. Z zadnjim zamahom pa je izgubil ravnotežje, s katerim se je ohranjal na nebu, in zdrsnil. Za delček sekunde se je vse ustavilo, vse potihnilo. Pisani avantgardi so zaprli usta in nepremično obstali, Soufiane pa je kot v upočasnjenem posnetku počasi nezavestno med njimi padal nižje in nižje ...

Zbudil se je ves prepoten in hlastno vdihnil umazan zrak. Sopara opoldanskega dne se bo zdaj zdaj prelevila v hud poletni nalive in drugi so se že pripravljali na nevihto. Utrjevali so šotore in prinašali plastične prevleke. Med nerazumljivi jeziki nešteti ljudi so se mešali klici, vpitje in hitenje. Xavier je že spakiral njihove stvari in čakal pod tendo: »Po nevihti se premaknemo naprej. Če bo šlo vse po sreči, bomo že jutri prečkali mejo Nove Krasne Evrope«. Soufiane se je glasno zasmel. Pa ne od veselja, pač pa, ker je beseda že zvenela tako sarkastično in cinično. Xavier je ostro pogledal sina. Njegov pogled je lahko povedal več kot tisoč besed. Sam je bil že preveč izčrpan od poti in prepoln skrbi. Soufiane se je hitro zresnil in izkazal svoje spoštovanje z rahlo sklonjeno glavo. Spretno se je obrnil, da so črni kodri zdrsnili s čela na stran, in se vrnil na svoje mesto. Na dnu stare usnjene torbe je našel zmečkan kos nepopisanega pergamenta in vzela pisalo. Odločil se je, da zopet napiše pismo. Na svojem ležišču se je namestil udobno, kolikor so pač okoliščine to dopuščale, in se v delčku sekunde preselil v svoj domišljjski svet. V tem pismu ji bo opisal svoje sanje in ji sporočil, kako napreduje popotovanje.

Zatopljen v izbiro pravih izrazov ni opazil, da se je zunaj stemnilo, in na izropana tla so začele v intervalih padati debele kaplje, ki so pronicale v zemljo in ji dajale novo življenje. Medtem pa je ideja Nove Krasne Evrope, ki bo nastopila z jutrišnjim dnevom kot del realnosti, vsem v begunskem kampu potihom dajala upe obljubljenih sanj. Misel, da bodo jutri po toliko časa odprli vrata mogočnega obzidja Trdnjave štirih združenih držav, se je zdela že skoraj težka. Vendar obljubljena dežela jih čaka.

II Vojudina laži: Sprejem in ponarejene poverilnice

V prvem tednu je bilo potrebno opraviti vse formalnosti. Kralj Laži namreč ne dopušča nobenih izjem pri izdaji papirjev, sploh pa po njegovem prepričanju zapisana beseda ureja svet. Vrsta je bila dolga, a ljudje so potrpežljivo čakali. Vsako migracijsko skupino so že na mogočnih vratih Trdnjave Evrope, ki je bila bogato varovana z militantnimi vodji visokega reda in je predstavljala vstop v Novo Krasno Evropo, razbili in ljudi enakomerno razporedili po njenih republikah in kraljevinah, kot so to določale kvote v šestem poglavju Ustave Krasne Nove Evrope.

Končno je na vrsto prišel tudi Soufiane. S plašnim korakom je stopil čez čakalno črto, za katero se je vila neskončna vrsta. Avtomatska vrata so se mu odprla in vstopil je. Bilo je, kot bi vstopil v začaran dvorec. Desetmetrski stropi, sivi, a bogato okrašeni stebri v slogu korintskega reda in dolg hodnik na koncu dvorane, ki se je končal s tunelskim vidom, nad njem pa se je bohotal vsaj poltonski kristalni lesteneč, ki je zaradi počasnega vrtenja odseval svetlikajoče se svetlobne iluzije. Državni uslužbenci so v svojih okencih rutinsko opravljali svoje delo in bili pri tem nad vse učinkoviti. »Suivant, s'il-vous-plait!« je pleho zahrumelo iz majhnega zvočnika. Soufiane je stopil k okencu številka 14. »Želite prosim?« je na drugi strani stekla nezainteresirano izdabila starka s kvadratnimi očali, ki so ji počivala na privihani konici nosu. Mladenič se ji je toplo nasmehnil, da je pokazal bele zobe in ji pod odprtino pomolil papirje. »Rad bi zaprosil za azil.« Starka sploh ni poslušala, ker je opravljala eno in isto delo že od sedmih zjutraj tega dne, in je začela brskati po ponujenem šopu papirjev. »Ne bo v redu.« Soufiane je debelo pogledal. »Ravno danes so nam sporočili, da je vaš diplomatski predstavnik, pri katerem ste na konzulatu v vaši državi izvora pridobili vizum, predal ponarejena akreditivna pisma.« Soufiane ni razumel niti besedice, zato je ostal tiho in starko še naprej debelo gledal. Ta je, ne da bi Soufiana sploh enkrat do sedaj pogledala, vzela velikanski žig, ga silovito povaljala v blazinico s črnilom in ga hitro in krepko odtisnila na Soufianove papirje. »Tako, vaši dokumenti ostanejo pri nas. No, sploh pa so neveljavni,« in naprej je veselo zdrdrala: »vendar brez skrbi mladi mož, za vas imamo izjemno rešitev.

Stopite prosim do gospoda Daytona. Sam vam bo v kratkem pripravil dolgoročni sporazum in nad vse super rešitev. Njegova pisarna se nahaja na koncu hodnika levo.« Soufiane je zmedeno stal pri okencu in začudeno gledal žensko, še zmeraj pa ni izdaval besedice, deloma zaradi presenečenja, da so njegovi dokumenti neveljavni in sedaj odvzeti, deloma pa zato, ker realno ni vedel, kaj naj bi žensko vprašal. »No, gospod, premaknite se že enkrat prosim, ne vidite, koliko ljudi še čaka na izmišljene laži!? Tratite moj dragocni čas učinkovitosti!« Pritisnila je na majhen gumbek, da je zasvetila rdeča lučka in se zadrila v mikrofon »naslednji prosim!«

Gospod Dayton je bil nad vse prijazen možakar. Vsaj Soufianu se je zdel, čeprav je govoril v njemu nerazumljivem jeziku. Dayton ga je posadil na mehke usnje in snežno bel kavč, mu nalil čaja, sam pa se je pred njih sprehajal gor in dol, levo in desno in od časa do časa sklenil roke malce pod višino prsi in z dlanmi oblikoval mali, navzdol obrnjen triangel. Govoril je zelo hitro in glasno, med stavki ni puščal časa niti za vdih, tako da je bilo nemogoče vmes zastaviti vprašanje. No, tako ali tako Soufiane ni imel namena zastaviti vprašanja, saj mu je bil predmet razprave oziroma Daytonovega monologa povsem nerazumljiv. Uporabljal je neke tuje sofisticirane izraze in Soufiane si je v majhen blokeč, ki ga je hranil v žepu, uspel zapisati nekatere izmed njih: *evocirati*, *mistična interiornost*, *de iure*, *namensko sproduciran demokratični deficit*, *druga prostor-čas dimenzija*, *integrirati*, *supranacionalnost*. Zelo pogosto pa je poudaril, da »bo s TO dolgoročno rešitvijo sleherna dvojnost odpravljena«. Soufiane se je počutil zadovoljnega, saj je bil po dolgem času lepo postrežen, hkrati pa je gospod zanj očitno z veliko vnemo pripravljaval rešitev. Zleknil se je nazaj v naslonjaču in nadalje poslušal besede, ki jih je z naglico zadovoljno drdral okrogel možič, ki se je prestopal pred njim in zdaj spet opletal z rokami. Naenkrat pa je Soufianu postalo toplo, glava se je zdela težka in slika je postala meglena. V glavi so se besede, ki jih je izgovarjal Dayton, naenkrat zdele težke in počasne, vse se je odvijalo sila počasi. Glas gospoda Daytona je postajal vse glasnejši, že hrupen in besede so vse bolj rezale dotlej prijeten sprejem. Soufiana je zbolelo v sencah in v hipu se je moral prijeti za glavo. Mukoma je odložil šalico čaja na bližnjo mizico. Čaj. Vid se mu je bolj in bolj ožal, veke so postale težke in mrak se mu je spuščal na oči. Naenkrat se je

spomnil, da ji je pozabil poslati pismo. Če bi le lahko, bi vzel sedaj papir in svinčnik ter pisal. Ker mu je telo in glavo zvijalo v krču, si je potihem rekel, da bo to storil jutri. Dayton pa je stal pred njim, se še naprej pomenljivo smehljaj in z desnico segel po telefonu. Soufiane je omahnil na fotelju in se zazibal v trden spanec. In zopet je imel sanje o pisanih plaščih nad Evropo ...

III Kraljevina krivice

Med tem ko se je Soufiane ravno zbujal v neki stari, temni, zapuščeni telovadnici, napolnjeni z maso ljudi, ki je krepko presegala kapacitete, je Xavier pričel z iskanjem dela v Kraljevini Krivice, kamor so ga razporedili ob prečkanju meje. Jezik je bil sicer velikanska ovira, vendar se je zanašal na praktično izkazovanje svojih sposobnosti. Na Uradu za zaposlovanje se je nad vhodom razprostiral velik napis v preveč kičasto zavitih črkah, ki je izgledal nekako tako;

Predstavlajte si, da bi bil svet pravičen.

Z odločnim korakom je vstopil. Tudi pred njim se je odprl neskončen prostor, poln ljudi. V siv marmor oblečen podboj se je mogočno dvigal nad njim, ko je vkorakal. Ogromna dvorana je bila hladna in v njej je vladala tišina. Grozljiva tišina. Tako glasna tišina, da so ga mravljinci spreleteli po hrbtu. Pomaknil se je bliže v vrsto. Prerinil se je med drenjajočo se množico ljudi, zavito v čisto tišino. Pri tem je opazil, da so vsi sklonjenih glav, obrazi pa so jim bili obsijani z nekakšno umetno svetlobo, ki se jim je odbijala od motnih oči. Vsi so se lahko zaletavali drug v drugega in vsak je zatopljen v svojem svetu s prstom tapkal po svetlobnem ekrančku, ki je žarel na njihovih hrbtnih straneh dlani. Xavier si je ogledal lastno roko. Podrobno si je ogledoval lastno zapestje, ga obračal gor in dol, a vendar ni našel gumba, ki bi morebiti prižgal takšen zaslon tudi na njegovi roki. Drenjal se je med ljudmi in skušal poiskati konec vrste. Kaj kmalu pa je ugotovil, da ljudje stojijo v neurejenem redu, zato brez pomoči ni moč najti zadnjega v vrsti, da bi se postavil za njim. Malce plah je stopil do neke ženske, ki je brezizrazno zijala v premikajoč se film, ki se je kot vgrajen vrtel na njeni roki. »*Excusez-moi, madame!*« Njegov glas je zarezal v grozljivo tišino, tako da se je Xavier ustrašil lastne barve glasu. Odmev, ki je sledil v treh intervalih, se je pretakal po delih megalomanske dvorane, da so se zatresle luči in svetloba je trikrat utripnila. Xavierja je navdal strašen občutek majhnosti in tujosti, še bolj kot se je tako ali tako čutil tujega. Vendar ni izgledalo, da bi kogarkoli od tisočere množice karkoli zmotilo. Še naprej so ostali zatopljeni v svoje roke z vgrajenimi ekrani in prav nihče se ni zdrznil. Xavier se je potihem odkašljaj. Tudi to ni vzbudilo njene pozornosti. Še nekaj časa je stal zraven in si jo je, v upanju, da ga bo opazila, natančneje začel opazovati. Imela je mišje rjave lase, spete v dolgočasno figo, preprost siv suknjič in dolgo krilo, ki ji je z rumenim pasom stiskalo ozke boke. Njena koža je bila kot povoskana, njene oči so bile utrujene in blede modre, v njih ni bilo zaslediti niti enega čustva. Xavier je pomislil, da z ženskami iz njegove dežele ne deli niti ene skupne fizične lastnosti, kar mu je spet vzbudilo neprijeten občutek tujosti. Zdrznil se je in si rekel, da ravno danes ne potrebuje tega presnetega občutka. To mu je vlilo nekaj samozavesti in ponovno se je zavedel svojih izjemnih sposobnosti, ki so jih v njegovi domovini pri delu tako hvalili. Tedaj pa je znižal pogled, da bi si ogledal še njene čevlje. S tihim vzklikom je osupnil, ko je videl, da ji ob gležnjih stoji prav majhen otrok, pravzaprav miniaturo. Tako čudnega otroka še nikdar ni videl. Z malo ročico se je oklepal mame okoli gležnja, na tej ročici pa je že bilo videti še majhen, bled ekran, ki še ni svetil s polno svetlobo. Oblečen je bil v moder pajac, na glavi pa je imel smešen klobuček. Xavier je pomislil, da je ta pajac edino oblačilo, ki ta prostor polni z nekaj barve in življenja. Na tem pajacu pa je počival napis s črkami tako majhne velikosti, da ga je bilo komaj razbrati: Ta komponenta je del celote. Xavierju ni dalo miru, da je na tem otroku še nekaj čudnega. Zazrl se je po velikem prostoru in opazoval. Tedaj ga je prešinilo. Izmed vseh teh številnih ljudi, edino mali otrok ni imel obraza, obsijanega z umetno svetlobo. Edini je gledal drugam in ne navzdol v vgrajeno napravo na lastni roki. V tem pa se je otrok zdrznil in svoj pogled uperil naravnost v Xavierjeve oči. Xavierju so se zašibila kolena, zakaj otrokov obraz je bil prekrit s prosojno črno mrežico, ki se je pripenjala na klobuček in je segala vse do vratu. In vendar je pod to mrežico začutil nekaj, kar je dišalo po obupu in vdanosti v sistem. Xavierja je po hrbtu oblil hladen znoj in odločil se je, da se kakor hitro se le da, premakne. Izbral je strategijo vrivanja, ki je iz svojih domorodnih krajev sicer ni bil navajen, vendar se mu je zdaj zdela to primerna rešitev, da ne troši svojega časa na tem morbidnem kraju. Dvignil se je na prste, da je nad glavami v daljavi zagledal okence, kamor se je imel namen odpraviti. Za čuda ni bilo pri okencu nikogar, ki bi bil na vrsti. Xavier je sedaj pomislil, le kaj za vraga vsak izmed ljudi v dvorani čaka. Po drenjanju med tihimi postavami in konstantnemu ponavljanju 'oprostite, oprostite', se mu je le uspelo preriniti do črte, ki je zaznamovala ločnico med čakajočimi in potencialno stranko pri okencu. Še enkrat se je zazrl po prostoru in od tišine mu je že postalo slabo. Spoznal je, da ga pravzaprav nihče ne opazi,

pa tudi nihče se ne zanima zanj, in sam sebi se je zazdel kot bebec, da se vsem vljudno opravičuje. Zjezil se je in z odločnim korakom stopil naprej, da je peta udarila v marmor in so trije koraki glasno odmevali po prostoru.

»Pozdravljeni, kako Vam lahko pomagam?« se je na drugi strani v pol temi z dokaj prijaznim glasom oglasila čokata postava. Xavier je samozavestno odzdravil: »Dober dan. Sem nov v mestu in iščem delo. Morda mi lahko pri tem pomagate?« »Oh seveda, saj to je naša sistemska naloga,« je razposajeno zaklicala postava. »Dokumente, potrdila, listine in podobno predložite sem,« in pokazal na režo v okencu, nad katero je bil pomečkan listek, na katerem je roko napisano pisalo SEM. »Vaše kompetence, dosedanje delavne izkušnje in reference pa sem,« in z drugo roko pokazal na sosednjo režo, kjer je tudi pisalo SEM. Xavier je v vsako režo odložil le po en, komaj do polovice popisan list. Gospod na drugi strani je vzel papirja in ju pričel brati. Spet je nastopila mučna tišina in Xavierju se je zdelo, da čaka že celo večnost. Sopara je bila težka in moral si je odpreti vrhnji gumb bele srajce, ki se je zapenjal ravno pri vratu. Naposled se je gospod oglasil: »Ha, pa saj se šalite, gospod. Saj vi ste vendar tujec«. Xavier je izbuljil oči. »No, ne zamerite mi, ampak, no, izgledate tudi nekako d-r-u-g-a-č-e.« Zadnjo besedo je prav razločno in počasi črkoval. Xavier je še vedno začuden stal na drugi strani okenca in ni vedel, kaj naj odvrne in kam vse to vodi. Premolk si je gospod na okencu očitno napačno interpretiral in nadaljeval: »No, gospod Tujec, me sploh razumete? No, pa saj me to ne preseneča. Že takoj sem v vaši govorici začutil ta tuj naglas. Nič hudega, lahko vam to pisno obrazložimo v vam lastnem jeziku, samo malce bo za počakati. Upam, da sploh znate brati.« Spet tišina. Po premolku se je Xavier nemočno oglasil: »Pa saj to je krivica!« Postava v poltemi ga je hitro prekinila: »Oh ne gospod, to ni njeno visočanstvo, kraljica Krivica. Tu smo le njeni namestniki.«

Xavier je osupel ostal brez besed. Pogledal je na broško z imenom, da bi človeka lahko bolj osebno nagovoril in nadaljeval s prijavo. Z nečitljivo pisavo je pisalo O-r-b-a-m, čeprav za zadnjo črko ni bil prepričan, saj je bila broška tam popacana. »Poglejte gospod O., prepričan sem, da če bi mi le dovolili, da ...« in že ga je prekinil odločen glas na drugi strani: »Vidim, da vam še ni jasno, da smo tu ekskluzivna družba. Nič ne de, v razumnem roku vas pošljem na posebno mesto, kjer vas bodo prav veseli in še dobro boste zaslužili. Za vas mesta v Republiki Krivice ni. V Republiki Časa potrebujejo ljudi vašega kova. Tudi jurisprudenca je takšna, kakršna je, se pravi krivična in globoko prepletena z vsemi segmenti naše države«. In od nekje je potegnil malo leseno kladivce in z njim odločno udaril. Xavier se je že hotel odpraviti, ko je gospod O. še veselo zavpil za njim: »In gospod, skoraj bi pozabil! Ne zmenite se preveč za naše lutke. Saj so vendarle slepe in gluhe!«

IV naslednja postaja - kjer se cedijo minute in učinkovitost

»Oh gospod Xavier, tu glavna valuta ni denar. Čas, čas je ta. V času namreč lahko meriš produktivnost in efektivnost, glavni enoti xy stoletja. Kdor ima čas, ima nadzor. In kdor ima nadzor, ima vse. Torej, čas je vse!« je bilo brati z ustnic, obrobjenih z bordo rdečo šminko. Čokata gospa z grdo iznakaženim obrazom je nadaljevala: »Vaša naloga je torej, da merite ta čas. Meritve so ključ do uspeha in uspeh je dandanes ključen, kajne? Pri tem se zagotovo oba strinjava.« Xavierju ni bilo popolnoma jasno, ali mislita isto, vendar notranja intuicija mu je zagotavljala, da skoraj gotovo mislita drugo. Sploh ker je v zadnjem času tolikokrat slišal, da je sam drug, drugačen, tuj. Gospa se ni dala motiti: »No, torej, mi še sledite? Vaša naloga je, da zagotavljate, da so vsi v sistemu. V družbi namreč ne želimo nikakršne odklonilnosti. Zato če vidite problem, dotični osebi enostavno odvzamete čas. Tako ostane ujet, v času-prostoru-sistemu, in problem je rešen. Tu je vaša ura.« Pod nos mu je pomolila ogromno okroglo starinsko uro z debelimi kazalci. Xavier je jo previdno prijel in se zašibil pod njeno težo. S straho-spoštovanjem je držal ta mehanizem nadzora in nenadoma globoko v sebi začutil neko neznano moč, gorečo željo in misel, da bo končno lahko k nečemu doprinesel in bil, tako kot ostali, učinkovit. Zrl je v kazalce in zlati kazalci so bodli vanj. Dlje kot je zrl v to čudno napravo, močnejši je postajal nov občutek. Že skoraj občutek uspeha. In občutek lastnega idividuma. Sebe. Gospa je opazila nenadno spremembo v njegovih očeh in to ji je prijalo. Kot kača se je prihulila k tlom, lahko priprla oči in skoraj z zlobnim glasom spregovorila: »Tako, tako gospod Xavier, vidim, da se hitro učite. Čas je tudi moč in moč poustvari željo po še več moči. Zelo dobro. V vas polagam velike upe in vidim, da boste zgled odličnega državljana.« Pri tem se je glasno zahehetala. Xavierja so njene besede navdale še z večjo željo po zadovoljevanju sistema in nagradi. Toliko nagrad v eni sami napravi: čas, nadzor, moč, vse. Ob misli na vse to se je glasno in zadovoljno zasmel. Lasten smeh mu je odmeval v ušesih in mu pretresel ves notranji bit. Smeh se je postopoma stopnjeval in postajal vse glasnejši in prodornejši. Nazadnje je bil odmev smeha v njegovi glavi že tako glasen, da se ni mogel več zbrati. Naenkrat se je iz delčka glave prikradel prav majhen spomin, ki je ravno takrat, kdo si ga vedi zakaj, v možganih prečkal pot po kanalih: »Père, smo še daleč?« je zaslišal sinov glas. V tem mu je ura zdrsnila iz rok in se z glasnim

žvenketom razbila. Gospa z rdečo šminko se je razblinila.

V identiteta lepote

Soufiane je pričel teči. V tem trenutku je čutil, da ga samo to lahko sprosti. Kot pero je brzel mimo polja, reke, gore, mostu. In nenadoma se mu je zazdelo, da je vse tako pusto in sivo. Na poti ni srečal žive duše, s katero bi lahko delil svoje zgodbe. Čas in prostor sta se prelivala in ukrivljala, on pa je tekel dalje. Naposled je pritekkel do roba; del zemlje je bil z tanko žico obrobjen, na vsaki strani pa sta bila dva strma klifa. Del zemlje, ki je bil obdan s to ograjo, je spominjal na prav majcen, vendar izjemno urejen vrt. Na njem se je bohotila zelena trava in tri srednje visoka drevesa, ki so ravno cvetela. Vrt je bil velikosti približno 50 kvadratnih metrov in pravilne kockaste oblike. Na levi strani se je nahajala majhna lična hiška, ki pa je bila pravcati arhitekturni presežek. Miks plastike in stekla popolno zaokrožena v okrogli kupoli, pod katero je bilo opaziti preprost lesteneč, snežno bele stene in ob strani podolgovat rastlinjak z vsemi mogočimi sortami zelenja. Hotel se je približati kompleksu, vendar je ne glede na to, s katere strani ograje je prišel, ugotovil, da se vrti v začaranem krogu in da ograja sploh nima vrat. Ko je že tretjič zaobkrožil zadevo, se je nenadoma tam, kjer je začel, pojavil majhen listek z napisom: NE VSTOPAJ – VAROVANO OBMOČJE – REPUBLIKA ESTETIKE. Soufianu ni bilo jasno, kako se je listek znašel tam, saj poprej na dolgi poti ni zagledal, kaj šele srečal koga. Odločil se je, da si bo na vsak način ogledal pisane cvetice v rastlinjaku, sploh pa vrt izgleda sicer imenitno urejen, vendar zapuščen. Zadrhl se je, da bi priklical morebitnega prebivalca hiše, vendar ni dobil odgovora. S tem se je prepričal, da daleč naokoli zagotovo ni nikogar. Odločil se je, da bo ograjo preplezal. Vendar hipoma, ko se je poprijel za vrh, da se bo povzpel čez, mu je roka začela krvaveti. Grdo se je porezal. Odmaknil se je od žičnate ograje in opazoval kri, ki je kapljala na suho travo. Rahlo se mu je zavrtelo in postal je omotičen. Nato je zaslišal prijeten in mehak glas, ki pa ga je okaral: »No, si vendar slep!? Ne vidiš napisa?« Soufiane je dvignil pogled in ostrmel. Pred njem je na notranji strani vrta stalo daleč najlepše bitje, kar ga je kdajkoli videl. Sonce je počasi prehajalo v pozno popoldansko lego in od strani je metalo senco, ki se je od njenih nog vleka čez cel vrt. In še ta silhueta je bila božanska. Iz sanjanja ga je ponovno predramil glas: »No, kaj zdaj? Znaš govoriti? Odgovori mi, kaj te je prineslo do naše republike.« Soufiane se je nerodno prestopil z noge in si pritiskal globok rano, ki ga je že skelela: »Opravičujem se, gospodična. Malo sem se želel razgledati po vašem prečudovitem vrtu, pa nisem našel vrat.« Gospodična na drugi strani je nejevoljno zavila z očmi: »Oglasite se kak drug dan. Predsednice Estetike danes ni tu. V birokratskem centru ravno sestankuje s predsednikom Ontologije, predsednikom Etike in predsednikom Epistemologije.« Soufianu ni bilo prav nič jasno, o čem govori lepotica, zato je ostal tiho. Leta je nadaljevala: »Si se hudo porezal?« Soufiane se je naredil močnega in odkimal. Sogovornica se ni pustila tako zlahka prepričati in je ostro zabrusila: »No, ne laži, ko pa od tu vidim, da si se hudo porezal. Zakaj rineš sem, ko ti napis to izrecno prepoveduje?! V naši Republiki ne sprejemamo novih!« Tedaj se je Soufiane oglasil: »Pa saj ne želim ostati. Kot že prej povedano, želel sem se samo razgledati po vašem enkratnem vrtu. Česa tako lepega tu še nisem zasledil.« Sledil je kratek premor, na kar se je gospodična le vdala: »Kakopak je to najlepše ozemlje, saj smo vendar Republika Estetike. Počakaj tam, pridem odpret, da ti oskrbim rano.«

Soufiane se je čez nekaj trenutkov nahajal na najlepšem vrtu v Evropi in najlepše bitje v Evropi ga je lepo in nežno oskrbelo. Razkazala mu je 50 kvadratnih metrov veliko Republiko, najmanjšo izmed štirih združenih držav Evrope, pa vendar s toliko naravne lepote na tako majhnem mestu, da je ne premore noben drug od svetov. In čeprav le za eno popoldne, mu je bilo prvič po vsej dolgi poti lepo. Pomislil je, da mora o tem popoldnevu tudi pisati v enem od svojih pisem. Gospodična je z nasmeškom na obrazu razlagala: »Naša Republika je lepa. Zanj lepo skrbimo. Lepo skrbimo za odnose. Združenim državam Evrope, preostanku sive celine, smo podarili samo del imena.« Soufiane je začudeno vprašal: »Kako to misliš?« Gospodična se je zasmejala: »Od kje pa misliš, da nosi Krasna Nova Evropa ime? Naš doprinos je izključno in samo za besedico KRASNA. Do vseh ostalih politik imamo namreč tako imenovan opt-out. No, razen za skupno valuto, zaradi česa smo se pravzaprav priključili.« Soufiane je ostal presenečen, ona pa je mehko zaključila popoldansko druženje: »Zapomni si samo eno, Soufiane – kdor je dober, je lep.« In v tem se je zavedel, da je ona pravzaprav edino lepo bitje v Evropi. In da je Krasna Nova Evropa pravzaprav le steklena pretveza, ki se bo zdaj zdaj razbila na milijon kristalnih koščkov, tako kot majhen kamenček, ki ga je malo prej vrgel z desnega klifa.

//Memoire de Souphiane – transformacija//

In zopet te sanje. Pisana družčina plaščev je Soufiana že čakala na nebu. Ko se je Soufiane dvignil, pa je presenečen opazil, da so avantgardni smetani plašči zbledeli. Barve niso bile nič več tako izrazite in ozračje ni

bilo tako napeto. Umetniki so mirno lebdeli in se nekako spokojno in tiho pogovarjali. Soufiana je sprememba užalostila in mu v podzavest priklicala melanholične občutke preteklosti. Odločil se je, da pristopi do enega od umetnikov in povpraša o nenadni spremembi. Od strani se je približal nekemu v dolgem rumenem plašču iz filca, ki je lebdel sam. »Oprostite prosim, zakaj je danes na zborovanju drugače?« je s plahim glasom povprašal. Plašč se je prav počasi zasukal in odvrnil z mirnim glasom: »Kaj pa pomeni drugače?« Soufiane je tako kot že stotič ostal brez besed. Glas je nadaljeval: »Ozri se no malo dol, pod nas. Kaj vidiš spodaj?« Soufiane je zaradi strahu pred višino počasi spustil pogled in z velike razdalje opazoval Krasno Novo Evropo, ki je od tu izgledala kot mala siva packa, na njenem severnem delu pa je bilo opaziti prav majceno zeleno pikico. Pomislil je, da je to zagotovo Republika Estetike in se nasmehnil. Lastnik rumenega plašča ni čakal na odgovor: »Vidiš, mi bedimo nad zbirkami materialne in duhovne kulture. Ne zanima nas le preteklo, zanima nas tudi aktualno in prihodnje. Zanimajo nas barve. Zanima nas čas in misel. Počakaj še malo, jutri bo zagotovo več časa za nov krasni dan.« S tem se je obrnil in odplaval stran.

In Soufianu so ostala pisma, nikoli poslana, zakaj kam naj to pošlje? In kaj je Krasna Nova Evropa, te z namenom združene države Kraljevina Krivice, Vojvodina Laži, Republika Časa in Republika Estetike? »Hm,« je pomislil in kratko obmolknil. »Mogoče pa je to v svoji biti le Evropa Resnice.«

Dnevnik Robina Browna

Aneja Gros

10. 7. 2223, 11.53 po zahodnoevropskem času, 125. dan

V bistvu ne vem, zakaj pišem v prozi. Po moje zato, ker sem iskal notranjo rimo na besedo »začetek«, pa me preveč boli glava, da bi lahko kaj spesnil. Tole je bolj ali manj nekakšno poročilo. (Ne bom ravno rekel, da je dnevnik, ker z dnevnikom nisem nikoli prišel čez peti dan.)

Naš »tihan boj« poteka natančno 125 dni. Živčno se premikamo do 150. dne, naš načrt pa je skoraj že izpopolnjen. Ha! 125. dan je že! To mi že mora narisati nasmeh na obrazu, kajne? Toliko časa se ljudje nismo upirali že ... kaj, od leta 2139? Vsaj mislim. Učnega načrta pri zgodovini nam je v zadnjem letniku srednje šole »zmanjkalo« na sredini 22. stoletja.

Zanimivo je, ko se takole pogovarjam sam s sabo. Robin Brown, nediplomirani anglist in gospod uporniški pesnik, se rad pogovarja sam s sabo. No, saj v bistvu ni tako hudo. Predstavljam si, da bo nekoč nekje neki novi neumnež bral ta dnevnik (mimogrede, je kdo opazil aliteracijo?) in ugotovil, da so se v zgodovini pravzaprav tepli za pravo stvar. In če nam spodleti, bomo mogoče imeli naslednike, ki se bodo borili v našem imenu ...

Pah, koga hecam? Seveda nam bo uspelo v tej vojni.

Mimogrede, koliko ljudi mora biti vpletenih v vojno, da gre dejansko za vojno? Vojna naj bi bila oboroženi konflikt med družbami, kajne? Koliko ljudi mora potem biti v neki tej skupnosti, da temu lahko rečemo družba?

Trenutno dlakocepim, kajne? Tudi prav. Naj se popravim: seveda nam bo uspelo v tem uporu.

V drugih sobah je zazvonilo. Obožujem, ko nam vsak dan zvonec točno ob 6.00, 12.00 in 18.00 pove, da je obrok (mimogrede, dragi morebitni bralec – te lahko kličem Stephan? Steve, mogoče? – temu se reče sarkazem). Zvonec me preveč spominja na šolskega in nekega dne se mi je odpeljalo, tako da sem izklopil zvočnike v svoji sobi. Če je kakšno pomembno obvestilo, bom že izvedel od Greya, pa naj on posluša zvonec in sladki glas naše predrage poročnice Jacqueline Murray (Steve, se spomniš, ko sva govorila o sarkazmu?).

Torej, Steve, dobil si ime. Hočeš še priimek? Kaj pa Rogers, ha? Tako si lahko super junak Stotnik Amerika iz 20. in 21. stoletja. Razen seveda, če si zelo proti neonacizmu in bi bil raje nekaj drugega. V redu, tudi tu se lahko česa domenimo. Umm ... ampak najprej grem jest.

11. 7. 2223, 20.23 po zahodnoevropskem času, 126. dan

No, Steve, pa je že drugi dan, kar pišem to poročilo. Ha, mogoče bi moral biti pisatelj! (Tu potrkam po lesu). No torej, moja domišljija je bila včeraj na dopustu – verjetno na Antarktiki – in nisem prišel do boljšega priimka od Winner. Oprosti.

Murrayeva mi gre na živce. Včeraj sem se močno potrudil in sestavil dve kitici dolgo himno (na temo svoboda in ponos, kot je prav klišejsko zahtevala) in danes me je poklicala k sebi in mi rekla: »V redu je, Bob. Ti mi samo še povej, kakšno melodijo ima.«

Kot prvo: nisem Bob. Tudi Bobby ne, v redu? Ugh. Ime mi je lepo Robin Brown, sva se razumela? R-O-B-I-N B-R-O-W-N. Ni težko, kajne poročnica Murray? Dajva Jackie, naučiva se črkovanja in branja.

In kot drugo: draga poročnica Jacqueline Murray, povej mi torej, kakšna je razlika med pesnikom in skladateljem? Usoda je hotela, da ne ti in ne jaz ne znava peti, torej nobeden od naju ne bi smel nastopati na karaoke večerih, prav? (Še dodatna prošnja: prosim, vzemi si to k srcu. Nimaš pojma o petju, torej nas v petkih zvečer ne muči. Dovolj je, da te slišimo po zvočnikih.)

Steve Winner, ravnokar sem ugotovil, da mogoče sploh nisi iz 23. stoletja. To bi pomenilo, da sem v tvojem času star vsaj 101 let. Če me do takrat niso ubili, me poišči. Ali pa prični hoditi po londonskih pokopališčih in išči nagrobnik, na katerem bo pisalo: »Vrnil se bom!«

Torej, hja, Steve, ne vem, ali bo v tvojih časih enako, kot je danes in/ali se sploh še učite zgodovino. Po prvi in drugi svetovni vojni v 20. stoletju je bil svet razdeljen na ne vem že ravno koliko držav. Skoraj okoli leta 2020 so pa začeli nastajati mali konflikti (bolj natančno v Evropi) in bla bla bla in ZDA s svojim predsednikom Kdo-

je-že-bil in Rusija in bla bla in ISIS in bla bla in 3. svetovna vojna in bla bla bla, juhej, in smo že v drugi polovici 21. stoletja, takoj po vojni, ko je bilo svetovno prebivalstvo zdesetkano. Revolucija tu, revolucija tam, hurej, in rezultat je nestabilnost družbe.

Iz nekdanje na več držav razdeljene EVROPSKE unije je leta 2138 nastala samo UNIJA.

Ups. Zdaj nas lepo nadzira en vladni organ, ki mu pravimo kar lepo Unijski svet s svojim mega super programom Kraljestvo. Kolikor vemo, je ta program naložen na še bolj mega super računalniku, velikem skoraj štirikrat toliko kot moja sobica, v kateri sem zdajle. In v pridevnikih mega in super ni sarkazma, da se razumemo. (Tudi v tej povedi ni bilo sarkazma (Zakaj je še ta poved v moji glavi zvenela tako preklemano sarkastično?!))

No, rečeno je, da ta mega super program in še bolj mega super računalnik (ja, ljubi se mi to tipkati na nič kaj mega in še manj super računalnik v moji sobi) zmoreta predvideti vse enačbe, spremenljivke (in podobne matematične zadevščine, o katerih po srednji šoli nikoli več v življenju nisem hotel slišati) in jih čudovito razvrstita tako, da na drugi strani enačaja pride ven način, kako kljub vsemu, kar se dogaja z ljudmi, obdržati družbo enako že od ... konca 21. stoletja? Kaj pa vem, tudi zgodovino sem imel samo za eno oceno boljšo od matematike (pomežik, pomežik).

Ne vem, koliko ti je sedaj bolj jasno, moj dragi prijatelj Steve Winner, ampak trenutno se skrivamo v rovih nekdanje londonske podzemne železnice, manj kot 30 kilometrov od prav tega še bolj mega super računalnika. Ja. Tako blizu smo. Skoraj čez cesto.

13. 7. 2223, 12.35 po zahodnoevropskem času, 128. dan

No, pa sem že preskočil en dan, ko nisem pisal poročila (zdaj lahko rečem, da je dnevnik?).

Danes je nedelja. Veste, kaj je najbolje pri nedeljah? Namesto golaža dobimo makarone. Tako je bilo, še preden sem se pridružil našemu malemu domačemu glasbenemu bendu na 34. dan. Šest dni na teden golaž. En dan na teden makaroni. Super, kajne?

Pravzaprav vedno komaj čakam na male čudežne makarone. Najraje bi jih posadil in počakal, da iz njih zraste rastlina, velika do neba, kjer bi bil grad z zlato gosko ali nekaj takega.

Ampak ne, na 128. dan nihče ne dobi makaronov! (Sicer ne vem, koliko bi lahko karkoli zraslo v moji sobici, glede na to, da mi je še neka rastlina, za katero mi ja Cat rekla, da ne potrebuje veliko svetlobe, prejšnji teden odmrla. Tako imam na mizi poln lonc zemlje, iz katerega visi posušena svetlozelena zadevščina, ki spominja na rastlino).

Zakaj ne dobimo makaronov? Ker smo se odločili, da bomo šparali z denarjem (očitno so izglasovali tri proti dva, da je električna in nakup novega generatorja pomembnejša od nakupa makaronov za 244 oseb za 3 nedelje (kolikor jih je še do 150. dne)). Grrr, kar zmrazi me.

Uh, ja, malo berem za nazaj, pa sem že nekajkrat omenil 150. dan, kajne? No, 150. dan je za našo malo skupnost zeeeeelooooo pomemben dan. Veste, na 50. dan nas je bilo že malo manj kot dvesto tu v Rovjem dolu. In zbrali smo se v en prostor, predstavili situacijo in bolj ali manj natančno povedali, kaj si želimo doseči v prihodnosti. Izglasovali smo, da se hočemo upreti proti Unijskemu svetu ter njihov mega super program in še bolj mega super računalnik zažgati na grmadi.

Mhm, toliko jajc imamo.

In ker Rima niso zgradili v enem dnevu, smo se tudi mi odločili, da si damo nekaj časa za priprave – natanko 100 dni. Torej, na 150. dan bo Jezus vstal od mrtvih, prišel mimo vseh mehanskih stražarjev pred vrati Unijskega sveta in njegove vojske, prikoral do še bolj mega super računalnika, tam sprožil mini elektromagnetni val in zajel člane parlamenta, ki bi jim potem pred celo Unijo sodili.

Ja, Steve, odgovor na tvoje vprašanje, zakaj bomo šele pri še bolj mega super računalniku sprožili ta EMV, je to: naša skupščina ima tako zelo bogate prihodke, da smo šli na smetišče, tam pobrali kar se je dalo veliko krame, nato pa jo odnesli h Garrettu, ki je naš mali računalniški piflar. Na našo srečo imamo ravno toliko energije, da lahko EMV napravico sprožimo le enkrat.

Steve, povej, si se kdaj šel rusko ruleto? No, mi se je bomo šli na 150. dan.

15. 6. 2223, 23.49 po zahodnoevropskem času, 130. dan

Spoštovani vodja Grey je prebral mojo pesem, namenjeno za himno, in mi danes lepo prinesel list, na katerem je bila natipkana. Položil mi jo je na mizo, nato pa sedel nanjo in rekel: »Robin, kaj nisi ti študiral anglistike?« Hvala lepa, res si dober prijatelj. Rekel sem mu, da mi je tako rekla Murrayeva, on mi pa nazaj pribije, da moram »malce izpiliti to pesem, da bo bolj otipljiva in malo manj sladka.«

Steve, dovoli mi čast, da prevedem tole njegovo poved: »Zatlači ta list papirja v,« tu bi se ozrl naokoli, nato pa nadaljeval, »zadnjično odprtino Jackie Murray.«

Namesto tega sem pesem raztrgal na drobne koščke in jih odvrigel v cvetlični lonec na moji mizi, nato pa jih zalil z vodo. Nato sem sredi dneva zaspal in se zbudil za večerjo. Tako da zdajle ne morem zaspiti in verjetno tudi ne bom še nekaj časa. Spravil sem se pisati novo himno, ki naj bi po Murrayinih ukazih morala imeti ritem, ki ga bodo bedaki znali uglasbiti.

Po eni uri sem še vedno pred praznim listom papirja. Ima me, da bi pregledal pesmi kakšnega starega pesnika, pa se mi ne ljubi. Še 20 dni.

18. 6. 2223, 6.19 po zahodnoevropskem času, 133. dan

Spraševal sem se, zakaj ljudje dobimo mačka. Zdaj me prav malo briga. Prikazal sem se na zajtrku, pojedel pa sem bolj malo. Včeraj mi je Murrayeva toliko težila glede himne, da sem izpraznil pol steklenice viskija in ji prinesel napisano pesem.

Po moje se bom še vseeno na koncu ubil, ko jo bodo uglasbili in odpeli na 151. dan našega upora. Mogoče.

20. 6. 2223, 15.28 po zahodnoevropskem času, 135. dan

Ugotovil sem, da sem se precej razvadil in pišem tale dnevnik na nekaj dni. Nekaj takega, kadar začneš novo šolsko leto in se odločiš, se boš učil vsak dan in vsak dan delal naloge, a po enem mesecu se odločiš, da ni šanse.

Mislím, da postajam malce depresiven. Ali pa sem samo živčen, ne vem. Še 15 dni je do pohoda nad Unijski zbor. Garrett je sestavil časovnik na 24 ur. To pomeni, da bo 151. dan minil, in če nihče ne bo vtipkal varnostne kode v sistem, se bo celoten sistem popolnoma izbrisal.

Kar v bistvu pomeni, da sem tale dnevnik pisal zastonj.

Ampak hej, tole je zdaj 6. zapis. Postavljam nove rekorde vsak dan na vsakem koraku. Ha!

Mega super program in še bolj mega super računalnik se lahko poslovita od tega sveta!

4. 6. 2223, 18.39 po zahodnoevropskem času, 149. dan

Hm, ja. Dva tedna nisem ničesar napisal ...

Danes oziroma jutri ponoči se bomo sprehodili po predorih čim bolj do središča mesta, kjer je stavba, v kateri je Unijski svet. Ugh. Tu v rovih je taka napetost, da bi jo lahko rezal z nožem.

Mimogrede, od kod sploh je ta izraz? »Napetost, ki se jo da rezati z nožem.« Kot pesnik se je izogibam, v prozi pa očitno ni tako zelo klišejska, da bi jo moja vest prepovedala. Oglašja se že, izrecno pa mi ni rekla, naj to zbršem.

Se spomnite pol steklenice, ki sem jo takrat pil? Ostale pol sem je shranil, danes jo nameravam z Greyem in Garrettom spiti, mogoče se bo pridružila še Cat, če se ne bo odločila iti spat pred nami. Ona je jutri odgovorna za EMV, poleg tega pa ne pije preveč rada.

Posmehujem se spominu, ko se je Garrett zadnjič napil. Mislím ... Precej koščen je in včasih se mi zdi, da je njegova glava dvakrat večja, kakor bi morala biti. Že to se mi zdi smešno, če pa dodam njegovo nizko alkoholno toleranco ... Tak stereotip o računalniških piflarjih, kot je Garrett, so razni filmi več kot dobro preglodali, ampak zdi se mi, kot da bi vsi opisovali Garetta. To so pač ljudje, ki cela poletja presedijo v sobah in iz nje pridejo samo na kosilo in ki tako redno in dolgo strmijo v računalniške zaslone, da morajo nositi očala, edine mišice, ki jih potrebujejo, pa so v rokah (pomežik, pomežik).

Grey je precej podoben meni, le da se mora ravnati kot vodja in ne kot sarkastični in naveličani pesnik, ki

sovraži poročnico Jacqueline Murray. Sploh nisem prepričan, zakaj je slednja pravzaprav poročnica (oziroma kateri idiot ji je dal ta naziv). Bolje bi bilo mogoče tajnica ali kaj podobnega. Ona in Grey jutri vodita vsak svojo oboroženo skupino.

Jaz sem v isti skupini, kot je Cat. Moja naloga je, da v rokah držim puško AF-592, na hrbtu nosim C-4 in poskrbim, da za nobeno ceno roboti ne uničijo EM-naprave. Počutim se kot kmet v času kmečkih uporov. Dobra ideja, vzemimo vile in motike in bakle pa pojdimo ubit grofa in požgat grad! Kaj bi lahko šlo narobe?

Dobro, res je, da nas je malo več in smo malo bolj oboroženi kot pa z vilami in baklami. In Unijski svet tudi ne ve, da prihajamo. Ne ve niti, kje smo. (Preveč dobro pa vedo, da obstajamo, nekajkrat so izvedli pregled posameznih delov mesta, čeprav nas niso nikoli odkrili.) Pa tudi če bi izvedeli, kje smo, imamo še vedno Garretov program, ki bo izbrisal vse v našem bunkerju.

Steve Winner, veš, danes mineva 115. dan, kar se skrivam v teh rovih in skrivaj načrtujem upor proti vladi. Star sem 24 let, zdaj bi bil čas, da bi si kakšno našel, s katero bi preživel naslednjih 80 let. Moj cilj v življenju je uničiti en sam mega super program Kraljestvo in še bolj megasuper računalnik.

S tem, da mi je ime le Robin Brown. Ime sem dobil po Robinu Hoodu. Sem nediplomiran anglist in uporniški pesnik. Brez naziva mega ali super.

Ampak hej, jutri ob 7.00 bom v roke vzel AF-592 in na hrbtu nosil nahrbtnik, poln plastičnega razstreliva. Kaj slabega bi se lahko zgodilo z norcem in njegovo puško?!

6. 6. 2223, 7.00 po zahodnoevropskem času, 151. dan

- IZBRIS SISTEMA -

Krasna nova Evropa

Altberry

»Na začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo. Ali mislijo resnico? Kako?«

Zatem je hitro pospravil zapise ter jih položil na najbolj notranji del mape. Mapo je obložil in položil v najbolj notranji del predala. Predal je pregrnil in ga porinil za kup neuporabnih knjig. Še enkrat je čez kup pogrnil prtljago in vse zaprl v omaro. Tik za tem je v sobo vstopil prijatelj, poklicni vzgojitelj Jeron Suvan.

»Zakaj preživljaš čas tako nekoristno? Vedno, kadar pridem pote, le strmiš skozi okno.« Kapjon se je zamislil in hitro odgovoril, da je že pripravljen za obred. Skupaj sta se oblekla v sivo haljo, poslikano z vijoličnimi krogi, in stopila pred množico, da bi pričeli z obredom. Množica je bila že zbrana in je vztrajno ponavljala besede: »Mars, si naše veselje, tvoja živahnost me napolnjuje. Venera, si moja polovica, tvoja navzočnost me dopolnjuje. Merkur, vem, da sem orjaški, četudi sem majhen ...« Izgovarjanju besed je sledila napoved prihodnosti. Vsak se je še vprašal, kaj je do sedaj doživel, kaj je občutil in česa si želi vnaprej. V znak požrtvovalnosti in predanosti Soncu je vsakdo določen čas, odvisno od njegovih želja, zrl v Sonce. Za manjšo željo je bil čas določen, in sicer triinšestdeset sekund, za večjo pa je bilo potrebno vsaj dve minuti in devet sekund. Po končanem obredu sta Kapjon in Suvan postala lačna.

»Kaj ste danes počeli?« je vprašal Kapjon, da bi pretrgal tišino.

»Poučeval sem tehnologijo izumrlih drevesnih vrst. Otroci so bili navdušeni. A nič jim ni ljubšega od programiranja različnih živali. Ah, dovolj o službi. Kaj bova jedla?«

»Zakaj sprašuješ! Ne prenesem takih vprašanj! Samo to jemo.«

»Tišje! Kako hitro se pa danes razburiš. Umiri se. Čas prinese svoje in toku Sonca ne zmoremo ubežati.«

»Se zavedaš, kaj vse so jedli, ker so imeli dovolj prostora za rastline. Med njimi so živele živali, ostali pa so le še insekti, pajki ... Kakšna bakterija se najde ali živa nit, ki jo naplavi črno morje.«

Kapjonovo prigovarjanje je zmotil pogled na gospodično, ki se je tiho, nasmejano bližala. »Gospoda, današnja posebna jed je kar dvojna: mleto, sprijeto skupaj in pokuhano, barva zlatorjava, prevladuje pajkast okus, ter surovo, hrustljivo, barva temnordeča in s prevlado komarja. Tradicionalno, vseeno moderno.«

Kapjon se je hitro ozrl proti pultu in preveril, ali je ostala še užitnejša možnost. »Zame napitek.«

»Želim, da prevlada prvi del.« Gospodična se je nasmehnila in odšla.

»Zakaj se zdaj upiraš hrani? Si morda ponoči raje lahek? Sprosti se,« je Suvan nagubal čelo ter razširil svoje ozke oči. Kapjon je zaradi komentarja molčal in začel opazovati sliko barv. Upodobljeni so bili prizori prostorov s predmeti, ki se jih tam ni uporabljalo. Če bi on risal, bi risal razumne stvari. Zna kdo narisati hranilnico ali človeka? Slike in ozadja so se menjavala, da bi vzbudila boljše razpoloženje. Glasba je bila harmonična, spominjala je na brbotanje mehurčkov. Iz globokega razmišljanja ga je zbudilo dekle, ki je prineslo hrano. Mislil si je: »Spet druga deva. Čuti se odraslo in želi spoznati nasprotni spol. Včasih je boljše, ko hrano deli robot ...« Po večerji se je Kapjon vrnil na dom, v Stavbo obredov. Zdaj ga ni mogel nihče motiti, saj je bil to leto on odgovoren za Stavbo. Pred nekaj meseci, ko se je vselil, je iskal navodila za uporabo postelje, ker ni znal vključiti nastavitve breztežnosti. Med listinami jo je našel, ni je našel še nihče pred njim. Bila je zgodovinska knjiga, a vse so bile prepovedane, vse naj bi že uničili. Ljudje med sabo so se sporazumevali na nenavadne načine. *Če bi bil jaz ta, ki bi me vrgli skozi odprtino stavbe zaradi malenkosti ... Kako pa se je obnašal ogenj, kakšen občutek je to, ko jih je oblil? Ali ta, ki je pisal vse dneve na gradu, a nihče ni vedel zanj in njegov pomen. Kaj če bi bil eden izmed njih, ki so legli na polju, čeprav so želeli, da ležijo drugi. Da bi bil dezertar, hazarder in kurat hkrati? Vse iznajdbe, ki so sprožile revolucije, so bile mogočnih razsežnosti, toda (ne)škodljive. Kakor za koga. Kaj je prevladalo? Toda bilo je nekaj več, kar je razbral. Toda bilo je še nekaj več, a je bilo zanj nepredstavljivo. Debela knjiga, ki je ni mogel razumeti, je bila knjiga starodavne religije krščanstva. Nadaljeval je, kjer je ostal opoldan. Pozorno je bral Stvarjenje, a preskočil poglavja, ker se bistvo prične nekje drugje. Poiskal je Matejev evangelij. Srkal je črke, strani, poglavja. Začelo se je daniti, on pa je spoznal, da je še nekaj več.*

Ta dan mu ni teknilo drugega kot kapsule. Razmišljal je o pomenu, da je spoznal Resnico. Vedel je, da

nima možnosti. Proti popoldnevu je prejel povabilo starega prijatelja Falana, prav tako poklicnega voditelja iz drugega okrožja. Ker ni imel drugega za početi, je vstal in se odpravil na pot. Pot je bila zanj nenavadno dolga. Ker pri gibanju ni imel težav, je potoval brez nadležnega voznika, ki bi mu pripovedoval svoje zgodbe o neprevidnih gospodičnah, ki ne znajo pravilno pripraviti agarja in tako pognati motorja, ki deluje na princip hitre delitve mikrobov. Uboge gospodične so se mu vedno smilile, saj je včasih katera smrtno zbolela zaradi okužbe. Vedno bo mislil le nanjo, a hkrati je že prebolel izgubo in živel je z njo. Bila je ena in edina. Prva, a hkrati zadnja. V mislih so se mu ves čas porajali dvomi o splošnem prepričanju, da je Kralj Sanlea, pogovorno rečeno Sonce, začetnik veselja. Glede na vse znanje, ki ga ima, se mu je dozdevalo, da je enostavno premajhen v primerjavi s Stvarnikom. Čeprav je bilo raziskano in potrjeno, kako je nastal Svet, ni mogel razumeti tistega, kar ljudje niso poznali. Kar so včasih imeli za osnovo. Kralj Sanlea pa ni imel čustev, le moč in oblast. Prispel je k Falanu, a mu je izrekel prošnjo, da ne bi sodeloval pri obredu zaradi slabega počutja. Kadar pa je kdo prišel v goste, je bil to razlog za zabavo. Proti večeru se je gostom mudilo. Prijatelj Falan je Kapjona povabil, naj ostane z njim. Kot zanimivost mu je želel pokazati, s čim se ukvarja. Odkril je, da so se na območju njegovega okrožja nahajali terciarni sedimenti miocenske starosti in da so bile tu ene največjih anomalij temperatur v zemeljskih globinah. Kapjon je bil navdušen, a ne zaradi prijateljevega odkritja, temveč zaradi samega raziskovanja, kar je počel tudi sam. Ker sta se dobro razumela, ga je odpeljal v svojo sobo. Tu je Kapjon videl knjigo Cirila Šlebingra o bogatih mineralnih in termalnih vrelih. Ker je Falan s tako gorečnostjo pripovedoval, kar je vedel, ga je Kapjon vendarle poslušal in z njim prelistaval knjige. Naenkrat pa je zagledal drugo knjigo. Srce mu je začelo hitreje utripati. Falan tega ni opazil in mu je rekel, da te sploh ne pozna in da so notri najverjetneje zapisane zelo zastarele študije. »Si jo lahko sposodim za nekaj dni?« je boječ, a hkrati pogumno vprašal Kapjon.

»Ni moja, v lasti je nima nihče. Dam ti jo, če želiš,« je skomignil z rameni. Govorila sta o skupnem otroštvu in moških zadevah.

»Tvoja in ti ... Si res mislil?« je z zaskrbljenim pogledom strmel Falan v njegove oči.

»Da. Želela sva ostati skupaj.«

»Tako torej. Vsaj to, da ... «

»Ja, vsaj ta čas, ki sva ga imela. No, odpravil se bom, da te ne zadržujem več.«

Falan pa se je le smehljaj, ko je mahal. »Če ne zdaj, pa pač nikoli ne boš izvedel, da tvoja draga ni umrla zaradi napačne priprave agarja,« si je misli. »Imela se je lepo, toda krvi se ni dalo ustaviti,« je kot opravičilo samemu sebi dodal Falan.

Kapjon je bil končno sam in lahko se je posvetil knjigi, ki je dajala vtis priročnika. Bedel je tudi to noč, a ne sam, kot se je počutil.

Zjutraj je pričakoval tovariša Jerona, da se bosta skupaj odpravila na ogled tekme najuspešnejših robotov. Po obroku je imel še eno uro časa, zato je nadaljeval z branjem. Tako občudovanje in zgled. Želel je vedeti, kaj so imeli, opisanih pa je bilo le nekaj. Nadaljeval je s svetim Benediktom. Že je prebral prvi dve vrstici, ko je vstopil Jeron. »Prijatelj, kako se veselim današnjega druženja. Enostavno nisem mogel spati. Pa ne zaradi nočne more. Saj veš, kakšen imam načrt. «

»Pozdravljen, enako sem vesel, da te vidim,« je zbegano zavil z očmi in skril knjigo pod prt.

»No, danes nisem vezan na službo, zato se počutim kot ptiček na veji,« se je z lahkoto sprostil Jeron, a mu je v tistem trenutku zazvonil fofon: »Nucamo nombre für baby, dat az bom zde,« je jamral glas iz slušalke.

»Ste res tako nesposobni brez mene en dan v službi. Ne vem, daj mu ime ... «

»Benedikt,« je skočil v besedo Kapjon.

»Kaj? Amm. Ja, daj mu ime Benedict,« je še odgovoril in izklopil fofon. »Kakšna ideja stari, imaš pa bujno domišljijo,« ga je s presenečenjem pogledal Suvan.

»Pa pojdiva na tekmo, kaj izgubljava čas?« se je izgovoril Kapjon.

»Končno spet stari ti! Prav pogršel sem tvojo sproščenost. Vamos!« Na tekmi so bili tudi mediji, ki so spremljali dosežke robotov in njihovih izumiteljev. Poročali so, da je zbranih okoli milijon ljudi, ki so tekmovali s svojimi napravami. Tekmovali so za čast, občudovanje. Uspešnejši zaslovi. Tisto leto je zmagalo dekle, mlado,

toda skoraj genialno. Omogočila je gibanje v mehurčku, na princip lebdenja, a mnogo hitreje in udobno, saj se je preko misli upravljala smer, pogon, vrsta giba ter zalet. Bil je še en skok naprej. Iz publike je bil povabljen prostovoljec, ki bi demonstriral, kakšno je delovanje naprave. Ker je bil to zahteven proces, se ni javil nihče. Robot pa je izmed vse množice izbral Kapjona. Prej se je s prijatelji zabaval, čeprav mu ni bilo do tega. Postalo mu je žal, ves čas pa je mislil le nanjo in vero, ki jo je spoznal in je ni razumel, zdaj pa je že stal pred zaključkom. Zakaj so bili predniki egoisti, da niso znali delati, kakor jim narekuje naravni čut? Enostavno le izbrisati napake in izstreliti senčnik. *Večinoma uspeva mahovni sloj, kotali se kamenja roj, razdrt je gluhost naboj. Kako kaliti listnati kroj, če nočeš ostati elementarni naboj? Naj sklada se spoj, sproži isker se roj!* Zanj je bil to usoden trenutek, prišlo je do prevelikih čustvenih konfliktov in naprava ni delovala, zato pa so se trajno in nepopravljivo uničili možgani.

(10 let kasneje)

»Pesek? Ne. Vrv? Ne. Nož? Ne. Roke? Ja.« Izklopil je elektronsko kožo in mišice. Položil je palec leve roke pod adamovo jabolko in začutil rahlo tresenje. Z ostalimi petimi prsti je nežno objel zadnji del, da je začutil vretenca. Desni palec pa je položil na levega in levi so začutili priključitev desnih prstov. Začel je težko dihati, razširile so se mu žile in izbuljile oči. Bil je odločen, da to stori do konca. Takrat pa sta v njegovo pisarno vstopila deček Benedict in ravnateljica. Zgrudil se je na tla. V vzgojnicah so prikrivali ta dogodek, vladal je poostren red, ravnateljica pa je celo grozila Benedictu, da ne bi komu izdal tega dogodka. Jeron pa se je znašel na sodišču. Od prejšnjega dne se je spominjal le prestrašenega pogleda dečka, ki je bil njegov učenec. Razočaran nad bedo svojega življenja je bil poslan k najbližjim sužnjem. Ko je hodil do njihovega skladišča, mu je nek suženj že odprl vrata, rekoč: »Vidi se ti.«

»Nein?« je vzdihnil Suvan in gledal v tla, kvadrato položene drug ob drugem, velike tisoč šeststo kvadratnih centimetrov. »Pridi, poglejva kje boš spal,« je odgovoril stari. Ustavila sta se v drugem nadstropju skladišča na nasprotni strani vrat. Stal je in ga gledal v oči. Čez nekaj ur so se vsi zbrali v jedilnem prostoru. Najstarejši med njimi je začel svoj govor: »Danes se nam je pridružil nov gospod. Pozdravljen, Suvan.« On pa je prikimal in se zahvalil s kislim nasmeškom. Poslušal je zgodbe sostanovalcev o njihovem preteklem delovanju. Nekdo je opisoval resnične zgodbe, ki jih je družba prikrivala. Nekdo je pisal romantično ljubezensko poezijo, izbral si je devo in jo častil kot muzo. Sodišče ju je obsodilo na suženjstvo. Suvan je med pripovedovanjem moških povsem pozabil na svoje skrbi, šele ko je poet omenil ženske, se je spomnil na svoje nočne more o uživaškem življenju. Te so ga močno davile, zato se je odločil storiti samomor, a pristal je tu, med sužnji. Sužnji niso imeli posebnega dela, že tako so plačevali za škodo, ki so jo povzročili družbi. Najstarejši je oznanil, da je čas, da se odpravijo ven. Suvana niti ni zanimalo, po kaj gredo, zato je hodil v tišini. Pot je bila temačna.

Ko pa so prispeli in osvetlili območje, ga je oblil srh. Slišal je, ko so govorili: »Cassino! Monte.« Spomnil se je svojega prijatelja Kapjona. Tu je bila njegova Stavba obredov. Jeron je ostal zunaj. Stavba je bila zapuščena že deset let. Tovariši so prinesli vse odeje in oblačila. »Dober ulov danes. Tu bi lahko še živeli, pa nihče ni bi opazil!« Ob teh besedah se je Jeronu stemnilo pred očmi. Spet so bili v domačem skladišču. Blago so zložili na kup, pripravili sukanec in šivanke. Dva sta privlekla še žakelj.

»Kaj je notri?« je bil pretresen Suvan. Ni mu bilo jasno, med kakšne norce je zašel, sicer ne bi spraševal.

»Češnjeve koščice, ki smo jih našli tu. Ogromno jih je in ohranjene so. Morda veš, da so rastla drevesa?« je s strastjo odgovoril bivši profesionalni naravoslovec, ki je pristal med sužnji zaradi svoje prekomerne strasti do naravoslovja.

»Da, poučeval sem tehnologijo starih drevesnih vrst v vzgojnicah,« je mrko in brez vdihla odgovoril Suvan.

»A tako. No, potem pa ne bova izgubljala besed, čeprav bi te presenetilo, kaka čuda so. Če sva istih misli, ni panike, da se ne bi razumela,« se je naravoslovec zamislil in napihnil lica. Suvan je strmel in tiho dodal: »Ja, dobro.« Skupaj so šivali koščične blazine, ki so jih grele, ko je bilo hladno, nekaj pa so prodali, da so zaslužili za preživetje. Nekdo se je spominjal svojega življenja takole: »Bil sem miren fantič, rad sem bral, se učil. Nikoli pa nisem vedel, kaj želim postati. Biti doktor up bi bilo še prelahko, voditelj ali vzgojitelj dovolj plačano, a preneumno zame. Vedel sem, da potrebujem fizične napore, da se psihično pripravim na svoj poklic. Želel sem postati sodni razločevalni psihiater. Ta poklic je prinašal ogromne količine uživanja, toda v zameno za garanje. V zadnjem letu so nam že dajali primere, kakršne so obravnavali čisto pravi psihiatri. Ti primeri mi po navadi niso odvzemali še fizične moči, zadnji pa mi jo je. Name je vplival tako, da sem postal šibek ... Nisem

zdržal kontrole. In kmalu sem se znašel pred poklicnim sodnim razločevalnim psihiatrom, ki me je obsodil na suženjstvo.«

Nekega od rojstva prizadetega moža je resnično skrbelo zanj, zato ga je vprašal: »Zakaj vsak večer pri sebi nekaj šepetaš, se zvijaš in cviliš? Kaj neki te je tako pretreslo?«

»Fantje moji. Zaupam vam. Po tako dolgem času sem se odločil to deliti z vami. Torej, primer je prijavil Falan Mikarjevoč Fitinski. Prijavil je nekega voditelja, ki naj bi imel prepovedane knjige. Nekega dopoldneva, ko so vohuni izvedeli, da je odšel iz bivališča, so mu vdrtli in res našli dokaze na mizi. Ker so vohuni vedeli, da je odšel na robotske igre, so prosili organizatorje, naj jim olajšajo delo in ga z izgovorom ubijejo. Ker so vedeli, da ima veliko skrbi, so bili prepričani, da naprava ne bo delovala. Vse to so seveda zamolčali medijem, publika pa je to sprejela kot nesrečo. Po navadi nikogar niso ubili razen žensk. Zato se me je dotaknilo in nisem bil več sposoben opravljati nalog.« je končno dal iz sebe ter vzdihnil in izdihnil na hitro. Suvan pa je le meglo gledal mehko mišičje psihiatra, se začel jokati in si mislil: »Ne, ni mogoče! Moje more so vključevale tudi ta del! Nemogoče. Kakšni redirkarji! Toda, Kapjon, da je bral takšne spise?« Glasneje se je pričel jokati ter kričati še en suženj: »Jaz! Jaz sem bil! Med njimi, med vohuni, jaz sem bil zraven. Bil sem del skupine, ki je razreševala ta primer. Govoril sem jim, da je to res grdo do množice, naj ga raje obsodijo na suženjstvo. Pa sem sam postal suženj in raje sem to. Rekli so, da bi s tem, ko bi voditelja poslali sem, zelo poslabšali ugled. Govorili so marsikaj. Dodali so še, da je ta bil ekstremno nor. Želel sem mu najboljše.« Ostali so se spogledali, vladala je tišina, le nekomu je zaškripalo med skočnico in golenico. Kmalu se je začelo daniti, zato so odšli na ležišča. Suvana so misli zdobile v spanec, med katerim ga je sesal prepad: *Nadzorna pravila, triki čistijo mila, ugledna režija. Pretekla pastila, zlata kanila vrtinec odvijaja. Skrajna sila, lomljena dila, mokra kohezija. Barična depresija ...*

Proti koncu dneva so se spet zbrali na jedilnem prostoru in glavni je oznanil, da se zvečer zopet vračajo v Monte Cassino. Ko so stali pred zapuščenim objektom, je Suvan zbral pogum in se javil, da pobere vse prte. Stopal je sobanah, ogledoval tapete, zazidane ograje, majhna okna, peščene ure, slike pomembnih voditeljev s čeladami, okrasne žveplene predmete, ščetinaste preproge ... Prišel je do prijateljeve sobe in res je pod prtom našel knjigo, jo skrtil in pobiral dalje. Ob prvih Sončevih žarkih so že vsi spali na ležiščih, le Suvan je v jedilnem prostoru bral. Vedel je, da so to zgodovinski zapisi. Bili pa so predstavljeni dokaj inspirativno, da je postal zmeden, ker se še ni zgodilo. *Ne bom se obremenjeval, le prebral bi ... Ljudje, ljudje. Tem pa se je res dogajalo. A? Sveti Benedikt? Kakšen sveti neki? To ime nosi moj deček, ne, mislim, vzgajanec iz skupine, je razmišljal, se zamislil in se spomnil, da mu je to ime predlagal Kapjon. Prebral je o svetem Benediktu. Moram najti fanta! On ima pravico vedeti, da njegovo ime nosi resnični pomen.*

(6 let kasneje)

»Kdaj dobim možnost izhodov?« se je končno opogumil in vprašal najstarejšega sužnja. »Suvan, takšni, kot si ti, imajo pogosto sedem let stroge kazni. Odvisno.« Suvan je prikimal in nadaljeval s šivanjem blazine. Naenkrat pa se je on, najstarejši, najmodrejši med njimi, močno odkašljal. Ostali so prenehali z delom, si poravnali hrbtenico. Brez odmora je začel pripovedovati: »Vi, ki ste obsojeni na suženjstvo, dobite možnost izhodov. Jaz je nisem nikoli dobil. Če bi me našli zunaj, me ne bi ubili. Bil bi jim igrača. No, da slišite, kar je res, zakaj tega se zavedam le jaz. Kmalu Svet ne bo obstajal več. Da, da! Ne glejte tako prestrašeno! Komaj čakam. Od življenja nimaš nič. Groza! Vsi nakladajo o Soncu, vsi se grebejo. Kdo izmed vas ve, zakaj je površina črnega morja tako velika napram Svetu? Ni mi bilo jasno, raziskoval sem. Naš planet je bil sestavljen iz več delov, en izmed njih je bila ta Evropa, današnji Svet. Hjo, veste, da je bilo še šest glavnih drugih delov kopnega? In kaj se je zgodilo z njimi? Ugotovil sem, da je na teh območjih nehala delovati gravitacijska sila in popadali so dol s planeta. Einfach! Kako se je to zgodilo, sem raziskoval še naprej. Kaj pa drugega, moja hipoteza je bila potrjena. Najprej so odpadli deli, ki so bili najkasneje poseljeni, zaradi eksplozivnega napredka v znanosti, ki je tako močno obremenila okolje. Evropa pa je bila zadnja, čeprav dovolj napredna, ker se je tu začela prva civilizacija. Ne, ne, ne. Zakaj bi vam to govoril, ko pa vsi verjamete v Sonce in trenutni nastanek? Dragi moji, ljudje imamo zgodovino. Morda veste, da je rasla trava, gibala so se druga živa bitja. Kaj imamo sedaj? Razpoke. Razpoke v srcih, ki pravzaprav niso več naša srca. Razpoke površja, ki niti kamnin več ne poznajo. Razpoke reke Donave, kjer so ljudje živeli svoj čas in naprej.« Vstal je, z očmi presekal pogled vsakega izmed njih, vendar nežno velel, naj nadaljujejo z delom.

Naravoslovec je bil žalosten. »Toda, ata. Kaj pa bitja?«

»Senčnik, logično. Vsaj to so dobro storili, da bitja niso čutila padca, tlaka, razpada v veselju.«

Naslednji dan so odšli primerni sužnji v mesto prodajat blazine.

Vsi oddelki vzgojnic so se odpravili na ogled staromodnih nizkonapetostnih stiskalnih naprav v mesto. Po poti so si fantje ogledovali sošolke, ki jih še niso srečali.

»Tipoh, veš kaj jaz opažam?« je zapeljivo izrekel Benedict in se popraskal ob ušesnem kablu. »Da slišim, kaj je iz tvoje pametne buče?«

»Pa, no. To je bolj zapletena zadeva, « ga je zdaj zavedno dražil Benedict. Tipoh pa ga je gledal s čedalje bolj presenečenimi očmi in sledil Benedictovemu pogledu, ki se je ustavil na Vaky. Benedict je trdil, da si je Vaky ogledovala suženjske blazine in da ji bo mogoče postal všeč, če ji eno podari. Tipoha je močno zmedel, saj po njegovem prepričanju nihče ne opazi starčkov, kaj šele, da bi dekleta (!) občudovala plod suženjskih rok. Sploh pa ne *njegova* Vaky. A Benedict je bil njegov kolega, najverjetneje mu je res želel najboljše.

»Glej, Tipoh, nima smisla tvoje dejanje. Zakaj bi ji kupoval blazino, če pa misliš, da jo bo strgala z očmi, če jo boš prinesel njej? Da se le ne zgodi kaj takega!« je s kančkom vidne hinavščine ter nedolžnim izrazom šepetal Tipohu.

»Benedict, zmeniva se tako: jaz ji kupim blazino, najlepšo. Če je ne sprejme, jaz izgubim stavo in kupim najgršo zase, prav tako jo kupiš ti, če bo sreča naklonjena meni,« je prepričan v svoj prav in ponos rekel Tipoh. Da, da, se je brez pomislekov strinjal Benedict, ki je želel prijatelja le preizkusti. Tipoh je kupil zelo svetlo blazino, najbolj grobo, bila pa je prisrčna glede na videz motivov, ki so bili pajacki iz otroških dni. Ko se je njegova razdalja do Vaky krajšala, je skrajšal korak, saj je začutil poglede vseh navzočih na svojih ramenih. V Benedictovih mislih je odmevalo: *Poznam jo. Je najbolj urejena, najbolj prefinjena, tudi v zmernih količinah, samovšečna.* Kot v transu je Tipoh že stal pred njo, zamižal in ji izročil blazino s sladkimi besedami: »Lebdeča, bleščeča, svilena, moja dolga gardina. Močna, burna, mladostna, moja visoka brdina. Si moja skrivnostna lava blazina.« Vaky so se prvič lica obarvala rožnato. Osupla, raznežena je objela blazino. Tipohu pa pomežiknila in zasukala svoje telo proti krogu kolegic. Benedikt je strmel.

»Veš, katero si kupi? Tisto, ki ima sedem robov, z nekakšnimi roza debelimi cmoki, ki imajo oči in izbuljeni odprtini,« je z voljnim glasom prikorakal Tipoh do Benedicta, ki je gledal stran. Res si je kupil to blazino, kar je bil še dodatni razlog za posmehovanje v vzgojnici. Ponoči ni mogel spati, občutek bede je bil premočan. Razmišljal je, preračunaval je vse načine, kako bi si dvignil ugled ob naslednji priliki. Postopoma pa se je naveličal, dal si je preprost odgovor: *V čakalnico nosim škropilnico za papirnato vrtnico. Suša je pogonska postaja, a veleizdaja, zdaj me le še stiskalnik napaja. Ne najdem več praga, ta zobata podlaga — odhod in brisaga.* Vedel je, da je ograda spuščena, saj ravnateljica dobi ob tej uri obisk. Hodil je sam, odločen po svojih načelih, medtem ko so drugi blodili nekje po drugih dimenzijah. Hodil je nekje po sušnem območju. *Kje pa ni bilo sušno!?* Strmina je bila, pritisk pa si je kontroliral. Prispel je do nekega objekta. Nizek, siv, v senci še bolj ploščat. Z odpiranjem vhodnih desk ni imel sreče, zato je spal na večslojnem kamnitem polkvadratu. Po zaključenem stanju nebudnosti je vstopil v prostor. Kar je imel v roki, je bila koščična blazina, ki mu je omilila trde muke nekaj ur poprej. Ogledoval si je veliko kocko, ki je segala meter do zgornjega dna, svoj odsev v glaževini, goste stene, ki so razpadale po kosih plast za plastjo ... Naenkrat pa je zaslišal zvok paranja in koščice so popadale iz vrečke blaga. Jezen jih je vrgel skozi odprtino stene in razbijal vse okoli sebe. Zdaj pač imel sredstev za gretje, saj je porabil vso zalogo. Nemočen se je sesedel na tla in iz obupa odločil, da le na hitro obišče sosednje mesto, nabavi potrebne reči za preživetje ter se nikoli več ne vrne med ljudi. Ob cesti na poti je zagledal gručo majhnih temnih ljudi. Ko se jim je bližal, je iz njihovih pripomočkov prepoznal, da so glasbeniki. Ni znal določiti smeri do mesta, zato jih je povprašal za pot.

»Hadi birlikte gidelim,« so zaklicali glasbeniki in približal se jim počasi ter previdno. Skupaj so hodili po poti, kar mu je le podaljšalo dolgočasje. Želel si je početi tako veliko stvari, hkrati pa ni imel nikogar, ki bi ga maral. Glasbeniki so nekaj tulili, on pa je tulil z njimi. Sprva so ga res spravljali ob ponos vzdržnosti, s svojimi pripovedkami in nerazumno govorico. Med njimi pa je zapazil neko drugo barvo. Ne, ni bila peščena, bila je barva neba. Ognjena, kakršno so včasih oddajale žarnice. To dekle je imelo posebne lase, ob pogledu nanje pa je začutil vedrost. Približal se ji je, nekako ga je pritegnila k sebi. Zdaj so skupaj oddajali zvone in se zabavali do večernih ur. Prispeli so v mesto, kjer so bile ulice že prazne. No, skoraj. Benedict je ostal z njimi čez noč. Ni si predstavljal, kam bi odšel prenočit, če ne bi spoznal njih, preprostih in zabavnih ljudi, ki jih ni brigalo

imetje ter Sonce. Enostavno je užival v vsakem trenutku, zlasti v zlati bližini nebeških kodrov, katerih lastnica je govorila malo, vendar s svojimi ustnicami povedala veliko. Glasbeniki so na njegovo presenečenje ob zori zapuščali mesto. Mislil je, da bodo živeli tu, a ni jih nameraval še zapustiti, zato jim je sledil. Zahajali so v najbolj odmaknjen rob okoliša. Začel se je spraševati, rahlo paničariti, a vse to je potlačil in prikril ob veselem valovanju. Prišli so do nekega gradbišča. Iz besed sopotnikov je sklepal, da se tu gradi bivališče zanje. Legli so v nedokončane sobe. Poudarjen je bil tak videz, kot ga je bil vajen iz svoje gorske podrtije. Naenkrat se jim je bližala množica mož. Brez vedenja glasbenikov so jih opazovali tujci, Benedict pa je bil edini, ki se je zavedal tega, a se ni upal premakniti niti za hip. Naenkrat pa se mu je začel nekdo približevati. Imel je najmočnejšo strukturo telesa, bil je brez izrastkov na glavi, ustnice pa v obliki polmeseca. Ko je bil le trenutek stran, pa se je nežno dotaknil dekleta, ki je ležalo poleg Benedicta. V prepričanju, da ji želi storiti hudo, ga je Benedict zgrabil za glavo. Dekle se je prebudilo. Benedictove roke pa je pulila z očetove kože. Nesporazum je minil. Benedicta pa je šokiralo dejstvo, da je zašel v družbo sužnjev. Brez razmišljanja je stekel skozi podrtijo in tekel, kot je le mogel. Ko se je utrudil, pa se je le še enkrat ozrl nazaj. Ob gradbišču pa je stala in molčala lastnica zgovornih ustnic, sanjavih oči in ne le nebesnih, tudi nepoznanih barv notranjosti. Stisnil je zobe, odgnal svoje neprijetne občutke preteklosti, obsojanja in zmede v sebi. Tekel je nazaj z novim vlivom upanja in elana ... Ko pa je prispel tik ob objekt, se je zavedel, da tu sploh ni stala njegova odrešenica. *Sam; čut ne zazna nje, mene njen noče k sebi?* Mirnega videza, v podivjanem razpoloženju je vstopil v prostor, kjer je družba žvečila prigrizek, svoje dekcle pa je zagledal v sredini, ob orjaškem možu. Zgrudil se je na tla. Prebudilo pa ga je nežno šepetanje in stisk roke. Dekle, Kapyra po imenu, je bila vsa prestrašena in skrbna do njegovega telesa. Medtem ko je odpiral oko za očesom, pa je izvedel dejstva njene zgodbe, da je postala služabnica (zaradi) ljubezni. Zdelo se mu je brezpomensko, ni še čutil, vsaj mislil je tako. Pa saj je ravno doživel tako milejšo obliko, zakaj poprejšnja želja mu je bila diferencirana. V Kapyrih otroških letih je oče ni želel ločiti od sebe, kar je nakazovalo na lepoto robatega moža. Očeta so ji oblasti odpeljale pred sodišče, kot po navadi, sužnji so zakrit obraz, *izmečki družbe*. Ona pa je potrebovala očka ne več zanje, ampak kot vzorec svojega moža. Torej vedela je, da bi pristala na istem kraju z možem, pravzaprav le mož brez nje. V vzgojnicah so jo že prve mesece hudo pretepali zaradi njene barve las, ki so bili črna ovca med belimi. Ni imela prijateljic, tiste čase je blodila kot vadi po puščavi. Pobegnila je na hitro, ob jutru, zato pa so jo sprejeli čuvaji in poslali k sužnjem kot edino dekcle. Zdaj pa se je končno srečala z očetom in skupaj bosta živela, kot sta si zamišljala, ko sta bila ločena. Benedict je poslušal, se čudil čustvom in pogumu, ki mu jih je izpovedala Kapyra. Skupaj sta se vrnila k ostalim. Takrat pa je Benedict zapazil nenavaden pogled. Eden izmed sužnjev ga je brez presledka opazoval. Oče je govoril hčeri o dogodkih, ki so se mu pripetili v času suženjstva, prav tako hči očetu in vsi so poslušali. Ko je bil čas za počitek, se je Benedictu skrivaj približal ta možak. Deloval je srhljivo, a Benedicta to ni zamajalo z ravnotežja.

»Ja, prosim, želite gospod?« je umirjeno vprašal. Možak je začel tako: »Ti si Benedikt, deček. Kako naj ti vendarle razložim, da se pozna že dolgo. Že šest let mislim nate. Prosim, ne razumi besed napak. Pripada ti, moraš vedeti, prosim te, preberi si,« in zaključil ter mu izročil knjigo. Benedict je vzdihnil in se odločil storiti tako, tokrat brez ugovaranja. Namesto ležanja se je odločil bedeti ob nerazumnih. Njegovega razuma in srca pa se je dotaknil piš. Ime ni bilo le, kako tebe, mene, njega klicati, ampak tudi pomen, ne, tudi ni bil pomemben. V ospredju so bili predstavniki. Bili so prijazni človeku, predani Resnici, ravno ta jih je vzgojila tako, bili so srečni v predanosti trpljenju, v vedenju o večnem življenju, sreči. Benedict se ni klical več tako, temveč Benedikt. Srečen. A le nekaj časa. Utripati je začel gumbek, ki je naročal, naj se tudi vede po naročilu, saj to niso le teorije o preteklosti. Benedikt pa je vseeno izklopil dražljivi gumbek. Naslednje jutro pa ga je zbudil nestrpen glasek, ki je prihajal iz Kapyrih ustnic. Kmalu ga je že vlekla iz ležišča, da bi videl, kaj je zunaj. Vsi sobivajoči so strmeli v daljavo, še bolj pa tik pred njihovo bivalno zgradbo, kjer se je zaključila dolga procesija dreves z rdečimi kroglicami, pripetimi z zelenima vrvicama in škripci. Da, bila so čisto prava drevesa! Čudil se je strastni naravoslovec, poet pa pesnil je: *Rdečko sladki ste plodovi, vem, da moje ste strasti glasovi ...* Benedikt, pa ni želel več opazovati iz notranjost in je stopil ven. Vedel je vse o drevesih, toda ni še čutil tako Velikega znanja. Strmeč pa se mu je zabliskalo in spomnil se je preluknjane blazine, katere koščice je zavrgel pred gorsko hiško. Nekako se mu je gumbek zaskočil na on in iz srca mu je skozi cevke ter ustnice pritekla pogreta beseda: »*Verujem.*«

Avtomatika

Anže Ipavic

Naslonjena nazaj, z zaprtimi očmi je Nika poslušala glasbo. Kljub vsemu, kar je ponujala virtualna resničnost, je še vedno uživala zgoj v glasbi, povrhu vsega klasični.

Oči so ji zastirala zatemnjena očala, onkraj slušalk je tiho šepetal volkswagnov električni motor.

Omejitev na avtocesti je bila 130 km/h, vendar je cesta bila prazna. Program v avtomobilu je suhi, vroči cesti primerno vozil 170. Vodila ga je informacija, da mora Nika biti doma ob 15.30, kar ji bo dalo dovolj časa, da se oprha in poje kosilo, preden govori s svojim možem. Nekje pod sedežem se je kotalila škatlica tablet.

Pred hišo jo je pričakala visoka trava.

Iz žepa je potegnila telefon in zagnala aplikacijo za hišo. Odprla je garažo in iz nje se je pripeljala majhna kosilnica, ki je z nitko začela kositi.

Vstopila je v hišo.

»Eva, spet si pozabila spustiti ven robota! In čigava je ta škatlica tablet?!« je zaklicala po stopnicah, vendar ni bilo odgovora.

»Eve ni tukaj,« se je oglasil Nikin telefon.

»HOM, pokliči Evo.«

Njena hčera se je javila skoraj v trenutku.

»Povej.«

»Eva, trava ni pokošena. In našla sem tablete v avtomobilu.«

»Ni mogoče, tablete so v moji sobi.«

»Škatlico od tablet. Tipa 2.«

»Aja, te tablete. In? Pomagajo mi pri učenju.«

»Prosim lepo, nič se ne učiš.«

»Kadar se učim, jih vzamem.«

»In lepo sva se dogovorili, da tipa 2 ne boš jemala.«

»To je bilo v osnovni šoli, mama. Danes je vse tipa 2. Od 3 dalje pa imajo dokazano stranske učinke, pa še to le, če jih zlorabljaš.«

»Kaj je narobe z enko?«

»Ne deluje. Poskusi kdaj 2, boš videla.«

»Figo, mala. Skrbi me zate!«

»Vem, pa te ne rabi. Jaz te imam tudi rada. Sem že tukaj.«

Nika je prekinila klic ravno v trenutku, ko je osemnajstletno dekle vstopilo v hišo. »Si nesla moja očala na servis?«

Nika se je šokirano zavedela, da tudi sama ni opravila vsega. »Kaj pa stara ne veljajo?«

»Dobili smo nove naloge in niso kompatibilne.«

»Posodobi gonilnike.«

Eva se je plosknila po čelu »Vem, mama! Novih gonilnikov ni bilo že dve leti. Preprosto odnesla bi na servis ...«

»Nisem imela časa,« se je izgovorila.

»Pa že, stara.«

»Odnesi si sama! Jaz imam ogromno dela pri tej hiši!«

»Saj nič ne rečem,« je rekla Eva, odvrгла svojo torbo na tla in ležerno prekrizala roke sredi predsobe.

Nika se je vdala. Vedela je, da se bo, če bo vztrajala, pogovor spremenil v kričanje.

»Zmenjena sem z Galom,« je rekla in sedla na sedežno.

»Reci mu, da ga pozdravljam,« je rekla Eva ter se odpravila do hladilnika.

»Ne boš govorila z nama?«

»Lahko,« je rekla. Odprla je plastično vrečko z rukolo, vsebino splahnila z vodo, nato pa v vrečko vrgla nariban sir in prelila z jogurtovo in paradižnikovo omako. Zraven je vzela beljakovinsko ploščico iz čričkov – Wicked Crickets.

»Spet to vegansko sranje?«

»Vegani ne jejo živali,« je rekla Eva. Izvlekla je telefon, ga sinhronizirala s kanalom za hologram ter se sesedla na sedežno.«

»Kako lahko to ješ skupaj!?« je rekla Nika in si na glavo poveznila očala za virtualnost.

»Ploščica je slana.«

Točen kot ura je prišel klic.

»Kliče vas Gal.«

Oprema je samodejno zaznala, katere zvočnike Nika lahko sliši, in ji novice posredovala na najbolj diskreten možen način, v tem primeru skozi slušalke njene čelade.

»Sprejmi. Prosim?«

Pred Niko in na Evinem telefonu se je izrisal hologram Nikinega moža, Evinega očima.

»Poglej, moji najljubši dve ženski.«

Gal je sedel v temni sobi z velikimi računalniškimi zasloni. Bil je oblečen v modra, udobna, a oprijeta vojaška oblačila, namenjena sedečemu delu. Njegovo telo je bilo tanko, gibko in čvrsto, od desne rame naprej pa je segala siva roka, sestavljena iz ogljikovih polimerov, z vgrajenimi vezmi za municijo.

Njegovi sicer ob straneh posiveli lasje so bili povsem obriti, glava pa okrašena s tetovažo lovorike. Na njegovem mladem, čilem obrazu so bili izrisani globoki podočnjaki, ki so kvarili njegov širok, mladostniški nasmešek. Na njegovem čelu in vratu so jasno izstopale žile.

Njegov glas je bil globok in doneč.

»Zdravo, Gal,« je rekla Eva.

»Zdravo, dragi,« je rekla Nika. »Si še v Nemčiji?«

»Zdravo, dekleti moji. Ne, pred tremi dnevi so me premestili v Belorusijo.«

»Kako je Belorusija?« je rekla Eva in zagriznila v palčko.

»Malo bolj zapleteno.« Nasmešek je zbledel z njegovega obraza, ki je počasi postal napet.

»Niso mi dali partnerja.«

»Je to sploh dovoljeno?« je vprašala Eva.

»Očitno je v vojni vse dovoljeno,« je rekel. Njegovi zobje so zaškripali. »Najbližji vojak NATO pakta je 3 kilometre stran.«

Eva je opazila, da mu žile izstopajo pretirano in na napačnih mestih. »Jaz moram na stranišče,« se je opravičila.

Nika je izkoristila njeno odsotnost. »Kako si, ljubi? Tako te pogrešam ... Zakaj imaš novo roko?«

»Civilne niso prilagojene za nove stimulanse. Potem dobim nazaj staro. Morda bom celo lahko obdržal tole. Zastarala bo že čez štiri mesece. Dobil sem tudi vsadek za možgane. To je trajno.«

Niko je oblil mrzel pot. »In si sprejel!? Zakaj so te sploh premestili?«

»Vsadek je minimalen, neizogiben za to delo in varnejši kot karkoli na voljo civilistom,« je rekel na pamet naučeno. »Moral sem si ga celo izpogajati pri zavarovalnici, krili so dvajset odstotkov, vojska krije štirideset ... Upam, da ga ne bom potreboval. Nekaj pomembnega se je zgodilo ... Letališče je napadeno. Preprosto rabijo več operacij, z manj ljudmi. Majhno krizo imajo.«

»S čim imate opravka?«

»Starimi BRICS modeli. Samo vodeni, pehotni roboti so, kar pomeni, da so tukaj tudi ljudje.«

»Operatorji, tako kot ti,« je rekla. »Si že imel kakšno srečanje?«

Gal je grenko pomolčal. »Ja, prvi dan, ko sem prišel. Avtomatiki so enega pregnali iz skrivališča. Ustrelil sem ga.«

»Hočeš reči, ustrelil ga je tvoj robot.«

»Robot ne misli, Nika. Jaz sem ga ... Ubil.«

Nika se ni več mogla zadrževati. Po licih so se ji ulile solze.

»Zakaj, draga? Vedela sva natanko, za kaj gre, ko sem se vpisal.«

»Vem. Vedno sem vedela, da bo tako ... Ampak globoko v sebi sem vedno upala ... Zdaj pa ni več poti nazaj.«

»Upala si, da se bo končalo, preden pride do tega, ne? Jaz tudi. Tudi ko je vse kazalo, da brez tega ne bo šlo. Prosim, Nika. Rabim tvojo podporo, bolj kot kdajkoli.«

»Bolje je tako,« je rekla.

»Danes sem spet videl človeka. Tekajo naokoli s puškami, brez vsake opreme. Skoraj gotovo so operatorji. Morda jim bo zmanjkalo robotov.«

»Gal, slišala sem, da te lahko opazujem na terenu, med operacijo ... Da obstaja nek program, ki zagotovi, da se nič ne snema in ...«

»Ne, Nika,« je trdo rekel.

»Zakaj?«

»To je vojna. Vojna ne spada v naš dom. Če je tam, zakaj sem potem sploh šel sem?«

»Torej se da napraviti tako.«

»Da, ampak ... To je počel moj prejšnji partner. Ravno preden so me premestili, sem izvedel, da so njegovi ženi postavili diagnozo, sindrom posttravmatskega stresa.«

Nika je sprejela dejstvo kot abstrakten, oddaljen dogodek. »To se je pač zgodilo njima ... Jaz moram vedeti, da si varen.«

»Ampak veš, da nisem.«

Nika je zatrla naval joka. »Potem moram vedeti, da nisi.«

Eva se je vrnila in skočila preko naslonjala na sedežno.

»Ali lahko vidim robota?« je rekla Eva.

Gal je zamenjal obraz. Nadel si je lahkotno, manj zaskrbljeno masko. »Lahko. Ampak na hitro, zvečer ga čaka še popravilo.«

3D kamero je prijel in jo obrnil v kot mobilnega bunkerja.

Na hologramu se je izrisala postava bojnega robota človeške oblike, prekrita s sivo kamuflažo. Leva roka je bila odstranjena in v odprtini so počivala orodja. V zadnji del v prsa pogreznjene glave so bili vstavljeni kabli, ki so vodili od robota do računalnikov v bunkerju.

Na obraznem delu glave je nežno utripal majhen zaslon.

Za Galom se je pojavilo sporočilo na računalniku.

Ugasnil je hologram in sprejel klic.

»Da? Ste prejeli diagnostiko? Da. Razumem. Ponovite, prosim? Ponovite, prosim? Res? Potrebujem ... Potrebujem samo en modul. LIB ... 3r74 ... Letnik 2026. Da? Nič za to. Če lahko dobim novejšega ali pa starejšega, bo ravno tako delovalo. Mi lahko dostavite s trotom ali avtomatikom? Samo trenutek ... 8 delujočih avtomatkov. Da, ampak moj robot je neuporaben. Napake ni bilo mogoče preprečiti. NE, ni zaradi poškodbe.«

Nika je molče poslušala pogovor, Eva pa občudovala robota.

»Kako, da ne!« je izbruhnil Gal. »Da, imam opremo, ampak ... Samo en modul je! Lahko vam pošljem trota, v štirih urah bo ... Me lahko prevežete? Da. Da ... Lahko izvem, kdaj pridejo okrepiteve avtomatkov? Ja? No, pa nič. Hvala za sporočilo.« Gal je s hitrim gibom prekinil klic.

»Kaj je bilo?« je rekla Nika.

»Preusmerili so pošiljko z rezervnimi deli za robota.«

»Si kaj dosegel?«

»Ničesar. Moram poskusiti popraviti robota. Se slišiva malo kasneje.«

»Ampak rekel si, da je situacija resna,« je rekla Nika.

»Moram iti,« je rekel Gal, in prekinil klic.

»Očitno je nekje še resnejša,« je mrko rekla Eva. Svoj obrok je odnesla po stopnicah navzgor in v svojo sobo.

V sobi je iz predala vzela starejšo, nekoliko težjo čelado za virtualnost. Nadela si jo je na glavo, priključila na kabel ter vklopila igro – vojaško simulacijo.

Naslednji dve uri je preživela v vlogi kurdske vojakinje na bojišču na bližnjem vzhodu. Borila se je proti igralcem po vsem svetu.

»Nocoj se želijo z vami dobiti osebe Žane, Ali, Omar in Vanja in vaša prijateljica Katja.« »Zavrni vse. Blokiraj vse zunanje osebe,« je rekla Nika.

Od popoldneva naprej je čakala na klic njenega moža. Postopala je po hiši, pospravljala in se poskušala zamotiti z majhnimi opravili, miselnimi igrami in novicami. Naposled je zaspala na sedežni.

Zbudil jo je znan glas, ki je v njej vzbudil skrb. Ko se je dodobra prebudila, je soba bila tiha. Sonce je že zašlo, mesec še ni sijal.

Ozrla se je naokoli.

»Klič vas Gal,« je ponovil glas.

»Sprejmi.«

V temi je tipala za očali za virtualnost in si jih nadela. V mračni dnevni sobi je lahko videla silhueto svojega moža. V njegovem naročju je ležala temna figura njegovega robota. Slušalke so predvajale hrup, pikanje in oddaljene rafale.

»Gal? Kaj je ta hrup? Koliko je sploh ura?« je vprašala.

Njegove oči so se zasvetile, ko je dvignil pogled od robota, nato pa pogledal nazaj dol. »Ura je pol devet. Kar slišiš, so naši troti in avtomatiki in teroristi. Dva avtomatika so nam uničili pred pol ure. Zdaj se umikajo.«

»Kako pa izgledajo avtomatiki?« je rekla Nika.

»Zdaj ti ne morem pokazati.«

»Razumem.«

Gal je vzdihnil. »Izgledajo kot ... Ljudje brez rok ali pa tudi ... Recimo temu členonožci. Orožja so vsa vgrajena. Imajo eno skrito roko, za manevriranje s predmeti.«

»Kako pa izgledajo stari BRICS modeli?«

»Človečnjaki, zbiti skupaj iz bele kovine. Včasih imajo tretjo roko na hrbtu — ni slab koncept. Tako so umazani, da so videti kot beton.« Gal je nasilno iztrgal modul iz robota in ga vrgel stran. Kopal je globlje. »Včasih najdeš raztrešččen model brez roke, brez nog, s polovico glave. Teh leži naokoli, kolikor hočeš. Vendar je operativen, in ko se avtomatik približa, prasec ustrelj. Nato gre drug robot pobrat prvega in zgodba se ponovi.«

»Torej si moraš zapomniti, kateri so že bili tam.«

»Nič ne de. Operatorji bodo pobrali uničene modele in jih nadomestili s funkcionalnimi. Nekateri predeli so kot minsko polje.«

»Kako pa to preživijo avtomatiki?«

»Večino časa mirujejo in iščejo gibanje. Ko ga zaznajo, vabo uničijo. Obstajajo tudi meta-strategije in pasti. En robot je vaba, drugi pa past za avtomatika. Avtomatiki so se sami naučili početi isto. Eden je lažni, vidni opazovalec. Drugi je skrit, pravi opazovalec, ki opazi premike vodenih robotov za hrbtom prvega. To je vojna čakanja. Na koncu stroj vedno zmaga in naučeno znanje se prime veliko bolj kot pri ljudeh. Statistika na veliko zmaguje.« Gal je kopal globlje in iz medeničnega predela izvlekel tanko, podolgovato vezje. »To je to.« »Čemu služi ta modul?« je rekla Nika.

»Bog ve. Del procesiranja za noge, verjetno. Razdeljeni so po robotu, da uravnovežijo njegove šibke točke, pogosto so redundantni, da začasno prevzamejo naloge uničenih delov.« Modul je vstavil v tridimenzionalni tiskalnik ter sedel za ekrane. »Robot postane bolj učinkovit na bojišču, težje ga je uničiti, popravilo pa postane bolj zahtevno.«

Na zaslonu v somraku je Nika skozi hologram lahko zagledala grafe, ki so se izrisovali na Galovih zaslonih.

»In zdaj čakamo,« je rekel Gal.

»Danes že ves dan le sedim ali pa ležim,« je rekla Nika.

V odgovor sta iz teme vanjo le nemo zrli dve svetli očesi.

Zunaj je spet naraščal hrup. Nika je razločno slišala hitre korake avtomatikov, brnenje trotov in oddaljene strele avtomatskega in polavtomatskega orožja.

»Ali si slišal, da ljudje prevzamejo osebnosti ljudi, katerih organe prejmejo?« je rekla Nika.

»Seveda.«

»Velja to tudi za sintetične?«

»Za bolj kompleksne ... Bolj kot so nevroplastični, boljši so in boljše pomnijo. To se da nato ponastaviti do neke mere,« je rekel Gal.

»Ali je kdo že uporabljal tvojo roko pred teboj?«

»Razumem, kaj te zanima. Mislim, da sem prvi. Imajo jih kar veliko in prišla je iz skladišča, sam sem odprl škatlo.«

Tedaj so se grafi na zaslonih ustavili.

»Kaj pravi?« je rekla Nika.

»Ne more ga popraviti ... Da bi natisnil novega, sploh ne pride v poštev. Prekleta,« je rekel Gal. »Ko sem prišel sem, mi je en operator namignil, naj si iz skladišča skrivaj jemljem module. Tiste, ki jih je najmanj in najredkeje odpovejo. Poslušal sem ga, vzel štiri druge in zdaj mi manjka peti! Preprosto manjka. Preklet modul, preklet drek!«

Gal je pograbil robota, mnogo težjega od sebe in ga s treskom zabrisal ob pločevinasto steno.

Z druge strani so se oglasili kliki in piskanje avtomatikov.

Nika je v polmraku razločila Galovo matirano, sivo roko in žile, ki so mu izstopale na sencah, vratu, rami in prsih.

»Morda bom moral ven,« je grenko izjavil.

»Ne razumem. Zakaj ti niso dostavili prekletega modula?«

»Logistično-birokratske ovire,« je rekel in besno brcnil robota, skritega v temi.

Zavedela se je, da je to še vedno isti Gal, kot je bil pred petimi leti, ko sta se spoznala, in pred dvema letoma, ko se je odločil iti v vojsko. Bil je isti Gal kot pred petimi meseci, ko je odšel v Nemčijo. Mladosten, veder ... Vendar je bilo zdaj prisotno v njem še nekaj drugega.

Seme brutalnosti, strahu in temen kalček razbitih iluzij.

»Kaj boš storil zdaj?«

»Nič. Ničesar ne morem. Moram spati,« je rekel in pograbil bližnjo škatlico tablet in si eno vrgel v usta.«

»Čemu služi ta tableta?«

»Spanju!« je izbruhnil.

Nika se je stresla od presenečenja.

»Oprosti!« je rekel. Prijel se je za glavo. »Moram ... Moram spati. Zjutraj me čaka delo in imam še kakšno minuto, preden tableta prime. Poklical te bom.«

Klic je bil prekinjen.

Nika je vstala. Začutila je bolečino v nogah in se spomnila, da ima še vedno obute bež visoke pete.

Sezula je čevlje in se bosa odpravila na prag svoje hiše.

Zrak je bil hladen, beton prazne ceste pa topel. Z mesta so se valili zvoki prometa, glasbe in petkovih zabav.

Nika se je zbudila v sončno sobotno jutro.

Iz kuhinje je prihajal vonj vroče, črne kave.

»Kliče vas Gal.«

Vstala je in odprla omaro. Pričakala so jo ležerna, topla oblačila za notranjost hiše.

Ko je prišla po stopnicah, je na sedežni zagledala Evo, ki se je pogovarjala s svojim očimom.

»Kaj pa, če ne greš? Preprosto ignoriraj ukaz! Ignoriraj ga!«

Nika je zgrabila očala ter ji jih snela.

»Au! Kaj je narobe s tabo!?« je zarenčala Eva. Na njenih rdečih licih so se svetlikale solze.

»Pojdi v svojo sobo. Nočem, da gledaš to.«

»Grem, kamor hočem! Adijo, Gal,« je rekla Eva.

Nika si je nadela očala in videla hologram Gala ter prostora, v katerem je.

Operatorski bunker je bil še vedno temen, v ozadju pa so skozi luknje poševno prodirali prameni jutranje svetlobe.

V ospredju je stal Gal v polni bojni opremi. Nosil je siv eksoskelet, čelado in puško.

»Moram ven, Nika. Proti jutru je bilo onespoblenih pet avtomatkov.«

»Gal, ne počni tega!« je bil Nikin nagonski odziv.

»Moram. Izčrpani so po noči bojevanja. Zdaj je edini čas, ko jih lahko dobim. Poznam približno lokacijo njihovega oddajnika.«

»Gal, past bo!« je panično rekla Nika. Oprla se je na zid za seboj.

»Vem, ampak moram iti. Zato sem te poklical. Rekla si, da hočeš biti priča. Ali si pripravljena?«

»Gal, tega ne rabiš narediti.«

»Ali si pripravljena?« je ponovil Gal.

Pogoltnila je slino. »Sem,« je rekla ter se sesedla na sedežno.

Gal je preklupil na kamere v čeladi in njegovih očalih in Nika je videla sestavljeno, večplastno sliko njegovega pogleda.

Pred Galom so bila odprta vrata v ruševine starega jedra beloruskega mesta. Med vrati je čakal in se naokoli oziral Galov zadnji avtomatik. Sivo zakrit robot z diskretno postavljenimi antenami in mnogimi večjimi in manjšimi kamerami. Orožja so bila večinoma nameščena na prsih v obliki lukenj za različne izstrelke ali granate. Iz prsi je mohl kovinsko roko, v kateri je bila pištola.

»To je 'K dvainštirideset'. Vodil me bo do tarče.«

»Ready?« je preko slušalk Galu rekel robot, kar je lahko slišala tudi Nika.

Gal je prijel belo injekcijo ter si vsebino stisnil v sivo, sintetično roko. »Poslušaj, Nika. Te droge mi bodo omogočile, da bom na bojišču kos robotom. So zelo močne. Ne boj se ...« njegov govor je postajal vedno bolj počasen. »Če ... Ti ne bom ... Odgovarjal. Tega, kar boš videla ... Ne moreš ... Povedati ... Nikomur.«

Naposled je pokimal robotu in odpravila sta se iz bunkerja in iz muzeja, v ruševinah katerega je bilo zakopano zaklonišče.

Virtualna GPS označba se je nahajala le kilometer in pol proč in Gal ter robot sta se potikala preko zrušenih betonskih stavb.

Neutrudno sta tekla z neverjetno hitrostjo.

Nika ni verjela, da se človeško bitje lahko giblje tako hitro in spretno kot Gal, vendar je avtomatik bil še hitrejši, spretnejši in tišji kljub nerodnemu videzu.

Avtomatik je vodil ter Galu v angleščini dajal navodila, kaj storiti in kdaj.

Gal je le kimal ali odkimaval. Nika je lahko slišala njegovo dihanje, globoko in počasno, drugačno od česarkoli, kar je že kdaj slišala. Občasno je od sebe dal glas, ki je bil globok, nečloveški. Spominjal je na rjovenje medveda.

Ko sta prečkala križišče, so se iz daljave zaslišali strelji.

»NATO rounds, seven hundred and eighty meters away, RC robot. AK rounds, eight hundred and twenty meters away, human,« je robot naštel podatke, ki jih je razbral iz zvokov.

Pot sta nadaljevala skozi večji trg z vodnjakom na sredini. Trg so delno zapirale ruševine ene od bližnjih stanovanjskih stavb in razbiti ter požgani avtomobili.

»Movement detected. Hold position.«

K-42 se je odpravil v bližnjo stavbo, Gal pa se je skrtil za kupom pohištva in gradbenih materialov.

»Kaj se dogaja, Gal?« je vprašala Nika.

Odgovora ni bilo. Gal je le ždel za kupom pohištva in vsakih nekaj sekund pomolil glavo izza kritja ter vrgel pogled na prašen, zrušen trg.

Od blizu se je zaslišal strel.

Nika je poskočila na sedežni.

Gal je mirno pogledal v smeri poka in zagledal robota, ki je padel skozi eno od oken v stavbi in pet nadstropij nižje pristal na betonu.

Za vodenim robotom je skozi okno skočil še K-42, ki je pristal na nogah.

»Continue.«

Nadaljevala sta pot. K-42 je vsakih nekaj deset metrov pomahal z roko in Gal se je ustavil, dokler ni avtomatik signaliziral konec nevarnosti.

Minute so se vleklye in Niki se je zdelo, kot da ne napredujeta nikamor. Vse ulice so izgledale enako, sive,

zapršene, s pridihom opečnatega prahu. V tišini med opazovanjem robota ter poslušanjem čudnega dihanja in nečloveških zvokov se ji je zdelo, kot da vse skupaj ni resnično.

Da ta človek ni Gal in da se vojna v resnici ne dogaja.

K-42 je Gala ponovno ustavil. »Suspect, RC infantry trap, placing marker.«

Gal je štiri metre od sebe za kupom ruševin zagledal novonastalo virtualno prostorsko oznako.

»Prepare to neutralize. I will bait,« je rekel K-42 in stopil okoli kupa ruševin ter pomolil svojo jekleno glavo izza razbitin avtomobila.

Natanko tam, kjer je bila oznaka, se je na tleh zganil voden robot in proti avtomatiku uperil svojo puško.

Gal je naredil korak naprej, nameril preko roba ruševin in ustrelil robota v hrbet.

Kovinska notranjost je eksplodirala znotraj robotovega oprsja ter se razsula po tlakovani ulici.

Glazen, rezek strel je Niko prebudil iz polsna pasivnega opazovanja.

V ušesih ji je piskalo od zvoka in snela si je čelado ter se ulegla, da bi si opomogla od šoka. Srce ji je razbijalo, dihala je hitro, nekontrolirano.

K-42 je pomahal z roko in odpravila sta se naprej.

Povzpela sta se v drugo nadstropje stavbe s pisarnami in se na drugi strani spustila ven skozi okno in po kupu ruševin.

Oznaka lokacije terorističnega operaterja je tedaj bila oddaljena le še 200 metrov.

»High risk. Six targets. Placing virtual markers.«

Polje so prekrile virtualne oznake, s katerimi je K-42 razkril nahajališča poškodovanih robotov.

Z Galom sta se potuhnjeno potikala preko ruševin ter se izogibala pastem, ki so jih predstavljali roboti.

Nekateri so bili povsem zlomljeni in izgledali nebogljeni. Drugim je iz svetlečih, črnih kamer boščalo nesluteno zlo.

Nika se je vrnila k sedežni s skodelico zeliščnega čaja.

S tresočimi rokami je opazovala par, ki se je kot dve podgani tihotapil čez belorusko mesto.

»I will bait,« je rekel K-42 in ponovila sta proces.

Preden je Gal lahko sprožil, je robota v predel glave že ustrelil avtomatik. »Two targets inbound. Mobile RC infantry. You will bait.«

Gal je dvignil glavo in se pričel ozirati po okolici, medtem, ko je K-42 izginil za ruševinami.

Gal in Nika sta ga še vedno lahko videla kot modro virtualno oznako, ki se je oddaljevala, medtem ko sta se dve rdeči oznaki skokoma bližali.

Oznaki sta se pojavljali na nepričakovanih mestih, ko je K-42 posodabljal podatke glede na to, kar je opazil.

»Reaper '26.2 models, light.«

Gal je zarenčal nekaj nerazumljivega.

Nika je doumela, da gre za novejša modela.

Še vedno je čepel na kupu železobetona in gledal naokoli, kar je bilo v popolnem nasprotju z njegovim prejšnjim vedenjem.

»Pazi nase, Gal ...«

Gal je ponovno oddal zvok, ki ji je bil povsem tuj. Spraševala se je, ali ga ni med samo akcijo zamenjala druga oseba, pa tega ni opazila.

Končno je ena od oznak nehala utripati. Robot se je pojavil izza stanovanjskega bloka ter pričel streljati

na Gala.

Zvok krogle je glasno zazvenel in Galovo telo se je streslo in premaknilo v smeri sile.

Izgubil je ravnotežje in padel po tleh.

»GAL!« je v smrtni grozi zavreščala Nika.

Gal se je pobral in se z dvignjeno puško napotil proti prizorišču. Krogla je zadela le njegovo okovje, nato pa je robota uničil K-42.

Za avtomatikom se je pojavila še druga rdeča oznaka.

Robot je z dolgim rafalom uničil NATO avtomatika, nato pa naivno stopil iz kritja.

Gal je izkoristil priložnost in belega robota izbrisal z enim samim strelom svoje puške.

»Uničil je avtomatika ...« je rekla Nika. Od strahu so ji po licih tekle solze, vendar ni hotela odmakniti pogleda. »Konec je, Gal. Vrni se nazaj ...« je zaman poskusila pregovoriti vojaka.

Odgovoril je z izkrivljenim glasom, v katerem je Nika lahko razbrala le besedo 'operator'.

»Ni ti treba iti tja, Gal ... Pojdi nazaj in počakaj okrepitev,« je obupano vztrajala.

Gal je napredoval. Po le nekaj metrih je zagledal zarjavel kontejner, ki ga je označil avtomatik.

Ozrl se je naokoli za pastmi, nato pa zagnal proti kontejnerju v bliskovitem napadu.

Vendar ga je nasprotnik pričakoval. Iz kontejnerja je priletela majhna granata ter eksplodirala pod njegovimi nogami.

Nato se je pokazal operator, skrit na njegovi levi, in s kalašnikom streljal v Galov trup.

Gal je v dveh hitrih kretnjah borcu izbil puško iz rok ter ga pokončal.

Na hrbtnih kamerah se je tedaj pokazal še drugi operator, ki ga je napadel z nožem.

Prijel se je za Galov oklep in mu s hitrim, natančnim sunkom zaril nož pod vrat.

Pri tem se je zaslišalo rjojenje Gala.

Sovražnika je uspel zgrabiti in vreči s sebe, vendar mu je iz vratu kri brizgala v dolgih, širokih curkih.

»NEE!!!« je zajokala Nika.

Z grozo je opazovala, kako se je zapodil za napadalcem, ki je prav tako bežal z nadčloveško hitrostjo, ne meneč se za zlomljeno roko, ki je plapolala za njim.

Njegovo umiranje je bilo počasno.

Nekajkrat je v teku zagledal nasprotnika, ki je pokončno bežal ter skakal s kupa betona in kovine na kup. Srečanja so bila kratki bliski, ko je skočil iz enega skrivališča do drugega, zakrit v oblak prahu, ki ga je dvignil vsak Galov strel.

Galov tek je postal hoja. Prehodil je še nekaj metrov po ruševinah ter streljal tja, kjer bi se lahko skrival operator, kakor bik, ki v samoti besni, potem ko je prejel smrtni udarec. Za njim je ostajala črta temne krvi.

Ustavljal se je in glava mu je omahovala. Nato se je sesedel.

Tok krvi je postal počasnejši.

»Ljubim te, Gal ...« je vse, kar je Nika lahko še rekla, preden se je njen govor izgubil v neutolažljivem, pojočem joku, ki je preglasil Galovo hropenje. Le to je kmalu potihnilo, kamera pa se je nehala premikati, a ne oddajati.

Po dobri minuti je izza kamnov pogledala glava beloruskega borca.

Sprva le za trenutek, prestrašeno, nato pa se je počasi in previdno približal Galovemu truplu.

Njegov desni komolec je bil le velika, okrogla, modro vijolična oteklina.

Od blizu je trikrat ustrelil v glavo. Zvok pištole je bil tih. Klik in zamolkel pok, ki se je končal s kovinskim

zvenom in šumom.

Nika se je stresla ob vsakem strelu. Njena glava je nagonsko trzala zdaj desno, zdaj levo, ko se je hotela izogniti strelom. Dvignila je roke, da bi zastrla sliko na njenem obrazu.

Dve kameri sta odpovedali.

Sesedel se je na kup gruča za njim ter izvlekel telefon.

Slika beloruskih ruševin se je izgubila v megli, ki so ju ustvarile njene solze. Skozi toplo mokroto je videla majhno virtualno postavo, ki se je pojavila pred njo.

»Zaznal sem, da jočete. Ali vam lahko pomagam?« je virtualna pojava rekla, na prevelikem obrazu pa je bil narisani domišljavi nasmešek. Spremljale so jo reklame za različne ustanove, lekarne in spletne strani, ponudba, ki je odsevala izbire Nike, Eve in njunih prijateljev.

Z gnusom je snela očala in jih vrgla na tla.

Tako je Nika stala sredi dnevne sobe. Njene noge so jo ščemele od dolgotrajnega sedenja, hkrati pa so bile šibke od adrenalina. »Ne more biti res ... Vsak trenutek se bom zbudila ...«

Za seboj je zaslišala jokav glas. »Ne bova se zbudili.«

Sunkovito se je obrnila, z nogo udarila ob mizo in prevrnila skodelico s še vedno vročim čajem na tla.

Sključena v kotu za sedežno je zamolklo hlipala njena hči. Na glavi je imela čelado za virtualno resničnost.

»Eva, kako dolgo si že tukaj?«

»Odkar sem te slišala kričati,« je rekla Eva ter še vedno gledala prenos. Njen ovratnik je bil premočen od solz.

Ob pogledu na njeno trpljenje se je Niki od bolečine spačil obraz. Z roko je segla proti hčerki, da bi ji snela čelado.

Eva je umaknila glavo »Počakaj, poslušaj! Poslušaj njegov govor.«

Nika si je ponovno nadela zarošena očala.

Leči sta bili zlomljeni, skoznje je videla le svojo dnevno sobo, slušalke pa so bile nepoškodovane. Slišati je bilo govorjenje beloruskega terorista.

»Pogovarja se s svojo družino,« je rekla Eva.

Nika je šele tedaj slišala njegov ton. Njegov glas je bil nežen in žalosten, a resen. Človeški, skoraj pomirjujoč.

Odšla je iz dnevne sobe in skozi vhodna vrata stopila na prag hiše.

Še vedno je bilo jutro. Nad njihovo trato so izginjali zadnji ostanki meglice. Svetloba sobotnega jutra je obsijala in nežno grela njene noge.

Zvok iz slušalk, govor beloruskega borca z oddaljenimi streli je postajal šibkejši in nerazločnejši s prekinitvami. Zveza se je naposled pretrgala. Otopela je kot živi mrtvec, hodila po prazni ulici v spalni srajci.

Iz ene od hiš jo je začudeno gledalo majhno dekle.

Po nekaj minutah je slišala glasno brenčanje blizu ušesa, kakor orjaški sršen.

Bežno se je zavedela, da jo zvok spremlja že nekaj časa.

Pred obraz ji je zletel vir brenčanja, majhen črn ornitopter. »Dom ste zapustili brez dokumentov, denarja, ključev in primernih oblek. Vidim, da ste močno vznemirjeni. Ali vam lahko pomagam?«

Potovanje je trajalo manj kot pol ure v skoraj popolni tišini. Polja in gozdovi so izginjali onkraj skoraj nevidnega zidu, ki je tire ločeval od okolja ter živali in ljudi varoval pred hitrim vlakom. Preko dreves, poljščin in traktorjev so se počasi valile novice in reklame.

Na sosednjem sedežu je na okenskem ekranu mlad moški potnik zavzeto brskal po družabnem omrežju.

Po kratkem prehodu po glavnem mestu se je Nika presedla na mestni tramvaj, ki jo je tik pod ulico pripeljal pred ministrstvo za obrambo v pičlih petih minutah.

Na trgu, razmetanem in poslikanem iz časov političnih nemirov, je bila raznolika skupina trinajstih protestnikov s stojnico, ovito v dim trave.

Nika je pred srebrno bleščečo stavbo najavila svoj namen ter odšla v pisarno v drugem nadstropju.

»Moje sožalje,« je suhoparno rekel moški v sivi obleki s pretirano polizanimi lasmi, ki je škilil v leče svojih pisanih očal, nabite z besedilom.

Nika se je spraševala, ali sploh kaj vidi skoznje. Upala je, da ne.

Njeni lasje so bili neurejeni, obleke se niso barvno ujemale, kaj šele da bi bile priložnosti ali lokaciji primerne. Bile so zgolj udobne.

Na mizi je bil kup papirjev, ki jih je podpisovala brez predhodnega branja. Želela se je le vrniti domov ter sence Galove smrti pustiti v Ljubljani.

Kot po naročilu je delavec iz skladišča prinesel Galovo veliko, črno potovalko in podolgovato črno škatlo.

V potovalki so bili osebni predmeti. Obesek za okoli vratu v obliki križa, ročna pištola, farmacevtski stimulansi, avtomatska injekcija, ročna ura, telefoni in dva prenosnika, platinast prstan z mahagonijevo intarzijo, nekaj parov očal in njegova roka, zlato-črna okončina, ki jo je kupil kmalu po tem, ko sta se spoznala.

Ko je odprla podolgovato škatlo bolj uradnega videza, pa je našla del posmrtnih ostankov. Njegova siva vojaška roka in temni vsadki v obliki gumbov. Možganski vsadek je bil še posebej dobro zavarovan. Vse izboljšave so bile shranjene z garancijskimi dokumenti. Podpisala je še zadnji dokument, potrdilo, da so predmeti zares njegovi, in se pobrala iz stavbe.

Med čakanjem na tramvaj je izvedela, da protesti potekajo proti vojni, s čimer se je strinjala, vendar ni imela energije, da bi kakorkoli prispevala.

Na poti nazaj je za Niko na vlaku sedel moški srednjih let. Na glavi je imel zastarelo čelado za virtualno resničnost. Bila je popisana, debele slušalke pa so bile oguljene. Iz njih se je slišalo pokanje pušk in bomb.

Nika se je hotela presesti, vendar skoraj nikjer ni bilo prostora in pospeški in pojemki so močno ovirali kakršno koli hojo po vlaku.

Ob zvokih je postala nemirna, pričela se je potiti. Ni se mogla osredotočiti na nič drugega kot

zvoke, ki so se zdeli neznosno glasni, kot žaljivke starša, ki žalijo do dna duše. Počutila se je neobgljeno, nemočno pred vsiljivimi zvoki.

Poskusila ga je prepričati, da bi svojo dejavnost vsaj utišal, vendar se ni dal motiti. Nike ni niti slišal niti videl.

V pol ure je trikrat stopila na stranišče, kjer je preživela večji del vožnje. Vrnila se je le, da je preverila, ali je njena prtljaga še vedno tam.

Ko je moški izstopil, si je močno oddahnila, vendar je kmalu ugotovila, da se preostanek vožnje in celo preostanek dneva ne bo več mogla sprostiti.

Po glavi so ji odmevali zvoki vojne, piskanje in globok, očetovski govor avtomatika, ki je njene misli neizbežno kot haronov splav vodil do smrti Gala.

»Eva, ali si z nami?« je vprašala profesorica.

Eva se je zamišljeno božala po dolgih, ravnih rjavih laseh, gledajoč svetlozelene popke na češnjah pred oknom.

»Ja.«

»Meni pa ne izgleda tako.«

Eva je končno pogledala profesorico.

Starejša ženska v kavbojkah in beli srajci je skozi očala videla zaslone vseh dijakov, razen Eve.

Njen računalnik je bil ugasnjen, miza, razen čutare vode, prazna.

»Se opravičujem. Problemi doma.«

V razredu sta se obrnili dve glavi in ji namenili nežen, zvedav pogled.

»Ali rabiš pogovor?«

»Hvala, sem že bila pri razredničarki.«

»Razumem. Če ne moreš slediti pouku, lahko danes greš eno uro prej. Če ne domov, pa na kakšen sprehod. Lep dan za sladoled je,« je rekla profesorica in ji pomežiknila.

»Hvala.« Evi so se od hvaležnosti razširile oči, vendar se ni mogla prisiliti v nasmeh, saj je bila na robu joka.

»Ni za kaj. Jutri se lahko oglasiš tudi pri meni.«

Pred šolo je stalo več dijakov, ki so izostajali od pouka, kadili ali pa se učili. Stopila je do osamljenega fanta, ki je imel veliko telesnih modifikacij. Večinoma tetovaže, vendar tudi veliko mehanskih vsadkov.

»Zdravo. Zanima me, kdo ti je naredil te tetovaže. Tudi sama bi si dala delati nekaj.« »Večina vsega je iz tujine, tetovaže pa lokalni umetnik, nekaj unikatov pa sem naredil tudi sam. Iščeš tetovažo ali kaj drugega?«

»Tetovažo v spomin na očima.«

»Kul. Že imaš idejo? Napis, letnico, sliko, simbol?«

»Ne še.«

»Lahko se oglasiš pri meni, ko boš vedela. Kontaktiraj me preko neta. Boštjan,« je rekel in iztegnil prste na desni roki.

Njegova prozorna, rahlo modrikasta dlan je bila okrogla, prsti pa so moleli vsak v svojo smer, pravokotno od središča dlani. Skozi aerogelsko izolacijo so bili podobni prozorni vodi in gosta mreža vezij je diktirala zaznavanju in premikom.

Eva je roko pogledala z zanimanjem, nato pa s prsti leve roke previdno zdrsula preko zapestja proti hrbtni strani dlani.

Boštjan je razprostrl dlan. Prsti so se obrnili naokoli in Evi dlan nežno, a hitro in zanesljivo prijeli v rokovanje na hrbtne strani.

Eva je presenečeno zajela zrak in izvlekla roko v drugem poskusu. Šele tedaj je opazila, da je Boštjan za nekaj centimetrov nižji od nje.

»Kje si dobil te izboljšave?«

»Niso ravno izboljšave,« je rekel Boštjan. »Še posebej v družbi. Nekateri ljudje se jih hočejo dotikati, drugi se me na daleč izogibajo ...«

»Ampak pomaga ti najti ljudi, ki imajo podobne interese in mišljenje kot ti, ali ne?« je rekla Eva.

»A hkrati odbija ljudi, s katerimi si delim druge interese, ali pa punco, ki mi je všeč.«

Pomežiknil ji je.

»Morda pa ni prava zate,« je rekla Eva. »Še kako dobra izboljšava, po mojem.«

»Večina tega, kar vidiš, je v glavnem iz Avstrije, nekaj pa tudi iz Amsterdama. Obe roki sem dobil v Avstriji, narejeni pa sta na Japonskem.«

»Verjetno ne bom mogla v Avstrijo, še manj v Amsterdam. Poznaš koga tukaj?«

»Misliš, da bi kaka izboljšava izgledala dobro na tebi?« se je zasmel.

»Zakaj ne?«

»Ker si naravno lepa,« je rekel in ji dal nasmeh, ob katerem bi se ji še pred nekaj dnevi zašibila kolena.

Sedaj je le ravnodušno opazovala njegove poskuse.

»Morda bi mi pristajala roka.«

»Kaj pa tetovaža v spomin na očima? Nimaš nobene vidne tetovaže, vendar bi si kar odrezala roko ...«

»Morda bi mi ta spominek pomenil več,« je rekla. Njeno potrpljenje je pojenjalo in to je dala jasno vedeti.

»Ne morem ti pomagati. Večina tukaj je mazačev s srednjo strojno šolo. Lahko zgolj popravijo kakšno malenkost, če je garancija že potekla. Poznam pa enega, ki je res dober in ti naredi, kar hočeš, ampak ne, dokler se te drži povsem zdrava roka.«

»Kaj pa, če se me ne drži?«

Vzdihnil je. »Ni tako preprosto. Celotna stvar mora biti dobro oskrbljena, rabi pomočnika, to se mora dogovoriti za nekaj mesecev vnaprej. Posegov je več, da se minimalizira kritičen čas.«

»Ne pri meni,« je rekla Nika. »Imam nekaj veliko novejšega. Skoraj samo se prime.«

Za trenutek se je ustavil, nato pa nadaljeval. »To je samo reklama, vse je v drobnem tisku. Potrebno je najprej izmeriti, preveriti kvaliteto, oceniti tvoje celotno fizično stanje. Če se kaj zalomi, ni tako lahko poklicati prve pomoči. Zato večinoma dela samo znancem.«

»Torej moram najprej v bolnico?«

Boštjan je skomignil.

»Kaj torej!?«

Zarežal se je, kakor da je odgovor očiten. »Potem ti zavarovanje ne bo krilo operacije.«

»Razen če je nesreča.«

»Pa že,« je postal redkobeseden, njegov pogled je begal naokoli.

»Bi mi naredil uslugo?« je rekla Eva.

»Marsikaj, za pravi denar,« ji je odgovoril.

»Daj no. Denar? Usluga je majhna, vendar bi mi pomenila ogromno. Ali imaš avto?«

»Tisti je moj,« je rekel, in pokazal na črn cestni motor, parkiran na drugi strani ceste izven kampusa.

»Jutri me poberi tukaj po pouku. Končam ob dvanajstih. Prinesi mi čelado.«

»To ne bo delovalo,« je rekel Boštjan. »Lahko pokličem tistega kolega in mu povem, kako je na stvari.«

Eva je stala ob viaduktu, ki je potekal preko prometne ceste, in vlekla travo. Na njeni desni je blizu starejšega dela hitre železnice zevala majhna luknja v steni tunela, komaj dovolj široka, a previsoka za majhnega otroka.

»Tiho bodi in si prižgi cigareto. Ti si doma v tisti smeri, ne? Torej, bila sva tukaj in kadila. Slišala sva zvok od tukaj ...« Eva je prisluhnila tirom znotraj ograde.

»Zakaj si izbrala mene za to?« je rekel Boštjan.

»Zdaj se ne boš več izmazal. Pripravi svoj telefon!«

»Ne morem gledati!« je rekel.

Eva je zaznala močan veter, ki je pihal iz odprtine.

To je bil njen znak. Roko je potisnila v odprtino in čakala. »Pokliči rešilca! Pokliči rešilca!«

Pripravila se je na sunek.

Zaslišala je visoko bučanje vlaka in še zadnji trenutek, ko bi si lahko premislila, je švignil mimo nje.

Vlak je pridrvel iz druge smeri, kot je pričakovala. Z enim hitrim udarcem ji je odbil roko ter odbrzel v daljavo.

Sledil je podtlak, ki je njen trup začasno priklenil na zid, ki je obdajal tire. Ko je popustil, je padla na tla,

poškropljena s krvjo. Bolečina je naraščala do stopnje, ki si je prej ni mogla niti predstavljati.

»Klic v sili,« je slišala Boštjana reči z drgetajočim glasom.

Boštjan je skočil k njej in ji tik ob raztrganini, ki je od udarca sploh ni čutila, tesno zavezal svoj pas.

Ko so jo reševalci naložili v rešilni avto, je slišala glasno tuljenje Boštjanovega motorja, ki je odbrzel v drugo smer.

Mlada medicinska sestra je stala v kotu ordinacije in gledala skozi okno na ulico. Kadar se je obrnila proti Evi, je na njenem obrazu bil pomirjujoč, a zaskrbljen nasmešek. Občasno je neodobravajoče zmajala z glavo.

»Hodila sem po ulici, ko se mi je zazdelo, da sem slišala otroške glasove iz luknje. Pogledala sem notri, in tja potisnila roko. Ko sem ugotovila, da je zvok prišel z druge strani tirov, je bilo že prepozno.«

»Ali niste videli znaka za nevarnost?« je vprašal zdravnik z dvignjenimi obrvmi.

»Seveda sem, vendar sem slišala otroške glasove. Mislila sem, da je nekdo ujet. Človeško življenje je vendar vredno več, ali ne?«

Zdravnik jo je očitajoče pogledal. Ni ji verjel, vendar to ni bilo pomembno. »Vaš prijatelj je prišel sem sumljivo hitro z roko in papirji. Gospodična, to je vojaška okončina! Zelo napredna, potrebno bi jo bilo ponastaviti ...«

»Ne bo potrebno, pripadala je mojemu očimu. In vem, da je bila vojaška, vendar je zdaj že zastarela in se lahko uporabi kot civilna, ker nima orožij ...« Sam govor jo je izčrpal.

»Morda. Poleg tega je predolga in pretežka za vas!«

»Narejena je iz zelo lahkih materialov. Dolžina pa je nastavljiva!« je rekla. V ogledalu ob umivalniku je zagledala svoj odsev – belega duha s sivimi podočnjaki in modrimi ustnicami. »Že, do neke mere. To, kar ste storili, in niste prvi ...« je rekel zdravnik, »... je zahtevalo ogromno poguma in še več malomarnosti in trme!« Odvihral je iz ordinacije.

»Misliš, da bo šlo?« je rekla Boštjanu.

»Rana izgleda kar dobro. Skoraj zagotovo bo šlo. Eva, jaz moram iti ...«

»Hvala, Boštjan. Naredil si vse, kar je bilo potrebno.«

Sestra je začela premikati Evino posteljo z Evo vred na hodnik in proti operacijski sobi. Boštjan je odšel. Ob izhodu se je skoraj zaletel v urejeno mlado žensko v bež obleki.

»Zbudila se je. Zdrava je in lahko greste notri. Predlagam pa, da ostane do jutri,« je rekel zdravnik, ki je prišel z vizite.

Nika je vstopila v bolniško sobo in stopila k Evi.

»Moj bog, Eva. Kaj, hudiča, si razmišljala!?!«

»Pomiri se, mama. Vse bo v redu.«

»Kako naj jaz to vem? Najprej Gal ...« njen glas se je zlomil. »Ti si vse, kar mi je ostalo,« je rekla. »Pred stavbo sem videla fanta, ki je bil bolj stroj kot človek. Izgledal je grozno ... Pa še znan se mi je zdel ... Mislim, da sem ga že videla nekje.«

»Boštjan je moj prijatelj iz šole. On mi je pravočasno pripeljal roko. Jaz sem mu naročila,« je rekla Eva, in premaknila roko pod prevleko.

Povita je bila le njena rama, kjer se je meso stikalo s protezo.

»Zakaj!? Zakaj si hotela to?«

»Nimam odgovora,« je rekla Eva. »Hotela sem, da je Gal del mene za vedno.«

»Ljubica, za to imaš še celo življenje. Celo večnost! Gal ... Gal pa bo vedno del naju, v spominu. Ne rabiš ... tega.«

»Vem... Ampak ne vem več, katera povezava je globlja, močnejša. Vem, katero lahko čutim. Čutim, kot da

me drži za roko.«

Nika se je ob pogledu na roko spomnila trenutka, ko je Gal robota vrgel ob steno. Stopila je na hodnik. Nemudoma je soplja, srce ji je razbijalo. Hlastala je za zrakom. Oprla se je na zid in se zazrla skozi okno v rožnat večer. V odsevu so jo začudene tiho gledale medicinske sestre, ki so na hodniku pile kavo. Nika je ujela nežno, a zlovešče zašepetano besedo.

»Ptd?«

Sledil je pridušen smeh in stranski pogledi.

Rajska vrata

Nina Ivanetič

Kako pride do tega, da čez noč postaneš ena najbolj osovraženih oseb znotraj in zunaj naših meja? Kako se je lahko zgodilo, da se je zagotovo plemenita ideja prej nikomur poznane ženske srednjih let sprevrgla in izrodila v svoje popolno nasprotje? Seveda vsi vemo za izume, ki naj bi služili človeštvu, a so bili kasneje zlorabljeni na različne načine. A tu ne gre za izum. Vse skupaj je tragikomično. Sicer pa, kaj sem sploh pričakovala? Tako je, če daš psihopatom v roke orodje, s katerim naj bi zaščitili najranljivejši del populacije. Ne želim se izogniti odgovornosti za to, kar sem storila. Rada bi samo, da ljudje izvedo resnico.

Ko sem svojo idejo prvič predstavila mestnim oblastem (preko enega od mestnih svetnikov, ki je sin mojega bratranca), je požela le previdno zanimanje. Kasneje, ko je zmagovito prodrla v javnost, me ni motilo, ko so mestne oblasti to zamisel predstavile kot svojo. Saj je nisem hotela tržiti. Mogoče me je samo malo grizlo, da so me ob vseh pohvalah in sredstvih, ki so začela pritekati tudi iz mednarodnega denarnega sklada, povsem prezrli in se je moje skromno ime začelo pojavljati v tisku šele tedaj, ko so stvari ušle izpod nadzora, se razlile, prestopile mejo dobrega okusa in zdrave pameti ter dosegle vrhunec ob samomoru šefice neke znane reklamne agencije. Le-ta je, kot so tabloidi hitro ugotovili, naša glavna konkurenca, kar pa je golo naključje, s katerim nima moja zamisel nič opraviti. Agenti OBS so jo namreč, potem ko ji je na vhodu skozi Rajska vrata zasvetila rdeča luč, ki ji je sledil tisti osovraženi zvočni signal, vpricho njenih strank zvlekli v rumeno vrsto. In ker se ni hotela sprijazniti z očitnim, so jo podvrgli ponižujoči telesni preiskavi, katere podrobnosti so se, opremljene s šokantnim slikovnim materialom, še isti večer pojavile v rumenem tisku.

Vse to pišem kot odgovor na zgodbo z naslovom Psihotična lezbijka, ki je sprožila plaz, ko se je pojavila na prvi strani časopisa Zasačeni. Svoje spolne usmerjenosti nisem nikoli skrivala, čeprav mi ni jasno, v kakšni zvezi naj bi bilo to dejstvo in živčni zlom, ki sem ga doživela ob smrti svoje dolgoletne partnerice, z dogodki ob Rajskih vratih. Odškodnine za klevete v rumenem tisku so sicer vrtoglavo visoke, a prasci dobro vedo, kaj delajo. Odkar so na vseh nivojih ukinili brezplačno pravno pomoč, si le najpremožnejši lahko privoščijo res dobrega odvetnika. In naši agenciji zadnje čase ne kaže prav dobro. Če bo šlo tako naprej, se bomo vsak hip znašli v rdečih številkah. Mrhovinarji so se gotovo pozanimali.

Vse skupaj se je začelo nekega poletnega dne, nekaj mesecev po Tanjini smrti, ko sem se prvič prisilila iti sama v mesto, saj me je bilo prej groza že same misli nekam se odpraviti, narediti si kakršne koli načrte, slediti neki dnevni rutini. Toda prvi del terapije je bil za mano, delo me je čakalo, tudi zdravila so naredila svoje. Vsaj nekaj ur na dan mi je uspelo biti pokonci in poskrbeti za osebno higieno, kar je bilo že veliko. Prej si nikoli nisem predstavljala, da lahko to postane takšen nepredstavljen napor, preprosto biti pokonci, ko bi se najraje zvil v klobčič in zaspal, potem pa spal, spal, spal z upanjem, da se boš po dnevih in dnevih v postelji nekega jutra zbudil spočit. Kar se seveda nikoli ne zgodi. Z začudenjem sem opazovala druge ljudi, kako tekajo naokoli kot navite ure. Delajo to res s tako lahkoto ali se tudi oni samo pretvarjajo?

Kakorkoli že, tistega toplega julijskega popoldneva sem po dolgem času prvič v mestu, in ko pohajkujem po ulicah, se počasi počasi izgublja neopredeljiv občutek krčenja in širjenja navznoter in navzven hkrati, brisanja meje med zaprtostjo vase in izgubljenostjo v prostoru. Podobno kot takrat, ko po dolgi bolezni prvič stopiš na prosto, le da je ta občutek zdaj desetkrat močnejši. Dejstvo, ki mi je po mesecih, preživetih na kliniki in potem še doma, kot prvo padlo v oči, je bilo, da je življenje postalo prehitro, hitreje kot kdajkoli prej. Vsak, še tako neznamenit dogodek, ki nas prisili, da v gverilskem boju proti lastni minljivosti upočasnimo, prestavimo v nižjo prestavo, doživljamo kot motnjo, kamenček, vržen v kolesje mehanizma, katerega edini cilj je ohranjati iluzijo breztežnega drsenja skozi čas ... Človeške mravlje brzijo kot v pospešeno odvrtenem filmskem kadru v neko določeno smer, in ko skozi temne oblake posije sonce na mokri asfalt — zlata reka pozno popoldanskega sonca, ki obliva pločnike, izložbe, pisane platnice knjig v antikvariatu, škatlice z dišavami in čaji, stekleničke s parfumi –, se nihče ne ustavi, nihče ne nasmehne, nihče ne zgraža nad tem, da za večino oken teh čudovitih izložb dejansko ni ničesar, da je to le skrbno vzdrževan ostanek preteklosti, Potemkinova vas, reklamni trik, del kulturne dediščine, ob kateri turisti z obžalovanjem vzdihujejo, kot da so pričakovali, da se bodo v tem majhnem srednjeevropskem mestu vrnili v leto plus, minus 2000. Po ogledu znamenitosti jih bodo polne pričakovanja z električnim vlakcem popeljali prav pred Rajska vrata, skozi katera bodo zamaknjeni stopili naravnost v svetišče boga Merkurja.

Sama ne vem, zakaj sem takrat stopila v tisto trgovino. Tako staromodno trgovino s konfekcijo, kot jih danes praktično ne najdeš več. Kako se je tista trgovina sploh obdržala, mi ni jasno. Stranski rokav v muzeju na prostem, v katerega dandanes le redkokdo zaide. Mogoče bi se našla kakšna takšna še na podeželju. Majhen, zatohel prostor, s policami, do stropa natlačenimi z najrazličnejšo šaro, med katero prevladujejo bale blaga za obleke, prevleke za blazine in predpasniki z nemogočimi vzorci. Prostor, kamor se hodi najprej klepetat in opravljat s sosedi, ki stanujejo za vogalom, se čuditi, zgražati, pritrjevati in skupaj s prodajalko dokazovati, da spadaš k čredi. Dobrodošli! Boste kaj vzeli, gospa? Tele kuhinjske krpe imamo znižane. Saj, mogoče me je povlekla noter prav nostalgija za starimi časi, oči so se mi ustavile na pisani obleki za na plažo, taki z modrimi in belimi črtami, kot mi jo je sešila pokojna mama, sicer redna obiskovalka trgovine z metriskim blagom in gumbi, ki so z različnimi velikostmi, barvami in oblikami burili mojo domišljijo. Povlekla sem za lepo položeno medeninasto kljuko in vstopila ... Nasprotje med modro-belo obljubo poletja in mračno, izropano notranjostjo je bila tako veliko, da sem se počutila ogoljufano. V nos mi je udaril vonj po postanem in – kako čudno – mokri mačji dlaki. Pisani trakovi v izložbi niso izpolnili obljube. Poleg mene je bila v trgovini samo še starka, ki je kupovala kopalke. Nikoli ne bom pozabila izraza na obrazu stare gospe, ki je z izdelano roko brodirala po kupu kopalke pred seboj, nagnusne robe nemogočih barv in krojev, take, ki si jih navlečeš čez zabuhle, celulitične noge in ohlapen, viseč trebuh. Kopalke, kot jih lahko kupuje le ženska, stara ali še bolj stara, ki je povsem obupala nad sabo in nima denarja za drage kreme in masažne salone, kaj šele za liposukcijo. Mlada prodajalka, vzvišena, zdolgočasena, vsega naveličana, na ves svet jezna, ker mora streči v taki kramariji — kdo ve, s čim se je zamerila šefom, da so jo tako degradirali –, je s prsti nestrpno bobnala po pultu, medtem ko je stara gospa govorila, zaupljivo kot otrok, ki učiteljici v šoli pripoveduje, da imajo doma mlade mucke. Plaz njenih besed je bil neustavljiv, še prodajalka ji ni bila čisto kos, z živo rdeče pobarvanimi ustnicami, ki so bile tako stisnjene, da so bile videti kot zašita rana, je prežala na vrzel v njeni pripovedi. »Samo gledam,« sem zamomljala, ko se me je pogled prodajalke oklenil kot rešilne bilke. Obrnila sem jima hrbet, medtem ko je v meni naraščala nerazložljiva napetost.

»Veste, je rekla moja hčerka, mama, ti si tako dobro ohranjena, da absolutno lahko oblečeš dvodelne kopalke. Absolutno, je rekla. Ampak jaz ne vem, če je to primerno za moja leta, človek mora nekaj dati nase, a ne, ampak to je bilo pred dvema letoma, zdaj je hči v Parizu, veste, manekenka je in zdaj jo nagovarjajo, da bi igrala tudi v filmu, eno bolj stransko vlogo zaenkrat, ampak tako se začne, a ne, saj tukaj nima nobene prihodnosti, nobene prihodnosti ... Toda za božič se vedno oglasi, vsaj po telefonu, saj drugače nima časa, tam se dela malo drugače kot tukaj ... zdaj pa mi je poslala ta mobitel, se moram še navaditi, moram nekoga prositi, da mi malo razloži, kako to deluje, saj poklicati znam, ampak zdaj si je ne upam klicati, je malo huda name, veste, sem jo zadnjič klicala ob nepravem času, ravno ko je imela obiske, pa sem ji rekla, ljuba moja Veronika, kako naj vem, kdaj je pravi čas, jaz ne vidim na drugo stran, ne vidim te, pa bi te rada ... rada ...« In takrat je debelo požrla in naredila premor, kratek, pa vseeno dovolj dolg, da je prodajalka iztegnila svoje lepo manikirane roke po pultu in vprašala: »Želite še kaj?«

Stara gospa je stresla z glavo, kot bi se prebudila iz sanj, in odkimala in v njenem gibu je bila taka žalost in zapuščenost, da je še mene zbolelo, kot bi me nekdo sunil v trebuh in sem si mislila: »Eh, eni imajo pa res kamen namesto srca, ni kar tako ta pregovor,« pa sem rekla naglas: »Gospa, saj vidite, da tu nič nimajo, pojdite čez cesto, tam je prvorazredna trgovina.« Nalašč sem poudarila besedo prvorazredna in jo spremila ven, na sonce. Stara gospa se je že smehljala, medtem ko je prodajalka za najinim hrbtom stala z odprtimi usti in se vsa zaripla davila z lastno zlobo. Takrat me je naenkrat obšla enkratna zamisel, da bi del tako opevanega nakupovalnega središča Rajska vrata preuredili v starejšim in invalidnim osebam prijazen prostor, v katerem bi za to posebej usposobljeno osebje poskrbelo, da bi se čutili sprejeti, zaželeni, kot člani kluba, skratka, tisti, ki imajo prednost, in ne kot tisti, s katerimi je treba potrpeti, pomilovanja vredna bitja, ki nas sredi bujnega tropskega pragozda spominjajo na to, da lahko tudi nas nekega nikolidne napade ponižujoča bolezen, ki te v svoji zadnji fazi postavi na ogled kot golo, posušeno deblo, iz katerega so odtekli vsi sokovi in stoji tam oropano vsega dostojanstva, in še sreča je, če se tega sploh ne zaveda.

Doma sem se takoj spravila na delo. Ustreznega računalniškega programa ni bilo težko najti. Po dolgem času sem bila ob svojem delu prijetno vznemirjena, kot nisem bila že leta. Po poklicu sem namreč arhitektka za notranjo opremo, čeprav me je, kot sem že omenila, kasneje zaneslo v povsem druge vode. Zamislila sem si najrazličnejše olajšave in izboljšave, od zelenih oaz, polnih pravega, ne ponarejenega cvetja, kavarnice, kjer si lahko privoščiš tople in hladne napitke ob tihi klasični glasbi v nasprotju z agresivnimi ritmi, ki so se v letih od

moje mladosti samo še ojačali, električne vozičke, ki sicer že obstajajo, toda z njimi bi lahko brezplačno najel spremljevalca oz spremljevalko, ki bi starejši osebi pomagala, jo usmerjala, ji nevsiljivo svetovala ali pa z njo zgolj prijazno pokramljala. Nikomur se ne bi nikamor mudilo. Tudi pri blagajni bi jim pomagali (neverjetno, da se pri vsem napredku v tem pogledu ni kaj dosti spremenilo, še vedno obstajajo poleg avtomatskih tudi navadne blagajne, kjer lahko plačaš z gotovino!). Potem bi jih pospremili do izhoda in jim po želji pomagali nakupljeno zložiti v avto. Za posladkano nestrpnost blagajničark, ki bi med njihovim iskanjem denarnice ali zbiranjem drobiža zavijale z očmi in se nad njihovimi sklonjenimi glavami spogledovale z drugimi kupci, tu ne bi bilo mesta. Uslužbenci, ki bi morali skozi obvezni tečaj gerontologije, imeli pa bi tudi benificiran delovni staž, kar je v današnjih časih poseben privilegij, bi poskrbeli za popolno profesionalnost v odnosu do biološko oviranih oseb (BO), kot danes uradno poimenujejo starostnike. Seveda se ta naziv nanaša na vse cenjene stranke, ki bi lahko s svojim vedenjem ali videzom predstavljale zaviralni element oziroma negativno vplivale na zahtevano pretočnost. V to kategorijo avtomatično spadajo tudi vse gibalno ovirane osebe, nadalje slepi in slabovidni, naglušni, psihotiki, epileptiki, težki srčni bolniki, ljudje s kakršnokoli hibo, ki bi po nepotrebnem pritegnila poglede ... da o odvisnikih od opojnih substanc niti ne govorimo.

Sicer pa je nestrpnost osebja v tako velikih in prestižnih trgovskih centrih, kot so Rajska vrata, razumljiva in do neke mere tudi opravičljiva, saj zdaj, kot je znano, prodajalcu za pogovor s stranko, daljšem od 20 sekund, odbijejo od plače, pogovor, ki presega tri minute, pa je lahko razlog za izredno odpoved delovnega razmerja. Nasprotno pa dobijo uslužbenci, katerih komunikacija ne presega povprečno 10 sekund na osebo in dosledno zavračajo vse poskuse strank, da bi speljali pogovor na kakšno drugo temo, na koncu meseca za to posebno stimulacijo. Odstotek le-te je kajpada poslovna skrivnost. Razumljivo je, da je zato osebje nenehno pod stresom, kar je bilo dokazano tudi z meritvami pulza in krvnega tlaka, ki pri večini uslužbencev na blagajnah poskoči že ob pogledu na biološko ovirano osebo, ki zavzema prostor v njihovi vrsti. Pred tednom dni so pricurjale v javnost celo novice o korupciji med pregledovalci posnetkov, kar glede na vse zgoraj navedeno nikogar ne preseneča.

Seveda so bile opravljene obsežne raziskave. V luči njihovih izsledkov so zgoraj opisani ukrepi za zaposlene kruti, toda neizbežni. Natančna analiza video in avdio posnetkov je namreč pokazala, da se, medtem ko BO brskajo za denarnico po torbi ali žepih, na eni sami blagajni dnevno izgubi neverjetnih 283 minut. Nadaljnjih 424 minut gre za zbiranje drobiža. Čas, ki ga je osebje na blagajnah potrošilo za razgovor z BO strankami, da ne omenjamo časa, ki so ga omenjene stranke potrebovale, da so preložile svoje izdelke iz nakupovalnega vozička na tekoči trak in s traku v svoje torbe in vrečke, je zbegal in osupnil same naročnike raziskave. Sploh v primerjavi s koeficientom pretočnosti pri pripadnikih mlajše, aktivnejše populacije. Pri tem so upoštevali vse dejavnike, ki bi utegnili vplivati na pretočnost in učinkovitost, celo take, kot so obremenilni vpliv vremena, polna luna, predpraznična nakupovalna mrzlica do nepredvidenih dogajanj na borzi.

Po zaključku preiskav, ki so sprva potekale v strogi tajnosti, je bilo uradno potrjeno, da so biološko ovirane osebe s svojo telesno in duševno okorelostjo neposredno odgovorne za letni primanjkljaj, ki se piše v šestmestnih številkah.

Na tem mestu moram poudariti, da mi ideja, ki mi jo sedaj podtikajo, da bi ustvarili nekakšen geto, niti v sanjah ni prišla na misel. Starostniki bi prihajali v njim prijazen del nakupovalnega središča zato, ker bi tako želeli — kdo pa ne bi bil rad prijazno postrežen in spoštljivo obravnavan v vsakem pogledu — in ne, ker bi v osrednji del nakupovalnega središča, namenjen, kot sedaj pravijo hitrim in drznim, mladim in vsestransko aktivnim osebam, sploh ne imeli vstopa. »To je fašizem!« sedaj vzklikajo protestniki pred Rajskimi vrati in z njimi se popolnoma strinjam, boli pa me, da se na transparentih pojavlja med drugim tudi moja slika s Hitlerjevimi brčicami. Vsekakor je to prozoren poskus odvrniti pozornost stran od pravih akterjev tega pošastnega konstrukta in prepričana sem, da mu množice ne bodo nasedle. Zato tudi to pismo, če se bo sploh našel kdo, ki ga bo v trenutnih razmerah upal objaviti. A se ne bojim. Resnica na koncu vedno pride na dan.

Ko se je po dolgih pripravah za zaprtimi vrati del Merkurjevega templja zares odel v rumeno, je delovalo obetavno. Odprtje je bil eden najbolj razvpitih medijskih dogodkov leta. Navdušenje nad novo pridobitvijo, več milijonov vredno napravo v obliki umetelno oblikovanega obeliska, ki bi izven vsakega dvoma določilo biološko starost posameznika, je bilo neizmerno. Vse, ki so dosegli biološko starost 60 let, nasmejani uslužbenci usmerijo v njim prijazen in vsakem pogledu prilagojen del nakupovalnega središča, imenovan Rumene poljane. Vsem pa je dobro znano, da so odstopanja lahko precejšnja. Nekdo lahko doseže kritično biološko starost že

pri štiridesetih letih, kakšna miselno čila oseba v odlični telesni kondiciji pa šele pri sedemdesetih in več letih. Toda prav zato med radovednimi novinarji in obiskovalci, ki jih pred Rajskimi vrati nikoli ne zmanjka, vlada precejšnja napetost. Kdo bo tokrat izločen? Odčitovalec biološke starosti s kratico OBS se namreč odzove v trenutku, ko biološko ovirana oseba prestopi usodno rumeno črto. Na vrhu obeliska se prižge rdeča luč, obenem pa se zasliši zvočni signal, ki zaigra tiste znamenite takte iz Beethovnovе 5. simfonije: Tararara!

Ob tem je treba pripomniti, da ni nobenega dokaza, da bi se pri BO osebah skupaj z splošnim telesnim in duševnim razkrojem razblinil tudi njihov smisel za humor. Smeh je pol zdravja!

Prva kontrolna točka je že kakšnih sto metrov pred vhom skozi Rajska vrata. Tu široko nasmejani mladeniči in mladenke v rumeni uniformi prijazno pozdravijo osebe, ki so že bile prepoznane kot biološko ovirane in jim ni potrebno ponovno iti mimo zloglasnega OBS-a. Potem jih na podlagi odčitovalca finančnega stanja (OFS-a) prijazno usmerijo na ustreznih oddelek nižjega, srednjega, višjega ali luksuznega cenovnega razreda. Osebam nižjega cenovnega razreda je v za to določenih urah omogočen voden ogled po prodajalnah in butikih višjega cenovnega razreda, ki mu sledi sicer dokaj diskretna telesna preiskava v posebnih kabinah. Prha pred preiskavo je razumljivo, obvezna. Saj se ne bi prvič zgodilo, da bi kdo hotel s prepovedanega območja odnesti kak spominek, da bi se tako povzdignil v očeh svojih znancev in prijateljev. Sicer pa prehajanje med nivoji ni nobena posebnost. Nagrada za več nakupov v določeni vrednosti je dvig v oddelek višjega cenovnega razreda. In kdo ne bi hotel razvajati svojih čutov v razkošno opremljenem okolju ob glasbi svoje mladosti, ki privabi obiskovalcem solze v oči. A tudi osebe višjega cenovnega razreda morajo paziti, da ne izgubijo svojega statusa. Kdor bi v treh zaporednih mesecih potrošil manj, kot zahteva interni pravilnik, ki so ga vsi kandidati lahko prebrali in podpisali v navzočnosti svojega odvetnika, je lahko degradiran na oddelek nižjega cenovnega razreda. To pa je tudi velik padec na družbeni lestvici, zato BO osebe naredijo vse, da do tega ne bi prišlo. (Reklame: Želite v višji cenovni razred? Kupujte izdelke Moonlight! Tu je krema Polnočno sonce za drzno staranje!)

Seveda so tudi gostje kavarn in slaščičarn v vseh rumenih oddelkih podvrženi strogemu nadzoru. V njihovo lastno korist, se razume. Postopek je preprost. Na vhodu vtaknejo svojo zdravstveno kartico v posebno režo in ven pride listek z dovoljenimi prigrizki in napitki. Kaže, da večina biološko oviranih oseb zna pravilno ceniti ta ukrep, najdejo pa se tudi taki, ki bi ga radi razumeli kot nedopusten poseg v svobodo odločanja. Zgodilo se je, da se je neka gospa po zaužitju dveh kosov pregrešno dragih tortic iz marcipana onesvestila. Izkazalo se je, da si je »izposodila« kartico svoje prijateljice. Vsi zaposleni si kajpak prizadevajo, da bi bilo takih ekscesnih dogodkov čim manj.

Za posebej izsolane uslužbenke, ki oblečeni v živahne barve prevzamejo BO osebe že takoj za prvo kontrolno točko, jih spremljajo ter vodijo po zapletenem sistemu nakupovalnih promenad ter jim s svojo nevsiljivo prisotnostjo lajšajo nakupe, je značilna skrajna korektnost, pozitivna naravnost in neprisiljenost. Naj se vaš nakupovalni dan začne in konča z nasmehom, je njihovo geslo. Vsebina pogovorov je, kot poudarjajo, zaupne narave, saj je znano, da starostniki povedo marsikaj, sploh tisti osamljeni (in kdo ob današnjem delovnem ritmu, ki mlade in aktivne otroke ostarelih staršev kar posrka vase, ni osamljen!). Na tak način se lahko izve marsikaj uporabnega, sploh če gre za sorodnike kakšnih slavnih, medijsko razvpitih osebosti, politikov, javnih uslužbencev, skratka vseh, katerih delovanje naj bi tako ali tako bilo transparentno v vseh pogledih. Namigovanja, da obstaja interni pravilnik, po katerem je vsak spremljevalec dolžan tako pridobljene podatke posredovati svojim nadrejenim, za kar je deležen posebne stimulacije, so navadne kleвете. Kaj šele govornice o obstoju posebnih tehnik, kako spodbuditi SNO (starejšo nekompetentno osebo), da odtuji od sebe čimveč koristnih informacij.

Sicer pa je delo spremljevalca relativno nezahtevno. Ob vstopu v območje ustreznega cenovnega razreda vtakne kartico zvestobe svojega varovanca v posebno režo, ki je povezana z mobilnim šifrantom. Tu so pokažejo določene šifre, ki prikazujejo nakupovalne navade biološko oviranih kupcev, njihove konjičke, okuse, zdravstveno stanje, podatke o družini, otrocih, vnukih ... in na podlagi tako pridobljenih podatkov bo spremljevalec – nevsiljivo seveda – usmerjal cenjeno stranko na tako imenovana vroča področja in jo sproti seznanjal z najnovejšo ponudbo iz njene interesne sfere.

Izgovori biološko oviranih oseb, da bi radi obiskali osrednji del nakupovalnega središča Rajska vrata z namenom kupiti darilo za svoje mlajše sorodnike, ne vzdržijo presoje. Saj so na Rumelih poljanah nalašč za to odprli poseben oddelek, učinkovito opremljen in založen prav v ta namen.

Sicer pa je tudi centralni del Rajskih vrat, namenjen vsem, ki uspešno prestanejo preverjanje vsemogočnega OBS-a zaradi lažje orientacije razdeljen na oddelke, namenjenim strankam določenih starostnih skupin. Vendar pa je prehajanje med oddelki ne le dovoljeno, ampak celo zaželeno. Če stopiš v oddelek višjega cenovnega razreda, kot ti trenutna finančna zmogljivost dejansko dopušča, je najhujše, kar se ti lahko zgodi, da te prodajalci prezrejo.

Največja nevarnost, ki dejansko preti s strani te novodobne kontrolne naprave, je zloraba le-te za onemogočanje in eliminicijo potencialnih političnih in drugih nasprotnikov. Osebe, ki jih OBS izloči in prestavi v kategorijo biološko oviranih, so avtomatično odstranjene tudi iz vseh pomembnih funkcij javnega in političnega življenja. Dokazovanje, da se je OBS zmotil, se lahko na sodišču vleče leta in leta, po katerih bo ponovno testiranje samo potrdilo ponižujočo prvotno diagnozo.

Seveda ni mogoče nikogar prisiliti, da zadovoljuje svoje potrošniške potrebe prav z vstopom skozi Rajska vrata. Toda glede na mednarodni ugled, prestižnost, kakor tudi na 24-urno medijsko pokritost tega trgovskega giganta, lahko daljša odsotnost znane osebe na tem mestu vzbudi določena namigovanja in sume, ki lahko resno ogrozijo, če že ne povsem zaustavijo njenega vzpenjanja po družbeni lestvici. Sicer pa cena teh zloglasnih naprav vse bolj pada, zato je le še vprašanje časa, kdaj jih bodo namestili tudi v manjših trgovinah in nakupovalnih središčih in nato po svoji presoji odločali, kdo bo sprejet in kdo zavrjen.

Nasprotniki nove oblike nadziranja naših državljanov lahko samo nemočno ugotavljamo, da je OBS prodril v vse pore našega družbenega in družabnega življenja, nas posvojil, se nas polastil; OBS je postal naš tihi spremljevalec, ki nam diha za ovratnik, senca na zidu, obraz, ki nas motri izza zavese. OBS je naprava, pred katero vsi trepetajo! OBS-a ni mogoče prelisičiti! Ne pomaga ne facelifting, prsni vsadki, liposukcija, niti operativni dvig povešenih ritnic. Blesk rdeče luči na zvočni kulisi simfonije smrti v hipu upepeli krhko samoprevaro kompetentnosti in dostojanstva.

Kdo bi si lahko predstavljal, da bo vse to sprožil stavek, ki je nekoč nepremišljeno in arogantno zletel iz ust mlade frklje za prodajnim pultom in brezdušno zarezal v pripoved osamljene starke:

»Želite še kaj?«

Krasna nova Evropa

Milan Jež

Muhamed Franc se je leno pretegnil v široki postelji. Prisluhnil je pesmi mujezina z bližnjega minareta, ki je vernike vabil k jutranji molitvi. Doslej se ni nikoli potrudil razumeti sporočil svojega Boga, a včeraj se je v njem nekaj prelomilo.

Odločil se je, da bo posvetil delček svojega časa Njemu, zaradi katerega je obstajalo življenje, Njemu, ki ga bo nekoč pričakal v svojem raju in ga obdaril z večnimi posmrtnimi nagradami sorazmerno z dobrimi deli, ki jih naredi na tem svetu, in času, ki ga posveti Stvarniku. Muhamed Franc je duhovno razsvetlitev doživel sinoči, ko so že vsi gostje zapustili njegov razkošni dom, kjer so proslavljali rojstni dan. Sedel je sam na zatemnjeni terasi, na ušesa je iz skritih zvočnikov vlekel blagodejno šumenje reke Soče, oči so v daljavi iskale osvetljeno gorsko lepotico, ki je zaščitena s steklenim varovalom še zmeraj zeleno tekla. Nad tolminsko kotlino se je bočil ogromen šotor in ohranjal življenje, branil je rastline, živali in ljudi pred nevarnostjo, ki je pretila iz vesolja. Razredčeno, z vsemi mogočimi odpadnimi plini in strupi pomešano in pregreto ozračje temu že dolgo ni bilo več kos. Velike klimatske naprave so vkopane globoko v zemljo brezhibno delovale in ustvarjale prijetno življenjsko okolje. Stodvajseti rojstni dan. Osemdeset let neprekinjenega dela in izobraževanja. Nastopil je čas, ki ga bo lahko v večji meri posvetil sebi in svojemu Bogu.

Mejnik v življenju enega izmed zadnjih klenih Slovencev, ki je še nosil tudi slovensko ime. »Spremembe se bodo zgodile,« si je mrmral Muhamed v brado, »a najprej mesec dopusta v Termah Olimje v Podčetrtku!«

Olimje, kjer je bil reden gost, so bile terme svetovnega slovesa, ki so gostom dajale videz in ustvarjale občutke Slovenstva, kakor gostom pred dvestopetdesetimi leti, ko so Muhamedovi predniki še imeli svojo državico.

Gospodarjevo jutranje premišljevanje je zmotila mlada služkinja Enesa, ki je postregla z zajtrkom. Enesa je bila edina, ki je Muhamedu ostala zvesta v njegovi samoti. Sorodniki so se preselili v raj, prijateljev ni imel veliko, znanci pa so se mu raje izogibali, saj je bil uslužbenec Komisije. Komisija pa ni Bog, ki bi ji neskončno zaupali. Deluje le do meje, ki je sicer zelo daleč, a vseeno.

Veljalo je nenapisano pravilo, da več kot človek velja, bolj osamljeno mora živeti. To pravilo je prinašalo in odnašalo število pomlajevalnih in energijskih točk. Druženje je bilo dovoljeno le ob praznovanju okroglih obletnic življenja. Seveda so moški skupaj tudi molili, a je bil vsak zase v stiku z Bogom. Po molitvi so se brez besed razšli. Muhamed se je dovolj cenil, zato je rad živel sam.

Razmnoževanje človeške vrste je bilo po novem prepuščeno znanstvenikom. Ti so v svojih laboratorijih izbirali v semenskih bančnih celicah razporejena jajčeca in spermije. Kombinirali so najboljše, tu kak gen dodali, druge odvzeli. Muhamed je spadal še med tiste srečneže, ki so se rodili taki, kot je želel Bog.

»Me še potrebujete, preden odpotujete?« je skrbno vprašala in tiho položila pladenj predenj. »Ne, pojdi po svojih opravkih. Vrnem se čez mesec in v tem času mora biti vse v najlepšem redu. Pazi na dom, zaupam ti ga v varstvo! Sicer pa bom vse imel na očeh. Tebe in vilo. Le pazi!«

Zaužil je zajtrk in odhitel v telekomunikacijsko sobo, kjer se je priključil na sistem in prejel dnevni odmerek energije in mladosti od Komisije, ki je strogo bedela nad vsemi prebivalci.

Muhamed je vedel, da bodo sedaj, ko se je upokojil, doze življenja vse manjše. Moral bo biti varčnejši in pozornejši, saj Komisija skrbno zapisuje vsa dobra in slaba dejanja, vse dobronamerne in zle misli ter na tej osnovi deli in odvzema točke. Točke življenja, dobrega počutja, mladosti, bolezni in telesne smrti.

Muhamed Franc se je spominjal svojih prednikov. Bil je potomec znane tolminske družine. Spomini na prejšnje rodove so bili v družini zmeraj živi. Z očeta na sina so se prenašale zgodbe o praočetu, o skladatelju, zborovodji, radijskem uredniku in stand up komiku, ki je v začetku tisočletja svoji pokrajini pritisnil svoj neizbrisen pečat. Njegova glasba je še zmeraj živela in ni bilo večera klasične glasbe, da ne bi zadonela njegova znana pesem Tiho Idrijca šumi. Zraven obveznega muslimanskega imena je Muhamed zmeraj ponosno pripisoval še slovenskega. Kljub temu da je zaslužil pokojninske točke kot poverjenik Komisije, se temu ni odrekel. Strogi verski in državni predpisi, ki so vladali v državi, so to dovoljevali.

Tolminska pokrajina je že več kot dvesto let pripadala kalifatu Krasna nova Evropa s prestolnico Berlin, ki je bil povezan z nekdanjimi bližnjevzhodnimi in azijskimi deželami v evrazijsko mogočno muslimansko državo z glavnim mestom Ljubljana.

Sredi veledržave je kot osamljen otok islamskim orkanom kljubovala s ponosnim knezom na čelu samostojna in neodvisna, pravoslavna, trmasta, samosvoja in po svoje uspešna majhna državica Srbija, ki je še zmeraj sanjala o veliki državi, veliki Srbiji, kar je Evraziji, visoko civilizirani islamski državi, včasih povzročalo nelagodje.

V dolinah Soče, Bače in Idrije je cvetel turizem, ljudje so živeli v ljubezni, miru in blagostanju, kultura je bila spoštovana in oboževana.

Neverjetno je zvenela zgodovina, ki je govorila o kmečkih uporih na tolminskem, o reki Soči, v strugi katere je v svetovni vojni teklo več krvi kot vode, o partizanih in njihovi borbi z oholimi in nesposobnimi severnjaki, ki so hoteli vladati svetu, o bratomorni vojni z domobranci, o skupnem uporu muslimanskega in katoliškega ljudstva proti gnilem državnem aparatu in o združitvi v rajsko muslimansko zemeljsko skupnost.

Država je bila velika in močna, ni se mogla primerjati z Evropo, ki je izdihnila pred dobrimi dvestopetdesetimi leti in je štela ubogih petsto milijonov duš. Evrazija, država z milijardo in več prebivalci, je gospodarsko in kulturno vladala svetu in tudi v Medzvezdnem prostoru, ki je bil nagnjen na katoliško stran, je imela besedo.

Glavna vera Evrazijscev, ki jo je podpirala in se po njej ravnala Komisija, je bil islam. Spoštovane so bile kulture vseh državljanov. Muslimani, kristjani, judje, budisti in vse njihove poddružine so lahko brez zadržkov častili svoje bogove. Imeli so celo skupen Teistični odbor, ki je oblikoval idejo, da je bog vseh ljudi le eden. Nekateri filozofi so temu oporekali in trdili, da ima vsak človek svojega boga, člani vsake verske skupnosti pa so skupaj lahko častili svojega. Z vsakim dnem bolj pa je prevladoval eden in edini, Alah, ki mu je po svojih očetih prisegal in pripadal tudi Muhamed.

Iz vseh ljudstev v državi se je oblikoval en narod. Uradni jezik je bil arabščina. Vsakemu posamezniku je bilo dovoljeno raziskovati korenine in govoriti v jeziku ljudstva, ki so mu pripadali predniki, če ga je še obvladoval, a pomen tega dobrohotnega dovoljenja Komisije se je izgubljal, saj so se državljani zadnje čase bolj in bolj sporazumevali med seboj brez besed, s pomočjo telepatije, zaradi laboratorijskega razmnoževanja pa niso poznali svojih korenin. Predvsem mladim zgodovina rodu ni pomenila popolnoma nič.

Komisija je vladala Evraziji in podkomisije kalifatom. Člani vladajočih klanov so bili izbrani in Vrhovni skrivnosti posvečeni znanstveniki. Vladali so z močjo in z veliko ljubeznijo do svojih podanikov.

Glavna težava vladajočih in podložnih je bila pomanjkanje energije. Vse dokler ni nekdanji Veliki Vodja odkril skrivnostne formule večne energije, s katero so znanstveniki — vladarji držali vse svoje podanike v šahu. Vsak znanstvenik je poznal, pri življenju ohranjeval in razvijal le svoj delček skrivnostne enačbe. Posameznik ni vedel nič, vsem pa je bilo jasno vse. Nikoli ni član Komisije odstopil s svojega položaja. Če ni bil enakih misli kot drugi vladajoči, je moral Vodji odkriti svoj delček skrivnosti, potem pa se predčasno in prostovoljno preseliti iz zemeljskega v božji raj, njegov prostor je zavzel drug učenjak, ki je čakal v vrsti na oblast. Zemlja se je zaradi razvoja vesolja močno spremenila. Južna polobla je postala puščava brez rastlin, brez vode, živalstva in ljudi. Tudi Evropo in Azijo je našigala huda vročina in ljudje, kar jih je še ostalo na nekoč lepem in modrem planetu in se niso razselili po vesoljskih postajah in na pred kratkim odkriti planet Nova Zemlja, so živeli pod ogromnimi šotori. Klimatske naprave so brnele v zemeljskih globinah in skrbele za odlične življenjske pogoje. Na nekdanji Islandiji in na severni obali Evrope je bilo še možno življenje na prostem brez šotorov. Tam je cvetelo kmetijstvo. Glavni pridelek mesta Hamburg in okolice so bile banane. Rasle so samo tam in to v velikanskih količinah. Razvažali so jih po svetu in na vse vesoljske postaje.

Pogoji življenja so se izboljšali, medicina je napredovala, premagala je vse bolezni in s pomočjo vsakodnevnih energetske pomlajevalnih doz, ki jih je delila Komisija, so ljudje doživljali povprečno starost dvesto let in več.

Muhamed Franc je stopil pred hišo in tlesknil s prsti. Iz garaže se je neslišno približalo lepo, veliko, srebrno vozilo in svojemu gospodarju samodejno odprlo vrata. Muhamed se je namestil in računalniku na upravljalni konzoli usmeril misli o svojem potovalnem načrtu. Trenutek — in računalnik je poročal. Zračni promet nad dolino Idrije in okoli prestolnice Ljubljana je močno zgoščen, zato predlaga vožnjo po podzemni poti. Muhamed je izbral kombinacijo obojega. Odločil se je, da bo do Idrije potoval lepo počasi po zraku in opazoval

pokrajino, tam pa bo zavil na hitro podzemno pot in jo uporabil do Celja.

Vozilo je počasi drselo proti dolini Idrijce. Na kristalno čistem in zelenkasto lesketajočem jezeru pri mondenem in po vsem veselju znanem Mostu na Soči je opazil nekaj zibajočih se čolnov, iz katerih so člani Komisije, ki so tu dopustovali in so imeli dovolj življenjskih točk, metali trnke in lovili postrvi. Zaradi potreb visokega turizma jezera, ki je bilo sicer naravni spomenik, niso obdali z varovalnim steklom.

»Vse moje točke ne odštejejo vrednosti ene postrvi,« je malce nevoščljivo pomislil Muhamed in se zdrznil zaradi Komisije, slabe občutke pa hitro potisnil v reženj možganov, ki je bil določen za hrambo in uničevanje negativnih misli. Avto je zavil proti Bači, za trenutek zastal nad sotočjem Idrijce in Bače, se skoraj navpično dvignil nad zgodovinski železniški most, ga preletel in odbrzel rečnemu toku nasproti.

»Kar lovijo naj, spodaj na jezeru, magnati! Jaz se bom bolj sproščeno počutil v mojem Podčetrtku tako kot zadnjih sto let in še lepše,« se je tolažil. Možganski reženj – uničevalec slabih misli je bil za trenutek spet zaposlen.

Avto se je spustil nad gladino bistre Idrijce, tu pa tam za trenutek postal, da si je Muhamed lahko v miru ogledoval rečne brzice in zelene tolmune, nad katerimi so se sklanjale stare vrbe in v njih ogledovale svoje vitke veje kot lepotice svoje lase v ogledalih.

Idrijca je slovela po vsem veselju. Čeprav so zadnjih petdeset let iz idrijskega rudnika spet črpali živosrebrno rudo in jo predelovali v tekočo kovino, so vode s srebrom okužene reke s posebnimi napravami tako dobro očistili, da so kopalci Idrijco spet lahko brez škode pili. V Trebuši je zmanjšal hitrost in prilepil pogled na prelepo stavbo, na kulturni dom, ki je nosil ime po njegovem predniku, ki je nekoč tu širil kulturo. Hiša je bila s svojimi dvoranami vdolana v hrib, iz katerega je ponosno gledalo pročelje, na katerem so se bleščale črke priimka prednika, ki se mu je Muhamed v mislih poklonil.

Naveličal se je opazovati Idrijco in spominov na pradedo, s pomočjo misli je vključil hitrostni pilot in v trenutku se je avto znašel v Podčetrtku, pred vrati, ki so vodila v nekdanje čase. V zdravilišču je bilo vse tako kot pred dvestopetdesetimi leti, ko so odkrili zdravilni vrelec. Hotelski kompleks, kopalni bazeni, tobogani, svet savn, telovadnica, zunaj pa cvetoči zeleni parki, potke med vrtovi, majhni trgi, vas Lipa.

Vse je bilo kot nekoč, še za umetno nebo in vremenske pojave so poskrbeli.

Na novo je bila dodana le zgradba s telekomunikacijskimi sobami, kjer so gostje vzpostavljali stike s Komisijo in prejemale vsakdanje odmerke energije in mladosti.

Vsak trenutek bo vstopil v romantično preteklost. Veselil se je.

Utrujen je odložil kovčka v recepciji hotela Breza. Umetno sonce je zahajalo, prijazna receptorka je veselo pozdravila stalnega gosta in mu dodelila sobo. Muhamed Franc je pospravil vsebino kovčkov v omare in omahnil na posteljo.

»Jutri začnem s kopanjem in plavanjem, s potenjem v savnah, s telovadbo in sprehodi. Sedaj pa se bom naspal in poizkusil do energije še po naravni poti,« si je rekel in premagal ga je spanec. Obiskale so ga sanje in mu postregle z živimi slikami preteklosti.

V telovadnici je dvigoval uteži in škilil skozi stekleno steno, mimo so hodila lepa in zagorela dekleta v mini krilcih.

Obrnil se je na drugo stran in v sanjah podoživel nagovor člana Komisije, ki mu je iz računalniškega ekrana razlagal pravice in dolžnosti upokojencev.

Prebudil se je in ni mogel več spati.

»Postal si upokojenec. Število točk se je zmanjšalo za tretjino. Imel boš veliko prostega časa. Koristno ga uporabi!« mu je v glavi še zmeraj zvenel glas člana Komisije.

»Koristno ga bom uporabil,« je zabrundal pod odejo. »Želim srečati Boga!« je pomislil. Buden je pričakal jutro.

Med prvimi gosti je zjutraj vdihoval zapeljive vonjave jedil, ki so čakale na lačne želodce dopustnikov v jedilnici. Kokošja jajca, pripravljena na vse načine, klobase, hrenovke, siri, marmelade, jogurti, skute, med, sadje, čaji, kava, mleko, sadni sokovi.

»Kako je bilo nekoč vse drugače kot je dandanes,« si je mislil Muhamed in polnil pladenj z dobrotami izpred dveh stoletij in pol.

Poiskal je prostor, označen z njegovo številko. Našel ga je pri mizici za dva v kotu restavracije. In tam je že sedela ona. Soseđa. Ob pogledu nanjo je Muhamedu v pljučih zastal dih in slina v grlu ni hotela ne gor ne dol.

Soseđa je bila nepričakovano lepa. Njena srednje visoka vitka postava je bila oblečena v kratko, ohlapno poletno obleko, na lepo oblikovanih nogah so tičali srebrni sandali, vrat, ki je skrival starost, je objemala zlata verižica z obeskom kozoroga.

»Le kaj neki pomeni ta kozel?« se je vprašal Muhamed, ko se ji je predstavil.

»Muhamed Franc,« ji je segel v roko.

»Atifa Marija,« mu je smehljaje odgovorila in ga globoko pogledala.

»Res sem vesel take lepe družbe,« je rekel Muhamed. »Hrana bo sedaj še boljša,« se je nasmehnil in še sam ni vedel, zakaj je novi znanki tudi komaj opazno pomežiknil.

»Ste prvič tukaj?« ga je z nasmehom vprašala.

»Ne že stotič!« je rekel in se ugriznil v jezik, ker je lepotici nehote izdal svoja leta. »Če bi bil prvič, bi mi razkazali zdravilišče? Vi ste gotovo redna obiskovalka tega lepega kraja, saj je lepota nalezljiva,« je na gosto govoril, ker mu je bilo nerodno zaradi tistih: »Ne, že stotič!« »Zmeraj se najde kaj novega in lepega, česar mogoče še ne poznate, čeprav ste bili tu že stokrat. Predlagam, da skupaj odkrijeva kakšno skrivnost,« so skoraj kot ponudbo izrekla usta s poudarjenimi ustnicami, med katerimi sta sijali dve vrsti belih zob. Polokrogla brada se je ponašala s privlačno luknjico na sredi in zvedave sivo modre oči so se sprehajale pa Muhamedu in čakale odgovor. Valoviti svetli kostanjevi lasje so ji padali na ramena, ki so bila ravno prav široka za njene poudarjene prsi.

»Velja! Z veseljem!« je rekel Muhamed, potihoma pa je mislil: »No, pa si srečal Boga, kateremu si včeraj obljubil, da se mu boš posvetil.«

»Lep prostor imava,« je pregnal tišino. »Pri nas je zmeraj veljalo, da moraš imeti zavarovan hrbet in vrata na očeh!«

»Tudi pri nas,« je zažgolela Atifa. »Slovenska imena, slovenski pregovor, skupne počitnice v preteklosti, verjetno imava še kaj skupnega,« je ugibala.

»Če ste za to, z veseljem raziščem!« je rekel Muhamed. »Dober tek, Marija!«

»Hvala, enako, Franc!« je odvrnila in prva ovira je bila že za njima.

»In tako lepoto skrivati z burko,« je nejevoljen pomislil. Možganski raženj uničevalec je spet dobil svoj grižljaj.

»Nikoli nisem nosila burke,« je Marija telepatsko sporočila svojem novemu znancu. »Bila sem prevajalka in sem se zaradi svoje službe lahko oblačila po svoje.«

Pogledala je skozi okno in poslala Francu novo zbirko sporočil: »Pred tednom sem se upokojila, sedaj preživljam mesec dopusta, ki pripada vsakemu vladnemu delavcu, ko odsluži svoje.«

»Tudi jaz,« se je oddahnil Franc. »Kako lepo je, da sem te srečal, a kaj, ko bo odslej točk manj, stiki moškega z žensko, ki ni tvoja bližnja, so strogo prepovedani. Točk ne bo,« se je začel položaja zavedati Franc.

»Pravila so namenjena za uporabo in za kršenje,« je z mislijo odgovorila Marija. »Sto dvajset ali sto petdeset let pa tudi ni velika razlika,« je navrgla, kot bi že načrtovala pregreho. Franc se je povzpел v nadstropje, vzel kopalni pribor in se razdvojen namenil proti bazenom. Možganski raženj uničevalec slabih misli je bil to jutro najbolj zaposlen del njegovega telesa. »Še po energetski in pomlajevalni odmerek skočim mimogrede,« si je rekel in v mislih že usmerjal svojo enotno številko v sprejemnik.

»Tudi jaz sem tu,« se je telepatsko oglasila Marija.

»Se vidiva v bazenu,« so ji rekle Francove misli. Posvetil se je komisijškemu sprejemniku energije in pomlajevalnega spodbujevalca.

»Število tvojih točk je trenutno zamrznjeno. Priporočam obnašanje po predpisih in pravilih. Ob vrnitvi v sedanost se bo število točk spremenilo in bo sorazmerno tvojim duhovnim in fizičnim dejavnostim!« mu je na ekranu sporočal avtomatski dežurni razdeljevalec dobrin. Močan in mlad se je napotil proti bazenu z masažnim kotlom, kjer je prijetno žuborel vrec in s koticom očesa na ležalniku zagledal Marijo.

Prilegel je.

»Mesec, ko nam ljubi Bog dovoli raj na zemlji,« sta si rekla, ko sta se veselo namakala v prijetno topli vodi.

»Privoščiva si še finsko savno,« si je zaželela Marija in že se jima je nasmejati napis Lesena pravljica. Na prostoru za počitek sta se slekla do golega in s pogledoma nehote in skrivoma raziskovala drug drugega.

Franc ni mogel umakniti pogleda od Marijinega mednožja. Očaral ga je prelep in vabljev črn grmiček.

»Oh, nehaj! Še nerodno mi bo,« je Marija telepatsko sporočala Francu.

»Najlepša in najbolj seksi ženska si!« je kliknil Franc.

Marija je zardela. Uživala sta v vročini na lesenih pogradih, čofotala v ledeno hladni vodi, počivala sta na prijetnih ležalnikih in se znova kuhala na deskah v vroči savni.

»Tako se počutim in podobno vroče je, kot sem bral v starih knjigah, da je bilo v davnih časih, ko so kmetje kosili seno, na soncu sušili seno, ga z vozovi vozili domov in v najhujši vročini z vilami metali v svisl,« si je na tiho mislil Franc.

»Menda je bilo res tako in dišalo je po senu, dišalo je!« je Frančeve misli dopolnjevala Marija.

Dan je minil, kot bi mignil. Proti večeru sta zapustila Leseno pravljico in si privoščila sprehod na Jelenov vrh. Laboratorijsko vzgojeni jeleni in srnjaki so se smukali med sprehajalci, pasli so se na pravi travi in zbujali vtis davnine.

Muhamed Franc in Atifa Marija sta se držala za roke, nasmihala sta se drug drugemu, kot bi ravnokar zletela iz domačih gnezd, kot da bi imela blagoslove svojih očetov, kot da bi bila, tako kot zapoveduje Bog, že poročena in bi bila prvič sama, brez družinskega nadzora. Nista razmišljala o posledicah, ni jima bilo mar, kako bo Komisija štela točke in kaj bo rekel pomlajevalni ekran, ko se bosta vrnila v sedanost.

Pa vseeno. Franca je vsake toliko zbadlo pri srcu.

»Obljubil si, da se boš ponovno približal svojemu Stvarniku, svojemu Bogu, za katerega med opravljanjem svojega poslanstva nisi hotel imeti časa!« mu je govoril dobri duh z desnega ramena.

»Zaslužil si teh nekaj dni počitka! In zabave. Le zakaj si ne bi privoščil?« je desnega preglasil levi, slabi.

»Oh, moj ljubi Stvarnik!« je vzdihnil Franc, ko je bil za trenutek sam. »Dovoli mi doživeti delček raja že na tem svetu! Častil te bom vse večne čase!« je obljubljal na tiho Najvišjemu. Zvečer, potem ko sta zaplesala nekaj valčkov in polk na plesišču v Lipi, je Franc povabil Marijo v svojo sobo. Slonela je na postelji, objemala je Frančevo roko in iz nje je na staromodni način, s pomočjo govornice besede, vrela njena življenjska zgodba.

»Prihajam iz doline Soče, iz vasi blizu Kobarida. Rodila sem se po naravni poti, imela sem dobre starše in lepo mladost. Takrat je Soča tekla še svobodna, ni bila še spomeniško zaščitena in pokrita s steklom. Zelo mlada sem bila, ko so me zaradi naravno visoke inteligence določili za študij. Odsla sem v jezikovni center v Bagdad in tudi zaradi tega se nikoli nisva srečala, čeprav izhajava skoraj iz istega kraja. Berlin, kjer si študiral računalniško strojništvo, in Madrid, kjer je imela svoj center Komisija in si tam delal, sta od Bagdada preveč oddaljena.

Študirala sem jezike, najprej slovenščino, arabščino, angleščino in francoščino, kasneje, ko smo se spoznali z Medzvezdnimi sprehajalci, sem se posvetila še njihovemu kodnemu prasketanju.

Po diplomi me je Komisija pošiljala vsepovsod naokrog. Kjerkoli je bila kakšna konferenca nižje vrste, sem prevajala. Tako sem pridobivala izkušnje, spoznavala vplivne voditelje in druge zanimive ljudi.

Zelo vznemirljivo je bilo. Kolikor jezikov in različnih kultur sem obvladovala, tako veliko pogledov na vesolje se mi je odpiralo. Ostala sem zvesta našemu in edinemu Bogu. Tega tudi v prihodnosti ne želim spreminjati, čeprav bo sedaj, ko bom prejemale le upokojske točke, nastopilo novo življenje in bo vse drugače.

Vsa ta dolga ali kratka leta, sto dvajset let se jih je nabralo, sem preživela sama. Starši mi niso pravočasno poiskali moža, in ko sem odšla študirat, je bilo že vse odločeno. Moje življenje je bilo posvečeno le Komisiji in jezikom.

Globoko v sebi pa sem zadržala občutek, da sem Slovenka, saj sem se vedno predstavljala tudi s slovenskim imenom,« je Marija pogledala Francu skozi oči v dušo, in dodala: »Čakala sem in čakala, da bo prijezdil pravi. In upam, da je!« se je stisnila k njegovim prsim in poiskala njegova usta.

Ljubila sta se pozno v noč in spoznavala lepote in užitke, ki sta jih na tem svetu zamudila in ugotavljala, kakšne sladkosti ju čakajo šele v rajju.

Drugo jutro sta po zajtrku na poti k bazenom skupaj zavila v telekomunikacijsko središče po dnevno dozo energije in mladosti. Zgrožena sta opazila na ekranu levo spodaj utripajoči rdeči trikotnik, ki je sporočal, da odmerka pomlajevala danes ni.

V trenutku sta oba vedela, kaj bo. Ob srečanju pred pomlajevalnimi kabinami sta se spogledala.

»Kako vabljive in zapeljive so tvoje gubice!« je Mariji telepatsko dvoril Franc.

»Kot iz sanj boš s sivimi lasmi!« mu je vrnila Marija.

Z roko v roki sta poiskala pot v Leseno pravljico in v mislih potihoma preštevala dneve in noči, ki so jima še na voljo.

»Kako čudno,« je razmišljal Franc, ko sta prišla iz ohlajevalnega bazena in legla na ležalnike k počitku, »prav kmalu se bo zgodilo nekaj velikega, nekaj odločilnega. Prav za prav, se je že zgodilo. Obsojena sva na predčasen odhod v raj. Če v resnici sploh obstaja ta raj,« je odkrito podvomil in misli ni poslal možganskemu režnju uničevalcu, da bi jo skrnil pred Komisijo. Marija ga je zgrožena pogledala, saj je jasno čutila njegove misli.

»Seveda obstaja raj! Kako moreš dvomiti? Vsi, ki smo živi, bomo prišli tja: kristjani, muslimani, judje, budisti in vsi, ki verjamejo v svoje Bogove. Celo Medzvezdni sprehajalci bodo prasketali v rajju, ti pa dvomiš?«

Dvignila je glavo in halja se je spustila z vratu, ki je naenkrat začel kazati bolj ohlapno in starikavo kožo, kjer je vse bolj prihajal do izraza zlati kozorog, znak živalskega kroga, znak nekdanjega poganstva, znak, ki je človeka nehote spominjal na zemeljsko minljivost.

Iz zvočnikov je tiho in milo zvenel starodavni James Last Orchestra. Bila sta sama. Obrnila se je in halja je zdrsnila z nje. V temačnem prostoru je zablislila belina kože njenih nog. S temnim grmičkom kot tabernakljem nekje v sredini.

»Za vsak slučaj, če bo kaj narobe z rajem,« je Marija rekla nagajivo in se gola privila k Francu.

»Kako čudno!« je nadaljeval prejšnjo misel Franc, ko sta se telesi umirili in se je kri vrnila v možgane. »Kmalu se bo zgodilo nekaj velikega in odločilnega, jaz pa nisem pretirano vznemirjen zaradi pričakovanja. Moj čas in mene vsega izpolnjuje Marija, vseč mi je njeno telo in užitki, ki si jih privoščiva. Bi morali biti ti trenutki drugačni?«

»Ne,« je pričakovano zadrhtel Marijin telepatski glas, »trenutki najine ljubezni so tako resnični, pristrčni, romantični in nepozabni, da bodo potovali z menoj še tisoč let in več! Verjamem, da bo podobno in še lepše tudi v rajju.«

»Danes morava prej v sobo. Rad bi si ogledal finalno nogometno tekmo, kamor so se prebili roboti Philipsa in TOSHIBE. Upam, da zmagajo naši!«

»Gotovo, Franc! Naša islamska tehnologija je nekaj velikih korakov pred škripajočo TOSHIBO, ki še zmeraj uporablja za svoje nogometne zvezde navadne kroglične ležaje. Naši Philipsi že nekaj desetletij lebdi na elektromagnetnih. Inteligenca naših je proti budistični TOSHIBI, kot bi nekoč v sivi davnini primerjal fička z mercedesovo zvezdo.«

»Iz tvojih možganov v božjo misel! Super finale bodo Medzvezdni sprehajalci odigrali z nami,« je kliknil Franc svoji ljubici.

Tekma se je zvečer na Frančevo veliko veselje končala z velikim zmago slavjem Philipsa. In kasneje, od Komisije prepovedana ljubezenska igra med rjuhami, v zadovoljstvo obeh sto dvajsetletnih zaljubljenec.

Dnevi preteklosti so se iztekali. Trikotniki na ekranu energijskega posrednika so se vsak dan večali in utripali vse nadležnejše, Marijine gube so postajale vse bolj vabljive in Frančevi lasje so pridobivali srebrno barvo.

Zadovoljen s športnim izidom je Franc naslednje jutro pospremil svojo Marijo v Leseno pravljico. Oba sta vedela, da je to njun zadnji obisk tega raja, ki so ga izumili njuni predniki pred stoletji.

Zvečer bo vse dopolnjeno.

»Z veseljem in srečo v raj!« se je spraševal Franc.

»Bog je usmiljen in neskončno dober! Bog ni Komisija. Sreča in raj prideta!« je ljubega prepričevala Marija.

Umetno sonce je zahajalo.

Marija in Franc sta sedela v restavraciji, pila popoldansko kavo.

»Najina zadnja kavica,« je telepatsko Mariji omenil Franc.

»Odslej bo njen okus božanski. Počasi boš že pozabil zemeljskega. Ne bo več grenkoben ali presladek, prešibek ali premočan,« je klikala Marija in gledala svojega ljubega, kako mu sivijo lasje.

»Prekrasne gubice,« ji je dvoril Franc in obenem opazil na njenih rokah ohlapno kožo, posejano s starostnimi pegami.

Seveda, pomlajevalnih pošilk od vsemogočne Komisije ni bilo več. Danes zjutraj je ob prejemanju energije rdeči trikotnik zavzel skoraj cel ekran.

»Zadnji čas je za spremembo! V naši civilizaciji pomeni vsaka sprememba uresničenje višjega cilja. Kaže pot k boljšemu, k pravičnejšemu in stezo v pravi raj!« je Franc dvoril Mariji in skorajšnjemu dogodku, »nikar se ne boj in sprejmi!«

Marijine oči so zasijale občudujoče, zaljubljeno in zaupljivo.

Hodila sta do večera in se z mrakom skrivoma približala gozdu, za katerim je bil skrit v steni šotora, ki je naselbino varoval pred sivim, pustim in smrtonosnim zunanjim svetom, neoznačen zasilni izhod.

Franc je z mislijo tipkal zapleteno kodo na konzolo skritih vrat. Pred upokojitvijo je bil poverjenik komisije, zato je poznal kombinacijo misli, ki so sestavljale izhodno kodo. Vedel je tudi, kako je Komisija počasna in uradniška, zato je bil prepričan, da kode po njegovi upokojitvi še niso zamenjali, čeprav bi jo morali.

»Še nekdo bo moral predčasno iz zemeljskega v večni raj,« je kliknil Mariji, ko so se na stežaj odprla vrata v telesno smrt.

»Midva bova prej tam, te že vabim na večno kavico,« je poslala svojo misel Francu.

Čez dvajset sekund so se vrata samodejno zaprla. Bila sta zunaj.

Trdno sta se objela in predala temi, ki je njuni telesi, z Marijinim zlatim kozorogom vred, pritisnila ob negostoljubne sive skale. Njuni vlogi sta bili odigrani.

Duši sta iskali pot domov, v raj. Hitro sta ugotovili, da sta dvojčici, ki se ne bosta nikoli več razšli.

Naenkrat je postal življenjski krog enostaven, vedeli sta popolnoma vse. Bilo je pomirjujoče in rahlo vznemirljivo hkrati v pričakovanju srečanja s svojci. Brez bojazni, katere misli morata poslati v možganski uničevalni reženj. Pred njunimi očmi je močno svetil, a ni jemal pogleda, trikotnik.

»Le kaj pomeni?« sta se spraševali duši dvojčici Marija in Franc in ugotovili, da jima robovi osvetljenega lika kažejo pot domov, v varen pristan.

Obetalo se je mimo potovanje navzgor in nadejala sta se lepega sprejema na domačem pragu, kljub temu da sta se v zemeljskem rajju ljubila in se izvila predčasno iz objema steklenega šotora, kar je bil za Komisijo greh.

»Komisija so le ljudje, čeprav izjemni znanstveniki, On pa je edini, neponovljiv in usmiljen brez meja,« je vedela Marijina duša.

Franc ji je ljubeče pritrdil in z velike višine še zadnjič oči svoje duše usmeril na opustošen in siv planet, ki je bil nekoč modro zelena vesoljska lepota in je slišala na ime Zemlja.

Tam je pod ogromnimi in nepredušno zaprtimi steklenimi šotori ihtel, k Bogu molil, se pokoril in v večni raj želel v Evrazijo ujet kalifat Krasna nova Evropa.

Proti platnu je poslal gost oblak cigaretne dima ...

Martin Justin

Proti platnu je poslal gost oblak cigaretne dima, in čeprav slike za nekaj trenutkov verjetno sploh ni mogel videti in so se mu zaradi dima začele solziti oči, še naprej nepremično strmел vanjo. S tistim preiskujočim in hladnim pogledom, ki je v hipu objektiviral vse in vsakogar, s pogledom, ki te je postavil v središče njegovega sveta in te hkrati oropal vsega zares tvojega, s pogledom, ki ni slačil, ampak ti je obratno vzel vso vsebino, pustil le videz. S pogledom, ki sem ga tako iskreno sovražil in ga ni na srečo nikoli uporabljal za ljudi. »Preveč rad jih imam,« je rekel, raje ga je hranil za slike. In njegove slike so se mi pogosto smilile. Dim se je razkadir, razširil po prostoru in se pridružil vedno gostejši meglici, ki naju je nežno ovijala in morda postala nekakšen medij za prenos misli — kot da bi slišal moje, je s slike umaknil tisti pogled in ga vrgel proti meni, počasi, da ga je lahko na poti omilil, naredil ponovno primerne za srečevanje z drugimi. Sledil mu je še rahel nasmeh in sključena, črna poosebitev strogosti je postala moj nasmejan in skuštran, v zamazan črn pulover oblečen prijatelj, ki je otresal pepel in me s svojo metamorfozo uničeval. Vedno znova. Čeprav sem jo že tolikokrat videl, tolikokrat opisal, do najskrivnostnejše podrobnosti zaupal papirju, me je vedno znova popolnoma zmedla, raztreščila vse moje predstave o njem, kar je očitno tudi sam dobro vedel, morda jo je kdaj preizkusil pred ogledalom ali pa na skrivaj prebiral moje zapiske, njegov nasmeh mi je vedno pustil čas, da prijatelja spet najdem in po koščkih sestavim v isto, navidezno celoto. Nasmeh so nato vedno zamenjale besede — morda ni hotel, da bi o podobi, ki se jo spet uspel nekako sestaviti, začel razmišljati ali celo dvomiti, verjetno pa so bile tam, še preden me je pogledal, a so morale zaradi vseh zmedenih misli v meglici malo počakati.

»Greva?«

Še naprej sem ga samo gledal in se spraševal; besede so obvisle nekje med nama, nekje so se izgubile, morda je bila meglica pregosta in je prepuščala samo še misli, morda so nekje na poti srečale njegov pogled, ki je zdaj izgubljen in brez namena taval in strašil, naletel na besede, jih prestrašil, da nikoli niso zares prispele k meni. A ga to ni preveč motilo, vstal je, izpel platno in ga zavil v neko umazano cunjjo, v platneno vrečo vrgel paleta in nekaj barv, vse skupaj prijel pod roko, stopil proti vratom. Popolnoma brezbrizen do skrivnosti, z nama ovitih v cigaretne dim, popolnoma brezbrizen me je sunil s stola, prebudil ali preprečil, da bi postal eden izmed izgubljenecv v megli, me rešil ali obsodil na življenje, kakorkoli, s tal sem pograbil zvezek in mu sledil skozi vrata.

Stopala sva po zeleni trati in grdo gledala ljudi okoli sebe, nazaj pa sva dobila samo nasmeh, bleščeče zobe, sive ustnice in prazne poglede, lepo počesane glave in spogledala sva se, nasmehnila še midva, pokazala rumene zobe, iskrive oči, živordeče iskrive oči, razpokane, krvave ustnice. Začela sva se na glas krohotati in skakati, plesati Ginsbergov opičji ples življenja, vedno bolj divje, hitreje, dokler nisva ležala v travi, zadihana in vesela, zares vesela, a morala sva nadaljevati. Priti v park. Do ene od tistih klopč, pod enim od mnogih dreves, zaradi katerih nikoli nisva zares vedela, kje sva, izgubljena med vzporednimi in pravokotnimi vrstami, med nasmehi, ubogljivimi psmi in praznimi pogledi. Stopala sva po eni od teh svetlosivih potk, po tem kamenju popolnih, med seboj absolutno skladnih oblik in odtenkov sive in nad nama so žarele krošnje dreves vse z istim, pomirjajočim odtenkom zelene, komaj občutno svetlejšim kot trava, ki je kot tekočina, popolnih linij oblivala potke in drevesa in sterilno bele klopce in vse je bilo popolno, skladno, tako prijetno na pogled, pomirjajoče, absurdno, perverzno nenaravno, uniformirano in izgubljena sva začela teči — po potki, po travi, čez klopce — izgubljena in ujeta, utrujena, dokler nisva preprosto padla v travo, brez sape.

»Si v redu?« sem ga vprašal, po turško sedeč, med cigaretne dimom in on, ležeč na hrbtu, oslepljen od zelenega sija drevesnih krošenj, je zamrmral »Ja, ja ... res bi se lahko počasi navadila na ta kraj.« Pokimal sem »Mhm«, čeprav sva oba vedela, da bi se s tem le dokončno izgubila, se sprijaznila z vsem skupaj in pozabila nase. Še naprej sva kadila, z mislimi vsak v svojem oblaku dima, nato pa sem iz žepa povlekel majhen, v oguljeno črno usnje oblečen zvezek.

»Lahko začnem?« Pogledal me je in prikimal, jaz pa sem vstal, vrgel in pohodil pokajeno cigareto ter začel brati.

Toni je bil čisto običajen odšestdodvanajsetnik. Vsak dan je šel z veseljem v šolo, vsak dan je na sprehod peljaj svojega kužka, vsak dan je pridno naredil domačo nalogo, zvečer pa je vsak dan z družino gledal televizijo. Že

zjutraj se je razveselil novega dneva, ki je bil sicer popolnoma identičen včerajšnjemu in predvčerajšnjemu; no, v resnici je Toni odkar pomni vse dni svojega otroštva preživel enako, kar pa ga ni motilo, ker se je pri vsaki stvari tako zelo zabaval. V šoli so gledali poučne in zabavne filme o živalih, rastlinah, človeški zgodovini, matematiki, o enakopravnosti, o družini ... Toni je znal že skoraj vse filme na pamet, a jih je vseeno vedno rad pogledal znova in med gledanjem so s sošolci na glas ponavljali besedilo. Tako je Toni vedel, da je $1 + 1 = 3$, da razmišljanje boli, da so vsi ljudje enaki in da sta v življenju najpomembnejša smeh in veselje. In niti enkrat se mu ni bilo treba učiti, pisati v zvezek ali pa brati knjig kot otroci v preteklosti, ki jih je videl v enem od filmov. Joj, kako je bil Toni srečen, da živi v tako lepem in veselem času!

Ko je Toni poln novega znanja prišel iz šole, je poklical svojega kužka, vzel burger, ki mu ga je mama pripravila za kosilo, in se kar čim hitreje odpravil na sprehod. Vedno je pred svetleče belim blokom, v katerem je stanoval, najprej zavil levo in se po potki odpravil v bližnji park. Včasih je na poti srečal prijatelja, s katerim sta se potem skupaj usedla na klopcu pod enim od identičnih dreves, ki so bila zasajena v ravnih in enako razmaknjenih vrstah. Med šalami in smehom sta nato pojedla svoj burger, se poslovila in odpravila domov. A danes ni Toni srečal nobenega prijatelja, zato je jedel sam. Ravno ko se je nameraval vrniti domov, da bi pogledal filme, ki so jih dobili za domačo nalogo, je pod enim od dreves nekaj vrst stran zagledal v dolg, črn plašč oblečeno žensko. Prvih nekaj trenutkov je le zaprepadeno strmел, saj te ženske še nikoli ni videl, potem pa se je spomnil, da so nekoč v šoli gledali nek film o ženskah v dolgih, črnih plaščih, a se ni mogel spomniti vsebine filma, niti kako se ženskam reče. Začela ga je boleti glava in s pogledom je začel panično iskati kogarkoli, ki bi mu lahko pomagal rešiti to zagato. A povsod so bili le ostali odšestdodvanajstletniki in teh si ni upal vprašati, ker bi s tem pokazal svoje neznanje in tegobe, pokazal bi, da je v težavah, da se ne smeje in v njihovih očeh bi tako postal zguba. Zato se je Toni odločil, da bo žensko v plašču kar vprašal, kdo je in kaj počne v parku. Previdno se je spet uzrl proti drevesu, kjer je prej stala skrivnostna ženska, a tam ni bilo nikogar več. Zdaj je bil Toni že res razdražen, zato je kar skočil s klopcu in stekel proti drevesu. Tam pa ga je čakal le majhen, z lepo, drobno pisavo popisan list papirja. Najprej sploh ni vedel, kaj drži v rokah, nato pa se je spomnil, da je nekaj podobnega videl na enem izmed filmov o zgodovini — ja, v roki je držal papir in na njem je nekaj pisalo. Učitelj jih je večkrat opozoril, naj karkoli papirju podobnega čimprej prinesejo v šolo. Toni se je tako vesel, da bo lahko ubogal učitelja, odpravil domov.

Počakal sem še nekaj trenutkov, užival v tišini, mešanici razdejanja, ki ga je pustil vihar besed in prijetne topline, rdečice, ki mi je pritiskala na ušesa in preprečevala zunanosti, da bi vstopila, počasi izdihnil, nato pa poskušal poiskati njegov pogled. Tisti vedno tako nežen in pohvalen — pogled, ki me je pomirjal in hkrati razburjal, nikoli nisem vedel, če je iskren ali samo narejen, zato da me pomirja in naredi ponosnega. Ampak »Ali je sploh važno?« bi ga vprašal, a njegovega pogleda danes nisem našel. Danes je bil usmerjen nekam drugam, nekam pred naju, in ko sem mu sledil, sem tam našel otroka, neumno nasmejanega, ki mu je vračal pogled. Zvezek mi je padel iz roke, a bilo mi je vseeno, samo stal sem in gledal, otrpel in izgubljen v teh praznih očeh in sijočem smehljaju. In tudi otrok je samo stal in gledal. In se smejal. On pa se mu je nasmehnil nazaj in ga povabil zraven, k sliki, ki je se je pogrezala v travo pred njim, in ga vprašal:

»Veš, kaj je to?«

»Slika je,« mu je odgovoril otrok in počepnil poleg njega.

»Ja, res je slika.« Zavzdihnil je. Pogledal sliko. »In kakšna se ti zdi?«

»Slike so brezvezne, nekoristne, niso zabavne. Sploh pa so stavbe vse bele, krošnje zelene in vse je pravilnih oblik ter ostrih robov. Ne pa tako, kot na tej sliki.«

»Ja, tudi to je res.« In postal je res žalosten, s skrušenim pogledom je še enkrat pogledal sliko, otroka, se poskušal nasmehiniti, pa je na njegovem obrazu nastala samo nekakšna grimasa razbitih iluzij in otožnosti.

»Ja, tudi to je res.«

Morda iz obupa, morda zaradi žalosti ali jeze je obraz zbral v tisti uničujoč pogled, rezerviran za slike, in ga ustrelil proti otroku, proti neprizadetemu nasmehu. Vstal je in s sliko odšel nazaj proti parku, tudi otrok je že nasmejan stekel stran in za sabo vlekel psa, jaz pa sem še kar stal, uničen in ohromljen.

»Počakaj!« sem zaklical, pobral zvezek, ki je mirno počival v travi, in stekel za njim. Kot nor iskal njegov pogled. A našel samo besede.

»Ali je sploh važno?« so počasi prišle eno za drugo, potem pa vedno hitreje:

»Ja, saj vem, kaj boš rekel, da sva verjetno edina, ki se spomniva, kako je bilo in kako bi moralo biti in ki veva, kaj zares šteje, kaj je zares pomembno in kaj je samo patina kič absurda maškarada ampak ti ljudje so srečni karkoli že to pomeni in v miru živijo in v miru umrejo točno vedo kaj morajo početi in drugega niti ne poznajo! nobene svobodne volje nobene domišljije nobene ustvarjalnosti nobene svobode duha nobene umetnosti in res zakaj sploh potrebujemo vse to da se koljemo med sabo za neke višje namene da grabimo milijone in s tem milijone drugih pehamo v revščino da pišemo slikamo plešemo pojemo s piedestala svoje vzvišene moralne drže in kritiziramo vse ostale in pljuvamo po vseh ostalih in smo jezni in nesramni in kruti in ljubeznivi prijazni razumevajoči osamljeni izgubljeni žalostni zakaj ne moremo samo obstajati delati kot nam drugi rečejo in biti s tem svojim patetičnim obstojem zadovoljni«

Tu se je ustavil, kot da bi končno ujel besede, in se začel zavedati njihovega pomena, nehal mahati s prosto roko, ki mu je, kot mokra cunjica omahnila ob telesu. Vem, da ni hotel mojega odgovora, vem, da je vse dobro vedel tudi sam, a vseeno sem se postavil na tisti piedestal, in ne da bi ga pogledal, rekel:

»Ja, prav imaš. Pa pojdi. Pa pojdi k tistim praznim očem, k tistim nasmehom, v tiste tako imenovane šole gledat tiste tako imenovane poučne filme, k tistemu srečnem družinskem življenju pred televizorjem, k enakim med vsemi enakimi, pojdi tisti sreči naproti. 1 + 1 je vedno lahko 3.«

Ostanek poti sva prehodila v tišini in mogoče zaradi prepira, mogoče zaradi tišine med nama — pot nazaj se mi je zdela veliko daljša.

»Daj, ti bom povedal zgodbo,« sem mu rekel, ko sva končno prišla domov in ko je še vedno žalosten, morda celo užaljen legel na posteljo, zazrt v strop, jaz pa sem stal, naslonjen na knjižne police, zazrt vanj in listajoč svoje neskončne zapiske. Zavzdihnil je, morda spravno, morda sovražno, ne vem in bilo mi je dovolj vseeno, da sem začel govoriti.

Gledal je drevesa ob tračnicah. Bil je april ali konec marca, eden od prvih toplih in sončnih dni po utrujeni zimi in svet se je spet začel spominjati zelene. Gledal je zeleneče obrise dreves, tistih čisto blizu, ki so samo švigala mimo, in postave tistih, ki so se lagodno sprehajali na travnikih zadaj, in gledal je zelene travnike in skozi povečevalno steklo opranega neba gore nad njimi. Pomislil je, da se prebujata narava in si priznal patetiko, obrabljenost te misli, hkrati pa ga je zabaval kontrast, ki ga je slikala. Bil je izmučen, izžet, brez pričakovanj, spomini pa so bili polni obžalovanja, bil je popolnoma osamljen, stisnjen v tisti točki v prostoru in času. Narava pa je tako sebično prekipevala od energije in volje, v vse in vsakogar silila s svojim veseljem, sončnimi žarki, cvetnim prahom, pisanimi cvetovi, polnimi, zelenimi listi. In sprejel jo je, sončnim žarkom je nastavljal še drugo lice in z izmučeno mirnostjo opazoval prah, negibno lebdeč v snopih svetlobe, ki je otroško navdušena nad svojim početjem udirala skozi umazano steklo okna v kupeju. Knjiga mu je omahnila v naročje in prepustil se je utrujenemu vonju, sestavljenemu iz zgodovine in obrazov in življenj ljudi, ki so bili tu pred njim, prepustil se je v rumeno, rjavo in sivo odeto estetiko poznega socializma, opazoval, kako narava počasi gladi njene ostre robove, tanjša njene težke poteze. Prepustil se je nekoristnosti svojega početja, ki ga je za nekaj neskončnih trenutkov odrešila tesnega zapora njegove trudnosti, ujetosti v lastni nezmožnosti, in komaj je opazil žensko, kako je previdno vstopila v kupe in dvoje živih, iskrenih oči, ki sta ga živahno motrili skozi zavese prahu, ujete v sončnih žarkih.

»Pogrešam vse to,« sem rekel, takoj za mano pa on, le da zdaj pomirjeno, bolj zbrano: »Prav tako, kot bi oni pogrešali svoje filme ...« in po nekaj sekundah zrenja v strop: »Ampak tiste filme bi lahko imeli tudi tam, vlakov pa tukaj ni in filme bi pogrešali vsi oni, na postan vonj tistih utrujenih kovinskih zabojujnikov pa bi se spomnil le malokdo.« Medtem ko je govoril, sem se še sam ulegel v posteljo, in ko je nehal, sem, izmučen od iskanja, končno spet našel njegov pogled.

Skozi okno je udirala sterilna belina in skupaj z njo v prav tako belo orokavičene dlani, ki so se dotikale najinih knjig, slik, lesenih stolov, preprog, rož in jih odnašale proti svetlobi, on pa je samo stal sredi te zmešnjave in jutranje brezbrizno kuhal kavo. Bil je gluha za krike, zadnje vzdihljaje knjig, slep za barve rož in preprog, ki so počasi ugašale v absolutni belini. Hotel sem ga poklicati, opozoriti na očitno tragedijo, ki se je dogajala vse okoli njega in je zaradi meni neznanih razlogov ni opazil sam, a iz sebe sem lahko spravil samo nekakšno napolartikulirano momljanje, ki se je počasi, s trudom oblikovalo v posamezne zloge, besede, in bolj kot se je približevalo stavkom, bolj sem dvomil v resničnost videnega, nujnost izrečenega. Obrnil se je in nasmehnil, stopil proti postelji, me poljubil na čelo, na poti nazaj k štedilniku pa ustnice oblikoval v: »Samo sanjal si,« in »Kava je skoraj že,« kar sem do takrat že ugotovil. Dvignil sem se, sprejel ponujeno skodelico. Videl sem, da je zelo dobre volje in srkajoč spomine na neke druge čase sem ga opazoval, kako z energičnimi koraki hiti po

sobi, od polic do štedilnika, do stojala z novo sliko, kako se ustavlja za dolge, globoke požirke, kako premišljuje tako kot nekoč. Vprašal sem ga: »Misliš, da je ta svet pekel, končna kazen za vse človeške napake?« Še najprej je hodil v istem krogu in mislil sem že, da me je preslišal, da razmišlja o novi sliki in se me sploh ne zaveda, pripravljaj sem se že na odhod v kopalnico, ko pa je kar naenkrat izbruhnil:

»Ne, ravno obratno, to je zagotovo raj, veš, zanimivo, da me to sprašuješ, že celo jutro razmišljam o tem, to je zagotovo raj na zemlji, raj, po katerem smo dolga stoletja tako hrepeneli, največja laž, ki si jo je človek kdaj izmislil in začel vanjo verjeti. Kraj popolnoma enakopravnih duš in teles tudi — ker pač govoriva o rajju na zemlji —, ki živijo v sozvočju, čisti harmoniji drug z drugim, ni nič drugega kot kraj najhujše in prostovoljne represije, mehanizem popolnega razčlovečenja. Kraj, kjer dobim vse, kar si poželim oziroma bolje, kjer dobim vse, kar si poželijo tudi vsi ostali. Vseeno postane torej, ali sem jaz ali nekdo drug, med nami ni več nobenih razlik, vsaka izvirna, svobodna misel bi pomenila propad tega krhkega ravnovesja enakosti. Živeti v rajju je enako umreti pri živem telesu. Ideja raja na zemlji je morda vseeno vredna nekaj hrepenenja, vsaj kar se enakopravnosti in blaginje tiče, a po drugi strani ...« tu je, sključen, a hkrati kot navdušen nad samim samo, sedel na okrogel stolček pred platnom: »Kolektivni raj na zemlji je zagotovo nekaj velikega hujšega kot pekel.« »Ampak tudi v tem je nekaj privlačnosti, izničenje individuuma hkrati izniči vso odgovornost za lastna dejanja, vso težo bivanja. Odreši te svobode ...«

Namenil mi je kratek smehljaj, morda kot zahvala za to repliko, pomoč do končne sinteze: »Ja, na vsakem posamezniku je torej, da se odloči za obstoj ali le za zavzemanje prostora. A obstoj sam po sebi ne razkriva svojega smisla — tega je potrebno poiskati in nihče drug ne more storiti tega namesto tebe.« Skodelico je še zadnjič dvignil visoko nad glavo, dokončno izpil njeno vsebino, nato pa počasneje in bolj premišljeno, brez prejšnjega tako opaznega veselja vstal, segel po plašču in mi vrgel mojega. »Pridi greva, saj je vseeno, če si še vedno v pižami.«

Besede so me nekako objele, ovile in omamile, kot bi se zavedale lastne brezpredmetnosti, samoumevnosti, me nalezle z naveličanostjo nad celotno situacijo, ki je tako brezkompromisno zamenjala njegovo veselje. Me navdale z neustavljivo potrebo po nasilni ločitvi od sveta, ki naju je obdajal, objemal in vsak dan bolj srkal vase, potrebo po koncu, čim bolj katarzičnem, koncu, ki bi naju rešil, dokončno ločil od tega peklenskega raja. Pokimal sem, čeprav je že izginil med vrati. Oblekel plašč, poiskal zavojček cigaret v enem in zvezek v drugem žepu ter, pripravljen za na pot, odločno odkorakal za njim. Ujel sem ga pred vhodnimi vrati in skupaj sva stopila proti tistemu tako imenovanemu trgu, kamnitemu kvadratu med betonskimi kockami, trgu, ki sva se ga običajno izogibala, skoraj bala zaradi pravilnosti, ki je sicer veljala za vse — pse, drevesa, bloke, barvo sonca, gumbe na njihovih srajcah, njihove odnose, življenja — za vse tako sveto skladno med sabo in trg je bil svetišče te pravilnosti. Svetišče, ki sva ga prišla oskruniti. Zadihana sva se ustavila na sredini trga, in kamorkoli sva se obrnila, je bil razgled popolnoma identičen. Bilo je genialno na nek način, zagotovo neustavljivo privlačno, a kar je vsem ostalim zagotavljalo neomajen občutek varnosti in zadovoljstva, je naju strašilo, in da bi se uprl tej omamni zmešnjavi občutkov in vtisov, sem začel brati.

Naslednji dan so v šoli gledali film o zaposlovanju. Toni je bil zelo vznemirjen in vesel, saj so ta film gledali prvič. Predstavil jim je popolnoma pravičen in nezmotljiv sistem zaposlovanja — po končanem šolanju je šel vsak oddvanajstdošestnajstletnik na Ministrstvo za zaposlovanje, kjer so mu s pomočjo popolnoma naključnega žreba določili kariero. Z enako izobrazbo so bili vsi enako sposobni za opravljanje kateregakoli dela in edino pravilno je bilo, da so imeli zato popolnoma enake možnosti pri zaposlitvi. Toni je bil tako kot ostali odšestdodvanajstletniki navdušen nad tem sistemom in od popolnega sveta, v katerem je živel, ni pričakoval nič manj. No, v resnici ni pričakoval čisto nič, bil bi navdušen nad vsem, kar bi učitelj predvajal na televiziji.

Po učni uri je Toni stopil do učitelja in mu, vidno ponosen in do ušes nasmejan, izročil listek, ki ga je včeraj v tako skrivnostnih okoliščinah našel v parku. Učitelj se mu je veselo zahvalil in pohitel na podstrešje, kjer so za nujne primere še vedno hranili stroj za dešifriranje, edino stvar, ki je še znala brati. Vanj je vstavil listek in stroj mu je po nekaj sekundah pridruženega brnenja na glas prebral: »In kaj se v rajju zgodi s čarovnicami?« »Spet neke brezpomenske smeti iz starega sveta,« je pomislil učitelj in se že hotel žvižgajoč vrniti v razred, ko je v svetlečih, kovinskih linijah dešifrnega staja opazil rdeče-oranžno svetlikanje. Obrnil se je, da bi ugotovil kaj oddaja te nenavadne barve in skozi okno je videl, kako na trgu nekaj gori. Hitro je v spominu našel besedo grmada, veliko ognjišče, kres, kjer so včasih zažigali čarovnice, in grmada na trgu je bila res velikanska — ogromen kup knjig, slik in lesenega pohištva — in njen črn dim se je zvijal po sterilno belih pročeljih betonskih blokov.

»Ker se ne bodo pokorile, se bodo čaravnice — vse drugačne, ekscesne, svobodne — obsodile na grmado in nekoč jih bodo začeli ljudje pogrešati, le da se jih ne bodo več spominjali.« Prijel me je za roko in pridružila sva se knjigam, pustila plamenom, da naju sprejmejo medse. Toni je skozi okno gledal velik ogenj na trgu in črna obrisa, ki so ju izbrisali plameni. Bilo ga je strah in hotel je jokati, a se je bal, kaj bodo rekli sošolci, ko je na rami začutil težko učiteljevo roko. »Toni, zapomni si, SAMO ENAKI SMO SREČNI, to je edino pravilo obstoja. Zdaj pa hitro nazaj v razred.« Učitelj se mu je nasmehnil in Toni ga je pomirjen in vesel ubogal.

Krasna nova Evropa

Vita Kambič

Evropa se skozi čas zelo spreminja, postaja vse bolj nova, moderna in navsezadnje tudi onesnažena. Gradi se veliko novih tovarn, poslopij, podjetij. V Evropi si ljudje tudi pomagamo.

Zdaj, ko begunci vse bolj prodirajo v Evropo, marsikdo pomaga, da pridejo na zelen cilj. A na žalost obstajajo tudi takšni, ki tega ne jemljejo tako, temveč kot nekakšno breme, ki naj čim prej mine.

V Evropi živi zelo veliko dobrih ljudi, ki se za našo celino žrtvujejo, pomagajo, da ostane taka. Taki ljudje ustvarjajo našo krasno lepo novo Evropo. Bodimo takšni tudi mi.

Krasna nova Evropa

Jan Kejžar

Vsako poletje je v celinskem delu Evrope vroče, toda zadnjih nekaj let je vročina prav neznosna. Novice so polne poročil o hudi suši, ki da še nikoli prej ni tako prizadela tistih nekaj preostalih domačih kmetovalcev. Vročinska kap kosi med oskrbovanci domov za ostarele. Vrstijo se opozorila o smotrni izrabi vode ter prepovedi zalivanja domačih gredic in pranja avtomobilov. Odklenkalo je celo ljubiteljem namakanja v napihljivih bazenih, saj je njihova prodaja že štirinajst dni prepovedana. Inšpektorji vršijo strog nadzor in pišejo kazni, ljudje pa jih temu primerno prijazno sprejemajo in ob njihovih obiskih vzorno sodelujejo. Nista pretekla dva tedna od takrat, ko je bil neki možakar priprt, ker je na nadzornika zlil cel škafr mrzle vode. A kar je sprva izgledalo kot (ne)posrečena šala, se je hitro spreverglo v razvneto polemiziranje o zaščiti državnih organov pri delu, njihovih pooblastilih ter začetku tihe ljudske nepokorščine. Kako prikladno za medije, ki so takoj pristavili svoj piskrček. Sredstva javnega obveščanja so se namreč spremenila v prizorišča nizkotnih bitk med interesnimi skupinami in posamezniki, pripravljenimi, da se na smrt sprejo zaradi stvari, o katerih nimajo pojma. Ljudstva to ne moti, prej nasprotno – voljno je, kot nikoli prej. Žal ne za dejanja, temveč komentiranje. Kdor lahko govori, ta lahko prispeva svoja dva centa k bolj ali manj brezplodnim razpravam, ki se kakih dvajset let ne odvijajo več samo na televizijskih sprejemnikih. Programska oprema za prepoznavo govora je tako napredovala, da jo zmore sedaj brez težav uporabljati staro in mlado. Posebno prvim so se s tem na široko odprla vrata v svetovni splet, poleg tega pa so se že začeli upokojevati predstavniki generacij, ki so se rodile desetletje po nastanku interneta, Woodstocku in pristanku na Luni. In če je za njih napredek dobra stvar, to ne velja nujno za mladež. Stopnja pismenosti je v Evropski uniji res praktično 100-odstotna, česar pa ne moremo trditi tudi za funkcionalno pismenost in splošno obvladovanje maternih jezikov. Narodna zavest danes niti Francozom ne pomaga več, mladi so dokončno sprejeli angleščino. Ali bolje, nek slaboumen poskus ida, sestavljenega iz angleškega slenga in minimalnega števila domačih besed, s katerim se še da povedati dovolj za obstoj na najosnovnejši ravni. Vendar je to že druga zgodba, ki v vročih poletnih dneh ni v ospredju. Šole samevajo, njihovi gojenci pa se pred visokimi temperaturami skrivajo v varnem zavetju štirih sten, bodisi pred računalniki bodisi v postelji. Po koncu šolskega leta – nekateri celo v začetku pomladi! – postanejo namreč izrazito nočne živali, ki na plano prilezejo le ob hladu in tišini noči. Čeravno te ni več v našem mestu, zlasti ne poleti. Nočni klubi, koncerti, najrazličnejše prireditve na prostem in celo kakšna gledališka predstava vabijo ljudi od blizu in daleč. V mestno središče se zgrinjajo trume turistov, željnih prijetnega večera v objemu čarobnega srednjeveškega trga iz nekega drugega veka. Na stari celini sicer niso nič posebnega, a se jih Azijci in Severnoameričani kar ne morejo naužiti. Svet je postal globalna vas in čemu bi človek le ob branju knjig sanjaril o hrabrih vitezh, pogumnih princesah in grajskih pojedinah, ko si jih lahko pride pogledat v živo.

Kar je do tega trenutka morda izgledalo kot suhoparno opisovanje Evropske unije dobrega pol stoletja po njenem nastanku, je v resnici zgodba o nemih pričevalcih našega časa. Tistih, ki so še vedno tu, čeprav marsikdo ne ve več, zakaj. Morda izgledajo obrabljeni in načeti, a kljub temu trdno in strumno zagovarjajo svoje ideje. Te podobe so sodobnikom in njihovim zanamcem nekoč pomenile razliko med životarjenjem v okovih in življenjem pod svobodnim soncem ter jih opominjale na žrtve, ki so potrebne za vzpostavitev civilizirane družbe napram barbarstvu in brezvladju. Mi jih ne moremo slišati in oni ne morejo govoriti, vendar imajo vseeno veliko povedati.

Naše mestno jedro je dom dvema takima veljakoma. Levo od mestne hiše se začne ožji prehod, ki skozi novozasajen drevored platan vodi proti stranskemu trgu in nato kulturni četrti. Tik pred vhodom v uličico se ponosno šopiri stari železni general. Dni njegovih bitk je že zdavnaj konec, a kdor je bil enkrat vojak, bo vedno vojak. Nepopustljivi vodja svojih mož, za sovraže prebrisan taktik, ob svoji najdražji tenkočuten pesnik – takšna je generalova osebna zgodba, medtem ko zapuščino krasijo zmage, zaradi katerih so državne meje bolj vsaksebi, jezik in narodova kultura pa sta obstala na mestu, kjer sta vzknila. Navkljub priporočilom si hvalnice danes poje sam. Njegovi borci so že davno legli k zadnjemu počitku, šolarjem in dijakom ni zanimiv in le še nekajkrat na leto mu na piedestal položijo venec. Najhuje od vsega pa je, da so ga nekajkrat celo oskrunili pijani študenti in vandali. Ob takšni predrznosti, nespoštljivosti in nevednosti ima človek, pardon, kip pravico biti vsaj zlovoljen, če ne kar zagrenjen.

Na nasprotni strani trga je sedež mestne univerze, ene najboljših v državi. Pred zgradbo stoji sicer malo

manj imponanten, toda nič manj pomemben bronast kip učiteljice, pisateljice in razsvetljenke, ki se je že zgodaj zavedala pomena šolanja lastnega naroda ter naprednega mišljenja. S svojimi deli je bila pred svojim časom in so aktualna tudi sedaj, z njeno vneto pri opravljanju svojega poslanstva pa se je lahko kosala le še njena razgledanost. Govorila je štiri jezike, potovala širom sveta, a bila na koncu kljub vsemu trudu in zaslugam prisiljena zapustiti domovino, saj ji je grozilo, da bo zaradi nazorov pristala v zaporu, ki ga zaradi šibkega zdravja ne bi preživela. Umrla je v izgnanstvu, vendar z ljubeznijo do svojih ljudi v srcu in jasnim prepričanjem, da bi iste življenjske odločitve sprejela ponovno.

Številni so turističnega vrveža v juliju in avgustu veseli, saj prinaša dobiček. Mesto vabi s svojo izvirno mešanico tradicije s sodobnostjo – v starih pivovarnah, muzejih in samostanih si lahko obiskovalci ogledajo barvite hologramske podobe iz posameznih obdobj zgodovine, poslušajoč predavanja vodičev, ki se sproti prevajajo v njihov materni jezik. Od hoje izmučeni popotnik se od ene do druge točke lahko pelje s samostabilizacijskim električnim skuterjem, če je vreme slabo, pa očala za navidezno resničnost omogočajo ogled kar iz udobnega hotelskega fotelja. A vsi teh sprememb ne pozdravljajo. Na neko soparno petkovo popoldne je ostarelemu poveljniku končno prekipelo:

»Kaj se to pravi?! Cela skupina turistov me je zaobšla, ne da bi me sploh pogledali! Tega vodnika si bom zapomnil in mu že posvetil — ves teden bo pometal pred kasarno. Kdo je pravzaprav sploh klical tele tujce k nam? Vse zamažejo, če ne s smetmi, pa s hrupom. Naj si ogledujejo svojo domovino in tam svinjajo. In ta vročina, saj sem ves razbeljen. Jajce bi si lahko ocvrl na čelu!«

Vsega hudega vajena učiteljica, ki je svojo potrpežljivost kalila pri delu z vsaj dvema ducatoma generacij razposajenih šolarjev, na njegovo nerganje ni bila imuna. Nejevoljno mu je odvrnila:

»Tak, čemu si spet siten? Skoraj pol dneva ti magistrat nudi senco in še se pritožuješ. Prav je, da pridejo turisti – ljudje imajo delo, zaslužijo in še dolgčas ni. Kaj bi bila dala, da bi jaz zmogla v pol dneva prepotovati pol zemeljske oble! Včasih si rabil dva dni do sosednjega hriba in še celo premoženje te je stalo. Da lahko mlad človek za poceni denar spozna tuje kulture in tam sklepa prijateljstva, je najboljša kupčija!«

»Pha, mladiči naj se raje primejo dela in pomagajo svojim očetom! Kaj bi potovali, dosti lepega je doma in daleč ni. Svojo kulturo naj najprej spoznajo, potem pridejo na vrsto druge. Sicer pa danes za kaj takega sploh ni treba več na tuje, vse je na domačem pragu. Našo zemljo tlačijo ljudje druge kože in dvomljivega slovesa, ki se na njej niso rodili, zanj niso krvaveli in je ne spoštujejo!«

»Ti nisi ravno krvavel zanj, bolj tvoji možje, ki so gazili po blatu in spali na njem, medtem ko si ti jezdil vranca in se grel na suhem.«

Da bi bil stari borec živ, bi postal žareče rdeč v obraz, čapka pa bi mu pričela nemirno poplesavati po glavi kot pokrov nad brbotajočo obaro v kotlu. Povzdignil je glas:

»Kakšna predrznost! V vojaške zadeve se ne spoznaš in raje umolkni, zakajti neumnosti kvasiš. Sploh pa sem govoril o prišlekih, pritlehnih osvajalcih neprave vere, ki nam še enkrat več skušajo oskruniti in ukrasti rodno grudo, le da tokrat ne prihajajo v bataljonih, z meči in ognjem, ampak v gručicah in kot podgane. Požrešni so in leni, ne znajo se prilagajati, in če vsak dan ne vzklije kakšno njihovo svetišče v Evropi, potem naj me vrag pocitra. In to niso svetišča, temveč valilnice bojevnikov brez časti, ki si znajo le opasati sod smodnika in ga razstreliti v množici mater in nedolžnih otrok. Vse bodo izpidili, naši ljudje odhajajo in vedno manj se jih vrne nazaj.«

Težke besede so bile izrečene in redkokoga bi pustile ravnodušnega. Učiteljico je zbolelo ob vseh krivičnih obtožbah, a eno je bilo res – primeri terorističnega nasilja se vrstijo še naprej. To se od velike begunske krize pred leti ni spremenilo, so se pa druge stvari. Politike držav članic in celotne evropske skupnosti postajajo strožje. Ponovno je bil uveden strog nadzor na notranjih mejah. Ni veliko držav, katerih državljani lahko pridejo v Evropo brez vizuma. Obstaja priporočilo, da naj »gostje« iz izbranih držav ob vstopu v EU dobijo poseben čip, s katerim se lahko spremlja njihovo gibanje. Ponekod to ni več zgolj priporočilo.

Vsega tega se zaveda tudi prosvetna izobraženka, ki je veliko potovala v tuje kraje in širila obzorja, da bi lahko pomagala doma. Ponudila otrokom svojih sonarodnjakov nekaj več in nekaj novega. Jim odprla okno v svet, ko se o tem sploh še ni razmišljalo. Jih naučila, kaj zares pomeni biti človek. Vsi tega niso cenili in zaradi

svoje izkušnje je begunce dobro razumela:

»Kako moreš biti tako zaslepljen? Česa se bojiš? Toliko činov na prsih pa tak strahopetec. To so ljudje, ki bežijo pred stisko, pred grozotami vojne, pred smrtjo. Na našo grudo prihajajo, saj je nekdo drug uničil in poteptal njihovo. Nič več jim ni ostalo. Zaradi nekaj krvoločnežev, podobnih tebi in tvoji družini, si ozmerjal celotno versko skupnost. Sram naj te bo! Ti prišleki, kot jih imenuješ, bi radi le nadaljevali svoje življenje in poskrbeli za najdražje. Naš človek da odhaja zaradi njih? Morda pa odhaja zaradi takšnih, kot si ti!«

Težko je reči, koliko od tega je dejansko doseglo naslovnikova ušesa. General je bil namreč rojen v rodbini častnikov, ki je bila na svoje družinsko drevo ravno toliko ponosna, kot je bila vajena trde discipline in tradicionalnih vrednot, ki so se pri njih prenašale iz roda v rod kot sablje in ostale vojaške relikvije. Hudo se je razjezil in začel kričati reči, ki niso za objavo. Ni bil vaje ugovarjanja in nikoli ni z nikomer razpravljal, zlasti ne z žensko. Ko sta drug drugemu v obraz zmetala dovolj žaljivk in nesramnosti, sta končno umolknila. Sonce pa je pripekalo dalje.

Vsega lepega je enkrat konec. Prva prava osvežitev v obliki dežja in nižjih temperatur je po dolgem času naznanila povratek v šolske in študijske klopi, kolone obiskovalcev od drugod pa so zamenjali najrazličnejši uslužbenci, hiteč vsak na svoje delovno mesto. Jesen je v našem mestu vedno tako polna – polna barv in vonjav v zraku. Parki vabijo sprehajalce: same, v družbi hišnih ljubljencev ali prijateljev. Čeravno se narava počasi pripravlja na zimo, življenja v urbani džungli ne manjka. Na ulicah se čez dan pojavi šolajoča se mladina, največ pozornosti pa so deležni prvošolci. Treba je namreč poskrbeti za njihovo varnost. Prometna kultura se izboljšuje, a se je agresija z asfaltiranih površin preselila v – kakšno presenečenje! – medijske arene. Avtomobili na električni pogon in samovozeča vozila postajajo v svetu realnost in njihovi dejanski ter potencialni lastniki se pritožujejo. Vse več jih je, toda nihče jim ne prisluhne. Na drugi strani podpornikov »zelenega« prometa in prehranjevanja ter nasploh večje skrbi za lastno okolje so moški. Pravi dedci, ki znajo voziti in zato ne potrebujejo računalnika. Silaki, ki ne delajo razlik, vsaj ne med eno- in dvoosnimi jeklenimi konjički, ljubijo hrup, krvave zrezke in ženske ter si ne pustijo ukazovati s strani nekih poženščenih bledoličnih naravovarstvenikov.

Videti je bilo, kot da so se vse razprtije med poloma strnile v eni točki, in to v vprašanju, ali sploh še dovoliti prodajo osebnih vozil, ki jih upravlja le človek. Kot da to ni bilo dovolj, so se znova oglasili starši in potarnali, da so otroci preobremenjeni. Že pred leti je zvezi staršev uspelo korenito spremeniti kurikulum v osnovnih in srednjih šolah — število učnih ur naravoslovnih predmetov, materinščine in zgodovine se je precej zmanjšalo, najbolj pa je bil okleščan učni načrt pri matematiki. Namesto tega so se pojavili nekateri novi predmeti, npr. finančno opismenjevanje, pridobili so tuji jeziki, tehnična vzgoja in računalništvo.

Nekateri pa so imeli drugačne probleme. Generalu je po nekaj tednih tišine le-ta začela presedati. Okrog njega se je dogajalo tako veliko in on je to le nemo opazoval. Končno je moral njegov ego priznati premoč potrebi po druženju in izmenjavi mnenj z edinim sogovornikom, ki je še ostal.

»Poglej si to mladino, kakšna hodi naokoli. Sploh ne vem več, kaj naj si mislim. Oblečejo se kot dvorni norčki, na glavo si poveznejo sračje gnezdo in se ovesijo z raznimi novotarijami, nato pa gredo v svet. Me prav zanima, kam natočijo olje za vse brlivke, ki jih tovorijo s sabo.«

Ponavadi se razumnica prej omehča, a jo je slednjič nič kaj kavalirski poveljnik precej užalil. Vendar je tudi njej postalo dolgčas, zato mu je odvrnila:

»Mladi so stvari vedno počeli po svoje in prav je tako. Kdaj je kak starec spremenil svet? Oni morajo prevzeti pobudo in peljati voz naprej! V najinih časih ni bilo veliko možnosti, lahko si postal kmet, duhovnik ali gospodinja, dandanašnji pa jih je nebroj in težko je ugotoviti, v čem si resnično dober. Če ti je včasih oče povedal, kaj boš v življenju počel in koga vzel, je zdaj drugače in otroci se morajo poiskati.«

General jo je skušal presenetiti: »Saj ni res, ti si postala učiteljica, a se tvoji roditelji s tem gotovo niso strinjali.«

»Že res in imela sem obilo sreče, da mi je uspelo. Pravzaprav sreče v nesreči. Ako mi oče ne bi umrl, bi se zgodila njegova volja, tako pa sem po spletu okoliščin pristala v vseučilišču.«

Napad je bil morda malce pregrobo odmerjen, zato se ji je opravičil. Še vedno pa mu ni šlo v račun, čemu prenašajo mladi s sabo toliko tehnikalij oz. po njegovo »brlivk«. Učiteljica je bila za take reči bolj dojemljiva,

zato mu je pojasnila:

»Kar so bile za vas puške, so za njih vsi ti pripomočki. Nova tehnologija, s katero raziskujejo svet, osvajajo nova znanja in so v končni fazi v prednosti pred ostalimi. Nekoč so vsebine knjig poznali le redki izbranci, v teh časih pa se lahko izобрази vsak. Bajе obstajajo celo naočniki, s pomočjo katerih lahko obiškuješ univerzo onstran oceana, pa ti sploh ni treba zapustiti doma!«

Nejevernega borca to ni pretirano navdušilo. Nikoli ni maral za novosti, raje je počakal, da jih preizkusijo drugi. Resda je bil prebrisan strateg, a si kot poveljujoči večtisočglavi množici očetov, mož in bratov tveganja ni mogel privoščiti. Po svoje je bil na lastno konservativnost celo ponosen:

»Kaj pa vem, čez knjigo z usnjenimi platnicami in pergamentnimi listi je ni. Takšna mora biti, da jo komaj neseš, potem veš da je v njej veliko učenosti. Ljudje bi naj bili modrejši, toda priznati moram, da ni videti. Še zlasti ne po obnašanju! Na lastne oči si videla, kako so me štirinajst dni nazaj spet »okitili« s kravatami in spodnjim perilom. Višek nesramnosti!«

Stara dama se je sama pri sebi namuznila:

»Da, izgledalo je, kot da se imate prav fino. Nisi užival?«

»Žensče, se ti blede? Želiš, da pobesnim?«

»Nikakor ne, vendar bi moral biti vesel. Ti se huduješ toda študenti na tak način proslavijo pričetek študija in te kot narodnega zavetnika poprosijo, da tudi njim kdaj pa kdaj priskočiš na pomoč, ko se bodo gulili za izpite. Praviš da te nikoli nihče ne obišče – kaj pa oni mladinski pevski zbor, ki je zadnjič prepeval tvoje pesmi? Imaš precej več oboževalcev kot jaz in spet ti ni prav. Ljudje te niso pozabili, le časi so drugi. Kdo ti bo še hodil salutirat, nikomur več ni do vojn, zahvaljujoč tudi tebi in tvojim možem. Prehivali ste kri, da je drugim ne bi bilo treba. Sedaj se je treba povezovati in graditi mostove, dovolj je bilo rušenja.«

Po teh besedah sta bila nekaj časa tiho. General je premleval izrečene misli in spoznal, da ima učiteljica prav. Morda pa ni tako slabo, da je razgledana. Bilo je prijeten dan in ljudje so v času dopoldanske malice uživali na prostem. Kdor je le mogel, se je skušal naužiti še zadnjih žarkov poslavlajočega poletnega sonca. Vojaka pa je še kar nekaj žulilo:

»Praviš, da se morajo ljudje povezovati in da si lahko v tem trenutku na Španjolskem ali v Indokini, če hočeš. Zakaj so potem vsi tako zabubljeni v igrače pred seboj? Čemu se ne razgovarjajo? Učijo se zdaj menda ne, ko imajo odmor. Vedno manj vidim zaljubljenih parov in fantov, ki bi dvorili dekletom. Kam je izginil ples? Ne vem, če si opazila, kako malo je velikih družin ali družin nasploh. Imam težave z vidom, sem prekratek ali je res nekaj drugače?«

»Ljubezen je postala svobodna. Ljubiš lahko, kogarkoli hočeš in kakorkoli hočeš, da so le čustva vzajemna. Ni več tako kot pred 300 leti, ko si moral živeti, kot so si zamislili drugi. Tudi dva moža ali dve ženi si danes lahko ustvarita družino, če ju je volja.«

Ob teh besedah je general ponovno trčil ob zid nepredstavljenih konceptov, zato se je ujezil:

»Hvala bogu, da je bilo tako in da so starši spametovali svoje otroke. Mož in mož pa družina, kakšne bogokletnosti pa govoriš? Skupaj lahko pojezdita v boj ali okopljeta njivo, ležati v isti postelji pa ne moreta. So že vedeli stari mojstri, čemu morajo biti dovolj ozke! Zdaj šele razumem, zakaj gre vse k vragu. Takšni bolani posamezniki bodo vse izpridili. Dve ženski, dotikajoč se brez sramu, sta v moji dobi zgoreli, ti pa praviš, da se lahko gresta kar družino. Zapomni si, kar pravim – zgolj oče in mati lahko otroka vzgojita v krepostnega sina in lepo hčer, na katera bo domovina ponosna! Vse ostale družine niso družine, temveč krdela bolnih živali. Žena brez moža in otrok je nič.«

Učiteljica ni mogla verjeti svojim ušesom:

»Kako si lahko tako hudoben? Sanja se ti ne, kaj vse je morala pretrpeti moja mati, ko sva ostali brez očeta. Sem mar jaz kriva, da me nihče ni hotel omožiti? Govorili so, da sem hudičevo seme in da so me zato poslali od doma. Da sem blaznica, ki je ugonobila svojega očeta. Za hrbtom so sikali, da ženska nikoli ne bi smela biti pametnejša od moškega in da nisem primerna za poroko. Da bo učenost tudi moj konec. Pojma nimaš, kako težko je biti drugačen in osamljen. Preklet bodi ti in tebi podobni odurneži.«

Jesen se je začela prevešati v zimo in zunaj je postalo turobno. Noč je prevladala nad dnem in narava se je prepustila hibernaciji. Če so opisane spremembe nekoč povzročile množičen umik ljudi s polj in ulic v lastna domovanja, pa gredo danes še korak dlje. Iz resničnega sveta namreč prebegnejo v sanjski svet svetovnega spleta. Internet že dolgo ni le v domeni introvertiranih čudakov, spolnih iztirjencev in igric željnih nezreležev, sedaj po njegovih valovih deskajo malodane vsi. Najbolj so z njim pridobili poslovneži, a so hitro sledile druge sfere življenja. V šole so se vrnile tablice, vendar brez kred. Vedno več otrok se šola od doma in obiskuje zgolj spletne učilnice. Fizičen obisk trgovine ni več potreben. Dela, ki se lahko izvajajo iz domačega naslanjača ali kar iz postelje, so postala izredno zaželena in tudi delodajalci so spoznali, da je to področje slabo regulirano in da se taki uslužbenci manj povezujejo v razna sindikalna združenja. Kot nalašč za malo izkoriščanja! Ogromno so pridobile novinarske hiše — tiskane izdaje časopisov in revij so se pričele umikati spletnim, izjemno popularne pa so postale internetne oddaje, v katerih lahko neposredno sodelujejo tudi gledalci. Politik(ant)om še nikoli prej ni uspelo nagovarjati večjih množic in pri tem ne izbirajo sredstev. Stare delitve ostajajo, dasiravno so tisti, ki so zaradi njih dejansko kaj izgubili, že dolgo pod rušo. Nihče več ne ve, kaj se je res dogajalo med drugo svetovno vojno ali v prvih desetletjih po njej, a to preprosto ni ovira za žolčne razprave med puhloglavci, ki so eno samo osnovno nestrinjanje sposobni prezrcaliti v sleherni družbeni dogodek.

Najbolj so prednosti digitalnega sveta ljudem približala očala in ostali pripomočki za navidezno resničnost. Računalniške igre so s tem postale eden najbolj dobičkonosnih poslov, še eno področje, kjer se da tekrovati, ter zasvojilo. Kar so bili nekoč za mlade nogometiši in rokerji, so sedaj igralci z najhitrejšimi prsti, ki se merijo v streljačinah in strategijah. Prenose športnih prireditev po priljubljenosti krepko prekašajo finalni obračuni najboljših igričarjev. Digitalne odvisnosti po pogostnosti dohitevajo alkoholizem. To je bilo morda pričakovano, vendar je vse presenetilo, kako hitro je do tega prišlo. Zatekanje v vzporedne svetove pa je povzročilo še eno, morda malce manj opazno spremembo — ljudje so postali otopeli in ravnodušni. Do revnih in ubogih, bolnih in vseh ostalih, potrebnih pomoči in solidarnosti. Najhuje je ravno v prazničnem predbožičnem času, ki s svojo zlagano čarobnostjo ljudi besno nagovarja k sreči. Sreči, ki ne prihaja iz srca, temveč denarnic, in kdor si je ne more privoščiti, je preprosto izpadel iz igre.

Človekoljubno razsvetljenje take stvari hudo žalostijo. Pred stisko ljudi si ni nikdar zatiskala oči in končno je morala prekiniti molk:

»Koliko ljudi prihaja iz javne kuhinje! December je, čas radosti in darovanja, pa jim nihče razen Rdečega križa ne pomaga. Bilo je hudo tudi včasih in revni smo bili kot cerkvene miši, a smo vseeno drug drugemu priskočili na pomoč. Človek bi pomislil, da se bo z izobiljem to popravilo in da ne bo več revežev, vendar je samo še slabše.«

General se ni pretirano obremenjeval s siromaki, bolj ga je jezilo, ker ga njegov kipar ni oskrbel s prekrasnim plaščem iz medvedjega krzna, ki ga je zaplenil med eno od svojih vojaških odprav. Malo v šali malo zares je odgovoril sogovornici:

»Saj je bilo vedno tako – premožni so bogateli, revni pa so imeli vse manj. Važno, da se je dolgoročno ohranjalo povprečje!«

»Ah, bodi resen! Norčuješ se iz tistih, ki nimajo kaj jesti, in otrok, ki bi morali uživati brezskrbno otroštvo, pa trpijo pomanjkanje. To ni pravično in ne bi smelo biti tako! Kdaj bodo sebični bogatuni spoznali, da imajo le en par stopal, ki jih je potrebno obuti? Da lahko spijo le na eni postelji? Da krste nimajo žepov?«

»Kdor je pošteno zaslužil svoje cekine, lahko z njimi počne, kar ga je volja!« ji je odvrnil vojak, ki, roko na srce, tudi sam ni nikoli poznal prikrajšanja.

»Čemu bi premožnež kar tako, na lepe oči, podpiral postopače, ko ga bodo le-ti zgolj izkoriščali? Delo se je vedno dalo najti, in kdor je priden, umen in iznajdljiv, ne bo lačen. Današnja mladina bi posedala in filozofirala, do krampa jim pa ni. Tako ne moreš živeti kot grof.«

»Ozri se malo naokrog — množijo se delavci iz jekla in plastike, ki namesto bistre vode pijejo črno smrdečo nafto ali električno. Poleg tega je do preprostih fizičnih del težko priti, saj se zato raje izkorišča sužnje, ki morda ne nosijo več okov iz železja, še vedno pa so tujci, hrbtišča lomeč za vbogajme. Danes rabiš izobrazbo, ki vse bolj postaja dobrina premožnih. Odgovornost bogatih in izbranih je, da celotno družbo potegnejo iz blata,

konec koncev so tudi sami na vrhu zato, ker stojijo na plečih nižjih slojev.«

»Vsak je sam svoje sreče kovač, zapomni si to. Slehernik je len in neodgovoren, zato naj živi temu primerno. Kot poveljnik sem to videl na lastne oči – ako vojščaki niso bili dobro vodeni, so se obnašali kot potepuški psi, iščoč le hrano in objem pri prodajalkah ljubezni. Ovce potrebujejo psa ovčarja in bolj sem jih gonil, več smo dosegli. Kdor je bil popustljiv, je imel razpuščene čete in tako velja tudi v obče.«

»Z vojaško disciplino ne moreš voditi civilov in usmerjati življenja v miru. Diktature neslavno propadajo, ljudje izbirajo demokracijo –«

»In kot že mnogokrat poprej se ljudje motijo!« jo je prekinil stari borec.

»Danes želi imeti vsakdo nekaj besede pri vodenju države, a to ne gre. Poglej si vso to rajo, drhal, ki si jemlje vedno več pravic, noče pa zanje prevzeti nobene odgovornosti. Svoj nos vtikajo vsepovsod, se praskajo tam, kjer jih ne srbi. ter brezumno kritizirajo delo spoštovanih, učenih mož. Poiščeš nekaj podobno mislečih capinov in se lahko greste politiko, prmejduš, to ne vodi nikamor. Kmet se razume v grablje in ralo, zatoorej naj pri tem tudi ostane, druge stvari pa naj prepusti zmožnejšim.«

»Ne strinjam se s tabo – ljudi je treba izučiti in jih opremiti za življenje, predvsem pa poskrbeti za nesrečneže. Me zanima, če bi imel moč to povedati otroku, ki je lačen in spi na mrzlem.«

»Deca gor ali dol, tak je zakon narave, zakon močnejšega. Nisem si jaz tako zamislil življenja.«

Gospa je ostala brez besed. Hudo ji je bilo ob vsej tej brezbriznosti, ki je vela iz generalovih besed. Bila je hladna, tiha noč in nikjer ni bilo žive duše. Počasi je začel naletavati sneg. Slednjič je našla prave besede:

»Mnogi, ki jim je lepo postlano, svojo vest utišajo s temi besedami in se nato dalje grejejo ob toplem ognjišču s polnimi usti božičnih dobrot. Da je ljudem danes mnogo bolje kot pred stoletjem, se lahko zahvalijo samo skupnim naporom in vsemu, kar so bili pripravljene žrtvovati za druge. Ko bi se vsak boril le zase, bi še naprej živeli v jamah. Ko bi ti sam jurišal v boj, bi tega naroda ne bilo več. Treba je sodelovati in si pomagati!«

Borec nato ni odvrnil ničesar. Zazrl se je v senco, ki je hitela proti cerkvi. Pod nogami ji je prijetno škripala snežna odeja. Kar naenkrat se je iz bližnje cerkve zaslišala prečudovita pesem, ki je omehčala železno srce.

»Vesel božič!« je še rekel in se tudi sam prepustil prijetnim sanjam.

»Vesel božič,« je zašepetala učiteljica.

Vrnila se je pomlad in ljudi navdala z optimizmom. V parke in vrtove se je zopet naselil živelj, vse polno je bilo zaljubljenecv, ki so se z roko v roki sprehajali po mestu in uživali v prvih sončnih žarkih po dolgi, sivi zimi. Najbolj neučakani so že razmišljali o poletnem dopustu in trenirali svoja telesa za poziranje na plaži, šolarji in študenti pa so gulili učno čtivo.

Generalov kip je morda res iz hladnega železa, vendar globoko v njem še vedno tlijo topla čustva. Žal jih zmorejo priklicati le spomini na njegovo preljubo ženo, ki jo je prvič ugledal ob vodnjaku pred mestno hišo. Slednji je bil od nekdanj priljubljeno srečališče mladih parov, ki so se nato podali na sprehod ob reki ali v slaščičarno na medeno tortico. Vse svoje zmage bi zamenjal za še en trenutek z njo, a se to ne da. Kdor služi domovini, se mora odzvati njenemu klicu in poveljnik ni imel glede tega nobene izbire. Kot narodov varuh in pooblaščenec samega kralja je moral svoje življenje podrediti višjim ciljem. Nalogo je opravil z odliko, vendar je bila žrtev velika.

Njegovo slabo voljo je zaznala tudi učiteljica:

»Kaj si pa tako čemerem? Pomlad je in ptički se ženijo, ti se pa tako kislodržiš. Pa ravno lani so te zaščitili pred kislim dežjem. Očitno ni pomagalo.«

»Tak rad bi malu miru, pa ti neprestano blebečeš. Kako naj uredim svoje misli, ko pa te moram ves čas prenašati in poslušati tvoje kozlarije o ubogih beguncih, napredni mladeži in novih sortah ljubezni. Ko bi bil bolj premičen, bi te že spravil v red! Kdaj ste ženske postale tako predrzne in jezikeve?«

»Točno takrat, ko je bilo zaradi vas copat treba stvari vzeti v svoje roke. Dedcem grede po glavi le špirit, boj in telesni užitki, česa več vaš preprost um ne premore. To me niti ne čudi — vojsko lahko vodi samo ena

glava, mar ne?«

»Še zblaznel bom ob vsem tem nakladanju! Ženske ste brez nas izgubljene, dočim bi se mi prav dobro znašli. Pusti me zdaj, prosim, pri miru.«

Nekaj časa je vladala tišina, končno pa je učiteljica vprašala:

»Pogrešaš ženo?«

General jo je nejeverno pogledal in ranjeno vprašal:

»K-kako pa veš?«

»Brala sem tvoje pesmi. Vem, da si jo imel zelo rad in da ti jo je prerano vzela tifus. Čudovito si jo opeval, škoda, da je ne bom nikoli spoznala.«

»Misel nanjo je bila luč v mojem življenju tudi v najtežjih trenutkih. Ko sem jo izgubil, nisem bil prepričan, če se bom še kdaj pobral. Toliko bridkosti ne privoščim niti najhujšemu sovragu. Kako žal mi je bilo za vse tiste trenutke, ko sem jo moral zapustiti. Nobene druge ni bilo po njej in za vedno bo ostala z menoj.«

Staro damo je vse to kar malo presenetilo. Še nikoli prej ni namreč iz srboritega vojaka prišlo toliko nežnih besed. Najsibo še tak togotnež, se je pred njo razodel kot mož, ki je včasih premogel ogromno ljubezni. Ko bi tudi sama kdaj doživela tak odnos, je pomislila. Eno je ljubezen do učenosti in razdajanje za cele množice vedoželjnih otrok, a povsem drugo čustva, ki jih gojiš do enega človeka.

Kar naenkrat se je oglasil poveljnik:

»Poslušaj, oprostite za vse moje hude besede. Nisem te hotel prizadeti. Sedaj si moj edini sogovornik, edina uteha v tej grozni samoti. Počutim se tako odtujenega v tem novem svetu in zdi se mi, kot da se ves čas vrtim v krogu nesmiselnega sovraštva in brezupa. Samo od spominov na dni nekdanje slave ne morem živeti, moral se bom ozreti naprej. Pomagaj se mi povzpeti iz tega globokega brezna, v katerem sem pristal zagrenjen in jezen.«

Gospa se mu je nasmehnila in pokimala:

»Rade volje. Naučila te bom razumeti nove čase, ti pa mi boš pripovedoval o svoji najdražji in lepih trenutkih, ki sta jih preživela skupaj. Čas je za spravo.«

»Prav imaš, čas je za spravo,« ji je pritrdil mož in ponosno zasijal v majskem soncu. V zraku je bilo čutiti upanje in ako so sožitja zmožni kipi, ni vrag, da ne bi uspelo tudi mnogo prožnejšim ljudem.

Furešta

Olga Kolenc

rekli so mi
le od kje si prišla
le zakaj si odšla
le po kaj si prišla

če se povrneš domov
ti bodo dali na znanje
nisi več naša
pri nas pa
ti nisi naša
priseljenska si
*furešta*¹
in védi
naša nikoli
prisklednica si
odjedaš nam delo
odjedaš nam kruh
za našo mizo sediš
našo hišo deliš

le od kje si prišla
le zakaj si odšla
le po kaj si prišla

pojdi na konec sveta
a vedi
povsod boš *furešta*
pojdi domov
pojdi domov
a vedi za vselej
tudi doma
boš za vselej ostala *furešta*

Bumerang

Lela Košir

Zadnje čase me najlažje najdete v zgodovinskem arhivu ali muzeju. Zbiram podatke za diplomsko nalogo. Izbrala sem temo »posledice širjenja demokratičnih idej med sedemnajstim in dvajsetim stoletjem.« Družbo mi kot zvočna kulisa dela radio.

Izpiski iz arhivov in literature:

Sedemnajsto in osemnajsto stoletje — Afrika, Amerika (Indijanci) 37 milijonov pobitih.

Devetnajsto stoletje — Tasmanija 5000, Indija (podkralj lord Lyton) 30 milijonov do smrti izstradanih Indijcev.

Radio poroča: eksplozije v Bruslju. Detonacije na letališču in podzemni železnici. Čez trideset mrtvih, več sto ranjenih. Kljub pričakovanju in pripravljenosti je šok velik. Prebivalci so v strahu. Razglašena ogroženost četrte stopnje ...

Dvajseto stoletje — Belgijski Kongo (Leopold II) 10 milijonov pobitih, na dan 1306 odsekanih rok, tudi otrokom. V Evropi prisilno steriliziranih več kot 200.000 prebivalcev (evgenika).

... nekaj milijonov ujetih zamorcev, odpeljanih za sužnje na plantaže belcev

... kolonizacije afriških, indijskih dežel, Indonezije in Avstralije zaradi izčrpavanja naravnih virov

... trikrat napad združenih demokratov na Kitajsko, ki se je upirala drogiranju z opijem

... še dolgo po tem vladajo sodelavci nekdanih gospodarjev

... staroselci so povsod podrejeni prišlekom, odnos gospodar-suženj

Slišim: leto dni po terorističnem napadu na Pariz so tokrat udarili v srce Evrope. Ves svet se zgraža. S tem je ogrožena demokracija. To je napad na dostojanstvo, svobodo, človekove pravice.

Nemčija — po prihodu demokratično izvoljenega firerja na oblast »evtanizirala« 10.000 oseb.

ZDA od 1882 do 1927 leta linčali 3.580 oseb po zakonu Jima Crowa.

Še po letu 1946 izgine po en črni vojaški veteran na teden.

»Ker smo ogroženi, se bomo z vsemi sredstvi borili proti teroristom!« se glasi skupna izjava predstavnikov združene Evrope.

Parlamentarne demokracije so v novejši zgodovini poteptale skupaj skoraj sto milijonov življenj.

Ni pravično, da nas teroristi ustrahujejo, menijo anketiranci.

Besede preslišane, otroci zanikani v nepismenosti in revščini.

Generacije zatiranih, namenoma prezrtih so se počasi prebujale.

»Čemu se čudite?« sprašuje Abdul.

»Niste vedeli, kako vonja strah?« zanima Ismeta.

»Ja, tudi naši starši in otroci so jokali!« nas spomni Sanela.

»Veliko ste nas naučili!« pristavi Juset.

Katera obrežja me čakajo? Mene, sanjarko ...

Iz globočine

Alenka Kreft

Opoldne, ko v turnu zadonijo zvonovi, se odpravim na pot proti Petim jutrom. Podzemlje mi divje zadiha naproti z vonjem po brušeni kovini, ko se spuščam v temino. V tartarskih globinah me pod sivim obokom izbuljeno opazujejo oči uhljate pošasti z zašiljenimi čekani. Zračne mase zdivjajo okoli telesa, iz črne votline se bučeče približujeta žareči očesi črvastega vozila. *Vstopi urno grešna duša, naj te ne stráši valujočih vodá globočina!* Vagonske dlani za mojim hrbtom se grabežljivo zapró. Vlak cukne in zumljava spelje v nepredirno črnino, morda iztiri na neskončno pot skozi slep rov v razbeljeno peklensko središče. Steklo vibrira v vretenca, v členke. Na drugem koncu vagona sivolas stavec v vijoličastih najlonkah poskakuje z ene bele superge na drugo, okoli pasu si iz roke v roko podaja košarkaško žogo, dribla okrog droga, *androgina barska plesalka*. Sile napenjajo nevidne niti, vlečejo malo v levo, malo v desno, podredijo si telo in ga stisnejo nazaj ob steklo. *Pazite, da ne zgrmite v zevajoče brezno!* Smehljajoča se plavalaska porcelanastega obraza v svilnati črnini šušteče vstane in odšepa do razpirajočih se vrat. Na sivem betonu vleče za sabo togo neživo nogo, v loku meče zakrivljeno peto navzven in ob vsakem robotskem koraku sune z bokom v zrak. Luč nad vrati rdeče grozeče pobliskava. *Ustavite prenagljen korak!* V poslednjem pisku čez brezno vskoči fant z mozoljavo razžrtimi zabuhlimi lici, v porumenelo razcepljenih krempljih stiska brezdomen, brezdelen časopis. Razkorači se sredi vagona in prične z litanijo, sesljuje pljuva besede, *oprostite, da vas motim, usmilite se dobri ljudje nekrive žrtve sistema, naj se vam zasmilim v vaše velikodušno srce. Kupite cajting ali mi dajte kaj za pod zob. Za drobiž vam prodam svojo povest, rade volje že stotič povem, kako razpadam vse bolj z vsakim dnem.* Izpod stropa nas opazujejo elektronska očesa vsemogočnega krmarja. Na rjavi klopi se v kotu seseda jajčast moški obraz, zelenkaste vrečice se pobešajo in razkrivajo očesno belino, vrat leze v debele podbradkove gube, na katerih mesnato počiva ustnica, čeznjó se v počasnem toku gosto poceja slina. *Tvoja mat je tvoj fotr, ti žrtev!* bruha žveplo mlad fakín, po prsih se udari, našopirjen rival na prste stopi, pisano pogleda, da se zaiskri, *fukam ti oko, stari!* Spakljivo stegujeta jezike in si špukata besneče pene v obraz. Sile vlečejo za niti, tiščijo telo nekam v praznino, prsti se krčevito oklenejo valjaste kovine. *Prebrodili smo črno reko, vzpnite znova se na svetlo plan, a se nikar več ne ozrite, da ne zapadete smrtnim sencam v oblast!* Siva ročica se hladno vtisne v dlan in rumena vrata me z vzdihom spustijo iz zadušne notranjosti na peron.

Usločen strop ukrivljeno podpirajo rjaveči jekleni stebri, pod njimi se za špranjasto leseno klopjo skriva žensko telo, škrbasto naslonjalo mu sega do vratu, kakor da glava počiva na visokem zelenem tnalu. Čez lice do koticika ust so zarežani globoki rdeči šivi, rumenkasto pobeljeni lasje so speti z roza trakom, povezanim v pentljo nad čelom. *Cel svet so zafurali, morilski vojni zaslužkarji, vrag jih poberi, da bi vsi pocrkali!* kričavo meče kotaleče, raskave r-je v mimoidoče. Preklast zgrbljen velikan si v mimohodu s kazalcem zamaši uho. Golo lobanjo pokriva črna baretka, potisnjena na stran do štrlečega okitenega ušesa, po zloščenenem gorgonovem temenu se slepeče zvijajo črnilne kače, srce je okamenelo, črne hlače in bela srajca mu opletajo okrog okončin. Visoko dviga kolena in jih vsakič globoko pokrči, kakor bi se ugrezal v mehko površje. Sledim mu na škripavo drveče stopnice, v butajoče zračne valove. Z višave se lebdeče kričeče približuje profet, oprtan z anarhično luknjavim črnim rukzacom, *zgodba naj vam bo znana, ta prilika mora priti vsem na ušesa, o dobrem policaju ino zlobnem policaju!* Izpod rjavo-zelene vojaške čepice zamaščeno visijo črne štrene, kalno modro oko se zazre vame in odpelje v globino. *O prerok, daj, iztegni roko, bodi mi pred besi bran, pa moje golo čelo se ti klanjalo bo poslej pobožno vdano vsak dan!* Hrumeča svetloba mi jemlje vid, ko se proti zamegljenemu obrisu vrat dvigam iz globočine.

Sedem dni ali zgodba o človeštvu

Katarina Kunčič

Bil je jasen poznopomladanski dan, ki se je že nasmihal poletju. Skupina pustolovskih srednješolcev je plezala po ogromnih balvanih, prekritih z listjem in travo. Po njih in med njimi se je vila strma pot, ki si jo videl le s pomočjo domišljije. Prek korenin bujnih dreves in podrastja je vodila do kamnite plaže, skrite za večino ljudi. Soparen zrak je napovedoval nevihto.

Spretna fanta sta planila na pečine in tekmovala v skokih v ledeno mrzlo vodo, dekleti pa sta klepetali in lovili žarke, ki so rečno dolino osvetljevali le nekaj ur dnevno.

»Tole je bilo pa vredno krvavih kolen. Tu je čudovito!« je vzkliknila Karina in se zavrtela na skali. »Nujno moramo ponoviti!« Bila je navdušena nad na novo odkritim poletnim koticom. »Seveda,« Liana se je zasmejala. »Med počitnicami bomo zavzeli obalo! Plavalimo bomo, kartali, se sončili in uživali. Zelo sem vesela, da sem spoznala vaju z Jakom.«

»Tudi jaz, da sem spoznala vaju. Kdo bi si mislil, da sta Matej in Jaka tako podobna. Prav zabavno ju je poslušati, kako filozofirata o prihodnosti našega sveta, službah, ki bi jih rada opravljala in o družini. O tem, kako ju skrbi, da bo potrebno zapustiti Slovenijo ... Veš, Jaka si želi študirati v Angliji, zelo je ambiciozen, poleg tega pa si to lahko privoščijo. Seveda bom odšla z njim, če bo le mogoče. Računam na štipendijo, ki bi mi pokrila vse stroške študija. Drugače bodo sanje o prečudoviti fakulteti ostale le sanje,« je Karina zavzdihnila in si predstavljala štiri leta brez Jaka.

»Seveda jo boš dobila!« je Liana podprla prijateljico. »Sicer se boš do konca gimnazije še hudo nagarala in na poti skoraj izdihnila, a bo na koncu vse vredno. Izpolnila boš svoje cilje. Cheer up girl! Komu pa bo uspelo, če ne tebi.«

»Ko bi bilo to tako enostavno, pa ni. Sprejeli bodo le pet slovenskih dijakov, največ pet. Že to dejstvo samo po sebi je stresno. A tega se moram tako ali tako privaditi, saj življenje brez stresa danes ne obstaja. In strahu. Pred tem, da te odpustijo, da ne boš mogel preživeti svojih otrok, da brez goljufije ne boš dosegel dovolj, zaslužil dovolj. Le kaj smo postali!«

»Zato je še bolj pomembno, da sva vama danes z Matejem pokazala ta kraj. Tu strah in stres ne obstajata. Nič umetnega ali izrojenega, nič človeškega tu ne obstaja. Le bitja, ki želijo biti svobodna, želijo biti samo to, kar so, in ne tisto, v kar jih usmerja družba. Z vama sva delila ta prostor, da bosta lahko našla mir v obdobju hitenja, robotske natančnosti in omejenosti s časom. Sedaj je tudi vajin. Dobro ga izkoristita,« se je Liana nasmejala in objela mlajšo Karino. »Ko ne boš vedela, kako in kaj, pridi sem. Tišina vedno pomaga!«

Sonce je že mahalo ožarjenemu nebu, ko se je četverica namenila nazaj proti betonu, proti času. Proti mestu, ki bi ga večina sveta imenovala vas, a je predstavljalo središče njihovega otroštva in odraščanja. Ko je Karina poljubila Jaka za slovo in objela nova prijatelja, se je namenila domov. Hodila je do rumenih nizkih blokov in še vedno razmišljala o pogovoru z Liano. Je lahko človek pri devetnajstih moder? In kaj resnično pomeni biti odrasel, odgovoren Zemljan? 'Pravega' odgovora na ti vprašani ni poznala.

Doma se je hitro pripravila na spanje, saj je bil dan kljub čarobnosti naporen. Preden pa bi lahko zaspala, je iz dnevne sobe zaslišala krik. Stekla je do zaprepadene matere in jo poskušala pomiriti.

»Kaj se je zgodilo? Zakaj vpiješ?« ni dobila odgovora, temveč je s pogledom sledila prstu, usmerjenemu v televizijski ekran.

»METEORIT, USMERJEN PROTI ZEMLJI. ZGODBA O UNIČENJU,« je pisalo pod blede-zelenim novinarjem, ki je s tresočim glasom pripovedoval novico.

»To so prazne marnje,« se je razjezila Karina. »Kako lahko verjameš poročevalcem, sploh po aferi o zastrupljenem slovenskem medu?«

»Tokrat je drugače,« je zašepetala mama. »Poglej, na vseh kanalih je enaka novica, celo na radiju je to edina stvar, ki jo slišiš. Glasbe ne vrtijo več, le novico vrtijo in ponavljajo, da bi obvestili vse ljudi. Tudi na internetu se pred vsakim iskanjem odpre prispevek, ni ga mogoče spregledati. Kaj bo z nami?! Kako je to mogoče? Zakaj?!«

Ženska se je z veliko močjo oklenila hčerkinе roke, a ta stiska ni čutila. Kot v transu je prste stegnila proti telefonu in vključila svojo najljubšo radijsko postajo.

»Pozdravljeni. Danes imamo za vas le eno novico, ki je namenjena vsaki ženski, moškemu, otroku in starcu. Kmetu, direktorju, čistilcu, zdravniku. Ne glede na državljanstvo in jezik, ne glede na versko pripadnost. Dragi Zemljani in drage Zemljanke, našemu domu se bliža goreča kamnita kepa v velikosti Merkurja. Znanstveniki so jo poimenovali Uničenje. Gre za meteorit, ki bo na svoji poti trčil ob Modri planet. Od tega ga ne more odvrniti nobena človeška sila. Evropske oblasti sporočajo, da so novico zadrževali zaradi majhne možnosti odvrnitve meteorita od njegove poti, a to se sedaj zagotovo ne bo zgodilo. Predsednik Evropske unije, Daniel Ford, ljudi nagovarja, naj svoje zadnje dni namenijo osebam, ki jim pomenijo največ, in naj najdejo smisel svojega življenja. Da živijo svoje življenje, kot so ga vedno želeli.

V naših zadnjih sedmih dneh bodo mediji predvajali zgodbe različnih ljudi iz vseh koncev sveta. Ogleдали si jih boste lahko na velikih ekranih, ki bodo postavljeni v središča mest. Če bi bili med njimi radi tudi vi, nam to sporočite na naslov na dnu ekrana in vašo zgodbo bomo zaupali človeštvu. Zaključite srečno.«

Poročevalcev glas je utihnil. Karina je začutila tresenje in se prestrašila potresa. A krivo ni bilo premikanje zemeljskega površja, temveč ona sama. Zazrla se je v svoje vibrirajoče dlani in nato v pepelnato bel mamin obraz. Svoje roke je ovila okrog njenega vratu in jo močno stisnila k sebi.

»Vse bo še v redu, mami. Nič hudega se nam ne bo zgodilo. Poglej, sedaj ti en teden sploh ne bo treba v službo, meni pa ne v šolo! Ves čas bomo lahko skupaj,« jo je tolažila Karina. Ni vedela, zakaj to govori in koga tolaži, koga prepričuje v nekaj, česar ne verjame. A vseeno ji je bilo nekaj kristalno jasno: JAKA. Takoj mora do njega, poiskati ga mora in nikoli več ga ne sme izpustiti.

Stekla je do vrat in pritisnila na kljuko. Stopila je v toplo poletno noč, bosa in v spalni srajci. Ni se mogla spomniti, ali je za sabo zaprla vrata ali ne. Tekla je po betonskem pločniku in poslušala svoje razbijajoče srce, ki je hotelo zapustiti njeno pretreseno telo. Gledala je predse, a ni ničesar videla. Zato ni bilo nič čudnega, da je z vso silo trčila v fanta, ki ji je tekel naproti. »Jaka! Si to ti?« je vzkliknilo dekle in si drgnilo krvaveči komolec.

»Nihče drug! Si tudi ti videla poročila? Najprej sem mislil, da gre za potegavščino, a ko sem poklical svojega prijatelja iz Švedske, mi je povedal, da so o katastrofi poročali tudi pri njih.« Svoje močne roke je ovil okoli Karine. »Nisem mogel čakati do jutra. Hotel sem te videti, če je to res zadnji teden, ki obstaja za nas.«

»Ja, mislim da je to vse, kar imamo. A kako je lahko nečesa tako na hitro konec?«

»Mislim, da to ni nič nenavadnega glede na to, kam smo prišli. Ljudje smo živali najhujše vrste. Ne samo, da želimo prevladati nad vsem živim in neživim, tudi pohlepni smo, ne znamo se ustaviti in pogledati nazaj na svoje žrtve. Naša zabava je navidezna realnost, saj smo pravo že preveč izpridili. Naša hrana nikoli ni bila v stiku z zemljo. Družino in prijatelje gledamo le še skozi odprtine na računalnikih, ki jih nosimo v žepih. Od njih bežimo v službe, ki jih ne maramo opravljati, iz služb pa k hitri hrani, alkoholu, drogam in pornografiji. Nasilje je za nas postalo le še pojem, ki ga lahko poiščeš v slovarju in nas več ne prizadane, saj ga vidimo dnevno in v velikih količinah. Nanj smo odporni tako kot na empatijo, odgovornost in zavedanje sveta, v katerem smo se izgubili. Povožila nas je lastna izmišljotina – čas; tako kot nas bo kmalu povozilo Uničenje.«

»Kar primerno ime. Vse skupaj je precej ironično. Gradili smo nekaj, kar naj bi bila civilizacija, imeli smo se za večne, za nepremagljive, v enem tednu pa bomo izginili brez sledu. Nihče ne bo vedel, da smo kadarkoli obstajali.«

Mlademu paru je zmanjkalo besed. Sključenih ramen sta stala drug ob drugem in razmišljala o prihodnosti, ki je nikoli ne bo. Nad njima je jasno nebo trdilo drugače. Vzšla je luna in skupaj z zvezdami osvetljevala njun košček vsega. Večer je bil enak tistemu, ko sta se prvič poljubila. »Pridi, danes lahko prespiš pri meni, starši gotovo ne bodo imeli nič proti,« se je kisló nasmehnila Karina. »V 'normalnih' okoliščinah ti nikoli ne bi dovolila, da prespiš v moji postelji,« se je pošalila.

»Saj niti ne vem več, kaj je normalno,« je Jaka zmajal z glavo. »Je pa res, da so nam svetovali, naj zadnje dni preživimo s tistimi, ki nam pomenijo največ na svetu. Končno navodila, ki se jih bom z veseljem držal.« Prijela sta se za roke in se sprehodila do bloka.

V visoki travi in grmovju so vlogo zvezd prevzele kresničke. Žuželke in ptiči, vsa narava je brenčala in pela, utripala je kot en sam organizem. Zapihal je veter in zašumelo je poletno listje lip in vrb. Za trenutek je

lažno idilo prekinil tresk težkih vhodnih vrat. Nato je noč živela naprej. Stekla sta po stopnišču do stanovanja. Karinina starša sta ju pričakala z nepričakovanim objemom. Ničesar niso rekli. Le stali so, objeti. Čeprav je bilo najstnikoma nerodno, še posebej Jaku, sta se hkrati počutila varno in mirno, kolikor si pač lahko takrat, ko veš, da boš čez en teden umrl. Ta občutek je trajal tudi po tem, ko sta se odpravila spat.

»Veš, kaj je najbolj smešno pri vsem skupaj?« je dekle vprašalo fanta, ki jo je leže objemal. »Kaj?« je zazehal Jaka.

»Saj veš, da me vedno tlačijo nočne more. A občutek imam, da bo to prva noč po nekaj mesecih, ko bom dobro spala,« se je zahihitala Karina in se stisnila k fantu, zaradi katerega se je počutila varno.

Naslednje jutro sta ju zbudila starša, ki sta se z Jakovimi dogovorila, da bodo šli skupaj na taborjenje. Vse potrebno sta že pripravila, velikanski šotor je bil shranjen v njihovem avtomobilu. Karina je v nahrbtnik in torbo, porisano z grbi Igre prestolov, hitro zložila nekaj osnovnih oblačil, starega plišastega mačka, liste papirja in črne flomastre. Usedli so se v avto in odpeljali na bližnji travnik, kjer so bila zraven gozda lepa senčna mesta za postavljanje šotorov. Tam se je zbrala že kar velika množica ljudi, ki je na prostrano ravnino prišla z enakim namenom. Kmalu so našli Jakove starše in si poiskali prostor za šotora.

Medtem ko so starši postavljaličasne domove, sta se radovedna najstnika sprehodila po taboru, ki se je iz trenutka v trenutek večal. Nastajal je po krožnicah in se širil navzven v ogromen kolobar. Med šotori so potekale ozke ulice, ki so bile dovolj velike za odraslega človeka. Po njih sta se prebila do središča.

V notranjem krogu, ki je imel vsaj 100 metrov premera, je stal ogromen zaslon, visok 20 metrov. Na njem se je ravno odvijala zgodba poslovneža iz Londona. Usedla sta se na travo in prisluhnila.

Moškemu je bilo ime Jamie Hutson in bil je izredno znan in uspešen odvetnik. Delal je šest dni v tednu, pogosto pa celo v nedeljah. Sprejel je toliko strank, kolikor se je le dalo – pa ne samo zato, ker bi jim želel pomagati, temveč tudi zaradi lepe vsote denarja, ki so jo morale odšteti za njegove storitve. Poleg cvetoče kariere je imel še čudovito ženo in dva otroke v najboljši zasebni šoli. Družina je živela v dvonadstropni hiši z notranjim bazenom v predmestju Londona. Zavidljivo življenje, bi se strinjala večina. A včerajšnja novica je življenje uspešneža obrnila na glavo.

Glede na to, da se je čas iztekal, je pisarno zaprl in po destih letih v dnevni svetlobi stopil v svoj dvorec. Ni vedel, zakaj so ga po vsem telesu spreleteli mravljinici niti zakaj se je v svoji hiši počutil kot tujec. Poklical je ženo, a ni dobil odgovora. Mogoče je odšla v trgovino ali na manikuro ali kaj podobnega. Ni vedel kam, saj se v njene dni, ko se je sam utapljal v kupih papirjev, ni vtikal. Odšel je do spalnice, da bi se preoblekel v kopalke in po dolgem času zaplaval kristalnem bazenu, kjer je včasih učil plavati svoja otroke.

Preden je pritisnil na kljuko, je iz notranjosti sobe zaslišal vzdih in sopenje. Nejeverno je odprl vrata in zaslišal se je krik. Žena in njen ljubimec, ki je bil občutno mlajši od nje, sta skočila narazen in začela pobirati oblačila. Jamie je stal pri vratih in stiskal pesti. Temnolasec je pohitel skozi vrata in par, ki se ni zares videl že nekaj let, je v tišini ostal sam v prostoru.

»Koliko časa?« je vprašal zaprepadeni odvetnik svojo napol golo ženo.

»Odkar imaš več časa za posle kot za ljudi. Pozabil si na nas. Niti na Tomov trinajsti rojstni dan te ni bilo. In kdaj si nazadnje poslušal Elizabethin koncert? Postala je odlična violinistka, sanja o Juliardu. A seveda ti tega ne bi vedel.«

Jamie Hutson je bil strpen moški. Ne najboljši mož ali oče, vseeno pa se je smatral za dobrega in širokosrčnega človeka. Očitanja ni prenašal.

»Kako si mi drzneš pridigati? Brez mene bi bila le navadna gospodinja v nekem zakotnem stanovanju, kjer bi komaj uspela nahraniti svoje otroke. O eksotičnih potovanjih in Armanijevih oblekah ne bi mogla niti sanjati. In kdo misliš, da bo plačal Elizabethino letalsko karto za udeležbo na avdiciji? Varaš me in živiš na moj račun, verjetno celo svojega mladince plačuješ z mojim denarjem. A svojo zmoto sem dojel prepozno. Zdaj tako ali tako ni več časa, da bi kaj spremenil. Domov sem se vrnil v želji, da zadnji teden preživim z družino, a to očitno ni mogoče. Pustil te bom, da živiš naprej svoje gnusno življenje. Vesel sem, da sem spoznal svojo zmoto, preden bi bilo prepozno.« Počasi se je obrnil, globoko vdihnil in zapustil vilo. Stopal je mimo antičnih

kipov in oljnih platen, ki so mu včasih predstavljala lepo življenje. Zdaj so se mu umetnine zdele prazne. Obrazi so nemo strmeli vanj in neizrazite oči so mrtvo kazale na svojo plastičnost, lažni obstoj. Živo je bilo izven slikarij, zunaj na širokem nebu in v krošnjah dreves.

Usedel se je v požrešnega Audija, ki je porabil dovolj goriva za dva običajna avtomobila. A razsipnost in večja količina izpustnih plinov sta znamenji razkošja.

Odpeljal se je proti šoli svojih otrok. Upal je, da se jima pouk še ni končal in da ju bo lahko odpeljal na sladoled, kot so to počeli včasih. Vklupil je radio, da bi lažje pozabil na svoje življenje, ki je bilo ena sama velika laž. Ko je preklapljal med postajami, je našel svojo najljubšo, kjer so ponujali dnevne kritike političnih sistemov, neodgovornosti mladih in finančna poročila. Prisluhnil je.

»Dragi poslušalci! Glede na trenutne razmere smo pripravili poročilo, kako na tragedijo civilizacije gledajo naši učenci, dijaki in študenti. Razmere niso najboljše, a v taki situaciji tega ne smemo obsojati. Preprodajanje drog je naraslo za 84 %. Ker starostne omejitve za kupovanje alkohola več ni, so bari polni tudi danes zjutraj. Čez noč je samo v Angliji prišlo do 237 samomorov in številka neprimerno hitro narašča. Zdi se, da bo apokalipsa vzšla, še preden bo sonce zadnjič zašlo za naš planet.«

Zaslišalo se je ropotanje lakomnega motorja. Zver je še zadnjič zakašljala in vozilo je obstalo. Tudi avtomobil se je naveličal življenja. Jamie je odprl vrata in iz prtljažnika pobral aktovko. Sprehodil se je čez ponavadi prometno cesto in se usedel v jarek, ki je bil v sušnem času verjetno namenjen namakanju. Na to se ni spoznal.

Iz torbe je privlekel steklenico viskija, ki ga je hranil za posebne priložnosti. Za velike zmage in na novo sklenjene kupčije. Danes ni bilo tako. Pil je na svojo nesrečo, na življenje, ki ga nikoli ni živel. Žaloval je nad nezvesto ženo in otrokoma, ki sta v tem trenutku verjetno plesala v disku dijaškega doma, prevzeta z vzorci in barvami, ki so bili posledica drog. Če sta bila sploh še živa, seveda.

Iznenada je njegovo telo zvil krč smeha. Kdorkoli bi sedaj videl moškega, ki je še prejšnji trenutek obupaval, bi mislil, da se mu je zmešalo. A Jamie Hutson se ni mogel ustaviti. Krohotal se je, kolikor so mu dovoljevali pljuča in pisarniški trebušček. Valjal se je po tleh kot majhen otrok.

Čez nekaj časa je obležal na travi in pogledal v daljavo. Za polji se je dvigovalo mesto, ki ga je vedno smatral kot razvitega in bistvenega za življenje. Sedaj je bolj spominjalo na kup betona in jekla, na steklene kletke pod nebesi. Razgled je bil zanj tako boleč, da je o koncu začel razmišljati na drugačen način. Preučeval je pozitivno plat.

»Tako vsaj svoje uničevalne misije ne bomo širili naprej. Zdi se, kot bi vesolje poslalo svojega najboljšega deratizatorja, da uniči škodljivca, ki bi znal svoj teritorij razširiti tudi po drugih planetih. Da ne bi prišlo do prevelike škode.« Nasmehnil se je svoji prejkone genialni prispodobi. Moral bi postati pisatelj.

A to se sedaj ne bo nikoli zgodilo. Začel je brskati po svoji torbi. Ven je stresel vse papirje in pisala, platenko za vodo in pomečkano kravato. Potrkal je po dnu in ga privzdignil. Dvojno dno. V prekату se je skrivala majhna pištola in škatljica nabojev. Če pred zaporom rešiš pomembne ljudi, si nakopješ tudi njihove sovražnike, previdnosti pa ni nikoli preveč. S prsti je pogladil bleščeče ohišje in se poigral s tulcem.

V tistem se je prizor na platnu končal. Jaka in Karina sta se znašla nazaj na odeji v središču tabora. Zgodba ju ni preveč presenetila, a vseeno pretresla. Se je moški na platnu zares ustrelil? Tega verjetno ne bosta nikoli izvedela.

Tako sta preživela popoldne pred velikim kinozaslonom. To je bil pravi filmski maraton. Sčasoma se je v krogu zbrala večina taborečih in spremljala življenja ljudi iz cele Evrope. Zgodbo vojaškega oficirja, ki je nadziral prehajanje beguncev na makedonsko-grški meji in je odpoklical svoje podrejene, naj ljudi pustijo naprej. Zapore so začele padati in ograje so se umikale. Velike gruče so poljubljale balkansko zemljo in se zahvaljevale bogu za zadnjo priložnost. Kratko obdobje miru in upanja.

Spoznali so poljsko deklico Aido, ki je živel na veliki kmetiji, kjer so pridelovali predvsem koruzo in krompir ter gojili govedo. Aido pa so veselili predvsem piščančki in mali mački, ki so se sprehajali med velikimi starimi poslopji.

»Mati mi je povedala, da se kmalu ne bom več mogla igrati s Smrčico in Sivko, saj ju ne bo več. Tudi mene ne bo več. Najprej sem bila zelo žalostna. A če bomo odšle vse naenkrat, bomo gotovo odšle v isti kraj,

kajne? Zdaj nisem več žalostna,« je dejal šestletni otrok in pomahal kameri. Rdeča trakova v njenih laseh sta se zasvetila kot mak sredi zrele pšenice. Črno-bela mačka je dvignila rep in stekla za smejočo deklenco.

Mačja senca je bil zadnji prizor, ki sta ga Jaka in Karina videla tisto noč. Zaspala sta naslonjena drug na drugega pred zaslonom, na katerem so se še vedno vrtele tragične, pogumne, romantične in komične zgodbe.

Sledil je dan brez večjih pretresov. Ljudje so se že privajali na življenje brez tratilcev časa in ponovno spoznavali svoje žene in može, otroke in starše ter navezovali nova prijateljstva ter obnavljali stara. Pekli so na ognju in žarih ter si posojali predmete in delili hrano. Seveda je prišlo do kakšnega spora ali pretepa, a ti se niso končali tragično. Na vsakih nekaj šotorov si lahko našel tudi kitaro in petje. Bilo je skoraj prelepo.

»Poglej si to,« je zaprepadeno rekel Jaka. »Kar naenkrat se vsi razumejo kot najboljši prijatelji. Mar je bila za to res potrebna grožnja z uničenjem?«

»Saj smo kot prebivalci Pripjata, ki so jih evakuirali leta 1986. Le da se oni niso zavedali svoje tragične zgodbe, kot se je mi. Veselili so se prvega maja, kot se mi veselimo poletja. Sploh ne vem, ali naj se smejim ali naj jokam,« je razmišljala Karina.

»Mislim, da je treba vsega po malo. Zjokaj se, če se moreš in smej se, če se lahko. Živi tako, da ne boš ničesar obžalovala. Točno to počnejo ljudje okoli naju. In ne moreš jim zameriti.« Napotila sta se k svojim staršem, ki so pripravljali kosilo.

»Kje pa sta se vidva potepala, golobčka?« jima je pomežiknil Karinin oče. »Že nekaj časa vaju nismo videli, sta bila pri platnu?«

Pogovor se je obrnil v smeri zgodb, ki so jih vrteli tisti dan. »Se spomnite tiste o švedski znanstvenici? Tisti študentki astronomije, ki je lani prva opazila meteorit?«

»Aha, dekleta, ki je Uničenje poskušala odstraniti z nuklearnim orožjem?« je vprašala Jakova mama. »Sedaj je v psihitrični bolnišnici. Ubogo bitje. Na nek način je z neuspehom vsa teža sveta padla na njena ramena. Dobesedno. Čeprav ni ničesar kriva.«

Pojedli so in kasneje kartali. Zabavali so se kot že dolgo ne, saj so bili skupaj. Zvečer sta Karina in Jaka ponovila svoj obhod po polno naseljenem travniku.

»Hm, Jaka, se ni na tem travniku zbrala skoraj vsa občina?« je vprašala Karina.

»Ja, mislim da je nekako tako. Vsako okrožje ima tabor, kot je naš,« je pomislil Jaka.

»Kje pa sta potem Liana in Matej? Nisva ju še videla, čeprav sva srečala že skoraj vse vrstnike tukaj. Kam, misliš, da sta šla?«

»Mogoče sta se vrnila na plažo, ki sta nama jo nekaj dni nazaj pokazala. Mislim, da jima je tam bolj všeč kot v veliki množici,« je bil prepričan Jaka.

»Verjetno res. Vseeno bi ju rada pripeljala sem, jutri, ko bo koncert. Gotovo jima bo všeč. Boš šel z mano?«

»S tabo? Na konec sveta, če bo treba,« je fant pomežiknil Karini. »Aja, saj smo že skoraj tam,« se je zasmejal in jo prijel za roko.

Zjutraj se je par odpravil v iskanje svojih prijateljev. Ko sta hodila skozi bujno naravo, sta razmišljala o svetu, v katerem živita.

»Že dolgo časa se nisem počutila tako dobro, kot se zadnje dni. Vse je bolj preprosto kot po navadi. Čustva so dejansko dovoljena in ni več nikogar, ki bi te obsojal zaradi tvoje vere, jezika al spolne usmerjenosti.« Karina se je zavrtela na petah in razširila roke. »Svet je prekrasen, če si ga le pripravljen opaziti!«

Zopet sta plezala po hladnih skalah in drsečem mahu. Iskala nevidne poti. Na koncu pa našla Liano in Mateja, ki sta uživala v toplini sončnih žarkov.

»Poglej, Matej, koga je prineslo sem! Pa sem že mislila, da vaju ne bo,« je nasmejana Liana stekla do Karine in jo objela.

»Seveda sva prišla, danes bo na Velikem travniku koncert, ki ga nočeta zamuditi! Pridita z nama, zelo zabavno bo,« ju je vabil Jaka.

»Hvala za povabilo, ampak mislim, da bova to spustila. Tu nama je najlepše. Lahko pa ostaneta in z nama poslušata prenos po radiu? Imava ga, da lahko slediva Zgodbam,« je Matej pomahal z majhno modro škatlo.

Jaka in Karina sta se spogledala in prikimala. To bo še boljše, kot sta načrtovala.

Skupina je tako dan preživela s plavanjem in skakanjem v mrzlo vodo, peko hrenovk nad odprtim ognjem in obujanjem svojih najlepših spominov in tistih malo manj lepih.

Liana je mlajšima prijateljema zaupala, da je po vrnitvi domov z njihovega zadnjega srečanja stopila naravnost v uničujoč prepir. Oče je prišel domov iz pivnice, saj so se vrata službe za vedno zaprla. Pijan je zmerjal mamo, da je nesrečen zaradi nje, ona pa se je jezila nanj, da družina zaradi njega živi v pomanjkanju. Tudi udaril jo je in nazaj dobil grožnje s policijo, ki se je verjetno ravnokar ukvarjala s podobnim primerom. Resnica je bila, da par, sedaj poročen le še na papirju, ni več znal živeti skupaj. Večino svojega časa sta preživela ločeno, videla sta se le na družinskih večerjih in praznikih, če ni bilo drugih opravkov. Nista se več poznala. In podobnih situacij je bilo ogromno.

Ko se je na nebu prikazala Večernica, so prižgali radio, ki so ga spremljali zvoki reke. Iz zvočnikov se je razlila pesem.

*» ... Vselej mi v jeziku istem sanjamo
Pred nami morje, nad nami isto je nebo, ki raje objeme daje
Ali slišiš, ko droni preletavajo
Evropa joka kot da mali je otrok, a v naju so strele v maju*

*Hodimo skupaj skozi noč
Naši glasovi plašijo zveri
Skupaj ostanemo ljudje
In ta svet ustavimo
Združeno ... «¹*

Ležali so na kamnih in opazovali zvezde. Kako primerna pesem! Ironija je bila popolna. Radio je igral naprej. Karinine misli so se počasi začele oddaljevati od nje in zaspala je.

Naslednji dan so se odločili, da bodo skupaj odšli do tabora in se zadnji dan vrnili na njihov skrivni kraj. Tako so popoldne sedeli pred velikim platnom.

Odvijajoča se zgodba je govorila o švicarski družini, ki se je ukvarjala z ekološkim kmetijstvom. Preživljali so se s kozjimi mlečnimi izdelki ter medom in cvetnim prahom. Živeli so preprosto življenje, najbližje mesto je bilo od njih oddaljeno deset mestov. Življenje v zavetju Alp bi se marsikomu zdelo pusto in samotno, a so v njem uživali. Imeli so vse, kar so potrebovali, na majhnem vrtu so gojili zelenjavo in jagode, imeli so nekaj kokoši za jajca in meso. V mesto so se odpeljali dvakrat do trikrat mesečno, če so potrebovali kaj nujnega. Izdelke so prodajali od doma in strank je bilo iz meseca v mesec več. Prek njih so tudi izvedeli za Uničenje. A to njihovega življenja ni obrnilo na glavo. Nasprotno. Smejali in uživali so še bolj kot prej. Konec so sprejeli na enak način, kot so sprejemali spreminjanje letnih časov. Kot so sprejeli zgodnje zapadli sneg. Kot odraščanje. Bil je le ena od mnogih naravnih sprememb. Karina se je počutila, kot bi tudi sama živela v majhni hiši, skriti pred svetom. Povsod okoli je vladal kaos, panika, vrstili so se samomori in dogajale so se nesreče. Ona pa je bila izolirana od vsega in varna v objemu ljubega fanta. Nasprotja so bila še večja kot navadno.

Tako so minevali zadnji dnevi. Hitro, a brezčasno. Minute in ure niso bile več pomembne, šteli so trenutki in spomini.

Kmalu je prišel Zadnji dan. Plaža je bila razžarjena od sonca, ki je nenavadno dolgo osvetljevalo prodnike. Na jasnem nebu so najstniki iskali kakršnokoli prisotnost destruktivnega meteorita. A je niso našli.

Niso veliko govorili. Zdelo se jim je, da bi vsak stavek zvenel kot poslavljanje. Raje so še zadnjič zaplavali v
1 odlomek je vzet iz pesmi Strele v maju (Siddharta)

tolmunu in igrali tarok. Vse ostalo je bilo boljše od zaključevanja.

Ker se do večera ni še nič zgodilo, so prižgali mali radio. Spet zgodbe. Pripoved zadrogiranega fanta, ki je obiskal svojega prijatelja iz Nemčije, je prekinil glas.

»Sporočamo presunljivo novico! Meteorit, za katerega je bilo rečeno, da bo danes uničil Zemljo, jo je obšel brez srečanja. Svetovno javnost obveščamo, da je človeštvo rešeno!«

Tako kot se je razširila novica o koncu, se je razširila tudi novica o novem začetku. Ta je ljudi pretresla še veliko bolj kot prva. Svetu je vladal kaos, a v njem se je razvilo upanje. Želja po boljšem življenju, ker je človek pomembnejši od materialnih dobrin. Kjer šteje število ljudi, ki si jim v življenju pomagali, ne število ljudi, ki si jih pohodil na poti k uspehu. Kjer je pomembna ljubezen.

Krasna nova Evropa

Alenka Kveder

Trenutno stanje ni rožnato, na razpolago imamo le eno staro, razpokano, žgano v glini. En sam primerek z malce okrušenimi robovi in veliko grožnjo, da vogali ne bodo več dolgo zdržali. Je na razprodaji. Kot vse v teh časih.

In imamo obljubo, da pride nova, krasna, le to se še ni odločila, kdaj naj bi to bilo. Da bi bilo pravočasno. Ker če ni pravočasno, potem ne šteje. Šteti pa mora. Šteti je namreč nujno vsaj nekaj, recimo nogavice in luknje v njih ali pa plastične vrečke za enkratno uporabo, v katerih se bomo zadušili. Ali pa papirnate novce, ki jih je treba čuvati nekje na suhem, da jih ne bi zmočil dež in se to najlažje počne nekje daleč stran, kjer imajo bolj vodotesne prostore in bolj milo podnebje in še kaj bi se našlo. Recimo ljudi. Te je tudi dobro prešteti. Včasih. Kot so pastirji šteli ovce in krave in litre mleka, ki so jih uspeli izcediti iz njih. Ali pa polže, teh je sedaj veliko in moraš znati šteti vsaj do sto. Hitrost ni pomembna, ker hitri pa res niso. Jih z lahkoto ujameš, če te le ne boli križ, ker se je potrebno skloniti ali počepniti, ker se ti mali sluzavci plazijo čisto po tleh. Ali pa po rastlinah, ki so običajno tudi na tleh, no, če smo natančni, rastejo iz tal. Je pa v zvezi z njimi tudi nekaj lepega, ne bi se sicer moglo trditi, da je dih jemajočega, je pa lepo, ja. Kadar je okolje, trava, listje suho, potem za sabo puščajo male lesketajoče sledi, da veš, da so bili čez noč nekje tam. Ali tukaj. In da so žrli. Do onemoglosti. In da zate ne bo veliko ostalo. Ker jih je veliko. Veliko je tudi še česa, recimo skrbi. In težav. Ena težava je recimo ta, da je potrebno dobro razmisliti, kje polža zgrabiti, rožičke ima namreč čisto majčkene. Repa pa sploh nima. Hecno, mar ne? In potem se jih lotiš s špahtlom, kar je sicer nižje pogovorno, ampak mislim, da nam je vsem jasno, da je govora o lopatici za kitanje in strganje. In je nevarno, da se strga tebi. Njim ne. Polžem se ne more strgati. Jih daš namreč v kozarec s soljo, jih praktično vložiš v slanico in se potem, ko kozarec pustiš nekaj dni zunaj na soncu, spremenijo v lasten sok. Bio. Eko. Če to ni neprecenljivo, nočem nič. Tudi polžev ne.

p.s. podobnosti in podrobnosti so namenske

Zadnji zapis iz zadnjega dnevnika

Urša Majcen

Adam, 11

Nihče ni verjel, ko so nam povedali, da prihaja konec. Menili so, da bo svet večen in da je konec nekaj, kar hraniš za prihodnost. Želeli so si, da bi to bil le še en publicistični konec sveta, napovedan le za to, da bi trgovci prodali več, potrošniki več potrošili in navsezadnje, da bi imeli o čem pisati. Mislili so, da so pametnejši od drugih. Mislili so, da so pametnejši od konca sveta.

Najprej so prišli oni. Kot velika človeška reka so se valili skozi mesta, goltajoč vse pred seboj. Spili so vso vodo, pojedli vso hrano, obrabili vse obleke in še več čevljev. Prihajali so peš in na motorjih, z avtomobili, ladjami in celo z letali. Zdelo se je, da so prav vsi šli skozi naše mesto, a bilo jih je še veliko več. Za seboj so puščali opustošenje. Svet, poln odpadkov, smeti in neuporabnih reči. Za seboj so puščali svet, ki ga niso potrebovali. Ne vem, kam so šli. Če sem splezal kam visoko, sem lahko videl to ogromno človeško gmoto, kako se kotali skozi mesto. Prišli so povsod. Nikoli jih nisem slišal priti.

Nato so prišli vrani. Prišli so kakor jata ogromnih nevihtnih oblakov. Spuščali so se na tla, kakor temna padala. Prišlo jih je ogromno. Več, kakor bi si jih lahko kdor koli predstavljal. Več, kakor bi si jih lahko predstavljali vsi skupaj. Preplavili so ulice, trge, ceste. Jase, parke in gozdove. Kdor se jim ni umaknil, je umrl.

Spominjali so me na ljudi. Hranili so se s smetmi, in ko je teh zmanjkalo, so načeli naš svet. Počasi, grizljaj za grizljajem, so v mrhovinarje izginjali delčki sveta, ki ga je človek pustil za sabo. Kakor sem rekel — hranili so se s smetmi. Takrat je odšla večina ljudi mojega mesta, kakor so pred tem odšli že drugi. Sami, brez denarja, brez dokumentov, brez prtljage. Ne vem, kam so šli. Ne vem, zakaj sem ostal.

Ko so vrani odleteli, so zares prišli oblaki. Bilo jih je veliko, a ne toliko kot vranov. Bili so gosti in rdeči in zastrli so nam pogled na nebo. Imenoval sem jih nebeška konjenica, ker je imel eden, največji, obliko konjske glave. Do takrat nisem razumel ljudi, ki so v oblakih iskali oblike. A zdaj vem.

Prišli so počasi in počasi so se, kljub brezvetrju, spuščali na suho zemljo. Deževalo ni že mesece. Trava je bila poteptana pod nogami tisočglave množice, ki si je utirala pot v življenje. Kakor sladkorna pena so se rožnati in rdeči oblaki trgali in se spuščali na Zemljo in jo prekrili in požrli.

Morda vrani sploh niso odšli, če dobro pomislim, morda jih le ne vidimo več. Ne vidim drugega kakor hiše in dvorišča, na katerem stojim. To je bilo včeraj. Rožnato-rdeči oblaki, ki so okoli mene, prekrivajo tudi večji del neba. Tam vidim sonce. Sprašujem se o tistih, ki so odšli. Morda so nekje na varnem, a vem, da so odšli prepozno. Ne vem, kam so šli. Nočem vedeti. Dolgo ne bom mogel več ostati. V svetu brez luči se ne da živeti.

Čudovit pogled, kako krvavo postaja nebo, medtem ko rožnati oblaki počasi požirajo sonce

Novo življenje

Marc

Ura je odbila trinajst in na dvorišču se še vedno ni nič premaknilo. Od rje načeti stroji so mrtvo stali eden ob drugem in se kot prikazni črno bleščali v soncu. Slišalo se je le enakomerno udarjanje iz oddaljene tovarne – če človek zanemari staro Trpinko, ki je že tretjič danes čistila okna in pri tem glasno sopihala. Nasproti njene verande je čez širno sivo dvorišče sedel Novak in delil grde poglede zdaj Trpinko, zdaj sosedi na njegovi levi. Ta je spet listala časopise in s skoraj boječimi očmi hlastno begala po straneh, ki jih je že tolikokrat prebrala ... Nasproti njene verande je bilo prazno stanovanje. Zapuščeno. Umazano, razpadajoče, od vseh štirih domovanj najbolj studljivo. Govorilo se je, da je od tam pobegnil solastnik tovarne avtomobilov, potem ko je izvedel, da bo vse skupaj propadlo. Govorilo se je, da ga hočejo zapreti zaradi dolgov in nečloveških razmer v proizvodnji. Govorilo se je, da se mu je javila žena, ki naj bi pred leti umrla med detomorom ali po njem, saj nihče ne ve ... Govorilo se je in govorilo. Vse pa je potihnilo naslednji dan, ko so ga našli visečega pod mostom.

Ura je odbila štirinajst in sosede so v glušči tišini strmeli predse ter glavo dvignili le toliko, da so nezaupljivo prestrelili drug drugega s pogledom. Ah ... Danes niti veter ni zašel na dvorišče.

Arneta Trpin

Bili so med žetvijo in čeprav je s starejšimi sestrami morala nositi težke vreče, veliko pretežke zanjo, je bila vesela kot že dolgo ne. Peli so in skupaj nosili vreče s polja po dolgi prašni cesti. Mati je žela in kljub sedmim otrokom in petinštiridesetim letom krvavega garanja je s trdnimi rokami vihtela srp in kasneje brez težav pokončno zlagala kopice. Bilo je resnično – vohala je polje, cvetočo travo, ki se je lenobno predajala zibanju nežnega vetra, in skorajda bi prisegla, da okuša pravkar pečen kruh, čeprav ga že od prejšnjega dne ni videla. Med omamnimi občutji jo zmoti rahel pršec na obrazu in odpre oči. Oče hiti z vozom in pobira še zadnje vreče, mati z železno mirnostjo hiti vezati kupice in otroci se kriče lovijo po dežju. Zasmije se, ko vidi svojo starejšo sestro tekati za najmlajšim bratcem. Saj je vendar že prestara, pa se vseeno po otročje podi za njim ... Nebo nenadoma razpara strela, a je ni strah. Mati se prekriža, in ravno ko išče njene nedolžne, od greha nedotaknjene oči, se vsi zazrejo gor. Dež preneha in skozi nebeške oblake se prerinejo žarki. Nebo se odpira in skoraj že sliši glasove angelcev ...

Zbudi se in zamežika naokoli. Glasna reklama, ki pretirano vsiljuje in povečuje vitaminske tablete, je spet storila svoje. Ničkolikokrat so se ji te iste sanje pojavile in venomer jih je nekaj zmotilo. A danes je bila tako blizu!

Jezno pritisne na rdeči gumb daljinca, da bi ugasnila TV, in se zgrozi ob pogledu na zgubano roko. Tako ji je tuja in ostudna ... Potem se zave, da je njena in zamaknjeno le stežka sede k oknu. Pogleduje proti težkim železnim vratom in kljub vednosti, da ga tudi danes ne bo, pričakuje sina.

Nazadnje ji je pisal avgusta pred tremi leti in ji pravil, kako bo že enkrat prišel in da bo takrat dlje ostal in se bosta pogovarjala in ji bo povedal, kako je uspešen in kako mu je dobro ... Pa ga ni bilo.

Vseeno mu je vsak dan skuhalo kosilo in čakala, da pride. Ko se je kosilo shladilo, je venomer vstala od mize in šla gledat stare slike. Tako je lahko preživela cel dan. Vsako jutro je razočarano vstala, zmolila jutranjo molitev Sveti angel, pospravila po majcenem stanovanjcu, prižgala svečko, zakrpala kakšno nogavico, kuhala svečano kosilo in potem čakala in čakala na ... Nekaj. Včasih je prebirala slike in v solzah zaspala ob njih. Spet drugič je sedela na verandi in se v mislih hudovala nad sosedom, ki je na dvorišče zavlekel te nemarne pokvarjene stroje iz tovarne, da si niti gredice ni mogla urediti. Pa saj je bilo vseeno. Tako ali tako ne bi več zmogla vihteti motike ali ravnice.

Utrujeno in jezno je nehala bolščati k sosedom in šla pomivat okna. To je bilo edino delo, ki ji je ostalo, ki ga je zmogla in jo je zatorej veselilo.

Pred spanjem kljub trdni veri in svetinjam na polici ni mogla uiti svojim mislim. Vse je uničeno, pokvarjeno. Stara je in svet se je pokvaril. Svet ji je vzela, ne, zadržal sina in sedaj umira sama, brez moža, zadnja izmed Trpinovih otrok, in ko se ji bo zjutraj nebo odpiralo, jo bo zopet ta kruti svet povlekel nazaj. Oh,

kako se noče zbuditi!

Jernej Novak

TV spet ni delal. Jezno je udaril po njem. Mar ne sme človek po napornem, dolgočasnem in poštenem delu priti domov in se usesti pred TV?

Bil je star malo čez štirideset in imel je vsega dovolj – žena je bila navaden parazit. Vse, kar je on kdaj zaslužil, je pognala. Vse, za kar se je trudil, je uničila. Vse, kar je imel rad, mu je priskutila. No, edino hčere mu ni priskutila. To je v bistvu bila najboljša stvar in hkrati edina stvar, ki mu jo je dala.

Odpri je pivo in se s svojim lesenim telesom usedel na kavč.

Žena pa že drugo leto ni bila več njegova žena. Šla je – po desetih letih se je naveličal pijavke, a vseeno ji je moral prepustiti vse, za kar je garal, in je danes namesto kot štiridesetletnik izgledal kot petdesetletna izmozgana živina. Ni namreč hotel izgubiti Mojce. Male Mojčike. Verjetno sploh ni bila njegova, kar je vohal, še preden so prišli do bolnišnice. A ni mu bilo mar – deklico je imel rad bolj kot vse na svetu, in če je to pomenilo, da se bo preselil iz hiše, ki jo je sam gradil več kot 15 let, v navadno luknjo, je to z veseljem naredil – za malo Mojco. Robantil je, ko je sliko spet razcefralo na barvne trakove, potem pa spet udaril po TV. Mojca je bila stara štiri leta in bila je prav lušno bitje. Njeni črni laski so navihano štrleli proti nebu, njene rahlo škilave črne oči pa so se kar smejale, ko so ji po glavi rojile norčije. Živeti je morala pri mami, saj je socialna pri očetu ni nameravala pustiti glede na »higienske razmere«. To ga je jezilo. Bes, ki se je vsa leta kopicil v njem, ni nikoli privrel na plano. In to se mu je poznalo. Obnašal se je vedno bolj noro in skorajda otročje. Govoril je sam s sabo in venomer o istih stvareh. Služba, TV, žena – ta pijavka, TV, vlada, TV ... Ni bil vedno takšen. Svet ga je tako izoblikoval.

Anastazia Babičeva

Ni dobila službe! Kakopak ... Kdo pa še verjame, da se Zemlja segreva ... Prepričana, da ji nič več ne more do živega, se je sesedla na kavč in hotela zavzdihniti, pa je nepričakovano namesto tega planila v jok. To je bilo že tretjič ta mesec. Hodi naokoli in berači za posluš. Svojo mladost razdaja, da bi rešila, kar se še rešiti da, takole pa ji vračajo ...

Misli ji uhajajo v domače kraje, kjer je med poletji že tako vroče, da med sedmo zjutraj in deseto zvečer ne hodijo iz hiše. Včasih ni bilo tako ...

Pa je prišel človek. Pa je spremenil svet. In zdaj ta spremenjeni svet spreminja nas. Kje se bo končalo? Moramo res vsi umreti, da bo konec človeške neumnosti? Zajokala je še bolj, ko se je spomnila, kako že pet let ni videla snega. Vse bo umrlo, vse bo uničeno ... Ona pa je neznaten delec vesolja, ki mu ni mar za ta en delec. Saj je vendar vesolje.

Vse njene raziskave so ukinili, čeprav jih je sama financirala. Vse njene poskuse preprečevanja onesnaženja zraka, vode in zemlje so zaničevali in tako so to bili le še prazni, jalovi poskusi obujenja življenja.

Pa saj je vseeno ... Pa naj vse umre.

Ura danes ni odbila trinajst. Kot požar so se iz predmestja razširile govorice, da je zaradi malomarnosti matere utonilo dekletce. Vse se je ustavilo – tokrat dokončno. Sosedu se je popolnoma zmešalo. Najprej je strmel predse na verandi, kjer so se že tisočič šli to nemo igro, ko je nenadoma vstal, šel v svoje stanovanje in razbil v njem čisto vse, kar se razbiti da. Potem je bilo iz stanovanja slišati še niz krikov obupa in sosedi sta hladno vstali in šli vsaka v svoje domovanje.

Bili so so to trije ljudje, ki so živeli vsak svoje življenje in jih ni brigalo, kaj se dogaja drugemu. Bili so izgnanci. Njihova beda se je vedno uspešneje kosala z njihovimi domovanji in dvorišče na sredini ni bilo nobena izjema. Sive pošasti, ki so odslužile svoje in so sedaj kazile pogled.

Čez dva meseca je sosed trmasto izpraznil celotno dvorišče. Vse stroje in navlako pobeglega obešenca je zvelkel z mesta, kjer naj bi bila zemlja s travo, a je bila le neplodna siva stvar. Sosedu sta ga opazovali vedno manj očitajoče in sovražno. Je to morda človek? Starka je skoraj zaklicala, naj vendar gre počivati, a ... Spreletel jo je srh. Saj vendar ne ve njegovega imena. Saj ... Vendar že več let ni govorila z nikomer. Le v pismih, ki pa so se razgubila ... Mlada sosedu je z grozo opazovala sivo zemljo.

Sosed je v vročici začel vpiti in tolči po sivi prsti: »Vse je umrlo, nič več ne bo rastle! Tu bi se morala igrati! Tu bi morala biti moja Mojčika!«

Bil je po prsti, nemočen in izmozgan, krvav po dlaneh in popolnoma obupan.

Nenadoma je starka na licu začutila rahel pršec. Srečna kot še nikoli v teh sedmih letih je pristopila k sosedu in prvič v življenju spregovorila z njim.

»Vse bo v redu. Samo pustite, da pada dež. Naj ne neha.« Kot v transu je šla povsem blažena proti svojemu stanovanju. Iznenada pa se je zgrudila in kot bi zaspala v sladkih sanjah po dolgem delu obležala na sivih tleh. Sosedu sta stekla k njej in jo tresla. Šele zdaj sta se zavedla, da ne vesta njenega imena. Zato sta jo samo tresla.

Sosed je odnehal prvi in samo odkimal.

Ko so jo odnesli, je deževalo še dva tedna in deževalo je tako, kot že dolgo ni. Sosed in sosedu sta se na prvi sončni dan srečala zunaj in naenkrat sta začutila željo, da se pozdravita.

Še preden bi jima to uspelo, sta sredi dvorišča zagledala nekaj svetlega. Nekaj izstopajočega. Previdno, kot bi bila enakih misli, sta se približala tej čudni stvari.

»Saj to je Jerihova roža ...«

Možu izgubljene žene, očetu izgubljene hčere se je zjasnil obraz in v blaženosti je pokleknil k mali rastlinici, poljubil zemljo, v kateri je ponovno vstala in zajokal od sreče.

Krasna nova Evropa

Tanja Mencin

Šolski dnevnik, Ljubljana, 29. februar, leta 2296, sedma ura zjutraj.

Sara Bizmark je skozi drsna steklena vrata vstopila v ogrevano učilnico za geografijo. Senzor je zaznal toplino njenega telesa in luči so se prižgale. Dijakov še ni bilo. V velikanski avli spodaj so čakali opozorilni računalniški stereofonski glas, ki bo napovedal, naj se čez pet minut zglasijo vsak v svoji učilnici.

Odkorakala je do steklenega katedra ob oknu in z očmi premerila prostor. Na sredini učilnice je bilo za petnajst dijakov v krog postavljenih petnajst steklenih miz. Vzhodno zidovje, ki je gledalo ven na ulico florentinskih junakov, je bilo zastekljeno. Bilo je neprebojno mlečnato steklo. Na zahodni steni je na zidu visel zemljevid NKE, to je zemljevid Nove konfederacijske Evrope, ki je zaobjemala petintrideset dežel. Na severni stani pa je bila visoka ozka omarica. Drugače pa je bila učilnica suhoparna in skorajda sterilna.

Na sredini miznatega kroga je v zraku lebdel hologram. Celoten učni sistem je vodila visoka računalniška tehnologija, s katero si moral znati rokovati. Enkrat, še bolj na začetku kariere, je Sara tudi sama preizkusila moč kibernetike. V računalnik je vnesla parametre dela digitalne knjige *Upor Zemlje* in se nenadoma znašla v strašni resničnosti, ki jo je stala večdnevnega glavobola. Ni prijetno gledati umiranje planeta zaradi onesnaževanja.

Potem se je po hodnikih zaslišalo umirjeno podrsavanje korakov. Vrata učilnice so se tiho odprla. Noter je prvi vstopil Peter Novak. Za njim je lepo disciplinirano stopilo še preostalih štirinajst.

»Dobro jutro, gospodična Sara,« je zabrlel v pozdrav Petrov glas, ko je sedel za stekleno klop.

Sara mu je pokimala.

»Dobro jutro vsem skupaj,« je prijazno odvrnila, počakala, da se vsi posedejo, potem pa vstala izza katedra: »Kdo manjka? ... Vidim, da nihče.« Njen glas je za spoznanje narastel, ko je dala ukaz: »Elza! Pripravi hologram o slovenskih rekah, leto dvatisočdvestopetindevetdeset.«

Iz nevidnosti je zabrlel nov neosebni računalniški glas.

»Dobro jutro, državljanka Bizmark. Pripravljam zeleni hologram.«

Na sredini med mizami v krogu se je zasvetlikal hologram z izrisanim zemljevidom pokrajine Slovenije in izpisanim tekstom.

Sara je zavzdihnila.

»Vsi veste, da je evropska vlada lani izdala novo zakonodajo o varstvu voda. Ministrstvo za šolstvo hoče, da se spoznate z novo zakonodajo.«

Sunkovito se je dvignila roka drobcene Maje.

»To smo obravnavali že lani. Kaj res moramo tudi letos?«

»Žal sem dobila takšno direktivo,« je odvrnila Sara.

»Pa saj o tem vemo že vse!«

»Potem za vas ne bo nobenih težav. Snov bomo samo še malce bolj utrdili.«

Evropska vlada NKE je lansko leto izdala nov zakon od varstvu voda. Slovenska voda je bila na samem vrhu po kvaliteti, predvsem zaradi tega, ker si je deželna vlada Slovenije zelo prizadevala za ozaveščanje otrok in mladine. Ministrstvo za vode in gozdove je v ta namen izobrazilo na tisoče ljudi in te čuvaje zakona tudi zaposlilo. Vsak prekršek je bil strogo kaznovan, kršitelju sta grozila visoka globa in celo zapor. Seveda pa se je med vodnimi koncerni že desetletja dolgo bil boj za vodo in kapital je še vedno sledil tem smernicam.

Matic, postrižen na nula pet, se je nenadoma vznemiril.

»Nova zakonodaja je preveč rigorozna,« je namrščeno pripomnil. »Vsi vemo, da se tisti od zgoraj ne držijo pravil.«

»Tako je!« je brž pribil Peter. »Zakonodaja o vodah zadnjih dvesto let ni kaj dosti napredovala. Z dodatno

represijo se ne ustvarja pogojev za uspeh.«

Maja je ognjevitno pokimala.

»Zelena industrija je pravi odgovor za vse. Že res, da imamo zdaj vsa vozila na vodikov pogon, pa vendar nam težka industrija še vedno zastruplja ozračje in pitno vodo. Samo pogledajte, kaj se je zgodilo z amazonskimi pragozdovi. Praktično izginili so!«

Res je, je sama pri sebi pomislila Sara. Amazonskega pragozda, pljuč planeta skorajda ni več. Vse je uničil pokvarjeni svetovni kapital.

»Prosim,« je dejala, »če se držimo snovi. Bi lahko kdo povedal, kateri je najpomembnejši zakon o vodah? Mirko, ti?«

Mirko, visokorasel dijak 4.c razreda, se je zdrznil, kakor bi ga nekaj pičilo.

»Jaz? Kaj pa naj povem? Zakon o zdravih vodah smo sprejeli v Ustavo. Odslej Ustava zagotavlja vsakemu državljanu zdravo pitno vodo in zdrav zrak.«

Sara je odobravajoče pokimala.

»Tako je. Čista voda in čisti zrak sta v triinidvajsetem stoletju tako pomembna, da smo ju zapisali v Ustavo Nove konfederacijske Evrope.«

Peter je samodejno namrščil čelo.

»Žal sam nisem tako lahkoveren. Vlada NKE je že ničkolikokrat prekršila ustavni red.«

Sari je ušel zdihljaj. To, o čemer je govoril dijak, je bilo res. Pred nekaj desetletji je vlada NKE začela zaposlovati klone v vojsko, policijo in varnostne organe. Čeprav so se ljudje temu privilegiranemu zaposlovanju superiornih klonov uprli, pa je ustavno sodišče odločilo drugače – kloni so rasa izpopolnjenih ljudi in imajo povsem enake pravice kot vsi ostali državljani. Navadni ljudje so bili zaradi tega pogosto zapostavljeni in ogoljufani, ker so obveljali za šibkejše.

Malce je privzdignila desno dlan in stopila k Maticu.

»Prosim, če se držimo predvidene snovi,« je rekla. »Ne bi rada, da –« Ni dokončala stavka.

Vrata v razred so se tiho in nenadno odprla. Na pragu se je prikazal klon – varnostnik Alfa 13. Dijaki so otrpnili, Sara pa je obšla čudna zahrbtna slabost.

»Bi kaj želeli?« je vprašala varnostnika, ki je stopil naprej v razred.

Alfa 13 je bil visok kakor gora in nabit kakor bik. Njegove fluorescentne azurne oči so strogo preiskovale. Za širokim pasom je imel pištolo paralizator.

»Obveščen sem bil o ubežniku,« je rekel s hladnim, stvarnim glasom.

Sara ga ni razumela.

»O ubežniku? Ne vem, o čem govorite.«

»Ravnatelj me je obvestil, da je med poukom iz razreda pobegnil dijak ... državljan Rok Rosanič.«

»Kot vidite, tu ga ni. Sem ga ni bilo. Ste pregledali vse razrede?«

»S sledilnikom sem mu sledil v garažno klet. Tam pa se je za njim izgubila vsaka sled.«

Torej je klon sledil Roku preko njegovega čipa, ki ga je imel v desni ušesni mečici. Ja. Vsak državljan NKE je imel v desni ušesni mečici poseben čip. Na njem so bili vsi podatki osebe in identifikacijska državljanska številka.

Sara je priprla oči kakor jastreb.

»Kaj hočete reči — da je kar izginil?«

»Kot bi se vdrl v zemljo,« je pokimal Alfa 13. »Na tleh sem našel samo njegov čip. Zato ga iščem. Očitno je eden od upornikov.«

»Eden od upornikov? Ne razumem vas.«

Varnostnik je naredil nekaj vehementnih korakov proti njej.

»Poklical sem policijo. Ubežnik nam ne sme pobegniti.«

»Sem ga ni bilo.«

Alfa 13 je čudno pomežiknil z očmi, kot da ga slepi sonce.

»No, saj vidim, da ga ni. Obvestite me, če ga boste kje zasačili.«

Trdi koraki so se oddaljili, vrata so ponovno zadršala, potem je nastala dolga tišina. Prva se je novo nastale situacije ovedla Sara. Sklenila je dlani.

»Kje smo ostali?«

»Nikjer!« se je zdaj oglasil Nejc, droben deček dolgih štrenastih las in lisičjega obraza.

Peter je zasukal glavo.

»Zdaj bodo represivni organi na nogah. Zasliševali nas bodo vsepovprek.«

Maja je bila hipoma na novo prebujena.

»Tako je. Hoteli bodo, da izdajamo.«

Sara je za hipec zaprla oči in jih spet odprla. Potem se je zaslišala, kako je rekla.

»Nihče izmed nas ne bo nikogar ovadil. Saj sploh ne poznamo ozadja celotne zgodbe.«

»Tako je,« je plašno pokimal Nejc. »Slišal sem že za upornike. To so tisti, ki nočejo več nositi čipov.«

»Na naši šoli doslej upornikov ni bilo.«

»Vse je enkrat prvič.«

Sara je pogledala skozi mlečnato steklo. Od zunaj so se videli grobi obrisi brbotajoče ulice.

V časopisih je pogosto prebirala novice o upornikih, a da so med njimi tudi dijaki, tega si ni upala pomisliti. Ne še. Kazen za upornike je stroga – zapor za nekaj let, velika črna pika v državljski kartoteki in novo čipiranje.

Obšla jo je zahrbtna utrujenost. Verjetno je zjutraj popila premalo okusne kave, ki ji jo je pripravil gospodinjski pomočnik robot Robi. Robija je kupila na trgu rabljene robotike, čeprav je zanj odštela pravo premoženje.

Za hipec je zaprla oči in jih spet odprla.

Pa vendar ji je bila pomisel na osvobojenega dijaka presneto blizu. Tako blizu, da bi mu najraje čestitala za pogum. Kar stresla se je ob tej pomisli. Ko si čipiran, si ožigosan za vedno. Tudi njo se je dotaknilo tiho zlo nadzora. Bila je Sara Bizmark, državljska NKE z identifikacijskim čipom 21000675SLO11NKE. In to jo je še vedno skelelo.

»Vrnimo se k snovi,« je naposled dejala s suhim glasom. »Katere reke pri nas so še onesnažene? Poglejte na hologram.«

Ana s kričeče rožnatimi lasmi se je pritajeno zahihitala.

»Saj vsi vidimo, da je Sava še najbolj umazana. Veliko čistilnih naprav je na njej.«

Maja je skomignila z rameni.

»Mene zdajle bolj zanima tale uporniški dijak kakor umazana reka.«

»S filozofiranjem zadeve ne bomo rešili.«

»Ne tako in ne drugače,« se je po čudnem notranjem vzgibu strinjala Sara. »Usoda Roka ni v naših rokah.«

Maja se je prav neprivlačno našobila.

»Je.«

»Da je?«

»Če ga najdemo prvi, ga lahko še rešimo.«

»Pouka ne smemo prekiniti. Šolske ure še ni konec.«

»Pa po pouku.«

Matic je ogorčeno zakrilil z rokami.

»Zdaj bo šola polna policajev. Rok nima nobenih možnosti.«

Saro je v grlu čudno stisnilo. Ubežni dijak se ji je globoko zasmilil. Gotovo ni zaslužil kazni, ki ga bo doletela, če ga ujamejo. Sicer pa – kako pa naj revež pobegne, če se vrata šole avtomatsko zaklenejo, ko računalniški glas napove začetek pouka. In ne samo to. Vsak dijak, ki stopi v široko avlo v pritličju, mora skozi detektor kovin. Še pred desetletji je marsikdo v šolo prišel oborožen, kajti poulične tolpe so znale groziti vzornim dijakom, potem je vlada Nove konfederacijske Evrope temu naredila konec. V šole je postavila varnostnike – klone in detektorje kovin. Orožje na šolah je drastično upadlo, čeprav je imela marsikatera družina doma paralizator, nekateri pa kar laserske pištole. Orožje je bilo odraslim dovoljeno zgolj za obrambo.

Potem se je nekje z vrha zaslišalo plapolajoče brnenje. Sara je prisluhnila in prepoznala zvok vodikoptera, to je helikopterja na vodikov pogon. Verjetno se je na ravno streho šole spustila policija. Zdaj bo preiskala stavbo od vrha do tal.

Ušel ji je zdihljaj, a se je brž zbrala.

»Elza!« je vzkliknila s pridušenim glasom. »Predvajaj nam hologramski program *Upor Zemlje*.«

Zavladala je kratka tišina, preden je odvrnil neviden glas.

»Tega ni v rednem šolskem programu.«

»Je. Išči v arhivu.«

Spet tišina, potem vnovičen kovinski glas.

»Predvajam.«

V razredu je zavela tišina. Hologramski program je brlel. Prikazoval je planet Zemljo pred stoletjem, ko je onesnaženje grozilo do tiste skrajne meje, da je življenje v mestih postalo zdravju zelo škodljivo. Začel se je beg ljudi na podeželje.

Onesnažen zrak in onesnažena voda sta evropsko konfederacijsko vlado prislilila, da je sprejela nekaj drastičnih ukrepov in mesta rešila pred propadanjem. Vlada je povsem prepovedala vozila na nafto, oktanski bencin in kerozin. Dovoljen je bil samo predelan vodik, ki so ga pridobivali iz morij, rek in jezer. Avtomobilska, vojaška in letalska industrija sta se morali povsem preobraziti, toda moč kapitala ni pojenjala. Zdaj si je kapital lastil vodikovo industrijo, vodo, zrak in gozdove, lastil si je življenje ljudi in krojil njihove usode.

Sara je uprla oči k vhodnim vratom in zagledala dve senci. Potem so se vrata vnovič odprla. V razred sta vstopila dva uniformirana policajca v črnem.

Obšla jo je odkrita jeza.

»Tu ni upornika!« je vzkliknila z malce preveč rezkim glasom. »Motite pouk!«

Možakarja, očitno klona, sta se spogledala, si pokimala, se zasukala in odšla. Sara si je oddhanila. Opazila je, kako bled je postal Nejc.

»Nejc, je kaj narobe?« je vprašala dijaka.

Mladostnik je stresel z lasmi.

»Ne, nič ni, samo –« Ni dokončal.

»Samo, kaj?«

»Mislim, da sem enega klona prepoznal. To je tisti, ki je v naši ulici ubil Valterja Škota. O tem se je veliko pisalo.«

Sara se je spomnila, da se je incident zgodil pred leti, ko je bila še učiteljica na uvajanju. Še se je spomnila vseh pisarij in ugibanj v časopisih. Policaj Gama 34 iz rase klonov je odreagiralo prehitro in ubil neoboroženega

preprodajalca mehkih drog, Valterja Škota, komaj sedemnajstletnega dijaka neke zakotne šole.

»Vrnimo se nazaj k snovi,« je dahnila z razumevajočim glasom. »Kmalu boste pisali test in nočem, da se komu kje kaj zalomi.«

Maja je že krilila z desnico.

»Test bomo pisali? Že?«

»Ja, že,« je pokimala Sara. »Kmalu bo konec prvega polletja in bodo zimske počitnice.«

»Danes si ne morem ničesar zapomniti. Vse je tako zbrkljano. Prav usran dan je.«

Sara je z očmi preletela vseh petnajst dijakov, katerih razredničarka je bila. Zelo se je trudila zanje, včasih mogoče kar preveč. Ko je opazila, kako tiho so danes in vsak zamaknjen v svoj svet, jo je obšlo prav posebno čustvo.

»Zdaj ni čas za sanjavost,« je spodbudno rekla. »Zdaj je čas za učenje. Hočem, da ste najboljši razred tudi letos ... Peter, kaj spet pišeš?«

Peter se je zdrznil.

»Kaj? Oh, nič.«

»Pišeš o tekoči snovi?«

»Ne.«

»Kaj pa?«

»Napisal sem utrinek dneva.«

Sara je stisnila ustnice. Tudi takšne dneve so imeli, ko nikomur ni šlo ničesar v glavo.

»Preberi nam to svojo stvaritev.«

»Okej. Prebral jo bom ... **Pri meni doma:** vlada zatišje. **Pri sosedu:** se razžrta jetra pretakajo v prazen kozarec. **V sosednjem bloku:** bolnica ugiba, kje bo dobila denar za nova zdravila. **V mestu:** pozabljen delavec golta lakoto v svoj poslovljni obrok. **Ob rečni pokrajini:** narasle vode poučujejo plavanje v kanalizaciji in smeteh. **V ostali deželi:** pa rabelj še naprej vztrajno pobija naivne prostovoljce.

Tišina, ki je preplavila razred, je bila dolga. Predolga.

Prvi se je negibnosti ovedel Matic

»Zmrznil bo,« je rekel z odsotnim zamišljenim glasom.

Sara je pomežiknila z očmi.

»Kdo, Matic?«

»Rok. Če mu uspe ubežati iz šole, bo zunaj zmrznil. Domov ne more več. Tam ga bodo najprej iskali.«

Valerija in Eva, ki sta bili v razredu najbolj marljivi in poslušljivi dijakinji, sta obe v en mah zdaj vzkliknili.

»Tako je!«

Ana je uporno poravnala hrbtenico.

»Prav gotovo bo zmrznil. Zunaj je minus dvajset. Prav te dni vremenarji napovedujejo še bolj drastičen padec temperatur.«

Sara je zakorakala sem in tja.

Podnebje v Novi konfederacijski Evropi se je res drastično spremenilo. Pomladi in jeseni ni bilo več. Zima se je končala v aprilu z nenadnim dvigom temperatur, potem je pritisnila vročina in trajala vse do oktobra, ko se je naglo ohladilo in je nastopila zima.

»Znašel se bo,« je rekla čez čas. »Gotovo ima kje prijatelje. Pomagali mu bodo.«

»In če nima nikogar?«

Eva se je popraskala po kuštravi glavi.

»Zunaj je mraz hujši kot na Luni. Sam ne bo preživel.«

Sara je stala kakor vkopana v tla. Tudi njo je vse bolj skrbelo za ubogega dijaka. Predvsem zaradi mraza in hude zime. Res je bilo vreme neprijazno. Bolj kot na Luni.

Pred petimi desetletji je svetovna vlada na Luni izvedla projekt Lunaris. Na Luni so zgradili prvo bazo z ljudmi in kloni. To so bili povečini znanstveniki in raziskovalci. Na Zemljo so pošiljali kup informacij o luninem površju, iskali sledi življenja in se ukvarjali s prilagoditvenimi razmerami.

Valerija je zasukala glavo k Evi.

»Vem, kako lahko Roku pomagamo. Če se bo gospodična Sara strinjala s tem, seveda.«

Eva je pokimala.

»Jaz sem za.«

Maja je vnovič, kar je rada počela, že krilila z rokami.

»In kako naj mu pomagamo pobegniti?«

Valerija je kar zrasla v mladostni samopomembnosti.

»Sprožimo požarni alarm. Takrat se lahko izmuzne iz šole.«

Sara je osupnila nad spoznanjem, da so dijaki složno pripravljene pomagati ubogemu uporniku.

»Ne!« je odločno dvignila dlan. »Požarni alarm je računalniško nadziran. Sproži se samo ob pravem ognju. Ne bom dovolila, da delate škodo. Če vas zasačijo, boste vsi leteli iz šole, sama pa bom izgubila službo.«

»Pa nič!« je pihnila Eva.

»Vrnimo se raje k snovi. Onesnaževanje planeta. Do naslednjč želim, da mi napišete kratek esej o alternativah reševanja planeta. Tako vsaj ne boste imeli časa razmišljati o nevarnih zadevah.«

»Ampak to je do pojutrišnjem!« se je zasklihal Evin vzklik. »To je premalo časa.«

»Tudi planet nima več veliko časa.«

Ana je čudno zacvilila: »Tudi Rok ga nima.«

Potem se je oglasil monoton računalniški Elzin glas, da je ura geografije končana.

Dijaki so tiho in disciplinirano zapustili razred.

Sara je sedla na stol za katedrom in zavzdihnila. Quo vadis, Europa, je pomislila, ko je strmela v še vedno brleči hologram.

Kam greš?

Zadnjič, na primer, so prišli trije možje ...

Milena Miklavčič

Zadnjič, na primer, so prišli trije možje z velikimi črnimi aktovkami. Na mizo v delovni sobi so zložili goro papirjev, potem pa je dedek vzel v roke nalivnik in jih skoraj pol ure podpisoval.

»Ko bom umrl, bo vse, kar vidiš, tvoje!« mi je dejal, ko sva bila spet sama.

Potem me je dvignil v naročje in me odnesel k oknu. Kamorkoli je nama neslo oko, povsod so stale *stene*, ki jih je dedek izdeloval za različne naročnike.

Ko si je moja mama sredi hladne, deževne in vetrovne jeseni zaželela sonca, so v tovarni, ki stoji v dolini Sovre, nemudoma izdelali takšno, ki je segala od tal pa vse do vrha dimnika. Na njej je bilo narisano sonce, forzicije in kalužnice. S pomočjo video tehnike se je sonce smejalo, pretegovalo in se žgečkalo po podplatih, potok, v katerega so se sklanjale kalužnice, je žuborel, med vejami forzicije pa so se spreletavala čebele. Kasneje je ded več podobnih uspešno prodal trgovcem z Aljaske.

Kadar sta si mama in dedek skočila v lase, ji je dedek zagrozil, da ji bo to *steno* odvzel. Mama je v trenutku pobledele, prijela se je za vrat, da smo vsi, ki smo sedeli za mizo, mislili, da jo bo zadušilo. Ko je prišla k sebi, je s trepetajočim glasom izdala, da bo pridna in bo dedka ubogala.

Sten sem bil vajen že od rojstva. Po tretji svetovni vojni, ki je – tako so mi povedali – spremenila Zemljo v prah in radioaktivni pepel, so se preživeli umaknili v podzemne jame. Ded je bil prvi, ki si je domislil, da bi lahko temo pretental prav s *stenami*.

Za prvi rojstni dan, ko je bil že neznansko bogat, mi je prinesel prvo. Na njej so upodobili Aiona, velikanskega aljaškega malamuta, ki je še po skoraj dvanajstih letih, moj najboljši 7 D prijatelj. Kadar se dolgočasim, se usedem k njemu, si nataknem očala in slušalke, nakar se mi zdi, kot da skupaj tekava po zelenih poljih in travnikih, se loviva z žuželkami in se igrava z drugimi otroki.

O tem, kaj se dogaja izven zunanje *stene*, ki obdaja dedkovo posestvo, pravzaprav mesto, v katerem živi okoli tri tisoč srečnežev, ki se jim je uspelo rešiti, se mi niti ne sanja. Pojma nimam, res ne!

Skozi ograjo, ki nas obdaja, je speljana elektrika, pod kulisami, ki predstavljajo drevesne krošnje, čebele, sinice ter kose v njih, se skrivajo videokamere. Dedek ima trinajst stražarjev s puškami in daljnogledi, ki nas varujejo noč in dan. Mislim pa, da on ne ve, da jaz to vem. Okoli mene je postavil že toliko različnih kulis, ki me varujejo in ščitijo, da včasih ne vem niti tega, sem sploh še živ, ali sem tudi jaz kulisa.

Mama pravi, da sem najbolj varovan otrok na svetu. Ko me pogleda, ima v očeh solze, kar mi ni všeč. Če sva sama, se stisnem v njen objem in razmišljam, ali je bitje srca, ki ga slišim, resnično ali pa je utvara, ki so jo skonstruirali v dedkovih tovarnah.

Naša družina je že zelo stara in pomembna. Moj prapraprapra ded je bil Tosja Ilarionovič Goleniščev Kutuzov, ki je skupaj z guvernerjem in feldmaršalom Grigorijem A. Potemkinom dal na opustošenih ozemljih ob bregovih reke Dnjeper postaviti znamenite kulise med obiskom carice Katarine Velike. S tem plemenitim dejanjem je želel v njenih očeh dvigniti pomen novo osvojenih ozemelj. Tosja Ilarionovič Goleniščev Kutuzov je leta 1811 pred sovražniki najprej zbežal na Dunaj, od tam pa se je umaknil v Poljansko dolino, kjer je v bližini Kopačnice kupil pristavo, jo obnovil, ter se v pozni starosti oženil s Karolino Visoško. 1823 se je rodil moj praprapra ded Anton Biček. Starša mu nista upala podeliti plemiškega naziva. Freisingški škofje, ki so imeli v lasti Toplice, so sem in tja v goste povabili tudi ruske grofe. Karolina in Tosja sta se na smrt bala, da bi kdo od njih v malem Antonu prepoznal potomca znane ruske rodbine Kutuzov, ki so, preden so zbežali na varno, s seboj odnesli tudi dragocene načrte o tem, kako so nastale *stene* Potemkinove vasi.

O mojem očetu Ludviku nismo nikoli govorili. Vsake toliko časa se je dedkov obraz pomračil, pogled, ki ga je usmeril na eno od *sten*, je bil žalosten, prežet z globokim razočaranjem, hkrati pa odločen.

Ko sem vprašal mamo, kakšne skrivnosti skrivajo pred menoj, je skomignila z rameni, me stisnila k sebi ter zašepetala: »Otrok moj, ne sprašuj! Ne sprašuj!«

Res nisem. A to še zdaleč ni pomenilo, da me ni mikalo razkriti tistega, kar so odrasli skrivali.

Ob dopoldnevih, ko je ded sprejemal kupce naših *sten*, sva se z mamó umaknila v zgornje prostore, od koder se je nudil prečudovit razgled na vse štiri strani neba. *Stene*, ki so kipele pod nebo, so bile polne igrivih prizorov, ob katerih mi je vsakič, ko sem se naslonil na okensko polico, zatrepetal srce. Najraje sem se oziral proti zahodu, kjer so bile zarisane strme triglavske *stene*. Pod njimi se je bleščalo Bohinjsko jezero. Če sem zaprl oči in si predstavljal njegovo modrino, sem lahko pod prsti začutil drobne, nežne valove, ki so kot pisani metulji zafrfotali pred menoj in nato izginili. Z najnovejšo 7D tehniko, ki jo je že leta 2028 izumil ded, sem se lahko potopil v kristalno čisto vodo in zaplaval.

Nekoč, kakšen teden preden je oče izginil, me je odpeljal v svojo delovno sobo in mi za knjižno omaro, ki se je šibila pod neznansko težo knjig, pokazal skrivna vrata. »Ko bo napočil pravi čas, te bom vzel s seboj! Najela bova pravi čoln s pravimi vesli in zaveslala po pravem jezeru,« je vročično šepetal ob mojem ušesu. Nakar je nervozno in malodane nerazumljivo mrmral, da ima dokaze o tem, da zunaj živijo ljudje, ki niso ujetniki *sten* in dedka. Ko se mu je zazdelo, da je rekel več, kot bi smel, se je v zadregi nasmehnil, me prijel za brado in zabičal: »Nikomur ne smeš povedati, kar si pravkar slišal.«

Kadar sem bil sam, sem na skrivaj sanjal o pticah. Pa ne o tistih na stenah, ki so bile postavljene zunaj na vrtu, temveč o pravih pticah. V eni od starih knjig, ki sem jih našel na podstrešju, sem bral o lastovicah. Pritegnile so me zgodbe o njihovem vračanju v domače kraje. Predstavljal sem si gnezdo, ki ga spletejo nad mojim oknom. Zdelo se mi je, da bi bil neizmerno srečen, če bi lahko ob jutrih opazoval, kako se spreletavajo pod napuščem.

»Si že videla lastovice od blizu?« sem vprašal mamó pri zajtrku. Raztreseno je odkimala z glavo.

»Takrat, ko sem bila otrok, so začeli graditi *stene*. Kaj je bile pred njimi, me ni nikoli zanimalo.«

»Zakaj ne?«

»Takšna sem, otrok moj.«

»Ali verjameš, da je na drugi strani votlin puščava brez življenja?«

»Menda res. Tako govorijo.«

Moj praded je začel graditi tovarne, kjer so izdelovali *stene*, leta 2016. Takrat so jim še rekli Potemkinove vasi, kar pa mu ni bilo najbolj všeč. *Stene*, ki jih je začel izdelovati po 3. svetovni vojni so zato imenovali zgolj — *stene*. Nihče se mu ni drznil oporekati, kajti bil je že tako bogat, da je o življenju tistega, ki se mu je uprl, lahko odločal, ne da bi se mu bilo treba bati, da bi zato odgovarjal.

Vsi so se ga bali, jaz se ga nisem. Bil sem namreč njegov edini vnuk.

Ob sredah me je že zarana klical k sebi. Roko mi je položil čez ramo, preden sva vstopila v laboratorij, kjer so izdelovali reklamna sporočila. Če so mi bila všeč, je pomenilo, da se bodo lahko vrtela na multiviziji, če ne, je kot pse nahrulil oblikovalce, preden je s treskom zaloputnil vrata in jih prestrašene in osuple pustil same.

Reklame so me privlačile zaradi enega samega razloga, o katerem si nisem nikoli upal spregovoriti na glas. Pogosto so prikazovale pokrajino, ki je obstajala onstran *sten*. Sem in tja sem na ekranu ujel tudi žive ljudi, ki so jih oblikovalci pozabili pravočasno izbrisati. Bili so drugačni od nas. Nekateri so imeli več oči, grozljivo spačene obraze, bili so celo brez las.

Na eni od sličic, ki so polzele preko velikega ekrana, ki je zapolnjeval severni del dvorane, sem zagledal hišico, ki je stala na vrhu griča. Sonce se je ujelo v njeno bakreno streho v trenutku, ko se je oglasil zvon, din don, din don.

Prestrašeno sem odskočil.

»Kaj je to?!« sem zajecjal, ko sem spet prišel k sebi.

Filmarji, montažerji, oblikovalci, digitalni tehniki in fotografi so se v zadregi spogledali in mi nervozno obračali hrbte.

»To je cerkev,« je zamrmral ded, »v 3. svetovni vojni smo izgubili vse, do zadnje. Porušili so jih in zažgali. Tiste, ki so v njih molili, so pobili.«

»Ko bom velik, bom naredil vse, da bomo hiške ponovno zgradili!« sem vzkliknil z vso otroško gorečnostjo

ter spontano objel dedkovo roko in se z licem pritisnil obnjo.

Pravzaprav se ni nihče pretirano čudil, ko je naslednje jutro ded ukazal zamenjati dvoriščne *stene*. Po tistem so nas že zarana prebujali zvonovi, ki so doneli iz zvonika cerkvice sredi ljubkega jezera, obdanega z visokimi gorami.

Kakšen teden pred mojim dvanajstim rojstnim dnevom so prispeli trgovci. Laskali so dedu, ga hvalili, potem so mu celo grozili, a je ostal neomajen. Cene ni spustil niti za cent.

Spremljali so ga na vsakem koraku, kar je pomenilo, da smo bili ostali vsaj kakšno uro svobodni kot ptica. Iz kuhinje se je po dolgem času spet zaslišal smeh, učitelj, ki mi je že od zgodnjega jutra stal za hrbtom, si je odvezal kravato, se naslonil na stol in zadremal. Mama je stekla v svojo sobo, položila na starinski gramofon ploščo in ob malo preglasnih zvokih zaplesala salso.

Nasmehnil sem se. Četudi sem bil še otrok, sem že marsikaj razumel.

Previdno sem pritisnil na gumb, da se je aktivirala *stena*, na kateri sem sedel za pisalno mizo in risal avtomobile, ki so bili popularni v času pred zadnjo vojno. Če bi slučajno kdo pokukal v mojo sobo, ne bi niti za hip pomislil, da gleda v *steno* namesto vame.

Skozi stranske hodnike, ki so vodili iz stolpa, sem smuknil po stopnicah v kletne prostore, kjer je bila atova soba. Ključ, ki mi ga je nekoč izročil, sem čuval kot največjo svetinjo. Nič drugega me ni zanimalo kot vrata, ki so bila skrita za knjižno omaro. Bila so nizka in ozka, težko sem si predstavljal, da bi se oče lahko izmuznil skozi nje. Srce mi je razbijalo in dlani, s katerimi sem se oprijemal kamnitega zidu, so bile lepljive od potu. Bilo me je na smrt strah, da me zaloti ded. Vedel sem, da bi se lahko zgodilo, da bi izginil tako kot oče. A radovednost je bila močnejša. Neutrudno me je gnala po labirintu, ki ga ni in ni bilo videti konca. Nenadoma se mi je zazdelo, da je zrak, ki je vdiral v moja pljuča, drugačen, kot sem bil vajen. Omamno je dišal po nečem, čemur nisem vedel imena.

Ob dotiku dlani se je skala, v katero bi se malodane zaletel, premaknila in prvič v življenju sem se zagledal v resnično nebo, ki je bilo na gosto posejano z zvezdami. Te sem zelo dobro poznal, saj so se zvečer prižgale na stenah, ki so se spustile okoli postelje, ko sem legel k počitku.

Drgetal sem od neznanega, srce mi je razbijalo, s potnimi dlanmi sem si popravljaval lase, ki jih je mrščil vetrič. Četudi me je grabil silen strah, kaj, če me zasačijo, sem z odprtimi usti strmел v temo pred seboj, ki je v svojih nedrjih skrivala nešteto skrivnosti.

Počepnil sem in se dotaknil nečesa mehkega in zelenega. Bila je trava, prava trava in ne 7D *stena*! Od daleč se je slišalo petje čričkov, v daljavi so mežikale luči, po cesti, ki se je vila med visokoraslimi smrekami, je pripeljal starodobni avtomobil, ki sem ga takoj prepoznal. Mazda CX-3! Bil je točno takšen kot v starih filmih, ki sva jih kdaj pa kdaj gledala z dedkom. Z odprtimi usti sem strmел v luno, ki se je smejala na nebu. Nikoli je še nisem videl tako blizu, pa obenem tako daleč stran.

Z iztegnjenimi rokami sem božal debla, se dotikal vej, brcal kamenčke, preko katerih sem stopal. Niti v najbolj drznih sanjah si nisem predstavljal, da bom kdaj stopil za *stene*! Nikoli!

Počutil sem se odraslega, malodane starega kot zemlja. V trenutkih dedkove odsotnosti sem doživel več kot vsi ostali prebivalci našega mesta. V zraku je dišalo po rožah, iz dimnika, ki so ga osvetljevali lunini žarki, se je vil dim.

Nekaj mi je reklo, naj stečem po bregu navzdol in pokukam skozi razsvetljeno okno, a si nisem upal. Tokrat še ne.

Počasi sem se obrnil, oči so bile polne solz, srce pa mi je razbijalo kot noro. Na prehodu sem za trenutek obstal, preden sem se po stopnicah spustil pod zemljo. Medtem ko sem na vso moč tekел po Labirintu, me je glodala ena sama misel: »Bom lahko skrivnost obdržal zase?«

Za petnajsti rojstni dan mi je ded kupil štiri nove *stene*. Nanje je bil zelo ponosen, saj so bile tehnično izjemno popolne.

»Dotakni se jih, fant moj. Tako bo, kot bi te obdajalo življenje izpred vojne,« je dejal in me gledal naravnost v oči.

Nehote sem globoko zardel, dlan, s katero sem se približal *steni*, je drhtela. Pa ne toliko zaradi skrivnostnega dotika, ki sem mu bil priča, kot zato, ker me je glodalo zoprno in neprijetno vprašanje: »Kaj pa, če je ded izvedel za moje potovanje v Zunajstranstvo?!«

Stene so bile res nekaj posebnega. Slap, ki je tekel preko strmih previsov, je bil tako resničen, da sem bil hitro premočen do kože. Dva srni, ki sta se pasli ob tolmunu, sta se zdrznili, me pogledali in zbežali v gozd. Drvar z žago na rami mi je pomahal z roko, češ, pridi že bliže in mi delaj družbo. Prisedel sem in potem sva se pogovarjala o tem in onem, predvsem pa o lubadarju, ki je uničeval njegove virtualne gozdove.

Zvečer, ko sem legel v posteljo, nisem mogel zaspati. Začel sem dvomiti o vsem, kar me je obdajalo. Ponovno sem se spraševal, je moja mama resnična ali pa so jo ustvarili inženirji v dedkovih tovarnah. Previdno sem si nataknil copate in se odplazil v zgornje sobane, tik zraven stolpa, kjer je spala mama. Njena glava je mirno počivala na blazini, oči je imela zaprte tudi tedaj, ko sem smuknil pod njeno odejo in se stisnil ob njo. Ni se premaknila, niti objela me ni. Samo spala je.

Sanjal sem, da je mojemu dedu uspelo nemogoče: ves nadzemni svet je obdal s *stenami* in ljudje, ki so predtem živeli v votlinah, so počasi prilezli na plano in se veselili dedovega modrega neba, sonca, zelene trave in čudovitih hišk sredi gozda, v katerih so potem živeli srečno in zadovoljno do konca dni.

Sanjal sem, da se vozim s kolesom po neasfaltirani poti, na desni strani so se pasle krave, na levi pa je stala šola, okoli katere so se igrali otroci, ki so se smejali in vriskali, medtem ko je rdeča žoga po zraku potovala od enega do drugega.

Sanjal sem, da sem se nenadoma znašel pred *steno*, na kateri je pisalo »gradbišče – vstop prepovedan«, in ko sem sestopil s kolesa, da bi jo premaknil, me je k sebi poklical ded: »Pridi, no že enkrat, nekaj novega in zanimivega imam zate!«

Potem sem se zbudil, skočil pokonci, poiskal pod posteljo copate in stekel proti vratom. Moja mama je še kar naprej spala. Tako lepa je bila, da vam ne morem povedati.

Kako dišijo jagode ...

Mira Mori

Omamno, sladko, neustavljivo, sočno in sončno, zapeljivo, popolno ... njihov cukren vonj je najlepši vonj zgodnjega poletja, je vonj prebujanja vse močnejšega poletnega, vročega sonca, ki s svojimi žarki ogreva zelene zasnove plodov. Vse bolj in bolj jih boža z zlatimi prsti, jih barva v žametno rdečo barvo. Skoraj nagajivo prodira sončeva svetloba mimo rahlo nazobčanih kosmatih listov vse do zadnjega sadeža. Njihov vonj je najbolj intenziven, ko se dan preveša v večer. Ko se ozračje umiri in se začne počasi, a vztrajno ohlajati. Ko se ti skoraj zazdi, da je še veter obstoji, da sonce vseskozi ostaja na istem mestu, kot bi tudi onadva vonjala to omamo. Veter ne želi pregnati dišave, sonce pa doda svojo oranžno rdečo večerno zarjo.

In takrat zares zadišijo ... tako da jih skoraj okusiš na jeziku, da se ti zdi, da se že razliva sladkost rdečega sadeža po tvojih ustih. Vendar za hip obstojiš. V misli se naseli nova misel, ki sicer je sveža, vendar nosi s seboj sladko-grenak okus. Spomin te ponese nazaj, nazaj v preteklost, v otroštvo, ki je še bilo nedolžno, otroštvo, kjer so bili najlepši trenutki tisti, ki si jih preživel z družino, z babico, dedkom, bratom ... Ko tako rišem sliko takratnega časa, se mi utrne solza, vidim družino, brezskrbno, vendar delovno na travniku ... takoj se vrnem na domače dvorišče, kjer v večeru vonjam jagode, zasajene ob hiši, za vogalom ... tudi mi smo jagode, jagode na enem grmičku in kar tri od teh so že odpadle, nazadnje, pred nekaj meseci moj ata, moj najboljši prijatelj, ki je bil tako poln življenja, da sem še sama raje živela. Misli se na hitro otresem, saj me lahek vetrič zvabi nazaj na travnik. Vidim od poletnega sonca posušeno seno, vidim breg, vidim mamó, ata na traktorju, babico, brata, nekaj tet in stricev. Ne morem verjeti, tudi tukaj diši in kako lepo diši, vonj sena. Vonj končanega dela, vonj prvega zares velikega dela, ki je končno za nami in se lahko tudi zame »končno« začnejo počitnice. In takrat se zagledam. Tako sem majhna, tako drobna, tako skuštrana (zmeraj pristrižena na kratko) ... ožgana od sonca in z grabljami v rokah. Kako vneto grabim. Ne pomislim na obade, komarje in kače, ki jih tudi tukaj srečujem, samo grabim. Grablje drsijo po bregu. Komaj stojim in lovim ravnotežje, premikam se počasi, vendar vztrajno, hitim. V daljavi slišim mamó, ki me opozarja, da se res ne mudi tako zelo, vendar ona ne ve. Čisto namerno, nikakor po naključju, sem izbrala za delo ta breg, ki je zares strm. Večkrat me celo zanese, da se trdno primem za šope trave, da me ne vrže par metrov niže. Enkrat ali dvakrat se celo znajdem na tleh. Vendar je vredno. Prileti obad, sede na mojo preznojeno kožo, zaboli, zapeče in v trenutku nastane otekline. Spet drugič me spodnese in stopim v večjo lužo, ki se skriva pod senom. Vendar je vredno, sem na pravi poti, sem v strmini, ki ni nič posebnega, je skoraj nevarna zame, vendar vem, da me malo pod vrhom travnika, čisto pri gozdnem robu, pod grmovjem čakajo ... četudi bi morala grabiti miže, bi jih našla. Vsako leto so tam in me z vonjem vabijo, naj hitreje delam, naj žrtvujem čiste čevlje, naj prenesem pike komarjev ... samo da osvojim »vrh« in okusim njihovo sladkobo. Vendar je letos nekoliko drugače, vonj ni tako močan ... zdrznem se, skoraj tako, kot da ne bi hotela tokrat dalje.

Še vedno stojim pred hišo, v mislih premetavam spomine in se sprašujem, zakaj, kaj je bilo to leto drugače, kako sem lahko pozabila. Mogoče pa se je le vonj teh jagod tukaj, sedaj polegel, vendar ne ... še vedno dišijo kot najlepši poznopomladni večer. Kaj je pravzaprav bilo takrat sredi travnika? Prav dobro se spomnim, da sem si ta breg, to strmino, ta strn, za katerega so pripovedovali, da je neko staro teto Justo podila kača, vsako leto rezervirala že vnaprej, pa čeprav ni bil najlepši. Pa tokrat ... pomaknem se korak dalje. Moje jagode sedaj rastejo v gredici ob hiši, tako gosto so porastle, vendar niso niti slaba senca pravim gozdnim jagodam, ampak me znova močnejši vonj vrne v otroštvo. Znova sem tam, znova v rokah trdno držim ročaj grabelj, roke so že utrujene, členki so beli, ker stiskam les, rdeča sem v obraz, ne samo od sonca, ampak tudi od napora, obstojim. Ozrem se nazaj, skoraj smo končali. Mama pomaga atu, ki je utrujen že od dela v službi, pobirata vrste sena, nekaj se veselo pogovarjata, najverjetneje sta zadovoljna, da vse poteka tako, kot mora. Opazujeta nas. Ponosna sem nanju. Koliko zmoreta in še imata čas, da razvajata mene in brata. Tudi brat pomaga. Na hitro se spomnim, kako sva včasih celo bila bitko za sladke sadeže, vendar na koncu sva zmagala oba. Zmeraj jih je bilo za vse dovolj. Za otroka jih je bilo zmeraj dovolj. Vidim babico, ki je bila delovna, na rokah so se ji poznale brazde dela že iz ranega otroštva, vendar so pobožale tako nežno, kot ne bodo nobene nikoli več. Ne morem verjeti. Nikoli nisem pomislila, kdo je zasadil te jagode za hišo, zdi se mi da so tam od nekdanj ... moja babica jih je. Mogoče le dve, tri sadike. Podoba, kako je sklonjena nad gredico, kako izkopava luknje in zasaja majhne grmičke, mi jo ponovno oživi pred očmi. Pogrešam jo, zelo. Pa sedaj ...

Še vedno delamo. Počasi postaja hladneje, sonce izgublja moč in začenja se pripravljati k nevihti. Samo še nekaj potegov z grabljami pa bom dokončala, samo še dva, tri, mogoče kak korak več in bom tam, bom sedla v travo, odtrgala vejico in okusila nekaj, za kar sem delala kar nekaj ur. Začutim močan udarec v hrbet, hladna kaplja se razlije po razgreti majici. Začutim paniko. Traktor zabrni glasneje, mama daje navodila, vsi hitimo na kup kot mravlji, da spravimo glavnino pod streho. Ne razmišljam, pograbim grablje, na hitro opravi še zadnje zamahe in s pogledi objamem nekaj grmičkov z rdečino pod listi. Odhitim čez breg na drugo stran, kjer so moji najdražji. Pomagam, hitimo. Vse več kapljic pada z neba, kakšna se odbije od tal. Toča. Menda ne. Dež je mrzel in boli, ko pada na nas. Vendar se ne damo, hitimo, delamo. Teta mi priskoči na pomoč, da še zadnji kup dišečega sena spravimo na prikolico in zaključimo z delom. Ata odpelje proti domu, gledam za njim. Zavem se, kako zelo mi sedaj manjka. Zberemo se pod drevesom sredi travnika, pod jablano. Njeni listi nas bodo obvarovali naliva. Okrepčamo se. Dokler ne priteče prva kaplja tekočine v moje grlo, sploh nisem pomislila na to, da bi bila žejna. Samo misel na jagode me je navdajala skoraj s supermočjo. Ko se še sama sprehodim s pogledom po pospravljenem travniku, kar me navda s ponosom, da sem bila del tega, da je delo opravljeno, opazim teto, ki še vedno hodi naokoli. Sklepam, da pobira seno. Imela je navado, da je vse pospravila. Tudi tisto, kar smo mi nehote ali hote pustili zadaj. Točno, opazim šop trave v njeni roki. Na srečo smo se nevihti izognili. Dež je ponehal. Lahko gremo proti domu. Mika me, da se še zadnjič zaženem v breg in jih nabere. Saj se ne bi dolgo zadržala, samo nekaj drobnih dišečih jagod si utrgam in takoj prihitim domov. Čeprav me mama ne razume, kaj bom silila nazaj v breg, se z utrujenimi koraki zagrizem nazaj proti robu gozda. Znova me spodnaša. Skoraj ne morem verjeti. Verjetno zaradi utrujenosti ali zaradi dežja ali zaradi ... ne vonjam ničesar ... jagode sploh ne dišijo več tako sladko kot so prej. Kaj je zdaj to? Končno sem na cilju. Ne morem verjeti očem. Kako je lahko samo en tak droben grmiček, na katerem je samo ena majhna rdeča kroglica, ves popoldan dišal in me vabil. Jezna sama na sebe, iz trme in kljubovanja ne vzamem niti te. Obrnem se in odidem stran. Kje so jagode? Nemogoče, da jih ni. Vsako leto so tam, točno tam, kjer sem sedaj stala. Moja otroška glavica ne more dojeti, da jih ni. Letos jih ni. Še enkrat preverim, če se mogoče nisem zmotila ... ne, res jih ni!

Dohitim nekaj naših pomagačev. Vsi ugotavljajo, da sva bila z bratom zelo pridna in da brez naju ne bi uspelo. Res sva bila še osnovnošolca, vendar so naju straši vseskozi navajali na delo in še danes sva jima hvaležna.

Iz zasanjanosti me zbudi mamin glas. Pravi, da zdaj so pa jagode res že zrele, naj najdem kakšen recept, kaj bomo iz njih naredili. Na hitro ji odgovorim, da nekaj bomo že ... v mislih pa me še vedno preganja tisti rob, na vrhu najbolj strmega dela travnika, tam, kjer so dišale kot najlepši poletni večer ... kot najslajša pregreha ... kot največja spodbuda za delo, mogoče še ne desetletni deklici. Prebiram spomine, brskam med predali in končno me mamin glas vrne za domačo mizo, po končanem delu, ko smo sedli in je vsem odleglo. Vsa skrb. Slišim jo, kako znova pove zgodbo o kači in teti Justu in se dotakne tudi mojega omiljenega sadeža. Menda so jih včasih tam veliko pobrali ... in takrat, takrat se oglasiva s teto skoraj v isti glas. Učili so me, da dam prednost starejšim in zato umolknem. Teta pravi, da jih je tudi letos bilo veliko. Postanem pozorna, kako jih je bilo veliko. Ena uboga vejica. To ni nič ... to ni ...

In takrat jih zagledam. Spete ima v velik šop. Z vejicami vred. Šop s svojimi dolgimi prsti oklepa, kot da je to zadnja bilka življenja. Kako? Bi rada zakričala. Zakaj? Se podi po glavi. Ona nadaljuje, jaz molčim. Nesla jih bo domov k hčerki. Ona je ostala doma, se mora učiti. V meni se je vse sesulo. Jaz sem delala cel dan, jaz sem se potila, jaz sem komaj prelezla tisti vrh, jaz sem imela grablje kot vse ostale ženske na travniku, velike grablje, jaz sem si zaslužila jagode! Jaz in samo jaz! Jagode so moja nagrada in nikakor ne njena, niso njene, ker je doma, ona ni delala nič. Ona, ki je že skoraj odrasla (za desetletnico je štirinajstletnica seveda »stara«), jagode so za otroke, za pridne otroke. Postal mi je jasno, da je na travniku nisem videla s šopom sena v roki, ampak z jagodami. Mirno sem obsedela, vendar je v meni vrelo. Vrelo tako, da sem požirala solze, stiskala pesti, komaj dihala ... vendar rekla nisem nič. Čutila sem, da je vse skupaj opazila mama. Tudi ata je bil malo jezen. Na bratovem obrazu pa sem opazila enak srd kot sem ga čudila jaz. Nisem bila sama v boju. Vendar takrat ni imel nihče od nas moči, da kaj reče. Verjetno niti ni želel. Bilo pa je zelo krivično. Mučilo me je tudi to, da je pobrala skoraj cele grmičke ... sadeže na vejicah. Meni tega niso nikoli dovolili, saj potem zelene nikoli ne dozoriijo.

Z bratom sva se srečala s pogledi. Točno sva vedela, kaj čuti drugi. Odšla sva ven. Sedla sva na stopnice in molčala. Ni nama bilo treba besed. Tako grdih besed niti nisva želela izreči. Vendar sva čutila enako. Bila sva poražena. Res, da je bilo seno pod streho in da je mama za malico narezala tudi posebno klobaso, ki je bila za naju velika nagrada po končanem delu ... toda danes ne. Tokrat bi lahko narezala vsakemu svojo, dodala

kupljen beli kruh ... midva bi bila otožna in žalostna, predvsem pa otroško jezna. Največjo nagrado bo dobila ona, ki se ni zganila iz hiše, ki je doma, na hladnem, na suhem, varna pred mrčesom, mokrimi nogavicami ... midva ne dobiva nič! Verjetno je najino razočaranje opazila tudi teta. Ko je odhajala domov, s šopom dehtečih jagod, je še enkrat poudarila, kako je njena deklica pridna in se doma uči in ... nama je izročila vsakemu eno vejico. Vejico! Vejico!? Ne morem verjeti. Vmes, med najinim molčanjem pred hišo sem že malenkost bolj optimistično pomislila, da bova dobila vsaj pol šopka. Zaslužila bi si. Za delo. Ona, ki je bila doma, naj dobi vejico, dve ... dobro, naj dobi tri! Ampak ne. Stala sva vsak s svojo vejico z jagodami v rokah, za katero sva se seveda zahvalila in se celo nasmejala, in opazovala »najine« jagode, kako so se počasi odpeljale k »pridni deklici«. Še vedno sem želela zakričati, da bi se vse streslo, da ne razumem, kako, zakaj k »pridni deklici«, midva sva pridna, delala sva ves dan, umazana in utrujena se komaj drživa pokonci. Midva sva bila pridna. Jagode so najine. Toda ... rekla nisem nič ... Skoraj robotsko sem odtrgala prvo, jo nesla k nosu, povonjala in končno položila v usta. Tudi moj brat je jedel. Jedla sva zmagoslavno, jedla sva zadovoljno. Kaj pa nama je preostalo drugega. Jedla sva ponosno, jedla sva s solzami v očeh. Brat se je zadržal. Sama pa sem planila v jok. Jokala, jokala z jagodami v roki ... naenkrat so dobile neprijeten priokus. Priokus razočaranja in krivice! Ne vem, od kje je mama dobila moč, energijo in voljo, da po napornem dnevu, tednu ... tolaži še mene. Takrat me njene besede niso potolažile. Vseeno mi je bilo, da ni vredno jokati, da bodo zrasle nove jagode, ki bodo samo moje, pobrala jih bom sama in tudi sama pojedla, nisem marala za to, da je teta pač takšna, da vsaka mama najprej poskrbi za svoje otroke ... mama pa ni marala za moj očitek, zakaj ni šla in ONA pobrala jagode in jo prehitela. Še najmanj pa so mi bile všeč njene besede, da življenje pač ni pravično in vedno ne dobimo tistega, kar želimo. Trmasto sem vztrajala, da hočem tiste jagode. In spoznala ... ne bo jih nazaj. Nekaterih jagod pač ni nikoli nazaj.

Hladen piš me je pobožal po obrazu in skoraj priseгла bi, da me je po nosu oplazila dežna kapljica. Ozrla sem se po travniku, po katerem sem se sprehajala v mislih, v spominih in verjetno tudi po domišljiji. Že nekaj let ne kosimo več tam, kosijo drugi, ki jim ni mar za jagode. Četudi bi jim bilo, jih tam ni več. Gozd se je zarasel krepko čez mesto, kjer so se vsako leto bohotile.

Naslednji dan se odločim, da jagode za hišo pobere. Pravzaprav pobereva. Iz te majhne punčke z jagodami je sedaj zrasla mamica, ki ima sama majhno punčko. Punčko, ki ne bo nikoli vedela, kako je grabiti na tistem delu travnika in kako omamno vabijo k delu jagode pod robom gozda. Vsaka vzameva svojo posodico. Pred hišo sedi mama. Stara je toliko, kot je bila v mojem spominu moja babica. Opazujem jo, kako se tudi njej poznajo leta, delo in ne nazadnje vse izgube preteklih let. Samo njo imam, pomislim. Pravzaprav imam veliko več, imam ljudi okoli sebe, ki vedo, da smo na istem grmičku jagod. Zrele jagode odpadejo, iz nežnih belih cvetov pa rastejo, dozorevajo in se razvijajo nove, naše male jagodke. Povabiva jo, da se nama pridruži. Koprive, ki so se zarasle okoli grmičkov za steno, je prej že populila, vendar nama obljubi, da bo prišla. Ko jo pokliče moja hčerkica, se prikaže izza vogala. Midve nabirava. Sladke, dišeče jagode. Nekaj zelenih se znajde v drobni ročici, vendar majhna glavica kaj hitro ugotovi, katere so prave. Svoje temne očke obrne proti meni, med prstoma drži rdeč sadež že skoraj naslonjen na drobna usta in v svoji otroški govorici me vpraša, če lahko je. Seveda lahko ješ. Sladkaj se s temi drobnimi sadeži. Nekaj jih res poje. Vendar je majhen trebušček hitro poln in nato jih radostni prstki samo hitijo pobirati in jih spravljajo v posodico. Dveletna punčka zna obrati jagode. Ne trga celih vejic, na katerih so še zeleni plodovi, ki ne bodo nikoli rdeči, če jih odtrgamo. Počasi jih prijema eno za drugo. Nekaj jih sicer zmečka v dlaneh, nekaj jih pade na tla, vendar mami ni huda. Nikoli. Jagode so za otroke, za pridne otroke, za delovne otroke. Že od nekdaj je tako in vedno bo! Nasmehnem se.

Mama je ponosna na naju. Na njeni pridni deklici. Dobim občutek, da se je tudi sama spomnila zgodbe o pobranih jagodah na vejicah, o krivici ... o tistih lepih časih ... vendar molči, spomin ji odtava k njim ... jagodam, ki so že dozorele. Vendar nam kasneje tega dne vsem teknejo jagode, ki jih postrežem z vanilijevim sladoledom. Te jagode, ki jih pravično razdelim med vse.

Kako dišijo jagode?

Dišijo kot otroštvo, dišijo po atu, ki sem ga letos izgubila, po mami, ki je moja največja zaveznica, po babici, delovni ženski vse do zadnjega dne, po bratu, ki je sedaj moj sosed, in tudi po teti ... dišijo kot posušeno seno, dišijo kot rahel dež, ki ohladi razgreto zemljo ... dišijo kot nasmeh otroka, kot iskrenost, kot pošteno delo, kot konec napornega dneva, kot ... in ja, meni zadišijo tudi po krivici, po izgubi in vendar po ponosu, da so zrasle na domači zemlji.

Mejni prehod

Milan Novak

Moja država je bila v obdobju mojega odraščanja precej zaprta. Nevarnosti kapitalizma zunaj meja so bile ravno tako grozeče kot delovanje religij znotraj. Zato je občutek, da je prestop meje nekaj strogo resnega, globoko zasidran v meni.

A sodobna svobodna Evropa te ledene gradove vztrajno topi. Moja država je pred leti postala mejna država. Postala je del južnega zidu Evrope pred tistimi, ki z njo še niso združili svojih interesov. Zato je bilo pričakovano, da se bo nadzor sprostil na severni in okreplil na južni meji. A ni se zgodilo čisto tako. Carinske in policijske hiške na severu so se res zaklenile, na jugu pa zaradi tega ni bilo zaznati povečanega nadzora. Morda pa tega nisem opazil. Nadzora sem bil pač navajen.

Pogosto prečkam to mejo. V času »ostrega« nadzora sem opazil zametke nekakšnih debatnih skupin. Mejni uslužbenci so se zbirali v majhnih krogih nekje med policijsko in carinsko kontrolo. Res je, da so mi osebni dokument večkrat preslikali, mnogokrat na carini vprašali po rečeh za prijavo, nekajkrat pregledali prtljažnik in vedno v rokah obrnili osebni dokument. A nadzora sem bil navajen.

Zaznal in začutil pa sem ohlapnost, sproščenost, ki je vznikala na zahodnem obzorju. In tako spet: spremembe.

Tudi južna sosedra vstopi v združeno skupino.

Cariniki odidejo, policisti ostanejo. A tudi oni bodo tu le še do trenutka, ko bo njihova država izpolnila nekih dodatnih pogojev. Začne se nova doba.

Podnevi, ob lepem vremenu so zborovanja običajna. Ena izmed oseb v skupini nezainteresirano mahne z roko, ne da bi zmotila temo pogovora. In s tem jasno pokaže, da tako vprašanja kot odgovori niso zaželeni. Pregled vsebine dokumentov postane redkost, njih preslikavanje izjema. Običajno je dovolj, če kos plastike podržim v iztegnjeni roki. Nisem poskusil, a morda bi zadostovalo, če bi pomahal z zdravstveno izkaznico ali na primer s člansko izkaznico knjižnice.

Ob mrazu ali slabem vremenu je drugače. Tudi tokrat je zapornica običajno dvignjena, a policist sedi za linico. Skoraj brez izjeme zavzeto opazuje ekran računalnika, kot da je zaposlen z nekim zelo pomembnim raziskovanjem. Bežen pogled, kretnja z očmi, minimalističen znak z roko ali celo glasovni odziv »v redu« pomeni, da smem nadaljevati pot.

Mnogokrat je uslužbenec zatopljen v ukvarjanje s kakšno od aplikacij na telefonu. Takrat je znak za nadaljevanje izključno kretnja z očmi. Če pa je sredi pomembnega pogovora, o čemer priča navihano nasmejani obraz, ima eno roko prosto in tako pride v poštev kretnja s kazalcem ali morda, sicer redkeje, z dlanjo.

Pogosta je tudi zatopljenost v tiskane medije. Največkrat je odziv na ponujeni dokument le dvig oči in neka kretnja z glavo v smeri vožnje.

Prečkanje meje ponoči je pravo doživetje. Zapornica je vedno spuščena, ker v preglednici običajno ni nikogar. Po kratkem čakanju se le pojavi na vratih mejne stavbe in se živahno sprehodi do gumba za odpiranje zapornice. Pregled dokumenta ni pravilo.

Ali pa se zapornica na lepem, zdi se, da kar sama od sebe, odpre. Od dremeža raznežen obraz običajno z odobravajočim kimanjem pospremi prehod meje.

So pa tudi uslužbenci, ki se očitno dolgočasijo. Po pregledu prtljažnega prostora in moje prenosne zvočne naprave v njem imajo voljo razpravljati o kakovosti zvoka iz podobnih naprav. Vljudno sledim primerom in mnenjem, ki so očitno rezultat številnih izkušenj s predvajanjem glasbe. Precej neroden položaj, ko utrujen in čakajoč le še na dotik vzglavnika razmišljam, kako nasiti volka in ohraniti kozo celo.

Kljub temu, da je izmenjava informacij na meji vedno bliže zgolj miselnim procesom, sem bil velikokrat deležen pozdrava. Tudi ponoči. Ženske pri teh vljudnostnih gestah prednjačijo. Ali to velja le za policistke ali tudi splošno, o tem se tukaj ne bi opredeljeval.

In potem, ko bodo mejne prehode zapustili še policisti? Ko se bodo linice zaprle in bosta tema in tišina prevzeli službo mejnega nadzora?

Moj narod, maloštevilna slovenskost, se bo razlila po okoliških deželah kot med. Moj narod je med cvetočih gozdov, skrbno nabran med utrinki meglenih juter in škrlatnih večerov. Moj narod je nakopičeno delo, čebela, ki v cvetovih vidi le hrano.

Vendar se med mojega naroda že razliva iz matičnega satovja. Pa ne zato, ker so nam odprli meje, ampak zaradi potrebe. Preveč je razpok, preveč je scefrano vezivo. Zgoščeno zlato vztrajno odteka.

Dvomim, da imajo meje kakšen vpliv na to. Posredno že. A najodgovornejši je čebelar. Urejanje čebelnjaka je njegova naloga.

Sneg, dež ali nič

Franci Novak

Sprva ga sploh ne zaznam, kar mimo grem, ne da bi se ozrl. Šele po nekaj korakih mi pride v zavest, da na tleh, v notranjosti lokala, tik pred vrati, leži človeško telo. Začuden naredim korak nazaj; človek leži na boku, izza roba debele tkanine gleda samo drobna, obrita glava. Ko se sklonim, vidim, da je mlad fant, okoli dvajset let ima, mogoče še manj, njegov obraz je zabuhel in poln podplutb, njegova usta se počasi odpirajo nad lužicami krvi. Nekdo ga je zavil v hrapavo, rjavo odejo. Ob njem čepi neka ženska, mlado deklo dolgih kostanjevih las, in mu polaga roko na ramo; proti ležečemu je obrnjena tako, da ga ves čas gleda v obraz.

Počepnem nasproti nje in položim roko na telo ranjenega, in v hipu se mi zazdi, kot da ponavljam gib nekoga drugega; vem, neka druga zgodba se me dotika, kot oblak, ki nenadoma prekrije nebo in iz katerega začne rahlo rositi. Druge podobe in drugi prizori me prekrijejo kot bleda ponovitev nekega dogodka v tem podeželskem lokalu: le nekaj dni je minilo od napadov v Parizu. In pred uro, dvema, je bil tu odličen koncert, bendi so preigrali punk rock komade, dobro je bilo, lepo je bilo, smo potem govorili na način, na katerega govorimo. Samo mirno, samo mirno, vse bo v redu, šepnem belemu, voščenemu obrazu mladeniča, ki leži na tleh, in za katerega ne vem, če me sliši.

Šepnem, kot da govorim stavke iz zgodb, ki sem jih prebiral na spletu, gledal na televiziji: *tolažil me je in mi govoril, da bo vse v redu, čeprav je bil tudi on ves sam in prestrašen*, je nekje pisalo. Za hip pogledam k ženski, ki čepi nasproti mene in tolaži ranjenca; vidim, da ima vznesen obraz in mokre oči, kot da bi se v njej mešala ugodje in pretresenost obenem. Njena roka, ki počiva na hrapavi, rjavi odeji, v katero je ovit mladenič, se nevede dotakne moje s konico prsta. Ne odmakne je, tudi sam je ne odmaknem. Gledam oluščen rdeč lak na njenih nohtih, prija mi njena bližina, dotik njene roke. Nekaj časa tako ostaneva, molčeča in negibna nad ranjenim človekom; z dotikom, ki v sebi nosi sladko predstavo telesne združitve in ki ga zaradi možnosti smrti drugega mogoče čutiva še močneje; kot da je ves svet osredotočen na eno točko. Nato ranjeno telo pod najinimi prsti močno zadrhti, strese se in tresenje kar ne poneha, kot da prihaja od zunaj, iz tal, kot bi bile mišice in kosti telesa zasajene nekje globoko spodaj v zemlji. Telo se trese kot v predsmrtni agoniji, kot da se odloča, ali bo umrlo ali pa živelo še naprej. Zdi se, kot da hoče dih tam znotraj v telesu predreti neko neznansko oviro. Potem mladenič pod najinimi rokami odpre oči, se ozre k meni in me pogleda; ima skoraj otroški obraz, zabuhel obraz nekoga, ki se je ravnokar prebudil iz dolgega spanja.

Hvala, reče z nenavadnim naglasom, z naglasom tujca.

Dekle nasproti mene vstane in odide brez pozdrava; kot da je čakala nekoga, da jo zamenja in odreši negovalne, materinske vloge. Ko odpre vrata lokala, mraz vstopi notri kot otipljivo, trdno telo. Od zunaj je slišati vpitje in krike ljudi, oddaljene in nerazumljive glasove, nekaj snežink zavijuga skozi režo med vrati in podbojem in pade na tla, tik ob lužice krvi. Potem se vrata spet zatresnejo, ostanem sam z drugim telesom, fant pod mano spet zapre oči in se zvije vase, popravim mu odejo, da ga ne bi zeblo. Strašen hlad mora čutiti na mestu, kjer se njegovo telo dotika tlaka, odeja verjetno ne pomaga. Spet položim roko na njegovo telo, premišljam. Zakaj ta ponovitev v tem prostoru, kot bled posnetek drugega dogodka, v drugem kraju? Kaj mora postati očitno, kaj naj bi se razjasnilo, katera pripoved hoče na plano? Kapljice in lužice krvi, ki se lesketajo na tleh, so tako žive barve, da me pretrese. Kje zunaj je še moč videti takšno barvo, kot je barva odtekajoče krvi, v kateri pokrajini, na kateri stvari? Telo pod mano se spet strese. Bela zvezda se raztaplja na tlaku.

Potem se vrata sunkoma odprejo in več ljudi stopi noter, moški in ženske, obiskovalci lokala, ki so bili na koncertu ali pa so prišli pozneje. Vznemirjeni so, govorijo eden čez drugega. Sprašujem o tem, kaj se je zgodilo, a nihče ne zna povedati cele zgodbe. Človek, ki leži na tleh pred mano, je delavec iz Slovaške, komaj kakšen mesec je tukaj, dela v bližnjem mizarskem obratu, mi povejo. Prijazen fant je, pretepli so ga domačini. Sprašujem, kdo je bil, govorijo mi imena ljudi, ki jih poznam, in imena ljudi, ki jih ne poznam, prekrivajo se, sprijemajo v brezoblično gmoto obrazov; njihove podobe se pojavljajo in izginjajo v mojih mislih. Ogromno jih je bilo, ki so topli enega, mi govorijo. Dva sta bila, mi pove nekdo drug. Slišim neko ime. Ni bil ta, neki drugi je bil, reče neka ženska. Udarjali so po njem še takrat, ko je nezavesten ležal na tleh. Brcali so ga v glavo, ko je spal. Nekdo ga je. Zgodilo se je nekaj metrov stran od lokala, čez cesto. Sneg je padal, temno je bilo, ni se dosti videlo. V daljavi je svetila ulična svetilka, sneg je pršel iz nje. Poslušam delce zgodb, ki se izključujejo,

prekrivajo, nalagajo ena čez drugo, ne znam jih povezati v smiselno celoto. Zakaj se je to zgodilo? sprašujem. So bile besede, je bila pijanost, so bile zmerljivke in žalitve? Je bila objestnost? V katero spanje ste hoteli prodreti, katero telo razdreti, kot da bi razdirali sebe, hočem vprašati, a tega ni mogoče vprašati. V neredu govorjenja, klicev in zmerljivk, ogorčenosti in pretresenosti se spomnim nekega dekleta in o tem, kar mi je povedala. Govorila je o sebi, o tem, da ne more gledati filmov, v katerih govorijo katerikoli drug jezik od angleškega ali slovenskega, da se ji drugi jeziki gnusijo. Nisem ji očital, le žal mi je bilo zanjo, strahotno žal. Ne vem, zakaj se tega spomnim ravno zdaj, v tem trenutku.

Fant iz Slovaške dvigne glavo in spregovori nekaj komaj slišnih besed v svojem jeziku. S hrbtno stranjo roke si briše kri z ust in s prsti tipa po ustnicah, kot da išče manjkajoče delce delce telesa, delce besed? Odvije odejo s sebe in sede v pol sedeč položaj. Nekdo prinese stol, dvignemo ga in ga posadimo nanj, čez rame mu položimo odejo. Kri še kar teče. Nekdo mu iz stranišča prinese papir v roli, da si jo obriše.

Lahko zaprete vrata? Zebe ga, rečem. Za hip me pogleda, pomislim, kako težko mora biti, ko čutiš poglede drugih, ki z na videz mirnimi, narejenimi obrazi gledajo tvoje krvavenje; ko veš, da tvoje najbolj notranje, ki izteka ven, v drugih povzroča pretresenost in nelagodje.

Slečem si jopič, lep jopič je, že dolgo ga nosim, nočem, da bi ga zamazal; groza me je tega, da bi me kdo videl z madeži krvi na sebi. Potem mu iz rok vzamem okrvavljen papir in ga odnesem v koš za smeti. Potlačim ga globoko pod druge odpadke, kot da bi hotel zaščititi koga drugega, da ne vidi. Ko se vrnem, mu podam nove lističe, mehki so in beli kot sneg. Vzame jih, se zahvali in si jih polaga na obraz. Madeži krvi se odtiskujejo na njih, podobnih oblik so, odtisnjeni eden za drugim se ponavljajo, kot bi prihajali iz fotokopirnega stroja, kot nerazumljive črke nekega skrivnostnega besedila.

Vrata se še naprej odpirajo in zapirajo, pozno je že in obiskovalci lokala ali koncerta, ki se je tu zgodil pred urami, odhajajo. Ostane nas samo še nekaj, čakamo na policijo, na reševalce. Krvavenje se ustavlja, madeži na papirju se tanjšajo in bledijo, na tlaku se topijo snežinke. Fant iz Slovaške skloni glavo, gleda nekam vase, globoko notri, le včasih pride kakšna beseda iz njegovih ust.

Policist vstopijo skoraj neopazno, kar nenadoma se pojavijo pred nami; njihovi brezizrazni obrazi in odločnost, s katero sprašujejo, delujejo kot odrešitev. Postavljajo kratka vprašanja, sprašujejo brez sentimentalnosti, glavni med njimi drži v rokah beležko. Iz zaznamkov bo potem mogoče spisana cela zgodba, v kateri bodo prikazana samo dejstva, kjer ne bo nobenih čustev, nobene poante, le kratki in jasni stavki. Delavec iz Slovaške zdaj vstane in poskuša odgovarjati na vprašanja, meša slovenščino in slovaščino, trudi se, videti je, da ga je sram; sram, ker je bil pretepen, sram, ker je še videti njegovo kri na tleh in na obleki. Olajšanje, strah in vljudnost se mešajo na njegovem drobnem, podplutem obrazu. Policist vztrajno piše v zvezčič in sprašuje. Kmalu zatem v prostor vstopita še reševalca v rdečem, zunaj se na reševalnem avtomobilu, za snežinkami, ki naletavajo iz teme, noro bliskajo in vrtinčijo luči. Na hitro pogledata fanta, potem ga odpeljeta, podpirajoča ga vsak z ene strani. Vsi odidejo.

Pospravimo, kar je ostalo na tleh. Pobrišemo in pomijemo, potlačimo globoko v koš za smeti.

Stopim ven, na mraz in globoko vdihnem. In v tem trenutku se mi zazdi, kot da se gledam od daleč, kot da se vidim v neki že napisani zgodbi; občutek je vznemirljiv in strašen obenem, kot da bi se nekaj odtrgalo od mene in šlo svojo pot. Sneg prši iz svetlobnega stožca oddaljene ulične svetilke, kar naletava iz reže v temi, ves čas, neprestano. Neko dekle temnih las in bledega obraza stoji zunaj na verandi, šele zdaj jo zagledam. Stoji čisto negibno kot nekakšna soha, nepremično gleda v zaslon mobitela z začudenim, voščenim obrazom. Pogledam bliže, vidim, da gleda izpis trenutnega vremena na zaslonu. Za hip se obrne proti meni, potem pa spet nazaj k zaslončku.

Kako lahko sploh tukaj sneži? Tu kaže samo dež ali nič, reče.

Vedno je izbira – Izberimo skupaj našo prihodnost!

Maja Piuži

Tema. Nepredirna tema, skozi katero ne vidim. Ne slišim. Ne govorim. Ne vem več, kje se nahajam, kam grem in katerega leta sem. Vse je ena velika neznanka. Rada bi končno dobila kotiček, kamor se bom usedla, premislila in nadaljevala to zgodbo. Če sploh to je zgodba.

Ležem nazaj nekam med valove črnine. Zaprem oči in pred mano poplesujejo raznobarnve podobe. Kam bom šla, kje bom pristala?

Dragi moj bralec, pravijo, da so najlepše izbire in v mojem nadaljnjem besedilu ti dve ponujam tudi jaz. Prosim, izberi po svoji vesti, jaz sem le glasnica prihodnje generacije in prihodnjega sveta, ki je lahko drugačen ali enak tistemu, ki smo ga nekoč malikovali in oboževali. Naj se prihodnost prične že danes!

Izbira številka 1

Gledam skozi prašno okno. Leta so minila, odkar ga je zadnjič obrisala človeška roka. V prostoru je vroče in v grlu me duši. Sama sem.

Opazujem prizor, ki se skozi okno ponuja mojim očem. Razmišljam o vsem, kar vidim ...

Drevesa so posušena in rjava, trava pa je podivjala in prerasla grmovje. Sonce se kot orjaški rubin spušča na nebu. Vem edino to, da je sončni zahod in da ta izsušena narava že dolgo časa ni videla dežja.

Primanjkuje vode. Ozračje se je segrelo. Ne morem več iti svobodno na sprehod, opazovati ptice in majhne gozdne živali. Ni jih več. Ostala je le še človeška rasa.

Ko bi vsaj mogla zavrteti nazaj čas ... in postati glasnica prihodnosti, ki čaka našo staro celino, če ta skrene s poti poštenosti in dobrote.

Evropa, nekoč si bila lepotica, zdaj si le še izsušena stara devica.

Zaprem oči. Odprem oči. Še vedno se mi ponuja pogled na žalostno naravo in po licu mi spolzi prva solza. Spomnim se kratkega reka: Kar seješ, to žanješ. Zdaj vem, da je tista lepota, ki je nekoč obstajala umrla s poslednjim krikom. Porazil pa si jo sam in edino ti ... človek.

Izbira številka 2

Hodim. Hodim. Pa ne vem, ali kam prispem? Vse je zeleno, mamljivo in prelestno. Čutim vonj sprave, sreče in dobrote.

Misel o ljubezni je v mojem srcu, v mojih možganih in v vseh majhnih celicah mojega telesa. Diham jo, govorim jo, slišim jo. Cela sem in nikoli več ne bom razbita. Ne potrebujem več besed, ki bi opisale tisto, kar čutim sedaj, ko se sprehajam po naši zeleni domovini.

Stopili smo skupaj in odprli naša srca. Napolnili smo jih z veseljem, radostjo in strpnostjo. Vrata naših domov so odprta za trudne glave neznancev, prezeble noge bratov in lačna usta otrok. Živimo v sožitju z naravo in to ni le utopija. To je naš vsakdan. Radi ga imamo in cenimo ga. Ker je moj, tvoj, njegov, najin, vajin, njun, naš, vaš in njihov.

Konec

Sunkovito se prebudim. Sonce močno sveti skozi okno in me opominja, da je že poletje. Vem, imela sem velike sanje. Takšne o negotovosti. Takšne o izgubljenosti. A tudi takšne o lepoti, dobroti in strpnosti naše domovine. Tavalala sem v temi, a na koncu našla izvir svetlobe.

Tečem. Tečem v prihodnost.

Name pade prva dežna kaplja. Nimam dežnika. Kmalu začne padati dež. Jezna sem in mokra.

Še vedno tečem. Tečem v prihodnost.

Name pade dežna kaplja. Nimam dežnika. Kmalu začne padati toča. Jezna sem in mokra.

Tudi tokrat tečem. Tečem v prihodnost. Name pade dežna kaplja. Imam dežnik.

Kmalu začne rohneta nevihta. Vesela sem in mokra.

In nato se zjasni. Nisem več mokra. Nisem več jezna. Preprosto SEM. Sem eno s tabo, eno z naravo in eno z našo domovino – Evropo.

DREQ

Vladimir Plateis

Novinar matične časopisne hiše »Dnevne aktualne novice kontinentalne Evrope« (v nadaljevanju DANKE) je na sejmu Tehnologija 2016 v Berlinu imel čast preizkusiti najnovejši tehnološki dosežek podjetja Future t. i. časovni stroj. Naziv je literarnega porekla; izumitelji so ga poimenovali tehnološko — DREQ (v prostem prevodu: sistem za kvantno komunikacijo s prihodnostjo). Naprava omogoča vzpostavitev linije za komunikacijo z želeno osebo iz prihodnosti. Iznajditelji podajajo skope informacije o načinu delovanja naprave, pojasnjujejo pa, da gre za povsem nove tehnologije v rabi s klasičnimi, med drugim za nadgradnjo elektronike in biotehnologije na podlagi kvantne mehanike.

Ali temu današnjemu, sodobnemu, računalniško tehnološkemu načinu lahko rečemo spiritizem? Ne, saj aparatura naveže stik z živo osebo iz prihodnosti v nasprotju s spiritizmom — klicanjem duhov, znanih ljudi, osebnosti iz onostranstva. Obe metodi imata skupen le namen: pridobitev informacij.

Kaj je tisto v DREQ-u, kar zagotavlja stik s prihodnostjo? Hrana. Naj se sliši še tako nemogoče in izmišljeno, znanstveniki Future so ugotovili, da se ob razgradnji hrane v posebni kvantni komori sproščajo doslej neznani valovi, tok subatomskih delcev, zmožen premoščanja časovnih okvirjev.

Prototip naprave za komunikacijo s prihodnostjo je v bistvu visokozmogljiv računalnik, povezan z biotehnološko enoto, v kateri poteka razgradnja hrane. Z ustrezno tehnologijo in programsko opremo je moč opremiti doslej neznane delce — nosilce z informacijami, jih usmeriti v želeno prihodnost k željeni osebi ter omogočiti sprejem povratne informacije. Povedano enostavneje — pošiljamo vprašanja in prejemo odgovore. »Klicatelj« preko tipkovnice postavlja vprašanja, »klicana oseba« odgovarja preko zvočnika in ekrana (izpis odgovora, zaenkrat žal brez vizualnega kontakta). Morda dobimo pomislek, da je vse le potegavščina in nekdo odgovarja preko wi-fija ali je vgrajen sofisticiran program, vendar je DREQ doslej bil mnogokrat preverjen s strani neodvisnih inženirjev, tehnikov, strokovnjakov vseh strok, ki ugotavljajo, da sistem ne vsebuje nobenih komponent za brezžično ali kakršnokoli drugo obliko prikrite komunikacije, ne znotraj sistema ne izven, niti ne vsebuje programja za odgovore. Najmočnejši dokaz za pristnost naprave so sami odgovori iz prihodnosti, ki so doslej prepričali (in osupnili) vsakega izpraševalca.

Na sejmu je bil prvi model, prototip naprave, dolgoročna želja in namen izdelovalca pa je, da bo sčasoma DREQ prisoten v vsaki hiši, v kolikor si zanj ne bodo vlade prigrabile izključnih pravic.

Iz naše DANKE vam prinašamo DREQ-ovo sporočilo za Evropo v naslednjih letih. Novinar je »klical« samega sebe v leto 2050. Zaradi velikega interesa preizkusa naprave in cilja, da je to omogočeno čim več ljudem, je izdelovalec omejil časovno uporabo (15 minut novinarjem, »običajnim« obiskovalcem 10 minut). Podajamo celoten zapis tega pogovora.

Novinar DANKE Joža Kristanovski je sledil enostavnim navodilom in uspešno vzpostavil stiks prihodnostjo, kar mu je potrjeval izpis na ekranu. Z negotovostjo je zapisal prvi stavek. »Serbus Joža, si to ti?«

»Da; kdo pa ste vi?«

Prvo presenečenje. Dvojno. Nekako je dvomil v učinkovitost naprave, a moral bi vedeti, da na sejmu takšnega ranga sleparji nimajo vstopa. Kontakt je uspel! In drugo presenečenje – bodoči Joža se je naučil kulture in vljudnosti!

»Jaz sem ti! Še sem živ,« je olajšano zadihal in hvaležno dodal floskulo iz časov, ko je bil ministrant, »hvaljen bodi Kristus!«

Na drugi strani je bilo zaznati jezo v glasu:

»Hej, da te nisem več slišal, da omenjaš Kristusa, ti krivoverec! In kaj misliš s tem 'jaz sem ti' in da si živ?«

Vtis kulture in vljudnosti se je začel smoditi. Spraševalec se je mahoma zavedel, da oseba na drugi strani, v letu 2050, ne more vedeti, za kaj gre. Skušal mu je, torej sebi, dopovedati. »Poslušaj Joža, to sem jaz, pravzaprav ti, samo da te kličem iz leta 2016, iz preteklosti! Saj se spomniš leta 2016, v maju si se poročil s Katjo in preživela sta nepozaben mesec na Karibih ... Saj je nepozaben, mar ne?«

»Prosim, ne omenjaj mi te prasice, še danes plačujem dolgove za njo!« je odvrnil besen glas. Šok na tej strani, v sedanjosti. Joža je otrplo sedel za tipkovnico in buljil v izpisano na ekranu. Katja, sveža žena, pravzaprav prva (le leto nazaj je vztrajno zavračal kakršnekoli pomisleke o poroki nasploh), ki jo je spoznal na novoletni zabavi, mu je zmešala glavo do te mere, da sta se v maju poročila. V juniju sta odletela na medene tedne na Karibe, kjer mu je tič skoraj odpadel ... in sinoči mu ga je potegnila tako intenzivno, da se mu je s spermo izločil še ves alkohol (celo popoldne ga je lokal s kolegom, svežim očetom) in je postal trezen ... ona pa pijana obležala ... Joža, naš – sedanji Joža, je utemeljeno podvomil v pravilnost delovanja naprave. Res je, da se mnogo parov sčasoma razide in statistično je tudi njegov zakon podvržen predčasni prekinitvi (pravo prekinitve naredi samo bog), toda že sama misel, da bi ostal brez nje, Katje, svoje oboževane žene, ga je »trofila« in notranje zvila, da je od pritiska skrivoma prdnil. Tako je vsaj mislil, a ko se je ozrl naokrog je zaznal, da so bližnji prisotni začeli obračati glave. Filtra za zadnjične vonjave žal ni ... Hitro se je zbral, si glede Katje dopustil nervozno nevednost (v bistvu ni upal preveriti, kaj se bo zgodilo) in pisal naslednje vprašanje:

»Pustiva zdaj to, povej mi, kako se v vašem času živi?«

Skepsa na drugi strani:

»A ti mene zajebavaš? Kdo se zajebava z mano, Abdul, si to ti? Sem ti obljubil, da bom vrnil tvojih 5 milijonov sirskih lir do konca tega tedna, še 3 dni imam!«

Finančni problemi so pri Jožetu vedno puščali uničevalen metabolistični učinek. Vnovična presunjenost na tej strani, sočasen nastanek pritiska v spodnjem, zadnjem delu telesa in nenaden, zvočni preboj plinskega patrona. Strelec je zardel, bliskovito zapustil tipkovnico in ekran, še prej na hitro zapisal »se takoj vrnem, ne prekinjaj!« in skorajda poletel na stranišče. Ter se posral. V glavi mu je brenčalo, kot bi teroristi ugrabili avion in mu ga zabili v center za nadzorovanje fekalij, na školjki je sedel lep čas in iz zadnjice mu je vrelo in brbotalo, zbal se je, da bo prilezel ven avion ... Bledičen se je vrnil in zapisal:

»Oprosti za prekinitve, sam veš, kaj se mi, se nama zgodi ob doživetju šoka ... Hvala ti, da nisi prekinil ...«

»Zaenkrat ni bilo potrebe; telefoni so tako ali tako non-stop odprti.«

Hvala bogu, se je razveselil Joža, ki ni imel časa razmisliti, kaj pomeni imeti nenehno odprto linijo.

»Naj poskusim znova: da, res govoriš s samim seboj, vendar mlajšim seboj, iz leta 2016, tehnologija nam zdaj to omogoča; ti bom zaupal intimni podatek, za katerega vem, da ga nisi izdal nobenemu. Ko sem bil star 16 let, točneje v letu 2000, si v šoli na tuširanju po telovadbi sunil sošolki Jasni gate, na katere si naslednjih 14 dni vztrajno masturbiral. Sicer je bil telovadni švic na gatah nekoliko moteč, a duh njene mašine — pustiva auspuh — je vendarle vzdržal 2 tedna.«

»He, he, he,« se je zarežal glas z one strani, »to si prebral v moji avtobiografiji, izdani pred 3 leti!«

Mlajši Joža ni več vedel, kakšno osuplost še lahko doživi. Sram kraje intimnega perila (se je pojavil 3 tedne pozneje, ko je hlačke našla mama med stranmi Playboja in mu držala hude moralne ure) do današnjega dne ni popustil in sošolka Jasna tudi danes ne ve, kam so ji misteriozno izginile spodnje hlačke, enkrat v prihodnosti pa bo seznanil vso javnost?

»Kaj pa risanje pi ... vagin na vrata zbornice v osnovni šoli?« je Joža poskusil z naslednjim incidentom.

»Eh, eh,« je bilo slišati posmehljiv odgovor, na ekranu pa je tolkel izpis z velikimi črkami, »s tem sem se že takrat javno hvalil. In dobil ukor. To ni nobena skrivnost.«

Mater, saj res, to sem čisto pozabil! se je začudil Joža iz sedanjosti. Kak sem te to lahko pozabil? mu je narasel tlak in temperatura. Nič ... poskusimo še z eno »liturgično«.

»Nisi pozabil, da si bil ministrant v času osnovne šole?«

»To je bil res stran vržen čas, ampak kaj češ, če je mati vztrajala.«

»Se spomniš župnikove reakcije, ko si mu pred velikonočno nedeljsko mašo vtaknil v evangelij za ta dan, k besedilu o Kristusovem vstajenju, sliko velikega nabreknjenca?« »Nehaj no, o vsem tem sem pisal v svoji biografiji. Si ti kakšen moj oboževalec ali kaj bi sploh rad? Abdul, res nisi ti? Malo me čudi, da bi prebral mojo knjigo, kolikor vem, latinice ne obvladaš! In zakaj imam ekran črn? Zakaj se skrivaš?«

Joža iz sedanjosti je uvidel, da mu na drugi strani vztraja klasična napaka, nejevernost. Žal ni šlo za

spiritizem, kjer klicani duh takoj ve, za kaj gre in mu ni potrebno ničesar pojasnjevati ter je ustrežljiv z odgovori, v tem primeru je Jožetu v letu 2050 enostavno zazvonil telefon in klicani se je odzval. Ali, kot je pojasnil, ni imel možnosti, da se ne odzove. Kako naj tisti ve, verjame, da se pogovarja s samim seboj izpred 34 let? Povrhu je izdal avtobiografijo, kjer je očitno zapisal vse ekscese, ki se jih v tej starosti ne sramuje več in na prav te je Joža mlajši računal za potrditev lastne identitete. Zbal se je, da mu zmanjkuje časa, tegale namenjenega za komunikacijo in še bolj drugega, »osebnostnega«, kajti poznavajoč svoj značaj je vedel, da zajebancije nikoli ni prenašal in takšni razgovori so se kaj hitro končali. Če ga v naslednjem trenutku ne bo dobil, prepričal bodočega sebe, mu bo ta prekinil linijo in se lahko s prihodnostjo le še jebe. DREQ si bo prilastil naslednji preizkuševalec. Potrebno bo narediti nekaj radikalnega. Ozrl se je po mizi in zagledal škarje. V trenutku se je odločil; če je cena prihodnosti kruta, pa naj bo.

»Pazi zdaj,« je ledeno dejal — zapisal, »v naslednjem trenutku boš vedel, da govoriš s samim seboj, s seboj iz preteklosti!«

Pograbil je škarje.

»Poglej si desno roko!« je zatem mučno izdaval oz. natipkal.

Na drugi strani tišina. Čez nekaj trenutkov — »Aaaaaaa! Moj prst! Kaj se je zgodilo z mojim prstom??«

Sedanji Joža je hladno, pravzaprav okrnjeno tipkal s poskusom zmagoslavja domiselnosti: »Dejanja sedanjosti vplivajo na prihodnost. Pravkar sem si odrezal členek na mezincu desne roke.«

Kri je tekla po mizi, »s-s-s-s!« je izustil in si preostanek mezinca ovil s papirno brisačo.

Bolj smiselno bi bilo odrezati si prst na levi roki, a ker je igral kitaro, bi moral »prešaltati« na ustno harmoniko.

»Ti si fukjen!« se je zadril glas na drugi strani, na ekranu so besede bile poudarjene s krepkim tiskom. »Prekinil bom!«

»Ne delaj tega,« je hitel tipkati Joža 2016, »ker boš ostal še brez kurca!«

Tišina in mrk na ekranu. Joža 2050 se je očitno pobiral in sestavljal.

»Kak si?« je Joža spraševalec prekinil nastalo tišino.

»Kak bi pa ti bil, če bi nenadoma ugotovil, da ti fali celi prst?« je oni vendarle odgovoril, grožnja s kastracijo je bila prehuda.

»Celi prst?« se je začudil tale v Berlinu. »Odrezal sem si samo vrhnji členek!« ter se pogledal po krvavečem prstu. Odrezani del je ležal v košu in se bo najbrž kakšna mačka »poigrala« z njim. Da bi si ga dal ponovno pritišiti ni prišlo v poštev, Joža iz prihodnosti ne bi zaznal manjko prsta.

»He, he,« se je privoščljivo zarežal drugi Joža, »očitno nisi oz. ne boš šel pravočasno k zdravniku. Nikoli jih nisi maral, bolj si prisegel na šnops kakor na antibiotike.«

Spraševalec se je namrgodil. Pogovarjal se je s samim seboj in tu ni bilo laži. Spomnil se je zadnjega zobobola. Ličnico je imel otečeno, kot bi ga brcnil konj, trpel je hude bolečine, a k zobozdravniku ni šel. Pil je že drugi liter šnopsa in nazadnje so ga peljali na črpanje želodca in od tam na čeljustno kirurgijo.

»Čuj,« se je skušal zbrati sedanjik, »postavil ti bom nekaj vprašanj, na njih mi odgovori, pa sva končala. Očitno v dvojniku ne funkcioniram najbolje.«

»Misliš v pretekliku; vsa sranja, katera si naredil in jih boš še, čutim zdaj jaz!« je bilo slišati jezo v glasu in Joža mlajši je bil prepričan, da se starejša verzija gleda po pravkar izgubljenem prstu izpred 34 let. Že je nameraval zapisati naslednje vprašanje, a podzavest je satan in je znova ruknila in osvežila neprijetno informacijo o Katji.

»Pa tole s Katjo ... je res?« je plaho zapisal.

Ciničen glas je zavel iz slušalk:

»He he, nimaš pojma, kako sranje ti bo naredila ta baba! Če ne prej boš spoznal, ko ti bo rodila prvega poševnookca!«

»Kakega poševnookca?« je skoraj zavpil v letu 2016 in nervozno zapisal.

»Spomni se azijskega DJ-a s Karibov!« je prejel krut odgovor.

Pič ..., je zavlekel v sebi, ... ka ti mile materine ... V trenutku mu je bilo vse jasno, čeprav mu ni bilo jasno nič. Ampak sam sebi vendarle ne bi lagal! Trpko se je zamislil. Očitno ima Katja tam doli kukavičje gnezdo, a se je zajebala! Zdaj, vedoč, jo bo prisilil v abortus! in v ločitev! je zmagoslavno pomislil in se z grenkim nasmeškom zazrl preko mize, kjer je nedaleč stran zagledal promotorja Future, ki mu je z gesto nakazal, naj bo pozoren na čas, da se njegova uporaba DREQ-a počasi izteka, čas bo za naslednjega obiskovalca. Kaj je že mimo 15 minut? je zaprepaden pomislil in pogledal na stensko uro, ta mu je sporočala, da na srečo (ali nesrečo) ima še slabih 6 minut. Sekret je terjal svoj čas ...

»Čuj,« je s tresočimi devetimi prsti nadaljeval, »na tvojo radost ti sporočam, da mi je preostalo 6 minut. Podal si mi nekaj šokantnih fragmentov, zato raje pustiva najino, e-e moje življenje ... drugače si bom res od razočaranja odrezal kurca,« je pribil sarkastično.

»Raje ubij babo!« je prejel nasvet z druge strani. Stoično ga je preslišal.

»Zanima me, kako kaj živiš, kakšno je življenje v tvojem času?« je naposled postavil »primerno« vprašanje. »Kaj počnem jaz, torej ti? Si na istem naslovu? Kakšen avto voziš? Si ločen?«

»Te res zanima tvoje osebno življenje? Že glede Katje sem ti preveč povedal, poleg tega, odkar se le nekaj minut pogovarjam s teboj, sem ostal brez enega prsta, groziš mi s kastracijo in upravičeno se bojim, da bom po koncu tega pogovora prenehal eksistirati.«

Ob DREQ-u sedeč Joža se je vznejevoljil. K temu je pripomogel masakrirani prst, oddajajoč signale, da bi mu bila dobrodošla zdravniška oskrba, na kar bo — po informaciji iz bodočnosti — moral še kakšen dan, dva počakati. Če je Joža kaj sovražil, je to bilo pametovanje, pa čeprav samega sebe. A žal je v tem pametovanju bila čista resnica. Popustil je pod predlogom modrej šega.

»No, povej mi — kaj mi sploh lahko poveš?«

»Najbolje nič, mislim da je takšna Alahova volja.«

»Kaj mi vrinjaš Alaha? Niti v Kristusa nisem nikoli verjel, kaj šele v 700 let mlajšega Alaha!« je začela Jožetu iti na živce verska propaganda. »Ne mi reči, da sem postal vernik? ... Jebenti, glih si bom spet nekaj odrezal! ...«

Zaprepaden vzklik z druge strani:

»Nehaj! To je samo pretveza! Špijoni so povsod! Sem ti rekel, da je najbolje nič govoriti, povedati! «

»Vsaj pojasni mi, kaj se dogaja!«

»Odkar je islam skušal zavzeti Evropo, smo v lepem sranju! Najprej so nas, 'nevernike', skrajneži skušali iztrebiti z različnimi rušilnimi in samorazstreljevalnimi akcijami, a je po 20 letih zmanjkalo kandidatov za ekspresni odhod tam gor ali pa so enostavno sprevideli, da nima smisla, ker se bodo dejansko morali vsi razstreliti, 'mi' pa še ne bomo iztrebljeni. Zatem so prešli na subtilnejše prijeme ...«

»Počakaj,« ga je prekinil mlajši, »ali govoriš o verski vojni? In kdaj se je to začelo? Letos?« »Počasi,« je miril sam sebe, »to ni vojna v klasičnem smislu, gre za serijo diverzantskih akcij, ki so se vlekly leta. Točen začetek bi težko definiral, analitiki podajajo različna mnenja glede 'datuma začetka', komu je ta podatek sploh mar? V srednjem veku so nas skušali prepričati z ognjem in mečem, v prvi polovici 21. stoletja z živimi bombami, tokrat skušajo z novo taktiko, po moje zadnjimi vzdihljaji te norije. Tehnološko. Prisluskujejo telefone, vdirajo v računalnike in v račune ...«

»Si imel kakšen neprijeten pripetljaj?«

»He he,« se je znova sarkastično nasmihal starejši, »posredno. Dam ti dobronameren nasvet — nikar se ne spečaj s Halimo, ko jo boš srečal.«

»Halimo?« se je letos poročeni začudil. »Poleg Katje? Dobro poznaš mojo šovinistično usmeritev glede ras!«

»Ko boš zagledal njene zize in rit, boš pozabil na vse rase, čeprav bo njena fizionomija kričala po bližnjem Orientu!«

Joža je težko zadihal. V duhu se je videl – spoznal je prsato, ritasto orientalko, ta mu je za eno noč

sfragmentirala primarno glavo, da ni bil sposoben trezno misliti, in sočasno sekundarni navila faktor trdote, da bi z njo lahko vrtal tunele ... Ko je z drugo zgolj očistil tunel, se je prva defragmentirala ... Potem je neslavno odšel, pobegnil, za njim pa na juriš njenih 6 bratov, opasnih z dinamitom in TNT-jem, atejom s strojnico, mammo s kuhinjskimi noži in babico na vozičku, opremljenim z minometom.

»Dobro, dobro,« je požrl slino, »si bom naredil zapisek: prvič, skenslaj Katjo — še danes; drugič, ogibaj se vseh Halim. Še kaj?«

»Da, ne boš verjel, saj tudi jaz ne; ugotovili so, znova, da je Zemlja ravna plošča.«

»Kaj?« je poskočil Joža na levi strani časovne linije. »Kako je to mogoče? Kaj se je zgodilo z dokazi za kroglo?!« Začutil je, da mu je pulz drastično narasel.

»Jaz se v to ne spuščam, odkar sem se srečal z modelom holografskega vesolja, mi je vseeno, ali je Zemlja krogla, plošča, ali piramida. Nima veze.«

Joža iz sedanjosti je še kar mlel ravno ploščo in je preslišal svoje zadnje filozofsko prepričanje.

»Ne mi reči, da so ugotovili tudi to, da se ploščata Zemlja nahaja na hrbtu slonov?« se je spomnil starih indijskih teorij o Zemlji.

Smeh z druge strani. »Ne, se pa nahaja na riti blondinke. Čisto zares.«

»Kak ...« je zagrgal Joža spraševalec in pogled se mu je zameglil.

»Matematika, stari moj,« je nadaljevala njegova 34 let starejša verzija. »V zadnjih 30 letih smo imeli več genijev, ki so — eni matematično dokazali, da bog ne obstaja, drugi so z matematiko dokazali nasprotno. In to s pravo matematiko, ne tisto, podobno Pascalovi. Neodvisno se je našel nov um, trdeč, da je z matematiko moč dokazati vse, in je dokazal, da Zemlja, ravna plošča, sloni na riti Marilyn Monroe.«

Joža iz sedanjosti je komajda dihal, oni drugi se je zmagoslavno režal pri sebi. Vse povedano je bilo res, vendar se starejši s sprejetjem holografskega vesolja za nič več ni sekiral — do zdaj, s srečanjem samega sebe.

»Adijo, mene bo kap!« je težko zavzdihnil Joža, današnji Joža; na drugi strani groza:

»Ne pusti se! Kašljaj! Če čutiš, da ti srce popušča, kašljaj, tako ga boš ponovno pognal v tek!« se je sam panično drl 34 let pozneje. Seveda je to s srcem bila zgolj prisposodba, toda oni, kasnejši Joža tega ni mogel vedeti, še posebej po neljubi izkušnji s prstom.

»Raje mi povej kaj veselega, dovolj mi je temačne prihodnosti ...« je naposled predlagal. »Ravno včeraj, na Janšev državni praznik, sem bil po daljšem času v kinu, kjer sem si ogledal zadnji, 37. del franšize 'Fast and Furious', part 16.«

Sedanjik je bil katapultiran v nove dimenzije presunjenosti:

»Čakaj, čakaj — Janšev državni praznik??«

»Ja, nisi vedel?« se je ponorčeval iz samega sebe. »Oh, oprost, v tvojem času je še živ ... Skratka, ko je nekaj let nazaj umrl, je država za njegove izredne zasluge proglasila mesec in dan njegove smrti za državni praznik. Hkrati smo imeli 3-dnevno žalovanje.« Joža spraševalec je že piskal ob dihanju, čeprav ni bil astmatik.

»Ampak — vse politične afere, teh ni bilo malo; se je mar na politični sceni držal do smrti?« »Točno; afer je v minulih letih bilo še več, mnoge so bile podtaknjene, večino jih je razkrinkal, kot je razkrinkal strice iz ozadja; mimogrede, Kučan ni bil stric, temveč deda ... in nekaj mesecev nazaj so dokončali njegov mavzolej.«

Upanje na tej strani: »Kučanov?«

Bridko rezilo resnice: »Butl, Janšev! Njega so balzamirali, še prej — ko je bil živ — pa shranili 10 kolonij (deset za vsak slučaj) njegovih celic, da ga lahko po potrebi klonirajo.«

Če bi Joža bil epileptik, bi se zdaj penil in valjal po tleh.

»Temu ti praviš radostna novica?«

Starejša verzija je slavila:

»Sam si me napeljal na to! Želel sem ti prikazati nove dosežke filmske industrije ...«

Joža mlajši je molče čakal.

»Elektroniki se je zmešalo. Naj pojasnim — razvoj elektronike in računalništva je presegel vse meje in pričakovanja. In če to povežeš z razvojem ezoterike, dobiš nemogoče dimenzije.« »No, vedno so zame govorili, da sem flikjen,« je komentiral poslušalec Joža, »in ugotavljam, da se niso motili ...« je grenko pribil na svoje nerazumljive besede iz prihodnosti. A starejši so pametnejši:

»Najprej: spiritizem v navezi z računalništvom je omogočil plodno sodelovanje s preminulimi. Tolkien piše že tretje nadaljevanje Gospodarja prstanov.«

Jožo je cuknilo. Kot zaveden Slovenec je takoj ustrelil:

»Kaj pa Cankar? In Prešeren? Njiju ni nihče 'kontaktiral'?«

»So, so, toda ... Cankar tudi v onostranstvu doživlja travme z materjo in smo od njega prejeli črtice 'Materine solze' in 'Skorjica kruha'. Prešeren pa je dal pojasnilo, da ne piše več poezije, ampak pornografijo.«

Epileptični napad bi res bil dobrodošel, ker Joža ni bil več prepričan, da je niti buden niti priseben, ali sanja, se mu blede ... Nazadnje je bil v podobni situaciji, ko je »obdeloval« neko nenasitnico (še pred Katjo, da se razume!). Tej ni in ni bilo dovolj in je izčrpal vse položaje (pred tem mu je ona izčrpala vso seme), vse ga je bolelo in zbal se je, da ga bo izdal križ od silnega nabijanja; vmes je v enem krajšem premoru celo zaspal in je zatem seksual kot nekak mesečnik, ni se več prav zavedal, kaj se dogaja, je on na njej ali ona na njem, za kaj sploh gre, joj, maaaaaa.

»Svojevrsten preobrat je nastal v filmski industriji,« ga je predramil lasten glas iz bodočnosti. »Animacija človeka je postala popolna že pred leti. Na ekranu že dolgo ne moreš več ločiti, ali gledaš živega ali animiranega igralca. Preminuli igralci so oživeli in snemajo filme. Nedavno sem gledal nadaljevanje westerna 'Fort Apache' z Johnom Wayneom in Henryjem Fonda, izvirnik posnet leta 1948. Najbrž se spomniš, saj si ga neštetokrat gledal, da je Fonda bil v filmu ubit, vendar se je v nadaljevanju — posnetem ob stoletnici 'prvega' dela — izkazalo, da le ni umrl. In seveda, oba igralca sta enaka kot v filmu iz '48 leta.«

Oh moj bog, je pomislil Joža sedanjik, potemtakem imajo španske nadaljevanke po 10.000 delov in se bodo vlekle 300 let!

Spraševalec je topo sedel. Na mizi je nastajal krvav madež, papirna brisača se je zdavnaj prepojila s krvjo. Tedaj je opazil, da mu predstavnik Future ponovno kaže na steno, točneje na uro, teče mu zadnja minuta. Čas bo za naslednjega kandidata, da dobi v roke DREQ.

»Stari,« je nerad zapisal, »moral se bom posloviti, čas se mi izteka. Mi daš zadnji nasvet, res pameten, uporaben, na kaj naj pazim v naslednjih letih — hvala ti za Halimo in Katjo — ali kaj podobnega?«

Kratek premor na drugi strani. Joža starejši je pel hvalnice konstruktorju holografskega vesolja, s priporočilom, da ga mlajša inačica nikoli več ne pokliče, kar si bo zagotovil — še danes — z menjavo telefonske številke, menjavo naslova in nasploh osebnim preimenovanjem. Ne bo več Joža, vedno si je želel biti — Franc.

»Halo, se slišiva?« je mlajši postajal nestrpen.

»Ja, ja,« je odgovoril bodoči Franc, ki se iz vzhičenosti ni spomnil nobenega nasveta, »mogoče še kaj o Katji. Glede izvora mojega, najinega sina se je izgovarjala na telegonijo ...« Joža, ki bo čez 34 let nevede postal Franc, je ob omembi tujke pozabil, da se mu čas izteka, in je bleknil:

»Kaj si rekel? Tele — gonijo? Je to veterinarski izraz?« pri čemer je imel v mislih dobesedni pomen. Joža starejši je ob tej neumestni pripombi samega sebe dokončno uvidel, kar je numerološko že dolgo vedel, da je najbrž ime — v navezi z datumom rojstva — krivo, da je včasih imel takšne »bisere«. Hvala bogu, da se mu čas izteka, da se bo lahko čimprej preobrazil v Franca!

Kaj naj še pove svoji mlajši, butasti inačici v tej zadnji minuti? Sam sebi je hotel prihraniti težave, zato je nadaljeval, kot je sam predlagal pravkar, pred mnogimi leti:

»Bodi previden v letu '24,« je začel počasi in previdno, skoraj zarotniško, »ko ti bo ...« in v sedanjosti so sledili trije beep — beep — beep zvočni signali ter obvestilo na ekranu, da se je čas iztek. Kaj? je bodoči Franc polglasno zaklel v sebi in ponovil besede, ki dandanes še veljajo za nespodobne in so vendarle zapisane na 4. strani tega poročila, ter z desnico tresnil po mizi, da se mu je prikazal Magellanov oblak, saj mu je mezinec

poslal signal bolečine in je kri brizgnila po tleh. Omenil je še moški spolni organ in »... pa taka bodočnost!« ter s krvavo sledjo zapustil paviljon s pogledom v prihodnost.

Meja

Martina Podričnik

Naveličana sem bila norenja v službi, kjer menda z delom vedno zamujam, čeravno niti malicati ne utegnem. Naveličala sem se sodelavk, ki nenehno razpredajo o zame nepomembnih rečeh. Naveličana sem tistih redkih moških v svojem kolektivu, ki so nenehno čemerni ali pa pretirano osladni z zgolj seksualnimi namigi, naveličana moža, ki izgleda, da je tak čas, nenehno odhaja od doma, ker potrebuje odklop ... Naveličana življenja sem se podala *domov*. Na mojo rodno domačijo. Nesrečen otrok se požene v mamino naročje. Moje ni več, toda dom, dom pa še imam. S tam živečimi sorodniki, predvsem pa s tisočeri spomini ...

Čudovit mir me je objel, ko smo, sedeč pod staro jablano, malicali in klepetali. Kako dolgo že nisem tega doživela!

Vsa družina se je zbrala ob mizi. Jedli smo in se pogovarjali. Nekaj časa umirjeno, na trenutke pa tudi glasneje, kajti vsi o vsem pač ne moremo imeti enakega mnjenja. Pes je ležal nedaleč stran in narejeno tiščal glavo k tlom, v resnici pa najbrž čakal, da bo do njegovega gobca le pripotoval kak priboljšek. Pomislila sem, da so si najbrž moji gostitelji danes pač privoščili malo več časa za druženje. Toda nadaljno načrtovanje delovnika mi je povedalo, da temu ni tako in da so druženja ob jedi v določeni meri še vedno ohranili.

Vprašala sem, če lahko na kak način pomagam, pa so rekli, da lahko, lahko pa uživam tudi po svoje.

Izbrala sem slednje in se odločila za obisk gozda. Ta me je z bogastvom barv, vonjev in glasov vedno pomirjal.

Čudno, sem pomislila, tudi v mestu je vse polno barv, vonjev in glasov, pa me utrujajo. Preskočila sem filozofska razglabljanja o tem in raje povabila hčer, naj me pospremi.

Mestno dete, nekoliko izgubljeno v krajih, kjer sem jaz doma, se mi je nekoliko okorno pridružilo. Tudi pes je ponižno capljal za nama, ko pa naju je zajela temina drevja, se je kar nekam izgubil. Naenkrat pa sta se pojavila za nama tudi domača otroka.

»Prinesla sva košare, da bomo lahko nabrali gobe,« sta vsa smejoča priskakljala. Večji mi je porinil košaro v roke, s prazno ročico pa ujel Mojčino roko in jo povedel v drugo smer. Mlajši se jima je pridružil z druge strani.

Ko so zavili po svoje, sem se, za hip nekoliko prazna, ozrla po krošnjah dreves in zadihala zrak, ki me je kar nekako spremenil. Pomladil me je za vsaj tri desetletja, da so me noge kar same ponesle na mesta, kjer sem nekoč gobarila. Na novo urezana cesta me je nekoliko zmedla, toda že prvi koraki na drugi strani so mi osvežili spomin.

»Mama, mama, pridi pogledat!« me je poklicala Mojca.

»Ja, pridem. Malo počakaj,« sem nestrpno odgovorila, kajti ravno takrat sem naletela na rumeno polje lisičk.

»No, pa mi samo povej. Kaj pomeni ta kamen?« je hotela izvedeti. »A kamen? Kakšen pa je?« sem nezavzeto povprašala.

»Pol metra visok. Lepo obdelan. In nekaj piše na njem,« mi je kriče razlagala.

»Aja, to je mejni kamen,« ji je povedal Jurij, starejši otrok, jaz pa sem jemala v roke drugo za drugo lisičke. Vsako posebej sem s prsti očistila in jo spoštljivo položila v košaro. »Ali naj pobrem tudi te, majhne?« sem se odločala.

Hči pa mi spet ni dala miru.

»Kakšen mejni kamen. Ali še vedno obstajajo taki mejniki, kot jih je opisoval Aškerc?« »Ja, še vedno,« sem bila kratka.

»Pa ja, kar pobrala jih bom,« sem si rekla, »saj menda gobe, ko jih enkrat uzre človeško oko, ne rastejo več. V juhi ali golažu pa bodo prav prijetne – lepe in dobre.« Sklonila sem se in hitela s pobiranjem rumenih drobižkov.

»Hej, mama, a si še tam?« sem začutila skrb v hčerinem vprašanju in se zavedla, da sem preslišala njeno govorjenje.

»Ja, sem. Kaj si prej rekla?« sem se, prizemljena, pozanimala. »Pridi sem, poglej in mi razloži,« je vztrajala hči.

Preden sem zapustila nabirališče, sem se še enkrat prepričala, če nisem kake gobe prezrla, nato pa le zakoračila v smer, od koder sem slišala prihajati znane glasove.

»Končno,« je zadovoljno, najstniško nestrpno, zavzdihnila hči, ko me je vendarle ugledala.

Najprej sem ugotovila, da je njena košara še skoraj prazna, iz moje pa se že na daleč vidijo živo rumene gobe in privoščljivost mi je na obraz začrtala rahel nasmešek. Toda Mojca ga ni zaznala, kajti njene misli je v celoti prevzel kamen.

»To je mejni kamen,« sem ji razložila.

»To mi je povedal že Jurij,« je bila nezadovoljna z odgovorom moja hči. »Kdo ga je zasadil in čigavo mejo označuje?« je bila dosledna v poizvedovanju.

»To je državna meja med Slovenijo in Avstrijo. Ali, če sem natančna, je ta kamen ločeval Avstrijo in Jugoslavijo,« sem trudno zavzdihnila.

»Mama, a se ti ne zdi, da živimo v EU? Od kod pa ti še vedno vlačiš meje?«

»Ali se v šoli ne učite več, kje meji Slovenija na sosednje države?« sem odgovorila malce porogljivo. »Ali nisi slišala, da ima naša država štiri sosede? Ali se ti ne zdi, da morajo torej biti nekatere določene tudi meje?« sem postajala neprijazna.

Hči je začutila nejevoljo v mojih besedah, zato je previdno, nekoliko bolj strpno, vprašala: »A si ti še vedno jezna na mejo? Zakaj? Saj je res tako, kot praviš: nekatere mora biti konec nečesa, da se lahko začne nekaj novega. Torej je razumljivo, da je do te točke Slovenija, naprej pa Avstrija. Zakaj se torej jeziš? Imaš morda apetite po ozemlju? Potem ne smeš bentiti tu, ampak se moraš povzpeti do poslanskih klopi,« me je pričela zbadati in me nagajivo cukati za rokav, kot bi me hotela zbuditi. Nato je prislonila košaro ob smreko, da se ne bi pokotalila po bregu, gobe pa bi se porazgubile med listjem in borovničevjem.

»Mmm, borovnice ...« je zamrmrala, se sklonila k tlom in utrgala jagodo. Jaz pa sem skoraj planila po njih! Hlastno sem pričela trgati zapoznele plodove, ki jih svakinja ni pobrala ter si jih začela požrešno tlačiti v usta. Ko sem se nekoliko pomirila, sem se zazrla v modrikaste, od borovnic pobarvane roke in dvignila pogled k otrokom. Vsi so počasi nabirali in jedli. Zagledala sem se v svojo hčer. Skrbno je utrgala nekaj plodov, jih natančno preverila, odstranila z njih kratke peclje in borne liste, nato pa eno samo jagodo ponesla v usta, kjer jo je dolgo žvečila, pogoltnila, nato iz dlani s tremi prsti vzela drugo, jo počasi nesla v usta, tam pa spet mlela, kot da melje kos kruha, ne pa eno samo borovničko.

Tako je treba jesti, šele potem naše brbončice zaznajo popoln okus jedi, ne pa goltati, tako kot to počnem jaz, sem se na hitro okarala, nato pa misli spet posvetila Mojci. Videti je bilo, da mirno žveči, toda ta njen mir je bil najbrž le navidezen, kajti gotovo nestrpno čaka, kaj bom povedala o meji, sem predvidevala.

Povabila sem jo, naj sede. Sama sem si poiskala košček ravnine med grmi borovnic, si odvezala jopico, zavezano okrog pasu, previdno razgrnila borovničevje, jopico položila na tla in sedla nanjo.

»Sedim lahko doma, a ne, fanta,« je pomežiknila otrokoma, ki sta se odločila nesti gobe domov, da bo lahko mama skuhala kosilo.

Njen odgovor me je nekoliko vznejevoljil, vendar tega nisem povedala. Napotila se je proti boru, ki ga je obdajal lep borovničev grm ter ponovno pričela z nabiranjem in zobjanjem borovnic.

Tudi mene so mikale, toda odločno sem si rekla »ne«! Dovolj sem jih pojedla za en obrok. Zakaj bi se po nepotrebnem naširala, četudi so zdrave? Saj mora človek tudi sebi postaviti neke meje!

Spomin mi je poletel v otroška leta, ko sva si z bratom služila z borovnicami šolske potrebščine. Kako sva morala biti pridna! Toda nabiranje sploh ni bilo najhujše, čeprav sva svoja mlada telesca sklanjala nad nizko podrast skoraj ves dan. In jaz med nabiranjem sploh nisem jedla borovnic! Kajti zdele so se mi kot »hudičev sad«, bi rekla danes, ker ko si jih začel jesti, nisi mogel nehati. In če bi vse nabrano skrila v želodec, bi ostajala

košara prazna. Z bratom pa sva kar nekako tekmovala, kdo jih bo nabral več, čeprav je on vedno krepko prednjačil.

Nabirala sva kakih štirinajst dni. Vsak delovni dan! Skrbno sva prečesala ves naš gozd in bila vesela, da sva živela ob meji, kamor tujci brez posebne dovolilnice niso smeli. Tako smo imeli vse sadove narave samo zase! Če pa je bila slaba borovničeva letina, sva poželjivo gledala tja čez mejo v Avstrijo, kjer so gozd sekali »na frato« in na teh fratah jih je bilo vsako leto posebej veliko. Toda meja nama je preprečevala, da bi smela do njih!

Spominjanje me je poleglo med borovničevje in zazrla sem se v počasi se sprehajajoče oblake na nebu.

Življenje ob meji je bilo težko! Nekoč, sicer le en mesec, je bila hiša naše domačije v Avstriji, hlev pa v Jugoslaviji. Kasneje smo ostali le v obmejnem pasu, ki je terjal dovolilnice in je bil zelo neprijazen. Trudili smo se, da smo bili v dobrih odnosih z vojaki v karavli, kajti oni so odločali o vsem, tudi o tem, kdo sme k nam na obisk. V veri, da nas varujejo, so nas omejevali. Spomnim se neizmerne žalosti moje babice, ko se je morala zagovarjati, ker je med grabljenjem sena klepetala s sosedo, Avstrijko, s sosednjega travnika, ki je bil na žalost že v Avstriji! Tudi člane moje družine so preverjali, ko smo šli obirat češnje. Dobra stran omejenega gibanja pa je bilo, da so vse borovnice in gobe rastle v gozdu prav za nas!

Ko mi je spomin zdrsnil v čas, ko je gorel bližnji mejni prehod in ko so v boju za osamosvojitve Slovenije streljali z vojašnice, me je, kot takrat, stisnilo v prsih. Kako si upajo, sem se jezila takrat, saj smo jim vendar ves čas služili. Zakaj nam ne pustijo živeti po svoje, sem se spraševala.

Pa smo se le osamosvojili.

Izbrisali meje Evrope. Kako sem bila srečna!

In še vedno sem, ko lahko nemoteno potujem, obiskujem meni drage ljudi, ki živijo izven Slovenije, nakupujem ...

»Mama,« me je predramila Mojca, »misliš, da bi Jurij in Marko lahko hodila v šolo tudi v Avstrijo, če bi tako želela?«

»Ne vem,« sem odgovorila in se omotična dvignila ter poskušala vstati.

V tistem naju je zmotil moj brat. Prišel je nizdol po potoku, ki je bil marsikje hkrati meja med državama. S škornji je previdno stopal po kamnih, kajti na rami je nosil koso. »No, pa sem vaju le našel! Zdaj pa pojditaj z menoj,« naju je povabil.

»Kam pa?« me je radovedno prehitela Mojca? »Po poteh beguncev,« ji je mirno odgovoril.

Saj res, ubežniki. Še pomislila nisem nanje. Toda meja ostane meja. Za običajne, »poštene« ljudi pomeni kaj drugega kot za one, ki živijo svobodneje.

Že od zdavnaj vem, da so se vse politične krize najprej odrazile pri nas, na meji, odmaknjena od tega sveta pa sem kar pozabila na to. Toda begunska kriza ji je spet začrtala nov obraz. Sledi avtomobilskih koles v rosnih jutrih, ki so se prelevile v človeške korake, so kazale, da se je ponoči v gozdu ob meji nekaj dogajalo, nama je razlagal.

»No, kam bomo šli?« je spet želela izvedeti Mojca.

»K sosedu na pir,« se je nasmehnil Miha.

»Kam? V Avstrijo?« sem presenečena vprašala.

»Ja, seveda. Saj drugih sosedov tu vendar ni,« mi je odgovoril.

Čeprav piva nimam rada, sem z veseljem sprejela povabilo, kajti pri avstrijskem sosedu še nikoli nisem bila.

Brat je odložil koso v bližnji rob, Mojca pa je košaro z nekaj gobami skrila v grmovje ob potoku. Jaz sem si ogrnila jopico čez rame, Mojca pa je svojo zavezala okrog pasu. In smo šli. Miha nama je sproti razlagal, do kod je naše in kje sosedovo, kje se Slovenija spoji z Avstrijo. Ob poti sem videla še preslico, ki sem jo morala nabrati, kajti tako neokrnjene narave ni v izobilju. Že po nekaj minutah smo prispeli k sosedu. »Kako je blizu,« sem se začudila.

Prav takrat je okrog hiše prišel gospodar. Miha nas je predstavil. »Kaj se vidva ne poznata,« se je začudila

Mojca, ko je videla, da se s sodedom radovedno opazujeva.

»Ne, še nikoli se nisva videla,« je zatrdil sosed. »Zakaj ne?« je bila radovedna.

»Zaradi meje,« sem se nasmehnila. Res je bilo že smešno, kolikokrat sem samo ta dan omenila mejo! Toda v moji mladosti je imela zelo pomembno vlogo!

»Poznamo se samo 'ta stari',« je rekel sosed. »Z mladino se pa nismo srečevali.«

Radovedni hčerki sem na kratko razložila, da je bila meja trdno varovana, z naše strani celo zastražena, ker smo se iz ne vem katerega razloga bali morebitnega sovražnika, zato se s sosedi nismo družili in se tudi ne poznamo. Če smo šli čez mejo, smo hodili po glavni cesti, se ustavljali le v večjih krajih, opravili najnujnejše in se vrnili po isti poti, torej z uradnimi dokumenti čez uradni mejni prehod. Kar tako čez gozd, kot smo šli tokrat, se nekoč ni smelo.

»Ta naš današnji potep je luksuz brez primere!« sem navdušena ugotovila. Brat in sosed sta mi prikimala, kajti tudi oni se poredko srečujejo. Tokratno izjemo je brat Miha priredil nama na čast!

Potem o meji nismo več govorili, ampak sta se moška pogovarjala o gospodarjenju, midve pa sva šli z gospodinjo, ki je s kozarci in pijačo prišla iz hiše, do ograje, kjer se je pasla drobnica. Mojco so zelo navdušili mladi kozlički s svojimi vragolijami, še posebej pa so jo prevzeli jagenjčki, povsem krotki in zelo ljubki. Sosea Hana jim je zato, da jih je Mojca lahko pobožala, privoščila tudi priboljšek. Sprehodile smo se še mimo lepo urejenega kmečkega vrta in nato sedle v gosto lipovo senco.

Nazaj grede nama je Miha opisoval razlike, ki so v času ostre meje nastale med dvema narodoma in jih on kot 'človek na meji' občuti, medtem ko jih drugi še opazijo ne.

Mojca je na glas razmišljala o tem, kako bo sošolcem opisala dogodke preživetega dne in kako se je ob prečkanju potoka še veselo pognala čez bližnji mejni kamen.

»Krasen novi svet!« je navdušena zaklicala.

Midva z bratom pa sva ostala zadržana. Oba sva otroka meje. Ko slišim vsa besedičenja, ki jih uporabljajo strokovnjaki pri posredovanju življenjskih nauk, ko razlagajo, kako je potrebno *postaviti meje* pri tem in onem, tu in tam, sem v svoji notranjosti kar malo jezna. Kajti meje nas res spremljajo povsod. Tako smo si načrtali življenje. Toda teh mej je preveč. Še posebej tistih v naših glavah!

Smo že tam, mama?

Robert Pogorevc

Naš čoln je kraljeva ladja, ki se ziblje na morskih valovih.
Ne vem, zakaj se mama ne smeje, ko tako lepo zdrvimo po valu navzdol
in so možje na kljunu ladje-čolna mokri.
In sonce nad nami in galebi in ...
Vsi imamo oranžne debele, debele brezrokavnike.
Tako topli so in napihnjeni,
da se lahko z bratom zaletavava eden v drugega
in naju odbije.
Sva kot dve žogi.
... v grozečem morju pa prestrašeni neplavalci ...

Pogrešam žogo. Svojo, rumeno,
ki sem jo pustil sosedu v Ramali.
Pazil bo nanjo,
dokler se ne vrnem.
Vrnem na naše igrišče,
ki se je vsak dan večalo.
Vedno nove luknje v zemlji,
v katerih smo zidali
in imeli peskovnike.
Zemlja je bila še topla,
malo črna, a fino zmleta.
Kosi železa pa tako pripravni za vožnjo.
Pravi avtomobilčki.
... blizu pa ruševine mesta in deček na cevi tanka ...

Našo gugalnico je
nadomestila takšna
luknja neko jutro,
in smo jo uporabljali za tobogan.
Usedeš se na vrata avtomobila in,
najbolje v paru, zdrviš navzdol.
Ko smo se vozili na raketi,
ki je bila še posebej hitra,
so sosedje bežali.

Nato pa so se po našo najhitrejšo raketo
pripeljali z džipom,
ki je privršal kot trop konj v prahu,
in so jo odnesli. Škoda.
... še bliže vojaki, raketni izstrelek, množica zbeganih ljudi ...

Doma smo v šotoru. Mesece. Dneve.
Ne vem. Malo me srbi koža,
a sem navdušen, ker mi mama ne teži,
naj se umijem zvečer. Vode je le za pitje.
... mama mukoma tovari pitno vodo ...

Ograja je super.
Ker nam žoga pri nogometu ne pobegne.
Le žog nam je zmanjkalo.
Na ograji se razrežejo.
In z druge strani nam jih nočejo vrniti.
Iger nam kljub vsemu ne zmanjka.
...a tako radi bi naprej, naprej iz te ograjenosti...

Še nikoli se nisem peljal z vlakom.
Sedaj pa na njem celo spim.
Videl sem že veliko mest.
Nekatera večkrat.
...na železniških postajali obupna gneča beguncev...

Iz telovadnice me je mama vedno na silo zvelkla domov.
Sedaj pa v njej stanujeva skupaj.
Večkrat jo sprašujem: »Smo že tam ... v Evropi ... mama?«
... zelo žalostna si briše solze in molči ...

Oče je bil v domačem mestu
nenehno v službi. Tu pa je
nenehno z menoj — »doma«.
... včasih obupan odpira prazno denarnico
in čaka v vrsti za hrano ...

Zelo rad se gugam.

... visoko v zraku je svet drugačen ...

S škratom v Bistriškem vintgarju

Pavlina Pogorevc

Pritegne me sporočilo na spletu:

»Tu škrat Mali Mikek ... Domin, ponujam ti zgodbo o večstoletni jelki in kamnolomu ... izbral sem te za potovanje, ker izžarevaš posebno dobroto ... čakam pri vhodu v Bistriški vintgar ... ob sedmi uri ... zjutraj ... odpiram pot v preteklost ...«

Ob dogovorjeni uri čakam ob turistični tabli in se oziram naokoli. 'Tišina mi napoveduje zgodbe o bivanju in trajanju'. Zazrem se v visokorasla drevesa: ujamem šepet 'o minevanju in porajanju' življenja v gozdu.

Navzgor, po prvem vzponu koreninčaste poti, se sprehaja moj radovedni pogled. Še vedno nikogar!

Šele ko zaslišim droben glas v bližini, se ozrem k nogam. Ne morem verjeti svojim očem. Škrat! Majhen, starikav škrat se mi predstavi kot Mali Mikek. Povabi me v kraljestvo vintgarja.

»Si mi res obljubil pot v preteklost? Zgodovina me res močno zanima!« sem nestrpen.

»Upam, da si že bil kdaj tukaj, v znanem vintgarju na Pohorju!«

»Bil, bil! A kdaj? Tega se skoraj več ne spomnim. Ne bi bilo pa slabo spet uzreti majhne jase in klopco, na kateri smo si odpočili, in tolmune v potoku Bistrica.«

Kmalu se znajdeva v objemu šumenja potoka in dreves. Škrat mali Mikek nekaj zmajuje z glavo, ko se zazre v moje športne copate. Seveda, moral bi obuti visoke planinske čevlje!

»Najbrž si pozabil na skoraj vedno vlažne, zato pa spolzke skale in korenine!« je pokroviteljski škrat.

Previdno stopam, iščem odtise različnih stopal in zvesto sledim vodiču – škratu.

Sipki prod na obrežju in slapičja vseeno ne uideta mojim očem.

Iz zagledanosti v potok me predrami škratovo vprašanje:

»Kaj pa rimski kamnolom? Ti je kaj poznan?«

»Kako da ne? Ta je še do danes zelo popularen!«

»Seveda! Seveda!«

»In še hranimo fotografijo nekakšne izklesane ribe pred kamnolomom. Pred leti sem med počitnicami v zahvalo prinesel svoji babici droben bel marmor; iz potoka sem ga pobral!«

»Saj, saj! Kaj vse so odnašali iz potoka in kamnoloma!« se zamisli škrat.

»Kaj pa čez dvesto let stara bela jelka, čez štirideset metrov visoka? Si jo morda videl?«

»Misliš na Maroltovo jelko? ... Videl je žal nisem, a slišal sem, da so ji strele odlomile vse tri vrhove ... Ne boš verjel! Gozdarji so jo poskušali zavarovati z aluminijem. A zdaj je konec z njo. Danes je jelka mrtva!«

»Nikar mi ne govori več o njej, o mojem domu! Pred več kot sto leti sem zbežal pred povodnim možem Jezernikom. Kot moji predniki! Zdaj vem, da je zaradi mene žalostno končala ...«

Pobožam ga, tako majhnega in izgubljenega ...

»A dovolj o tem! Rad bi ti razkril resnico o beli jelki in kamnolomu ...! A le, če si pripravljen na razburljiva potovanja v preteklost?!«

»Saj, prav na to komaj čakam!« sem nestrpen.

Takrat šele zagledam v škratovi desnici daljinca. Odločno pritisne nanj in ... oba se znajdeva na levem bregu divje Bistrice, v bližini kamnoloma. Z začudenjem si ogledujem množico rimskih sužnjev – gradbincev – v spremstvu velikih vojščakov, s perjanicami na glavah ... Kot da zapuščajo kamnolom? Je zmanjkalo skladov, iz katerih so lomili velike kose belega mastnega marmorja za svoje nagrobnike in spomenike, za kipe in vile?! ...

Rad bi še kaj izvedel o vojščakih in sužnjih, a me za rokav anoraka povleče škrat Mikek in mi kaže na

škrate, nove lastnike kamnoloma in hiti pojasnjevati:

»Ah! Zaradi lesa so se sporekli s povodnim možem Jezernikom in se spustili po potoku Bistrici navzdol. Saj si lahko predstavljaš, na kaj so pomislili, ko so zagledali vhod v zapuščeno votlino in prekrasne bele kamne! V trenutku so se videli v svojih novih belih dvorih v marmorju.

... V tistih dneh teče Bistrica bolj bela ... škratje gladijo in zidajo svoje sobane. Tako bleščeče so, da ne luči in ne lune ponoči ne potrebujejo, ko lovijo postrvi v tolmunih. Kot podnevi nosijo ulov domov ...«

Za hip podvomim v škratovo pripoved. Zato se v mislih prestavim v sedanost: v hipu uzrem dve velikanski dupli v zelenorjavih stenah Rimskega kamnoloma. Zdaj strmita vame, kakor na vse sedanje obiskovalce vintgarja. Ustrašim se ju: res spominjata na luknji v lobanji, kot je nekje zapisano.

Zdrami me prestrašen škratov glas:

»Domin, skrijva se za tole bukev! Vsak čas bodo sem skozi gozd pribežali ravninski škratje. Rešujejo se pred rdečeglavimi pošastmi. Vsem ne bo uspelo ubežati suženjstvu. Mojemu očetu Miku, kovaču, se bo z majhno skupino posrečilo rešiti!«

Kakšen prizor ugledam: Žalostna procesija mimo belih dvorov! ... škratje, ožgani in sajasti, sestradani in onemogli, napol oblečeni! Med njimi kralj škratov! ... Presunjen objamem škrate in se čudim: za njimi kot stražarji zapirajo vhod v vintgar gorski javorji in bresti, lipe in lipovci ter veliki jeseni ... ravninski škratje se ustavijo šele pred kamnolom ... izmučeni, a ne prosijo za pomoč, pa vendar jim pohorski škratje iz kamnoloma pomagajo ... pribežniki se počasi pomirijo: začasno zatočišče najdejo v kamnolomu ...

Škrat Mali Mikek pritisne na daljinca in prekine dogajanje iz preteklosti.

»In vaša usoda po vsem tem? Je tudi vas prevzela gosposka bela barva marmorja?« sem radoveden.

»Le za kratek čas ...«

Mojo pozornost pritegne povodni kos, ki se bliskovito dvigne iz svojega gnezda ob potoku, v bližini kijasto listnega sršaja. Radoveden spremljam njegovo strmo poganjanje in izginjanje v tolmunih in brzicah. Presenečen sem nad ulovom majhnih polžkov. Raztresen prisluhnem škratu:

»... dokler nista kralja škratov na skupnih pohodih skozi tesni Bistrice odkrila najprimernejšega bivališča za nas, ravninske škrate. Pomisli! Jelko! Visoko belo jelko! Postala je naše bivališče!«

Med pogovorom prisluhnem divjemu toku potoka Bistrice.

»Ne boš verjel! Z jelko smo se dogovorili, da jo bomo branili in čuvali. Zato nam je v zameno dovolila bivati v njej. Hitra dvigala, naši izumi! so nam omogočila, da smo v nekaj mesecih zgradili pravo kraljestvo v njej.«

Navdušen pritisne škrat na napravo, ko se ozira nekam proti krošnjam dreves ... znajdeva se visoko pod oblaki, na samem vrhu jelke, kraljuje nad celotnim vintgarjem ... iz opazovalnice nama sega pogled po vrhovih Pohorja, po vsej dolini do Boča in Donačke gore ... vdihavata čisti zrak ... začutim trepetajoč utrip nedotaknjenosti narave ... predirni krik kragulja naju prestavi niže od markirane poti k največjemu slapu ...

»Če ni to slap Šum! Nenavpičen slap! Več kot deset metrov visok! Všeč mi je, kako se voda peni in se vrtinči! ... Slišiš, kako bobni iz skritih grgrav? ... Komaj verjamem, kako so drevesa v tolmunu spodjedena! Kako je širok in najbrž globok! Bi se ti upal kopati v njem, Domin?«

»Upal bi si že, upal! Pa kaj, zame je bistriška voda premrzla!« se izgovarjam.

»Le kakšno je bilo nekoč splavarjenje lesa po strmem kamnitem koritu?! Ti si najbrž lahko predstavljaš, kaj škrat Mikek?«

»Rad ti verjamem! A o tem ti ne morem povedati nič določnega! Raje potujva v mojo mladost!«

Škrat se ponovno dotakne daljinca in oba se znajdeva v preteklosti. Vse se kot v hitrem in večdimenzionalnem filmu odvija:

... Mali Mikek dvigne iz tolmana kamen z rumenimi žilami ... doma oče Mik vrže kamen v lonec nad kovaškim ognjiščem ... rumene žile se stalijo in oblikujejo rumeno kepo ... »Zlato! Zlato!« ju slišim vzklikati ... vsi iz kraljestva bele jelke hodijo iskat dragocene kamne v tolmun ... pohorski škratje iz belih dvorov kamnoloma

ponorijo, ker niso oni tega odkrili prej ... k drevesu odpošljejo svoje odposlance ... ujamem njihovo zahtevo: »Dajte nam delež zlata, saj ste se naselili na našem ozemlju!« ... razočarani se škratje vrnejo v svoj kamnolom ... pohorski škratje začnejo po ukazu svojega kralja kopati zelo globoko v kamnolomu, pod strugo Bistrice ... uspe jim odkriti zlato žilo ... ta pa vodi čedalje bolj navzgor proti beli jelki ...

Prevzet od dogajanja kot v filmu se težko znajdem v resničnem svetu. Škratove besede pa me vendarle predramijo:

»Ko le ne bi nikoli našel zlata! Pomisli, mi smo kmalu pobrali vse progaste kamne iz tolmunov in v iskanju in kopanju smo se tudi mi, škratje iz jelke, dokopali do iste zlate žile. No, to zdaj veš, da je potekala pod našo belo jelko. Naj nas je jelka še toliko svarila in prosila, je nismo poslušali. Poglej, kaj se je zgodilo!«

Škrat Mikek pritisne na gumb naprave:

... Na Pohorju se razbesni vihar ... škratje brezglavo zapuščajo jelko ... vendar še ne izgubijo upanja, da bo kot tolikokrat doslej preživela brez praske ... a jelka s spodkopanimi koreninami pada, pada ...

»Gorje nam!« se zaslišijo vzkliki ... »Podira se drevesno kraljestvo!« ... podirajo pa se tudi rudniški jaški in podirajo se beli dvori v marmorju ...

Ob škratovi pripovedi obnemim. Zazrem se v škratove žalostne oči ...

Škrat Mikek zavzdihne: »Privoščljivo se je smejal povodni mož Jezernik s Pohorja, ko je slišal za to nesrečo. On je že vedel, zakaj se je kregal s pohorskimi škрати, ki so hoteli prodajati les s Pohorja!«

»Domin, si tudi ti slišal govornice, da od tistih dni ni ne sluha ne duha o nas, škraatih?«

»Seveda sem! A poglej! To ne drži! Jaz imam novega računalniškega spletnega prijatelja! Tebe, dragi Mikek!«

»Zares sem te vesel, Domin ... Ob ponovnem srečanju te bom popeljal v prihodnost. A na to bova počakala. Morda pa se bo končno razpasel med ljudmi virus – virus dobrote. Od tega je odvisna prihodnost ljudi in tudi nas, škratov.«

Virus dobrote? Dobrote? ... Zamišljen izključi Domin internet.

Podrta in propadla jelka in opusteli kamnolom se zavijata v molk. Okusna voda Bistrica pa zaskrbljena prepeva pesem o prihodnosti. Bogve kakšni ...

Nova Evropa

Maša Popovič

Evropa je drugi najmanjši kontinent na svetu. Je lepa pokrajina z mnogimi državami. Evropa ima tudi EU, v kateri je 28 držav članic. Zadnja se ji je leta 2013 pridružila Hrvaška.

Zadnje čase v Evropo prihaja vse več beguncev, ki si želijo v Nemčijo ali druge velike države. Naval je velik, zato je to potovanje počasno. Mnogo držav jim omogoči njihove želje, veliko jih pa tega ne želi storiti. Mislim, da bi bilo dobro, da bi begunce poslali nazaj v svoje države in tam prenehali z vojnami. Ker je pa to nemogoče, bi bilo dobro, da se jih razporedi po državah, v katere si želijo, da ne bi bilo v eni državi preveč ljudi.

V Evropi je tudi veliko tovarn in zaradi tega je veliko onesnaženega zraka. Preveč ljudi se vozi z avti. Lahko bi imeli več javnih vozil, tudi v manjših mestih. Imeli bi taksije, ki vozijo tudi izven mesta. In ne bi se bilo potrebno voziti posamezno, saj bi šlo lahko več ljudi v en avto in bi potrošili manj goriva. Evropa je lepa, vendar bi potrebovali nekaj sprememb. A vseeno jo imam rada.

Utonilo je sonce

Rezka Povše

S sosedo Faniko delava pri istem podjetju in tudi domujeva skupaj v delavskem bloku, betonskem mravljišču, kjer smo ljudje v hrupu prenaseljenosti obdani s svojo zatohlostjo in samotnostjo. Fanika je delavka, neposredna proizvajalka, jaz pa sem režijka, administrativna moč v pisarni. Kadar ima dopoldansko izmeno, se voziva zjutraj skupaj z delavskim avtobusom, vendar se veliko ne pogovarjava. Obvezni *dobro jutro* in *danes bo deževno vreme* je skoraj vse, kar si izkašljava. Čutim, da me ne mara.

Fanika je samohranilka in otroka sta v njeni popoldanski izmeni sama. Stanujejo nad menoj. Nekoč sem jo zaprosila, naj dečka vendar umiri, kadar dirkata po stanovanju in močno cokljata z nogami, da drgeta moj lestenec. Od takrat me komaj pogleda. Vzrok njene prezirljivosti je tudi v tem, da sem se nekoč, ko smo debatirali na avtobusu o Evropski uniji, postavila v bran novi pridobitvi in hvalila evropske odlike. Takrat se je Fanika močno razjezila.

Vpila je: *Mamica sem, ki mora zjutraj poslati otroka lačnega v šolo in sem morala vzeti kredit, da sem pokopala moža. Ne morem kupiti žoge otrokoma, da bi se igrala na dvorišču, zato mečeta kamenje. Mogoče bo kdaj priletelo v tvoje okno! Tako ne gre več naprej! Dovolj nam je tatinskih tajkunov in pokvarjenih politikov, ki se maste pri koritih! Dajte nam kruha! Dosti imamo umazane Evrope!*

Grozeči delavski obrazi na avtobusu so ji pritrjevali.

Bilo je decembra, ko nam podizvajalec ni dostavil materiala. Govorili so, da je v stečaju zaradi evropskih direktiv in da bosta tudi naše podjetje dosegli kriza in recesija. Lastnik je že oznanjal, da ne bo plače. Med nas sta se priplazila strah in negotovost.

Vsi bomo šli na čakanje, delavci in režijci! Ni materiala! Verjetno nas čaka stečaj! je kmalu odločno zasikalo iz lastnikove pisarne. *V pisarnah bodo ostali samo tisti, ki imajo nujno delo!*

Prikrito je završalo kot v panju, a glasno se ni nihče upal oporekati. Sindikat je poniknil. Priznam, službo v pisarni sem dobila preko veze, ker dobro poznam lastnika, zato se mi ni bilo treba zaenkrat bati za delovno mesto, a tesno mi je bilo. V pisarnah smo nekateri delali, vsi delavci v proizvodnji pa so bili doma na čakanju. Tudi Fanika. Slišala sem, da bolj pogosto kot običajno kriči nad otrokoma in vrata zapira na trdo. Tudi radio je utihnil. *Težko bo preživela. Kako bo plačala stanarino, centralno in električno, vrtec? Kje so še stroški prehrane?* je glodalo v meni.

Popoldne sem šla v trgovino po običajnih nakupih. Tudi Fanikin najstarejši sin Gregor je stal v vrsti pred blagajno. Grdo navado imam, da skrivoma pogledujem v mrežaste košare kupcev in razmišljam, koliko si ljudje lahko še privoščimo. Zazrla sem se tudi v Gregorjevo košaro. Bila je skoraj prazna, le čisto v kotu sta se v vrečki sramežljivo stiskali dve jabolki. *Eno bo za Gregorja, drugo za Robija!* je zavpilo v meni. *Fanika je brez denarja.*

Srce mi je prišepnilo, da moram nekaj storiti! Nekaj moram storiti! ... Hitim do police s piškoti in izberem polkilogramske, oblite s čokolado.

Počakaj, Gregor! zakličem od blagajne in mu jih porinem v vrečko.

V očeh mu zaplamenijo zvezde.

Jih bom pa kar načel! pricurljajo nasmejane besede kot iz studenčka, ko greva skupaj iz trgovine proti domu. Tiktakanje otroštva cinglja okoli mene in natakam si ga v srce.

Piškoti mu teknejo. Popacka se s čokoladnim oblivom okoli ust, tudi prstki so zamazani.

Še dovolj jih bo za Robija in mamico, se mu razcvetajo besede. Momlja s polnimi usti, zapira škatlo in ščebet. Smeh se kotrlja okoli naju.

Drobno veselje me objame. Prikličem si ga v grlo in se poigravam z lahkotno popevcico, ko odklepam vrata stanovanja.

Nenadno Fanikino kričanje me zmoti. Treskanje z vrati, vpitje, otroški jok. Stopim v kopalnico, kjer se po zračniku sliši razločno vsaka beseda. Fanika zmerja, psuje, preklinja. *Naj pustim njeno revščino pri miru,*

domišljava elitnica, ki živim na račun delavcev in lahko delam! Dovolj mi je te njene krasne Evrope! Vpije in grozi!

Ogenj, v katerem sem zagorela, je ugasnil. Zvonec zmoti moje prisluškovanje. Pred vrati stoji Gregor z načeto škatlo piškotov v rokah.

Mami je rekla, da ... Mami je rekla ..., zavre iz zadržanega grla. Nato mu zmanjka besed. Solze ugasnejo lučke v očeh.

Je že v redu! odvrnem in vzamem piškote. Skušam se dotakniti razkuštranih las, a se sunkovito odmakne.

Čutim, da mu v grlu tiči beseda. *Ti si v službi, mami pa ne!* ... izgrgra in v očeh se mu razpeni nekaj temnega, nevihtnega.

Povesim pogled in zaprem vrata. Goltam solze in drobim piškote. Sram me je. Z zavozlanimi koraki stopim k oknu. Zdi se mi, da je sonce utonilo in da zdaj sije neko drugo, manj dobrohotno in se solzi v zaledenelih krošnjah.

Krasna nova evropa

Maja Požar

Stopil je iz morja v meglo. In megla ga je sprejela.

Ozrl se je po cesti navzdol in poslušal tihoto jutranje zarje. In tišina mu je šepetala.

S koraki je ravnal travne bilke pod podplati. In zelenje se mu je priklonilo.

Čutil je piš na zaraščenem licu. In veter ga je objel ter posušil.

Videl je obrise mesta v daljavi. In srce se je veselilo.

Zbral je moči in začel teči. A noge ga niso vodile.

Padel je na zemljo ter obléžal. In prst se je z njim spojila.

Srce se je umirilo in dih je obstal. V mislih pa Krasna Nova Evropa.

Veliko oko

Miha Praprotnik

Ena resnica, tisoč problemov. Če bi strnil vse kar se je dogajalo v zadnjem letu in pol, ne bi mogel boljše zajeti tega, kar sem mislil povedati. Kot je znano, je Voyager posnel sliko vesoljske ladje v smeri proti Zemlji. Da je res na poti proti našemu planetu, bi se dalo diskutirati, toda pretirane skepse ni bilo. Bil je dokaz, življenje izven našega planeta ne samo da je, temveč prihaja k nam.

K nam! Nekateri so se tega prestrašili, nekateri še vedno niso mogli verjeti, nekateri so se pripravljali, da jih mali zeleni veosljčki, kot se rado verjame, da vesoljska rasa izgleda, vzamejo s seboj na ali v matično galaksijo ali pa kar tako, križem kražem po vesolju.

No, nekateri pa smo Evropejci. In mi Evropejci smo sklenili, da bomo na ta prihod pripravljani. »Ne mi, Oni bodo osupljeni nad duhom, nad močjo združene Evrope,« če kar takoj citiram glasnika Nove Evrope.

Evropa je v svoji zgodovini vedno nekako čakala v pripravljenosti na združitev; a ta je bila v njeni dolgi in krvavi zgodovini, bolj posledica vojn, apetitov velikih vojskovodij in kapitala za njimi, tisti dan pa je, od neba poslano vesoljsko plovilo, združilo Evropejce v skupni misli, skupnem duhu, skupnem prizadevanju, za boljši danes.

V tveganju, da bi projekt »pokažimo se tujcu boljši, kot smo« ne propadel ali bolje, ne zapadel v neskončna debatiranja kot v Vzporedni akciji v salonu pri Diotimi, je Svet modrih, katerega člani sestavljajo vsa področja človeškega delovanja, odločil sledeče: »Vsako področje je resda treba predebatirati, upoštevati, zakaj nekaj ja in zakaj ne, toda treba tudi takoj zavihati rokave in se v skupni pomoči vse celine lotiti dela, lotiti uresničevanja idej.«

Sam sem bil predstojen za prezentacijo pravljic in nadzor del v rojstni Sloveniji, in medtem ko kot nadzornik v lastni deželi nisem dobil niti enega sivega lasu, temveč sem bil celo pohvaljen in izvan naj pojasnim skrivnost, kako da ravno pri nas, poteka vse tako kot mora, mi je sive lase povzročalo točka 5. Pa naj v naslednjih vrsticah pojasnim za kaj tu pravzaprav gre.

Želeli smo se pokazati taki, kakršni bi lahko in morali biti; delovanje brez škode za drugega. Izumi, ki temeljijo na etičnih standardih, svet brez lakote, kjer je mogoče vse. Nobene politike, nobenega denarja, nobenega nesmiselnega sistema, kjer mora človek preživeti po 40 ur na teden v nekih službah. Toda da bi dosegli to spremembo, te standarde, je bilo potrebno zavihati rokave, pljuniti v roke in še prej določiti, katera so ta področja, kdo je najbolj pripraven, da jih uresniči, in akcija.

Na sestanku, prvem in edinem, ki smo ga imeli, smo dorekli naslednje, in sicer v postavi treh doktorjev znanosti, enega knjižničarja, dveh bivših brezdomcev, bivšega strokovnega sodelavca v ZOO-ju, dva hipi študenta brez delovnih izkušenj in mene, radijca ter občasnega pravljicarja: 1. potrebujemo žive zmaje. 2. gradove že imamo 3. metla in preproga kot leteče prevozno sredstvo + tudi drugi čarobni artefakti 4. spreminjanje ljudi v živali in obratno 5. razno. Saj res, bivši strokovni sodelavec v ZOO-ju je bivši zato, ker smo živalske vrtove razpustili; saj so vendar sramota. Kot človek spada v svoje okolje, spada tudi žival v svoje. Tako preprosto je to, nobena filozofija ni tu potrebna.

K temu še kratko pojasnilo za primer, če komu ni kaj jasno. Želja je bila, pokazati se marsovcem kot rasa, kjer so mogoče tudi sanje. Kar si zamislijo naši pravljicarji – to lahko pri nas zaživi – nemetaforično rečeno. Nikakršna skrivnost ni, da je šlo tu za bahaštvo, za reči Njim: »Poglejte nas, kako smo pametni!« toda, kar se je začelo kot bahaštvo, se je nadaljevalo kot strašno zanimiv projekt. Ni odveč dodati, da smo imeli zagotovljena vsa sredstva, vso pomoč, sodelovali smo tudi z Oddelkom za logiko in Oddelkom za zdravo kmečko pamet. Gradove je, pa niti ne vse, potrebno restavrirati in napolniti z rečmi, ki tja pašejo. Leteča metla in preproga? Veliko lažje, kot si kdorkoli misli. Metamorfoza? mačji kašelj.

Lahko bi vam opisoval, kako je šlo, na kakšne zaplete smo naleteli in kako smo jih sproti reševali; kakšni so bili medsebojni odnosi in kakšni profesionalni; toda vas še najbolj zanima, če nam je uspelo, jaz pa želim pripovedovati o svojih občutkih, ko sem prvič videl zmaja.

Nekega dne za devetimi vodami, v dolini Trente; saj res! Pravljичne dežele smo postavili v narodne parke.

Tam so zaščiteni in lahko nemoteno živijo, zunaj označenih meja pa ne morejo, ker tisto ni več njihov svet. Spominim se, da sem na prvo pomladno jutro hodil po dolini in gledal zasnežene vršace in skozi njih jutranje sonce, ki še nikoli ni bilo tako žareče. Po rami me je potrepkala doktorica Anja, pomignila s prstem in rekla — poimenovali smo ga Edvon, saj veš po kom. Oči so se mi podaljšale, usta razprla v ginjenost, srce je začutilo prhutanje velikih kril. Res je bil! Velik zmaj, ki leti med Alpami ter tu in tam preveri moč svoje ognjene sape. Nebeško! Uspelo nam je. Ustvarili smo pravljичno deželo, kjer leti pravi pravcati gospodar višav in varuh ognja. Pomahal sem mu in priletel je k meni. Drevesa so se skoraj polomila, ko je pristal. In govoriti tudi zna! Kar nisem vedel, kaj naj, naj jočem, se smejim, mojster zraka pa me je bistro gledal in čakal, da bom kaj vprašal. Kako pameten zmaj! Magično. Ničesar mu nisem rabil pojasnjevati, ker je že vse vedel, vse razumel, zato sem mu pojasnil svoje težave v zvezi s točko pet. Razložil mi je, da je točka pet logična posledica vseh prejšnjih operacij in da se bo kot taka razrešila sama.

Potem pa mi je povedal, da še ni raziskal celotnega kraljestva in da se za sedaj poslavlja. In že sem lahko občudoval krilato bitje, kako z udarci zelenih kril krmari skozi nebo ter sem ter tja bruhne ogenj.

»Uspelo nam je« sem sporočil predstavnikom ostalih oddelkov. »Nam tudi,« so mi odgovorili nazaj. Začeli smo skupaj in končali smo skupaj. Zasluženost se lahko povrnemo vsak v svoj rodni kraj na večerjo, za zajtrk pa se slišimo, kako naprej ter da preverimo, če smo res zaživelili sanje.

Ko sem se vrnil na kontrolni obisk v domačo deželo sem bil najprej osupel, nato neumen in na koncu silno ponosen. Seveda, Slovenci se radi pokažemo pred drugimi, tokrat pa ni šlo le za klasično postavljanje pred gosti, ampak so ti drugi gostje iz druge galaksije! Nikomur ni bilo ničesar treba reči dvakrat. Politike smo zavrgli, sami so priznali, da jih ne potrebujemo, in so doma obdelovali svoj vrt; divja odlagališča smeti so bila le še neprijeten spomin, edino neprijetnost so povzročali trije samostanski bratje, ki jih je bilo strah, da tuje galaksije ne poznajo Gospodove besede, zato so se pripravljali, da gredo nazaj z njimi. Mučilo jih je, da ne vedo, v kakšnem jeziku govore prišleki. Za zabavo so poskrbeli mediji, ki so pripravljali okroglo mizo o Potočnikovem delu Problem vožnje po vesolju, za katero so upali, da bodo kot gosta dobili nekoga iz Temne strani lune. Lahko postaviš standarde, lahko iztrebiš plevel, toda neumnosti se pač ne da zaježiti.

Čez dan sem torej prepotoval deželo in se ustavljal, da bi videl, če je še kje kaj dodati. Ni bilo, kot rečeno, je bilo vse, kot se šika, zato sem obrnil proti domači vasi, kjer so me sprejeli kot vojščaka, ki se po obrambi domovine vrne domov.

Prišel se je delati večer, lahko smo zalili dan. Na gostilniškem vrtu, pod naravno senco trte, na mizi, polni sirov in prleške gibanice in treh sort belega vina in šestih dobrih prijateljev iz mladosti, smo, sprva vsak zase, uživali tišino. Kakšnih pet, šest buteljk kasneje me je Nace, varuh prostorov ob šanku in občasni fotograf, vprašal: »Ti Miha!« Potrpel sem njegov objem čez rame in bližino gobca, ki je spominjal na vodometa, ter mu namignil, naj nadaljuje. »Mi smo to zdaj fse dobro zrihtali, ne res?« »Res, res, dober si bil, vsi ste bli dobri. Vse je tak kak mora bit.« »Pa to! To je to!« »Kdaj bojo tu?« To vprašanje me je streznilo; tega sicer nisem pokazal na ven, še naprej sem se šalil, pridno nalival in besedičil. V duši pa me je žgalo; vse smo naredili – sestali smo se, napravili načrte, jih ob pomoči celotnega ljudstva Stare celine izpeljali; in to ne le kakršnekoli načrte – električna energija je sedaj zastoj, denar izgublja na veljavi, vsak lahko počne, kar želi, dokler ne škodi drugim, Evropa je združena v miru! In ne pod orožjem in kapitalom, kot doslej. Res! Upravičeno smo sedaj po končanem delu na lovorikah. Toda? Do sedaj smo imeli cilj ... kaj pa zdaj? Kako dolgo bo ta Nova Evropa zadržala zgrajeno, če vesoljske ladje še dolgo ne bo?

Na oni strani

Igor Coronini

Utrujen sem.

Ob oknu, ob katerem slonim, je pogosto slonel tudi Valter, ustanovitelj naše skupnosti. Umrli je pred tremi leti.

Mi, ki smo ostali, leta 2051 živimo naprej. V primerjavi s tistimi v Peklu kot v raj. Velik človek je bil Valter, včasih se pogovarjam z njim. Še slišim njegove besede: »Evropa? Ograjeni raj praznine.«

Pred tridesetimi leti, še pred veliko vojno nisem verjel, da se bodo njegove besede uresničile. Vsakič, ko grem v mesto, se več ur prebijam skozi Pekel. Pekel je barakarsko velemesto, ki je mesto obkolilo. V njem je ves svet: begunci iz Azije in Bližnjega vzhoda, ki so zbežali pred kataklizmo leta 2027. Afričani, ki sta jih pregnali multinacionalke in njihove vojne ter lakota in puščava, ki se širi.

A največ je v Peklu ljudi, ki jih je tja spravil Kras. Električne nimajo, vodo jim enkrat na teden pripeljejo cisterne. Za pakete s hrano se največkrat stepejo. V mesto prebivalci Pekla ne smejo: vsak, tudi otroci, ima v desno dlan vstavljen Krasov čip, ki sproži alarm, če se mestnemu obzidju približa na manj kot tristo metrov. Bande med sabo obračunavajo z orožjem, ženske pa živijo v neprestanem strahu pred njihovimi puškami in spolovili. Posilstva, prostitucija, alkohol in droge so v Peklu del vsakdana.

Včasih, ko se peljem mimo, se spomnim Petra, mojega brata. Mislil je, da lahko spremeni svet, a je Kras požrl njega. Dal ga je umoriti, ko je vdrl v njegov nadzorni računalniški sistem. Preden so ga umorili, sta Peter in Irena, njegovo dekle, v Peklu posvojila dve siroti: osemletnega fantiča in njegovo sestro.

Irene ni. Obljubila je, da pride.

Tisti večer, preden je mama odšla, me je poklicala k sebi, me prijala za roko in rekla: »Pazi na Sonjo. Imejta se rada. Irena in Peter bosta pazila na vaju.« Naslednje jutro je umrla.

Irena je k nam prihajala, ko je bila mama še živa. Prinašala je kruh in jabolka. »Irena je zlata punca,« je govorila mama. Ko je umrla, sta naju Irena in Peter vzela v svoje varstvo. Petra so ubili, zdaj pa je izginila še Irena. Dolge rjave lase ima in prijazne oči — jo je kdo videl? Dela za organizacijo, ki pomaga otrokom.

Rad jo imam. Kam je izginila?

Petnajst let že živim tu, v vili na hribu. Žena je umrla.

Spomin mi peša zadnja leta Neke tajnice se spomnim, ki je delala pri meni pred kakšnimi desetimi leti, z njo sem imel sina. Ko se je rodil, je nekaj časa še delala pri meni, potem je izginila. Vso shujšano in ubogo sem jo videl pred dvema letoma, ko sva se s šoferjem peljala skozi Pekel. Pekel je morje barak, ki je v zadnjih letih obkolilo moje mesto. Okoli mesta smo morali postaviti zid, sicer bi se drhal vseh barv prosto sprehajala po mojih ulicah.

Nemiri so tam, boleznimi. Pa streljajo se med sabo. Nekaj band sem oborožil sam, tako imam vsaj nekaj kontrole. Pred kakšnim letom je razsajala epidemija, nihče ni vedel točno česa: na tisoče jih je umrlo. Vsakih nekaj let se ponovi in počisti vse te številke, hočem reči ljudi, ki kar naprej prihajajo. V dlani smo jim vgradili čipe in zdaj za vsakega vsak trenutek vemo, kje je. Če se mestnemu obzidju približa na manj kot tristo metrov, ga strese od znotraj.

Svojo kariero sem začel s preprodajanjem zdravil. Dober posel je bil. Moji posli so v veliki vojni leta 2027, v kateri sem trgoval z orožjem, vzcveteli. Zaslužil sem dovolj, da nisem vedel, kam z denarjem. Svojih tekmecev sem se znebil in si zgradil imperij. Prijatelji so me klicali Kras Veliki.

O imperiju, kakršnega sem si ga prisvojil, so politiki lahko le sanjali. Predsedniki, premieri, vsak teden je bil kdo od njih pri meni. Za vse mogoče so prosili: za denar, podporo mojih medijev. V zameno sem dobil zakone, kakršne sem hotel. Kakšni pajaci! Vsako leto, ki je sledilo prejšnjemu, so bili šibkejši, jaz pa bolj bogat

in vpliven. Volitve sem jim pustil, na njih so vsakič nastopili novi, nekaj mesecev igrali rešitelje, potem pa padli, ko sem se jih naveličal. Neumna predstava.

Nekajkrat bi se mi skoraj zalomilo. Prvič še pred veliko vojno. Mojim konkurentom je uspelo, da so me spravili v zapor zaradi utaje davkov. V tistem hotelu, ki sem ga kasneje kupil in v katerem sem bil edini zapornik, sem se zavedel, da potrebujem še več moči in vpliva. Ko sem po dveh mesecih prišel ven, sem od države odkupil pokojninski sklad, vodovod in železnice s postajami vred, dva znanstvena inštituta in univerzo. Slednjo sem po sebi preimenoval v Univerzo Gregorja Krasa. Moj oče, če bi bil še živ, bi bil ponosen name.

Moji ljudje na univerzi so celo leto pregledovali knjižnice in arhive in jih očistili neprimerne gradiva. Preveč znanja ljudem škoduje. Ni dobro, če razmišljajo – to je nevarno.

Ne potrebujejo resnice. Česar ne veš, te ne boli. Ljudje potrebujejo nekoga, ki namesto njih misli in se namesto njih odloča. Ve se, kdo to zna in zmore.

Tu so potem še moje banke in hotelska veriga Grand hotel Evropa - Veliki paradiz. Odkar smo odpravili zakone proti trgovanju z belim blagom, moji znanci v njih uživajo. Tudi jaz si še privoščim masažo kakšne mladenke z vzhoda. Nič človeškega mi ni tuje.

Tisti heker, ki sem se ga znebil, ime mu je bilo Peter, nikdar nisem maral tega imena. Imel je starejšega brata, povsod smo ga iskali. Nismo ga našli. Vdril se je v zemljo. Smo pa našli Ireno.

Pred dvema dnevoma so me sredi dne v Peklu zgrabili trije moški, me zvezali in mi zamašili usta, stlačili v avto in odpeljali v temno klet. Tu me zdaj že dva dni stradajo, zaslišujejo in mi ne pustijo spati. Vsakič, ko zaspim, me zbudijo. Spraševali so me o Petrovem bratu, ki ga iščejo.

Nisem jim povedala za skupnost Valter.

Ti ljudje so mi vzeli Petra, zdaj so se spravili še name in Igorja. Da le malih dveh ne bi našli. V Peklu sta ostala sama.

Prihajajo. Minute bodo spet dolge kot dnevi ...

Včeraj, ko sem bil v Peklu, mi je Irenina prijateljica Ana rekla, da je njena mama videla, kako so trije neznanzi Ireno med barakami zgrabili in jo stlačili v avto. V Peklu ljudje pogosto čez noč izginejo in že dolgo se šušlja, da jih vozijo v to staro podrto hišo, pred katero se zdaj skrivam v grmovju. Iz kleti vsake toliko prihajajo glasovi. Eden od njih je Irenin.

Še preden sem prišel sem, sem iz barake v Peklu v našo skupnost na varno odpeljal malega in njegovo sestrico Sonjo. Tam ju Krasovi ne bodo iskali.

Pred nekaj minutami se je pred to staro podrtijo ustavila velika črna limuzina. Iz nje je stopil nihče drug kot Kras. Majhno presenečenje mu pripravljam.

Čakam, da se bo znočilo. Nimam česa izgubiti.

Nisem si mislil, da se bo tako končalo.

Moji so mi sporočili, da so našli dekle tistega hekerja, ki sem ga pospravil. Prav, sem si mislil, grem pogledat.

Ko sem prišel tja, so jo že nekaj dni zasliševali. Bila je izmučena in ves čas je ponavljala, da naj storimo z njo, kar hočemo, le otroka naj pustimo pri miru. Kakšna otroka? Moji niso vedeli.

Stal sem tam in opazoval vse skupaj, ko je za mojim hrbtom počilo. Prostor je napolnila svetloba, svetlejša od sonca. Kot v transu, v katerem sem letel po zraku, sem se zavedel, da čas v resnici teče v krogu in se na koncu vrneš tja, od koder si prišel. Potem sem videl betonska tla, ki se mi približujejo. Zamižal sem in ko sem spet hotel odpreti oči, me veke niso več ubogale. Nisem prepričan, ali sem jih imel še. Svoje zmaličeno telo sem zagledal od zgoraj, kot bi lebdel nad sabo nekje pod stropom, ki se je ob eksploziji sesedel sam vase.

Bila je tišina.

Ne bom vam govoril o tunelu, skozi katerega sem potoval proti svetlobi in skozi katerega sem enkrat že prišel na svet ob svojem rojstvu. Tudi o sencih, ki se je sklonila nad Krasa, ki sem bil nekoč jaz, in rekla *To je za Petra*, vam ne bom govoril. Zdaj sem bil tudi jaz Peter in Peter je bil jaz, oba sva bila nekaj tretjega in tisto tretje vse, kar je in bo obstajalo.

Senca, ki se je sklanjala nad Krasa, se je potem dvignila, stopila v zaveso dima in iz njega pomagala na plano dekletu, ki mu je bilo ime Irena.

Tik preden je svetloba ugasnila, je k meni stopil fantič, me pobožal po glavi in rekel, da išče svojo mamo. Da je umrla, a je nekoč delala v moji pisarni.

Krasna nova Evropa

Kristina Radešček

V mrzli zimski noči jo prebudi piskajoče hropenje, ki ga iztiskajo njegova rakasta pljuča, ko se v polsnu bori za življenje. Včeraj so jima prijazni bolničarji vzeli prenosni respirator, ker zavarovalnica krije samo en teden brezplačne izposoje. Zaslutila je presenečenje na njihovih neprizadetih obrazih, ko so videli, da je še živ. Zdaj je ne uspava več pomirjujoče brnenje aparata. Trpljenje njegovih pljuč je vsako noč grozljivejše.

Na drugi strani mesta, v nekem drugem življenju, nekaj ur pozneje zazvoni pametni telefon. Najnovejši, najdražji, najmodernejši. Dvigne ga njegova trenutna priležnica, ki jo je spoznal na včerajšnji zabavi. On je preveč zadet in zmačkan, da bi se lahko premaknil.

»Ej, stari,« zacvili umetna blondinka, ki je verjetno pozabila njegovo ime. »Iz službe kličejo. Pravjo, da maš sestank,« ga grobo strese in lopne s telefonom.

»Dej mi mir,« zagodrnja izpod odeje. »Men ni treba na noben bedn sestank. Bo že fotr spedenu.« Nato si privošči še nekaj ur krepčilnega spanca, medtem se blondinka pobere iz njegove luksuzne vile z bazenom. Tako blond pa spet ni, da ne bi dojela, kdaj ji je potekel rok uporabnosti.

Ona nemo strmi v plesniv strop sredi razpadajočega blokovskega naselja in sluti bližajočo smrt. Želi si, da bi piskajoči zvok za vedno izginil, vendar se že naslednji trenutek sramuje svojih misli. Nežno ga poljubi na lice, napetost na njegovem obrazu nekoliko popusti, vsaj zdi se ji tako. Noče ga pustiti samega, vendar bo ostala brez dela, če ostane doma. V bolnišnici ga nočejo več. Pravijo, da ne morejo ničesar storiti zanj. Tovarna, kjer je trideset let vdihoval azbest, ga je pahnila v gotovo smrt. Njegovi sodelavci umirajo eden za drugim, vendar nihče ne prevzame odgovornosti. Vse je bilo po predpisih. Takrat so vsi delali z azbestom. Tovarno so zaprli, direktorji pa so pobrali denar in za seboj pustili pokopališče belega prahu.

V luksuzni vili še vedno zvoni telefon. Zdaj se ne more več pretvarjati, da ga ne sliši. Lenobno se premakne pod svilenimi rjuhami in tipa za telefonom. Iz ust mu smrdi po alkoholu.

»Ja, kaj je?« nestrpno sikne. »A je kej nujnga?« razdraženo nadaljuje. »Ja, ok. Pridm,« razjarjeno prekine in z mize posnifa črtico kokaina, ki je ostala od prejšnjega večera. Odplazi se v kopalnico in si privošči dolgo vročo prho. Njemu se nikamor ne mudi. Kar naj ga čakajo, saj je on glavni. V jedilnici ga čaka obilen zajtrk. Srkne požirek kave in zavpije od ogorčenja:

»Ej, halo! A je kje kdo? Kava je totalno mrzla. Jest tega ne mislm pit!« Iz kuhinje priteče prestrašena deklica. Verjetno je begunka. Dela skoraj zastoj in ponižno prenaša njegove togotne izpade. Ko mu naliva vročo kavo, jo grobo zagradi za rit. Ona odhiti stran. Ničesar ne reče. Nima pravice, da bi karkoli rekla.

Ne prenese več zvoka umirajočih pljuč. Previdno se splazi iz tople postelje. Njeno shirano telo krčevito drgeta v morilskem mrazu. Odklopili so jim elektriko, ker gre ves denar za zdravila. Sposojati si ne more več. Starši živijo v še večji bedi, prijatelji so ju zapustili. Strah jih je neizprosne smrti. Ogrne si strgano jopico in tiho odpre vrata v sosednji prostor. Sprašuje se, kdaj bo obupala in s steklenimi očmi obležala ob umirajočem trupu.

On pogoltno žre čokoladne rogljičke in se naliva s kavo. Agresivno drka svojo pametnjakarsko napravo in se pogloblja v fejsbukarske idiotizme. Še vedno se mu nikamor ne mudi. Briga njega za tisto bedno tovarno. Kar naj ga čakajo, saj je on šef. Naveličano se pretegne in pokaže zašpehan vamp, ki mu leze izpod svilene pižame. Počasi oddrsa v spalnico in v jedilnici pusti svinjarijo. Bo že ona počistila, pritepenka ciganska, saj jo plačuje.

Ona vstopi v skromno opremljen prostor, ki je obenem kuhinja in spalnica njunih otrok. Prej sta spala z njima, zdaj nočeta več. Groza ju je umirajočega očeta. Stiskata se na polomljenem kavču. Fantek ima šele pet let in ne razume, zakaj njegov očka ne vstane več, zakaj se ne igra z njim. Njegova sestra skrbi zanj, čeprav jih ima šele dvanajst. Ne ve, kako bi brez nje. Ne ve, kako ji bo povrnila izgubljeno otroštvo. Ljubeče ju pokrije in upajoče preveri, če jim je ostalo še kaj hrane. Fantek v vrtcu dobi skromen obrok, sestrici ta mesec ni mogla plačati malice. Med odmori odhaja na stranišče in se napije vode, da ji med poukom želodček ne bi preglasno krulil. Sošolci vedo, učiteljica ve, vendar nikomur ni mar, vsi si zatiskajo oči.

On nima otrok, on ne potrebuje družine. Včasih si privošči kakšno blond kurbico, tako kot očka. Bjonde

z deficitarnim možganskim materialom množično padajo na njegov denar, oziroma na očkov denar, s katerim ga ustrežljivo zasipa. Za dvajseti rojstni dan mu je podaril tovarno. Kaj se pa jaz spoznam na smrdljivo tovarno, si misli. Raje bi mi kupil rdečega ferarija ali dvajsetmetrsko jahto, saj veš, takšno kot si podaril svoji kurbici, da te ne bi zatožila mami. Pa saj mami je popolnoma jasno, da jo varaš. Ampak njej je vseeno. Ne bo te zapustila, dokler jo zalagaš z 22 karati.

Nekaj ur prej se ona v zadušljivem stanovanju s težkim srcem loči od spečih otrok in umirajočega moža. Na kuhinjski mizi pusti dva evra za hčerko. Danes lahko, ker bo šla peš, čeprav ima na podplatu veliko luknjo, ki jo za silo zakrpa s kosom lepenke. Za seboj tiho zapre vrata in se v tanki jopici odplazi v temno zimsko noč. Pred vrati zanemarjenega bloka se skoraj spotakne ob pijanega klošarja. Nekoč je živel v njihovem bloku, zdaj noče stran. Včasih pozabi, da nima več doma, zato sredi noči trka na vrata svojega stanovanja in hoče v svojo posteljo. Prestrašena mlada družina pokliče policijo, ki ga odvede na streznitev. Tam vsaj dobi varno prenočišče in topel obrok. Zdaj je mogoče že mrtev. Ne premakne se več. V zamrznjeni roki še vedno krčevito stiska prazno steklenico šnopsa.

On se na pragu svoje luksuzne vile spotakne ob prazno steklenico viskija. Najboljšega in najdražjega. Zadnji trenutek se umakne, da si ne bi umazal 5000 evrov vredne Armanijeve obleke in togotno zavpije: »Pa kakšn svinjak mamu tuki? A morm vse sam pospravt?« V trenutku priteče starejša služkinja in prestrašeno umakne steklenico. Ponižno skloni glavo in se pripravi na batine. Danes se mu ne ljubi. Naslednjič je ne bo tako poceni odnesla.

Ona spleza čez klošarjevo truplo, zaduši solze, ki ji silijo iz praznih oči, in se nemo odvede naprej. Danes ne srne zamuditi. Ne bo jim dala razloga, da bi jo vrgli na cesto. Tega si ne more privoščiti. Hiti po temnih ulicah nevarnega predmestja. Zdaj je ni več strah. Ničesar ji ne morejo vzeti. Samo za otroka jo skrbi, njeno življenje je mrtvo. V smrdljivi ulici, ki utripa pod neonsko lučjo, naleti na pijansko tolpo, ki se vrača z morilskega pohoda.

»Šta ti ovdje lutaš, bakice? Jel maš novca?« zasika najglasnejši. Ve, da jih ne sme gledati v oči, iz katerih seva smrtni strah.

»Dej pust jo pr mir, a ne vidš, da nima za bundo?« odgovori njegov pajdaš. Pozna ga.

Njegova mama gara v isti tovarni, da lahko preživlja to barabo. V blokovskem naselju so vsi mladi brezposelni. Nekateri preprodajajo hašiš, drugi se nastavljajo na železniški postaji. Ponižno se odplazi naprej in z zadrnjenim grlom poslušaja pijanske psovke. Tokrat jim je ušla, morda naslednjič ne bo imela takšne sreče.

Na širokem dovozu ga čaka črn audi. Šofer ustrežljivo drži vrata in ponižno sklanja glavo. Že nekaj ur zmrzuje v pretankem suknjiču, ampak gospodu šefu je vseeno, verjetno sploh ne bi opazil, če bi lepega dne umrl in bi namesto njega prišel nekdo drug, ki bi prav tako sklanjal glavo in vdano čakal na prezgodnjo smrt. Naveličano se usede v avto. Briga ga za tovarno, ne razume, zakaj bi sploh moral delati. Oblastni fotr ga je strpal v neudobno obleko in ga vsilil v nekakšen dolgočasen upravni odbor. Zdaj se mora ukvarjati s smrdljivo tovarno, polno bednih ljudi, ki neumno boljčijo v umazane stroje in izdelujejo nekakšne neuporabne tekočine. Zakaj bi bilo pa njemu mar za te neumne ljudi? Sami so krivi, da so končali na koncu evolucijske verige.

Ona se v ponošenih čevljih in tanki jopici opoteka proti smrtonosni tovarni. Čez cesto steče krdelo potepuških psov. Zavetišča za živali so že zdavnaj zaprli. Vladajoča mafija se je infiltrirala tudi v pesjake in pokradla denar. Nikomur ni mar. Zdaj so se zaredili že po celem mestu. Zbirajo se v nevarne tolpe in brskajo za ostanki hrane. Včasih sami, drugič skupaj s smrdljivimi klošarji. Ona ima srečo. Ni ji treba brskati po smetnjaku. Ona je lahko srečna, da za drobiž gara v smrdljivi tovarni. Veliko je takšnih, ki so izgubili pravico do dela.

V zloščeni črni limuzini je lepo prijetno toplo. Pa ravno danes mora na tisti trapasti sestanek. Saj sploh ne razume, o čem se pogovarjajo. Kaj pa on ve o dolgočasnih financah? Očka ga je za nekaj mesecev poslal v Ameriko in mu plačal nekakšen šnelkurz na Harvardu. Zdaj mu na steni luksuzne pisarne visi harvardska diploma, čeprav sploh nima pojma, kaj naj bi študiral. Nekaj ur na dan preždi v pisarni in bulji v fejsbuk, vmes posnifa kakšno črtico kokaina, popoldan pa se prikaže na golf igrišču, pa ne zato, ker bi bil kakšen poseben ljubitelj golfa, ampak zato, ker se to od njega pričakuje. Pravzaprav najraje lenari pod svilenimi rjuhami in bulji debilne ameriške nadaljevanke, dokler ni tako zadet, da omaga in prespi naslednji delovni dan. Ampak danes pač nima te sreče.

Na obzorju prebujajočega mesta se rišejo visoki dimniki, ki zastrupljajo nevedne ljudi. Umazana rjava

tovarna kot hladen zapor čaka svoje delavke za tekočim trakom. Raje zaposlujejo ženske, ker so njihova telesa bolj odporna na nevarne kemikalije. Nekatero imajo to srečo, da umrejo naravne smrti, preden jih začne razjedati smrtonosna bolezen. Nobena se ne pritožuje. Skrbi jih, kako bodo preživele danes, ne kaj se bo zgodilo jutri. Vsak dan vdihavajo strupene pline, da konec meseca odnesejo drobiž, ki ne zadostuje niti za položnice. Ona celo plačo porabi za zdravila, ki mu ne pomagajo. Včasih si želi, da bi umrl. Ve, da si tega ne bi smela želeli, ampak vsem bi naredil veliko uslugo, če bi čimprej crknil. Če naslednji mesec ne bo plačala položnic, jih bodo deložirali. Potem bodo na cesti. Nikamor ne morejo iti. Nihče jih noče.

Končno se privleče v tovarno. Na podplatu ima spet veliko luknjo, tanka lepenka ni zdržala hoje po razdrapanem asfaltu. Mraza ne čuti več. Tanko jopico krasijo zamrznjeni kristali.

»Danes ste pa zgodnji,« zasliši prijaznega vratarja, ki končuje nočno izmeno.

»Upam, da bom lahko delala kakšno uro več. Če ta mesec ne plačam položnic, bom na cesti,« zašepeta, kot bi se bala lastnega glasu.

»Kaj pa Janez? Se kaj bolje počuti?« začuti skrb v njegovem glasu.

»Zdaj lahko samo še čakamo. Ničesar več ne morejo storiti zanj,« odvrne z zadržanim grlom.

»Žal mi je. A lahko kako pomagam?«

»Hvala. Ničesar ne morete storiti. Vem, da tudi vi živite v bedi,« se zlije z njegovo bolečino.

Vratar žalostno skloni glavo, nadene si ponošen plašč in se počasi odpravi proti domu, kjer ga čakajo lačni otroci, ki jih s svojo bedno plačo ne more nahraniti. Ne more več gledati njihovih udrtih lic in upajočih oči, zato vsak dan za nekaj ur zavije v gostilno in zapije ves borni zaslužek. Ko se vrne, sedijo pri mizi in čakajo na hlebec kruha, ki jim ga je obljubil. Njihova mama gara v isti tovarni, vsak dan dela dve izmeni, ker noče več gledati njegovega zapitega obraza.

Črna limuzina ga pripelje pred njegovo tovarno. Ne zdi se mu vredno, da bi pozdravil vratarja, ki ponižno sklanja glavo in drgeta na morilskem mrazu. Zanj je samo še en pogrešljivi osebek na koncu evolucijske verige. Zamenljiv, nepomemben in nevreden dostojnega življenja, ki je rezervirano samo za tiste, ki so se rodili z zlato lopato v riti. Vratar se spogleda s šoferjem, trpka bolečina se zlije v brezupno bedo njunih nesmiselnih življenj. Ničesar ne moreta storiti. Nimata pravice, da bi karkoli spremenila. Onadva sta lahko srečna, ker imata delo. Veliko je takšnih, ki nimajo te sreče.

»A boš danes začela eno izmeno prej?« ji zašepeta izmučena delavka, ki ji je nevarna kislina razžrla nezaščitene roke.

»Denar rabim. Prosim, nikomur ne povej,« jo proseče pogleda. »Če ta mesec ne bom delala dvojno, bom ostali brez doma.«

»Brez skrbi. Saj veš, da ne bom nikomur povedala,« jo pomiri sodelavka. »Tukaj smo vse na istem. Nobena ne more nahraniti svoje družine.«

»Kako je z Janezom?« ji zašepeta druga.

»Slabo. Bojim se, da me bo nekega večera čakalo mrzlo truplo. Če ne bi bilo otrok, se ne bi več vrnila.«

»Tišina!« zavpije delovodkinja. »To ni debatni krožek! Res ne vem, zakaj vas plačujemo, gnide lene,« togotno zatuli. »Na cesti čaka na stotine lačnih delavk. Ne pozabite tega!«

Izmučene delavke se s praznimi očmi zazrejo v tekoči trak in razžrte roke pomakajo v nevarne kemikalije, ki jim prinašajo gotovo smrt.

Ko nerodno leze iz limuzine, mu telo prebode na desetine sovražnih pogledov. Koliko jih pa je, pomisli. A jih res rabimo toliko za izdelavo tistih smrdljivih tekočin? Koliko nas pa sploh stanejo te nesposobne lenobe? Gnusijo se mu njihova telesa, upirajo se mu tla, po katerih hodijo s svojimi pošvedranimi luknjastimi čevlji. A se res ne morejo urediti za v službo? Kdo pa mislijo, da so? Izmika se praznim očem in neprizadeto zapusti območje trpljenja.

Vstopi v luksuzno pisarno z razgledom na stari del mesta. Polna je ljudi, ki nemo boljčijo v svoje prenosnike. On ve, da ga sovražijo. On ve, da so imeli raje njegovega očeta, ampak zdaj so drugi časi. Oni živijo

v pozabljenem svetu, tako kot njegov oče. Ne razumejo, da je zdaj pomemben samo denar. Koga pa briga za delavce? Zakaj bi pa morali imeti malico in višje plače? Sami so krivi, če so tako prekleto nesposobni, da niso nikamor prilezli. Delavci pa res niso njegov problem.

Zvali se na udoben stol in sovražno strmi v neme obraze. »No, kaj je blo tko nujnega, da sm moru ustat sred noči?« naveličano zasika. Nekateri se zahihitajo njegovi šali, drugi ga ignorirajo. Najraje bi vse skupaj odpustil in sam vodil tovarno, ampak potem bi moral dejansko delati, on pa ne zna in noče delati. K vragu naj grejo vsi skupaj! Nekaj časa jih bo moral še prenašati, potem bo pa tako ali tako vse skupaj prodal in se preselil na Kajmanske otoke.

»No, veste, gospod direktor, ena linija se je pokvarila in je proizvodnja stala celo noč. Kar nekaj škode je nastalo,« se oglasi najpogumnejši.

»Ja, in kaj nej zdej jest nardim? A ne znate popravit? Jest se pa res ne spoznam na te bedne linije.«

»No, veste, težava je v tem, da potrebujemo nov stroj,« mu potrpežljivo razloži. »A morm res use sam zrihtat? Zakaj vas pa mam?« zavpije.

»Samo en vaš podpis potrebujemo, lepo prosim,« se oglasi nekdo drug in mu pod nos pomoli list papirja.

»Aha, kolk bo pa to stal?« nezaupljivo vpraša. »Okoli 20.000 evrov, gospod.«

»A mamo tolk?« zasika in si želi, da bi bilo že enkrat konec tega neumnega sestanka, ker se mu res ne ljubi več gledati teh dolgočasnih obrazov, ki ga fehtajo za neumni denar.

»No, mogoče bo treba odpustiti nekaj delavk,« boječe zašepeta vodja kadrovske službe.

»Ja, in? Ne razumem, v čem je problem. Itak jih mamo preveč. A se vam ne zdi?« naveličano zazeha in podpiše dokument. Člani odbora so veseli, da je konec. Zdaj imajo denar za nov stroj. On se bo lahko vrnil na golf igrišče, oni bodo pa v miru vodili tovarno. Vsaj dokler se ne pokvari še kakšen stroj. Bodo pač odpustili nekaj delavk, koga pa briga zanje.

»A ti posodim svoje rokavice?« ji zašepeta delavka, ko se zazre v njene razžrte roke.

»Nič ne pomagajo. Takšne sem nosila deset let, pa poglej moje roke. Vseeno hvala,« jo hvaležno pogleda.

»Kmalu bomo imele vse takšne roke,« reče druga delavka. »Nobenega ne briga naše zdravje. Samo za denar jim gre.«

»Na nas šparajo. Morale bi nositi debele rokavice in maske, me pa nimamo ničesar,« zašepeta prva, potem ko prestrašeno pogleda, če je delovodkinja kje v bližini.

»Ko je bil tu še njegov oče, je bilo vse drugače. Dobro se spomnim lepih starih časov,« jim odgovori. »Ko je prišel sin, se je vse spremenilo.«

»Svinja,« zasika mlada delavka, ki je prišla šele pred kratkim. »Če bo šlo tako naprej, bomo vse pocrkale.«

»Tišina!« zagrmí glas delovodkinje. Ona je tu že od začetka, iz obdobja zlatih časov, ko so delavce še spoštovali in jim pošteno plačevali za njihovo delo. V dobrih starih časih socializma, ko je bil delavec še človek, ne pa kup dreka, tako kot zdaj. Lice ji kazi vijolična brazgotina. Pravijo, da od kisline. Nobena si je ne upa vprašat. Nekateri pravijo, da jo je napadel mož, druge šepetajo, da se je polila sama, da bi dobila invalidsko pokojnino. Očitno je ni dobila, ker je še vedno tukaj. Ne razumejo, zakaj je tako zlobna. Nekoč je bila tudi ona ena izmed njih. Z njimi bi morala držati, ne pa da jih biča s svojimi zlobnimi besedami.

On se udobno zlekne v masažni fotelj in šteje naporene minute do kosila. Ne razume, zakaj mora ždeti v tej bedni tovarni med dolgočasnimi člani odbora in smrdljivimi delavkami. Saj ima denar. Njemu pa res ne bi bilo treba delati.

»Oprostite,« prestrašeno zašepeta tajnica in negotovo menca med vrati. »Ja, kaj bi rada? A ne morm met pet minut miru?« revskne.

»Res se opravičujem, ampak vaš oče je tukaj,« se skoraj zjoka. On prebledi, vzravna se kot poreden šolarček in zajeclja: »Ja, kar not ga pošlji. Ne vem, zakaj si ga pustila čakati pred vrati, kuzla neumna!« Kaj hudiča pa dela njegov fotr v tovarni? V enem letu, odkar je šef, se še ni prikazal. Kako prekleto zoprno. Žila na vratu mu ponorelo utripa, roke se mu potijo. Prekleto, pa ravno on, zakaj me ne pusti pri miru, si misli.

»No, sin,« prostor napolni karizmatična postava. »Slišim, da imaš težave v tovarni,« zagrmi in ga pomilovalno pogleda. On se počuti kot otrok, ki je ukradel deset evrov. Kaj, hudiča, pa njega briga, kaj ima on v tovarni? Saj je vendar njegova! On mu jo je dal, a se ne spomni?

»Kakšne težave? Nobenih težav nimam,« zajeclja.

»No, jaz sem slišal drugače,« ne trpi ugovorov. »Proizvodnja je stala celo noč, ti pa nisi bil dosegljiv. Tako se ne vodi tovarne!«

»Ampak sej zdej je use kul,« ga poskuša pomiriti.

»Niti slučajno ni vse kul,« se mu posmehuje. »Izgubil si veliko denarja,« zavpije.

»Jest ne vidm nobenga problema. Bomo pa odpustil ene par delavk. Itak nč ne delajo,« jezika naprej, čeprav ve, da ne bi smel.

»Ti bom jaz nekaj povedal o teh delavkah, ki nič ne delajo! Brez njih tovarne sploh ne bi bilo. Delajo za drobiž, delajo v dveh izmenah, delajo v obupnih razmerah, nimajo dopusta, nimajo malice! Ti ne bi zdržal niti en dan.«

»Sam men ni treba delat, k nism tak luzer k one, a ne?«

»Ne. Na žalost ti ni bilo treba nikol delati. Žal mi je, da si moj sin. Še bolj mi je pa žal, da sem ti dal to tovarno, ki jo boš uničil!« se mu zatrese glas. »Življenje boš uničil poštenim delavkam in njihovim družinam.«

»A sm jest kriv, da so ene navadne delavke?«

»Res si želim, da bi lahko okusil njihovo trpljenje. Potem ne bi tako govoril. Potem bi bil tiho in jim pomagal.« Po licu se mu izlije solza. »Ampak jaz ne morem ničesar storiti. Lahko te samo prosim, da bodi človek in pomisli na njihovo bolečino. Pomagaj jim,« ga proseče pogleda, vendar naleti na prazne steklene oči. Brez odziva, brez razumevanja izginjajočega sveta. Žalostno se obrne in odide.

Razmere v proizvodni hali so vsako minuto bolj neznosne. Vročina je narasla nad trideset stopinj. Prezračevanje ne deluje, zato se v prostoru kopičijo nevarni hlapi. Starejša delavka tiho omedli. Delovodkinja nekaj minut vpije nanjo, besna je, ker mora ustaviti linijo, kriči, koliko denarja bodo izgubili zaradi njene neumnosti, ko vidi, da se težko telo na tleh ne odziva, jo grobo odvede po umazanih tleh in sika kletvice skozi stisnjene zobe.

»Ne bomo več dolgo zdržale,« zašepeta njena sotrpinka. »Pet ur že stojimo v tej prekleti vročini, pa nam prasica ne privošči niti kozarca vode,« se besno ozre čez ramo.

»Raje bodi tiho,« odvrne ona. »Pakiraj svoja čistila, pazi, da ne boš pregloboko vdihnili in se drži roba, da ne padeš skupaj. Če zdaj odnehaš, ne boš mogla nahraniti svojih otrok. Nanje pomisli.«

»V drugih tovarnah imajo odmor za malico. Lahko pijejo vodo in gredo na stranišče,« zašepeta mlajša delavka.

»V katerih tovarnah?« odvrne ona. »Nobene tovarne ni več. Vse so zaprli in delavce vrgli na cesto.«

»Res je,« reče druga delavka. Ne samo v našem mestu. Tudi v drugih mestih je tako. Delavce odpuščajo in zapirajo tovarne. Brez odpravnine, brez pojasnila.«

»Lahko smo srečne, da sploh še delamo, da dobimo tisti drobiž, s katerim nahranimo svoje otroke,« zašepeta ona.

»Moji otroci so lačni. Vse gre za zdravila.«

»Mi smo že dolgo brez ogrevanja in elektrike.«

»Potrpi še malo. Zima bo kmalu minila. Takrat bo bolje.«

V prostor se zažre tišina, ko se vrne delovodkinja. Zlovešči bes ji mezi iz pordelih oči. V njenem telesu vre sovraštvo do delavk, ki jo spominjajo nanjo, na tiste zlate čase, ko je bila prihodnost še njena, ko je verjela v boljši jutri. Zdaj je vse drugače. Deželo je preplaval pogoltni kapitalizem in uničil pošteno delo. Preživeli so samo nesposobni zaslužkarji, ki počasi in vztrajno uničujejo državo. Takšni kot on, njihov novi direktor, blefer in idiot. Sovraži ga, ker je odvisna od njega, sovraži ga, ker bi bila brez njega takšna kot one. Zato svoje

sovraštvo izliva nanje. »Gremo delat, gnide lene! Ne vem, za kaj vas plačujemo. Ena je crknila od same lenobe. Lahko se ji zahvalite, ker bo treba zdaj eno manj odpustiti!« se zlobno zareži in pokaže svoje rumene zobe.

On je medtem skočil na dolgo kosilo. Nažira se s svinjskim zrezkom in golta penino za štiristo evrov. V eni uri bo po požrešnem goltancu pognal toliko, kot delavska družina porabi v celem mesecu. Pa kaj potem, če je med delavnim časom. Fotr mu ne bo več težil, saj ve, da v tem podjetju nima nobene besede.

K mizi stopi sključena starka, ki prodaja cvetje. Ponižno skloni glavo in ga prosi za nekaj centov.

»A si ti normalna, čarovnica stara!« vzroji. »A ti mislš, da ti bom dal keš za ta plevel? Takoj zgin stran, da te ne vidm več!« zakriči. Priteče varnostnik in starko vrže skozi vrata. Opravičuje se mu in obljublja, da se kaj takšnega ne bo več zgodilo.

Ko se do sitega nažre in mu steklenica penine preplavi zminimaliziran možganski material, ga šofer odpelje nazaj v tovarno. Popade ga bes, ko zagleda depresivno stavbo, v kateri mora čepeti, namesto da bi križaril po Karibskem morju.

V proizvodni hali omedlita še dve delavki. Nihče ne ve, kam so ju odvedli, nihče ne ve, če sta sploh še živi. Delavke v neznosni vročini še naprej vdihavajo strupene hlape in se dotikajo smrtonosnih čistil.

»Si slišala, kaj pravijo?« jo vpraša sotrpinka. »Pravijo veliko stvari,« ji odgovori. »Odpuščali bodo,« ji odgovori prva.

»Res je,« odgovori druga.

»Zakaj bi se matrali in nas odpuščali, saj bomo tako vse pocrkale. Do večera bomo že v mrtvašnici.«

»Če se bodo sploh toliko potrudili, da bi nas odpeljali tja. Verjetno nas bodo odvrgli kar na smetišče pred tovarno.«

»Koliko pa nas mislijo odpustiti?« zaskrbljeno vpraša ona.

»Čim več. Za direktorjevo novo jahto. Tako dvajsetmetrsko hoče imeti.« »Pa za svoje kurbice tudi rabi.«

»Ampak me smo tukaj že dolgo. Dobro delamo. Zdrave smo. Nas vendar ne bo odpustil?« upajoče vpraša.

»Njemu je vseeno, katera leti na cesto. Zanj smo vse iste. A te je že kdaj pogledal v oči?« »Pravijo, da odpušča kar po abecednem redu. Lepo po vrsti. Od A do Ž.«

V zvočniku glasno zatuli sirena. Izmene je konec. Delavke si oddahnejo. Nekatere se sesedejo na tla, druge tečejo na stranišče, tretje hvaležno izlivajo solze. Preživele so še en dan. Domov bodo odnesle tistih nekaj evrov, s katerimi bodo lahko kupile hlebec kruha in malo mleka za otroke. Ona bo šla v lekarno po nova zdravila. Nato zvočnik ponovno zahrešči. Zaslišijo direktorjev glas. Sliši se, da je pijan. Prostor zamrzne. Delavke otrpnejo. Ni še konec.

»V pisarni se takoj zglasite naslednje delavke: Avšič, Baloh, Cilenšek, Čirović, Debeljak, Eržen, Filipič, Geržina, Horvat, Ipavec,« se v prostor zareže zlovešča slutnja. Delavke se spogledajo z votlimi očmi. Skoraj oddahnejo si. Zdaj se jim ne more zgoditi nič hujšega. Počakali so do konca izmene, da iz njih iztisnejo še zadnjo kapljo prigarane znoj. Sklonijo glave in se podajo na svojo zadnjo pot.

Pisarno ima čisto na vrhu. V svojem božjem kraljestvu. Še nikoli niso bile tu. Shirana telesa jim trzajo v predsmrtnih krčih, dušijo se v trpkem joku. Dolgo časa jih pusti čakati. Potem se odprejo vrata. Ven stopi prestrašena tajnica, ki se izmika njihovim pogledom. »Pozdravljene. Oprostite, ker ste morale toliko časa čakati. Lepo prosim, kar po vrsti. Po abecedi, če ste tako prijazne,« iztisne iz zadrgnjenega grla. Njene prijazne besede jim božajo okamnela srca.

Vedo, da je vsrkala njihovo bolečino. Ampak ona je mlada in lepa, zato je v najvišjem nadstropju. Pa saj ona ni ničesar kriva.

Vstopi prva. Avšič. Darinka ji je ime. V tovarni gara že od začetka, umazana tla so dolga leta vpijala njeno kri in znoj. Ničesar ne ve o njej. Včasih si izmenjata bežen nasmeh, ki že v naslednjem trenutku utone v črni bolečini. Darinka vstopi skozi vrata. Zapre jih. Nekaj minut tišine. Nato se zasliši krčevit jok. Vrata se odprejo. Skoznje gleda s steklenimi očmi. V roki stiska ponošeno delovno haljo in tiho odide mimo njih. Sledijo Baloh, Cilenšek in Čirović. Nekatere odhajajo s solzami, druge z dvignjeno glavo, nekatere pestujejo bolečino, v drugih

vre dolgo zatajevani bes.

Nato pride na vrsto ona. Debeljak. Kristina. Tiho stopi skozi vrata. Ve, da je vse izgubljeno, zato noče jokati. Ostal ji je samo še ponos. Tega ji ne bodo vzeli. Skozi velikansko okno razkošne pisarne se zazre v mesto pod sabo. V nekoč tako ljubljeno mesto, ki jo je izbljuvalo iz svojega pokvarjenega drobovja. On sedi za velikansko mizo. Ne pogleda je. Ne zdi se mu vredno, da bi vstal in ji ponudil roko. Naveličano drka pametni telefon in nekaj zamrmra. Ne razume ga, zato še naprej nemo stoji pred njim kot pred rabljem na vislicah. Končno dvigne glavo, vendar se izmika njenim očem, strmi skozi njeno telo, gnusi se mu s svojim shiranim telesom in ponošenimi oblačili. »Debeljak?« zasliši svoje ime.

»Ja,« odvrne.

»Verjetno veste, zakaj ste tuki,« zasika. »Ja.«

»No, torej. Potem sva pa zmenjena. Mogoče vas pa kje drugje vzamejo,« jo nezainteresirano odslovi.

»Kje pa?« se začudi lastni predrznosti. »Vse tovarne so zaprli. Nihče nima več dela.«

»A zdej sm pa jest kriv?« komaj zadržuje bes. »Kaj pa to mene briga, če so druge tovarne zaprte. Ta je odprta, a ne? Vi ste pač za en drek delavka in zato greste na cesto. A sm biu dost jasn?« vpije nanjo.

»Ja,« pogoltne cmok v grlu.

»No, pol pa kr veselo skoz vrata, a ne?«

Še zadnjič ga pogleda. On že drka svojo pametnjakarsko zadevo. Zanj ne obstaja več. Samo še ena nagnusna delavka, ki ji je uničil življenje. Odide. Z dvignjeno glavo. V drobni roki stiska dnevni zaslužek. Deset evrov za osem ur garanja. Glavo ima polno hrupa in besnih glasov. Na poti domov stopi v lekarno. Z zadnjimi centi kupi njegova zdravila. Pred blokom se spet spotakne čez klošarja. Najbrž je mrtev, vendar se nikomur ne zdi vredno, da bi ga odvrigel na smetišče.

Tišino žalostnega hodnika pretrga otroški jok. Še preden vstopi skozi vrata, ve. Pozna ta trenutek, ki si ga je neštetokrat risala v glavi. Njegovo mrzlo truplo v otroškem objemu. Fantek ne razume, kaj se je zgodilo. Deklica prazno strmi vanjo. Pokrije ga z rjuho in objame otroka. Zdaj tudi njegove borne pokojnine ne bo več. Zdaj lahko samo še čakajo na smrt.

Zgodba o Evropi človekovih pravic

Ana Rak

Pravica do solz

»Utihni! Utihni!« Kriči mož na najinega šestletnega sina. Vedno se isto obnaša, ko čuti nemoč, in to je vedno takrat, ko je soočen s solzami. Enostavno jih ne prenaša in nič ne pomaga, če mu razložiš, da otrok pač ima pravico do joka. In vse to zaradi tega, ker se nikoli ni naučil načina izhoda iz začaranega kroga nepisanih pravil lastne družine, družbe. Sam se zaveda tega, vendar ne more izbrisati tega zapisa iz lastne krvi — slovenske po rojstvu in navadah. Ko po televiziji kažejo slike beguncev, on enostavno prestavi program na šport, na primer. Slovenija je samo ena od evropskih dežel, v kateri so solze in bolečina ali samo pogled na njih nezaželeni in prepovedani.

V takšnih trenutkih, ko se iz otroškega joka dela prava drama, se vedno spomnim, kako in kdaj se je to zgodilo. Mislim na mojo samoprepoved, na solze. Pravzaprav se je začelo z listo prepovedi ali odpovedi. Tako sem se, ko sem prvič po vojni obiskala uničeni dom in deželo — povojno Bosno, odločila, da nikoli več ne bom jokala, in to ne zaradi tega, ker ne bi hotela, vendar preprosto zaradi tega, ker zagotovo nikoli več ne bom imela tako dobrega razloga za solze. Takrat sem se tudi odločila, da nikoli ne bom imela otrok, da se nikoli ne bom poročila, da se nikoli ne bom vrnila v to divjo deželo, da ne bom to in ono ...

Minilo je veliko dni in dolgih dvajset let od takrat, veliko se je spreminjalo skupaj z mano v času; premislila sem si glede vrnitve v Bosno. Po končanem študiju na hrvaškem in poštudijskem potepanju po Evropi, ko so se mi odprle oči in ko sem ugotovila, da je povsod vse več ali manj enako, da je bolečina univerzalna in ne samo balkanska zadeva, sem si zaželela vrnitve tja, kjer se bolečina ne skriva pod krinko prijaznosti in lepega vedenja, kjer ni skrita za tisočimi maskami in kjer se kaže v svoji pravi naravi. Boljše to kot ta hipokrizija, dvoličnost in navidezno blagostanje. Premislila sem si tudi glede samskega življenja: najprej glede različnih prijateljstev, nato pa sem se namesto vseh sort ljubezni odločila za enega človeka skupno življenje z njim. Štiri leta skupnega življenja so spremenila tudi moj odnos do otrok in moje srce se je dokončno omehčalo, ko sem enkrat med odmorom od celodnevnega sedenja in učenja v knjižnici med pripravo za izpit na podiplomskem študiju zagledala čudovit prizor sprehoda očeta s komaj 4 leta starim sinom po decembrskem snegu.

Vse se je spremenilo, le odnos do solz je ostal nespremenjen. Enkrat sem bila zelo blizu tudi tej spremembi, pred veliko nočjo sem odšla v Cerkev z namenom, da se končno izjočem, toda tam je častna sestra na visečem elektronskem platnu pustila nekakšne risane like, ki so me spomnili na sinove risanke. Niti cerkve niso več to, kar so včasih bile — mesto soočanja z razpetim Kristusom, s križem in bolečino. Odšla sem z mislijo, kako nas tudi religija izdaja s svojim prilagajanjem družbi, kako je vsepovsod poskrbljeno za to da se ne soočamo z resnico. Skratka, sklenila sem, da tukaj ni pomoči, da v tem življenju preprosto ni prostora še za moje solze, za moj jok. Potem je prišla jesen in s prvim dežjem po dolgoletni suši v srcu nepričakovano prinesla osvežitev. Te prve solze so po dolgih dvajsetih letih zgodba zase — dolga zgodba! Delček te zgodbe govori o septembru, leta 2015, ko sem s sinom, predšolskim otrokom, koristila zadnjo priložnost za jesenski dopust. Čudežno lepo vreme in septembrski mir na morju sta prekinila prve masovne slike beguncev, ki so bežali proti Evropi. In takrat se je zgodilo — dvajset let zamrznjene solze so se stopile in kot poplava odnesle vse ovire razuma. Jokala sem večinoma ponoči, ko je sin blaženo spal, zaščiten od mojih solz, ki so tekle in tekle ... Da bi se poplave solz malo umirile, sem dolgo v noč sedela na terasi napol praznega hotela, gledala v morje in se prvič soočala z življenjem v njegovi biti.

Rezultat tega soočanja, teh noči brez sanj, je odkritje lastne moči, svobode, da sem to, kar sem. Bitje, ki se svobodno odloča. Tudi za solze, če je treba. Pravzaprav, odkritje, da je edini luksuz, ki si ga zares želim, luksuz jokanja. Edino s to lastnino, zakladom duše, lahko živim to življenje.

Ne življenje stroja, temveč življenje, dostojno človeka.

Življenje človeka, ljudi, staršev, ki jim podarjam naslednjo pesem

Kako in zakaj

Odrasli, pozor
vaši otroci vas gledajo, poslušajo ...

Budni bodite
in ne govorite o tistem,
česar ne znate,
ne čutite
in ne živite.

Kajti
enkrat bodo prišli pred vas
z zahtevkom, da narišete
ne srce, temveč dušo,
ne hišo, temveč ljubezen,
ne avto, temveč radost.

In vi se boste razjokali
nad vprašanjem
KAKO IN ZAKAJ
smo postali takšni
— — ljudje stroji.

Bodeči raj

Lučka Skale

Tari je vožnja do prvega bistroja hitro minila. Potovala je iz Maribora na otok Brač. Ustavila se je v bistroju takoj na drugi strani meje. Naročila je kavo in sendvič.

Pri pultu je opazila skupino mladih, ki so dobre volje peli, poplesavali in se veselili morja. Le eden je stal malo ob strani in s praznim pogledom zrl predse. Bil je malo temnejše polti. »Verjetno je arabskega porekla,« je pomislila. Bil je obrit po glavi in oblečen v črna oblačila. Ko so se odpravili, je po govorici ugotovila, da so Francozi. Poklicali so fanta, ki je stal ob strani:

»Paul, nous allons! (Paul, gremo!)«

Odšli so proti avtobusu. Bili so zanimiva družčina, beli, črni, rjavi, dekleta, fantje. Med njimi tudi nekaj parčkov. Hitro je pozabila nanje.

Posvetila se je sendviču in kavi. Počutila se je bolje in je veselo nadaljevala pot. Spomini so se vračali.

Premišljevala je o tem, kdaj je nazadnje šla na dopust. Že najmanj pet let ni imela časa zase. S prijateljem sta odprla detektivsko agencijo.

Ben Skuber je bil magister kriminologije, Tara pa pravnica s pravosodnim in sodniškim izpitom. Lepo sta dopolnjevala drug drugega. Dela sta imela veliko in šele zdaj, po petih letih, ji je prvič uspelo oditi na dopust. Pravkar sta rešila primer nezveste žene, novega naročila ni bilo. Le nekaj malih zaostankov bolj administrativne narave, ki jih bo rešil Ben.

Sklenila je, da se bo ponovno ustavila na drugi strani Velebita. Opazovala je vetrnice ob cesti, ki Hrvatom prinašajo kar precej električne energije. Premišljevala je, kako smo Slovenci čudni in ne izkoriščamo vetra, ki je vedno prisoten v Vipavski dolini, na Blokah. Raje gradimo termoelektrarne in razmišljamo o dodatnih blokkih nuklearke. Vetrne elektrarne so tudi čistejše, manj onesnažujejo naravo. A vzrok so ptice, ki bi zaradi tega izginile. Naravovarstveniki pač. Večno iščejo dlako v jajcu. Ob tem pa povzročajo veliko gospodarsko škodo državi.

Ob takih in drugačnih mislih je čas hitro minil in prispela je v Split.

Ponovno je opazila skupino Francozov, ki so se ji zazdeli kot stari znanci. Nasmehnila se je živahnemu Arabcu, ki jo je pozdravil. Iz srednje šole ji je ostalo nekaj znanja francoščine in vrnila mu je pozdrav v tem jeziku.

Bil je zelo komunikativen in kmalu sta se pogovarjala kot stara znanca.

»Smo plesna skupina iz Pariza. Ali poznaš Pariz? Čudovito mesto je,« ji je hitel pripovedovati. »Nastopali bomo v hotelih Supetrus na Braču. Imeli bomo dve predstavi na teden. S prijateljem Alom bova tudi vodila tečaje plesa in animirala plesne večere. Ah, oprosti, nisem se ti predstavil. Sem Alain Salih. V Parizu študiram na Akademiji za glasbo, v oddelku za balet.«

Ponudil ji je roko. Njegov stisk je bil kratek in močan.

Vrnila mu je stisk:

»Tara Novak. Prihajam iz Slovenije. Ne vem, ali jo poznaš. To je najbolj severna republika bivše Jugoslavije.«

»Seveda jo poznam. Tam poznam nekaj odličnih baletnikov. A meni še mnogo manjka do take popolnosti, kot jo imajo oni. Pridi, greva na kavo.«

Rada je pristala.

Napotila sta se v barček na trajektu.

»In kaj delaš ti?«

»Sem pravnica in s prijateljem imava detektivsko agencijo v Mariboru. Prvič po dolgem času mi je uspelo ujeti nekaj prostih dni za dopust. In grem prav v iste hotele kot ti. Bom v hotelu Kaktus.«

»O, to mi je pa všeč. Tudi mi bomo v Kaktusu. Nas je kar precej v skupini. Z nami pa so tudi naši oboževalci in prijatelji iz nekega znanstvenega laboratorija blizu Pariza. Ena naših plesalk, Tessa, je zaročena z enim od znanstvenikov. Zanimiv par sta. Boš videla.«

Tako sta klepetala o vsem mogočem.

»Veš, večinoma smo vsi študenti, ki si s plesom služimo denar za študij. Tako bomo tudi letovali zastonj. Moraš priti zvečer na teraso ob bazenu za Kaktusom. Tam bova z Alom vodila ples. Obljubi, da prideš.«

»Pridem,« mu je odvrnila.

Bila je vesela, da bo živahno. Z novim znancem sta popila kavico.

Medtem je trajekt že pristal v Supetru na Braču. Pozdravila je novega znanca in pohitela v avto.

Njen avto Opel Astra se je močno segrel in vključila je klimo. Kmalu se je peljala proti hotelu.

Že pri vhodu v hotelski kompleks je doživela presenečenje. Vse je bilo novo in prekrasno, urejeno do popolnosti. Teniška igrišča, nasadi, vodometi. In nikjer nobene smeti. Ustavila je pred hotelom Kaktus.

Iz recepcije je prihitel mladenič in ji pomagal prtljago odnesti v hotel. Potem jo je prosil za ključke in ji povedal, da bo njen avto odpeljal na parkirišče. Na recepciji so ji povedali, da je lahko brez skrbi, ker je to njihov uslužbenec. Še preden se je do konca prijavila, je bil fant nazaj. Pomagal ji je do dvigala in vso prtljago spravil v apartma v drugem nadstropju. Potem ji je zaželel prijetno bivanje in odšel.

Ogledala si je apartma in bila prijetno presenečena. Imela je dve sobi, predsobo, kopalnico in veliko odprto ložo z mizo in štirimi stoli.

Po kosilu je prijetno utrujena odšla nazaj v sobo. Vključila je ventilator na najmanjšo hitrost, se slekla in legla. V trenutku je zaspala.

Sprehodila se je po odlično urejeni plaži, kjer je odkrila tudi tobogane, otroško igrišče in še en bazen. Našla je hišo, v kateri je bila dvorana za predstave in koncerte. Malo naprej je bila tudi kapela. Povsod lepi vodometi in še več stavb v sklopu hotelov Supetrus. Vse čisto in vzorno, urejeni parki so vabili na sprehod. V bližini so bili še teren za minigolf, odbojko, balinišče, športna dvorana, lepotni center, fitness in wellness.

Ko je slišala glasbo, je odšla na drugo stran hotela k bazenu, kjer je glasbenik igral na sintisajzer, z njim pa je pela mlada pevka. Bilo je prijetno hladno. Posedli so k mizicam ob kavarnici. Ples se je začel.

Tara je opazila mlada Francoza Alaina in Ala, ki sta kazala plesalcem plesne figure madisona in še česa. Alain jo je opazil. Prišel je k mizi, kjer je sedela Tara:

»Dober večer. Lepo, da si prišla.«

Obrnil se je k ostalim:

»Sem Alain, animator. Vabim vas na plesišče. Naučili se boste novega plesa in se ob njem razgibali. Madison je kar razgiban ples. Ni težak. Pridite!«

Tara jim je povedala, kaj je rekel, in še dodala:

»Zelo prijeten fant je. Spoznala sem ga na trajektu, kjer sva popila kavico. Je član študentske plesne skupine iz Pariza. Tu bodo nastopali dvakrat tedensko in za hotelom Kaktus vsak večer animirali plese. Tako bodo imeli zastonj letovanje.«

Naslednji hip je Alain že odhitel na plesišče in k plesu vabil še druge. Enako je na drugi strani plesišča počel njegov črni prijatelj Al.

Radi so šli na plesišče in hitro osvojili gibe.

Bil je vesel in razigran večer.

Zjutraj se je zbudila spočita in sveža. Še pred zajtrkom je tekla do plaže in malo telovadila. Nato je v hotelskem bifeju spila kavico in odšla na zajtrk. Pomislila je, da bo morala malo paziti, koliko je, da se ne bo zredila.

Po zajtrku je odšla na plažo.

Zvečer je DJ vrtel glasbo in sedela je v temi pod drevesom. Opazila je obritoglavega Francoza Paula, ki je bil tokrat ves v belem. Mrko je opazoval skupino znanstvenikov iz okolice Pariza, ki so veselo klepetali in plesali. Bila sta dva zanimiva para, ki sta uživala v plesu, objemih in poljubih. Prvi par sta bila rjavolaska in blondinec. Drugi par je bil zelo zanimiv. On je bil črnc z očali in je malo šepal. Ona pa je bila lepa bela črnlaska. Verjetno jo je navdušil njegov intelekt in notranja lepota, saj se je zelo zaupno stiskala k njemu in ga občudujoče gledala. Bilo je zanimivo, kako je, kljub šepanju, kar živahno plesal.

»Ubogi Paul,« je zaslišala ob sebi glas Francoza Alaina. »Že dolgo je zaljubljen v Tesso, a ona ima rada le svojega Jusufa, znanstvenika.«

»Pridi plesat!«

Ko ga je pogledala, je že odhitel dalje.

Tara je videla, da je Paulov pogled res zelo žalosten, poln hrepenenja.

Ni se ji dalo plesati, zato je odšla v svoj apartma in Benu napisala svoje prve vtise. Odpisal ji je, da trenutno ni dela. Pridobil si je zasebno sobo blizu njenega hotela in pride naslednji dan okoli poldneva.

Naslednji dan ga bo povabila na ogled predstave francoskih plesalcev.

Tara je zjutraj po zajtrku odšla do bazena in plavala. Nato je odšla v sobo, se oblekla v lahko oblekico in odšla v barček pri recepciji na kavo. Čakala je na Bena. Pogled se ji je ustavil na mali trgovinici. Spila je kavo in odšla vanjo.

Prodajalka ji je povedala, da ima kar dovolj prometa za preživetje. Tara ji je obljubila da se še vrne. Kupila je le razglednico in znamko, da bo lahko pisala mami.

Bilo je že blizu poldneva. Odšla je v senco pred hotelom in čakala na Bena. Opazovala je ljudi, ki so prihajali in odhajali. Hotelsko osebje se je med objekti prevažalo v električnih vozičkih.

Potem je opazila dobro znan avto.

Ben je prišel s svojim džipom Toyoto.

»Zdravo Ben, vesela sem, da si prišel,« je Tara objela partnerja.

»Tudi jaz sem vesel, da te vidim. Pogrešal sem te. Najina pisarna je bila tako prazna brez tebe,« ji je vrnil objem.

»Pridi, greva na kavo,« je Tara za seboj potegnila prijatelja. Odpeljala ga je v mali barček poleg recepcije. Sedla sta v udobne fotelje in naročila kavo.

»In kako se imaš ti? Vidim, da poznaš cel kup ljudi. Nekaj je tudi meni znanih iz Maribora.« »Imaš prav, hiti počasi. Tu je skupina diabetikov iz Maribora, zato so ti znani. Krasna družčina. Mnogo smo skupaj. Spoznala sem tudi fanta, študenta, člana plesne skupine iz Pariza. Zelo simpatičen fant, Arabec. Vodi plesne večere tu v Kaktusu. Sicer pa ga boš spoznal.«

Odšla sta k receptorki.

»Dober dan. Stanujem tu blizu v privatni sobi. Ali lahko imam vse obroke tukaj?«

»Seveda, dobrodošli. Za koliko dni?«

»Za en teden.«

»Imate deset procentov popusta, ker boste tu jedli ves teden. In še nekaj. Pri kom stanujete?«

»Pri gospe Jele Mužić. Tu blizu.«

»Lepo, potem imate še pet procentov popusta, ker imamo tak dogovor z domačini, ki tu v bližini oddajajo sobe. Od tega imamo vsi koristi. Oni se znebijo skrbi za prehrano gostov, mi pa še nekaj dodatno zaslužimo.«

»Nasvidenje,« je Ben pozdravil simpatično receptorko.

S Taro sta se odpravila v jedilnico. Ben je bil navdušen nad velikim izborom hrane.

»Dobiva se tu v barčku poleg recepcije okoli petih. V redu?«

Do sitega sta se naklepetala, spila kavo in odšla na plažo. Tam sta srečala njenega prijatelja Alaina.

»Alain, to je moj partner v Detektivski agenciji v Mariboru, Ben Skuber. Ben, to je moj poletni prijatelj Alain Salih. Vsak večer vodi ples na hotelski terasi ob bazenu, dvakrat tedensko pa s skupino plesalcev iz Pariza tudi pleše v dvorani za prireditve tu blizu v sklopu hotela.«

Stisnila sta si roke. Bila sta si simpatična in Alain je povabil oba na predstavo plesne skupine zvečer:

»Pridita na našo predstavo. Ob devetih zvečer v dvoranici. Prve tri vrste so rezervirane za naše goste, h katerim sodita tudi vidva. Se vidimo!« je še zaklical in odhitel dalje.

Po večerji sta posedela pred hotelom in popila vsak svoj koktajl. Tara je Bena predstavila svojim prijateljem iz Maribora.

Ben je prižgal cigaro, saj je bil strasten kadilec.

Nato sta s prijateljico iz Maribora odšla na predstavo plesalcev. Tara je presenečeno ugotovila, da je glavni plesalec prav Paul, ki si ga je dobro zapomnila. Bil je res odličen plesalec. Bil je ves čas na sceni, medtem ko so se drugi menjavali. Ena od plesalk je bila črno lasa partnerica črnega znanstvenika z očali. Trajalo je uro in pol. Bili so dobri plesalci. Na koncu se je Paul umaknil. Alain in Ali sta povabila gledalce, da se jim pridružijo pri plesu. Naučila sta jih novega plesa.

Vsi navdušeni so odšli s plesa. Tara in Ben sta si privoščila vsak svoj koktajl pred spanjem in odšla spat vsak na svoj konec.

Proti jutru je Tara zbudilo močno trkanje na vrata. Skozi kukalo je videla hotelskega direktorja, Alaina in črnega znanstvenika. Začudeno jim je odprla vrata in jih povabila naprej. Posedli so po kavčih v prvi sobi.

Direktor ji je povedal:

»V enem od vodometov so našli eno od plesalk.«

Alain je rekel:

»Prav tisto lepo črno laso spremljevalko prijatelja znanstvenika. Bila je posiljena in zadavljena.«

Alain, ki je bil vodja plesnega ansambla, ji je še povedal:

»Bila je zelo priljubljena med vsemi. Zaradi nje so šli na Brač tudi znanstveniki. Bilo ji je ime Tessa Chesne. To je njen zaročenec dr. Jusuf Halil, fizikalni in atomski kemik. Eden najboljših strokovnjakov na svetu. Ker je dolgo ni bilo v njuno sobo, sva jo šla z Jusufom iskat. Po dolgem iskanju sva jo zagledala v osvetljenem vodometu z velikim kipom delfina na sredi. Prišli smo te prositi za pomoč. To sem predlagal sam, ker sem vedel, da si detektivka.« »Prosim, prosim, pomagajte najti morilca moje zaročenke!« je v solzah prosil dr. Jusuf. »Seveda boste sodelovali z lokalno policijo. Ali se strinjate?« je vprašal direktor hotela. Tara jih je pretreseno gledala.

»Sicer sem na dopustu, a bom seveda sodelovala v preiskavi. A morate vedeti, da bom sodelovala le zaradi prijatelja Alaina. A to ni poceni in v vse to bom vključila tudi svojega partnerja Bena Skubra, ki je prispel včeraj. Sva uigran tim in vedno delava skupaj.«

»Za plačilo ne skrbi, saj bomo vsi zbrali denar, da najdeš morilca,« se je vključil v razgovor Alain. »Bila je naša prijateljica in vsi smo jo imeli radi.«

»Ne, ne, tu je lastnik hotela, ki bo gotovo želel pokriti vse stroške preiskave. Dobro ga poznam in vem, da ne bo dovolil plačevanja nikomur drugemu,« je rekel direktor hotela.

Odšli so do vodometu, kjer je že bila policija in forenzični strokovnjaki, ki so se s hitrim čolnom pripeljali iz Splita.

Tara je poklicala Bena, naj se jim pridruži. V nekaj minutah je bil tam.

Forenziki in policija so iskali in zbirali sledi. Tessino truplo je pokrito ležalo ob vodnjaku. Ugotovili so le to, da je bila verjetno posiljena, zadavljena in okradena.

»Več bomo izvedeli po obdukciji in preiskavi trupla, oblačil in mesta dogajanja že dopoldne. Zdaj v temi ne moremo storiti mnogo,« so povedali.

»Ugotoviti moramo, kje je bil zločin storjen. Verjetno je bila prinesena od nekje drugje. Čez eno uro se bo že zdanilo. Do tedaj moramo zapreti vso okolico, da ohranimo sledi.«

Direktor hotela je predlagal, da se vsi zberejo v njegovi pisarni, kjer bi bilo tudi vodstvo preiskave.

V hotelu so popili svežo kavo. Dogovorili so se, da bodo izprašali vse člane ansambla in goste, ki so bili na predstavi, ko se zbudijo.

Tara in Ben bosta vključena v preiskavo. Na voljo bosta imela vse, kar bodo ugotovili forenziki in policija.

Zdanilo se je in odšli so na mesto dogajanja. Videlo se je, da je bila Tessa privlečena k vodnjaku od drugje. Sled jih je vodila vse do kapelice. Spotoma so našli njene natikače. V kapelici pa njene spodnje hlačke in sledove krvi na tleh. Videlo se je, da se je upirala. Pobrali so vse najdene odtise. Odkrili so jih tudi po tleh kapelice. Vsem, ki jih bodo zasliševali, bodo pobrali prstne odtise in jih primerjali z najdenimi.

Na mestu zločina ni bilo več kaj storiti in odšli so v direktorjevo pisarno.

Naredili so približen potek dogajanj:

Tessa je iz neznanega razloga že pred koncem predstave odšla proti hotelu.

Odšla je v kapelico, kjer se je z nekom srečala. Verjetno ga je poznala. Možno je tudi, da jih je bilo več. Tu so jo z udarcem po glavi onesvestili ali pa je rana na glavi nastala ob padcu na tla, ko je udarila z glavo ob ploščice na tleh kapelice.

Po padcu so jo posilili. Videlo se je, da se je zbudila iz nezavesti in se branila.

Na tleh so našli njeno kri in ostanke sperme, pa tudi spodnje hlačke. V tem pa tudi odtise rok neznanega storilca. Tu je bila tudi zadavljena.

Niso pa našli njene torbice, ki jo je vedno nosila s seboj. Najbrž jo je morilec odnesel s seboj. Jusuf je povedal, da je imela v njej vedno denar, ne mnogo sicer, le za manjše izdatke in čeke. Potem so jo zvezli do vodnjaka in jo pustili tam.

Vse je moralo potekati zelo na hitro, saj morilec, ali več njih, ni izbrisal sledi, saj so njene natikače našli po poti do vodnjaka in kup stvari v kapelici. Videti je bilo, da se je morilec zelo mudilo.

Ugotoviti morajo naslednje:

- Zakaj je Tessa odšla predčasno, še pred koncem predstave?
- Kaj jo je vodilo v kapelico, saj ni bila pobožna?
- S kom se je tam srečala? Verjetno je bil nekdo, ki ga je poznala. Ali pa jih je bilo več.
- Je bila ubita zaradi denarja ali zaradi česa drugega?

Počakati morajo na ugotovitve forenzikov in na pričevanje vseh prisotnih na predstavi.

Zjutraj se jim je v direktorjevi pisarni pridružil tudi lastnik hotela, ki je bil na obisku iz ZDA. Prosil ju je za pomoč in poudaril, da višina honorarja ni pomembna in da gredo vsi stroški bivanja v hotelu na njegov račun. Za Bena so našli prsto sobo v hotelu.

Prvo presenečenje so doživeli, ko je prišla večerna receptorka.

»Gospodična Tessa je okoli pol desetih zvečer prišla na recepcijo in vzela svoj ključ od sobe,« je povedala.

»Ste sigurni, da je bila ona?«

»Da, nihče drug ni mogel biti. Poznam jo, saj je bila vedno prijazna z mano.«

»Ali je bila sama?«

»Ne, čakajte malo. Čakal jo je mlad črnc, ki je odšel z njo k dvigalom. Verjetno sta šla v sobo. A kmalu sta se vrnila in Tessa je oddala ključ sobe. Potem sta odšla iz hotela. Nisem pa videla kam, saj je prišel gost po informacije o odhodih trajektov iz Supetra v Split.«

Spogledali so se. Le kako bi bila lahko Tessa na dveh mestih naenkrat? Uganko je hitro razrešil Jusuf.

Povedal je:

»Tessa je imela sestro dvojčico, s katero pa se nista preveč dobro razumeli.«

»Najbrž se je sestala z njo,« je ugotovil Ben. »Z njo in s črncem, ki jo je spremljal.«

Začela so se zasliševanja članov plesnega ansambla. Ker sta oba, Tara in Ben, znala francosko, nista potrebovala prevajalca.

Prvega so zaslišali Paula Trintignata, prvega plesalca. Nepretrgoma je jokal in ponavljal: »Zakaj? Zakaj Tessa? Moja ljubljena, zakaj?«

Povedal je, da je že dolgo zaljubljen v njo, a je šele v zadnjih tednih pokazala nekaj zanimanja zanj. Upal je, da bo razdrla zaroko in začela hoditi z njim. V času umora je bil na plaži z Nicole, plesalko v ansamblu.

Nicole je njegov alibi potrdila. O tem, kdaj je odšla Tessa, ni vedela nič.

Naslednjega so zaslišali dr. Jusufa Halila. Povedal je vse, kar so že vedeli. Ves čas je bil s plesalci. Ker Tessa ni bilo več, ko so končali, je mislil, da je odšla v njuno sobo. Ker je tam ni bilo, je poklical Alaina in šla sta jo iskat. Več članov ansambla je njegove besede potrdilo. Opazili so celo, kako je Jusuf tekkel do Alainove sobe.

Med zaslišanji niso izvedeli nič novega, čeprav so zaslišali vse obiskovalce predstave, receptorko, natararje in vse uslužbenke, ki so bili takrat tam ali v bližini.

Morali bi obvestiti Tessine svojce, a nihče ni vedel ničesar o njih. Le dr. Halil je povedal za sestro dvojčico. Staršev ni več imela. Prijateljic ni imela, vsaj ne bližnjih, ki bi vedele kaj več o njej.

Edina sled je bila sperma na njenih genitalijah, ki je ostala ob posilstvu. Ujemala se je z DNK ostankov kože za njenimi nohti. Vsi zaslišani so dovolili odvzem vzorcev za primerjavo. Dali so tudi prstne odtise. A nihče ni bil identičen z najdenimi vzorci.

Malo jih je begalo, ker so našli dolg črn las, ki pa ni bil identičen z nobenim od vzorcev, niti s tistim od sperme ali izza nohtov umorjene. Po tem so sklepali, da sta bila v času umora ob njej vsaj dva, moški in ženska. DNK najdenega lasu je bil skoraj identičen z umorjenkinim. Po čemer so sklepali, da sta bila Tessina sestra in črnc, ki je bil z njo.

Še in še so zasliševali ljudi, a sledi niso našli nobene. Osumljenca sta izginila.

Šele Ben in Tara sta ob zaslišanju mlade natararice iz bara blizu trajektnega pristanišča izvedela za žensko daljših črnih las, ki se je čudno vedla. Ob njej je sedel črnopoltni moški s tipično skodranimi črnimi lasmi. Oba sta ves čas gledala na uro. Takoj, ko je prišel trajekt sta se vkrcala nanj.

Dobila sta odličen opis obeh.

Na trajektu ju je opazil tudi natarar za točilnim pultom. Povedal je, da sta spila vsak po tri konjake. Plačala sta z evri.

Lastnik hotela jima je dal predujem, da bi raziskovala naprej.

»Naj stane, kolikor pač bo. Prosim pojdita za njima, kamorkoli bo treba. Stroški niso pomembni.«

Odšla sta v Split, kjer sta izvedela, da sta dva podobna potnika s Splitskega letališča odpotovala v Pariz.

Dobila sta celo njuni imeni. Ona je bila Violetta Chesne, sestra umorjene, on pa Moses Nashrimi, bivši asistent dr. Halila v znanstvenem laboratoriju.

Tara in Ben sta morala odpotovati v Francijo, v Pariz.

Pristali so na Orlyju.

Naslove obeh sta dobila zelo hitro. A na njunih naslovih ju ni bilo. Gospodinji v hišah, kjer sta stanovala, ju že precej časa nista videli, natančneje od dveh dni pred umorom nazaj.

O vsem sta obvestila francosko policijo, ki je izdala mednarodno tiralico za njima.

Izvedela pa sta marsikaj o Violetti. Bila je potepuške narave. Srednjo šolo je zapustila že v drugem letniku. Odšla je na pot. Ustavila se je v Indiji, kjer je spoznala mamila. Postala je odvisna od njih. Denarja zanje je imela dovolj, saj je v tistem času še živel oče obeh deklet, bogat lastnik verige trgovin. Ko se je vrnila iz Indije,

je oče ugotovil, kako je z njo. Zagrozil ji je, da jo bo razdedinil, če ne bo prenehala z drogiranjem. Seveda ga ni poslušala. Ker ji ni hotel dajati več denarja za kokain in heroin, je začela za denar prositi Tesso. Ta ji je dajala denar vse dotlej, ko je izvedela za njeno odvisnost. Potem ji je ukinila pomoč.

Violeta je spoznala Mosesa, ga navadila na kokain in potem še na heroin. Redno ji je pomagal z denarjem, a tudi to se je podrl, ko ga je eden od znanstvenikov v laboratoriju našel ravno v trenutku, ko si je dajal injekcijo. Seveda so ga takoj odpustili.

Odtlej sta se oba prodajala, da sta prišla do denarja. Potem je oče umrl. Vse je zapustil Tessi s pripombo, da lahko polovico prepusti Violetti, če bo opustila drogiranje. Ta tega seveda ni bila pripravljena storiti.

Violetta in Moses sta dolgo tuhtala, kako priti do Tessinega denarja. Ko je odšla s skupino na Brač, sta ugotovila, da je to idealna priložnost, da se je znebita. Mislila sta, da Hrvati pač ne bodo odkrili, da sta bila na Braču.

Mosesu je bila Tessa že dolgo všeč. Mislil je, da ima pri njej nekaj prednosti pred drugimi, ker je imela razmerje s temnopoltim Halilom. Pa še lepši je bil od njega. A ni vedel, da sta Halilov intelekt in notranjost tista, ki sta jo najbolj pritegnila. Ni bil le znanstvenik, temveč tudi pesnik. Pisal ji je čudovite pesmi.

Zdaj je pomislil, da jo bo pač imel, če ne zlahka pa zgrda. Tega ni vedela Violetta, ki ji je bilo pa tako vseeno za vse, razen za mamila. Njena spolna sla je po dolgotrajnem drogiranju in prostituciji povsem pošla. Moses, ki še ni bil dolgo v vsem skupaj, pa je bil še kako živ. Bil je biseksualec in ni izbiral med partnerji obeh spolov. Tako se je prodajal tudi moškimi. Imel je razmerje tudi z enim od znanstvenikov, ki je bil gej, a le občasno. Zadnje čase pač nič več, saj je bil preveč zaposlen s pridobivanjem sredstev za drogo. Ni pa vedel, da je ob vseh strankah staknil AIDS.

Prenesel ga je na kolega v laboratoriju in na Violetto. Z Violetto je spal občasno, ko ni dobil drugega. Ona mu je to dovolila, saj ji je bilo pač vseeno, kaj se z njo dogaja, samo, da je imela mamila.

Virus HIV so našli tudi v izločku sperme na Tessi.

Tako sta se odpravila na Brač. Spala sta kar na ležalnikih na plaži. Ugotovila sta, v kateri sobi spi Tessa. Ko so vsi plesali v dvorani, je Violetta v recepciji dvignila ključ Tessine sobe. Ni bilo problema, saj je bila tako rekoč identična z njo. Bili sta enojajčni dvojčici.

Ker v sobi nista našla denarja, sta ugotovila, da Tessa nosi denar in čekovno knjižico s seboj. Tedaj sta sklenila, da jo onesvestita. Ne samo da bosta dobila denar in čeke, temveč bo tudi Violetta dedovala po njej, če jo ubije, je razmišljal Moses. Violetta je zaradi krize ob pomanjkanju mamil pristala na vse.

Med zadnjo točko v predstavi, v kateri je bila Tessa prosta, ji je poslala sporočilo po natakarju iz preddverja dvorane, kjer ji sporoča, da naj pride k kapelici. Da je nujno, ji je napisala. Natakar, ki ji je sporočilo dal, je bil naslednji dan prost. Tako so šele čez dva dni izvedeli za sporočilo. Vendar sporočila niso našli. Imela ga je v torbici, ki jo je vzela Violetta.

Moses je Tesso udaril po glavi, da je izgubila zavest. Violetta je pograbila torbico in jo mrzlično pregledovala. Moses je ta čas Tessi slekel hlačke in jo divje posiljeval. Tessa se je zbudila in je hotela zavpiti. Zatisnil ji je usta z roko in jo še naprej posiljeval. Tessa ga je opraskala po golem hrbtu in nato ponovno izgubila zavest. Moses jo je nato zgrabil za vrat in jo zadavil.

Violetta ni opazila ničesar. Našla je čeke in denar. Moses je odvedel Tesso do vodnjaka z delfinom in jo pustil na robu le tega.

Nato sta odšla do trajektnega pristanišča in čakala na prvi trajekt.

Bila sta zelo nervozna, saj sta potrebovala drogo. Do nje sta lahko prišla šele v Splitu. Tam sta kmalu odkrila preprodajalca, si kupila kar precej odmerkov heroina in nekaj kokaina. Na letališču sta si v WC-ju stisnila vsak svoj odmerek.

Nato sta že bolj umirjeno počakala na letalo za Pariz.

V Parizu je šla Violetta v Tessino banko. Bili sta si zelo podobni in se je zlahka predstavila za njo. Rekla je, da se seli v domovino svojega zaročenca, kjer bo odprla plesno šolo in šolo za revna dekleta. Zato bo dvignila večino denarja. Uspelo ji je. Tedaj še niso vedeli za smrt njene sestre.

Odpotovala sta na jug Francije in se vkrcala na trajekt za Afriko.

Moses je na bregu pozabil svoj prenosni računalnik, zato je izstopil in odšel ponj v kavarnico, kjer sta bila pred tem.

Violetta mu je povedala, da ga ne bo čakala, če zamudi.

Imel je smolo, medtem ko je bil na obali, je trajekt odplul. Sklenil je, da bo šel takoj z naslednjim za Violetto. Žal pa ni imel denarja. Sklenil ga je nabaviti, tako kot je znal. Ker je bilo mnogo takih, kot je bil on, mu ni uspelo zbrati dovolj denarja. Tako se je zadržal v Marseillu še tri dni. V tem času je ugotovil, da ju z Violetto iščejo z mednarodno tiralico. Pobarval si je lase na skoraj belo in se potuhnil.

Člani plesnega ansambla so se medtem za kratek čas vrnili v Pariz. Vrnili so se tudi znanstveniki.

Gej, ki ga je z aidsom okužil Moses, je medtem že zbolel. Odkril je, kam sta odšla z Violetto. Šel je v Marseille in začel iskati Mosesa. Hotel se mu je maščevati za bolezen. Odkril ga je pred nekim barom, kjer je iskal stranke. Približal se mu je od zadaj, ga zgrabil in mu s skalpelom z enim zamahom prerezal vrat. Spustil ga je na tla in odšel. Delal je v rokavicah in ni zapustil nobene sledi. Mosesovo truplo so našli šele drugo jutro.

Medtem sta tudi Tara in Ben v Parizu od uslužbenke v banki izvedela, da je slišala ime Marseille. Prišla sta na obalo in izvedela, da je Tessin morilec mrtev. Napadalec je izginil brez sledi. Vedeli so, da je moral biti nekdo močan, saj je imel Moses skoraj v celoti odrezano glavo. Prepustila sta ga francoski policiji. Odkrila sta, da je kupila Violetta dve vozovnici za Oran in odšla po njeni sledi v Afriko.

V Afriki sta le stežka našla njeno sled.

Vendar sta Tara in Ben imela srečo. Naletela sta na žensko, ki je gospodinjala ponarejevalcu in jima je za zajeten kupček denarja zaupala Violettino novo ime in priimek, pa tudi barvo las in frizuro. Po novem je bila rdečelaska s kratkimi skodranimi lasmi. Nabavila si je dokumente na ime Emma Resnais.

Iskala sta dalje. Dolgo je trajalo, da sta v Oranu odkrila sled za njo.

Odpotovala je v Rabat.

»Ne bo nama lahko,« je rekla Tara.

»Iskati bova morala med prekupčevalci z drogo,« jo je dopolnil Ben.

Violetta je imela prednost pred njima, saj so jo preprodajalci, vajeni narkomanov, po specifičnem vedenju sami opazili.

Preprodajalce sta našla, a nihče ni hotel nič vedeti. Zavohali so odlično stranko in takih ne izdajajo.

Potem pa je eden od njih, mlajši fant prišel za njima v hotel in jima povedal, da jo je videl, celo opisal jo je in povedal, v katerem hotelu je.

Ko sta spraševala v recepciji po njej, niso imeli nikogar s tem imenom.

V hotelskem baru pa so se spomnili ženske po opisu. Toda natakari jima je povedal, da je slišal, kako je rezervirala mesto v letalu za Johannesburg.

»Odšla je z zadnjim letalom za JAR,« jima je povedal barmen.

Prespala sta v hotelu in naslednje jutro odpotovala za njo.

Vedno je bila korak ali dva pred njima. Videti je bilo, da je vedela, da ji sledita. Nekako se bosta morala vživeti v njeno psiho in ugotoviti, kam namerava dalje. Bo to Južna Amerika, kokainski raj, ali jugovzhodna Azija, heroinski raj? Morda prav Indija, ki jo je že poznala? Morda Romunija, Bolgarija, Srbija, Afganistan?

Težko se je vživeti v miselnost narkomana. Kljub vsemu znanju sta se zavedala, da je um zasvojenec drugačen. A v katero smer? Znašla sta se v ogromnem Johannesburgu. Že na letališču so Violetto opazili izkušeni dilerji in jima povedali, da je šla z avtobusom v znani hotel Arum Place Guest House v Johannesburgu.

Šla sta za njo. Hotel je bil čudovit in cene zasoljene. A spet sta zamudila. Rezervirala si je letalsko vozovnico za Bogoto v Kolumbiji in odpotovala že dan prej.

Premišljevala sta, kaj naj storita, nekje se bo končno le umirila. Ali naj ji sledita naprej ali opustita primer

in se vrneti domov? Poklicala sta lastnika hotelov, ki je bil še vedno na Braču. Povedal jima je, da je vseeno, koliko bo stalo. Pomembno je, da jo najdeta.

Tako sta prespala v cenejšem penzionu v predmestju Johannesburga in zjutraj odpotovala v Bogoto.

Izvedela sta, da je ponovno spremenila ime. Postala je Jenny Boss in si pobarvala lase v skoraj belo barvo. Vendar se je tu ustavila le toliko, da si je nabavila naslove glavnih preprodajalcev kokaina v Indiji. Seveda tudi nekaj malega kokaina zase.

Odpotovala je v Indijo. Od tam pa z zalogo heroina in kokaina v Katmandu v Nepal.

Tam se je sled izgubila. Izvedela sta, da je belolasa ženska odpotovala z najetim avtomobilom neznane znamke. Kam, ni vedel nihče. Predvidevala sta, da se je umaknila v enega od ženskih samostanov v Nepal. Težko jo bo najti.

»Ne bo nama lahko. Pregledati bova morala veliko samostanov.« Ben je bil zaskrbljen.

»Kaj, če se ločiva in greva vsak po svoji sledi?« je predlagala Tara.

»Ne, prenevarno je zate samo,« je odklonil njen predlog Ben. »Povprašala bova taksiste v Katmanduju, če jo je kateri vozil.«

A izvedela sta le, da je res najela taksi, a taksista še ni bilo nazaj.

»Izgubljava čas. Pojdiva iskat po samostanih,« je rekla Tara.

Tavala sta iz kraja v kraj in iskala samostan, v katerem se je skrila Violeta. Ljudje niso bili zgovorni. Po treh tednih sta že skoraj obupala. Potem sta odkrila sled za njo v nekem ženskem samostanu. Ugotovila sta, da so odkrili, kaj počne, in ji pokazali vrata. Že pred tednom dni.

Kam je odšla, nista izvedela.

Potem sta naletela na taksista, ki jo je peljal na letališče v New Delhi. Tam so jima povedali, da je odšla z letalom v Adelaide.

Vendar je bil njen opis drugačen. Shujšana do kosti, s temnimi podočnjaki, vročična. Edino, kar ji je bilo podobno, so bili beli lasje. Imeli so jo za starko. Tara in Ben sta vedela, zakaj je tako. Mamila in AIDS.

Ko je prispela v Adelaide, je obiskala zdravnika. Eden od taksistov jo je peljal k zdravniku. Zdravnik sprva ni želel govoriti o njej. Ko je pa izvedel, zakaj ji sledita, jima je povedal, da je dobila antibiotike, ker ni hotela v bolnišnico. Imela je hudo pljučnico. Roke in noge je imela od injekcij heroina vse prebodene.

Vendar se ni vdala. Potovala je naprej. Odletela je v Sidney. Tam je ostala nekaj dni. Potem je odpotovala v Luzon na Filipinih. Podkupovala je ljudi, da je ne bi izdali. Ljudje so se obračali proč, ko sta jih spraševala o njej.

Hodila sta okoli vulkanskega jezera Taal in iskala sledi. Bala sta se, da bo prej umrla, preden jo bosta našla. Potem sta po naključju srečala malo deklico, ki jima je pripovedovala o belolasi starki v koči v Luzonu. Ponovno sta bila prepozna.

Nekdo od podkupljenih ji je povedal, da jo iščeta in odpotovala je v Romunijo, kjer je poniknila v ogromnih podzemnih tunelih.

»Moj bog, odšla je v leglo kriminala, revščine, trgovine drog, brezdomskih otrok v ogromnih podzemnih tunelih v Bukarešti. Tam so se, kot sem slišala, združevali v mladoletne tolpe. Ne bova lahko prodrli med njih in si pridobila njihovo zaupanje,« je razmišljala Tara.

»Res je, prav imaš. Tudi sam sem že slišal za vse to. A kljub vsemu morava dalje.« Ben je bil odločen nadaljevati z iskanjem.

»Verjetno je podkupila kakšno tolpo. Ta jo bo varovala in jo obvestila, da jo iščeva. Začniva,« se je strinjala Tara.

»Tolpe se med seboj ne marajo, saj prevzemajo teren ena drugi. In sosednja tolpa jo bo z užitkom izdala.«

Romunija ni uspela ustrezno poskrbeti za več tisoč okuženih mladostnikov, starih med 15 in 19 let, kar je največja taka skupina v kaki evropski državi. Okuženim otrokom ni omogočeno šolanje in zdravstvena oskrba, to pa bi jih lahko pripeljalo na obrobje družbe.

Med njimi je poniknila Violetta. Vendar so bili ti otroci za denar pripravljeni storiti vse. Izdali so jima, kje naj jo iščeta.

Spogledala sta se.

»Morala bova biti zelo hitra,« je rekla Tara.

Vendar pa ju je opazil član bande, v kateri je bila Violetta, ki jo je opozoril. Zbežala je iz Romunije.

Od tedaj se je vse odvijalo bliskovito.

Tara in Ben sta bila utrujena, in ko sta že hotela prekiniti vse skupaj, sta odkrila novo sled. Vodila ju je po stari mamilarski poti čez bivšo Jugoslavijo. Na otoku Pag v Novalji je nabavila heroin in kokain. Odpotovala je v Slovenijo in nato preko Milana v Italiji, kjer je dopolnila zalogo mamil, v Švico in nato v Francijo. Potovala sta z avtobusi in vlaki z veliko hitrostjo.

V Franciji sta jo našla na njenem starem naslovu. Bila je hudo bolna, na smrtni postelji. Slabotno se je nasmehnila.

»Dobro sta mi sledila. Ne bi me našla, če bi bila zdrava. Zdaj vem, kako sem grešila. Kam me je pripeljala droga. Kaj je s Tesso, sem ugotovila, ko je bila že mrtva. Moji možgani, potrebni droge, so mi zamračili um. Zdaj sem brez drog že nekaj dni. Grozno je. Danes imam malo boljši dan. Zato lahko jasno mislim. Vem, da se mi bliža konec. AIDS je opravil svoje.«

Zaprla je oči.

»Ali ti lahko kako pomagava?« jo je tiho vprašala Tara.

»Lahko. Ostalo mi je še mnogo denarja. Ko poravnajo stroške mojega zdravljenja in pogreba, bi ostalo zapustila fundaciji za borbo proti AIDSU. Prosim, pokličita mi odvetnika, ki bo zapisal mojo oporoko. Hvala vama za vse,« je zapadla v komaj zavedno stanje.

Poklicala sta zdravnika in odvetnika.

Zdravnik jima je povedal:

»Njeno življenje se izteka. Lahko ji olajšam le zadnje ure. Pa še te težko, saj je prepojena z drogo in bi jo večja doza, ki jo potrebuje, ubila na licu mesta. Dajta ji hladne obkladke na čelo in prsi, da malo omilita vročico,« je zaključil.

Medtem je prišel odvetnik. Violetta je po hladnih obkladkih malo laže zadihala.

»Napišite mojo zadnjo željo. Polovico, kar ostane po stroških zdravljenja in pogreba, zapuščam Fundaciji za borbo proti AIDSU. Drugo polovico pa Organizaciji za borbo proti mamilom v Parizu.«

S težavo je podpisala dokument.

Pogledala je Taro in Bena, se jima rahlo nasmehnila in zaspala za vedno.

Pokopali so jo poleg sestre Tesse in očeta. Drago je plačala svojo zasvojenost ...

Vrnila sta se na Brač v hotel Kaktus. V hotelu sta preživela še nekaj lepih zgodnje jesenskih dni in uživala v kopanju. Morje je bilo še toplo in sonce ne prevroče.

Ujela sta celo zadnjo predstavo Francozov, ki so se medtem vrnili na Brač. Naslednji dan sta se poslovila od Alaina in ostalih plesalcev.

Začelo se je deževno obdobje in po slovesu od lastnika, direktorja in osebja hotela sta se vrnila domov. Obljubila sta, da se še vrneta, ko bosta imela dovolj časa ...

Odhod

Nataša Skušek

Na polju sta stali dve stebli posušenih sončnic, njuna cvetova sta že zdavnaj odvrгла vsa semena, ki so se ujela v staro najlonko za sušenje, kasneje pa služila za hrano ptičem in ljudem, pa tudi za razplod. Za razplod, to bi bilo lepo, tudi ona bi se dala za razplod, lahko jo zrežejo na koščke, vsak košček poje ena ptica, ki izvali jajce, iz jajca pa pri ptičku pogledajo na plan njene svetle oči, ki so si združitev dveh predstavljale kot lepo in vredno nečesa boljšega od večnega zaničevanja nje same kot ženske in žene.

Potem bi letela nad temi sončnicami in bil bi poseben izziv, leteti in se ne zapoditi v zrnje; pravzaprav v najlonko, ki ga prekriva. Le-ta se ti ponavadi navije na rahlo nacufan kljun in moraš ga presneto dolgo namakati v potoku, da se tkanina razmehča in odpade. Do takrat pa je lakota že tako velika, da je, ko se uspeš izmotati iz sintetičnega prijema, v potoku dobrodošla jata rib roparic, ki te hočejo požreti pri živem telesu.

Tedaj te zaobjame vonj po trohnobnem, razpadajočem mesu, odbija te in hkrati vabi. Podaš se naprej in v trenutku ali dveh ponoviš uporabne dele mesa iz stare kuharske knjige, ki jo vlačiš s seboj povsod, tudi tokrat: stegno, prsa, potrebušina, šimbas, flam ...

Deli telesa, ki so se že usmradili, ki niso za v pečico niti za v zamrzovalnik ... zdrzneš se, kaj le premišljuješ, kaj je s tvojim občutkom za realno, kam te je odpeljal ta vonj, ta smrad po šunken zemlji, ki ti napol zavita leži v naročju.

Tvoja hiša pa še vedno nima strehe, trhla je, morda stoji na kolih, ki so trhlejši od nje. Balkoni kot požeti, pokošeni, špice krožnih satelitskih postaj sršijo na vse strani, iz sten gledajo žice. Kako bi zakrpala vse to, kako popravila, prenovila, zavrtela nazaj, začela od začetka, ko je streha še držala, na balkonih se je sušilo perilo in so senčniki zastirali blede polti pred vročim soncem, medtem ko si s prijatelji pila kavo in kadila cigarete. Kako bi lahko povrnila mladost tej stavbi in tej deželi in začela od začetka svoj življenjski krog.

Čeprav brez strehe, bi hiša delovala samo nekoliko krhko, čeprav na kolih, ki so še krhkejši od nje. Balkoni kot rahel vetrič, prepletene čipke, ujete v perilo, ki se bo sušilo na njih, in ta veter jih boža in lica svetle polti, ki na balkonu nazdravljajo poletju in življenju. Živeti, živeti, komaj čakati na nov dan in gledati tja gor na tisti balkon, ki je izvor tvojega upanja na mir in novo življenje.

Na pot se je podala z ogromnim kufrom, težkim in nestabilnim, ki je že na domačem železniškem peronu zgrmel po stopnicah.

Pred njo je bila dolga pot, tri noči in dva dni na različnih vlakih proti severu. Sopotniki so se tu in tam zazirali vanjo, bila je mlada ženska s temno modrim kovčkom polnim knjig, daril za neznance in, že po stokrat pregledanem seznamu, oblačil, ki jih bo nujno potrebovala, kot da ne bi vedela, da je Švedska dežela H&M.

Krasna nova Evropa

Krištof Stepančič

Prva stvar, ki se je spominjam, je bila tema. Nato le pekoča bolečina po celem telesu in vonj po zažganem. Počasi in ne brez napora sem odpiral oči. Najbrž sem bil v komi. Vrtelo se mi je in videl nisem ničesar. No, to ni čisto res, ker sem temo ločil od svetlobe, a drugače ničesar. Zrak je bil topel in poln dima ter težek za vdihovanje. Leže na tleh sem počakal, da se mi vid izostri, a kar sem potem zagledal, je bilo nekaj, česar si nikoli ne bi želel videti. Bil sem sam sredi gruče zогlenelih porušenih stolpnic. Nikogar, niti živali ni bilo na spregled. Poskusil sem pobrskati po spominu, kako sem se znašel tukaj, a za čuda se nisem spomnil ničesar. Bil sem popolnoma prazen.

Z nekaj mukami sem vstal in se razgledal po okolici. Kakor sem opazil, sem prej ležal na luži vode, takoj za počrnelim in zarjavelim avtom. Niti sanjalo se mi ni, kje sem. Na spregled ni bilo nikogar. Naslonil sem se na avto in poklical na pomoč, a mi je odgovoril le lasten odmev, ki je krožil med porušenimi in počrnelimi stavbami. Iskal sem naprej, pretaknil sem marsikateri vogal in pregledal veliko ruševin, a sem se nazadnje sprijaznil, da ne bom našel ničesar. Vsaj ne za zdaj in ne na tak način. Ugotovil sem, da moram hitro najti še koga, ki je preživel, sicer bom umrl od lakote ali pa se mi bo zmešalo zaradi osamljenosti. Ko sem tako razmišljal na kosu nečesa počrnelega, kar bi lahko bil ostanek pohištva, se je v meni začela oglašati lakota. Tako sem po sesutih in praznih ulicah odšel poiskat kaj za pod zob. Napenjal sem oči, da bi našel kakšno trgovino, a sem iskal le na slepo, saj sem izgubil vse svoje konkretne spomine in nisem imel pojma o kraju, v katerem sem se nahajal. Taval sem po ulici in našel ostanke stavbe, v kateri je bila trgovina. Odnese la jo je še slabše kot vse ostalo in streha se je vdrla v drugo nadstropje. Previdno sem splezal skozi razbito okno, ki so ga zastirali kosi betona in se znašel v notranjosti. Vzel sem nekaj kosov hrane, predvsem tiste težko pokvarljive, a sem le s težavo vedel, kaj je v konzervah, saj so bili napisi na njih čisto zbledeli, zlizani od ognja in sploh nerazumljivi. Odšel sem proti blagajni, da bi se povzpел po stopnicah v zgornje nadstropje, da bi našel morebitne preživele, a ko sem pogledal proti prodajnemu pultu, sem zagledal nekaj, česar sploh ne bi pričakoval.

Izza blagajne se je proti meni opotekalo nekaj, kar je imelo človeško obliko, a je bilo naravnost grozljivo. Imelo je blede kožo, vdrte oči, vdrta lica, sprijete mastne lase, iz ust se je grozljivo slinilo, a je bilo oblečeno v človeške obleke, kar je nakazovalo na to, da je bilo nekoč človek. Grozljivo je smrdelo, a nisem mogel razločiti po čem, saj se je v trgovini mešalo toliko različnih vonjav, predvsem po gnilobi. Stvor je začel hlatasti po meni in iztegovati svoje dolge in blede roke, medtem ko se mi je počasi približeval. Jaz sem se napol v strahu, napol v zgroženosti in presenečenju opotekel ritensko stran in zadel ob polico, ki se je prevrnila in za sabo potegnila še ostale. Skupaj so zadele ob steno nasproti pročelja in jo prebile. Prebiti zid ni zdržal pritiska zgornjih nadstropij in je popustil.

Potem spet huda pekoča bolečina, ki se je zarezala vame kakor nož. Nato sem omedlel. V glavi sem ponovno imel popolno praznino, a na moje veliko začudenje so se mi v glavi začeli prikazovati izseki, domnevno iz mojega življenja pred »začetkom konca«. Videl sem objokanega fantka, ki ga mama tolaži, veselo družino na skupnem pikniku, nekoga, ki ves vesel v rokah drži diplomu, medtem ko ga družina divje fotografira, moškega zazrtega v tla pred sodnikom na sodišču ... Globlje, kot sem gledal v svoje spomine, krajši, hitrejši, živčnejši in bolj nerazumljivi ter zabrisani so postajali. Kar naenkrat sem v glavi začutil preblisk svetlobe, imel sem občutek, kot bi me nekdo z veliko hitrostjo potegnil iz vode in že sem bil v domnevno realnem svetu. Globoko sem sopesel, kot bi bil pretekel maraton in preznojen sem bil prav tako. Strop se je udrl in na moji krvaveči nogi je ležal okoli 5-kilogramski kos betona, ki je postrgal kožo in se zajedel v notranjost noge, sicer pa je kost zadržala škodo, ki bi jo sicer lahko povzročila, drugače pa razen nekaj odrgnin nisem utrpel kakšnih hujših ran. Zaklel sem in se razgledal po prostoru, da bi našel kaj uporabnega, a sem takoj, ko sem dvignil pogled, pred sabo zagledal najhujši prizor, kar mi ga je do takrat ponujal ves kaotičen svet.

Komaj deset centimetrov od moje glave je na prevrnjeni omari ležalo eno izmed tistih bitij, ki me je gledalo s svojimi praznimi očmi, glavo pa mu je zmečkal polmetrski kos stropa. Na srečo ni kazal življenskih znakov. Po obrazu mu je počasi polzela temna, skoraj črna kri in skala je bila umazana z nečim, kar je bilo grozljivo podobno možganom. Bil sem tako šokiran, da se nekaj časa sploh nisem mogel premikati. Ko sem svoje možgane prebudil iz omotice, sem kar začel mrzlično in panično razmišljati: »Odstrani se od tukaj! Odstrani se od tukaj!« Ko sem v rokah spet začutil moč, sem stokajoč spraval svojo nogo izpod kosa betona. Po podrobn

analizi sem ugotovil, da z njo ni tako hudo, a sem se v bojazni, da bi se dotaknil tiste nagravžnarije, oprl na noge, da me je grozno zaskalelo, in stekel sem proti izhodu. Splezal sem iz trgovine, se opotekel in padel, a ne zaradi bolečine v nogah, ampak zaradi tega, kar sem videl. Na svoje veliko začudenje sem nekaj sto metrov po ulici naprej zagledal postavo. Da ni bil eden izmed »stvorov«, sem ugotovil po dokaj človeški hoji, ki je občasno postala lahek tek in oziranje čez ramo. Ves nemočen sem se zadržal proti njemu: »Pomagaj!« Očitno me je slišal, saj je iznenada začel teči proti meni.

Ko se je človekov obris bližal, sem opazil, da je bil moški, nekje okoli 35 let. Oblečen je bil v usnjeno jakno in kavbojke. Kolikor sem lahko razložil v daljavi, je imel črne lase in temno sive oči. Bil je srednje visok, nič na njem pa ni kazalo, da bi bil sovražen. Nekaj metrov pred mano se je ustavil in me ogovoril: »Kdo si?« »Pojma nimam. Kaj se sploh dogaja?« sem ga vprašal. Odvrnil mi je: »Se res ne spomniš? Jaz sem se spomnil po nekaj dneh!« Začudil sem se in ga vprašal: »Hočeš reči, da to traja že več dni?« Mrko se je nasmehnil in mi odvrnil: »Očitno je veliko stvari, ki jih še ne veš. Lahko se pridružiš naši skupini. V kampu ti bom razložil celotno situacijo. Sicer pa mi je ime Jim.« Na žalost sem moral v svoji glavi pritrditi njegovim besedam in niti za trenutek nisem pomislil, da mu ne bi zaupal. Ponudil mi je roko in z nekaj napora sem se dvignil. V nogi me je močno zaskalelo in zaklel sem, zato sem se oprl nanj. Tako sva odšla.

Po okoli pol ure hoje sva prispela do hiše sredi parka, ki je ležala na zahodnem obronku mesta, kar sem sklepal po zahajajočem soncu in preprosti soseski, ki je bolj spominjala na kakšno delavsko naselje, kjer so se stolpnice redčile, zamenjevale pa so jih eno- in dvonadstropne družinske hiše. Tudi te so bile glede na svojo velikost močno poškodovane, a vse skupaj ni bilo videti tako hudo, saj so bile kar precej manjše od stolpnice v centru mesta, katerih višja nadstropja so se zaradi nestabilnosti sesula na ulico. Zdelo se mi je, da bi se tu lahko nekako celo počutil domače in lepo, če ne bi bili ravno sredi negotovosti glede prihodnosti človeštva. Sredi parka sem opazil odprt ogenj, okoli katerega je sedelo nekaj postav. Vsi so izgledali precej napeti, najbrž zato, ker sva se z Jimom zaradi moje poškodovane noge kar precej zamudila. Ena izmed njih, ki je bila s hrptom obrnjena proti nama, je vstala, se obrnila in začela: »Jim, pozen si. Upam, da si vsaj našel kaj uporabnega ...« A je njen glas zamrl, ko me je zagledala. Jim me je predstavil: »Vanessa, našel sem ga na ulici, kakšen kilometer naprej po cesti.« Ženska, ki ji je bilo očitno ime Vanessa, je bila srednjih let. Imela je črne lase in sokolje oči, zaradi katerih si imel občutek, da ve prav vse o tebi. Poskusil sem ji seči v roko in se predstaviti, a je odskočila in bliskovito odmaknila roko, kot bi se spekla. In začela že kar malo histerično spraševati: »Kako pa veš, da ni okužen? Prav lahko bi bil kakšen izmed preživelih, ki so jih ugriznili Mrhovinarji! Poleg tega ostalih preživelih nismo videli že tedne!« Ob teh besedah je postal sumničav tudi Jim, ki me je ostro pogledal in mirno nagovoril: »Povej mi vse, kar se ti je zgodilo. Res mi je žal, a to moramo vedeti. Za svojo in tvojo varnost.« Druga dva človeka, ki sta se do takrat živahno pomenkovala ob ognju, sta spričo nenavadnega prerekanja vstala in si me začudeno ogledala. Tako sem ostal brez izbire in sem začel s svojo zgodbo. Pripovedoval sem jim o vsem, kar se mi je zgodilo in izpustil nisem prav ničesar. Med razlaganjem me ni prekinil nihče, kar je bilo zelo pričakovano, sodeč po njihovih resnih obrazih. Ko sem končal, je Vanessa spet začela s svojim nezaupanjem: »To je popolnoma nemogoče! Če bi bil v komi toliko časa, bi ga zagotovo našli Mrhovinarji!« Jim je odkimal z glavo in ji odgovoril: »Tudi meni se to zdi čudno, a zdaj nimamo časa za to. Moramo oditi čim dlje od mesta.« Tedaj sta se opogumila tudi ostala dva člana gručice in prvi izmed njiju se je predstavil starec, že kar v letih, a na pogled močen in žilav. Imel je košato sivo brado in prijazne modre oči. Ogovoril me je počasi, z globokim zamišljenim glasom in močnim kmečkim narečjem. Med govorom se je gladil po bradi in gledal tja nekam v nebo. Stisnil mi je roko in se predstavil z imenom Karl, a me je opomnil, da mu je bolj všeč, če ga kličem Karlos. Nikoli nisem izvedel, zakaj. Zadnja v tej grupi je bila mlada ženska okoli petindvajsetih, z ravnimi temnimi lasmi, rjavimi očmi, a na izgled zaskrbljena. Zamrmrala je, da ji je ime Sabina in pri tem ves čas gledal v tla. Takoj po tem je k nam prišel Jim, otovorjen z nahrbtniki in orožjem ter nam precej na kratko in stvarno razložil svoj načrt: »Najbolje bo, da odidemo takoj, preden se stemni. Priti moramo čim dlje iz mesta, saj ponoči ne bomo hodili. Ko bomo enkrat zunaj, se ne bomo vračali in odpravili se bomo nekam na vzhod. Držali pa se bomo čim dlje od mest, saj so polna Mrhovinarjev.« Ko je končal govoriti, so mu ostali mrmraje pritrdili in se porazgubili okoli, išoč svoje stvari in zaposleni s podiranjem tabora. Jim se je obrnil proti meni in me nagovoril: »Ej, res nočem pritiskati nate, saj si nov, ampak res moramo oditi iz mesta. V njem kar mrgoli Mrhovinarjev.« Odgovoril sem mu: »Meni je prav vseeno kam gremo, važno je, da smo čim dlje od tistih odvratnih stvorov.« Razumevajoče mi je pokimal in se obrnil k ognju, da bi ga pogasil, medtem pa je klical ostale člane in jim govoril, naj se vsi zberejo pri zdaj že ugaslem ognju, saj bomo kmalu odšli.

Sonce se je že kar močno nagibalo proti horizontu, ko smo bili končno pripravljene za odhod. Krenili smo na pot z Jimom in mano na čelu. Počasi smo hodili skozi goste gruče hiš in stolpnic ter blokov, saj smo morali, preden bi prišli na vzhodno obrobje spet skozi center mesta. Kmalu je napredovanje postalo zelo težavno, saj smo se prebijali skozi del mesta z zelo visokimi hišami, ki so se povečini zrušile na cesto pred nami. Plezanje čez velike betonske klade, ki so zapirale ceste, nas je močno upočasnilo. Šele takrat sem se zavedel obsežnosti najbrž globalne katastrofe. Izgledalo je, kot bi se vse nesreče na svetu zarotile proti človeštvu. Bila je skrajno pusta in žalostna pokrajina. Med hojo smo bili večinoma tiho, saj smo oprezno poslušali, če bi slišali koga. To tišino je občasno motil le Jim, ki si je v brado pomrmraval stavke, kot so: »Izgleda, kot bi bil potres,« in podobno. Nekje sredi poti me je končno ogovoril: »Oprosti, če sem bil dosti časa tiho, saj bi ti moral razložiti, kaj se je dogajalo zadnje dni, a sem bil zelo zaposlen z brskanjem po svojem spominu.« »Čisto te razumem, saj se tudi jaz ne morem domisliti, kaj se je zgodilo pred ... no, saj veš ... apokalipso ali kakor koli, razen raztrganih drobcev spominov, za katere se niti ne morem spomniti, če so moji,« sem mu odgovoril. »Potem smo vsi približno na istem. Tudi druge sem povprašal, če se sploh česa spomnijo, ampak se ne.« Nato je povzel glas: »No, če že moraš vedeti, ti moram povedati: Prvi, ki se je od nas zbudil iz kome, je bila Vanesa. Če je govorila resnico, je od tega že kakšen mesec. Živeli smo predvsem od tega, kar smo dobili v ruševinah, a za vedno tako ne moremo živeti. Enkrat bo zmanjkalo vsega in takrat ... No, takrat bomo najbrž že zdavnaj mrtvi in na to rajši ne pomislim. Kar se pa tiče tistih prekletih Mrhovinarjev, pa se mi močno zdi, da so to bili ljudje, ki jih je nekaj okužilo. Videti je kot neke vrste steklina. A steklina človeka ubije, oni pa se mi ne zdijo mrtvi. Hkrati pa težko rečem, da so živi. Drugače o njih nimam prav nobenega pojma, vem samo, da se jih je bolje izogibati. Svojo bolezen širijo z ugrizom in najbrž tudi z dotikom odprte rane. Če sem iskren sploh nimamo pojma, kako se jih ubije,« je tiho dodal. Očitno ni hotel, da se to razve med ostalimi iz skupine. Tokrat sem mu nehote skočil v besedo: »Jaz pa mislim, da vem, kako. Ko sem bil v tisti trgovini, je enemu izmed njih na glavo padla skala in ga ubila. Po mojem mu je treba uničiti glavo ali pa možgane.« Jim je nagubal čelo in mi odgovoril: »To je popolnoma mogoče, ampak ali si popolnoma prepričan, da je bil mrtev?« »Popolnoma. Ampak saj lahko zdaj preveriš.«

Tega nisem rekel kar tako, saj se nam je bližalo okoli petnajst Mrhovinarjev z vseh strani. Ko sva prej klepetala, se nisva niti zavedala, koliko hrupa sva zganjala in očitno jih je zvok privabljal. Jim je poskušal pomiriti vsesplošno hysterijo in je ostalim kriče dajal navodila: »Streljajte jih v glavo! V glavo!« Pokanje, ki je sledilo, je moralo pritegniti še več pozornosti, saj so iz vseh smeri prihajali novi in novi. Veliko smo jih zadeli in na našo srečo je bila moja trditev pravilna; tisti, ki smo jih zadeli pravilno, so brez znakov življenja popadali po tleh. Drugemu za drugim nam je pošla municija in zanka Mrhovinarjev okoli nas se je pričela zategovati. Bili smo popolnoma obkoljeni. V obupu smo se odločili za tvegano potezo in se podali v boj na blizu, saj nismo imeli nobene druge izbire. Bili smo oboroženi samo s preprostim orožjem, kot so izvijači, noži in podobno, ki so se izkazali za zelo učinkovite, a nevarne za tistega, ki ga uporablja. Krog se je pričel manjšati in vsi smo vedeli, da tega ne bomo preživeli. Kmalu smo se bojevali s hrbtom ob hrbtu, v obupu se sploh nismo menili za dejanja, ki bi se nam še pred nekaj urami zdela ogabna in barbarska. Čez pol minute smo se stiskali na površini kvadratnega metra in poskušali vse možne reči. V obupu smo v njih metali vse, kar nam je prišlo pod roke, celo vsebino nahrbtnikov. A seznam naših reči se je v klavnem poskusu obrambe hitro začel prazniti. Kmalu sem pod prsti zatipal prazno dno nahrbtnika in v paničnem poskusu sem se znebil celo svoje napol prazne steklenice z vodo. Dobro pomerjeni strel je najbližjega Mrhovinarja zadel v glavo, kjer se je steklenica razbila. Kar naenkrat se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Zadeti stvor se je prijel za glavo in se začel v groznih mukah valjati po tleh. Drl se je z nečloveškimi zvoki, rezkimi in glasnimi, da smo skoraj oglušeli. A ni bila steklovina tista, ki ga je spravila na kolena. Voda je bila.

Takoj, ko se je to zgodilo sem se spomnil Jimove izjave izpred nekaj minut: »Izgleda kot neke vrste steklina.« V trenutku me je prešinilo: žrtve stekline imajo nenaraven in neutemeljen strah pred vodo. Ostale nakaze so se ustavile tik pred nami, saj očitno niso želele izkusiti trpljenja, kot ga je bil deležen eden izmed njih. Ni izgledalo, da se bodo premaknili naprej, še manj pa nazaj. Ostali člani so jih z zanimanjem gledali, predvsem tistega, ki se je v peklenških mukah zvijal po tleh. »Navsezadnje je bila voda,« je tiho zamrmral Karlos in se obrnil proti Jimu. »Kakšen je torej načrt?« ga je vprašal. Jim mu je odvrnil: »Tak kot je bil že od začetka. Prebiti se iz tega preklemanega kraja.« »Kaj še čakamo. Gremo!« nas je pozvala Vanesa in odšli smo v gosjem redu za njo. Sprva smo se premikali počasi in boječe, nato smo pospešili korak in tudi z vodo nismo skoparili. Kmalu so kriki neizmerne trpljenja napolnili ves kraj in mi smo lahko samo s pomilovanjem gledali, kaj se je zgodilo z ljudmi. Bili smo že na kakšni polovici, ko se je zgodilo nekaj, kar zagotovo ni bilo v našem načrtu: zmanjkalo je

vode. Več kot jih je bilo na kupu, več smo je potrebovali, tako da smo nazadnje ostali brez. Odvrnjeni stvori so se obrnili, ko so spet zavohali svojo malico in se začeli valiti proti nam. Še celo tisti, ki smo jih uspeli zmočiti so se pobrali in začeli hlatasti po nas. Iznenada so se iz daljave zaslišali streli in nekaj jih je padlo, a še naprej so se usuvali proti nam, kot da jih nikoli ne bo zmanjkalo. Kar naenkrat sem začutil ostro, ugrizu podobno bolečino v vratu. Preden sem omahnil na tla sem zaslišal glas v glavi: »Dobili so te stari. Konec je.«

»Hej, stari! Daj, zmigaj se!«

Močno sem se razveselil in Jima že skoraj vprašal, kje smo, ko sem ugotovil, da človek, ki se z mano pogovarja, sploh ni Jim. Spomini so se vrnili.

»Stari, daj no, gremo!« Ob meni je sklonjen stal človek, ki pa ni bil Jim. Bila sva na temnem in dolgem hodniku, ki so ga le tu in tam osvetljevale šibke neonske luči. Sprva sva po hodniku hodila previdno in neslišno, a nato sva korak pospešila v lahen tek, saj se je na koncu hodnika že zarisoval obris izhodnih vrat. Pred vrati sva se ustavila in človek zraven mene me je vprašal: »Imaš vse papirje?« »Po mojem imam vse,« sem se mu slišal odgovoriti, »za najpomembnejše pa sem prepričan.« »Dobro,« mi je odgovoril in odprl izhodna vrata.

Znašla sva se na temni in umazani ulici. Tu pa tam je bilo slišati kakšne zvoke iz sosednjih hiš in skozi zastrte zavese se je videlo, da je večina luči prižganih. Iz daljave se je slišal hrup mestnega vrveža in avtov, a ulica, na kateri sva se nahajala, je bila zakotna in odmaknjena. »Drži se sklonjeno pod višino oken in ne oddajaj nobenih zvokov!« mi je tiho zabičal sodelavec in začel sklonjeno hoditi naprej po ulici. Sledil sem njegovemu zgledu in razen nekaj potepuških mačk in glasov iz hiš nisva slišala ničesar. Kmalu sva stranske ulice pustila daleč zadaj in prišla na hrupno in nabito polno glavno ulico. Moški zraven mene mi je šepetal navodila, kot so: »Ne zaostajaj!« ali pa: »Pomešaj se med ljudi!«

Po dolgi in naporni poti skozi mesto, polni gledanja nazaj ustavljanja in zavajanja domnevnih »zasledovalcev« sva prispela v stanovanjski blok nekje na obrobju mesta. Vstopila sva v majhno in precej slabo opremljeno stanovanje v 3. nadstropju. Nisi mogel kaj, da ne bi vate udaril vonj po postanem in plesni. Odšel sem v delovno sobo in liste skril v sef ter ga zaklenil, medtem ko se je sosterilec pritoževal nad stanovanjem: »Premajhno je, smrdi ko kuga pa še ogrevanje je slabo. Tisti TIP jih je čisto oskubil. Kaj so sploh mislili, da bodo dosegli, budale lizunske. Profitirale pa so Združene države.« Zadnjih nekaj besed se je izgubilo v mrmranju in zmajevanju z glavo.

Ko sem opravil svoje delo, sem odšel v kuhinjo na večerjo, a razen starega kruha tu ni bilo ničesar, kar bi lahko pojedel, razen poceni sira sumljive barve. Odločil sem se, da grem spat in pomagaču, ki je nekaj mrmral v kopalnici, zaželel lahko noč. »Ej, stari, počakaj malo!« je zaklical iz kopalnice in prišel ven. »Jutri moraš iti v mesto po nekih opravkih,« mi je rekel in si prižgal cigareto. »Po kakšnih pa, Mark?« sem se pozanimal. »Tiste papirje, ki sva jih izmaknila, moraš nesti enemu izmed naših. Čakal te bo jutri ob sedmih in pol zjutraj blizu kavarne.« »In jaz sem seveda zadnji, ki kaj takega izve!« sem se ujezil. »Ne krivi mene, stari, to je šefov ukaz, ne moj,« mi je odgovoril, zmečkal cigareto in jo vrgel v pepelnik. »Dobro, no. Ti pa si zapomni, da po kajenju vedno odpri okno,« sem mu utrujeno rekel, zazelhal in mu še enkrat zaželel lahko noč.

Spal sem slabo in v rahlem spancu sem se neprestano zbujal. V meni se pojavljalo eno vprašanje, spet in spet: »Kaj je tako pomembnega na tistih papirjih?« Tako sem razmišljal nekaj ur in nato sem se odločil. Prebral jih bom. Počakal sem, da je Mark odšel spat, in ko je bilo pred sobo vse temno in tiho, edini zvok pa je bilo njegovo smrčanje, sem se odplazil iz sobe. Vrata sem previdno priprl in pogledal na hodnik. Bil je prazen. Ko sem se plazil proti pisarni, sem opazil, da je pozabil odpreti okno, a to mi je bila zdaj še najmanjša skrb. Neopažen sem prispel do pisarne in počasi odprl škripajoča vrata.

V divji radovednosti in pričakovanju sem potegnil liste na plan glasneje, kot sem mislil, in začel sem jih hlastno prebirati. Na prvem listu ni bilo ničesar, razen poročila o reformah gospodarstva. Dlje, kot sem bral, bolj sem se začel zavedati, zakaj si KNL tako želi teh papirjev. Če bi mi pred desetimi leti kdo samo omenil kakšno izmed teh reči, bi mu rekel, da je nor. Zdaj sem vedel, da boj proti Uniji ni moj samo zaradi nacionalnega interesa, ampak zato, ker je sovražnik res pokvarjen. Zgroženo sem preletaval liste in prišel do zadnjega. Tega, kar je pisalo na njem, res nisem pričakoval. List je bil iz obrambnega ministrstva in naslovljen na vladnega sekretarja. Na njem je pisalo nekaj o moči nasprotnika in o vpoklicu rezervistov, a tisto, kar je res pritegnilo mojo pozornost, je bil odstavek namenjen programu razvoja biološkega orožja. Že desetletja so se svetovne velesile merile v moči predvsem jedrskega orožja in biološko orožje je bila dokaj nova modna smernica. Bolj ali manj vse države so ga že imele, a dokaj primitivna in z omejenim učinkom. Dokument je pričal, da je Unija 23 dni pred prenehanjem veljanja pakta

o prepovedi razvoja orožja za množično uničevanje dala ukaz za razvoj lastnega virusnega biološkega orožja. Moč tega orožja še ni bila preizkušena, a po novih študijah na ljudeh naj bi upepelilo vse živo v radijusu 150 km in sprožilo nalezljivo virusno epidemijo mutiranega virusa stekline. Dalje je v dokumentu pisalo, da bo orožje testirano na begunskem namestitvenem centru in da se ga bo uporabljalo izključno samo za eliminacijo tako imenovanih motečih elementov. »Samo mi imamo moč, da v Uniji spet vzpostavimo mir in blagostanje. Orožje bo uporabljeno samo za obče dobro,« se je glasil konec dokumenta.

Papirje sem v naglici pospravil nazaj in se hitro odpravil nazaj spat. A če sem mislil, da bom po branju teh dokumentov lažje spal, sem se uštel. Bilo je ravno obratno. V napetem pričakovanju jutra sem se spraševal, če je orožje že nared. Takoj ko je sonce posijalo skozi okno, sem se na hitro oblekel in pojedel, tako da me je Mark še ravno ujel na vratih in mi zaklical: »Ne pozabi, da smo v Bruslju. Bodi previden, na vsakem koraku te lahko ustavijo in preiščejo!« »Ja, saj vem!« sem mu zaklical v odgovor in zdirjal po stopnicah navzdol naravnost proti kavarni. Pogledal sem v stransko ulico, a tam ni bilo ničesar, razen nekaj prepolnih smetnjakov. To se mi je zdelo nekam čudno, zato sem pogledal na uro in ugotovil, da sem pol ure prezgoden. Zavzdihnil sem in se usedel na enega izmed stolov v kavarni, ki je imel dober pogled na ulico, naročil nekaj za spiti in nezainteresirano prelistoval časopis. Čez kakšnih 15 minut sem na ulici opazil dva policista, a bil je le rutinski pohod po mestnih ulicah, iz varnostnih razlogov. Pet minut pred dogovorjenim rokom sem plačal in odšel na dogovorjeno mesto. Skril sem se za smetnjak, čeprav mi je takoj v nosnice udaril vonj razkrajajočih se odpadkov. Po kratkem čakanju sem ga opazil, kako se ozira nazaj med hojo po ulici. Tiho sem mu zažvižgal in obrnil se je proti meni. Še zadnjič se je ozrl in hitro zavil v stransko ulico k meni. »Imaš dogovorjene papirje?« me je vprašal. »Seveda. Tukaj jih imam,« sem mu odgovoril. Naglo mi jih je vzel iz rok in hitro zapustil ulico. Slišal sem, da je prižgal avto in se odpeljal. Obrisal sem si potno čelo in se z velikim olajšanjem podal nazaj na sončno in veliko manj umazano glavno ulico.

Mislil sem, da sem jo poceni odnesel, a sem se motil. Zaradi uspešne predaje dokumentov sem čisto pozabil na pazljivost. Ko sem prišel ven, sem se znašel iz oči v oči z oboroženimi posebnimi enotami za nacionalno varnost. Tisti, najbližje meni, je meril vame s puško in mi ukazal: »Roke gor! Odloži orožje!« Nisem imel druge izbire, kot da sem ga ubogal in na tla pred sabo odložil pištolo. Eden izmed njih na moji desni mi je prišel za hrbet in me s kopitom puške sunil v hrbet. »Gremo, zmigaj se!« mi je naročil in z dvignjenimi rokami sem se usedel na zadnji sedež policijskega vozila. Voznik je speljal in kmalu sem vse, kar sem poznal, pustil za sabo. Razmišljal sem, kaj vse se mi bo zgodilo, za kaj me bodo obsodili, če že vejo za obsežnost našega delovanja in podobne reči. Ko sem tako razmišljal in gledal skozi okno, me je zmotil nenavaden prizor. Bili smo že na večpasovnici izven mesta, ob kateri so rasla drevesa in grmovje. Med grmovjem sem zagledal več sklonjenih oseb, ki se nekaj pogovarjajo, nekatere pa so tekle vzdolž grmovja. Prijel sem se za prijemalko na stropu in se vzdignil s stola, kolikor sta mi to dovoljevala varnostni pas in lisice, da bi bolje videl. V meni se je spet prižgala šibka luč upanja.

V tistem trenutku se je zaslislala eksplozija tik pod našim kombijem. Eksplozivna moč je bila tako močna, da je ljudi sedeče spredaj vrglo po celi kabini, meni pa je nekako uspelo obdržati ravnotežje, predvsem zato, ker sem stal in se držal za prijemalko. Nekaj trenutkov se ni zgodilo prav nič, samo onespособljen kombi je drsel še nekaj metrov najprej po cesti, nato pa je negiben obstal sredi cestišča. Izgledalo je, kot bi se čas ustavil, a so tišino takoj presekali kriki in strelji. Očitno so policisti spredaj prišli k zavesti, saj so se napadu postavili po robu in odgovorili na strele. V vsesplošni zmedbi so povsem pozabili name, dokler se niso zaslislali udarci po zadnjih vratih. Napadalci so vlomili v zadnji del vozila in me povlekli iz zverženega pločevinja. Postavil sem se na noge in se takoj spet sklonil, saj so nas branilci očitno opazili in začeli s streljanjem v našo smer. Vojak poleg mene mi je kriče, v poskusu, da bi preglasil zvoke bitke kričal navodila: »Vidiš tisti avto tamle? Čimprej pridi do njega in zbeži od tukaj!« Ubogal sem ga in se sklonjen odpravil proti avtu. Odprl sem vrata in se usedel na sovoznikov sedež ob voznika. Takoj ko sem se dobro usedel, je že speljal z vso hitrostjo v smeri mesta. V ozadju se je še vedno slišalo strele in eksplozije in načelnika policistov, ki se je drl v radio: »Pošljite okrepitev! Zminirali so cesto!« A obramba je vseeno začela popuščati. Peljala sva se v smeri mesta in imela sva dober pogled nad vojaškimi vozili, ki so se valila iz mesta. »V mesto greva še po tvojega sodelavca Marka. Nato bomo čim hitreje odšli od tod. Namen te akcije je bil odvrniti sovražnikovo obrambo zaradi napada,« mi je povedal. »Kakšen napad imaš v mislih?« sem ga preplašeno in pazljivo vprašal. Voznik je presenečeno začel z pojasnjevanjem: »Za danes je bil planiran napad z biološko bombo, točno tisto, katere načrte sta ukradla prejšnji mesec ... Kako da tega ne veš?« Nisem imel časa, da bi mu odgovoril, saj sem od osuplosti izgubil glas.

Na nebu v smeri mestnega središča se je na nebu začela zarisovati rdeča sled, podobna signalni raketi, le da veliko večja in svetlejša. Zaslislala sva rezek piskajoč zvok in močen pritisk naju je skoraj sploščil, medtem ko je

toplota začela naraščati. Zrak je postal ob vdihovanju težek, mlačen in jedek ter kisel na okus. Močno me je sililo na bruhanje, za glavo pa se mi je zdelo, kot bi jo sploščilo. Krči so me trgali po celem telesu. Kisel plin me je oslepil, zato nisem mogel več ničesar videti, a lahko sem začutil močen udarni val, značilen za močne eksplozije, ki me je vrgel iz avta.

Adijo, humanost. Začela se je nova doba.

Krasna nova Evropa

Majda Strnad

»Našla sem svoje domovanje v srcu Velikega Štrka, ki me bo ponesel v nov svet,« reče pesem.

Zaidem v čas, kot zaide sonce. Se izgubim v drugem času, zaidem med ulice v tujem mestu.

Čas zveni v zunajčasnosti. Zvenijo rože in trave, oči in telesa. Zaidem v svet živih in diham z nerojenimi.

Jočejo dojenčki z enakim glasom, dojilje jih hranijo s hrano pozabe. Matere ne poznajo več svojih otrok. Poležavajo na otokih ljubezni. V očeh se plazi ogenj pogube. Očetje se potikajo po lokalih, iščejo mlada dekleta za razvedrilo v prostem času.

Rečem: »Jaz pesem, bom spremenila svet, da bo lep in pošten za vse ljudi.«

»To morava spremeniti,« prišepnem Velikemu Štrku.

Veliki Štrk reši dojenčke in jih prenese na varen kraj.

Očetje in matere se prebudijo in vidijo, da nimajo več otrok. Zajame jih žalost, občutijo praznino.

Zašepetam jim pesem:

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep.

Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Odhajajo iz tega kraja in se pridružijo delavcem na polju. Tudi oni pojejo pesem sreče.

Iz večnosti preteklega prinašam besede miru in sprave.

Zaslepljene oči otopelega sveta iščejo zlate zarje oddaljenih poti, da bi poletele na krilih ptice in s svojo toplino objele svet.

V mojem srcu še vedno zveni pesem:

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep.

Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Na obrežju reke posedajo mladeniči in iščejo svoje prijatelje. Brezdelje jih žene v obup.

Veliki Štrk prinese v reko veliko rib. Mladeniči se razveselijo in začnejo loviti ribe. Nahranijo lačne, ki poležavajo ob reki in iščejo pomoč. Postanejo trgovci in ribiči.

Tudi njim položim v srce pesem: »Veselimo se, veselimo se. Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Z Velikim Štrkom se ustaviva na rajskih vrtovih. Cvetje naju posipa s svojo dišečo prho. Duhovi modrecev plešejo v svojih svetlečih haljah in naju pozdravljajo.

Zasliši se pesem:

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep. Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Hvala pesem, da potuješ po svetu in trosiš srečo. Peljejo naju pod mogočno drevo. Veje segajo do obzorja in še v neznano. Zlata jabolka visijo z vej.

Eden izmed modrecev reče Velikemu Štrku: »Najej se zlatih jabolk. Njihove pečke raztrosi po zemlji, da ji vrneš razum in blagostanje. Povsod, kjer bo zraslo drevo, bodo ljudje postali pošteni in spoštovanja vredni. Razum bo pregnal revščino, bedo in spremenil bogataše v poštene ljudi.«

Štrk je pojedel vsa jabolka in odletela sva naprej. Veliki Štrk je trosil semena, da posadi jabolka razuma po vsem svetu.

Ustavila sva se za velikim obzidjem. Zlate dvorane so se lesketale v soncu. Prispela sva v skrivno oazo bogatašev. Kovali so načrte za uničenje zemlje in ljudi. Popivali so in se smejali svoji iznajdljivosti.

Štrk posipa semena in iz tal se dvignejo velika drevesa. Zlata jabolka visijo z vej in bogataši jih trgajo z vso

vnemo. Vidijo, da jabolka niso iz zlata. Zelo so dobra, ugotovijo.

Zlata jabolka se zasadijo v njihov razum in bogataši postanejo prestrašeni.

Vidijo grozo svojega početja.

Zasliši se pesem:

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep.

Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Bogataši razdelijo svoje bogastvo, svojo zemljo, svoje dragocenosti. Postanejo enaki drugim ljudem.

Razkropijo se med reveže in lačne in jim pomagajo. Z njimi prepevajo pesem sreče. Pesem premaguje strah, glad, ponižanja in trpljenje.

»Pisala bom po zidovih, ulicah in drevesih. Naselila se bom v srca vseh,« reče pesem. Utrujen od bremen in kapelj spoznanja vstaja nov svet brez bolečin in razvrata.

Veliki Štrk hiti z gorečo baklo v kljunu, da osvetli vse prečute noči in prežene sivino. Povsod sadi jabolka razuma.

Za lepšo podobo sveta bije več tisoč src in kliče:

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep. Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Te besede šepetam na uho in iz tisoč grl zazveni pesem.

Naj pesem srca in razuma obkroži svet s svojim optimizmom in srečo. Z višine vidim drugačen svet.

Ljudje pojejo, se veselijo, delajo in ustvarjajo. Pozabijo na barvo kože, vidijo le skupen uspeh. Povsod rastejo zlata jabolka.

Kapitalisti in bogataši slišijo klic srca in prepevajo: »Veselimo se, veselimo se vsi.«

Naj pojejo ptice za vse. Slavimo ljubezen, veselimo se življenja.

Naj iz prahu pohlepa vstane sončno jutro. Žuborijo čiste reke in potočki veselo poskakujejo.

Otroci lovijo metulje. Morja butajo ob obale, kjer se veselijo ribiči.

Na polju zori žito. Veselijo se moke in kruha za vse.

Ni lačnih, ni beguncev, ni žalosti in brezdolja. Vsi sejejo in žanjejo na svojih poljih.

Nihče ne beži iz svojega doma. Pobirajo jabolka razuma, ki krasijo svet.

Sliši se pesem:

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep.

Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Spomnim se besed: »Na mojih pašnikih vam ničesar ne manjka.«

Mogočne sile svetlobe pošiljajo na zemljo svojo pomoč. Prihajajo vsi, ki so peli to pesem: »Veselimo se, veselimo se.«

Pesem duhovne moči obkroži svet od Alp, do Andov, do Kavkaza, do morij in rek, do žitnih polj in cvetočih travnikov. Jabolka razuma rastejo po vsej zemlji.

Moč misli premaga vse. Svet postane za vse enak. Hrepenimo po sreči in blagostanju.

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep. Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Veliki Štrk zaokroži svoje potovanje. »Moje delo je opravljeno,« reče pesem.

Povsod pojejo, povsod je radost in upanje. Veselimo se, ni več zatiranj, ni več beguncev, ni več bogatašev in ni več lačnih.

Žuborijo čisti izviri in srca so očiščena pohlepa.

Hrepenimo po miru, po svetlobi, po ljubezni, po lepšem življenju.

»Veselimo se, veselimo se, svet je lep. Svet je poln sreče za vse ljudi.«

Potovanje

Lara Šalamun

(Ujeta v sebi)

Vrata so bila narahlo priprta in ustavil sem se, ne da bi povzročil šum. Nisem želel, da me opazi. Ne še. Ležala je na z modro odejo prekriti postelji in si z rokami podpirala glavo. Noge so ji iztegnjene ter prekrizane bingljale čez rob. Pred njo je ležala odprta knjiga. Nisem mogel videti naslova, toda bila je debela, z veliko stranmi, takšna kot jih je vedno brala. Temni kodri so ji padali na obraz in ustvarjali mehko zaveso, ki pa ni mogla prekriti njene krhkosti. Premikala je ustnice, tiho izgovarjajoč besede, ki jih je kar požirala z očmi. Rad sem jo gledal. Tako nežno, sproščeno, ko je počela nekaj, kar je imela resnično rada. Nisem je želel motiti, a sem vseeno potrkal. V trenutku je dvignila glavo in za trenutek zmedeno pogledala naokoli. Še vedno je bila v drugem svetu, kjer se vsaka ljubezen konča kot pravljica. Potem so se najine oči srečale, ujela je moj pogled ter se nasmehnila. Ta nasmeh. Ob njem sem vedno podvomil v svoje odločitve. Toda tokrat se nisem smel obotavljati, moral sem biti odločen. Zanj. Da bo lahko srečna. Hitro sem se otresel svojih misli ter potlačil občutke. Vrnil sem ji nasmeh in razmišljal kaj reči. Bilo je toliko stvari, ki sem ji jih želel povedati, jo nasmejati in ji povedati, koliko mi pomeni. A nisem smel. Ne bi bilo pošteno. Smehljaj mi je zbledel in vse besede so izginile. Na koncu sem rekel edino stvar, ki sem jo lahko: »Večerja je pripravljena.«

Tiho sva sedela pri mizi in jedla polento z ocvirki. Vsake toliko sva izmenjala besedo ali dve, potem pa znova utihnila. Nemirno se je presedala in si nezavedno navijala pramen las okoli prsta. Vedela je, da se nekaj pripravlja, a je ostala tiho. Tudi jaz nisem želel ničesar reči. Bal sem se, da se ne bom mogel ustaviti in da bo ves moj načrt splaval po vodi. Rad sem jo imel. Toda ravno zato sem jo moral pustiti oditi.

Žlico je še zadnjič dvignila k ustom, nato pa hitro vstala. »Utrujena sem. Danes bom šla zgodaj v posteljo. Lahko noč,« je zamrmrala in še preden bi ji uspel odgovoriti že izginila iz sobe.

Dolgo sem sedel za mizo in samo razmišljal. Ali je prav, kar počnem? Kako bo, ko se vrnem? Bo ona še vedno tukaj? Bal sem se, da nikoli več ne bo enako, da mi ne bo oprostila. Čutil sem, da bom od zdaj naprej tujec. Odšel bom in jo pustil za seboj. Živela bova v vzporednih svetovih. Kaj, če se najina svetova več ne bosta mogla združiti? Ne bi smel oditi ...

Dolge večerne sence so se počasi prevesile v noč in luna je skoraj neopazno zamenjala sonce. Skozi odprto okno je zapihal veter in prinesel vonj po snegu. Zima je že snela svojo masko. Stopil sem do okna in ga zaprl. V hiši je že dolgo bilo vse tiho. Čas je, da začnem.

V predalu pod pisalno mizo sem poiskal prazen list papirja in kuverto. Nato sem začel pisati. Pisalo mi je kar samo drselo po papirju in vse besede, ki sem jih prej komaj zadržal v sebi, so se brez jezov usule na plano. Bile so tam, črno na belem, in vedel sem, da je točno tako, kot mora biti.

»Preživela sva dve čudoviti leti in niti trenutka ne bi spremenil. Bile so solze in bil je smeh. Večinoma smeh. Vedno sva bila skupaj. Zate bi naredil vse, celo poročil bi se. Pomeniš mi toliko, kot mi ni še nihče. Si nekdo, ki mi polepša še tako pust dan. Toda vem, da te oviram. Od nekdaj si sanjala o plesu. O baletnih krilcih in copatkih, odrskih lučeh, ploskajočih množicah in vrtnicah, ki ti jih mečejo pred noge. To si ti in želim, da ti uspe. A zato moraš biti tukaj. Jaz pa želim potovati, videti svet. Želim okusiti možnosti, ki jih ponuja. Želim se učiti in vsaj enkrat živeti iz trenutka v trenutek. Rad te imam, vendar pravijo, da moraš tiste, ki jih imaš rad, pustiti da odidejo. Zato te bom pustil oditi, da boš lahko živela svoje sanje. Morda, nekoč ... se bova spet videla? Zdaj je čas, da narediva nekaj zase ter si dovoliva biti popolnoma srečna. In svobodna. Ne pozabi me.«

S pogledom sem še enkrat preletel napisano. Zdelo se mi je patetično, neumno, toda resnično. Za trenutek me je prijelo, da bi pismo zmečkal in napisal novega, lepšega, na koncu pa sem le prepognil ta že popisano list papirja ter ga zložil v kuverto. To sem zalepil in odnesel v njeno sobo. Dolgo časa sem samo stal ob postelji, jo gledal ter prisluškoval njenemu dihanju. Kasneje sem pismo odložil na nočno omarico. Sklonil sem se k njej, ji s čela umaknil koder ter jo poljubil. Še zadnjič sem se ulegel k njej ter ji ovil roke okoli bokov. Ni se zbudila. V spanju je le nekoliko zagodrnjala ter se privila tesneje k meni. Obraz sem zakopal v njene lase ter se potrudil zaspati. Nisem želel misliti na to, da za dolgo časa zadnjič vonjam njeno kožo, čutim njeno telo, jo objemam in

poljubljam. Če bi si dovolil samo pomisliti na vse to, ne bi nikoli odšel.

Tiho sem zdrsnil iz postelje in se stresel. Bilo je tako presneto mrzlo, a nisem bil prepričan, da gre le za zunanji mraz. S stola ob pisalni mizi sem pobral siv pulover ter si ga potegnil čez glavo. Previdno, da ne bi zaškripala, sem odprl vrata ter stopil na hodnik. Vse je bilo mirno in temno. Edini zvok v tišini je bilo pridušeno kapljanje dežja ter tiktakanje ure, ki je kazala nekaj čez štiri zjutraj.

Stopil sem do okna ter ga nekoliko priprl. Zrak je bil svež in vlažen. Ves svet je bil zavit v temo, le zabrisani obrisi in sence so namigovali, da se tam zunaj skriva še nekaj. Videl sem veliko krošnjo drevesa, ki se je sklanjala nad olivno zeleno ograjo, katere barva je bila zdaj le še en neprepoznaven zmazek med mnogimi drugimi. Ob cesti je stala svetilka in metala ozek snop rumene svetlobe, v katerem si lahko videl vsako dežno kapljico posebej. Padale so druga ob drugi, poševno so se obračale z vetrom v močnem nalivu. Ponoči so zmočile cesto, ki se je zdaj lesketala v srebrni barvi, ko so neskončne luže ujele medlo svetlobo svetilke.

Ta noč je bila brez zvezd, še luna je ostala zastrta s temnimi nevihtnimi oblaki, ki pa jih v noči ni bilo opaziti. Le občasne strele ter gromi so grozeče opozarjali nanje. Okno sem pustil odprto ter se spustil po stopnicah. Ko sem stopil na četrto, je zaječala in nehote sem se zdrznil. Za nekaj trenutkov sem obstal na mestu, čas se je zame ustavil. Prisluškoval sem tišini in čakal, da zaslišim drsajoče korake. Vse je ostalo tiho in nekoliko sem se sprostil. Prehodil sem preostanek stopnic ter stopil v dnevno sobo.

Ogenj v kaminu je še vedno gorel. Majhen in krhek, ne bo več dolgo zdržal, sem pomislil ter se pomaknil bližje. Puhasta preproga je zadušila moje lastne korake, ko sem se premikal čez prostor, proti kaminu in steni, od vrha do tal prekrito s knjižnimi policami. S pogledom sem begal od ene do druge, ne da bi se zavedal, da pravzaprav iščem le eno knjigo. Tisto z najbolj oguljenimi platnicami v temnih tonih. Bila je njena najljubša. Kar naprej jo je brala.

Moje oči so se končno ustavile na njej in previdno sem jo izvlekel. After. Nežno sem jo prelistal, bal sem se, da ji bom kaj storil. Vsakih nekaj strani sem našel podčrtane odlomke ter s svinčnikom napisane komentarje. Nisem jih prebral. Naenkrat me je nekaj obsedlo in vzel sem svinčnik. Knjigo sem odprl na zadnji strani ter čisto spodaj, v levi kot strani, tako rahlo, tako majhno, da je bilo komaj opazno, dopisal: *In živela sta srečno do konca svojih dni.* Upal sem, da bo razumela.

Nato sem odšel v majhno sobico, kjer sva shranjevala kramo. Tam sem si že prejšnji večer na skrivaj pripravil torbe s svojimi stvarmi. Zdaj sem jih le pograbil in se v naglici odpravil proti vratom. Bil sem vesel gromov, ki so dušili moje korake in podrsavanje torb ob tla. Nisem se več želel obotavljati. Na hodniku sem pograbil debelo zimsko jakno in si na glavo potegnil kapuco. Odprl sem vrata ter stopil v nevihto. Na pragu sem se še enkrat ozrl po topli hiši, ki je zadnji dve leti bila moj čudovit in varen dom. Zdaj je bil čas, da jo zapustim. Z vzdihom sem sklonil glavo ter zaklenil velika lesena vhodna vrata. Ključ sem pustil v naročju vrtnega palčka, ki je kot vedno nepremično stal pred vhodnimi vrati. To je bilo to. Otvorjen s torbami sem stopil na razmočeno cesto ter se ne pogledujoč nazaj odpravil proti železniški postaji. Potovanje se je nepreklicno začelo.

Minilo je sedem mesecev nenehnega potovanja in bežanja iz mesta v mesto. Takšno življenje mi je bilo všeč. Nikjer se nisem predolgo zadržal, ustalil ali navezal trajnih stikov. Prišel sem v mesto, ostal nekaj dni ter odšel. Nisem gledal le znamenitosti. Želel sem spoznati ljudi, začutiti njihov utrip. Pohajkoval sem po mestih ter se neopazno pomešal mednje. Pogovarjal sem se z ribičem, ki mi je pokazal, kako se očisti ribo, in z revežem, ki se že leta preživlja s slikanjem portretov in krajin na ulici. Vsak človek, ki sem ga spoznal, me je naučil nekaj novega. Z odkrivanjem raznolikosti sveta, sem začel bolj ceniti tudi moj košček kulture. Jezik, ki ga nisem maral, je zdaj postal zaklad. In domovina, ki sem se je včasih celo sramoval, je postala moj ponos. Ljudem sem govoril o naših navadah in oni so me poučili o svojih.

Tako sem preživljal dneve popolnoma drugače, kot sem bil vajen do sedaj. Bili so kot neskončne počitnice, a vseeno nekoliko drugačni. Nikoli nisem ostal povsem brez dela. V Grčiji sem prodajal sladoled in v Angliji delal v Starbucksu. V Italiji sem pomagal deliti letake za konjske dirke in na Hrvaškem kuhal v majhnem hotelu v Dalmaciji. Bilo je zabavno in omogočilo mi je nekaj nepozabnih izkušenj. Kdo bi si mislil, da lahko jaz, navaden nepremičninski agent, naredim popolno omleto ali spečem pomladno lazanjo? Najboljše pa je

bilo, da ko sem se naveličal, sem preprosto spakiral in začel znova kje drugje, v kakšnem drugem zanimivem in čisto samosvojem mestu, z nečim povsem novim, kot je na primer pobiranje grozdja v francoski pokrajini Champagne.

Poskusil sem toliko novih stvari kot še nikoli. Nova hrana, nove obleke, novi jeziki. Ni se spreminjalo le okolje, temveč tudi jaz. Naučil sem se igrati mandolino, surfati brez jadra ter ločiti sire po vonju. Zdaj znam reči oprsti in ljubim te v šestindvajsetih evropskih jezikih – *undsky, het spijt me, mul on kahju, olen pahoillani, Je suis désolé, Síntoo, Es tut mir Leid, Elnézést, Fyrirgefðu, Tá brón orm, Mi dispiace, man ir žél, Aš atsiprašau, Мне жаль, жао ми е, žal mi je, Lo siento, Jag är ledsen, Мени икода, Mae'n ddrwg gen i, Unë të dua, maite zaitut, Я люблю цябе, Volim te, обичам те, t'estimo, volim te, miluji tě, jeg elsker dig, ik hou van jou, aš myliu tave, Те сакам, in'hobbok, Jeg er glad i deg, Kocham Cię, eu te amo, te iubesc, я люблю тебя, волим те, Milujem ta, ljubim te, Te amo, jag älskar dig, я тебе люблю, Rwyf wrth fy modd i chi, יא עביל עיך!* Celo dnevnik sem začel pisati. Tako se bom lahko vedno spominjal podrobnosti, ki jih bom skozi leta pozabil. Spomini zbledijo, izginejo pa nikoli.

3. 7. 2015 — 15. 7. 2015

Dragi dnevnik,

Ta teden dni sem preživel v Španiji. Sprehajal sem se po Santiagu de Compostela proti eni izmed najbolj znanih katedral na svetu. Do nje vodi Jakobova pot. Tisto jutro mi je nek klepetav Španec, h kateremu sem prisedel pri zajtrku, povedal legendo o nastanku Santiaga. Ta pravi, da je leta 813 pastir iz Galicije opazil zvezdo, ki je sijala samo na neko polje. Po ukazu škofa Teodomira je bilo mesto raziskano in odkrita je bila marmornata grobnica. Napis na kamnu je razodel, da gre za posmrtno ostanke "Jakoba, sina Zebedeja in Salome«. Od tedaj se kraj imenuje Compostela, kar naj bi izviral iz latinskega *campus stellae* (zvezdino polje) ali *campus tellure* (polje z grobiščem). Tedanji kralj, Alfonz Čisti, je nad grobnico dal postaviti svetišče in samostan, ki naj bi v ljudeh okrepila duha in jih postavila za branilce krščanstva pred islamom. Tako je kralj postal prvi romar, ki so mu kmalu sledili še številni drugi, dokler Santiago de Compostela ni postal ena izmed svetovno znanih romarskih prestolnic.²

To legendo sem imel v mislih, ko sem tistega dne popoldne stopil na ogromni, sivo tlakovan trg, na katerem je stala katedrala. Prav takrat so jo prenavljali in vsa je bila zakrita z gradbenimi odri in živo oranžnimi varnostnimi mrežami. Toda vseeno je bila čudovita. Vsak detajl je bil natančno oblikovan in izrezljan in katedrala je pred mano kar oživila, tako je bila polna razkošja in elegance. Bila je mogočna, impresivna zgradba, svetle barve in njeni izjemni zvoniki so segali tako visoko, da zaradi sonca nisem mogel videti vrha. Pred katedralo se je trlo ljudi. Najrazličnejši turisti so poslušali razlage svojih vodičev ter poskušali narediti selfie s celotno katedralo, kar se je vedno znova izkazalo za praktično nemogoče. Tam so bili tudi Rusi, ki so me prosili, da jih fotografiram, in seveda sem jim ustregel. Tudi sam sem se fotografiral. Nato sem se napotil proti nizkemu kamnitemu zidu, ki je obdajal trg. Od tam je bil prečudovit razgled. Vso mesto se je razprostrlo pred teboj in videl si lahko vsako skrito ozko uličico ali zagrajen vrt. Zame je bilo neverjetno. Kasneje sem se sprehodil skozi enega izmed številnih parkov. Bil je poln slapov in majhnih ribnikov. Vsepovsod so bile potke, posute z drobnimi belimi kamenčki, ob strani pa so v senčnih koticah, oblikovanih v polkroge, stale lesene klopce. Spraševal sem se, kako se lahko takšna idilična pokrajina sklada s hrupom in plini velikega turističnega mesta. Še ena stvar, ki sem jo opazil tukaj, so bili semaforji. Stali so prav na vsakem najmanjšem križišču ali prehodu za pešce. Bili so vsepovsod, četudi povsem po nepotrebnem.

Najbolj pa so me navdušili Španci. Vsi so tako prijazni, odprti in sproščeni. Tam se ne moreš izogniti trem poljubčkom na lica, pa če človeka poznaš ali ne. Zmeraj te bodo zaskrbljeno spraševali, ali si lačen, in ti nalagali nove in nove krožnike hrane, tudi takrat, ko si že desetkrat sit. Pa tudi sladica nikoli ne manjka. In da se slučajno ne bi zgodilo, da bi šel lačen spat, ti pripravijo obilno večerjo ob deseti ali celo enajsti uri. Prav zato imam rad Špance. Tudi njihove ideje so čudovite. Prijatelji, ki sem jih spoznal v Santiagu, so me odpeljali v mesto Vigo. Tam je bila neka ulica, nič posebnega, ena izmed mnogih. Obdajale so jo stare hiše in nikogar ni bilo na spregled. Toda po tej ulici so bile od hiše do hiše napeljane vrvice, na katerih so visele slike najrazličnejših ljudi, prav vsi pa so bili

¹ Povzeto po spletnem viru (27. maj 2016, 20.38):

http://www.indifferentlanguages.com/words/i'm_sorry, http://www.indifferentlanguages.com/words/i_love_you

² Povzeto po spletnem viru (30. maj 2016, 18.12):

https://sl.wikipedia.org/wiki/Jakobova_pot

nasmejani. Sreča sredi sive, prazne ulice. Ko si se ozrl navzgor, si lahko videl te slike, kako v rahlem vetru valovijo nad teboj in razdajajo svojo srečo vsem ljudem pod njimi. Ta prizor se mi bo za vedno vtisnil v srce.

Kar me je verjetno najbolj osupnilo, je bilo vreme. Pričakoval sem vročino, močno sonce in pravo poletje. Tako si vsi predstavljamo Španijo, se mi zdi. Namesto sonca pa sem naletel na dež in mraz, kratke hlače in japonke sem moral zamenjati s toplo trenirko in jakno s puhom. Domačini so mi povedali, da je bilo ves mesec lepo, prav ta teden, ko sem prišel jaz, pa so imeli tako slabo vreme kot že dolgo ne. Nekega dne smo s prijatelji odšli na izlet. Odpeljali smo se do morja, ob katerem so bile peščene sipine in skale. Z vrha je bil čudovit razgled na zaliv in želeli smo si ga ogledati. Plezali smo čez skale, a smo se zaradi močnega vetra komaj premikali. Bila je huda nevihta, z vseh strani nas je zalival dež, dežnike nam je popolnoma obrnilo in polomilo, veter ti je jemal sapo in bilo je ledeno mrzlo. Ne vem, če sem že kdaj doživel takšno nevihto. Domov smo se vrnili premočeni do spodnjih hlač in vnelo se mi je uho. Toda imeli smo se super in na koncu je vedno to tisto, kar šteje. Ne vreme, ne prostor, ne ura, temveč ljudje in vzdušje, ki ga ti ljudje ustvarijo. Naše je bilo odlično.

Bil je september in z vlakom sem se iz Švedske peljal proti Norveški. O njej nisem vedel kaj dosti. Slišal sem za ljubke lesene hišice vseh mogočih barv ter čudovite fjorde. Tudi za smučišča in smučarske skakalce, po katerih so poznani, sem že slišal. Vedel sem nekaj malega o Stiftsgarden, največji evropski leseni palači ter o Nidarosovi stolnici v Trondheimu, kjer kronajo norveške kralje. Pogosto sem naletel na besede, kot so pristanišča, najboljša pitna voda v Evropi, umirjen ritem življenja, gozdovi, mraz, nafta, izven Evropske Unije, najmiroljubnejša država na svetu, ribe, jezera, Nordkapp in podobno. Toda kakšno je resnično življenje v tej Skandinavski državi, nisem vedel in prav zato sem se odpravil tja. Želel sem jo doživeti in se ji prepustiti. Točno to bom tudi storil. Kot že tolikokrat prej bom poiskal majhen motel ali kmetijo ter se vživel v kulturo teh ljudi. Za nekaj dni bom postal nekdo izmed njih in odšel bom spet za izkušnjo bogatejši.

Vlak je začel upočasnjevati in že čez nekaj trenutkov je zapeljal na postajo. S police nad sabo sem pograbil torbe ter izstopil. Hladen zrak je trčil obme in mi za trenutek vzel sapo. Močneje sem se zavil v jakno ter se razgledal naokoli. Postaja je bila skoraj prazna, le nekaj potnikov je zaspano čakalo na klopcah, da pripelje njihov vlak. Sonce je že zdavnaj zašlo in edina svetloba je prihajala iz restavracije znotraj postaje. Zunaj je deževalo in zrak je dišal po sveže oprani travi in namočenem betonu. Spomnil sem se na noč, ko sem odšel. Tudi takrat je bilo takšno otožno ozračje.

Na drugi strani postaje so stali taksiji. Stopil sem do najbližjega ter odprl vrata. Voznik, ki je stal v bližini, je na hitro potegnil še en dim iz prižgane cigarete, ki je v temi oranžno zažarela, nato pa jo odvrigel in pohodil s konico škornja. Peljal me je proti Trondheimu. Nekaj dni bom ostal tam, kasneje pa si ogledal še Oslo. Tako sem storil zmeraj. Najprej manjša mesta, potem pa prestolnice. Zdelo se mi je, da imaš v manjših mestih večjo svobodo. Življenje je bolj sproščeno in nekako pristno. Čeprav so to še vedno velika mesta, je čutiti drugačnost.

Taksi je zavil na dvorišče majhnega lesenega hotela, pobarvanega v svetlo modro, z rumenimi okenskimi okvirji ter starinskimi cestnimi svetilkami pred vrati. Bil je preprost in nekoliko oddaljen od mesta. Tudi avtomobilov ni bilo veliko. Vendar mi je bil všeč. Plačal sem taksistu ter vstopil v hotel. Tudi notranjost je bila prijetna. Udobno in moderno pohištvo je napolnjevalo recepcijo, na stenah pa so visele slike norveške pokrajine. Receptorka za pultom me je prijazno pozdravila ter mi izročila ključe. Sobica v drugem nadstropju se je skladala s celotno podobo hotela, skozi okno pa se je videl širok gozd, v ozadju katerega so se proti nebu dvigale gore.

Začutil sem utrujenost in celodnevno presedanje s perona na peron je prišlo za menoj v polni moči. Široko sem zazelhal ter ošinil uro na steni, ki je kazala nekaj čez polnoč. Bilo je pozno in naslednji dan sem želel zgodaj oditi. Škoda bi bilo zapraviti teh nekaj ur sonca s spanjem do popoldneva, sem pomislil in se kar oblečen zavlekel v posteljo.

Ulice so bile še precej prazne in tihe, toda življenje se je počasi začelo prebujati. Iz pekarn je zadišalo po kruhu, na trgu so se začeli zbirati ulični prodajalci ter postavljati svoje stojnice, iz kavarn se je zaslišal jutranji klepet in v park so med smehom tekli otroci vseh starosti. Tudi sam sem se usedel v eno izmed kavarnic ter naročil kavo. Počasi sem jo srkal in opazoval pismonošo s svežnji časopisov ter dostavljavca, ki je pred trgovino s tovarnjaka zlagal sveža jajca in mleko.

Nenadoma so se mi oči ustavile na velikem panoju, ki je visel na eni izmed po videzu nekoliko starinskih, vendar elegantnih stavb. Bila je opera, na panoju pa ona. Oblečena je bila v belo baletno krilce in obraz ji je žarel od sreče. Zgoraj je z velikimi, poševnimi belimi črkami pisalo njeno ime. V vlogi labodje kraljice. To so bile njene sanje, nekaj, kar si je od nekdaj želela. Že kot majhna deklica je hodila na baletne predstave in Labodje jezero je bila njena najljubša. Občudovala je plesalke in doma pred ogledalom posnemala njihove gibe. Nekoč je svojemu dedku dejala, da ko bo velika, bo plesala labodjo kraljico. Uspelo ji je. Želel sem si, da bi njen dedek še bil tukaj, da bi jo lahko videl.

Pri srcu me je nekoliko zbadlo. Še vedno sem jo pogrešal. Ona je bila tista prava, a sva se ovirala. Čeprav sva se ljubila, ne bi bila nikoli povsem srečna. Toda to še ne pomeni, da me ob pogledu na njen nasmejan obraz ni zbolelo. Bila je lepša kot kadarkoli in nehote sem pomislil, ali ima morda že novega fanta. Kakšnega plesalca ali koreografa, nekoga, ki jo lahko razume in sledi njeni karieri. Predstavljal sem si visokega, vitkega in mišičastega temnolasca, s sijočimi zelenimi očmi, ki ji ovije roko okoli ramen in jo pred polno dvorano gledalcev poljubi na usta. In predstavljal sem si njo, ki ga tudi objame, se mu nasmehne, mu umakne koder las s čela ter mu vrne poljub. Predstavljal sem si njuni roki, prepleteni, ko se zvečer sprehajata po mestu in kako on sleče svojo jakno ter ji jo ogrne okoli ramen, da je ne bi zeblo. Predstavljal sem si tudi jutra, njo, ki je zmeraj rada zgodaj vstajala. Videl sem jo v kuhinji, kako se veselo vrti ter si tiho poje, kuha kavo in peče kruhke. Skuštrana je in v stari trenirki, vendar še vedno čudovita.

Stresel sem z glavo in se trudil pregnati misli nanjo. Pismo in zadnje besede, ki sem ji jih zapustil, so bile še preveč žive in nisem se jih želel spominjati. Toda plakat, ki je ponosno oznanjal, da tukaj gostuje ena izmed najboljših uprizoritev Labodjega jezera v zadnjih letih, ni želel izginiti in me je boleče opozarjal, da nje ni tukaj ob meni. In predvsem ob njej ni mene, da bi z njo delil srečo, vznemirjenje in ponos, ki ga gotovo čuti.

Zaprli sem oči ter se prepustil. Zdelo se mi je kot ure, vendar je minilo le nekaj minut, preden sem jih spet odprl ter kot nor skočil na noge. Kar stekel sem proti operi ter za prvim pultom kupil karte za njeno predstavo. Pozabil sem na vse obljube. Moral sem jo videti.

Stal sem v množici ljudi, ki se je nestrpno gnetla pred vrati ter čakala, da nas spustijo v dvorano. Počutil sem se kot idiot. Bil sem neučakan, prestrašen in negotov. Kot kakšen osnovnošolček, ki se pripravlja, da pelje punco na svoj prvi zmenek. Že dolgo nisem bil tako živčen in bil je smešen občutek. Zakaj sem se toliko sekiral? Saj to je bila vendar ona. Toliko sva preživela, da me ne bi smelo biti sram, ker stojim tukaj, oboževalec ali obsedenec? Vse, kar sem si želel, je bilo stisniti si jo k sebi ter ji reči, naj pozabi na vse, kar sem rekel. Da ji ne pustim oditi, ker preveč boli. Toda nisem smel. Kaj za vruga počnem tukaj? Nisem prav zaradi tega trenutka odšel brez slovesa in obema zlomil srce?

Vrata so se končno odprla in stopil sem v dvorano. Sedež sem rezerviral v zadnji vrsti, nekje na sredini. Nisem hotel, da me vidi, če bi se slučajno ozrla po občinstvu. Prekladal sem gledališki list iz roke v roko ter ga mečkal med prsti. Zraven mene je sedela punca in na naslonjalu njenega stola je počivala fantova roka. Na drugi strani je sedel majhen otrok, ki se je trudil splezati očetu v naročje. Sami srečni pari, sem pomislil in nehote zastokal. Luči so se zatemnile. Predstava se je začela.

Naslanjal sem se na zunanjo steno operne hiše in upal, da stojim približno tam, kjer je vhod za nastopajoče in njihove garderobe. Iz notranjosti se je slišal smeh in veselo klepetanje. Nisem razložil besed, a se niti nisem trudil. Z mislimi sem bil nekje drugje. Okoli neštetokrat sem se vprašal, zakaj sem še vedno tukaj in zakaj jo še čakam. Prav tolikokrat sem se obrnil in skoraj odšel. Bil sem jezen sam nase, toda bolj kot sem se trudil oditi, bolj me je mikalo ostati. Pogledal sem na uro in si rekel, da čez 90 sekund dokončno odidem. 90, 89, 88, 87, 86, 85, 84, 83, 82, 81 ... Ko sem prišel do 17, so se nenadoma odprla vrata in odskočil sem od stene, kot bi me ujeli pri čem prepovedanem.

Stopila je skozi vrata in se smejala. Lase je imela še zmeraj spete v figo, preko rame je imela obešeno torbo in v levi roki je držala šopek belo-roza nageljčkov. Bila je lepa. Želel sem ji kaj reči, ampak ni bila sama. Ob njej je hodila še ena balerina, prav tako mlada in lepa, ki pa ni imela njenega žara. Pogovarjali sta se in se smejala. Kot bi začutila moje misli, se je ozrla in besede so ji obtičale v grlu. Tudi smeh je izginil. Čas se je za trenutek ustavil. Stala sva tam in se gledala. Dva neznanca s skupno preteklostjo. Toda midva nisva bila neznanca.

Obrnila se je k prijateljici ter ji zašepetala, naj jo počaka v hotelski restavraciji. Rekla je, da bo prišla za njo. Dekle je pokimalo, se obrnilo ter se napotilo po sosednji ulici, ki je kmalu zavila ter se izgubljala nekje za vogalom. Ostala sva sama. Tiho sva bila. Kot da ne bi vedela, kaj si naj rečeva. Oba sva čakala.

Nisem več zdržal. Povedal sem ji, da je bila čudovita in da sem vesel, da so se ji uresničile sanje. Zahvalila se mi je in mi opisala prvo predstavo. Povedala mi je, kako zelo je srečna. Vprašala me je, kako gre meni. Skomignil sem z rameni in rekel, da gre, da potujem. Spet sva bila tiho. Takšno vljudnostno izmenjavanje vprašanj in replik se ni zdelo smiselno. Želel sem oditi in spet sem se vprašal, zakaj sem sploh prišel. Sem mislil, da mi bo skočila v objem in se pretvarjala, da se zadnjih deset mesecev ni zgodilo, da se v tem času ni nič spremenilo?

Naenkrat je znova spregovorila. Njen glas je bil žalosten in izmučen. Kazal je njena resnična čustva in to, kako zelo sem jo pravzaprav prizadel. Ves ta čas sem se tolažil, da sem to naredil zanjo, toda v tem trenutku se nisem mogel več pretvarjati. Priznal sem si, da sem bil sebičen. Odšel sem, da ne bi sam trpel.

Zakaj, me je vprašala. Samo to. Zakaj. Pogledal sem jo in nisem vedel, kaj reči. Nisem ji želel povedati resnice, ki sem si jo pravkar priznal. Tako je bilo najbolje, sem rekel ter povесil pogled. Veš, da sva si bila le v napoto. Drug drugega sva dušila, bila sva si kot strup. Uničila bi se, sem dodal. Pogledala me je, kot da sem zmešan.

Ali to resnično verjameš, me je vprašala tako obupano, da me je bolelo srce in je bilo vse, kar sem si želel, stisniti jo k sebi, jo potolažiti ter ji povedati, da tega nikoli ne bi mogel misliti resno. Iz neznanega razloga sem ostal tiho.

Razjezil sem jo. Spet je spregovorila, toda zdaj je govorila glasno, skoraj kriče, govorila je jezno in razočarano. Spraševala me je, zakaj sem odšel. Kričala je, da me je imela noro rada, da me je ljubila, da me še vedno. Z mano bi šla kamorkoli, če sem želel potovati, bi šla z mano, tudi na Antarktiko bi šla, če bi hotel, je rekla. Dodala je, da lahko pleše kjerkoli. Samo reči bi moral, je zdaj skoraj zašepetala. Obtožila me je, da sem raje spakiral in odšel. Rekla je, da mi vse oprosti, toda ne razume, kako sem lahko odšel, ne da bi ji namenil besedico ali vsaj kaj namignil. Tega ne bo pozabila.

Začela je jokati. Za trenutek sem omahoval, nato pa stopil k njej ter jo stisnil k sebi. Odrinila me je, vendar sem jo močneje stisnil. Trudila se je izviti, ampak ji nisem pustil. Držal sem jo, kot da bi visela na tanki nitki, ki ji manjka le še vlakno, da bi se pretrgala. Kmalu se je utrudila in glava ji je omahnila na moje prsi. Držal sem jo, jo božal po hrbtu ter pustil, da joče. Za izgovore je bilo tako ali tako že prepozno. Z roko sem ji segel v lase ter razpustil figo. Kodri so se ji usuli po hrbtu. S prti sem ji razpletal vozle. Dolgo časa sva samo tako stala, objeta, ona je jokala, jaz pa sem jo tolažil.

Kasneje sem ji zašepetal, da jo imam rad in da ne bi smel oditi. Rekel sem ji, da mi je žal. Tudi ona je rekla, da ji je žal in da me ima rada. Povedala mi je, da me razume in da je zdaj srečna. Pogledal sem jo in res je bila. Nasmehnila se je. Tisti iskreni smehljaj, nežen in ljubeč, takšen kot ga ima samo ona. Rekla je, da moram tudi jaz biti srečen. Zato me bo pustila oditi. Toda ona se bo poslovila.

Ovila mi je roke okoli vratu ter stopila na prste. Nežno me je poljubila in se s prsti zapletla v moje lase, tako kot sem se jaz malo prej v njene. To je bil dolg in nežen poljub, poln ljubezni, obžalovanja in upanja. Potem se je umaknila. Za trenutek je obstala, kot da bi želela še kaj reči, a je ostala tiho. S prsti se je igrala z zapestnico na roki in zdelo se mi je, da premišluje, ali mi jo naj podari za spomin. Na koncu je le sklonila glavo, se obrnila in odšla, ne da bi se še zadnjič ozrla.

Gledal sem njeno postavo, ki se je manjšala in manjšala, dokler mi ni popolnoma izginila izpred oči. Razumel sem jo. Ni mi mogla dati zapestnice. S tem bi se vrnila nazaj na začetek. Nikoli se ne bi mogla izpustiti. Nisva smela izmenjati stvari, nisva se smela ozirati. Tako je pač bilo.

Pomislil sem na njeno knjigo in majcene, drobcene besedice, ki sem jih dopisal. Vedel sem, da jih je prebrala. Zato me je razumela. In zato mi je pustila oditi. Bil sem srečen in nekje daleč stran, pod odrskimi žarometi, v majhnem belem krilcu iz tila ter rožnatih copatkah je srečna tudi ona. Ko sem tako stal pred operno hišo sem vedel, da se moje potovanje v tem trenutku šele začinja.

Evropske nindže

Tjaša Šimunić

Trina se je res trudila spati in mogoče bi ji celo uspelo, če ne bi bili sedeži vlaka tako neverjetno neudobni, predvsem pa ni pomagalo to, da je nekdo ravno v trenutku, ko ji je končno uspelo nekaj, kar bi lahko bilo podobno spanju, odprl vrata.

Ni ji bilo jasno, zakaj se ljudje prav trudijo, da bi ji težili. Z Dani sta si zanalašč izbrali ločen kupe in izlet so praktično priredili samo zaradi Trine.

Zdaj pa se nekdo odloči, da bi bilo pametno opreti vrata. Očitno še ne ve, kaj se zgodi z ljudmi, ki motijo njen spanec.

Na vratih je stal fant, ne veliko starejši kot Trina in Dani, s svetlimi lasmi in z modrimi očmi, in ni kazalo, da se bo še letos kam premaknil.

Trina je lahko zelo jasno videla, da se je Dani pripravila na umor.

Nekje v globinah kupeja je Cerkva začela agresivno mijavkati. Ta mačka res nima rada ljudi.

Seveda Trini v svojem napol zaspanem stanju kot običajno ni uspelo niti odpreti ust, preden je kreten začel govoriti.

»Dober dan.« Režal se je kot budalo. »So vsi sedeži zasedeni?«

Trina bi ga lahko elegantno ubila. »Spelaj se.«

»Kva?!«

Ma super. Ljubljčan.

»Izgini skozi vrata, ker si tukaj rahlo nezaželen.« Trina je mukoma sedla.

Dečku je očitno podrla cel svet. »Rahlo nezaželen?«

»Ja, no, če bi bil zelo nezaželen, potem bi ti rekla *spizdi*.«

»Trina.« Dani je, kot vedno, odigrala popolnega pogajalca in se hladnokrvno obrnila od mene proti vratom. »Če nimaš nekih vesoljskih načrtov, od katerih je odvisen obstoj človeštva, potem raje miroljubno odidi.«

Človek se je zdaj obrnil nazaj proti Trini. »Ona vedno tako govori?«

Trina je čutila zloben pogled s strani Dani, ko je enostavno zmignila z rameni. »Običajno. Kaj delaš tu?«

Fant je spet skomignil. »V moji skupini so same ome. Pobegnil sem, ker bi umrl od dolgčasa.«

»Super. Lahko prosim *potiho* bežiš pred dolgčasom?« Trina je besno dvignila noge nazaj na klop zraven sebe in se zleknila čez polovico kupeja. *Nihče* je ne moti med spanjem.

Dani je veličastno zavila z očmi in začela brskati nekje po predalu za prtljago. »Trina, reši problem. Jaz grem na WC.«

Trina je protestno zaprla oči. »Ni šans.«

Dani je na plano zvlekla besno puhajočo kepo dlake vseh mogočih barv, ki se je ukvarjala s praskanjem v vse smeri neba. »Pazi na Cerkvo.«

Zdaj je Trina besno odprla oči. »Mačka je Satan. Naj jo Žabar pazi.«

»V redu.« Dani je preprosto odkorakala skozi vrata mimo fanta in mu v roke potisnila Cerkvo, preden je za sabo zaloputnila vrata kupeja.

Mačka je zdaj začela na ves glas cviliti in celo gristi.

Trini se je uspelo zmagoslavno zarežati, preden je dokončno zaprla oči in se tokrat trmasto odločila, da se do jutra nima namena premakniti. »Vso srečo.«

Slišala je, da se je fant sesedel na nasprotno klop. »Mimogrede, ime mi je Leon.«

Uspelo ji je zaviti z očmi, ne da bi jih sploh odprla. »Tisti karate master na WC-ju je Daniela oziroma Dani, Satana ljubkovalno kličemo Cerква in jaz sem Trina.«

»Aha.« Leonov glas je zvenel samo še napol presenečeno. »In zakaj ima mačka ali Satan ali Cerква ali karkoli rdeč rep?«

Trina se je zarežala. »Barvala sem si lase.« Dvignila je roko, da se je dotaknila svojih svetlih las z živordečimi konicami. »Cerquina pa mora biti vsepovsod zraven.«

»Aha.«

»Si lahko zdaj *prosim* tiho, ker res moram spati?«

Leon je dejansko ostal tiho dovolj dolgo, da je Trini uspelo zaspati.

Prva postaja, Dunaj, dolgčas. Druga postaja, Nürnberg, prosti čas je bil zanimiv. Amsterdam, presenetljivo, nezanimiv.

Nezanimiv točno do sredine ogleda.

Vodič, nek star zatežen kreten, ki mu je uspelo potovanje spremeniti v turo dolgčasa, je rutinsko nakladal o vseh možnih številčnih podatkih za vsak kvadratni centimeter pločnika in o vseh krajih, na katerih so se ljudje kadarkoli v zgodovini posrali, in seveda ga ni nihče poslušal.

Leon (za katerega se je izkazalo, da mu je v resnici ime Leonardo in da je poimenovan po nindža želvi in igralcu DiCapriu, ker je njegova mama največji oboževalec 21. stoletja) je bil tik pred tem, da ga zaradi dolgčasa raznese, Dani zraven njega se je obupano trudila, da bi utišala Cerkvino naveličano mjavkanje (mačka je na vsak način hotela iz torbice), Trina pa se je že tako ali tako komaj držala pokonci.

Morala je prilagoditi urnik spanja, da je sploh lahko šla na potovanje, in to za človeka z narkolepsijo ni bilo ravno najbolje. Prejšnji dan je že praktično spala stoje in situacija se ni obračala na bolje.

»Ljudje, ko zaspim stoje, ne pustite Žabarju, da me nosi.«

Dani je celo dvignila pogled iznad torbice. »Ja, no, edini Mariborčan okoli tebe te je nesposoben nositi, poleg tega pa ti je Žabar naslednji najbližji.«

»Vaju moram spet spomniti, da bi vaju lahko prijavil že samo zaradi tega, ker sta dali mački ime, ki je narečna beseda?«

Prebivalci Ljubljane so pred nekaj leti končno pokazali svoje prave namene. Izkoristili so šibkost države in zavzeli ozemlje vse Slovenije. Ljubljansko narečje je postalo uradni knjižni jezik, prejšnji pogovorni knjižni jezik je postal edino dovoljeno narečje, vsa ostala narečja pa so bila od takrat naprej prepovedana. Vse, kar se je v državi dogajalo, je bilo dokončno prestavljeno v Ljubljano.

Kljub temu se je kar nekaj Mariborčanov (vključno s Trino in Dani) in kar nekaj manjših vasi pogumno upiralo tem ukrepom.

»Cerquina je ironični vzdevek, ki je nastal zaradi tega, ker je mačka Satan.«

»Ampak uradno je mački ime Norma.«

»Ja.«

»In zakaj je ne kličeta Norma?«

»Dobro vprašanje.« Trina se je zdaj že res trudila, da ni na mestu zaspala.

In kljub temu je trajalo skoraj dve leti, preden se je genijus od vodiča odločil, da bi lahko odredil kakšno uro ali dve prostega časa.

Leon je na vsak način silil na plantaže trave (oz. njihovo kodno ime za določene droge), a je Dani pogledala dovolj morilsko, da je opustil idejo in se zadovoljil s prvo restavracijo, v kateri so imeli na meniju med drugim tudi pizzo.

Kosilo je bilo neverjetno miroljubno, dokler ni razneslo okna.

Trina skoraj ni videla, kaj se je zgodilo, ker jo je Leon zvelkel pod mizo. Svet okoli njih je razpadel, črepinje

so letele naokoli, v steni nasproti njih so se ena za drugo vrtale luknje, in Dani je izginila. Dani je izginila v poplavi črepinj.

»Dani, prokleti idiot, k ...« Trina se je mukoma pobrala na kolena in oprla na mizo, polno črepinj.

Okna, pred katerim so sedeli, ni bilo več. V okvirju so ostali koščki črepinj, ki so samo čakali, da lahko padejo na tla. Ulica je bila polna vreščanja, ljudje v avtomobilih so trobili kot nori, svetloba, ki se je odbila od nekega srebrnega lamborghinija, jo je popolnoma zaslepila, dvignila je roko, da bi si zakrila oči, a ne dovolj hitro, da bi spregledala slepečo rdečo luč, ki se ji je sprehodila čez oči, in Leon jo je že drugič v dveh minutah zvelkel proti tlam, da je padla na hrbet kot mongoloid, da je lahko videla in slišala kot v počasnem posnetku, kako je nad njeno glavo nekaj odžvižgalo in odletelo mimo nje, nazaj, naravnost v natararja, videla je, kako je izbuljil oči, ko je njegov bel predpasnik začel dobivati rdečo barvo, barvo krvi, preden se je zrušil nazaj, kot skozi steno je slišala, da Leon kriči nanjo, a ji ni uspelo odreagirati.

Krogla. Nekdo je streljal nanje. Nekdo je streljal *nanjo*.

In potem je Trini naravnost v obraz skočila Cerkev in zidovi so se čudežno podrli. »Jezus Kristus, Dani, spravi Satana stra ...«

Mačka je izginila skoraj v trenutku, Trina je videla, kako se jo Dani trudi stlačiti nazaj v torbico.

Ob zvokih kričanja in loputanja vrat ji je končno uspelo sestiti. Streljanje je povzročilo tako hud šok, da si ni mogla spomniti niti enega sarkastičnega komentarja.

»Spraviti se moramo ven,« je kot pravi Einstein dognal Leon.

Trini se je pamet končno vrnila. »Resno? Jaz pa sem imela namen tu prespati.«

»Lahko bi izginili skozi zadnja vrata?« se je oglasila Dani, ki je končno uspela spraviti Cerkev nazaj v torbico.

»Sploh imajo zadnja vrata?« Leon je spet dokazal svojo pripadnost rodu intelektualcev.

»Ne, dostavljajo jim skozi okno in totalno niso vidna od tukaj.« Trini je uspelo z mirno roko pokazati nazaj. Vrata v kuhinjo so ostala na stežaj odprta, in za njimi so se jasno videla vrata, odprta na ulico.

Leon je zavil z očmi.

Trina še sama ni vedela, kako se ji je uspelo brez incidentov v obliki padca ali poškodbe splaziti za Leonom in Dani mimo dveh negibnih, v krvi ležečih natararjev in mimo kupa natararjev in gostov, ki so se skrivali za steno in jih je Dani tako prijazno pozdravila, ven na ulico.

»Kdaj je zbor?«

»45 minut.« Trina je šele zdaj opazila, da se Leon trese. »Ampak lahko bi že zdaj šli?« Na ulici razen njih ni bilo nikogar. Ulica v centru Amsterdama je bila popolnoma prazna. Skoraj.

Izza vogala se je prikazal moški, oblečen skoraj kot Will Smith v filmu MiB, in takrat se je Trina odločila, da ima vsega dovolj. »Mogoče bi res šli?«

Spet se je zgodilo v trenutku. Dani in Leon sta očitno ugotovila, da se nekaj dogaja, in se sunkovito zabaljila v človeka s sončnimi očali, ki je dvignil pištolo in začel streljati, sama je morala zvelči Dani s poti krogel in začela teči, da sta se tudi druga dva zagnala za njo, za sabo je slišala, da Leon divje preklinja v ljubljansčini in da se Satan od mačke spet pritožuje, slišala je, da so se streli nadaljevali, ni vedela, kako ji je sploh uspelo preživeti do železniške postaje.

Bilo je super ugotoviti, da ima Leon še manj kondicije kot ona, ko so se ustavili pred blagajnami in je edino Dani izgledala, kot da bo izkušnjo preživela.

»Kaj, jebenti, je bilo to?« Leon se je užaljeno naslanjal na steno.

Trina se je enostavno sesedla na umazane ploščice. »Jaz vama, kot popoln amater na tem področju pravim, da nas po Amsterdamu lovijo nindže.«

»Dajta mir. Počakajmo skupino in izginimo z njimi.« Dani je bila tudi edini član skupine, ki je še razmišljal trezno.

»Mogoče nam ne bo uspelo.« Leon je izmučeno pokazal proti vratom.

Skoznje sta ravnokar vdrla dva skrajno prijazna uradno oblečena gospoda oziroma nindži.

»No, sranje.« Dani je morala spet miriti Cerkvo. »Kupimo vstopnice in izginemo na vlak? To bo najmanj pričakovano.«

Trina je z užitkom vstala in se postavila v svojo najbolj ninja pozo. »Kupita karte. Jaz vaju bom krila. Naj kar pridejo. Nindžegremospravitesesemda ...«

»Ni šans.« Dani je že izvlekla denarnico. »Sarkazem nindž ne ubije.« »Pojma nimaš.«

Nindži sta jih več kot očitno opazili, začeli sta skoraj teči proti njim. »Trina, nehaj, idiot, zaradi tebe nas bodo ubi ...«

Danijine besede so odtavale, raztopile so se v zraku in se izgubile, izgubile pomen in vsebino in izginile, ko je Trino enostavno zajela tema, čutila je, da so jo mišice izdale, preden se je popolnoma izgubila v temi in ničemer.

Zbujanje je bilo običajno kolikor toliko prijetno. Trini v tem primeru ni bilo, ker je ležala v najbolj neudobni postelji na svetu, in ker ji je nekaj besno puhalo v obraz.

Sunkovito je odprla oči in se znašla iz oči v oči s prijazno živalco po imenu Cerkva, ki ji je nasršena stala na telesu in iz nekega razloga besno puhala v obraz.

Trinin glas je naenkrat narasel do vreščanja. »Dani, nadziraj svojo mačko ...« Cerkva je panično izginila.

Trini je uspelo sestiti. Potrebovala je skoraj minuto, da se ji je uspelo spomniti, kaj se je zgodilo.

Zdaj niso bili več na železniški postaji. Zdaj so bili v kupeju na vlaku, na najbolj neudobnih sedežih v vesolju, in skozi okno se je jasno videlo, da je že noč.

In to niti ni bilo najhuje. »Prosim, ne mi reči, da me je nosil Žabar?« »Dobro jutro tudi tebi.« Leon se ni zdel preveč srečen.

Dani je proti Trini vrgla vodo. »Sem mislila, da si naspana.«

Trina je elegantno zavila z očmi. »Narkolepsije ne moreš ravno nadzirati. Sta že ugotovila, kaj se je zgodilo? Kam se peljemo?«

»Trenutno v Pariz.« Dani je končno pomirila Cerkvo. Ubogo mačko je Trinino kričanje očitno šokiralo.

»Ninje bi lahko bile evropske nindže,« se je oglasil Leon.

Evropske nindže je bilo ime za najete morilce, o katerih so vsi vedeli bolj malo.

Pojavile so se po evropskem zlomu. Evropa se je komaj izognila vojni, države so zajeli problemi, na katere ni bil nihče pripravljen, in vse se je začelo počasi sesuvati. Iz ruševin so vstale paranoične ureditve. Skoraj vsaka država se je trudila vojaško nadzirati vsak dih svojih državljanov, meje so bile naenkrat bolj nadzirane kot Bela hiša in nadzor se je vsako leto stopnjeval, počasi so se prekinjale vse trgovske povezave med državami, potovanja so bila zaenkrat še kolikor toliko normalna, a se je tudi to počasi, a vztrajno spreminjalo. Veliko prebivalcev je bilo prisiljenih v upore, zadnji v Sloveniji je bil na primer ljubljanski upor pred nekaj leti.

Evropska unija je zagnala paniko. Zapiranje držav samih vase je bilo najhuje, kar se je lahko zgodilo, vsaj z njihovega stališča. Sicer so se trudili, da bi svoje prave namene skrili, a jim to ni preveč uspevalo. Skoraj silili so države k združitvi v enotno evropsko državo, ki bi magično rešila vse probleme in Evropo popeljala v državo, vredno Nebes. Nekje v tem času so se pojavile evropske nindže. Najeti morilci, ki jih nihče nikoli ni mogel obtožiti ali točno prepoznati, videti, najti, namenjeni zgolj temu, da so odstranjevali nekatere izmed najvidnejših nasprotnikov Evropske unije.

Svet se je počasi sesuval in vprašanje ni bilo več, ali se bo sesul, ampak kdaj se bo sesul.

»Ja, veš da.« Trina je potihom molila, da to ne bi bilo res. »In to so tiste nindže najslabše vrste, veš, ki ne zmorejo ubiti treh prekletih najstnikov in mačke.«

»No, kolikor sva se midva pogovarjala, je to edina možna razlaga.« »Super.« Trina se je naveličano razlezla po naslonjalu. »In kaj bomo zdaj?« »Lahko bi šli v Ameriko?« je predlagal Leon.

Dani se je morala očitno zadržati, da mu ni v glavo vrgla Cerkev. »Prijatelj, moji starši so res bogati, ampak tripa v Ameriko nam ne bodo plačali.«

Leon se je užaljeno namrščil. »Ja, no, potem pa ti predlagaj kaj pametnega.«

»Lahko bi se prikazali v Bruslju,« se je zamorjeno oglasila Trina. Zaradi prekletih nindž je imela uničene prve počitnice, na katere ji je bilo dovoljeno iti brez staršev.

Oba sta jo pogledala, kot da se je sama spremenila v nindžo.

»Dajta no. Na vlak smo šli, ker je bila to najbolj nepričakovana stvar, kar smo jo lahko naredili. Morata priznati, da bi ustvarili še večji šok, če bi se prikazali na parlamentu.«

»No, to je res.« Dani je pričakujoče pogledala proti Leonu, ki je samo premagano dvignil roke. »Zaradi mene grem z vama, ampak ko nas dobijo, vaju ne bom poznal.«

Trina se je zmagoslavno zarežala. »Zmenjeno.«

»Je res, da je najljubša barva Mariborčanov vijolična?« je naenkrat usekal Leon.

Dani je bruhnila v smeh, Trini pa je uspelo mimo odgovoriti. »Ni najljubša barva vsakega Mariborčana vijolična. Mariborčan ima lahko za svojo najljubšo barvo katerokoli barvo. Vijolična barva je barva bogov, barva, ki jo Mariborčan spoštuje in varuje, kljub temu, da ni njegova najljubša, barva, ki mu je v krvi in barva, ki ga vodi skozi življenje. Ampak ne, ni nujno, da je njegova najljubša barva, čeprav se bo k njej vedno znova vračal.«

»Aha.« Leon se je zdel zdaj še bolj zmeden kot prej.

»In očitno je pripadnost vijolični še ena izmed stvari, ki jih Žabarji nikoli ne bodo razumeli.«

»Ja, o tem se moramo pogovoriti. Zakaj Žabarji? Od kod ste privlekli to poimenovanje?« Leon je užaljeno strmel zdaj proti Trini, zdaj proti Dani. »In bi me prosim nehali enačiti s fanatičnim ljubljanskim prebivalstvom?«

Dani in Trina sta se navdušeno spogledali. »Regarega ...« se je oglasila Dani. »Kva?«

»No, evo ti odgovor.« Trina se je, ob spremljavi glasnega smejanja s stani Dani, zmagoslavno zleknila čez klopi. »Zbudita me, preden izstopimo.«

Presenetljivo jih nindže niso pričakale na postaji v Parizu.

So se pa pojavile na treh vmesnih postajah pred Brusljem, kar se je končalo z Leonom, ki je stekel skozi še nerazbito okno, zelo besno Cerkvu, še bolj kot prej naveličano Trino in zelo veselo Dani (končno je lahko v praksi uporabila svoje znanje karateja, in če smo iskreni, je uživala), zaradi nevšečnosti v obliki skorajšnjih smrti pa so morali prestopiti, in to ne samo enkrat.

Trini sploh ni bilo jasno, kako jim je uspelo preživeti, ko so končno prispeli do evropskega parlamenta v Bruslju in se infiltrirali v turistično skupino Švedov na vodeni ogled. Sploh ji ni bilo jasno, kako jim je uspelo prispeti ravno na dan, ko so bili ogledi dovoljeni.

Vse skupaj je bilo že smešno. Trije najstniki z mačko so elegantno ušli ninjam in povzročili nekaj gmotne škode, preden so nekako brez dovoljenja vstopili v evropski parlament in zdaj imajo namen groziti polovici najbolj vplivnih Evropejcev.

Počitnice bi težko bile hujše.

V resnici je bila Trina do zadnjega trenutka prepričana, da vsega skupaj sploh ne bodo izvedli. Prepričana je bila, da se bo Dani začela smejati in rekla, da je bila vse skupaj samo potegavščina, da je ona najela nindže ali kaj podobnega. Pričakovala je, da bo Leon zadnji moment rekel, da se ne gre, in šel jesti čips. Pričakovala je, da se bodo vsi trije sporazumno odločili, da to mogoče ni najbolj pametna ideja in šli na pico, potem pa častno umrli zaradi ostrostrelcev.

Prepričana je bila, da se vse skupaj sploh ne dogaja, dokler ni Dani z brco onesposobila enega izmed varnostnikov in v manj kot sekundi nokavtirala še drugega, Cerkva pa je skočila iz njene torbice in kot pravi Satan napadla naslednjega varnostnika, Trina se je komaj premaknila, ko je Leon že držal pištolo in kot talko uporabil najbližjo tajnico.

Trina sama se je v trenutku, ko se je vsa scena dramatično ustavila, sproščeno sprehodila mimo šokiranih Švedov do ene izmed pištol na tleh in jo pobrala.

Dani je že stala nad tremi onespoblenimi varnostniki, s svojo pištolo je merila v enega in v angleščini kričala na vse, ki so še stali, pripravljeni, da jo ustrelijo, da bo mački ukazala, naj napade vse po vrsti, če je ne pravijo do pisarne vodstva, Cerква pa je kot angelček čuvala varnostnika, ki mu je verjetno spraskala pol kože z obraza, glede na to, da je ležal na tleh v manjši luži krvi.

Tajnica ni izgledala preveč navdušena nad dejstvom, da je postala talec.

Celo Dani se je zdela prijetno presenečena, ko so varnostniki dejansko spustili pištole.

Hoja po neskončnih hodnikih v spremstvu nenavdušene tajnice in kupa nesposobnih varnostnikov je bila najbolj napet sprehod v Trininem življenju. Pištola je bila veliko težja, kot je mislila, da bo, ves čas ji je drsela iz tresočih se in potnih dlani, stavba se je spremenila v mesto duhov, redki ljudje, mimo katerih so šli na hodniku, so samo strmeli, vse je bilo tiho, nič se ni premaknilo, Trinini čevlji so drseli po zlakiranih tleh in hodniki so se vrstili eden za drugim, ločevala so jih vedno močnejša vrata, in zgradba, ki je od zunaj izgledala srednje velika, se je naenkrat zdela ogromna, velika kot manjše mesto, in hodniki se niso hoteli nehati.

Dokler ni nek varnostnik vtipkal PINa za velikanska vrata in so se znašli sredi velikanske sobe za konference, v kateri so zadovoljno sedeli pripadniki evropskega vodstva, ki so jih očitno zmotili sredi skrajno pomembne seje.

Na kratko povedano: drug v drugega so strmeli vsaj pet minut, preden so pomembneži iz sobe nagnali nesposobne varnostnike.

Eden izmed čudakov, debeli stari prašič, se je naslonil na komolce. »No, otroci, kaj vas muči?«

Trina bi ga lahko zaklala. Njegov glas je bil najbolj nadležen glas, kar ga je v življenju slišala. Najbolj podoben je bil davljenju majhnih tjujnjev, mešanim s kričanjem komaj rojenih bivolv.

Ravno mu je hotela pojasniti, kaj muči otroke, a jo je ustavil zvok, ki ga naredi pištola, ko pade na tla.

»Leon ...«

Leon, ki je spet dokazal svojo pripadnost vrsti uporabnih osebkov, je veselo spustil pištolo po tleh in jo je zdaj mrzlično pobiral. »Zakajmizaupatepomembnestvaričepavednovseuničim ...«

Situacijo je, kot običajno, reševala Dani. »Vaši plačani morilci nas hočejo ubiti in radi bi vedeli, zakaj, glede na to, da sploh nismo ljudje tiste vrste, ki bi jih vi običajno ubijali.«

»Nimamo plačanih morilcev.«

»Bi lahko vsaj preverili, prosim, preden geniju spet pade pištola in vas po pomoti ustrelji v glavo?«

Trije enako sluzasti tipi in dve *zanimivi* ženski so se spogledali, preden je ena izmed žensk dvignila telefon in začela klicati, eden izmed moških predstavnikov zbora kretenov pa je vključil računalnik.

Naslednjih nekaj minut je bilo še bolj napetih kot hoja sem. Zrak je bil vsako sekundo redkejši in Trina je šele zdaj ugotovila, da nimajo zagotovila, da se bo vse končalo tako, kot se mora. Nihče jim ne more zagotoviti, da bodo vse skupaj preživeli. Tudi če dokažejo, da so se kje zmotili, jih najverjetneje ne bodo spustili niti iz zgradbe.

Pomembni osebki EU so začeli divje šepetati.

Sledilo je nekaj minut, polnih tiktakanja ure na steni.

In tišino je spet prekinil največji težak. »V redu. Vi trije ste pomota, to vam priznamo.«

Dani je bila tako šokirana, da je pozabila zadržati Cerkvu, ki je elegantno stekla čez vso mizo in se kot največji defekt ustavila naravnost pred Sluzastim.

Preostanek govora o veličastnosti Evrope je Trina poslušala kot skozi slušalke.

Evropa je lahko veličastna samo brez določenih osebkov. Nekateri ljudje ogrožajo skupno prihodnost. Večina prebivalcev se ne zaveda, kaj je dobro zanje. Nindže, ki so jih lovile, so zanič, zato jih bodo odstranili. Govorjenje se je vleklo v neskončnost.

Na koncu so jih, glede na to, da jim je dejansko uspelo preživeti nindže, celo povabili na urjenje za nindže in hoteli rekrutirati v red nindž ali nekaj podobnega.

Res so bili prepričani, da je njihovo delo sveto.

Na koncu so se odločili, da je najbolje, če Leonu, Dani, Trini in Cerkvi plačajo novo potovanje in s tem nadomestijo uničenega ali pa jih ubijejo, ker vedo preveč. Odločitev, ki jo je odred idiotov moral sprejeti, je bila res težka.

Ko so bili spet na vlaku proti Dunaju, nihče ni rekel niti besede.

Trina se je pritoževala, da so sedeži neudobni, zato so problem rešili tako, da je ležala z glavo v Leonovem naročju, Dani pa je sedela nasproti njiju in kot zločinski veleum božala Cerkvo. Ta tišina ni bila tako grozna, kot je bila tista v Bruslju. Ta bi bila celo prijetna, če se ne bi zgodilo vse, kar se je.

Trina je šele v Mariboru uspela dojeti, kaj vse skupaj pomeni.

To noro nadziranje, to prepričanje, da ima človek prav, je vse skupaj vodilo v norost. Ti ljudje so prepričani, da delajo edino stvar, ki je pravilna, v resnici pa vse ureditve razpadajo ravno zaradi takšnega mišljenja. In ljudje zanje sploh ne vedo. Tudi če vedo, glede tega ne morejo narediti nič.

Tako so propadle še boljše družbene ureditve kot Evropa.

Če se stvari ne spremenijo, če ljudje ne začnejo sodelovati, če ljudje ne začnejo reševati problemov, potem se lahko konča tudi Evropa. Kaj to pomeni, bo večina ugotovila šele, ko bo prepozno. Veliko prepozno.

»Alo, vidva.« Dani je tiho presekala napetost. »Nindže imajo. Naredijo lahko, karkoli hočejo.«

In Danijin naslednji stavek je dokončno uničil tišino. »Sploh vesta, kaj vse lahko naredijo?«

Streha Bele hiše ni bila najboljša streha za tiho hojo, a so nindže doživele že kaj hujšega.

Spodrsaljaji niso dovoljeni. Misija mora biti kratka. Vdrejo, uničijo tretjo generacijo dinastije Trump in izginejo. Diskretnost, čim manj žrtev na obeh straneh. Če kdo zavozi, potem bo izginil.

Tako preprosto je bilo vse skupaj.

In tokrat se ni smel zgoditi spodrsljaj, podoben tistemu s tremi najstniki, zaradi katerega so bili odstranjeni štirje njihovi kolegi.

Tokrat gre zares.

Prihodnost Evrope je odvisna od njih. In nič ne sme iti narobe.

Pokopana skrivnost

Irena Šrajner

S sklonjeno glavo je hitela majhna upognjena ženica skozi jesenski gozd.

Čudovito jesensko obarvana narava je ni ustavila. Prekrasne prelivajoče barve jeseni so zlatile breze in ostalo rastje. Sonce je ljubkovalo vrhove in pronicalo svoje zlate žarke v gozd. A ženičke ni nič ustavilo. Najverjetneje tudi ptičjega petja ni slišala v svoji tesnobi in žalosti, ki je paralo njeno dušo.

»O Bog, daj, da pridem še pravi čas, daj, da najdem gospoda doma. Veš, da si nikoli ne bom odpustila, če bom prepozna ...«

Tako je kar naprej mrmrala sama pri sebi in hitela po potki naprej.

Končno je prispela pred župnišče ter vsa zasopla potrkala na vrata.

»Hvaljen bodi, Jezus Kristus,« je zasoplo pozdravila.

»Bog daj na vse veke, kaj bo dobrega, teta Neža?« je kar za pozdravom prijazno povprašal prileten duhovnik.

Poznal je vso faro, ki ni bila majhna. Tukaj je služboval že štirideset let. Bil je dober človek in farani so ga globoko spoštovali. Še posebej starejši, saj jih je nekako spremljal skozi vsa njihova življenja. Zato je takoj ugotovil, da Polančevo Nežo nekaj hudega tare.

»Joj, gospod župnik, moj Franc je hudo bolan in včeraj je rekel, naj grem in Vas poprosim, da bi ga obiskali. Posebno vesel bi bil, da to storite danes, če je mogoče. Veste, danes mladih ni doma, ker so šli po nakupih v Graz,« je kar v eni sapi zdrdrala še vedno zadihana Neža. Dušni pastir je samo prikimoval in naposled dejal: »Seveda, seveda, počakajte trenutek pa bova kar šla.«

Neža si je globoko oddahnila.

Kmalu sta se skupaj napotila k Polančevim, ki so stanovali v kar šest kilometrov oddaljenem zaselku za hribom. Najprej sta molče prekoračila dobršen del gozda, prečkala veliko jaso in dolg travnik.

Šele zatem sta prišla do Polančevega vinograda, ki je bil zares vzorno obdelan. Prekrasni grozdi, ki so viseli z brajd, so obetali bogat pridelek. Še vedno se poznajo pridne roke starega Polanca, si je v mislih dejal postarani župnik. Za vinogradom sta zavila v prav tako skrbno negovan sadovnjak, ki je bil posajen z izbranimi sortami hrušk na brajdah in kakovostnimi sortami jabolk. Sadje je krasilo drevesa, ki so sijala kot novoletno drevesce. »Vse to je posadil in obrezoval moj Franci,« je tiho povedala ženica, ko je lovila korak ob župniku.

»Vem, vem,« je kratko zamrmral duhovnik. Končno sta prehodila tudi sadovnjak in po široki cesti stopila izza ovinka ob hribu. Kakor da bi vzniknila iz tal, je pred njima stala neverjetno velika hiša, stilno urejen dovoz pred njo, kar troje vrat za garaže, čudovita fasada, urejena okolica ...

»Ojej!« je začudeno vzkliknil duhovnik.

»Prav novodobna graščina!« je še dodal. Že zares dolgo ni bil tukaj, zato ga je osupnilo, kar je videl.

»Ja, prejšnje mesece so mladi urejali hišo. Midva stanujeva zadaj za njo, tam je vhod,« je poltiho zašepetala in obšla hišo po majhni potki. Župnik je šel za njo in se čudil.

Za hišo je še vedno stalo gospodarsko poslopje kot nekoč. Tukaj so še bili hlevi in seveda stara svinjska kuhinja. Ženica je stopicala pred njim in se napotila prav proti svinjski kuhinji, kjer je celo življenje kuhala za svinje. Nemo je šel za njo.

Vstopila sta.

V temni, zadušljivi kuhinji je zaudarjalo po vlagi in plesnobi. V kotu je stala stara postelja, v kateri je ležal shujšan in bled Franc Polanec. Roke so bile kot grablje, sama kost in koža, na obrazu pa nedoločljiv izraz, ki je župniku presunil dušo.

»Neža, malo se umakni, veš, jaz bi se rad gospodu spovedal,« je zamrmral bolnik. Neža je odšla pred hišo na staro klop, ki je bila verjetno stara toliko kot Neža. Njen obraz je bil razoran od življenjskih preizkušenj, shujšane in zgarane žuljave roke je nesrečno stiskala skupaj in prekladala v starem predpasniku.

Tesnobno se je presedala, ko jo je župnik poklical v kuhinjo.

Utrujeno se je dvignila in za njim vstopila v prostor.

Na moževem obrazu je uzrla umirjen izraz in zdel se ji je drugačen.

»Tako, pa sva uredila, Franc, sedaj se pa le hitro pozdravite. Jaz pa bom še prišel naokoli ter vas kaj obiskal,« je dejal župnik.

»Ne, ne gospod. Jaz sem svoje na tej zemlji postoril. Pa tudi nisem več nikomur koristen. Še eno prošnjo imam za vas. Ko boste opravili moj pogrebni obred, vas lepo prosim, da v zadnjem nagovoru pri odprtem grobu poveste, da mojim otrokom prav vse iz srca odpuščam in bom tam, kamor odhajam, molil za njih!«

Z začudenjem je poslušal župnik Frančeve besede in le zamišljeno prikimoval.

Brez besed je stopil do bolniške postelje in segel v roko Francu ter odšel.

Čez tri dni je zares opravil pogrebni obred za pokojnega Franca Polanca. In kakor je pokojnik želel, je ob odprtem grobu z njegovimi besedami seznanil svoje, da jim pokojnik iz vsega srca vse odpušča.

Uboga starka Neža je bila še bolj drobna in je ob njegovih besedah le še bolj milo zahlipala.

Župnik je zapuščal pokopališče z velikim neodgovorjenim vprašanjem v srcu.

»Le kaj so ti storili oni, ki si jih tako ljubil, da si jim vse odpustil?«

Zmajal je z glavo, kajti odgovora ni vedel. Odgovor je pokojnik odnesel s seboj.

Krasna nova Evropa: Ura

Blaž Tomažič

Zdrami ga kovinski glas iz odprtanic, tako da je zadonelo z vseh strani naenkrat.

»26928, vstopi!«

Zdrznil se je, saj je pozabil, da je na pregledu. So opazili, da sanjari že 17 minut?

Takoj je vstal s klopi in se napotil skozi odprta drsna vrata. Kratek hodnik je vodil v prostor s stolom na sredini. Pred njim je stal njemu neznan človek, s stopa pa je visel navidez klasičen komunikacijski modul. Človek mu je pokimal in mu namignil proti stolu. Vedel je, da sonde in senzorji, ki so jih uporabljali včasih, niso potrebni, saj so tudi tu povsod po stenah in po stropu odprtanic, ki vohajo in snemajo in beležijo. Tudi ta psihološki del pregleda temelji na fizioloških odzivih na vprašanja.

Izvedenec je brez besed pripravil projektor.

Sledilo je pospešeno predvajanje posnetka njegovega običajnega dneva. To je bilo nekaj novega. Pomislil je, da gre verjetno za novo metodo preverjanja zadovoljstva in kompatibilnosti s sistemom. Med predvajanjem posnetka je poskušal ostati miren, a vedel je, da ga lahko izda že ponarejeno mirno dihanje. Gledal se je, kako v virtualnem prostoru sklada gradbene elemente, preverja obremenitve in napetosti, in ni si mogel kaj, da ne bi pomislil, kako smešno izgleda. Kot otrok, ki zavzeto sestavlja kocke. Gledal se je, kako vstane iz postelje ob uri 00 in kako leže vanjo ob uri 45. Kako ob uri 20 intravenozno sprejme energijsko kapljevino in kako mu ob uri 01 komunikacijski modul sporoči delovne naloge dneva. Kako ob urah 10 in 30 poje standardni obrok in kako čez približno 3 ure prazni črevesje. To je edini proces izven urnika, je pomislil. Samo serje še lahko mimo predpisov.

Prvič je v celoti videl zaključeno enoto svojega življenja, petdeseturni dan. S petinštirideseturnim delavnikom.

»Tvoje telesne funkcije so povprečne. Zdrav si.« Vedel je, da zdaj sledijo prava vprašanja.

»Kako se počutiš, 26928?« Odgovoril je, da dobro. Nič ga ne boli.

»To vemo. Kako se počutiš v svoji koži? Kako se počutiš kot inženir?« Saj smo vsi inženirji, je pomislil. Odgovoril pa je, da dobro in da rad gradi nove zgradbe. In da se v zadnjih petih letih ni nič spremenilo.

»Te to skrbi? Bi rad, da se kaj spremeni?« Vedel je, da je to eno od pomembnejših vprašanj. Odgovoril je, da ne in da ima rad stabilnost.

Sedi v čakalnici, sam. Klop je bela kot stena in strop. Edini drugi predmet v prostoru je ura. Siva, s fluorescentno rdečimi digitalnimi znaki. Pogled nanjo mu pove, da čaka že 73 minut. Skoraj tričetrt ure. Ob tridesetih bo končno na vrsti. Po petih letih je ponovno tu.

Zaveda se, da ne čaka, ker bi bil pred njim na pregledu nekdo drug. Saj jih sploh ni dovolj za čakalne vrste. Čaka, ker trenutno poteka prva faza pregleda. Pregled telesnih funkcij in stanja telesnega sistema. Temu so namenjene odprtanic na klopi in v steni, na katero se naslanja. Vpijajo njegov pot, vse pline, ki jih izpušča, in beležijo elektromagnetni odtis njegovega nagega telesa. To je najlažji del.

Čakanje tako dolgo traja tudi zaradi starega predpisa, ki zahteva prisotnost človeškega izvedenca. Ta prisotnost pa pomeni čakanje. Človeški razmislek porablja čas. Ampak predpisi se več ne spreminjajo, tako je in tako bo ostalo.

Čas v čakalnici ga zapelje v edino stvar, ki mu v tem praznem prostoru preostane. Nezaželjeno in nekoristno sanjarjenje. Prepogosto se mu prepušča, čeprav ve, da tega ne bi smel početi.

Svetleče rdeče številke ga spomnijo na staro radio uro, ki jo je v okviru zgodovinsko-tehnološkega modula opazil ob obisku Skladišča 8, prostora natrpanega s predvojnimi starinami. Ta ekskurzija je bila namenjena 'Pridobivanju znanja o tehnološki evoluciji'. Oziroma kot jo je poimenoval mentor, 'nauk o neučinkovitosti sveta pred vojno'. Pa vendar se mu je tista ura vtisnila v spomin tako močno, da o njej pogosto razmišlja. Vedno pogosteje.

Stara več kot stopetdeset let je še vedno opravljala svojo funkcijo. Kazala je čas in datum starih Evropejcev. Ni in ni mogel razumeti tega arhaičnega skropucala, saj nikakor ni razumel logike, ki je stala za njegovim delovanjem. Zakaj bi kdorkoli, kadarkoli čas meril na tako neurejen način? Šestdesetsekundno minuto in šestdesetminutno uro je zaradi istega, šestdesetiškega numeričnega sistema še razumel. Potem pa pride kar naenkrat štiriindvajseturni dan in tristo petinšestdesetdnevno leto! Kako primitivni so morali biti, da so se ozirali na vrtenje zemlje in kroženje sonca. Kot da bi bili odvisni od sončne svetlobe in nočne teme. Bedaki.

Tako je razmišljal takrat. Desetletni fant, vzoren učenec in bodoči inženir. Tako, kot se je od njega pričakovalo. Preziral je preteklost in oboževal prihodnost. Tako kot ga je učil mentor. Bil je ponosen na ...

»Dobro. Imaš kakšne želje? Pa brez neumnosti. Vidim, da si si prejšnjič zaželel oditi ven. Te je izučilo?« Sklonil je glavo k tlom in prikimal.

»Poglej gor. Si še želiš ven?« Dvignil je pogled, kot mu je ukazal, in rekel, da ne želi nikamor več, razen v svojo zgradbo.

»To je lepo slišati. Še kaj drugega?« Malo je počakal. Bal se je prositi, ker ni niti približno poznal odziva. Prosil je, da mu dodelijo človeškega partnerja ali partnerico. Ta ideja mu je padla na pamet, ko se je pred tremi tedni razmnoževal s številko 27023. Bila mu je všeč, ampak sploh ni potrebno, da je ona. Niti ni potrebno, da je ženska. Samo da se reši tistih virtualnih partnerjev na ekranih v zgradbi. Morda bodo dovolili. Saj od prejšnje prošnje naprej ni naredil nobene večje napake.

»Ne. To pripada le preverjenim posameznikom. Ne pa nekomu, ki je hotel oditi ven. Lahko prepričaš še koga. Tega ne bomo tvegali.« Razume, odleglo mu je. Bal se je hujšega. Včasih je njihov odziv nerazumljivo pretiran. Moral pa je prositi. Zdaj vsaj ve, da ne more ničesar storiti glede tega. Vedel je, da se bo sprijaznil.

»Dobro. Biološko si še vedno primeren za našo skupnost, kar te rešuje. Brez tvojih modih oči te prejšnjič ne bi samo kaznovali, ampak odstranili. Ne pozabi tega.

Zdrav si. Tvoj odziv na posnetek je bil znotraj meja normale. Opazili smo nadpovprečno dejavnost prednjega možganskega režnja, medtem ko si čakal. Veliko si upaš. Neproduktivno razmišljati v čakalnici. Štej to za zadnje opozorilo. Tvojo spermatozoid lahko tudi zamrznemo, če bo potrebno.« Pokimal je in resnobno izjavil, da bo pazil na svoje misli.

»Končali smo. Pojdi v svojo zgradbo.« Oddahnil si je, samo da je mimo. Ta pregled mu bo oceno zagotovo znižal, je pomislil. V najboljšem primeru. Srečo ima, da je zdrav, da mu življenje pod zemljo ne škodi toliko kot nekaterim.

Dvignil se je s stola in hitro zapustil prostor. Šel je skozi čakalnico in našel svoj beli kombinezon, kjer ga je pustil. Oblekel se je in po hodniku odšel do Transporta. Vsedel se je v kapsulo. Po identifikaciji se je neslišno začela pospešeno premikati proti njegovi zgradbi. Kmalu gibanje postane enakomerno. Vozil se bo 14 minut in 76 sekund, ga obvesti ekran. Kapsula je rahlo osvetljena, videti pa je le dva sedeža in ekran. Komaj zaznavno zibanje in ekran s številkami ga spet zazibljeta v tok misli, ki ga je pregled prekinil. Zave se občutka ključnega zadoščenja, ki se mu ob tem poraja.

V uvajalnem obdobju je bil povprečen učenec. Bil je ponosen na Ustanovitelje, na 001, 002, 003 in 004, ki so stopetdeset let nazaj oblikovali to skupnost. Ponosen je bil nanje, ker so načrtno zavrgli vse staro. Povezovalo s prejšnjim svetom je le še ime, ki so ga ohranili za svojo državo, Nova Evropa. Edini znak človeške sentimentalnosti. Ponosen je bil nanje, ker jim je z nadčloveškimi naporji uspelo preobraziti prenatrpane tunele bruseljske podzemne železnice v čiste bivalne prostore. Začeli so s centralno postajo in se počasi širili. Nove betonske pregrade niso dopuščale nikakršnega vdora zunanega sveta v očiščeni prostor. Ponosen je bil, ker so nezaželene posameznike, in teh je bilo veliko, počasi uspeli izriniti na površje in si tako izborili svoj prostor pod zemljo. Če ne bi tega storili, bi vsi pomrli. Poslušal je o razmerah pred in takoj po vojni, večkrat. Groza ga je bilo posnetkov sežganih trupel in stopljenih pločnikov. In sežganih trupel v stopljenih pločnikih. Uvajanje je zahtevalo tudi ogled teh posnetkov. Ponavadi so jim takoj sledile zgodbe o dobrih delih Ustanoviteljev. Zelo učinkovita metoda indoktrinacije, če malo pomisli. Ampak takrat ni pomislil. Bil je premajhen, da bi spraševal. Vse je vsrkal in ponotranjil. Mentor je bil z njim zadovoljen, ker sta z njegovo povprečnostjo in normalno majhno mero radovednosti oba pridobila na oceni.

Pri petnajstih letih je že bil prepuščen samemu sebi, sam v svoji zgradbi, daleč od vseh drugih. Posamezniki

so sami s svojimi digitalnimi partnerji, ki bi morali zadoščati potrebi po komunikaciji. Tako je bila zagotovljena stabilnost sistema, kot so jo načrtovali Ustanovitelji. Tudi to je bilo pojasnjeno med uvajanjem. Druženje med posamezniki lahko pripelje do nevarnih idej, zaradi katerih bi posameznik lahko egoistično ogrozil Novo Evropo. Zato so se odločili, da te možnosti ne dopustijo in jih vse osamijo. V dobro cele države. Varnost skupnosti je bila vedno njihova najvišja vrednota. Tudi to je tekom uvajanja sprejel. Ko je ostal sam, ni imel nobenih dvomov v smiselnost ureditve.

Informator v kapsuli ga je obvestil, da je prispel do svoje zgradbe. Vstal je s sedeža in stopil skozi hodnik v dnevni prostor. Takoj ob vstopu je sprožil senzor gibanja, ki je vključil računalnik zgradbe, skrit v kleti, do katere ni imel dostopa. Vključili so se tudi informatorji, ki so gostovali njegove virtualne partnerje.

»Dobrodošel nazaj, 26928! S pregledom si opravil, naslednji te čaka šele čez pet let.«

Ni odgovoril. S svojo neživljenjsko prijaznostjo so ga nervirali vsakič, ko se je pogovarjal z njimi. Kombinacija naivnosti in vsiljivosti sta v njem vzbujali jezo. Najraje bi si zatisnil ušesa, da jih ne bi slišal govoriti, da ne bi slišal njihovih naključnih razpredanj, ko so poskušali vzpostaviti pogovor z njim. Vsakič druga tema, ki naj bi ga zanimala, vsakič drugačno blebetanje o dogodkih in podrobnostih, v katerih ni videl nikakršnega smisla. Nekajkrat ga je obšel takšen srd, da je v tišini po še enem bedastem logaritamskem samogovoru slišal planje krvi v ušesih.

»Vedeli smo, da se boš vrnil v zgradbo. Brez tebe bi bilo tu tako prazno.«

Skozi Dnevni prostor z velikim ekranom na steni stopi v Delavnico. Takoj vžge delovno konzolo, ki avtomatično poveže komunikator v prostoru. Tako bo imel vsaj mir pred hišnim komunikatorjem. Še nekaj več kot dve uri do konca dela, lahko bo nadoknadil čas, ki ga je porabil s pregledom. Konzola v zrak projicira načrt mostu v stanju, kot ga je pustil pred odhodom. Izračun natezne napetosti nosilca mora še dokončati. Pa saj je vseeno, ta most nikoli ne bo postavljen. Že ob prvih delovnih nalogah je začudeno premišljeval o tem, kje in kdo bo vse te zgradbe gradil, predvsem pa za koga, če je na površju vse sprazeno in radioaktivno. V Evropi, ki je bila center spopada, bo vsaj še 40.000 let življenje možno le pod zemljo. Zakaj torej mostovi? Za prečenje podzemnih rek? Na začetku si je lagal, da bodo načrti že za koga uporabni. Ko pa je v eni od skic spoznal spodnjo polovico Eifflovega stolpa, ga je prešinila grozljiva misel. Vse njegovo delo je bilo laž. Kdo pa bo čez tisoč let potreboval njihove stare spomenike? Nihče ni potreboval načrtov, ki jih je on cele dneve preverjal, popravil in zapisoval v treh prostorih. Nihče ne bo gradil zgradb, za katere je porabil tisoče delovnih ur. Celo življenje je zapravil za delo brez smisla.

Prve dni je besnel. Jezen je bil nanje, na koncu že zaradi nepazljivosti pri izbiri načrtov za delo. Potem se je počasi sprijaznil z dejstvom. Čez dva meseca je to zavedanje že pomirjeno ždelo nekje v zadnjem delu možganov in na plan prišlo šele ob času mirovanja, med odmori. Postal je znosno. Sprijaznil se je z nesmiselnostjo svojega vsakdanjega dela in nadaljeval z njim. Kot prej je vlekel črte po praznem prostoru in izračunaval minimalno površino prereza nosilca. Niti v trenutkih največje jeze ni prenehal risati, niti ni razbijal po delovni konzoli, kot je sprva nameraval. Kljub očitni prevari je bil preveč močno vpet v vsakdanji sistem vstajanja, hranjenja in dela, da bi ga lahko opustil. Dejavnosti, ki ti že leta zapolnjuje dneve, pač ne moreš zavreči. Navada je prevladala nad jezo, njegova čustva so se z dnevi počasi umirila.

Vseeno je za lažjo ostala praznina, kjer bi moral stati smisel vsega njegovega početja. Ker si ni mogel opravičiti dejavnosti brez namena, ki je zasedala 45 ur vsakega dneva, je vedno bolj bežal v misli, ki so postajale manj in manj povezane z delom. Še dan pred prelomnim odkritjem je, kljub dvomom, razmišljal večinoma o zgradbah, na katerih je delal. Dan zatem se je to zdelo popolnoma nesmiselno. Svet se mu je v tistih dneh sesul. Začel je ignorirati virtualne partnerje, s katerimi se je prej pogovarjal večinoma o projektih. O čem drugem pa. Na mesto produktivnih misli so se prikradli redki spomini iz otroštva, predvsem pa iz uvajalnega obdobja. Premišljeval je o vseh naukih, ki jih je takrat nekritično sprejel. Zdaj pa, kot da je nanje gledal z drugimi očmi. Spraševal se je, kaj vse je še bila laž. Nemoč ga je vodila v sanjarjenje. Predajal se je mislim, ki so krožile okrog spominov. V tem osvobojenem času je presenečeno ugotovil, da se v njem poraja odpor do osamljenosti, odpor do produktivistične naravnosti, ki so mu jo privzgojili, odpor do brezpomenskega dela, ki mu je posvetil svoje življenje, odpor do vsega, kar ga je obkrožalo. Najbolj oprijemljivo točko odpora proti sterilnemu in učinkovitemu načinu življenja v trezorjih mu je nudil spomin na digitalno uro.

Misli na radio uro in njen starodaven sistem merjenja časa je v njem vzbujala prijeten občutek. Kot da

se je prebudil iz spanja in se zavedel, v kako osiromašenem svetu živi. Možnost, da bi bil do te mere povezan s sončevim ciklom, da bi po njem meril čas, se mu je sicer še vedno zdela nekako otročja, vendar pa mu je dajala občutek, ki si ga ni znal nikakor razložiti. Nikoli še ni videl sonca ali lune ali oblakov ali česarkoli izven območja umetne svetlobe, zakaj potem tako rad razmišlja o njih?

Ob razmišljanju o odvisnosti od nebesnih teles se je kljub občutku nemoči in nepomembnosti počutil svobodnejšega kot kadarkoli v svojem življenju. Četudi je vse življenje načrtoval zgradbe, ki naj bi kljubovale silam narave in prestale preizkušnje časa, ter živel v betonskem bunkerju desetine metrov pod zemljo, je čutil spoštovanje do sistema, veliko mogočnejšega od njega samega, celo mogočnejšega od vodje skupnosti, mogočnejšega od Ustanoviteljev.

Razsežnost sončnega sistema se mu je, navajenemu na zaprte podzemne prostore, vedno zdela fantastična. Misli so se počasi razvijale, od prvotnega golega priklicevanja podatkov o planetih, ki jih je pridobil med uvajanjem, do povezav med gibanjem planetov in stanjem njegovega življenja. Zadnjih nekaj let mu je tok misli nudil oporišče za razmišljanje o pravičnosti njegove podrejenosti. Kako naj še naprej priznava absolutno oblast tukajšnjega vodje, ko pa je on sam z vodjo in vsemi ostalimi posamezniki vred tako neznansko nepomemben v primerjavi z oporiščno točko njegovih misli. Zakaj bi upošteval ukaze izvedencev, zakaj bi izpolnjeval delovne naloge, zakaj bi sploh še ostal izolirani del te zabetonirane skupine, če je pomembnost njegovega bitja iz gledišča drugih planetov, vesolja popolnoma enaka vsem drugim posameznikom. Kdo pa je vodja, v primerjavi z obsegom Zemljine tirnice okrog Sonca? Neznansko majhni nič.

Takšne primerjave in relativizacije so mu cele dneve polnile misli. Med delom, pred spanjem, med Intravenom, ves čas. Sprva se mu je zdelo, da se je končno prebudil, da bo eksplodiral iz te betonske krste, da bo poiskal druge ljudi, da bodo mislim sledili tudi dogodki. Kako pa naj bi ob tem zavedanju lahko še naprej živel tu? Kakršnakoli druga usoda je boljša od tega.

Vendar pa je dejanja vsakič odlagal na kasnejši čas. Kaj pa naj bi naredil? Koga naj udari, nad kom naj se znese? Paznikov ni. Sodelavcev ni, nadrejenih ni. Ničesar ni. Živel je sam v svoji zgradbi, v družbi virtualnih partnerjev. Lahko bi kvečjemu zbežal po tunelu transportne kapsule, če bi bil ob naslednjem pregledu dovolj spreten in izkoristil odprta vrata. Morda bi nekje odkril odprtino na površje, do drugih ljudi ali še bolje, podzemne tunele, ki vodijo od tu. Škoda, da tega ni storil že danes. Ob priložnosti je obstal kot vkopan. Strah ga je bilo temnega tunela. Misli so ostale v prednjem čelnem režnju, on pa je ostal na svojem delovnem mestu.

»26928, čas za Intraven in spanje.«

Že? Občutek je imel, da je komaj začel z delom. Izklopil je delovno konzolo in se odpravil v Spalni prostor.

Ura je bila točno 45.00, ko se je leže na postelji priključil na cevko. Vedel je, da s hranili v njegove žile priteka tudi pomirjevalo in z njim vedno večja utrujenost. Svojo zadnjo misel pred spancem brez sanj je izrekel na glas: »Ob naslednjem pregledu.« Tako, kot jo je izrekel že včeraj.

Resničnost 21. Stoletja

Marija Vesel

Stewardesa je pobrala pladnje in ostanke od obroka. Franček Pogorelec končno lahko pospravi mizico, se udobno zlekne v naslonjaču Boeinga 737 in se prepusti udobju mirnega letenja. Kmalu zapre oči, glasovi sopotnikov se oddaljujejo, brnenje klimatskih naprav in piskanje v ušesih je vse bolj zamolklo ...

Zdolgočaseno sedi za malo kvadratno mizico vaškega bistroja ter počasi srka svojo dozo dvojne kave. Vsakega novega gosta premeri od nog do glave in se dela, da ga ne opazi.

»Lhku zravn vas prsiedem?« se pred njim nenadoma pojavi starejši bradati gospod zajetne postave s skodelico zeliščnega čaja, iz katere se dviga dišeča para.

»Kar ... ja, kar izvolite,« ga negotovo povabi Franček, pogleda naokrog po praznih omizjih in skrivaj napravi grimaso začudenja.

Gospod previdno in počasi sede na preozki stol in se zahvali za vljudnost. Zabliska se in zagrmi. »Vas je dež pregnal sem notri, kaj? Premočeni ste,« meni Franček.

»Ku iz škafa lije, pa me je iz hoste vn pregnalu. Sm gobane brau.«

»Aha, stara luna je, kaj? Zdaj gobe ful rastejo. Jih za en koš nabereš v eni uri.«

»Taku, taku. Tamle u vežici na hladnem sm jh pustu. Kaj pa je vas sm pregnalu?«

»Ah, nič me ni pregnalo. Vsak dan pridem sem na kavo. Malo posedim tu, preganjam dolgčas, pa pogledam, če kakšna dobra bejba pride mimo. To.«

»Mladi ste še. Lubiezn iščete, kajne.«

»Točno. Pogruntali ste, ata. Kadar je takole kislo vreme, me prime, da bi se h kakšni malo stisnil, pa jo našical za ... «

»Ata ste mi riekü. Taku je prov, taku,« se muza stari gospod in pomežikne dvema mladima dekletoma, ki tisti hip sedeta k sosednji mizi in njuno pozornost pritegne nevsakdanja govorica. Dekleti se zahihitata, potem pa imata svoje zaupne pomenke.

Franček opazi gospodovo predrznost: »Imam konkurencu?«

»Ne, ne, mladi mož. Ne bi hotu jest mladiga deklieta kvariti inu vam mladeničem radost inu gnado uzieti. Morem pa resnico govoriti, de je tudi starmu bedaku, kot sm jest, prou lpu takele brhle dejkelce pogliedati.«

Franček se vzravna v naslonjalu in si ogleduje skrivnostnega gosta.

»Skoraj vsakogar prepoznam tu. Tudi vi se mi zdite znani, ampak, madonca, ne vem, kam bi vas dal,« upre pogled v obraz s kosmato brado in z globokimi brazdami na golem čelu.

»Po vašem narečju bi rekel, da ste nekje z Dolenjskega.«

»Taku, taku! Z Dalenskiga.«

Gromki smeh možaku v hipu omili stroge poteze.

»Kaj vas je pa prignalo sem v ta naš Duplek? Saj gobe rastejo tudi na Dolenjskem.«

»Resnica, gobani tudi tam rastejo. Ampk vas ne bi imu prilike najti tam po dolenskih hostah inu oštarijah. Vi ste tukej,« reče stavec počasi in s poudarkom, ter se Frančku zazre naravnost v oči.

»Kako, madonca, Kaj me ... Kdo pa ste?«

»Nu, sej se vam bo hmal posvejtü, kdu sm, ker vem, de se tudi vi s pisano besedo ukvarjate, mladenič.«

»Tudi ... Tudi jaz ... Ja, itak. Hm ... No ... Ampak vi ... Tudi vi ste ... Ja, ste. Seveda ... « Udari se z dlanjo po čelu, saj ne bi priznal, da imena še vedno ni izbrskal iz spomina. »Mi pa dobro dene, da ste me prepoznali, priznam. Kul, res. «

»Kakupk vas poznam. Ampk vejste, vaše štorije meni nejsu kej prida všiečne, sej nemajo ne riepa ne glave.

Pa same nespođuobne reči v svojih bukvah narodu kažete inu ga v razvrat spreobračate. «

Franček prebledi.

»Haloooo! Samo prikažem to jebeno življenje tako, kot je. Fak. Saj vsi tako pišejo.«

»Ja, lubi Slovenci, sej vidm, vidm ... Tu nej prov, kar delate. Na mladi rod kvarno vplivate. Povem vam, ne bi take bukve smeli pisati. Bi morali lepo pobuožnost gojiti inu mladi rod na pravo puot voditi.«

»O, fak! Zdaj ste me pa čisto potolkli! Ampak kaj pa vi mislite, da folk rad bere? Pišemo tisto, kar se dobro prodaja. Dobro se prodaja v zgodbe zavita resnica. Ta život je ratal ena sama jeba. Kje pa vi živite? Halo!«

»O, lubi Slovenci, al vi sploh še znate svuj materni jezik govoriti? Sej vas kumej zastuopm. Pa ko griem okrog, grozne rči vidm inu slišm. Vsepousuod se s kletvijo ponašate, pa s tujimi besejdami, nemškimi, hrvaškimi, največ pa angleških besejd slišm. Inu kamor se obrnem, povsuod angleška imiena inu napise vidm. Tujim narodom se boste prodali inu iz tejšga svejta kot narod izginli.«

»Kaj ne vidite, zdaj so drugi časi. Če hočemo s časom naprej, nam drugega ne preostane, kot da se prilagajamo razmeram. Svet postaja globalna vas. Kaj koga briga za nas Slovenčke! Nihče se ne bo oziral na dva milijona bednega folka, nihče se ne bo učil jezika, ki ga govori peščica ljudi, pa da se dol mečemo pred svetom. «

»De jest nikdar takih besejd ne bi biu slišou, bi biu lpu u miru spau še naprej u tuji nemški zjamli, k me krije.«

Franček se presenečen vzravna: »Ali sem nor, ali kaj!?«

Zopet pozorno premeri možaka pred seboj: »Saj podoba je res prava, ampak ... Saj smo vendar v 21. stoletju. P ... P ... Primož Trubar ste, ali ne?«

»Sej si mi ata rieku. Ata slovenskiga jezika sm.«

Njegov gromki smeh se skupaj z njim izgubi v resničnosti ...

»Sir, sir!« Frančku odzvanja prijazni glas v ušesih.

Začuti nežen prijem na rami. S težavo odpre oči, si jih pomenca, pogleda navzgor in se zazre v zali obraz temnopolte mladenke v uniformi. Kaj hoče od njega?

Potem začuti pritisk v ušesih. Pripne si varnostni pas. Letalo se spušča proti letališču.

Manifest

Marko Vitas

Blagor ubogim v duhu, kajti njihovo je nebeško kraljestvo.

(Sveti evangelij Jezusa Kristusa po Mateju; Mt 5,3)

Lomb Nor, otoček nekje ob Tajski obali,

na pomlad leta 2016

Načelo Bismillah izhaja iz filozofskega objektivnega idealizma, kar pomeni, da duh vlada stvari v stvarstvu. Vse, kar se ima zgoditi, se zgodi po načelu Bismillah. Skrivnost pentagrama. Duh upravlja, kar ponazarja najvišji krak s preostalimi štirimi kraki: zraku, vodi, zemlji in ognju. A po načelu Bismillah duh ne more obstajati neodvisno od materije ali energije. Zato obrnjen pentagram opredeljuje satanizem ...

Povozim ikono »**Shrani**« in sežem po cigaretnici. Razprem jo in iz nje vzamem cigareto. Z roko pograbim vžigalnik in z njim prižgem cigareto v ustih. Cigareteta na koncu, kjer ni filtra, prasketajoče zažari. Pljuča mi pogladi svilen prijeten občutek in drobne molekule nikotina zaokrožijo po žilah, po krvotočnem sistemu mojega života. Zazrem se po živopisnih razcvetelih cveticah na tropskem vrtu pred kočjo in dalje po redkem nasadu palm in še dlje do peščene obale za njim. Vlečem dim za dimom, dokler v pepelniku, prijetno omamljen, a kljub temu zbran, ne ugasnem ogorka, ki je preostal od cigarete. Nadaljujem s pisanjem:

... Najvišji in najmilostljivejši ne more imeti sina, kajti on je popolno bitje in zato ne more biti predmet darvinistične evolucije in zato mu ni potrebno spočeti sina ...

Tipkam naprej z vročično strastjo:

... Če pa Je že zaplodil sina, potem On ne more biti popolno bitje, kar je smiselna razlaga za upor v nebeškem kraljestvu. Stvarniku uide dogajanje izpod nadzora. Zato je po načelu Bismillah mogoče razložiti nebeško kraljestvo in sodni dan, medtem ko, nasprotno, utemeljitev sodnega dne in nebeškega kraljestva predstavlja doslednemu monoteizmu izjemno težavo. Načelo Bismillah torej temelji na politeizmu z Bogom kot najvišjim vladarjem in sinom, ki predstavlja njegovo izvršno oblast. Zato po načelu Bismillah ni nobenih težav z utemeljitvijo, da je Bog dober, kljub temu, da nas vsakodnevno življenje navidezno vedno znova prepričuje o nasprotnem. Teoretična razrešitev omenjenega problema je po doslednem monoteizmu prav tako izjemno težavna. Pravičnost Najvišjega temelji na zakonih, zato morajo Njegovi najdražji biti žrtvovani do sodnega dne ...

Na odprto verando stopijo Alma, Mojca in Mirjam.

»Ljubo, Mirjam je pripravljena za iniciacijo!« me ogovori Alma.

Ozrem se po mladi ženi ali bolje rečeno dekletu, saj jih je štela komajda morda osemnajst let, in jo s pogledom premerim. Oblečena je v bikini kopalke z venčkom, spletenim iz tukajšnjih cvetic, na glavi in svileni prozorno mini krilo okoli pasu.

»Kdo pa jo je tako lepo opravil in uredil?« vprašam.

»Vse je Bismillah!« v en glas odgovorita Mojca in Alma.

»Pozdravljena, Mirjam,« jo ogovorim in primem za roko.

Povedem jo skozi vrt in ji velim:

»Pojdiva! Ne boj se, lepo nama bo!«

Kmalu stopava po peščeni plaži. Pesek naju žgečka med prsti in po stopalih. Sipek pesek je prijetno topel, kajti jutranje sonce ga še ni dovolj ogrelo, da bi postal vroč. V njenem hodu preko dlani čutim nespretno gibe njenega mladega života. Jutranji sončni žarki oblivajo najino polt. Prikloniva se Soncu, simbolu Najvišjega. Leževa pod palmo, ki je nagnjena. Zaradi nagiba se njen vrh končuje skorajda ob meji do kamor plivkajo valovi zaliva.

»V čast mi je biti z vami tako blizu, učitelj,« me ogovori.

»Že dobro,« ji pokroviteljsko odvrnem.

S pogledom me ogovori, da je vsaka beseda odveč. Nežno, z nedolžnostjo najstnika jo poljubim, toda kaj kmalu se znajdeva objeta in stisnjena v vrtincu vročih poljubov. Silovito odvržem svojo havaji srajco in kratke hlače. Slečem ji krilo in skorajda obredno razvežem trakove njenih bikini kopalk. Obstala sva gola. Kot igralec jazza lahko gladim njeno mlado polt, popolno oblikovano telo in jedro zadnjico ter se omamljam z dotiki vršičkov njenih koničastih bradavičk. Kmalu se zalotim, kako vonjam, sesljam in se opijanjam z njeno mladostjo. Ko se odločim potešiti najino hlastno žejo, Mirjam s priprtimi očmi hlastno dahne: »Bismillah! «

Skleneva kozmični krog valovanja duha in toka energij. Trgava dišeče cvetice iz tropskega vrta. Šele ko ostane za nama ostra bleščica zvezd in temina ekstaze, začutim prijeten piš hlajenja, ki sta ga s palmovimi listi povzročali Mojca in Alma, ki sta bili pritekli za nama. »Aloha, prebudita se!« naju ogovori Alma.

»Čestitam!« se oglasi Mojca.

»Čestitam, zdaj si postala polnopravna članica naše skupnosti!« reče Alma in ponudi roko Mirjam. Rokujejo se in Alma ter Mojca na lice poljubita Mirjam.

Nekaj časa še poležavamo na pesku in soncu, držimo se za roke ter zremo proti obzorju. V glavnem molčimo. Vsemirje govori namesto nas.

Kmalu ponovno sedim za računalnikom na verandi naše kolibe, prižigam eno cigareto za drugo in pišem Manifest:

... glede na idealizem Bismillah načela, je popolnoma nepomembno, v nasprotju z materializmom, v čigavi lasti so proizvodna sredstva. Na začetku je z razvojem poljedelstva bilo nadvse pomembno, kdo razpolaga z zemljo in ima zato posledično politično moč. Kasneje, z razvojem trgovine je postal pomemben nadzor nad trgovinskimi potmi oziroma morskimi potmi in kasneje do današnjega veka, kdo ima v nadzoru zračni prostor in vsemirje, čeprav danes postaja vse pomembnejši nadzor nad svetovnim spletom in s tem nadzor nad svetovnim pretokom znanja. Zato je nevarnost nastopa globalne tiranije popolnoma stvarna. Vendar gre načelo Bismillah še dlje: novo znanje je mogoče samo na osnovi spoznanja. Ekstaza spoznanja je podobna in hkrati v nekem smislu povezana z vrhuncem spolne naslade, zato bo načelo Bismillah obvladovalo spolnost in zato posledično tudi spoznanje in pridobivanje znanja. Načelo Bismillah nadvse natančno opredeljuje, kaj je v ljubezni dovoljeno in kaj ne, vse kar drugega bi bil zdrs v razvrat, dekadenco in deklinacijo ...

Minevajo dnevi in tedni, odkar smo na otoku. Z vsakim sončnim vzhodom se veselim radostnega jutra. Vse poteka v ustaljenem ritmu. Spimo in se prebujamo. Vmes plavamo, se sončimo, obedujemo in se ljubimo. Ustaljen dnevni ritem prekine samo prihod gospoda Kiata, lastnika koč na otoku, ki nas vsak drugi ali tretji dan oskrbi z vodo in živili. Sprejem Mirjam v našo skupnost je, moram priznati, izredno popestril naše ljubezensko življenje. Alma je postala samozavestnejša. Kadarkoli se ljubim z Mirjam, se moram potem vedno ljubiti še z Almo oziroma, bolje rečeno, se Alma ljubi z menoj. Tako, da ne vem, kdo koga jemlje. V bistvu sem jaz tisti, ki izgublja samozavest. Kljub temu da je Alma v zgodnjih štiridesetih, je še vedno zelo privlačna. Po poklicu je sociologinja. Njeno neidealno, vedno gorko in hkrati neskončno privlačno telo, široki boki in velike grudi so posute z zvezdami. Ob Almi začutim bližino odgovorov na poslednja vprašanja, nekakšno smrt in njen neskončno prijeten privlak, kot da bi v meni umirali poslednji atomi moči.

Tudi Mojca, ki ni nikdar diplomirala, je postala samozavestnejša, vendar v precej manjši meri kot Alma. To pripisujem pomanjkanju razumevanja načela Bismillah. Moral bom še veliko delati z njo v smeri poglobitve in pravilnega razumevanja načela.

Predvsem pa v tem času veliko pišem:

... Stari Rimljani so bili intelektualci. Natančno so vedeli, da bodo propadli in da ni rešitve, da ni moči in ne volje ladjo norcev zaveslati in usmeriti stran od prepadnega slapa. Zato so se vrhnji sloji rimske države predajali razvratu. Ob tem se ni mogoče znebiti občutka, da se je še neka skupnost predajala eskapizmu, a iz popolnoma drugačnih vzgibov. To so bili zgodnji kristjani. Odrašenik se je rodil, učil in bil proti pravu in postavi na zverinski način okrutno usmrčen. Zato je lahko sprejel nase vse grehe. Zgodnje kristjane in njihove skupnosti so klevetali kot promiskuitetne, kar je, na primer zgodnje-krščanska ločina Karpokratovcev v nekem obrednem smislu nedvomno dejansko tudi bila. Kjer je dim, je tudi ogenj. Natančno so vedeli, da dosledna monogamija vodi v kopičenje

materialnih dobrin. Kar je bilo za zgodnje kristjane nesprejemljivo. Toda načelo Bismillah bo preživelo, preseglo propad in odrešilo človeštvo, temelječ na duhovnih hierarhijah. A se je potrebno hkrati zavedati, da ni hujšega problema za oblastno elito kot učenjaka pripustiti k oblasti. O tem nam nazorno govori križanje in tudi že Sokratovo sodišče in številni podobni primeri ...

»Kosilo!« zaslišim Mojco za seboj. »Ljubo, pridi na kosilo. A si ti ne zdi, da zadnje čase pretiravaš s pisanjem?«

Ničesar ne odvrnem. Bežno jo objamem in se napotim k mizi na drugem koncu verande. Sedem za mizo. Zatopljen v svoje misli, ne opazim neobičajne tišine, ki vlada za mizo. »Ljubo,« me ogovori Alma.

»Ja,« se zdrznem.

»Khm,« zakašlja, »vse tri menimo, da bi bilo potrebno našo skupnost nekoliko uravnotežiti.« Almino govorjenje ne obeta ničesar dobrega. Grižljaj hrane mi zastane v ustih:

»Kako to mislite, uravnotežiti?« vprašam in se namrščim.

»Po načelu Bismillah bi morala biti oba spola enakovredna.«

»Kdo pravi, da nista enakovredna?« vprašam.

»Glej, me smo tri, ti si pa edini moški,« nadaljuje Alma.

»In kaj potem? Mar ni vse popolno in v najlepšem redu?« ponovno vprašam.

»Vedno si govoril, da si samo prvi med enakimi, zato menim, da bi lahko postal še en moški član naše skupnosti. Vsak človek je duhovno in religiozno bitje v vseh kulturah in me želimo samo pravičnost, ki je temelj vsake religioznosti,« mi z blagovoljnim izrazom na licu odgovori Alma.

Grižljaj se mi zatakne v grlu, tako da glasno zakreham in zatem, ko se umirim, vprašam: »Kaaj?«

»Ja, še enega moškega bomo pripeljale v skupnost,« mirno nadaljuje Alma.

»Je že na poti,« pristavi Mojca.

»Ja, kakšna sebičnost je zdaj to?« zakričim. »Je to Bismillah? Mar nisem delil svoje ljubezni med vas popolnoma enakovredno?«

»Nisi!« ključovalno sikne Mojca. »Odkar je Mirjam prišla v skupnost se ji največ posvečaš, medtem ko naju z Almo zapostavljaš in zanemarjaš. Že res, da je lepa in bolj privlačna, toda to ni duhovna ljubezen po Bismillah.«

»Kaj lepa,« zase, a dovolj glasno, da smo jo lahko vsi trije slišali, pojasnjuje Alma, »samo mlada je še. Bo že še videla, kako se bodo stvari uredile same po sebi.«

Pogledam Mirjam, ki mirno obeduje in visoko dviguje čašo in pribor, s prsti gestikulira ter se z nekakšnim ravnodušnim posmehljivim, privoščljivim prezirom očitno ne meni dosti za Almino govorjenje, kot da se je predmet pogovora prav nič ne tiče.

»Ni res!« skorajda kriknem. »To je navadna žalitev za učitelja! Učitelj ima pravico do več partneric, ki se jim razdaja in jim omogoča osebno in duhovno rast! Ali se sploh zavedate, koliko samonadzorovanja to zahteva od mene. Saj vem, ne ljubite me dovolj.«

»Ni res, jaz sem prišla v skupnost še nedolžna,« reče Mojca. Po licu ji spolzijo solze.

»Pa kaj še,« se zopet bolj zase oglasi Alma. »Sicer pa – kaj boš z nedolžnostjo? Res je, da do neke mere izraža klenost in krepost, a kaj nas bolj ne radosti in kaj nam bolj ne napihne samozavesti, če ne ravno omreženje, priklenitev nase in ukrotitev promiskuitetneža ali promiskuitetnice? In prav zato smo mi vsi tukaj v skupnosti.«

»Prekličite prihod tega moškega v skupnost!« velim.

»Zakaj? Poleg tega pa me prispevamo veliko večino denarja za bivanje na otoku, da lahko ti v miru pišeš. Sicer pa ga tako ali tako ne moremo več preklicati, saj veš, da na otoku ni telefonskega signala. Zadnjič sem bila v stiku z Enejem v hotelu v Bangkoku preko Wi-Fija,« s ključovalno privoščljivostjo odvrne Mojca.

»In kdo je ta Enej?« vprašam.

»Svetovni popotnik. Dober človek je. Z njim bo naša skupnost le pridobila in Enej je zelo radoveden glede naše skupnosti. Očitno ga zelo zanima,« odgovori Mojca.

»Ne, ne, tako ne bo šlo. Sprejem še enega moškega, ki ga sploh ne poznam, bo razrahljalo našo skupnost, da bo razpadla!«

»Potrebno je gledati bolj duhovno, uravnoteženo,« mi ugovarja Alma.

»O pa ja, ljubezenska zveza med učencem in učiteljem predstavlja najvišjo stopnjo erotike. Na primer, pri Mohamedu kot zvestem Jezusovem privržencu ni bilo nič bolj uravnovešeno, zato izvorni islam ni nič drugega kot krščanska ločina,« ugovarjam.

»Kaj pa na dvoru kralja Arturja? Tudi veselica?« mi z vprašanjem odgovarja Alma.

»Ne, ne, na noben način ne boste zasejale zasevkov sebičnosti v našo skupnost!« se prisiljeno nasmehnem.

Zazdi se mi, da se mi temni pred očmi, a misli mi krožijo v glavi s svetlobno hitrostjo, kot navdih med lahnim dremežem:

»Noeliberizem temelji na podobni sebičnosti, kot mi jo izkazujete. Sprva je sicer na videz neoliberalizem nadvse privlačna ideja, kaj ne? Človek je popolni individuum, odvisen samo od sebe in od svoje spretnosti in zategadelj je absolutno svoboden ter odgovoren samo sebi. A takšno razmišljanje ima drobno lepотно napako, ki vse postavi na glavo. Pridobljene ustavne pravice se krčijo in ne upoštevajo. Prav tako ni čisto jasno, kaj se skriva za pojmom 'deregulacija'. Trg in enakost pred zakonom sta pretežno stvarni samo do neke mere. A poglobitveni argument proti neoliberalizmu je popolnoma orwellovski. Individualizem, ki po Nietzscheju predstavlja najskromnejšo stopnjo volje do moči, če v tem smislu o kakršnikoli moči sploh lahko govorimo, naj bi veljal samo za nižje sloje, kajti višji sloji se morajo združevati, da bi lahko složno vladali razdrobljenim in navidezno individualiziranim nižjim slojem. Oblastna elita torej potrebuje svojevrsten socializem. Po Orwellu je adoptivna hierarhija učinkovitejša in zategadelj bolj stabilna in mnogo bolj dolgoživa, kot je dedna hierarhija. O tem ne more biti nobenega dvoma. Dedne hierarhije so praviloma kratkega veka, a je Orwell krepko podcenil silo, ki nas veže z našimi potomci. Kaj vse smo zavoljo te sile pripravljani postoriti za naše biološke potomce? Zato dedna aristokracija ne more biti stvar preteklosti in neoliberalizem se v tej luči izkaže za popolnoma enako fantazmo, kot je bilo kardeljansko samoupravljanje. Načelo Bismillah se vsega tega zaveda in ne bo padlo v past in nasedlo navideznemu individualizmu. Načelo Bismillah ne bo nagrajevalo lakomnosti in tistih, ki goljufajo, lažejo in zlorablajo druge. Zakon džungle, brez kakršnekoli moralne kode, ne bo predominant!«

Govoril sem strastno, kot bi me obsedla neka nevidna neznana sila. V govorniškem transu sem gestikulirajoče krilil z rokami. Ko se ponovno zavem samega sebe, opazim, kako Alma, Mojca in Mirjam z mešanico zdolgočasnosti in osuplosti strmijo vame.

»Khm, oprostite, nekoliko me je zaneslo,« skušam opravičiti svoje izvajanje in položaj. »Že dobro, že dobro,« odgovarjajo ena za drugo.

»Ljubo, se ti sploh zavedaš, kako te ljubimo?« vpraša Alma z neko nedoločeno vedrino v očeh.

»Se, se, a moškega mi vseeno ne vodite v skupnost. O sprejemu novih članov v skupnost se pomenimo v Ljubljani,« resnobno pripomnim.

»Enej nas bo obiskal in pika!« zatrdi Alma.

Sunkovito odrinem krožnik, na katerem je bila še večina obroka, proti sredini mize. Vstanem in se napotim z verande, skozi vrt duhtečega tropskega cvetja proti obali. »Niso me vredne!« pomislim. »Le kaj jim pade na pamet, da mi tako skuhamo. Saj me niti ne poslušajo, kaj šele ubogajo. Tega jim ne bom nikdar dovolil!« Prižgem si cigareto in sedem na skalo ob morju. Globoko vdihnem cigaretni dim in odmerek nikotina me pomiri in mi razbistri misli: »Saj ne mislijo resno. Morda me samo dražijo in me želijo samo narediti nekoliko ljubosumnega.« Namenim se nazaj proti verandi, kjer sedem za računalnik. Pisanje me sprošča in pomirja.

Pišem s strastjo, dnevi ponovno minevajo v ustaljenem ritmu in prišleka, ki naj bi šele vstopil v našo skupnost, sem nekoliko odrinil iz svoje zavesti in pozabil nanj:

... primer Bizanca: malo je znano, da je propadla samo polovica Rimskega cesarstva, to je njegov zahodni del, medtem ko se je vzhodni del imperija obdržal navkljub več kot očitni deklinaciji in dekadenci, ki ga je najedala.

Premišljeno utrjevanje postojank ob najživahnejših trgovskih poteh, obvladovanje vojne večine in nekateri tehnični izumi, kot je na primer grški ogenj, so omogočili preživetje Bizanca še nadaljnjih tisoč let in njegovo svojsko pot v fevdalizem. Ali je mogoče tukaj potegniti vzporednice s sodobno svetovno politiko? In vendar se je zgodba Bizantinskega cesarstva končala popolnoma banalno. Zaradi izuma smodnika, eksplozivnega prahu, se je naposled dobesedno čez noč, kot milni mehurček razblinila še druga polovica nekoč mogočnega cesarstva ...

Z morja zaslišim rezko motorno brnenje. Otoku se približuje drevak z močnim izvenkrmnim motorjem gospoda Kiata. »A glej ga zlomka, na drevaku sta dve postavi. Pa ja ne ...? Prekleta!« opazujem in glasno razmišljam. Tudi Alma, Mojca in Mirjam so opazile približujoči se drevak. Nemudoma so stekle proti lesenemu pomolu. Pozdravljajo se in se hitijo poljubljat na lica se s prišlekom. Prišleka privedejo k meni na verando. Tujec je visok, slok, krepak mladenič. Lase ima kratko pristrizžene, a ima krepko brado, takšno, kot jih nosijo pridigarji radikalnega islama in so sedaj v modi. Oblečen je v bermuda hlače in srajco olivno zelene barve.

»Pozdravljeni! Veliko sem slišal o vašem Bismillah načelu. Videti je nadvse zanimivo in privlačno,« me pozdravi in ogovori.

»Pozdravljen, Enej,« mu hladno odzdravim.

Rokujeva se, a ob prisotnosti žensk mu ne zmorem izreči, da ni dobrodošel. Čas kosila je in sedemo za mizo. Med obedovanjem Enej pripoveduje svoje popotne dogodivščine. Alma, Mojca in Mirjam od radovednosti dobesedno požirajo njegove besede. Jaz v glavnem molčim. Na skrivaj si ogledujem Eneja. Pogled se mi ustavi na njegovih poraščenih podlahteh. Molčim in tudi nihče se ne zmeni zame.

Po obedu gredo na plažo na kopanje. Jaz sem trmoglavo, užaljeno obtičal za računalnikom, a pisati ne morem. Raje jih opazujem razposajene med kopanjem. Kadim cigareto za cigareto. Hkrati čutim tudi strašno blokado kreativnosti. Ne pomaga mi niti sprehod okoli otoka, kjer zaman iščem navdih. Skušam zadremati in iz kraljevske podzavesti priklicati zgoščene misli iz sveta idej. A ne morem zaspati. Nič drugače ni med večerjo in po njej, ko smo ob svečah in vinu obsedeli na verandi in kramljali. Vsa pozornost je namenjena gostu. Vonj duhtečega tropskega cvetja se meša z vonjem po vosku dišečih sveč. A v meni z vsakim kozarcem močnejše dozoreva misel na ukrepanje.

Potem pozno v noči se ljubim z Almo oziroma se bolj Alma ljubi z menoj. Ničev občutek, kot bi se ljubil s popolnoma neznano žensko. Zazdi se mi, da pritajeno zaslišim Mojčino stokanje v ekstatični nasladi. V mislih se mi pojavi grozna, ostudna misel, ki je ne prenesem, da se bodo v ženskih telesih morali moji spermiji spopadati s zločestimi klicami, spermiji prišleka. Dolgo v noč ne morem zaspati. Alma medtem trdno spi. Uro ali dve pred jutranjim svitom vstanem. V kuhinji si natočim šilce viskija in ga na dušek zvrnem in izpijem. Po grlu me zapekli, a se mi v želodcu pojavi prijetna toplina. Začutim, kako se mi je povrnila moč. Stopim do predala in iz njega vzamem pištolo, ki sem jo bil brez težav nabavil na nekem živilskem trgu v Bangkoku. Skozi ročaj pištole potisnem okvir z naboji. Ročaj pištole mi sede v dlan. S sunkovitim potegom kovinskega okovja pištole repetiram orožje v rokah. Prisluhnem jutranji tišini. V meni se je prebudila uničevalna strast. Preveva me moč, da gospodujem nad življenjem in smrtjo. Nepotešljiva razdiralna strast zavлада mojemu telesu in mojemu umu. Pištola je moj podaljšan morilski fenotip in politika najsladostrastnejši afodizijak.

Vstopim v izbo, kjer spita Mojca in Enej. Prižgem luč in dvakrat ustrelim v Enejevo glavo. Še preden se Mojca zave položaja, streljam tudi vanjo in ji pošljem svinčeni krogli v glavo. Na hodnik plane prestrašena Alma. Pomerim ji v čelo. Njene oči prosijo milosti. »Kdaj, če ne zdaj, moram biti močan,« pomislim. »To je vaja iz kreposti in volje do moči, do nadčloveka.« Zdržim dih in tako umirim tresavico ter sprožim strel v Almino glavo. Na čelu se ji kot na indijskih verskih podobah pojavi rdeča pika. Njeno telo se tleskoma sesede na tla. Iz zadnje sobe zaslišim Mirjamino histerično vreščanje. Približam se ji, tako da jo stisnem ob steno, da nima kam bežati. S smrtno grozo v očeh me motri. Krčevito se oklepa poslednjih trenutkov življenja. V smrtnem boju vidno drhti. Ustrelim vanjo tri- ali morda štirikrat, dokler negibno ne obleži.

Izpijem še eno šilce viskija. Sedem na verando in si prižgem cigareto. Globoko vdahnem. Ponovno prisluhnem jutranjemu spokoju. Še vedno je tema. Zdaj me že preveva veliko zadoščenje in olajšanje. Ko cigareta dogori, zajamem še en dim in potem na tla odvržem ogorek in ga s krožnim gibanjem stopala pod podplatom ugasnem. Pregledam vsa štiri trupla in se prepričam, da ni v njih še kaj znakov življenja. Vzamem računalnik in ključ s podatki ter preostale svoje stvari in jih spravim v boršo. Iz prostora za agregat vzamem kanister z gorivom in pričnem polivati leseno koč. Potem prižgem razlito gorivo, ki je nato ob vžigu s topim

zvokom buhnilo. Hkrati si prižgem novo cigareto. Kadim in čakam, da kolibo dodobra zajamejo plameni. K sreči nas gospod Kiat skorajda zagotovo ni nikomur prijavil. Bo že poskrbel za zoglenela trupla. Potem se vkrcam na drevak in sunkovito potegnem za vrv izvenkrmnega motorja. Motor zarohni. Pričelo se je daniti. Odglisiram proti lučem na kopnu, ki bodo v jutranjem svitu kmalu ugasnile.

Mož iz prihodnosti

Katja Vodopivec

Po dolgem usklajevanju in neučakanih dogovarjanjih sem si uspel izboriti srečanje z njim. Mož iz prihodnosti se je strinjal, da se sestaneva v parku. V meni sta se mešala razburjenje in zadovoljstvo. Po govoricah sodeč je bil zelo zaseden in moral si imeti veliko srečo, da si ga lahko osebno spoznal. V preteklosti bi ga kdo utegnil označiti za prevaranta, a v tega človeka sedaj nihče ni dvomil. Vsakdo je vedel, da je Mož iz prihodnosti zanesljiv in pristen, čeprav ga je spremljala skrivnostnost, značilna za vsakogar, ki vzbuja pozornost. Vsi so verjeli, da ima odgovore zanje. Skrajni čas je bil, da bi si zaslužili kakršnekoli odgovore, so govorili rahlo nepotrpežljivi.

Nisem vedel, kaj naj pričakujem, a sem se dolgo trmasto boril za to srečanje. Uporabil sem vse možne zveze in poznanstva, a je trajalo. Po dolgem teženju sem dobil sporočilo, ki je potrjevalo snidenje, in zadnji teden živčno pričakoval priložnost, da povprašam po odgovorih, po katerih vsi tako hlepimo. Ne smete mi očitati otroškega vznemirjenja, saj se v današnjem svetu komaj še zgodi kaj zares vznemirljivega. Ne štejem kopice prizorov in slik iz vsakodnevnih časopisov, ampak imam v mislih tisto, kar bi mi zares vzbudilo pristo zanimanje za stvari, ki se dogajajo okoli mene. Priznam, postal sem zdolgočasen sredi otokov težav, števil, tragedij, reklam, odlašanj, zaprtih diskusij, navideznih reševanj nerešljivega in zlaganih pričevanj poštenosti. Predvsem pa tišine, ki sledi vsakemu vprašanju. Kako bomo kaj rešili ali naredili bolje, je že dolgo uganka. Ne le zame.

Ne glede na to, kako dolgo sem se na srečanje pripravljaj in v mislih preigral vse možne pogovore, sem ob sedenju na klopi v parku sedaj tesnobo ugotavljal, da ne vem, kaj naj mu pravzaprav rečem. Čutim sem, da imam nenadoma prazno glavo, časa za paniko pa ni bilo veliko, saj je točen kot ura že korakal proti meni. Mož iz prihodnosti, kako neki naj bi si ga predstavljal? Zasačil sem se, da ob prvem pogledu nanj čutim skoraj malo razočaranja, kot bi pričakoval, da bo možak pred menoj imel krila, čarobno palico ali vsaj svetniški sij nekaj centimetrov nad glavo.

Videti je bil precej ... navaden. Pobledela moška obleka, kravata, črni pretesni čevlji, svetleča ura, upadla lica, blede polt, bolščanje izpod čela, zdolgočasen pogled, ne premočan stisk rok, nezainteresiranost ... Prešinilo me je, da je tak kot večina ljudi, ki jih poznam. Se torej v prihodnosti ni nadejati posebnih sprememb? Sprva sem se v zadregi nemočno nasmihal, čeprav sem želel ostati resen, saj so me vendar zanimala pomembna vprašanja o prihodnosti, s čimer se ni šaliti. A ko sem opazil, da mojim odzivom ni posvečal nikakršne pozornosti in me ni natančno proučeval, kot sem nedvomno jaz njega, sem se nekoliko sprostil.

Po prvotni plašnosti sem ga začel spraševati na splošno o času in območju, na katerem živim, o planetu, ki se sooča z različnimi izzivi, o kontinentu, ki je že v mojem času zajadral v precej nemirne vode ... Mož iz prihodnosti je začuda ostajal precej molčeč. Sprva sem ga vljudno spodbujal, naj mi odgovori jasneje in direktno, nato sem začel vedno manj boječe siliti vanj, ga prositi, celo zahtevati kakršenkoli namig. Saj on vendarle ve, kako izgleda moja prihodnost, sem vznemirjen moledoval!

Namenjal mi je neprepičan pogled. Kot da ne morem vedeti, kaj zahtevam in o čem pravzaprav govoriva. Za človeka iz sedanosti je skrajno frustrirajoče, če ga neki pametnjakovič iz prihodnosti gleda zviška. Kljub užaljenosti in prebujajoči trmi v sebi sem skušal ostati potrpežljiv. Spreletelo me je, da je vpogled v prihodnost v bistvu dvorezen meč. Sem res želel vedeti, kaj naj pričakujem? Bo to potem še vedno moja prihodnost? In kako bom zdržal dočakati nekaj, kar mi morda niti približno ne bo všeč?

Opazil sem, da se je šibko nasmehnil. Kot bi se nasmihal nečemu, kar že zdavnaj ni več smešno ali zabavno in čemur smo se nevedno nasmihali že mi v njegovi preteklosti. Prebral mi je misli, me je prešinilo! Vedel je, da se sprašujem, če zares hočem poznati prihodnost. Morda pa je to njegova sposobnost – brati misli! Morda sploh nima vseh tistih odgovorov, za katere vsi pravijo, da so ključni, če želimo rešiti našo ... Sto misli mi je drvelo po glavi, a sem bil ob njegovem skrivnostnem nasmehu razorožen in nisem želel dogajanja prekiniti ter ga obstreliti s še več vprašanji.

Čakal sem, kot je tudi on. Čez čas se je nehal nasmihati in me prvič dejansko pogledal.

»Razumeti moraš, da vsakodnevno srečam ogromno ljudi, kot si ti.« Način, kako je to rekel, mi je vzbudil skoraj malo sramu. Kot da sem zgolj neki radovednež iz množice izgubljenih mravelj, ki trati njegov dragoceni

čas. Kot da sem nepomemben in da moja vprašanja nimajo nikakršnega smisla. Ob tem bi se vsakdo prestrašil in zaskrbel. Česa se boš oklenil, če ti vzamejo vprašanja, pa čeprav nanje nimaš odgovorov?

»Točno tako. Česa se boš oklenil, če ti vzamem vprašanja?« je pretrgal tok mojih misli in me pustil odprtih ust. »Če skušam odgovoriti na tvoja izpeta in razglašena vprašanja, ki jih mimogrede slišim vsaj stokrat na dan, ti bom ta vprašanja odvezel in se ne boš imel več kaj spraševati.« Zamišljeno se je zazrl v nebo. »Lahko ti ponovim zasilne odgovore in izgovore, ki jih navržem po nekajkrat na dan. Lahko ti rečem, da je nebo manj modro in ljudje še manj modri od njega. Lahko ti rečem, da je vzhod zahod, sever jug in obratno, da je leva desna in obratno, da je dan dolga noč, da je red kaos ... In tako dalje. Moj nezainteresirani ton ne namiguje, da so ti odgovori neresnični ali nepomembni, le nobene posebne vrednosti nima vsega tega vedeti vnaprej. Saj jih boš moral tako ali drugače dočakati. Hm. Ne, mislim da bi ti vprašanja raje pustil. Že z njimi izgledaš precej zdolgočasen in ne morem si misliti, kakšen bi bil šele brez njih. Lahko pa ti povem tole ...«

Tokrat je on mene nepričakovano obstrelil s kupom navrženih idej, ki so mi dale misliti. Slišati so bile kot nekakšna zakodirana sporočila ali pa jih je tako zaznal le moj utrujeni um, ki je hotel obsedeno ugotoviti zgolj, če so resnične. Morda je imel prav. Morda bi moral pozornost posvetiti povsem drugim stvarim. Drugim vprašanjem? Čeprav stežka, sem se obrzdal spregovoriti in na mah vprašati, katera vprašanja so na mestu. Molče sem se silil čakati na njegovo nadaljevanje.

»Ko se zjutraj zbudim, se moram najprej odločiti, kaj bo gnalo moj dan,« je začel. »To je v moji dobi ključnega pomena. Preden stopim skozi vrata, se moram opomniti, da lahko izbiram. Ljudje so na to opcijo že davno pozabili. V prihodnosti se ni zaželeno kaj veliko zavedati. Potem odklenem in za sabo spet zaklenem svojih osem ključavnic in se podam ven, na odprto. Pazljivo preplezam žičnato ograjo pred vhodnimi vrati, se sklonjenih ramen sprehodim čez dvorišče, po ulicah, menjam postaje in se trudim prezreti prešteviline obraze, ki se podobno izogibajo gledati vame. Prebijem se na svoje delovno mesto, preživljam ure v posvečanju zadevam, ki se mi ne zdijo moje, prej zunanje, umetne, čutim kako me tuje ideje želijo spodnesti in pogosto se jim moram prilagajati. Le v sebi lahko še vedno izberem, kaj bom mislil, čutil, kaj mi bo pomenilo dobro ali slabo ... Vem, sliši se čudno in nimam dovolj besed, da bi te prepričal in ti razložil. Bojim se, da me še nihče od tvojih sodobnikov ni uspel razumeti.« Skomignil je z rameni, kot da to ni odvisno od njega.

»Ne smeš pozabiti, da sem bil tudi jaz v istem prostoru, ki mu ti praviš sedanost. Morda sem bil celo tvojih let. Bil je drugačen čas, a spet ne tako zelo drugačen. Določene stvari grejo na slabše, ker se jih pozabi ohranjati dobre. Določene stvari so že ustvarjene s pridihom ne-dobrega. Določene stvari se naredi slabe, da se imamo nad čem pritoževati. Podobno je z ustvarjanjem mej. Nekatere so umetne in ne preseneča me, da se v času niso obdržale. Nekatere so nujne, druge navidezne, največji izziv pa predstavljajo meje v glavi. Ne puščajo, da bi si sam dajal odgovore.« Sam sebi je narahlo pokimal, kot bi želel videti, če mu sledim. Zmedeno sem buljil vanj, nezmožen pretvarjanja, da povsem razumem. Nisem še tam, sem prigovarjal sam sebi, a se kljub občutku nevednosti in omejenega razumevanja čutil čudno razsvetljen. Konec koncev mi je govoril Mož iz prihodnosti.

Morda sem pa res zgolj neki radovednež iz množice izgubljenih mravelj. A kot kaže, je mravljišče kljub kaosu in vrvenju prostor, kjer se lahko odločaš. Le dovolj tišine si moraš ustvariti v vsesplošnem hrupu. Morda.

2035 n. št

Egon Vrečič

Draga Kora,

če si dobila to pismo, sem mrtev, na podpori medicinskih aparatov ali nekje v ječi, od koder ne bom v doglednem času stopil pod svobodno sonce. To pišem, ker nočem, da bi ponovila moje napake in napake evropske družbe. Ker še nekaj časa ne bom imel priložnosti, morda nikoli, da ti jih razložim osebno, sem se odločil, da jih zapišem in pismo zaupam nekemu, ki ve, kdaj ga je primerno poslati. Vseh napak je preveč, da bi jih podrobno opisal, a naj zadošča opis tistih glavnih, ki so vodile v spiralo nesreče in kulminirale v kateremkoli nesrečnem dogodku, ki mi je onemogočil stik s teboj. Upam, da vse skupaj ni bilo zaman.

Upam tudi, da se še kdaj srečava in si izmenjava besede. Če obstaja posmrtno življenje, potem naj se srečava vsaj tam. Vso srečo.

Tvoj oče.

I

Začelo se je že pred nekaj leti. Slovenija že vse od leta 2024 ni več niti malo podobna moderni družbi. Naši predhodniki so naredili preveč napak in dopustili kulturno degradacijo naše države. Drugod po Evropi seveda ni nič bolje. V iskanju rešitev se je družba že davno odločila, da ji niso všeč resnica, meritokracija, pragmatizem in logika; štirje stebri, ki podpirajo racionalno politiko. Delalo se je napačne stvari iz napačnih razlogov. Ideologije in zgrešeni idealizmi so v svoji gonji po utopiji proizvedli greznico; težko rečem, ali je bolj kriva religija, kapitalizem, nacionalizem, marksizem ... Najbrž vsak po malo. To bi moral predvideti. To bi morali vsi predvideti. Nekateri najbrž so, pa jih nismo poslušali.

To je prva napaka. Vedno poslušaj ljudi, četudi so totalni debili. Nauči se, zakaj so debili. Da, fašistične ideologije, ki so vzniknile po vzhodni Evropi, so v marsičem zgrešene. To ne pomeni, da ne morejo proizvesti nobenega pametnega nasveta. Že nekaj časa so nas svarili pred preveč velikodušnim pristopom do migracij. Če boš kdaj v svojem iskanju identitete, ki je Evropi in njenim prebivalcem bila odvezeta z lažmi, v roke vzela utemeljitelje zahodne filozofije, potem si dogajanje zadnjih nekaj let razloži skozi prizmo Platonovih petih režimov. Demokracija je razpadla in prišli smo na dno lestvice. In ljudem je očitno to všeč. Nadvse bizarno.

V takšni situaciji vsi iščejo heroja, za katerim bi se zbrali. Najdi pravega. Če ti ne uspe, potem sama postani ta heroj in poskusi znova začeti cikel.

II

Prvi znaki degradacije niso bili očitni. Subtilna cenzura družabnih omrežij, nekaj butastih kazenskih pregonov ... Zdi se smešno, kako hitro se je vse spremenilo. Včasih imam pomisleke, če sem tudi sam prispeval k temu. Bil sem zagovornik marsikaterih idej, ki so bile tekom zadnjih nekaj let ponešene v ekstreme. Šele pozneje sem dojel, kako je to sploh možno. Nikomur ni jasno, kako je možno, da je Hitler prišel na oblast, dokler ne izkusijo nečesa podobnega.

Ljudje smo šibki in neracionalni. Pogosto odkrito zlobni. Internet je dal temu precej multiplikativnih učinkov. Dandanes se ljudje zapirajo v internetne realnosti, kjer ne slišijo ničesar drugega kot ekstreme. Zanje obstajata dva tipa platform: forumi, kjer se strinjajo z vsemi ostalimi člani, in splošna medijska sfera, kjer domujejo sami ekstremisti in kjer so racionalni pogovori zgolj šum v ozadju. Upam, da opaziš problem. Ljudje so izpostavljeni dvema ideologijama, svoji in tuji. Naši in vaši. Dihotomija. Nobenih nians. To služi zgolj okrepitvi vseh ekstremnih prepričanj, ki kmalu postanejo neprebojna za razum. Bilo je zgolj vprašanje časa, kdaj se doseže kritična masa enoumja in njegova zmaga na volitvah povsod po Evropi.

Vsak zagovornik že omenjenih štirih stebrov racionalne politike je storil napako, ko ni spregovoril in vztrajal skozi cenzuro in žaljivke. To je druga napaka. Vztrajaj. Povej, kaj misliš. Bodi glasna. Mogoče te kdo v naši ljubi Evropi sliši.

III

Tretja napaka. Te se najbolj sramujem. Naivni idealizem multikulturalizma nas je vse preslepil. Dve

fundamentalno različni kulturi ne moreta sobivati. Pika. Dovolj imam ljudi, ki, podobno kot komunisti, govorijo, da tokrat pa bo uspelo. Ne bo. Nehajte. Zgodovina je učiteljica življenja, toda nekateri ljudje so zelo slabi v šoli in jih ne bi smeli resno poslušati. Preveč ljudi. Ko ti bo naslednjič kdo rekel, da moraš spoštovati njegovo ideologijo ali neko novo identiteto, ki nima podlage v realnosti, ga prosim usekaj čez gobec. Metaforično. Naštej mu, kaj vse je narobe. Povej ljudem, ko nimajo prav. Če so pametni, ti bodo za to hvaležni.

Naj ti podam primer, s katerim sem se srečeval v svoji mladosti; pogosteje kot bi bilo potrebno. Ta primer so regresivni levičarji, tisti politični. »Spoštovati moramo islam,« pravijo. »Ne,« pravim jaz. »Je zlobna religija. Zasužnjuje ženske, uničuje genitalije otrok, se upira logiki.« Nisem končal svojih povedi. Še precej kritik obstaja, a so me že takoj začeli obmetavati z zmerljivkami: »Rasist, ksenofob, islamofob.« Nauči se dekonstrukcije.

Najprej pomisli, da religija ni rasa, in tako diskriminacija na tej podlagi ni rasizem; tako dekonstruiraj prvo zmerljivko. Nato pomisli, da je bistvo fobij, da so neracionalne. Ko obstajajo utemeljeni razlogi za hostilno reakcijo na neko stvar, potem strah pred njimi ni fobija. Ta strah pred vdorom nečesa Evropi tujega in očitno inferiornega ni bil neracionalen, kot se je izkazalo. Tako si dekonstruirala še drugo in tretjo zmerljivko. Pri tem pa si ugotovila, da je z nekom, ki ne razume besed, zelo težko imeti smiselne pogovore.

IV

Četrta napaka. Dopustili smo, da je namesto s strani racionalnih ljudi vsa kritika zgoraj omenjenih regresivcev prišla z drugega ekstrema, dejanskih rasistov in ksenofobov. Rešitev za ekstremno ideologijo ni druga ekstremna ideologija. Po politični teoriji podkve si namreč ekstrema niti nista tako različna. Samozvani progresivci so nas prepričevali, da so vse kulture enakovredne. Njihovi kontraekstremisti pa so svojo kulturo začeli postavljati v višave in ob tem ignorirali tista področja, kjer ni ravno najboljša.

Po kratki obravnavi se hitro vidi problem. Kolektivizem. Avtoritarno vedenje. Ljudi se je nehalo obravnavati kot posameznike. Lažje je nekoga pometati v kategorije, kot pa ga spoznati, delček za delčkom, da dobimo pravo sliko. Razlika med njimi je le v tem, kako se obravnava te kategorije. In seveda, kar je najbolj pomembno, pozablja se, da imajo ljudje svojo voljo, da lahko odločajo zase. Levi te bodo prepričevali, da ženske potrebujejo neke kvote in podobne pizdarije, in s tem pozabili, da s tem zanikajo, da so ženske zmožne same odločati o sebi. Desni te bodo prepričevali o isti stvari, le z drugačnega zornega kota. Posameznikom bodo odvzeli voljo, jo nadomestili z vzorcem in rekli: »Vsi X se vedejo po vzorcu Y.« Vsi moški so posiljevalci. Vsi črnci so neumni. Vsi Grki so leni. Vsi Nemci so svetlolasi. Če boš imela toliko sreče kot jaz, jih ne boš jih mogla prepričati drugače. Toda to ne pomeni, da moraš obupati. Vedno obstaja rešitev. Ne pozabi: tako kot niso dobri ekstremi, tako ni dobro niti biti povsem idealističen ali povsem ciničen. Na tak način razmišljanja te ne pripelje nikamor.

V

Sicer ne vem, kako močno si prevzela moja politična prepričanja, toda v kakršnikoli meri si jih, nikoli ne pozabi, da so dejstva pomembna. Najprej pride na vrsto realnost, šele nato politika. Veliko takšnih situacij boš srečala. Ljudi, katerih politični argument so nadnaravne sile, lažnive statistike in študije ter zavajajoča logika. Njihova napaka ni nujno njihova politika, njihova napaka so dejstva.

Peta napaka je, da se nisem dovolj potrudil, ko je bilo potrebno uničevati nepodprte trditve. Premalo korektnih znanstvenih člankov, premalo metodološko ustreznih raziskav, premalo preverjenih in testiranih dejstev. Premalo znanstvene metode. Dva redka primera, kjer je naša generacija uspela razbiti mit in ga nadomestiti z realnostjo, sta bila mit avtoritarnih feministk o patriarhatu in plačni neenakosti, s katerim so uvajale marksizem, ter mit libertarcev o trickle-down ekonomskih paradigmah, s katerimi so si prilaščevali ekonomsko moč. Toda na žalost sta se v zadnjih časih ta dva mita reinkarnirala. Tako je odgovornost na novi generaciji, da ta dva in ostale podobne mite ponovno razbije. Vsaka prežvečena ideja se vsake toliko vrne na površje v drugačni preobleki, zato je pomembno, da jih slečemo in jih izpostavimo za to, kar so. Slabe ideje.

VI

Šesta napaka je, da nisem poznal sebe. Ko si vpleten v ideološko vojno, je dobro imeti določeno zavednost o svojih prepričanjih. Kakor so rekli stari Grki: »gnothi seauton« oziroma »poznaj samega sebe«. Šele ko poznaš sebe, lahko spoznaš ostale. Vedno se vprašaj, kakšna so tvoja mnenja. Velikokrat se bodo zamenjala, da se uskladijo z realnostjo; večkrat, ker si pač človek in ne stroj s popolnim spominom in konsistentnimi miselnimi vzorci. Velja namreč, da ne moremo napadati drugih, če nismo najprej napadli samih sebe. Najdi luknjo in jo

zakrpaj, najdi netočnost in jo odpravi, najdi nekonsistentnost in jo premisli.

Šele ko poznaš sebe, lahko napadeš trenutni status quo. Ker vem, da se ne zavedaš vsega, kar se dogaja, ti bom na kratko razložil nekaj stvari. Ker nočem vsega razmišljanja opraviti namesto tebe, boš morala sama ugotoviti, kje se je zalomilo, kje so se prestopili moralni Rubikoni in kje leži odgovornost.

1.

Kot najbrž veš, je politični spekter precej bogat in celo povsod v Evropi prisoten v zelo očitnih primerih, vsaj za opazovalca, ki je seznanjen z osnovami politike, ki spremlja dogajanje in je zmožen objektivne analize. Naj začnem pri avtoritarnih levičarjih, ki se maskirajo v preobleko empatije z ljudmi, ki nimajo »privilegijev«. Govorim predvsem o Švedski. Sama veš, da je tam država propadla. Upi po integraciji vseh migrantov so drugod uplahnili, a se je tamkajšnja vlada odločila, da dejstva niso pomembna. Zanje je pomembna identitarna politika, kjer se ljudi vrednoti po tem, kaj so, namesto po tem, kdo so. Najbrž poznaš primer, ko je njihovo vrhovno sodišče odločilo, da je njihov sistem kvot diskriminatoren, ker ne upošteva ljudi z boleznimi uma. Razum je povozila identiteta. Vsi so enakovredni v vseh področjih, zato ni važno, ali je minister za transport oseba z Downovim sindromom. Upam, da ti je jasno, zakaj so takšne kvote neumnost. Nemogoče in nezaželjeno je, da politika odseva identiteto volivcev. Odsevati mora njihovo politično izbiro.

Ta bolezen se kaže tudi v nedavnem primeru, ko so zavoljo spoštovanja verskih prepričanj na policiji prepovedali parado ponosa, ki bi potekala skozi četrt, kjer je večina prebivalcev muslimanov. Najbolj ironično je, da je parado pripravila desničarska huliganska skupina, ki bi v drugačni situaciji bila tista, ki bi protestirala proti paradi. Redki so primeri, v katerih takšna politika izpade bolj butasto.

Seveda ni čudno, da po nekaj zaporednih povsem identitarnih namesto meritokratskih izbirah za ministrske položaje Švedska doživlja krizo praktično povsod. Pomembna lekcija, za katero hočem, da jo odneseš iz tega primera: ni važno, kaj si, važno je, kdo si. Razlika sprva ni očitna, je pa zelo, zelo pomembna. Kaj si? Si meso in kri, z rjavimi lasmi in modrimi očmi, s prifrknjenim nosom in ženskim genetskim zapisom. Kdo si? Si oseba, ki ima svoje sanje, sposobnosti, želje, pričakovanja. Najpomembnejše pa te definirajo tvoja dejanja. Ljudje ne morejo izbirati, kaj so, lahko pa izbirajo, kdo so. Zatorej jih moramo soditi po tem, kdo so, in ne po tem, kaj so.

2.

Avtoritarni desničarji so podobni v tej sferi. Prav tako jih identiteta zanima v napačnem smislu. Vedno se najde neka manjvredna skupina. Enkrat so to rjavi ljudje, drugič ljudje z velikimi nosovi, tretjič ljudje z napačnim verskim prepričanjem, četrtič ... Vedno se najde neka delitev na naše in vaše, ki je zaradi svoje arbitrarnosti še hujša od tiste ideološke delitve, ki sem ti jo že opisal. Podobno tukaj pride do izrekovanja sodb o ljudeh glede na stereotipe o tem, kaj so, namesto, kdo so.

Tukaj najbrž opaziš podobnost z vzhodom, z baltsko-slovanskimi narodi. Ukrajina je po nekaj desetletjih konstantnih vojn postala podobna Somaliji. Vsaka identiteta ima svoje pleme, ki si lasti neko svojo državo znotraj Ukrajine. Poljaki, ki so v zadnjem času povsem zblazneli, so le nekaj atomskih premerov oddaljeni od deportacije vseh tujcev. Litovci so to že storili. Takoj, ko Rusija ni več bila taka grožnja kot včasih, so izgnali vse etnične Ruse. Le vprašanje časa je, kdaj bodo podobno storile ostale države tiste regije. Ne zanima jih, kdo so ti ljudje. Zanima jih, kaj so. So otroci ljudi, ki so otroci ljudi, ki so otroci ruskih staršev. Njihov greh je, da so nekaj, česar ne morejo spremeniti. Upam, da ti je jasno, da v tem ni nikakršne pravice, zgolj surova ideologija. Tudi to je lekcija, katere smo se učili že v času po drugi svetovni vojni pred skoraj sto leti in upam, da se je boš naučila tudi ti, jo ponotranjila in z njo okužila čim več ljudi.

3.

Nato pridemo do ljubiteljev svobode, ki so prevzeli evropski zahod. Svoboda je vedno omejena s svobodo drugih, toda kje točno so te meje, ni povsem samoumevno. Zato potrebujemo avtoriteto, bodisi državo bodisi kaj podobnega. Vidiš, na primer, kaj se dogaja v Belgiji. Svoboda, ki je tako zelo cenjena, se je sprevrgla v kaos. Ravno pred nekaj dnevi sem bral, kako je le nekaj mesecev po tem, ko je vlada odpravila nekatere regulacije v živilski industriji, prišlo do precej zastrupitev, ki so bile povezane s temi spremembami. Ljudje so postali preveč svobodni. V gonji po dobičku je upadla kvaliteta. Tudi prisila v medicinskih zadevah je ob težnjah po svobodi povsem poniknila, kar je vodilo v nekaj sicer omejenih izbruhov nalezljivih bolezni. Ljudje smo zlobni in neumni in preveč svobode to zlobo prinese na plano, preveč neumnosti pa ji pri tem nevede pomaga. Družba

potrebuje pravila. Trg potrebuje pravila. In država mora imeti moč, da pravila postavlja in vzdržuje.

Seveda lahko vidiš, kam vodi zanikanje teh dejstev. Ljudje so že naveličani vse te svobode, zato se združujejo za nekom, ki jim jo bo odvzel in jih rešil osebne odgovornosti. Nek latinski pregovor pravi, da zlo rodi zlo. Podobno ekstremizem rodi ekstremizem. Upam, da iz zgodovine dobiš dovolj primerov in izluščiš podobno lekcijo kot jaz. Ta lekcija pravi, da je kaos najboljša podlaga za rast totalitarizmov. Pozorno spremljaj, kaj se dogaja. Vsak trenutek lahko počí.

4.

Za zadnje sem prihranil skupino, kateri pripadam sam, kakor ti je najbrž že jasno. Tudi mi, levo usmerjeni s smislom za individualne pravice nismo brez problemov. Pogosto podležemo napakam iz preteklosti, ker smo preveč idealistični, in ignoriramo resne predloge drugih strani, ker smo preveč cinični. Včasih smo preveč ekstremni v podiranju hierarhij, včasih preveč ekstremni v ekonomski politiki. Hočemo preveč, prehitro, zaradi česar že dolgo nismo dosegli ničesar.

Primer tega je Portugalska. Na robu Evrope, proč od ostalih, introvertirani v svojih politikah, ne prispevajo ničesar svetu, razen mogoče nekaj malega prek trgovine. To ni cilj teh gibanj. Seveda pa to ni glavni problem. Glavni problem je razdeljenost. Vsakdo ima drugačne poglede in nihče jih ne zmore prilagoditi. Nikjer nobenega dogovora. Preveč smo osredotočeni na dejanja drugih in premalo na svoja dejanja. Stvari lahko spremenimo. Če bi vedel, kakšno lekcijo lahko izluščim v tem primeru, bi ti jo posredoval. Toda ne vem. Na tebi je, da ugotoviš. Ti si naslednja generacija.

Naj te zapustim z besedo spodbude. Videl sem že, kako se razrešijo takšne situacije. A tiste situacije so bile fiktivne, izumljene za animirano serijo. Name je napravila močan vtis glede pomembnosti moderacije v politiki. Ravno moderacije nam dandanes manjka. Glavna junakinja te serije je Korra. Njena naloga je vnos ravnovesja v svet. Tvoje ime je podobno njenemu ravno zaradi tega. Tako jaz kot tvoja mati sva te vzgajala v tej luči in verjameva, da boš uspela okrog sebe zbrati ljudi, ki bodo popravili situacijo in prinesli ravnovesje. Evropa je v krizi in potrebuje skupino odrešenikov, ki jih ne zanima preteklost, pač pa sedanjost in prihodnost.

Spoštuj dejstva, spoštuj razum in logiko, spoštuj legitimno avtoriteto in predvsem spoštuj posameznike, vsakega posebej. Večina jih je v redu oseb. Pod nobenim pogojem pa ne spoštuj idej. Za razliko od ljudi ideje nimajo pravic. Ideje je legalno utopiti v dejstvih ali jih do smrti zabosti z logiko. Zaenkrat.

Zavedam se, da od tebe pričakujem precej, a verjemem, da sem pri tem realističen. Nekoč si mi rekla, da nočeš v politiko, ker bi te preveč izmučilo in te odvrnilo od skrbi za otroke ter drugih aktivnosti. Toda ravno politika je arena, v kateri se je najbolj smiselno boriti za prihodnje generacije, da bi imele boljše življenje kot naša.

Prihodnost Evrope je tudi v tvojih rokah.

Orientalna arabeska v jedilnici

Primož Vresnik

Nova krasna Evropa, kolportažni snopiči pogrošnih ljubezenskih romanov v času, ko je besedna zveza Nova Evropa zadevala predvsem secesijo ...

Grofica Grethe von Schirach je vsako jutro sedela v parku. Dosledno se je držala zdravniških navodil. Z železno nemško voljo se je vsako jutro spravila iz mlačne postelje in zakorakala v hlad zdravilišča. Na široke hodnike nekdanjega obubožanega dvorca. Vsako jutro je pila mlačno slatino. Topel magnezij je miril njene živce in srce, ki je z leti vse prevečkrat utripalo malo po svoje. Pitje slatine za razbolel želodec in vznemirjene živce je prešlo v železno navado in po tej navadi jo je, rojeno Berlinčanko, poznalo osebje zdravilišča. In gostje. Vsako jutro si videl skrbno oblečeno, opravljeno gospo, ki je ob točno določenem času sedela ob jedilni mizi v jedilnici in pila slatino, ki so jo pogreli v kuhinji. Ko je topel magnezij dodobra pomiril njene živce in srce, se je s hvaležnostjo zazrla v strežajko Barbaro. To je pomenilo začetek zajtrka. Po jutranjem obedu pa je pogoltnila tri drobnikave vrečke praška. Prašek so zanjo zdrobili v laboratoriju lekarnarja Kassowitza. Tako je bilo vsako jutro in bog ne daj, da bi bilo kakšno jutro drugače. Tega režima ni spreminjal nihče. V ta režim bi lahko posegla samo smrt, ki pa častitljive grofice ni doletela v zdravilišču. Ko je posebala še žitno kavo z dodatkom cikorije, se je odpravila v zdraviliški park, pozdravit kostanje. V parku je opravljala dihalne vaje, ki so bile povsem istovetne indijskim dihalnim vajam in so njeno telo oskrbele s prepotrebno vitalno energijo. Po globokih vdihih in izdihih se je počutila prenovljeno in za nekaj ur se je počutila mlajšo, vendar jo je po kosilu obšlo njej znano malodušje. Že nekaj časa jo je spremljal občutek, da se v drevoredu kostanjev nekaj dogaja. Najprej je to pripisala starodavni igri svetlobe in senc, ki je značilna za porajajočo se jutro, vendar jo je opazovanje drevoreda pripeljalo do novih zaključkov. Neko jutro je prav tako sedla na klop v parku. In za njenim hrbtom so, kakor že tolikokrat, molčali temni kostanji. Prevezel jo je občutek, da je opazovana, vendar to niso bili pogledi mož, ki so s kolesjem ali z zapravljavčki pripeljali hrano in vso ostalo dostavo do stranskih vhodov zdravilišča. Prevezel jo je nelagoden občutek, da se za drevesi, kostanji skriva človek, zato je večkrat pogledala v drevored elegantnih kostanjev. Kostanji so že desetletja rastle ob peščeni cesti, ki je vodila do tega znanega avstrijskega zdravilišča in njegovih stranskih vhodov. In prav to aprilsko jutro se je zavedala dejstva, da z jutrom izgine eno izmed dreves. Šele sedaj je opazila tisto, kar je bilo vse te mesece več kot očitno: deveti kostanj v drevoredu se pojavlja in izginja. Izginjal je skupaj s koreninami, kakor da ne bi ob peščeni cesti nikoli rastle. Ko je zjutraj prihajala, so kostanji stali v mrki svetlobi začenjajočega se dne. Ko je odhajala, so bili presijani s sivobelo svetlobo, saj je v okrožje zdravilišča posijalo dovolj dnevne svetlobe. Eden je manjkal. Deveti kostanj. Ko se je priletna nemška grofica zavedala dejstva, da se deveti kostanj pojavlja in izginja, se je v njej prebudil čut inšpektorice. Pričela je naprezati svoj vid, da bi videla, kdaj drevo izpuhti v nič. *Trenutka, ko se drevo razblini v nič, njeno oko ni uzrlo.* Bolj se je osredotočala na eno krošnjo, bolj je videla krošnje. Bolj je njeno oko gledalo eno deblo, bolj je videla vsa debela drevoreda. Tako težko je biti osredotočen zgolj na eno točko v pisani, zeleni naravi, in četudi je hladna pomlad in so reči vidne v svoji jasnosti, človeka zbega in premami, ker je zelenje tako številno. Pogled hitro zdrsne z ene točke k drugi. Sem dol je zaneslo vonj ordinacij in zdraviliških sob. Vzduh po lizolu, formalinu in sanitetnih kemikalijah je segel v to zelenilo. Zaneslo ga je tudi v park ob zdravilišču. Morebiti se je zaradi tega njeno oko večkrat zasolzilo ... Ko se je priletna grofica dokončno zavedala dejstva, da se kostanj pojavlja in izginja, se je s svojo sprehajalno palico postavila na mesto, kjer naj bi drevo odsihdob stalo in rastle. Opustelo, prazno mesto je ponudilo tla s finim gozdnim peskom, ki se v vetru dvigne in ga veter hitro ponese po zraku, kakor puščavski pesek. Hladna pomlad je prišla v deželo. April s hladnimi deževnimi kapljami. Xaver Schultz je bil tistega poznega aprila star dvaindvajset let. Prihajal je iz Bad Ischla. Oče je bil rudar v rudniku kamene soli. Mati je pletla kite iz pšenične slame. Kakor vsi otroci iz rokodelskih, rudarskih in delavskih družin je bil tudi Xaver zgodaj vržen v stvarno življenje. Vse njegove odločitve so bile izrazito praktične narave in pogojene s pogledi okolja, v katerem je živel. Pri petih letih je nosil kosilo v rudnik. Mami je pomagal pri pletenju slamnikov in poletnih pokrival. Pri dvanajstih je pričel delati na lesni žagi kot pomočnik, ki lahko napreduje v vodjo obrata, če se bo lastnik žage tako odločil. Delo na žagi je napenjalo mišice in tetive, kar je še dodatno krepilo njegovo visoko lepo postavo. Pri štirinajstih je spominjal na elegantno drevo. Na kostanj. Njegova bujna kostanjeva pričeska je spominjala na krošnjo in zahajajočo sonce je rjavino lasišča ožarilo. Ko sta z lastnikom žage, priletnim Ralfom, peljala v Salzburg deske pohištvenemu mojstru, se je Xaverju obrnilo življenje v lepšo smer. V delavnici ga je srečal von Thullo, ki je dobesedno

požiral to osemnajstletno lepoto, ki jo je porodilo avstrijsko podeželje z alpskim soncem na nebu. In ta mlada lepota je bila v sorodu z antično lepoto. Von Thullovo je bil lovec na talente in lepoto. Po veroizpovedi protestant. V katoliški Avstriji je bila to seveda redkost. Podjetnež in strateg je mladeniču uredil poziranje v likovnih in kiparskih ateljejih. Najpoprej v Salzburgu. Kasneje ga je peljal na univerzo na Dunaj, kjer so ga ovesenega z listi južnoavstrijske trte, drugače skoraj nagega, portretirali študentje. Dunaj je odkril njegovo lepoto. Razglednični risarji staroavstrijske šole so prenesli Bad Ischana na razglednice. Pozirajoči avstrijski Apolon je z grozdom v roki in nagajivim hribovskim nasmehom pošiljal pozdrave z Dunaja in Salzburga v širni svet. Njegova alpska stasita lepota ni izzvala slabih misli. V germanski svet je buhnila secesija. Umetniški modni tok, ki je povezal dve stoletji. Staro in novo. Zadnja leta enega stoletja s prvimi leti drugega stoletja. Umetnost je postajala toliko obrt, kakor vsebina. Pogosto orientalna arabeska. Čutenje kozmične vseprisotnosti. Na umetniško prizorišče so prihajali občutljivi rafinirani umetniki. Doma nekje med nebom in zemljo. Xaverja je reševala njegova izjemna lepota, ki je v Salzburgu in na Dunaju postala umetniško zanimiva. Od šestnajstega leta dalje je živel v urbanem svetu. Vpisal se je v večerno šolo, kar je njegovega pokrovitelja von Thullova izjemno veselilo. Končal je hiter tečaj za natakarja, saj je slutil, da so mladostni lepoti šteti dnevi. Na to ga je pričel opozarjati njegov protestantski prijatelj von Thullovo, ki mu je jasno dal vedeti, da bo njegovega pokroviteljstva lepega dne konec. In mladosti prav tako. Možak je osivel in upešal. Seveda je bil Ervin von Thullovo na skrivaj zaljubljen v mladeniča, saj je Xaverjeva lepota marsikateri duši dvigovala krila. Vendar ni izgubil razsodnosti in nikdar ni storil nič takšnega, kar bi poudarilo, da je on star, mladenič pa rosno mlad. Ni želel biti nemočen starec pred življenjem in pred mladeničem, ki bi se slej ko prej zavedal svoje moči in lepote. Ervin von Thullovo na to pritaženo igro med starostjo in mladostjo, pri kateri bi zastavil svoje življenje in ugled, ni pristal. Slutil je klavrn konec, v primeru, če bi se brezrezervno vrgel v mladeničev objem. Protestantska vzgoja ga je obvarovala cenenih sladkosti življenja. Bil je resnično opit od mladeničeve lepote, toda ni izgubil razsodnosti in tudi ne okusa. To se je pokazalo tudi pri oporoki. Sicer pa nikoli ni zapravljaj svojih dohodkov na mestih lahke zabave in tudi ni imel nobenih obiskov v salonih *Rajske pregrehe*. Ervin von Thullovo je izdihnil na mladeničev devetnajsti rojstni dan. Tri leta je skrbel za mladeničeve delovne prilžnosti. Tri leta je bdel nad njegovo materialno varnostjo. Podjetnik lahkih zabavnih umetnosti, med katere sta sodila tudi priprava in izdelava razglednic, je umrl naravne smrti. S svojo kolportajno estetiko je zalagal trafikante in turistične biroje. Premoženje je zapustil ženi in sinu. V oporoki Xaverja ni omenjal, tudi morebitnih simbolnih oporočnih daril, kakor so denimo: klobuk, sprehajalna palica, zlata ura in podobnih malenkosti ni bilo zapisanih v oporoki. Nobena vrstica v testamentu ni obdarovala Xaverja. Še tako drobna gesta pozornosti ni bila zapisana. Samo sto knjig je zapustil Emilu Hucigu. Xaver je izgubil svojega pokrovitelja in vedel je, kako hladno stvaren je bil njegov starejši prijatelj. Bil je že vaje takšnih ljudi v svojem življenju. Ljudi, ki imajo svoja načela in jih niso pripravljene pozabiti na večerji v salonu. Naletel je na moža, ki je ločeval stvari med seboj. Vedno je srečeval takšne ljudi. Od otroških let jih je srečeval. Von Thullovo je bil v sebi večplasten. Bil je zvest bralec estetike nemškega idealizma. Čute si je vzgojil v duhu estetskih kriterijev in zahtevnosti. Kriterije je imel in ni si dovolil, da bi postal žrtev cenenosti, četudi je bil podjetnik lahke umetnosti. V svoje predmestno življenje je pritegoval misli Immanuela Kanta o brezkoristni lepoti, ki dviguje duha in pušča denarnico pri miru. Med neutrgano vrtnico, ki svojo lepoto varuje s trnji, in tisto, ki je končala v vazi, je pač življenjska razlika. Ervin von Thullovo je čutil in vedel za to razliko. Štacunarstvu je postavil mejo, kakor je Kant postavil mejo človeškemu spoznanju. Verjetno so bile žlahtne misli nemških visokih intelektualcev tiste, ki mu niso dopustile, da bi postal plen človeških nižin. Galantno se je sukaj v predmestju in se ni pustil zaplesti nizkim človeškim strastem. V Salzburgu in na Dunaju je pil kavo samo v kavarnah, v strogem centru obeh mest. Posle je sklepal v predmestju, kjer je angažiral delavce za svoje poslovne podvige. Pisal je dnevnik. V svoj dnevnik je zapisal simbolične misli: *Ponovno sem videl zdravo mleko in kri podeželja, izredno lepoto, ki ji je potrebno urezati takšen kos kruha, kot si ga zasluži*. Stavek se je seveda nanašal na Xaverja. Dnevnik je predstavljal zapuščino krasnopisja in nihče ni brskal po pikantnih podrobnostih moža, ki so ga vsi imeli za krepstnega in čislaneega. Svoje najosebnejše misli je zapisoval v dnevnik s škrlatnimi platnicami. Sicer pa intimnih reči ni nikomur razkladal. Tudi v tem je bil zadržan protestant sredi katoliške Avstrije. Ko ga je žena povprašala o mladostnih ljubezenskih izkušnjah, ni lagal: »Rad bi, da bi bilo moje ljubezensko življenje v mladosti pestrejšee, vendar ni bilo. Na tem področju sem prava puščoba in puščobno je res prava in točna beseda za moje revno ljubezensko življenje. Izjema si seveda ti, Barbara, ampak tebe sem spoznal že v letih, ne v mladosti.« Vlačgarska sladkobnost predmestja ni dosegla pri von Thullovu nobenega učinka. Naj sta bila deklee ali fant še tako lepa, če je začutil plehkost, ga je to odvrnilo od tega, da bi navezal poslovni stik. Bal se je prostaških nasmehov na razglednicah, modelov, ki bi zavrgli okrasno trto, stebre in

cvetje ter sebično uveljavili samo svoj lepi, a neumni izraz na obrazu. Xaver je bil resnici na ljubo neotesan, vendar se je pustil tesati in z njim je resnično dosegel umetniški učinek. Xaver je vrsto let ostal v družbi srednjega meščanskega stanu, grofov in umetnikov. Vendar nobene in nikogar ni tako očaral, da bi to prineslo življenjski preobrat in morebitne trajne materialne koristi. Njegova robustna notranja narava je tudi odbijala. Videlo se je, da prihaja iz okolja, ki je v njem videlo sposobnega vzdržljivega fizičnega delavca. Primanjkovalo mu je okusa, znanja in stila. Toda bil je vodljiv in rafiniranost grofovskih salonov je sčasoma naredila svoje. Okrog dvajsetega leta starosti se je uveljavil kot avstrijski Apolon na razglednicah, ki so jih pošiljali v širni svet. Secesija je bila v polnem razcvetu. Leta življenja v Salzburgu in na Dunaju so se pričela poznati. Podeželje na njem se je pričelo umikati, postajal je mlad moški mestnega okolja. Podeželje ga je tudi čisto telesno zapuščalo in okrog dvajsetega leta starosti je dobil gizdav meščanski videz. Vendar Xavier ni bil lahkoživec, tudi če so ga obkrožali tisti z lagodnejšim načinom življenja. Ker je nekoč trdo fizično delal, se je vsega lotil z delavno vnemo.

Starejši prijatelj Ervin von Thullovo mu je vedno dopovedoval, da je uspeh poljub trdega dela in sreče z neba. Schulz ni premogel brezskrbnosti in lahkomiselnosti, zato so bili presenečeni tisti, ki so v njem spoznali tihega, vzdržljivega in enotirnega mladeniča. Gizdavost je bila samo način služenja denarja. Xavier ni bil večplasten, kakor njegov starejši prijatelj. V mestu je živel previdno, ne širokopotezno. Ker po naravi ni bil pustolovec, kockar in osvajalec, je bil ta secesijski kupido ob šumeči fontani, za marsikoga dolgočasen. *Secesijski kupido* je bila seveda ena izmed zabeležk v škrlatnem dnevniku njegovega starejšega prijatelja. A dobro je znal plavati z zračnimi tokovi, v tem mehkem ozračju meščanskega sveta. Denar je skrbno obračal kot njegov prvi delodajalec Ralf. Skrival ga je na več mestih, tudi pod jezikom podplata čevlja. Nekoč mu je mlekarica Helčka pomežiknila sredi predmestja Ottakringa na Dunaju: »Lepota je valuta, ki jo želi imeti marsikatera stara banka. Dokler si še svež in lep, izkoristi te stare banke. Življenje je za njimi, vendar so še zmeraj lačni lepega. Užij mladost, dečko,« je takrat mislila mlekarica in odropotala s svojimi kantami po kamnitem tlaku, ki bo čez pol kilometra prešel v dobro uhojen kolovoz. Kolovoz, ki ima le malo kamnov. Pot do Dunaja je bila namreč v obe smeri gladka. Tiste dni je bil *stara banka* ostareli slikar, ki ga je slava doletela, ko so mu pričeli izpadati lasje in zobje. Toda njegov čopič je dokaj čutno drsel po platnu, ko je slikal mladeničeve lakotnice, ki so žametno sijale. Mladenič je bil namreč v letih, ko je njegova koža žametno sijala. Upodobil ga je s tako realistično doslednosjo, da je oljna slika dosegla raven pulzirajoče človeške živosti. V ateljeju se je zgodilo nekaj prelomnega. Prelomnega za Xaverjevo dušo. Zgodilo se je, da je v atelje prišel tapetniški vajenec Franz. Ko je zagledal Schulza, kako pozira, se je porogljivo nasmehnil in filozofsko dahnil: »Naše mesovje bo enkrat zgnilo. Mozartove note pa ostajajo in zmagujejo. Iz leta v leto je njegova posmrtna zmaga slajša.« In tako se je tudi Xaverjevo življenje znašlo med minljivo vsakdanjostjo in priložnostjo, da naredi iz svojega življenja kaj več. Vpisal se je v večerno šolo za gostinca. Kmalu po smrti von Thullova. Na enem izmed dijaških stojišč v deželnem gledališču so kar naenkrat stopili čevlji Xaverja Schulza ... Note ostajajo, telo pa se stara ... In mesto modela na razglednicah in v ateljejih bo slej ko prej dobil nov mladenič ali nova mladenka.

In sto knjig prejme Emil Huciga, je pisalo v oporoki von Thullova. Umetniški bonvivan lahkih umetnosti je pred dvema desetletjema naročil tedaj neznanemu Hucigu pisanje lahkih ljubezenskih romanov. Kolportažni pocukrani romani so podjetniku Ervinu že prinašali dobiček, zato si je omislil še dodatno mlado pero. Pero, ki bo razumelo podjetnost. Dobil jo je v osebi faliranega študenta besedne umetnosti Emila Huciga, ki je kakor po nareku pisal posrečene cukraste romančiče, ki so vsi po vrsti imeli en zaplet in en srečen razplet. V teh mehko uvezenih snopičih niso manjkali niti beli dunajski pudlji niti bidermajer pohišstvo. V enem izmed romančičev je bila opisana tudi kavarna Nadler v Gradcu, ki pa je namesto političnemu prevratu služila za srečanja markize z markizom. Oba je nagnala francoska revolucija iz domovine in Avstrija je obema dušama ponudila usodno srečanje v kavarni. Tak in podoben ljubezenski romanček je bil nižjemu meščanstvu v vzpodbudo in tolažbo. Stal je dva stara krajcarja in pol novega. A za vsem tem početjem je stal Ervinov umetniški okus, ki je usmerjal Hucigovo pisanje. Emil je sanjal, da bo, ko bo doštudiral, velik besedni umetnik. Pisal bo velike tekste in mnogi izmed njih bodo zajetni, obsežni romani. Nadarjenosti mlademu študentu ni manjkalo in kar nekaj obetavnih novel je priobčil v ilustriranem nedeljniku. In te novele so žilavega podjetnika prepričale, da ponudi delo mlademu pisatelju, ki pa je bolj kot študiju pozornost posvečal kvartopirstvu. In posedanju v gostiščih, ki niso bila ravno na najboljšem glasu. Pomanjkanje delovnih navad je bilo tisto, kar je mladeniča odvrnilo od resnega študija in od tega, da bi potem, ako bi se izkazal, zavzel kakšen res pomemben položaj v umetnosti in kulturi. Tako ga je, vsega sanjajočega, prineslo v naročje von Thullovo, ki je že zaposloval pisce lahke literature in to z veliko gmotno koristjo. Hucigov talent ni bil majhen. Pogosto je v kolportažnih romanih uganjal kakšne kočljive dekadentne prizore, ki so sicer ustrezali meščanski resničnosti, vendar v takšno razvedrilno, zabavno

književnost niso ravno sodili. Ervin je mladega pisca opozoril, da čutnega vlažnega poljubljanja v takšnem romančiču ne sme biti niti za začimbo, da je bolje pisati o toaleti in tekstilu predstavnikov plave krvi in da je zadnjih dvajset strani romana rezerviranih za sončne strani življenja. Med te sončne strani življenja pa prav gotovo sodita zaroka in poroka. Poroka, ki poveže še tako sprto plemstvo in še tako oddaljene ljubimce. »Vse to ne ustreza resničnosti, vendar so naše bralke iz vrst gospodinj in njihovih pripravnic. Bralci so nežni tapetniški vajenci, dovilje in poklicne pralke perila, ki jim je sodobni avstrijski pisatelj dolžan ponuditi res sončno razvedrilo,« ga je poučeval v separeju kavarne v samem strogem centru Dunaja. Zablodelemu mladeniču ni preostalo nič drugega kakor pisanje po formuli, ker preverjena in utečena pisateljska formula prinaša uspeh. Izpoved na klopi v gajskem parku je bila na prvem mestu, na drugem pa komaj nakazano čutno zblíževanje. In sledili so stavki v slogu: »Prehladili se boste milostljiva, dovolite, da vam zapnem gumb.« Faliran študent je izpovedi na klopi v grajskem parku pogostokrat okrasil z orientalnimi, arabesknimi besednim sladkorjem: »Tvoje oči so kot opal v lesketajočem domačem potoku in podobno.« Še posebej predmestja Gradca, Salzburga in Dunaja so bila zadovoljna s takšnim čtivom. Seveda von Thullova in Huciga nista verjela v takšno književnost. Dobro se je prodajala, še bolj pa izposojala v majhnih knjigarnicah za pol novega krajcarja. To so bile bralne navade skromnega predmestnega meščanstva. Kolportažne romane v zbirkah *Der Puderzucker Rendes-vous in Nova krasna Evropa* je Ervin von Thullova izdajal štiri desetletja. Najuspešnejši pisec te kolportáže pa je bil seveda nekdanji faliran študent Emil, ki je pridobival bralstvo v malomestnem okolju. Še posebej bralke.

Pisanje mu je prineslo zavidljiv standard. Pravi angeli in demoni resnične umetnosti pa ga vseeno niso obiskovali. Vse do smrti von Thullova. Takrat je izgubil pokrovitelja, ki je avtoritativno bdel nad njegovim komercialnim pisanjem. V svojem notranjem prepiru je pričel pisati pravo prozo, ki je bila sad prepira med angeli in demoni, bdečimi nad umetnostjo. V lastnem stanovanju so ga po vseh teh desetletjih gledale naslovnice kolportáže. Njegova kolportáža je dosegla preko dvesto naslovov. Zadnje številke *Nove krasne Evrope* so prinašale Xaverja Schulza na naslovnici. Ob razrušenem grajskem zidu je stal z vrtnico v roki, ki se je stegovala proti dekletu z bujno pričesko. Hrepeneči cukrasti pogledi so bili skrajno poudarjeni. Tako je bilo zapovedano risarjem v ateljeju, ki so kolorirali sila natančne perorisbe za naslovnice. Zapovedano jim je bilo, da naj rišejo apolonične lepe linije in beločnice naj se svetijo od solza. Cvenek je polnil mošnjičke. Šaljivi list Floh se je s karikaturami delal norca iz romanov zbirk *Nove krasne Evrope* in *Der Puderzucker Rendes-vous*. Na sličici karikature se krava zgraža, ko se mleko razliva iz treh čebrov, medtem ko mlekarica hkrati bere ljubezenski roman in molze. Krava, ki gleda razlivajoče čebre, izrazi svoj pomislek, zapisan v stripovskem oblačku: »*Krava sentimentalna, v tem primeru — kdo je v tem primeru krava sentimentalna!?!*«

Xaver je bil pogostokrat na kolorirani naslovnici. Enkrat eleganten huzarski častnik, drugič starofrankovski ljubimec v beli platneni srajci, tretjič dunajski meščan z vrtnico, četrtič skrivnostni grof staroavstrijskih rodbin in tako dalje in dalje. In nikoli konca. Bili so dnevi, ko je blodenj polni um nekdanjega faliranega študenta Emila napisal sentimentalni roman, ki je izstopal iz povprečja njegove lahke književnosti. Napisal je tematsko noviteto glede na ta žanr. Tema je obravnavala mrtveca, ki pride po ljubico. Kolportažni snopič je temeljil na ljudskem izročilu. Delo je bilo tako literarno dovršeno in jasno, da ga je razumela sleherna gospodinja. Dasiravno je šlo za ljubezen med mrtvim grofom in živo grofico, pisanje ni zbuvalo večjega pomisleka. Nobenemu cenzorju ni zdrsel ščipalnik do konice nosu. Sedaj sivolasi von Thullova je dopustil norega genija v zabavni književnosti. Še šaljivi list Floh je narisal svečano karikaturu na temo mrtvega ljubimca, ki pride po živo ljubico. Sentimentalni romani so se razcveteli, a v tem polnem razcvetu se je približeval čas počasnega zatona. Vse večja družbena pozornost je bila usmerjena v porajajoče umetniške tokove, kakor je bila denimo *moderna*. Nov umetniški tok je požel več zanimanja.

Ervin von Thullova je preminil.

Sentimentalni, lahki romani so se razcveteli že začasa Bachovega absolutizma, po letu 1859 pa jih je bilo še več. Police trafik in knjigarnic so se pričele šibiti od lahke literature. A tudi v svetu književnosti ni pravega miru. Zadnji dve desetletji, pred koncem devetnajstega stoletja se je v Evropi pojavila in razmahnila *moderna*. Huciga je bil tako zavzet ugajati estetskimi kriterijem nižjega meščanstva in ženskega bralstva, da je pozabil, da obstaja književni svet, ki je krenil po svoje. Emil Huciga je bil v tem toku moderne izgubljen, že zdavnaj se je uvrstil med umetnike, ki ne vznemirjajo javnosti. Njegova mehko uvezena dela so bila povsem prijazna javnemu redu in miru. S svojimi deli je pač izvabljal ženske solze in to desetletja uspešno. Nekoč, tega je že davno, si je želel priti v literarni center. S čim prekocuškimi. Vendar, postal je filister z družinico v predmestju in novosti tega sveta so ga obšle. Sebičnost tople družinske kuhinje ni več vedela za širni in širši svet.

Vsi njegovi notranji monologi, ki bi bili umetniško zanimivi, se niso preselili na list papirja. Vsi notranji prepiri so ostali v njem, nikoli jih ni zapisal. Nikoli ni izzival meščanskega udobja, ampak ga je s svojim pisanjem ustvarjal.

Umetnik, večno neprilagojen, se je prepiral s podjetnikom, ki mu je gmotna korist zemeljski cilj. Dve resnici, ki se srečata in spet razideta, spreta in pobotata. Spet spreta in spet pobotata. Ponovno v tem krogu življenja. Toda stvari niso črno-bele. V laseh sta si bila dva *življenjska prav*. Xaver je bil na poti k umetnosti, vendar ga demoni in angeli umetnosti niti oplazili niso. Mnogo bolj je bil posvetno usmerjen, zato je izbral poklic natakara. Z dvaindvajsetimi leti se je prvič preobrazil v kostanj. V drevo v drevoredu. In tu pripoved ponovno obišče Grethe von Schirach. Mehurčki tople slatine so se v kozarcu vznemirili, zakaj zadržela je roka Grethe von Schirach. Deveti kostanj je pač spet izginil. Deveti kostanj je izginil, vendar ne pred njenimi očmi. Kar izginil je. Budno je spremljala dogajanje devetih dreves ob peščeni cesti. Toda trenutka, ko se deveti kostanj udre v tla in jo pobriše v vidni nič, ni uspela videti. Ni ujela, ni zapazila, kdaj je drevo skopnelo v nič. Začela se je kriviti, da ni bila zadosti pozorna, da ni videla vseh sprememb svetlobe v drevoredu. Vseh premikov. *Prav gotovo mi je zbežala marsikatera nadrobnost*, je pomislila. Še posebej ni uzrla tistega trenutka, ko deveti kostanj skopni v nič. Niti slutila ni, da je deveti kostanj čez noč drevo, čez dan pa človek. Po smrti Ervina von Thullova se je mladenič preobrazil v kostanj. In kakor znanost trči ob nelinearnost, prav tako ni bilo nobene verodostojne razlage, zakaj se je to pripetilo. Deveti kostanj je imel posebej čvrste veje in elegantno krošnjo. To so zapazili okoliški gozdarji, ki so najbolj imenitna drevesa prodajali v Ameriko. Lakota za lepoto se je mešala s pohlepom. Želja po dobičku je mlade gozdarje pognala v divjo sečnjo drevesa in dreves. Oskubili in požagali so vse najlepše veje kostanja. Sredi noči so pritajeno pele zobčaste žage in zgodaj zjutraj je Grethe von Schirach videla močno požagan deveti kostanj. S toplo, mlačno slatino v roki se je sesedla na klop. Sprememba jo je čakala v ranem jutru. Hladila se je topla slatina v jutranjem hladu. Ni naprezala vida, že površen pogled na drevje je pokazal, da je imel drevored ponoči obisk. In jutranji dostavljaci so prvi videli posekane veje. Ob osmih zjutraj so javili direktorju zdravilišča o novi škodi v drevoredu. Veliko je bilo ogledovanja škode in nemoč je zasajala pogled v gladke štrclje porezanih vej. Pod kostanji se je slišalo avstrijsko narečje, ki je zvokovno spominjalo na kokošje kokodakanje. Drevo tisto jutro ni izginilo. Stalo je s svojo škodo v drevoredu. Deveti kostanj je stal, oskubljen v lesni samoti porajajočega se dne. Ob osmih zjutraj je z veliko službeno zamudo stopil na hodnik zdravilišča natakara Xaver. Brez leve roke. Iz velike, odprte rane na ramenu mu je curjala kri. Brbotala je na površje kakor topla slatina iz mlačne zemlje. Curjala in tekla je na podolgovati tepih, ki je povezoval hodnike zdravilišča med seboj. Kri je močila orientalne vzorce na tepihu. Arabeske so vpijale človeško kri. Glavni kuharici je padel pladenj na tla. Poln porcelanastih krožnikov, ki so visoko vzrojili na tleh. Ko se je zazrla v krvavečega Xaverja, lepoteča kolportajnih koloriranih naslovnih, se ji je zameglilo pred očmi in želodec se ji je skrčil v slabost. Lepotec brez primere je smrtno ranjen stopil na hodnik zdravilišča. Xaver je zavil z očmi proti stropu in zgrmel na tla. Srce mu je obstalo na hodniku. In slišal se je šklepet in šklopot jedilnega pribora iz jedilnice. Zagrmel so mize v jedilnih kotih. Oblak telovnikov in frakov se je zgrnil nad mrtvim mladeničem. Velik bel oblak se je pokadil iz telesa. Duša mladeniča je zapuščala telo. In Ervin von Thullova je še enkrat stegnil roko proti zemlji in potegnil dušo prijatelja na oni svet. Ponovno se je pojavil v prelomnem trenutku. In najlepše veje devetega kostanja so razžagali na žagi v Bad Ischlu. Na žagi, na kateri je bil nekoč Xaver pomočnik. V znoju se je svetilo mlado mišičasto telo novega pomočnika Fritza Kursikova. Zgodnja septembrska slana se je svetila in iskrila na pajčevinah. V kotih žage. Ko je vanjo stopil Hars von Thullova in poželjivo pogledal mlečno gladko kožo, ki se je znojila v Soncu. Dišalo je po zapuščajočih vonjavah poletja in razgreta pokrajina je dosegala sredi dneva povsem poletne temperature. In dišalo je po znoju mladega telesa. Lovec na talente je gledal

svoj bodoči model. Kolo sreče se je zavrtilo na svoj začetek. Polmrak žage je dišal po vlagi lesa. Tako se je pričelo. Minili so meseci ... Sneg je pobelil pokrajino in z njo drevored. Sneg je pobelil in pomiril pokrajino. Suh sneg kakor starčevski puh na temenu je zametel nagrobnik. Na kamnitem nagrobniku je bilo dopisano: *Pustite otroke, ki nimajo zemeljske usode in ne opravila, da pridejo k meni*. Kamnite črke na nagrobniku so načrkovale Xaverjevo ime. Kamnite črke na nagrobniku so se videle skozi motno zimsko svetlobo. Nagrobnik so obletavale snežinke in prgišče snežink se je sprijelo na siv kamen nagrobnika. Somrak se v meščanskih podstrešnicah hitro zgosti. In sivolasi Emil Huciga piše svoj prvi resni roman. Kakor kakšen Robert Musil se sklanja nad list papirja in v nepriljubljeni svetlobi dneva piše s pogreto pisateljsko strastjo roman. *Ne potrebujem raja, dajte mi Dunaj in janeževe upognjence*, je pisalo na zidu v Ottakringu. V predmestju Dunaja. In za zaprtimi prašnimi okni je šumel Dunaj. Mesto dobrega počutja. Na Dunaju vselej pihajo vetrovi različnih mod. Mesto je sedaj to, sedaj ono, toda vse sprejme lahkotno in nezavezujoče. Zgodovino Evrope pripelje na plesni parket. Krasni

kostumski plesi: od cesarskega valčka do maturantskega plesa so podložek tudi današnji Evropi. Industrijno slovesa od mladosti, kakor vse krasne reči, ki še danes razsajajo po Evropi, je potrebno poiskati v malomestnem vzdušju nekdanje in sedanje avstrijske prestolnice... Straussov valček *Umetnikovo življenje* ne odraža surove dialektike, ampak udobje prvega razreda v prometu in življenju sicer.

Nedialektičnost Evrope in strah pred Malo Azijo in Bližnjim Vzhodom gresta iz roda v rod in na koncu pomenita strah pred kakršnokoli spremembo.

Ne motite srednjeevropskega kosila: dunajskega cvrtja in krompirja in pogleda na bidermajer kolorirano razglednico v vitrini. S Xaverjem na njej. Strah pred ponovno okrvavljeno arabesko na podu zdravilišča se je razširil po vsej Evropi.

In traja še dandanes ...

ko nas zagotovo več ne bo
pesnik se bo hote umaknil
nihče se nikogar ne bo dotaknil
človek slišal več naših besed ne bo

sprva bo motenje šumelo malo slišno
potem pa bo prihajalo čedalje glasneje
in žito se po tem možganskem neurju
nikoli več ne bo samo vzdignilo k soncu

maloposestniški um se bo prisesal
na velika neraziskana prostranstva
in čipiranje človeka bo steklo gladko
kot reka v vsako odprto poro mišljemaja

žig zveri
v posesti
lažnega preroka
bo sledenje
izgubljenemu otroku
zavrženemu
in potem
lažno najdenemu
za žrtev
drugemu soncu

ko nas zagotovo več ne bo
človek se bo z roboti križal
od strahu bo lastnemu srcu zamižal
slepe ljubezmai nihče poznal več ne bo

čipiranje pod kožo roke
in čipi v glavah ljudi
se bodo razširili
kot kuga po vodeni Evropi

vse bo majavo stalo na stroki
ki se bo obnašala avtoritarno
oni pa ji bodo morali verjeti
da je neizprijeno dekle

žig zveri
v posesti
lažnega preroka
bo sledemaje
izgubljenemu otroku
zavrženemu
in potem
lažno najdenemu
za žrtev
drugemu soncu

ko nas zagotovo več ne bo
in bo neko noč enajst gramov domoljubne duše
protestno izstopilo iz te preklete suše
in se napilo čistega izvira slovenske vode
da zlorabe človeka nad človekom več ne bi bilo
bo ta misel klicana na zagovor
čepela bo zadnja v vrsti polmeseca
z obrnjenimi žepi navzven
in se bo predajala prazni veri
ki se ji ne bo želela izneveriti
resetirani možgani pa bodo dušili zvoke
nekega izvora mojega plemena

žig zveri
v posesti
lažnega preroka
bo sledenje
izgubljenemu otroku
zavrženemu
in potem
lažno najdenemu

za žrtev
drugemu soncu

Bronasti fant

Lučka Zorko

Evropa se je dolgo rojevala. Njena mati je preklela vse svetnike, moškega, s katerim je spočela, dete, ki jo je trgalo narazen, in svojo lastno mater. Toda sleherna bolečina se nekje konča, pa četudi v smrti — Evropina mati je bolečino končala z nezavestjo v trenutku, ko je njena hči nežno zajokala. Zdravniki so najprej pregledali in izmerili novorojenko, nato so spravili k sebi mater, ki je bila po dvanajstih urah muke samo še na pol živa. Toda ko je videla novorojenko, so bile muke, kakor je v navadi narave, pozabljene. Prižela si je otroka na prsi, Evropa je takoj prepoznala sesek in hlastno potegnila svoj prvi grižljaj.

Dolgo je bila na prsih in njena mati je imela mleka na pretek. Brez težav bi lahko dojila še otroka ali dva. Toda ko je bila Evropa stara dve leti in je že pričela tvoriti svoje prve stavke, ji je mati rekla: »Hčerka moja, čas je, da se ločiva.« Ločitev od dojke je bila težka in dekleta je v sebi pričelo nositi majhno zamero do matere. Toda mati je bila modra, saj je bila že dolgo na svetu. Vedela je, da ločitve bolijo, a so neizbežne. »Še mnogo jih bo, deklica, in nekatere bodo težke ...«

Deklica je rasla in se učila. Bila je običajna, nekoliko razvajena punčka, ljubosumno navezana na mamo — kar sicer ni bilo nič preveč čudnega, saj je odraščala brez očeta. Kot otrok je vedela, da bi morala imeti očeta, toda to je bilo edino vprašanje, ki ga materi ni upala zastaviti. Ker je bila edinka, je imela nekaj težav tudi pri soočanju z drugimi otroki, toda kakor je rekla šolska psihologinja, »ni šlo za nič simptomatičnega«. Na koncu osnovne šole je bila Evropa dekleta z odličnimi ocenami, ki se je rado učilo, se lepo oblačilo in bilo, v skladu s starostjo, tudi nekoliko prevzetno. Toda mehki lasi, bleščeče oči, gibko telesce in srčaste ustnice so pristajale takemu vedenju, sicer pa je k temu spadalo tudi nekaj deklinške brezskrbnosti in veselja, ki ga je delila z nekaj izbranimi prijateljicami.

Prve težave so se pričele, ko je dekleta stopilo v srednjo šolo. Tam ni bilo izbranih prijateljic, ki so jih razporedili v druge razrede, zato bi bilo treba stike ustvariti znova. Dekleta je prosilo mater, naj uredi, da bo v razredu skupaj z ostalimi prijateljicami, vendar je mati ostala neizprosna. Zdelo se ji je, da je za prevzetno dekleta primerno, da skuša svoje vezi v razredu ustvariti sama in da nima zaščite od prej. »Hčerka moja, še mnogokrat bo treba vse na novo.« Evropa se je sprijaznila z materino odločitvijo, a je bila to še ena zamera več, ki jo je shranila v srce. Stike s starimi prijateljicami je ohranila, a sčasoma so si poiskale nove skupine, kamor so spadale, Evropa pa novih tesnih vezi ni stkala. Ne da bi nove ljudi sovražila ali zavračala, le nikogar ni bilo, ki bi ji bil dovolj blizu ali pogodu, da bi ga izbrala zase. Pa tudi sama se je držala nekoliko zadaj in je ostala sicer del razreda, vendar bolj sama zase. Govorili so z njo, nihče je ni namenoma črtil ali je izključeval, le kadar je šlo za osebne reči, je ni pokupčkala zase nobena od skupinic.

Razrede je izdelovala z odliko in učitelji so hvalili njeno pamet in pridnost. Bila je med prvimi tremi v razredu, kmalu je postala tudi predsednica razreda, saj se je znala tudi z učitelji dogovoriti in skleniti dogovore, kadar je šlo za razred. Sicer pa si je s tem tudi zase izposlovala določene prioritete, ki so jo v trenutkih lenobe rešili slabe ocene ali karanja, pa tudi sošolci so ji bili naklonjeni, saj je marsikdaj dosegla tudi, da je imel razred ali kateri od sošolcev posebne ugodnosti. Zato so jo v razredu spoštovali in ni bila nikoli tarča posmeha ali nesramnosti. Vselej pa je ostala nekoliko odmaknjena, nekoliko hladna.

Z leti je otroško veselje kopnelo in ob večerih je postajala žalostna. Imela je dve, tri prijateljice, s katerimi so se vozile s kolesom ali šle kdaj po šoli na sladoleđ, tudi na rojstne dneve so jo vabili, toda njihova sproščenost in zadnje čase tudi nekakšna neukrotljiva divjost so jo po eni strani odbijali, po drugi strani pa si je želela, da bi tudi sama kdaj storila kakšno neumnost, po kateri bi jo v razredu poznali in se ji zarotniško nasmihali. Nekatere sošolke so že postavale po kotih in si kaj zaupno šepetale s fanti, po šoli so vse večkrat zavile kam na skrivno kavico, na izletih so pod sedeži avtobusov skrivali kakšno pivo, toda sama ni nikoli pokazala interesa za te stvari, iskreno rečeno pa je tudi niso posebej povabili zraven. Bila je nekakšna šolska princeska, ki jo občudujejo, toda kadar gre za resne stvari, je boljše, da je ni zraven.

Večere je preživljala v svoji sobi. Ker je bila s snovjo vselej na tekočem in je že vedela, da bo šla na študij medicine, po možnosti kasneje na kirurgijo ali psihiatrijo, ni imela kampanjskih uric mučnega učenja in je imela kar veliko prostega časa. Pričela je igrati violino pri privatni učiteljici — mati ji je omogočila vsako željo, ki je po njenem prispevala k Evropinemu razvoju — in se vpisala na atletiko. Povsod je blestela, toda ničesar ni

počela z zaresno strastjo, kakršno je na primer videla pri sošolki, ko ji je njena mati prepovedala stik s starejšim fantom, ali pri fantu, ki je z njo igral violino in je na šolski proslavi s cigansko muziko spravil vso šolo na noge. Bila je zdravo tekmovalna, toda nikoli ni zmogla gristi kolen na tekmovanju iz atletike kakor njena sošolka, ki se je ubijala za prvo mesto in jokala od sreče, ko je stala na stopnički in so zaigrali himno.

Ko je dopolnila osemnajsto, sta z mamo zjutraj sedli v kuhinji in mati ji je podarila osemnajst rdečih vrtnic ter prenosni računalnik za njen študij. Pogovarjali sta se ob čaju o prihodnosti in o tem, kaj lepega vse čaka Evropo, ko bo šla v svet, in kakšno poletje je pred njo in kako bosta nazdravili na njene šolske uspehe. Nato je mati pomolčala in jo vprašala, ali bi rada vedela, kdo je njen oče. Evropa je prikimala. Ni je pretreslo, da niti mati ni vedela, od kod je pravzaprav moški, s katerim sta v dveh tednih vroče romance spočela Evropo in je potem odšel naprej, bogve zakaj — ker je bil vagabund? Boem? Vojak? Postopač? Zlikovec? Govoril je jezik, ki ga je govorila ona, govoril ga je na čuden način in govoril je mnogo, o svetu, o ljudeh, o težkih časih, o lahkih časih, in pel ji je pesmi in z njo ravnal kakor z edino vrtnico na svetu, potem pa je izginil in nikdar in nikoli ni več slišala zanj. »Kakšen je pa bil?« je bilo edino vprašanje, ki ga je zastavila Evropa. »Bil je temnih in svetlih las in žlahtnega nosu in visokega čela in svetle in zagorele kože in visok in krepak in vitek in pod nosom so se mu kitile žametne brčice in oči je imel ... kakšne je imel oči, imel je sive in plave in zelene in rjave in rumene oči. Ja, tak je bil tvoj oče.« Evropa ni več spraševala in ni imela nobenega namena, da bi kdaj iskala očeta. Bil je samo figura v njenih sanjah o sebi, in kar je slišala, je ni ne razveselilo ne razočaralo.

Evropa je uspešno zaključila srednjo šolo in se vpisala na medicino v oddaljen kraj. Slovo od matere je bilo težko, toda materina bolečina ji je v prsih pustila nekakšno zadoščenje. Ko se je vselila v svoje novo stanovanje, ki ga je delila še s tremi dekleti, je pričela pridno študirati. Tudi to ji je šlo. Snov jo je zanimala in med sošolci si je pridobila podoben sloves kakor prej. Toda žal je s sabo prinesla tudi hladno distanco, čeprav si je pred odhodom rekla, da bo odslej drugačna. Da bo bolj topla, da se bo zbližala s kom, da bo tudi včasih malo podivjala in da bo mlada. Toda bolj ko se je trudila, bolj grenki so bili večeri, ki so bili začinjeni še z ljubosumjem in zavistjo na svoje tri sostanovalke, ki so se dobivale s fanti, se kampanjsko učile, se zabavale, popivale in kadile. Evropo je vse to pričelo razžirati in kmalu je zapadla v nekakšno globoko žalost, ki ji je pričlenjala škodovati na študiju. Zato je našla psihologa, ki ji ga je svetovala ena od profesorice, edina, s katero je Evropa spregovorila tu pa tam kaj osebnega. Predpisal ji je nekakšna pomirjevala, ki pa so kmalu postala njen prijatelj pred večino situacij, v katerih se je počutila negotovo. Svet se ji je dozdeval tuj in negostoljuben, zato je še bolj poprijela za delo, toda osamljenost jo je delala nekako upadlo in njena poprejšnja lepota je pričela ugašati. Domov se je vračala redko in še takrat si z mamo nista imeli kaj mnogo za povedati.

V tistem času pa se je v njihov razred vpisal fant iz tujine. Ker je sedela pri robu učilnice sama v klopi, je prisedel k njej. Ni je pretirano zanimal. Ni potrebovala nekoga, s komer ima toliko skupnega kakor jabolko z ananasom. Na obraz je nadela svoj umetni nasmešek in se mu predstavila, potem pa se zavzeto zaprla vase in poslušala. Toda fant je na predavanjih vselej sedel zraven nje. Res je, bil je veder in družaben in družil se je z vsemi sošolci, tudi sedel je vselej zraven nje. Mnogokrat jo je vprašal kaj iz snovi ali jo poprosil, da si kaj prekopira ali prepíše ali preriše, in slutila je, da ima do nje drugačen odnos kot do drugih. Toda ni upala pomisliti, da bi bilo med njima kaj več. Konec koncev je on od drugod. Ne bi se razumela. Ni prihodnosti. Toda njegova bronasta koža ji je vedno bolj zahajala v sanje in melanholične večere so zamenjala sanjarjenja o njem. Kmalu si je morala priznati, da je prvič v življenju zares zaljubljena. In da prvič v življenju počne nekaj zares s strastjo.

Ljubezen je vzplamtela hitro. Poljubljala sta se po cele ure. Se božala cele večere. In se nato ljubila cele noči. Njegova bronasta koža je drsela po njeni, kakor da sta sorodni, enaki, iz istega tkiva in iste mehkebe. Evropa je izgubila glavo in srce. Ni potrebovala več nobenih pomirjeval, zdravilo jo je njegovo veselje in spontanost. On je veliko govoril, lepo je pel, pokazal ji je veselje in strast, ki ju poprej ni poznala. Razcvetela se je kot najlepši cvet in prav zares je bila na vrhuncu svojih moči. Govoril ji je o tujih svetovih, o rekah, deželah, ljudeh, vabil jo je s seboj, da z njim spozna ta pester svet, da skupaj pojdeta v tuje kraje, se spoznata in družita z ljudmi, da ozdravita svet s svojo ljubeznijo in se združita z vesoljem.

Toda ko je njen ljubimec po dolgem ljubljenju zaspal ob njeni strani, je odprtih oči zrla v strop. Pričlenjala jo je najedati žalost in malo tudi ljubosumje na pester svet, ki ga on pozna. Vedela je, da morda ona ne bo nikoli tako ljubila tega sveta, četudi njega ljubi čez vse. Bala se je iti z njim in zdraviti svet, ni zaupala v svojo strast do tistega, kar njega napaja z ljubeznijo. Objela je svoje telo in vztrepetala v strahu, da bi odšel brez nje, in v strahu,

da bi odšla skupaj. Bala se je teh ljudi, rek, dežel, živali, vseh teh tujih svetov, bala se je, da bi nekje ostal, da bi potoval dalje, da bi v kriku veselja do življenja odpel po svoji poti in bi se izgubila nekje, da bi ostala nekje daleč in ne bi več znala domov in bi jo tujina vso zasedla in ji vzela to, kar ji v tem trenutku pomeni največ. Evropa ni upala spati, oklepala se je njegove roke in prepotena v spanju šepetala — ostani tukaj, z menoj, doma, bodi samo moj, moj, moj ...

Potem je odšel. Nekega dne ga več ni bilo. Svet ga je prevzetega čakal in on ga je odšel pozdravit, ona pa je ostala. Bilo je kot poprej — ostala ji je soba, znanci, ostala ji je šola, ki jo je že skoraj uspešno dokončala, ostala ji je mati in ostal ji je trebuh, ki se je počasi večal. O njem ni več upala niti misliti. Skoraj umrla je od žalosti tiste mesece, ko je ugotovila, da ga ni več. Ko se je s kom pogovarjala o njem, je naletela na čudne poglede — kakor da je bil fantom, ki ga v resnici ni nikoli bilo. Po njem ji ni ostal niti en sam predmet, niti ena fotografija. Samo nekaj, kar se je premikalo v njenem trebuhu in bo kmalu hotelo ven.

Evropa je dolgo rojevala. Preklela je vse svetnike, moškega, s katerim je spočela, dete, ki jo je trgalo narazen, in svojo lastno mater. Toda sleherna bolečina se nekje konča, pa četudi v smrti — Evropa je bolečino končala s krikom v trenutku, ko je nekaj nežno zajokalo. Zdravniki so najprej pregledali in izmerili dete, nato so ga pristavili na prsi materi, ki si je že skoraj povsem opomogla. Ko je videla novorojenko, jo je prevzel strah, toda nagonsko jo je objela. Deklica je bila bele in temne kože in temnih in svetlih las, in ko je odprla oči, so bile rjave in sive in plave in zelene in rumene in Evropa je vedela, da bo, preden ji bo lahko izbrala pravo ime, preteklo še mnogo časa.

Kolofon

Krasna nova Evropa

Zbornik kratkih zgodb

Urednica: Sara Špelec
Lektura: Nastja Klajnšek
Naslovna ilustracija: Laura Ličer
Oblikovanje: Tine Dolžan

1. izdaja

Sveta Trojica v Slovenskih goricah
2016

Založilo

Kulturno-gledališko društvo Reciklaža

Nad jezerom 3
2235 Sveta Trojica

<http://www.kgd-reciklaza.org>
kgd.reciklaza@gmail.com

Brezplačna publikacija

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.3-32(0.034.2)

KRASNA nova Evropa [Elektronski vir] : zbornik kratkih zgodb /
[urednica Sara Špelec]. - 1. izd. - El. knjiga. - Sveta Trojica v Slovenskih
goricah : Kulturno-gledališko društvo Reciklaža, 2016

Način dostopa (URL): <http://www.kgd-reciklaza.org>

ISBN 978-961-93516-6-6 (pdf)

1. Špelec, Sara
286278400